

श्रीमद् बुद्धिसागरसूरिजी ग्रन्थमाला-ग्रन्थांक ५३

ॐ अहं महावीरदेवाय नमः.

श्रीमद् देवचन्द्र भाग २ बीजो

सशोधक,

योगनिष्ठ शास्त्रविशारद जैनाचार्य श्रीमद् बुद्धिसागरसूरि

प्रगटकर्त्ता,

श्रीअध्यात्मज्ञानप्रसारकमण्डळ

हा वकीळ मोहनआळ हिमचन्द्र, पाटुरा.

प्रति-१००

वीर संवत् २४४५

विष्णु संवत् १९७५

किम्मत ५-८-०

आ ग्रथ मन्त्रवानु ठेकाणु—

वकील मोहनलाल हिमचंद—पादरा (गुजरात)

बडोदरा—शियापुरामा, लुहाणामित्र म्हीम प्रेममा, विठ्ठलमाइ आशाराम

ता १-१०-१९१९ ना रोज प्रगटकर्त्ता माग् ऊपी प्रसिद्ध कर्त्तु

निवेदन

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરિજી ગ્રંથમાલ્યાના જોગણપચાશમાં
૧૬૦૦ થી શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર પ્રથમ ભાગ ડાયા પડી રહેલું છે.
શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર વીજો ભાગ ચહાર પડે છે શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી
દ્વારાજના તમામ ગ્રંથો એકત્ર કરી ઉપાગ્રાની યોજના જૈનાચાર્ય
શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરિજીની પ્રેરણાથી અને ઉપદેશથી આપણે
ને કેવી રીતે થઈ, તેમજ કયા ગ્રંથો આપણી કેવી રીતે મળ્યા
સર્વે હતાકન શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર પ્રથમ ભાગની પ્રસ્તાવનામાં
અત્યાર જણાવેલી હોવાથી તે ફરીથી અંગે જણાવેલ નથી.
આ ભાગની ૫૦૦ નકલો છપાઈ હતી તેમાંથી જેનું પુસ્તક
જો તથા સાહાય્ય કરનાર વિગેરેને મેટ આવવામાં ૧૫૦
નો તેમજ વેચાણમાં ૨૦૦ નકલો મળી એકત્ર ૩૫૦
નો સ્વર્ણ છે જો કે માગણીઓ ઘણીજ આવે છે અને
૪૦૦ થોડી હોવાથી ઉપયોગ પ્રમાણે આવવામાં આવે છે.

શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર વીજા ભાગના એકદર પૃષ્ઠ ૧૨૦૦ ના
પરે છે અને તેની યજ્ઞ ૫૦૦ નકલો ઉપાવી છે, ગ્રંથનું
ભારે થવાથી ગ્રંથસો નકલો બે કટકે બાંધવામાં આવી છે
પ્રતી પહેલા કટકામાં વિચારસાર ગ્રંથ અને બાકીના ગ્રંથો
ના કટકામાં આપ્યા છે બાકીની ૨૦૦ નકલો આલ્પી
માં આપી છે જે પુસ્તકાલયો વગેરેને આપવામાં ઉપયો-
ગી છે

નીમડુ દેવચંદ્ર વીજા ભાગમા જે જે ગ્રંથો છપાયા છે

तेनी वीगनवार यादी अनुक्रमणिका उपरयी वाचको जोई शकजे श्रीमद् देवचन्द्र प्रथम भागनी पेठे आ वीजो भाग पण जैनो तेमज जैनेतरोने अत्यन्त उपयोगी थई पडे तेम छे युरोपीय विग्रहना समयमा आ ग्रथ छपावामा आवेलो होयायी सरस्त मोवसारीना लीचे कागळो-छपामणी-बवाई वगैरेनो एटलो गो खर्च थयो छे के एक नकलनी पडनरकी रु ६-०-० ना आशरे थाप छे तेमज कद वधी जवायी वे कटके माघेल छे उता तेनी कीमत् मात्र रु ३-८-० राखी छे वे कटका साबेज आपवामा आपशे.

श्रीमद् देवचन्द्र प्रथम भाग तथा वीजा भागमा मदद करनार जैन ग्रहस्थोना नाम नीचे प्रमाणे —

- रु ५०१ शा म्होछाल नाथाभाई-पादरा
 २०० शा म्होछाल नरोत्तमदास-रण (पादरा)
 २०० शा इवेरभाई भगवानदास-कावीठा (जोरसाद)
 १०१ श्रीयुत श्रेष्ठी अमरचंदजी बोथरा बाळुचर (मुर्शिदाबाद)
 ३१ श्रीयुत श्रेष्ठी दुधसिंहजी बोथरा " "
 ६१ " " जगनपतिसिंहजी दुगड " "
 ५१ " " हरखचंदजी नाहटा " "
 २५ " " गुलाबचंदजी भूरा " "
 १८६ शा हीरालाल ठोराठाल-पादरा
 २५० गड रतन शा चुनीलाल कहानदासनी विधवा इटोला
 (वडोदरा)
 १०१ वकील मोहनलाल हीमचंद-पादरा
 २५ सो वाइ जमना वकील मोहनलाल हीमचंदना पत्नी "

- १०० शा लक्ष्मीचंद लालचंद-बड्ड (पादरा)
 १०० बाइ चचल शा दामोदर कल्याणदासनी विधवा ”
 ८९ बेन मणी शा प्रेमचंद दलमुखभाइनी भाणेज पादरा
 ८० शा केशवलाल लालचंद बड्डोदरा-भामानी पोळ
 ७५ शा केशवलाल नरोत्तमदास बड्ड (पादरा)
 ७५ बाइ आपार शा गोरधनभाइ हीराचंदनी विधवा अगु-
 टण (डभोइ)
- ५० शा रतनचंद लायाजी कार्वीटा (मोरसद)
 ४१ शा भाइलाल चुनीलाल पादरा
 २५ वकील नदलाल लहूभाइ पादरा
 २५ बाइ साकळी ते शा मणीलाल चुनीलालनी विधवा पादरा
 २० एक गृहस्थ तरफयी पादरा
 १० शा नीकमलाल नजलाल राजळी (डभोइ)
 ३५ शा मुलजी पीतामसदास मुजपुर (पादरा)
 ५ बाइ रक्षमणी शा दलमुखभाइ प्राणजीवनदासनी दीकरी
 पादरा
- ५ बाइ डाही ते शा छोटालाल ज्ञानलालनी विधवा पादरा
 २०० बाइ आर्दीत शा मथुरभाइ ईश्वरदासना विधवा मुजपुर
 १६ शा माणेकलाल वरजीवनदास पादरा
 १५० गाम वेजलपुरना जैनशाळाना ज्ञान खातेयी हा शा
 छगनलाल लक्ष्मीदास
- ७५ दाहोदना शा हेमचंद हरजीवनदास
 ५० शेठ वीरचंदभाइ कृष्णार्जी माणसायाळा
 १२५ गाम गभीराना ज्ञानखातेयी
 ७५ शा स्वचंद आशाराम ' गंभीरा

૫૧	શા હીરાચંદ કેશવજી	ગમીરા
૨૫	શા અલાલ આશારામ	"
૨૫	શા માણેકલાલ કેશવજી	"
૧૦	શા જીવંદ કેશવજી	"
૧૧	શા પ્રેમચંદ દલસુખભાઈ	પાદગ
૧૦	શા નર્મનલાલ મોતીલાલ	"
૧૦	શા હીરાલાલ લલુભાઈ	"
૧૦	વાઈ પરસન તે વકીલ દલપતભાઈ લલુભાઈની વિધવા પત્ની	
૧૦	નાઈ સમરત તે શા કસ્તુર દીપચંદના સો પત્ની	

૩૩૨૦

ઉપર પ્રમાણે બંને ભાગ લખાવામા મદદ આપનારાઓ..
ઉપકાર માનવામા આવે છે

શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી મહારાજના ગ્રંથોથી જૈન કોમને
અત્યંત લાભ થયો છે, થાય છે અને મરિષ્યમા થશે

શ્રીમદ્ જૈનાચાર્ય સુદ્ધિસાગર સ્મરિજીએ શ્રીમદ્ના પુસ્તકો
સુધારવામા-પ્રસ્તાવના લેખવામા-તેમજ બંને ભાગનું કામ પુરું
થતા સુધી દરેક પ્રસંગે ઉપયોગી મૂલનાઓ આપવામા જે
આત્મભોગ આપેલો છે તે ઉપકારનો વડલો કોઈ રીતે વહી
શકે તેમ નથી પુટલજ નહીં પણ આ કાર્ય તેઓશ્રીના
સ્વાસ્થ ઉપદેશ અને પ્રેરણાથીજ ઉપસ્થિત થયું હોવાથી આ
કાર્યથી જૈન સમાજને તથા મને પોતાને જે લાભ થયો છે તે
સર્વના નિમિત્તમૂલ તેઓશ્રીજ છે તેથી તેઓશ્રીનો જેટલો
ઉપકાર માનીએ તેટલો ઓછો છે

શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી મહારાજના પુસ્તકો મેઢવી આપવામા જે જે મુનિ મહારાજાઓએ તથા અન્ય ગ્રંથસ્થોએ મદદ કરેલી છે તેમજ જે જે ગ્રંથસ્થોએ દ્રવ્ય સ્થાપ કરી છે તેમનો અને મારા સહાધ્યાયી બહુ માણેકલાલ ઝરજીવનદાસ, મગલભાઈ લક્ષ્મીચંદ (વડા) પ્રેમચંદ દલસુખભાઈ તથા ભાઈલાલ ઘુનીલાલ વગેરે જેમણે આ કાર્યમા ઘણી મદદ કરી છે તે સર્વનો પ્રથમ ભાગમા ઉપકાર માનવામા આવેલો છે તેમજ આ બીજો ભાગ છપાવી પૂર્ણ કરતી વચ્ચે પળ ફરીથી ઉપકાર માનવામા આવે છે

શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી મહારાજના ગ્રંથો બહાર પાડનાર અમો તેમજ આ કાર્યના મુખ્ય ઉત્પાદક શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સ્થરિજી મહારાજ ૪ સર્વે મોટા ભાગે તપગચ્છના ટેપ્ છતાં શ્રીમદ્ના ગુણાનુરાગથી તેમના ગ્રંથો છપાવવામા અહોભાગ્ય માનીએ છીએ તેજ પ્રમાણે સ્વતંત્ર ગચ્છના મુનિરાજો તથા શ્રાવકો શ્રી તપગચ્છના મુનિજો ઉપર ગુણાનુરાગી બની તેમના બનાવેલા ઉત્તમ ગ્રંથો બહાર પાડી બંને ગચ્છવાળા પરસ્પર સહકાર્યથી પ્રયત્ન કરશે તો જૈન કોમને ઘણો લાભ થશે

સ ૧૯૭૫ ના વૈશાખ સુદિ ૬ ના દીવસે પાદરામા શ્રી શાંતિનાથજી મહારાજના દેરાશરના ધ્વજા દ્વારોપણ મહોત્સવના વરવોડામા જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસ્થરિજી મહારાજના ઉપદેશથી શ્રી કટપસૂત્ર, મહોપાધ્યાય શ્રીયશોવિજયજી મહારાજના ગ્રંથો તથા શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર ભાગ પહેલો તથા શ્રી આનંદવનપદ ભાવાર્થ સંગ્રહ ૫ ગ્રંથોને ભેદ મુદ્દમાન પુર્વક સ્વાસ

એક હાથી ઉપર બેસવાનો ચઢાવો બોલતા વડુના શા મળી-
 લાલ લશ્મીચંદે મારે સ્કમનો ચઢાવો બોલી શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર
 પહેલો ભાગ હેડ હાથીપર પેટેલા આ ઉપરથી શ્રીમદ્ના ગ્રંથો
 પ્રત્યેનો અપૂર્વ ભક્તિભાવ જણાઈ આવે છે જૈન કોમમાં પ્રવા
 ચાર્યોના ગ્રંથો સ્વસ્વર આગમોની પેટે મનાય છે શ્રીમદ્ના
 વસ્ત્રે માર્ગો ઉપાવીને બહાર પડવાથી અમોને ઘણોજ આનંદ
 થયો છે. આ ગ્રંથોમાં શુદ્ધિ કર્યા છતાં જે મુલો રહી ગયેલી
 જણાશે તે વીજી આવૃત્તિમાં સુધારી લેવામાં આવશે

શ્રીઅન્વાત્મ જ્ઞાન પ્રસારક મટલ તરફથી ઘણા પુસ્તકો
 પટ્તર કિંમતે અને કેટલાક પટ્તરથી પણ ઓછી કિંમતે
 બહાર પાડવામાં આવે છે માટે આ સંસ્થાની કદર કરનાર સર્વો
 ગ્રહસ્થો મટલ તરફથી પુસ્તકો હપાવવામાં સહાય કરશે
 તો મટલ વગર ઉત્સાહથી ઇચ્છી પણ વધારે ઉપયોગી કાર્ય
 બજાવશે

વીજી આવૃત્તિ હપાવતા પહેલાં આ ગ્રંથો સમગ્રી જે જે
 મહાશયો યોગ્ય સૂચનાઓ કરશે તો વીજા પ્રસંગે તે ઉપર
 પ્રત્યુ ધ્યાન આપવામાં આવશે

इत्येव ॐ अर्हं शान्ति ३

મુ. પાદરા-આશ્રિત }
 શુકલ ૨ સ ૧૯૭૫ } ઘડીલ મોહનલાલ દીમચંદ

श्रीमद् देवचंद्र भाग २.

(विभाग पहलो.)

अनुक्रमणिका

विषय	पृष्ठ
विचारसार ग्रंथ	
पीठिका	१
गुणस्थानोमा मूल प्रकृतिवच स्थान	१६
” उत्तर प्रकृतिवच	१८
कइ प्रकृतिनो केटला गुणस्थान सुधी वच (अथवा मिनमिन्न प्रकृतिओमा गुणस्थानावनार)	२५
गुणस्थानोमा मूल प्रकृत्युदय	३३
” उत्तर प्रकृति उदय	३४
” मूल प्रकृति उदीरणा स्थान	४९
” मूल प्रकृति सत्ता स्थान	५२
” उत्तर प्रकृति सत्ता	५३
” १४ जीवभेद	६३
” गुणस्थान	६५
” १५ योग	६७
” १२ उपयोग	७१
” ६ लेइया	७३
” ४ मूलवच हेतु	७५
” ५७ उत्तरवच हेतु	७६

”	૨૫ કપાય	૭૯
”	અલ્પ બહુત્ત્વ	૮૧
”	૫ મૂળ ભાવ	૮૬
”	૫૬ ઉત્તર ભાવ	૮૮
”	૨૬ સાન્નિપાતિક માવના ભાગા	૯૯
”	૫૬૩ જીવમેદ	૧૦૧
”	૭ સમુદ્ધાત	૧૦૭
”	૧૬ ઘ્યાન	૧૦૯
”	૨૪ દટક	૧૧૫
”	૩ વેદ	૧૧૫
”	૫ ચારિત્ર	૧૧૬
”	૮૪ લાલ્લ જીવયોનિ	૧૨૦
”	કુલ કોહિ	૧૨૨
”	૪૭ દુઘ્નયધિ પ્રકૃતિ	૧૨૨
”	૭૩ અદુઘ્નયધિ પ્રકૃતિ	૧૨૪
”	દુઘ્નોદયિને અદુઘ્નોદયિ પ્રકૃતિ	૧૨૫
”	દુઘ્નસત્તાક ને અદુઘ્નસત્તાક પ્રકૃતિયો	૧૨૮
”	સર્વઘાતિ-દેશવાતિ-ને અઘાતિપ્રકૃતિયો	૧૩૦
”	પુણ્ય-પાપ-પરાવર્તમાન-અને અપરા- વ૦ પ્રકૃતિયો	૧૩૫
”	ક્ષેત્રવિપાકાદિ પ્રકૃતિયો	૧૪૧
”	આઠ કર્મના વગાદિ સ્થાન અને ભાગા	૧૪૯
”	૪૨ આસ્રવ મેદ	૧૮૩
”	૫૭ સવર મેદ	૧૯૦
”	૧૨ નિર્જરા મેદ	૧૯૮

”	४ वय भेद	१९९
”	अथकर्त्तानी प्रशस्ति	२००

२ विचारम्भार प्रकरण

जासठ मार्गणाना नाम तथा स्वरूप	२०४
६२ मार्गणामा गुण स्थान	२०७
” मूळ प्रकृति बव	२१३
” उत्तर प्रकृति नव (ओचत)	२१५
” कया मूळ कर्मनी केटली प्रकृति- योनो बय ?	२२२
” मूळ प्रकृति उदय स्थान	२३१
” उत्तर प्रकृति उदय (ओचत)	२३२
” मूळ प्रकृत्युदीरणा	२६१
” उत्तर प्रकृत्युदीरणा (ओचत)	२६२
” ८४ लाख जीवयोनि	२६३
” कुल कोठीनी सरया	२६४
” जीवयोनि विमजना कुलकोडि विमजना	२६५
” मूळ प्रकृति सत्ता स्थान	२६७
” उत्तर प्रकृति सत्ता (ओचत)	२६८
” ११४ जीव भेद	२७५
” ११४ गुण स्थान	२७५
— १५ योगानु स्वरूप,	२८२
६२ मार्गणामा १५ योग	२८७
” १२ उपयोग	२९२
” ६ छेद्या	२९८

"	४ मूज्वव हेतु	} वय तच्च	२९९
"	५७ उत्तरमव हेतु		३००
"	४२ आश्रय तत्त्वना भेद		३०७
"	५७ सवर तत्त्वना भेद		३१४
"	१२ निर्जरा तत्त्वना भेद		३१८
"	अरप बहुत्र		३१९
"	५ मूल भाग		३२०
"	५३ उत्तर भाग		३३१
"	२६ सान्निपातिक भागा (भावना)		३४३
"	५६३ जीव भेद		३४५
"	७ समुद्घात		३४८
"	१६ चार ध्यानना पाया		३४९
"	२४ दडक		३५३
"	३ वेद		३५७
"	४७ द्युमगधि प्रकृतियो		३५८
"	७३ अदुमगधि प्रकृतियो		३६०
"	२७ दुमोदयि प्रकृतियो		३६१
"	९५ अदुमोदयि प्रकृतियो		३६२
"	१३० ध्रुव सत्ताक प्रकृतियो		३६३
"	२८ अनुव सत्ताक प्रकृतियो		३६३
"	५ चारिग		३६५
"	२० सर्वधाति प्रकृतिवग		३६६
"	२५ देशधाति प्रकृतिवग		३६७
"	७५ अवानि प्रकृतिवग		३६८
"	४२ पुण्य प्रकृतिवग		३६९

८२ पाप प्रकृतिष्व	३७४
२९ अपरावर्तमान प्रकृतिष्व	३७५
९१ परावर्तमान प्रकृतिष्व	३७५
क्षेत्र विपाकादि (४) प्रकृतियोनो उदय	३७६
कर्मप्रकृतियोना वधादि भागानी विधि	३८०
६२ मार्गणामा कर्मप्रकृतियोना वधादि भागा	३८७
विचारसार प्रकरणनो उपसहार	४२४

विचारसार ग्रन्थमा गुणस्थान उपर अयतारेल
९६ द्वारनो विगत

१० बधद्वार (मूल प्र० ब०-उत्तर प्र० ब०-८ मित्रकर्माष्टकव)	८ मूलभाव-उत्तरभाव-मित्र-भाव ५-सान्निपातिक भाव
१० उदयद्वार (१० सख्या बधवत्)	२ ५६३ जीवमेद (मूलमेद-उत्तरमेद)
२ उदीरणाद्वार (मूल-उत्तर)	४ उत्तरमिलने
१० सत्ताद्वार (१० सख्या बधवत्)	१ समुद्घात (८)
१ जीवमेद (१४)	४ घ्यान (४)
१ गुणस्थान (१४)	१ दडक (२४)
१ योग (१५)	१ वेद (३)
१ उपयोग (१२)	१ योनि (८४)
१ लेदया (६)	१ कुल कोटि
२ मूलबध हेतु-उत्तरबध हेतु	६ ध्रुवबधि-अध्रुवबधि-ध्रुवोदयि-अध्रुवोदयि-ध्रुवसत्ताक-अने
४ मित्रबध हेतु चतुष्क (४)	अध्रुव सत्ताक प्रकृतियो
१ अरप बहुत्व	३ सर्वजाति-देशवाति-अजाति प्रकृतियो

(१४)

४ पुण्य०पाप-परावर्त्तमान-ने	४ आस्रव-सवर-निर्जरा-व-
अपरावर्त्तमान प्रकृतियो	वतत्त्वना भेद
४ क्षेत्रविपाकादि प्रकृतिभेद ४	९६ द्वार
८ आटकर्मना भागा	

ॐ अर्हं नमः

प्रस्तावना.

महोपाध्याय श्रीमद् देवचन्द्रमहाराज अने
तत्कृत पुस्तको.

ज्ञानदर्शनचारित्र्य-व्यक्तरूपाय योगिने
श्रीमते देवचन्द्राय, सयताय नमोनम ॥ १ ॥

द्रव्यानुयोगगीतार्थो, व्रताचारप्रपालक
देवचन्द्रसम साधु, रक्षाचीनो न दृश्यते ॥ २ ॥

वाचकस्य महारागी, सर्वजेनोपकारक
सप्रति यस्य सद्ग्रन्थै, स्तत्त्वबोध प्रजायते ॥ ३ ॥

आत्मोद्धारामृत यस्य, स्तवनेषु प्रदृश्यते
निविद्यतापतप्ताना, पूर्णशान्तिप्रदायकम् ॥ ४ ॥

आनन्दवनगीतार्थ-पदस्तवनपूजक
गच्छेत्खरतरेतस्य, सम कोऽपिनयोगिराद ॥ ५ ॥

आत्मशमामृतस्वादी, शास्त्रोद्यानविहारवान्
यत्कृतशास्त्रपायोधा, स्नानकुर्वन्ति सज्जना ॥ ६ ॥

सिद्धान्तपारदृष्ट्या यो, गुणानुरागिशेखर
माध्यस्थ्यस्यसच्चित्ते, तस्मै नित्य नमोनम ॥ ७ ॥

गुर्जरोर्ध्वाय सोराष्ट्रे, मेदपाटेच मालये
लट्पदेशेच यत्रावै, मरुदेशे स्वपादत ॥ ८ ॥

- विहाराश्चकृतानैके, लोसना बोधदेतरे
 ज्ञानिने देवचन्द्राय, पूर्णप्रेम्णा नमोनम ॥ ९ ॥
- समस्त अन्तरात्मा य, आत्मानुभववेदरु
 अग्रमस्तन्त्रायोर्गा, जिनेन्द्राणाप्रसेवरु ॥ १० ॥
- सुनागमप्रलीनाय, भक्तायत्रद्वारागिणे
 चिदानन्दस्वरूपाय, सर्वसन्धरागिणे ॥ ११ ॥
- ध्यानसमाधिस्तुताय, विश्ववन्द्यायसागरे
 श्रीमते देवचन्द्राय, पूर्णप्रीत्या नमोनम ॥ १२ ॥
- जैनसत्त्वस्यसेवायै, सर्वस्वार्पणकारिणे
 श्रीमते देवचन्द्राय, शुद्धात्मने नमोनम ॥ १३ ॥
- भारत जैनसत्त्वे य, प्रादुर्गमो महामुनि
 मोहतमोविनाशेन, देवचन्द्रोद्दिभास्कर ॥ १४ ॥
- शीतल सर्वलोकाना-मान्तरशान्तिकारक
 क्षमापृथ्वीसमा यस्य, गार्मर्षि सागरोपमम् ॥ १५ ॥
- वैर्य मेरुसम यस्य, गगानिर्मल मन
 तस्मै श्रीदेवचन्द्राय पूर्णप्रीत्या नमोनम ॥ १६ ॥
- कायोधर्ममयोयस्य, वचश्चित्रिपावकम्
 भगवन्मातृनिर्गलम्न मातृमार्गान् प्रभोसदा ॥ १७ ॥
- तस्मै श्रीदेवचन्द्राय, त्यागिने धर्मरागिणे
 नमः श्रीत्रिशूपाय, विश्वरूपाणकारिणे ॥ १८ ॥
- भावमेघस्वरूपाय विश्वोपग्रहकारिणे
 नमः श्रीदेवचन्द्राय सिद्धातपासगामिने ॥ १९ ॥
- सर्वगच्छेषु मा यस्य, यस्य ह्यय प्रतिष्ठितम्
 तस्मै श्रीदेवचन्द्राय, पूर्णप्रीत्या नमोनम ॥ २० ॥

- ' સ્વપરગ્ચ્છ મર્ત્યસ્થ, यस્ય જ્ઞાનેર્જ્જ્ઞોભતે .
 સર્વ ગચ્છસમ । શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર નમોઽસ્તુતે ॥૨૧॥
 ' તપાગચ્છીય સાવુભિ સાર્વ મેત્રી પ્રવર્તક
 ' આદશો દેવચત્રોઽમૃત્ સર્વ સાવુ શિરોમણિ ॥૨૨॥
 દેવચન્દ્રકૃત ગ્રન્થાન્, સ્તુત્વેઽહ મક્તિમાત્રત
 અમૃતસાગરા યત્, વિદ્યન્તે સુસ્વકારકા ॥ ૨૩ ॥
 ગુણાનુરાગયોગેન, દંવચન્દ્રમહામુને
 સ્તુતિ કૃતા તપાગચ્છે, બુદ્ધિસાગરસરિણા ॥ ૨૪ ॥
 ગુણિનાં ગુણરાગેણ, વ્યક્તાભવન્તિ સદ્ગુણા
 દોષાસ્ત્યાજ્યા ગુણાગ્રાહ્યા ભાષતે બુદ્ધિસાગર ॥૨૫॥

શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર મુનિરાજ.

શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર મુનિરાજે સ્વતરગચ્છના શ્રી દીપચન્દ્રજી
 ૧ સાગર પાસે દીક્ષા લીધી હતી તેઓ શ્રી જૈનધર્માચાર કોમમા
 અતિપ્રસિદ્ધ મહારાજા તરીકે ધરણાય છે. તપાગચ્છીય
 ૨ વિશ્વવ્રત્ય સર્વગીતાર્થ શિરોમણિ શ્રી યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય
 (વાચક) ના તેઓ પૂર્ણ રાગી હતા, અને તેથી તેમણે શ્રી
 જ્ઞાનસાર ગ્રન્થપર જ્ઞાનમંજરી નામની ટીકા કરી છે શ્વેતાચાર
 જૈનધર્મમા પૂર્વે ચોરાર્જી ગચ્છો હતા હાલ તો પાંચ ૩ ગચ્છો
 ૩-વિદ્યમાન જણાય છે જે ગચ્છમા જે દીક્ષા લે તે ગચ્છના
 તે મુનિ કહેવાય છે અને ધણી તે મુનિ તે ગચ્છના આચારોને
 પાળે છે અને તે સમાચારીને તથા પોતાના પૂર્વજોને પ્રસન્ન
 ૪ છે શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રની મહારાજે સ્વતરગચ્છને સ્વતરગચ્છ

જિનઆણતરગી વગેરે શબ્દોથી વચ્ચાળ્યો છે તેની સાથે કહેવું
 પડે છે કે તેમણે તપાગચ્છ વગેરે ગચ્છોની વોડ પળ ગ્રંથમા
 નિન્દા કરી નથી ઉપોદ્ધાત કર્તા લેખકને શ્રીમદ્ના પુસ્તકો
 પૈકી આગમસારનો પરિચય થયો મેહસાણામા સ. ૧૯૫૪ ની
 સાલમા શ્રીમદ્ રવિસાગર ગુરુમહારાજ સાહેબની સેવામા રહેવાનું
 થયું હતું તે વચ્ચે આગમસારનું પ્રથમ વાચન થયું અને ત્યારથી
 દ્રયાનુયોગની રુચિ વધી તથા આત્મજ્ઞાનની રુચિ વધી, લગભગ
 સોવાર આગમસાર ગ્રંથ ગ્રાહ્યો, તથા નયચક્રસાર વાંચ્યો, તેમજ
 ધોવીશી વાંચી તેથી જૈનતત્ત્વજ્ઞાનની ણર્ણ શ્રદ્ધા થઈ અધ્યાત્મ-
 જ્ઞાનની શ્રદ્ધામા આનંદવનજી ધોવીશી તથા શ્રીમદ્ આનંદવનના
 પદો ઉપયોગી થયા, તેવી રીતે દ્રયાનુયોગના જ્ઞાનમા શ્રીમદ્
 દેવચંદ્રજીના પુસ્તકો ઉપયોગી થયા તેથી તેમના પુસ્તકો વાંચવાની
 જિજ્ઞાસા વધી અને તેથી સાધુ જીવનમા શોધખોળ કરી
 ઘણાંવાર પુસ્તકો વાંચ્યા ગાલ લીરોને જૈન તત્ત્વજ્ઞાન થવામા
 શ્રીમદ્ના પુસ્તકો અત્યંત ઉપયોગી છે એમ જણાયું, તેમજ તેમનાં
 પુસ્તકોને વાંચવાની જિજ્ઞાસા ધારણ કરનારા જૈનકોમમા ઘણા
 જૈનો મારુમ પડ્યા તેથી છેવટે સ. ૧૯૬૮ ની સાલમા પા-
 દરામા વંશાશ્ર માસમા વક્રીલ મોહનલાલ હિમચંદ વગેરેની
 સમક્ષ તેમના સર્વ પુસ્તકો ઉપાવવાનો નિશ્ચય કર્યો અને
 તે નિશ્ચયને વક્રીલ મોહનલાલ હિમચંદ વગેરેણે ફીલી લીધો-
 સુશ્રાવક વક્રીલ મોહનલાલ હિમચંદે ઉપાડી લીધો તેમણે
 દેશ પરદેશમા અનેક સાધુઓ, સાધ્વીઓ, શ્રાવક અને શ્રાવિ-
 કાઓપર અનેક પત્રો લખી તથા જાતે જઈ પુસ્તકોની શોધ
 કરીને ઉપાવવા પ્રયત્ન કર્યો છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્રનો પ્રથમ
 ભાગ ગ્રહાર પડ્યો તેના પર જૈનોએ તૃપ્તિ કરી મૂકી અને

તે દગભગ સ્વભાસ થવા આપો છે , આ ઉપરથી શ્રીમદ્
 દેવચદ્રજીના દ્રયાનુયોગના પુસ્તકોની મહત્તા સર્વ લોકો
 જાણી શકશે. શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીના દ્રયાનુયોગના પુસ્તકોથી
 સકલ જૈનકોમને એક સરસો લાભ મળે છે તેમજ જૈનેતર
 પ્રજાઓને પણ એક સરસો લાભ મળે છે અતઃપુત્ર શ્રીમદ્
 દેવચદ્રજી વિશ્વમા પોતાના સદ્વિચારો વડે વ્યાપક છે શ્રીમદ્
 દેવચદ્રજીએ સ્વાસ સ્વસ્તર ગચ્છની મિત્ર માન્યતાઓને સ્થાપન
 કરવા કોઈ ઠેકાણે ઉલ્લેખ કર્યો નથી તેનું કારણ એ છે કે
 તેમને આત્મજ્ઞાન થયું હતું અવ્યાત્મજ્ઞાની મહાત્માઓ અમુક
 ગચ્છની અમુક ક્રિયાચારની ભેદતાને વલગી રહેતા નથી અને
 તેથીજ સ્વાસ મુક્તિ છે, એમ માનતા નથી તેથી તેઓ મુરખ
 આત્માની મુક્તિના ઉદ્દેશ માટે લખે છે અને બોલે છે, એ પ્રમાણે
 શ્રીમદ્ની આત્મદૃષ્ટિ હોવાથી તેઓ સ્વસ્તર ગચ્છના છતાં
 નિશ્ચયનયની અપેક્ષા સર્વ ગચ્છોમા રહેનાર સમભાવીઓની
 મુક્તિ માનનાર હતા તેથી આવી જૈનકોમને તે પ્રિય થઈ
 પડે એમા કંઈ આશ્ચર્ય નથી સ્વસ્તર ગચ્છમા આજ સુધીમા
 જે જે આચાર્યો મુનિયો થયા છે તેઓએ ઘણા ગ્રંથો લખ્યા
 છે છતાં શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીની પેઠે દ્રયાનુયોગના જ્ઞાન માટે
 તથા અવ્યાત્મજ્ઞાન માટે આટલા પુસ્તકો લખ્યા હોય એવી
 વ્યક્તિ જણાતી નથી તેથી સ્વસ્તર ગચ્છમા સર્વથી પ્રથમ નજરે
 શ્રીમદ્ દેવચદ્રજી આવે છે શ્રીમદ્ દેવચદ્રજી મહારાજની પેઠે
 કોઈએ આત્મ સત્ત્વી ઉદ્ગારો નિકાળ્યા નથી તેથી દેવચ-
 દ્રજીએ જે કામ કર્યું છે અને જૈનકોમની આગલ જે વારસો
 મૂક્યો છે તેથી જૈનકોમ તેમની અનૂળી છે એમ કંઈ વિના
 ચાલતું નથી આવા મહાપુરુષના આત્માની કેટલી બધી ઉન્નતિ

થઈ છે તેનો રચાલ તે દશાને પ્રાપ્ત કરનારને જાણી શકે તેમ છે તેમના જેવી જેઓની દશા ન હોય તેઓ ભલે પિસ્તાલીશ આગમના જાતા હોય તોપણ તેઓ તેમને પિઠાળી શકે નહીં. આશ મહાર મહાત્માનું જીવનચરિત્ર જાણવાની જરૂર છે

શ્રીમદ્ દેવચંદ્રના બાહ્યજીવન ચરિત્ર માટે દેશપરદેશમાં અનેક પત્રો લેખાવી ઘણી શોધો કરાવી પરંતુ હજી સુધી તેમનું જીવનચરિત્ર પ્રાપ્ત થયું નથી. છતાં હવે તેમના સગથી કિંવદન્તીઓ ઘમેરેલી તેમના જીવન પર અજગ્રહ પાડવા નીચે પ્રમાણે પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે

શ્રીમદ્ દેવચંદ્રમહારાજનો જન્મભૂમિ, ગૃહસ્થાવાસ

કેટલાક વૃદ્ધ પુરુષોના કહેવા પ્રમાણે શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીની 'જન્મભૂમિ ગુર્જરા (ગુજરાત) છે એમ જણાય છે ' શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીની પ્રથમ પ્રથમ કૃતિ સ ૧૭૪૩ ની સાલમાં બનેલી અષ્ટપ્રકારી પૂજા અને એકવીશ પ્રકારી પૂજા '૫ વે છે ૫ વે 'કૃતિયો તે વસ્તુની ગઢગથુ ગુજરાતી ભાષામાં છે ગુર્જર ભાષાના સાક્ષરો જો બરાબર લક્ષ્ય રાખીને વાંચે તો તેમને ગઢગથુ શબ્દવાળી ગુજરાતી ભાષા સમજાયા વિના રહેશે નહીં. શ્રીમદ્ મહાત્મા દેવચંદ્રજીનો બ્રાહ્મણના કુળમાં અગર વણિકમાં ઉચ્ચ કુળમાં જન્મ થયેલો હોયો જોડે અષ્ટપ્રકારી અને એકવીશ પ્રકારી પૂજા ગુજરાતમાં રચેલી જણાય છે. અત્યંત શ્રીમદ્નો જન્મ ગુજરાતમાં છે તેમણે ગુજરાતમાં શ્રીમદ્ જ્ઞાનસાગરજી ઉપાધ્યાય પાસે અભ્યાસ કરેલો હતો. શ્રી જ્ઞાનસાગરજી પ્રાય અચલગચ્છમાં થયા હોય એમ જણાય છે તેમણે સ ૧૭૪૩ ની સાલમાં પ્રથમ અષ્ટપ્રકારી પૂજા

ત્વની તે વચ્ચે તેમની ઓઠામા ઓઠી વીસ બાવીસ વર્ષની ઉમર હોવી જોડે, એટલે તેમનો જન્મ, સ ૧૭૨૦ ની સાલ લગભગ હોવો જોડે, અને દીક્ષા સ ૧૭૩૨ લગભગમા હોવી જોડે, એ પ્રમાણે હોય તો તે જમાનામા તે દીક્ષા લીધા બાદ અગિયાર વર્ષ અને જન્મથી ત્રેવીસ વર્ષ ગ્રંથ રચવાને સમર્થ થયેલા હોવા જોડે, તેમનો ગૃહસ્થાવાસ લગભગ બાર વર્ષનો હોવો જોડે.

શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીમહારાજની દીક્ષા.

શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીને દીક્ષા આપનાર સ્વત્તર ગચ્છીય શ્રી દીપચંદ્રજી ઉપાધ્યાય હતા સ્વત્તર ગચ્છમા જિનચંદ્રસુરિ થયા તેમના પુણ્યપ્રધાનોપાધ્યાય થયા તેમના શ્રી સુમતિસાગરોપાધ્યાય થયા તેમના રાજસાગર ઉપાધ્યાય થયા તેમના જ્ઞાન ધર્મપાઠક થયા તેમના શિષ્ય રાજહસ અને દીપચંદ્ર વડે શિષ્ય પાઠક થયા તેમા શ્રીમદ્ દીપચંદ્રના શિષ્ય શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર પાઠક થયા દીક્ષા લીધા બાદ તેઓ લગભગ ગુજરાતમા, કાઠિયાવાડમા, અને છેવટે મારવાડમા વિચર્યા હોય એમ જણાય છે તેથી તેમનો 'ગુજરાતી' ભાષા પર સાગે કાબુ જામ્યો હતો' સ ૧૭૬૬ ની સાલમા તેઓ પંજાબમા મુલ્તાનમા ધ્યાન ચતુષ્પદી બનાવી, તોપણ તેને ગુજરાતી ભાષામા બનાવી, તેજ તેમની ગુજરાતની, જન્મભૂમિને માટે અને ગુજરાતમા ૩૦ વર્ષ લગભગ રહ્યા, એ પૂસ્તક કરી આપે છે

વિહાર-ગુજરાત, મારવાડ, પંજાબ

ગુજરાતથી વિહાર કરી મારવાડમા તેઓ ચોમાસા કર્યા અને ત્યાં જોસલમેર થઈ પંજાબદેશ તરફ વિહાર કરેલો જણાય છે પંજાબદેશમા તે વચ્ચે જૈનવર્ણિકોની ઘણી સરયા હોવી જોડે, પાઠલથી ત્યાં જૈન હુટક સાડુજોનો પ્રવેશ થયેલો

હોવો જોડે તેમણે સ ૧૭૬૬ ના વૈશાખમાં ધ્યાનદીપિકા
 ચતુષ્પદી (મુલ્તાનમા) અને ૧૭૬૭ ના પોષ માસમા હિન્દી
 શાષામા દ્વયપ્રકાશ સૈયા હદમા (વિકાનેરમા) બનાયો તે
 ઉપરથી તેમનો વિહાર પજાવ અને સરહદ સુધી થયેલો હોયો
 જોડે પજાવ તરફથી વિહાર કરી સિંધ વગેરે થઈ મોટાકોટ
 મરોટમા તેઓએ ચાતુર્માસ કરેલું જણાય છે મોટાકોટમા તેમણે
 સ ૧૭૭૬ માના ફાગણ માસમા તેમના સહાયક મિત્ર હુર્ગાદાસને
 માટે આગમસારની રચના કરેલી છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્રના મોટા-
 કોટમા હુર્ગાદાસ કેવી રીતે મિત્ર હતા તેપર અનેક કલ્પનાઓ
 થાય છે જે શ્રાવકો સાચુઓને મિત્ર તરીકે માની ઘટે છે તે
 અપેક્ષાએ કદાપિ મિત્ર લલ્યા હોય વા અન્ય કારણથી, તેનો
 નિર્ણય હાલ થઈ શકે તેમ નથી. મારવાડમાથી તેઓ વિહાર કરીને
 અનુક્રમે ગુજરાત તરફ આવેલા જણાય છે સ ૧૭૯૬ મા
 જામનગરમા (નવાનગરમા) કાર્તિક સુદિ એકમે વિચારસાર
 અને કાર્તિક સુદિ પંચમીએ જ્ઞાનમંજરી પૂર્ણ કરી છે એટલે
 સ ૧૭૭૬ થી પછી ૧૭૯૬ મા ગુજરાત તરફ આવેલા અને
 ગુજરાતમા રહેલા સિદ્ધ થાય છે સ. ૧૭૭૦ પછીથી તેઓશ્રી
 ૫ જિનવિજયજીનેમળાવવા પાટણ આપ્યા બાદ સ ૧૭૭૫
 પશ્ચાત્ મોટાકોટ મરોટમા ગયા હતા

શ્રીદેવચંદ્રજીય તપાગચ્છના ૫ જિનવિજયજીને તથા
 ઉત્તમવિજયજીને અભ્યાસ કરાવ્યો

શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી મહારાજ સિદ્ધાંતના જ્ઞાતા હતા.
 શ્રીસીમાવિજયજીએ પોતાના શિષ્ય જિનવિજયજીને વિશેષ-
 વચ્ચક ધરાવવા માટે પાટણમા ખેલાયા હતા (સ. ૧૭૭૦
 થી ૧૭૭૫ સુધીમા) તેની સાક્ષી નીચે પ્રમાણે—

श्रीज्ञानविभलसूरिजी कन्हे वाची भगवती खास,
'महाभाष्य अमृत लहो देवचन्द्रगणि पास' ॥

॥ (जिनविजयजीना शिष्य उत्तमविजयजीए दीक्षा लीया बाद
गुरुनी साथे स १७९९ मा पादरामा चोमासु कर्तु हत
स १७९९ ना श्रावण सुदि १० दशमे पादरामा तेमना गुरु
जिनविजयजी, देवगन थया, त्यार बाद ग्रामानुग्राम विहार करता
तेमणे भावनगरमा चोमासु कर्तु त्या श्रीमद् देवचन्द्रजीने अभ्यास
करवा माटे चोलाया हता ते सववी ५ उत्तमविजयजीना
निर्वाणरासमा नीचे प्रमाणे लखेल छे—

इम अनुक्रमे घयता थका रे लोल, हुवा अष्टादश वर्ष रे
'खरंतर' गच्छमाहि थया रे नामे 'श्री देवचंदरे ॥
जैनसिद्धांत शिरोमणि रे लोल, चैर्पादिक 'गुणवृन्द रे ॥ ८ ॥

देशना जास स्वरूपनी रे लोल, ते गुरुना पदपद्म रे
वदे अमदावादमा रे लोल, पूजाशा नि ठस रे ॥ ९ ॥

ते गुरुनी वाणी सुणी, हरयोचित कुमार
जानाम्यास करु हवे, तुम्ह पसि निर्धार ॥ १ ॥

इगित आकारे करी, जाणी तेह सुपाव
जानाम्यास कंगववा, कीवो तेहने ज्ञान ॥ २ ॥

श्राविका रामकुवर तिहा, धर्मी अति गुणवत्
गुरुपचने ते कुवरने, अतिशय सहाय करत ॥ ३ ॥

हवे कुवर नित्य २ भणे, प्रकारण जैनना सार, ललना,
दडक ने नवनत्त्वजी, जाण्या जीवविचार, ललना ॥ १ ॥

त्रणलोकनी दीपिका, सग्रहणी सुविचार, ललना
 भाष्य चैय गुरु वदना, वर्ली पच्चखाण प्रकार, ललना ॥२॥
 क्षेत्रसमाप्त सोढामणो, सिद्ध पचाशिका नाम, ललना
 सिद्धदडिका तिम वर्ली, चउमरण अति अमिराम, ललना ॥३॥
 कर्मग्रंथ अर्थे कर्मा, कम्मपयडी मुखपाठ, ललना
 पचसग्रह मुख ग्रंथमा, विवर्यो कर्म ले आठ, ललना ॥४॥
 कालविचार अगुल वर्ली, वनस्पति तिम जाण, ललना
 दर्शनपारसी सित्तरी, कर्ता एहनु नाण, ललना ॥५॥
 खड पङ्गल तिम वर्ली, निगोद छरीशी जेह, ललना
 वलिय विचार पचाशिका, निज अमिपारे तेह, ललना ॥६॥
 वृत्ति सहित वाचे सने, ते गुरुने उपकार, ललना
 भगजाल मुख बहु मणे, रहस्य ते आगम अपार, ललना ॥७॥
 सप्तभगी नय सात ले, वलिय निखेपनी वात, ललना
 तिनभगीपणे ग्रहे, केना कहु अवदात, ललना ॥ ८ ॥
 इम करता हने अन्यदा, गुरुजी करे विहार, ललना
 सुरतमदर जाविया, साथे तेह कुमार, ललना ॥ ९ ॥
 शब्दगाछ ते शहेरमा, भणिया यत्न अपार, ललना ॥

पाटण शहेरना राणिया, कधरा क्रीका नाम
 आर्वी सुस्तमा रखा, सुदर जेहनु धाम ॥ १ ॥
 पुण्य प्राकृत जोरो थयो, लही क्षेत्रानर योग
 मनचिते सफलो करु, लक्ष्मीनो सयोग ॥ २ ॥
 आर्वी गुरुने विनये, कशु तीरथ जान
 पठित पुरुष जो कोइ दियो, तो होय सफली वात ॥३॥
 गुरु पण तेह कुमाने, जाणी चतुर सुजाण
 तस आग्रह्यो आपियो, लक्षणरूप निधान ॥ ४ ॥

શ્રી ઉત્તમવિજયીજીણ માવનગરમા ચોમાસુ કર્યું તે વખતે તેમણે શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીને 'ગોલાવીને અમ્યાસ કર્યો તેની સાક્ષી રાસમા નીચે પ્રમાણે છે—

- માવનગર આદેશે રહ્યા મન્નિહિત કરે મારા લાલ
- તેટાચ્યા દેવચદ્રજીને હવે આદર મારા લાલ
- વાચે શ્રી દેવચદ્રજી પાસે ભગવતી મારા લાલ
- પત્રવળા અનુપોગદ્વાર, વર્ણી શુભમત્તિ મારા લાલ
- સર્વ આગમની આજા દીધી દેવચદ્રજી મારા લાલ
- જાળી યોગ્ય તથા ગુણગણના શુન્દજી મારા લાલ
- તિહા કુવરજી લાગા ભક્તિ ઘણી કરે મારા લાલ
- કચરાક્ષીકા સન ભેડે ઇળ અવસર મારા લાલ
- શ્રી સિદ્ધાચલ યાત્રા કરવા આવિયા મારા લાલ
- શુરુજી પળ સિદ્ધાચલ સાથે સિદ્ધાવિયા મારા લાલ ॥

શ્રીમદ્ શ્રીદેવચદ્રજી પાટણમા ૧૭૫૫ સુધી હતા પશ્ચાત્ તે મોરાકોટ મરોટ (મારગાડ) મા ચોમાસુ રહ્યા પશ્ચાત્ તે ૧૭૭૮ મા પાઠા ગુજરાતમા અમદાવાદમા આવ્યા હતા તે વખતે ઉત્તમવિજયજી નિર્માણરાસના આગારે—શ્રી ઉત્તમ-વિજયજીણ સસારીપણામા અઢાર વર્ષની ઉમરે છુટ્કે જન્મ ૧૭૬૦ અને ૧૭૭૮ ની સાલમા અમદાવાદમા ઉપર પ્રમાણે—રાસમા ગણાયા પ્રમાણે ગ્રન્થોનો અમ્યાસ કર્યો હતો અમદા-વાદમા ૧૭૭૮-૭૯-૮૦ લગભગ ચોમાસા થયા હોય એમ સમજે છે શ્રી દેવચદ્રજી પાસે પૂજાશાને મળાવતા રામકુવર શ્રાવિકાળ સારી સહાય કરી હતી શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીણ અમદાવાદથી વિહાર કરી સ્વર્માન, વડોદરા, પાદરાં, મરુચ થઈ સુરત

વિહાર કર્યો અને તે સાથે કુવર પુજાશા હતા સુરતમા શ્રીમદ્
 દેવચદ્રજીની પાસે પુજાશાણુ વ્યાકરણાદિ અમ્યાસ કર્યો અને તે
 વચ્ચે પાટણથી વ્યાપાર કરવા આવેલા સવલી કંચરા કીકાણુ
 સુરતથી સપ્ત કાઢ્યો ત્યારે શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીની આજ્ઞાથી
 પુજાશાને સાથે લીધા શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીણુ સુરતમા ચાર પાંચ
 ઘોમાસા કર્યા હોય એમ જણાય છે પુજાશાહે સ ૧૭૯૮ મા
 શ્રી જિનવિજયજીની પાસે અમદાવાદમા દીક્ષા લીધી અને
 તેમનું નામ ઉત્તમવિજયજી પાડયું ત્યાંથી ગુરુ શિષ્યે પ્રેમાપુરમા
 ઘોમાસુ કર્યું ત્યાંથી સુરત જઈ સ ૧૭૯૯ મા પાદરામા ઘોમાસુ
 કર્યું સ ૧૭૯૯ ની સાલમા પાદરામા ભગવતીસૂત્ર વાચના
 પ જિનવિજયજીણુ શ્રાવણ સુદિ દશમે દેહોત્સર્ગ કર્યો જ્યા
 તેમના શરીરને અગ્નિદાહ દેવામા આન્યો છે ત્યા તલ્લાવના કાઠે
 દેરી કરવામા આવી છે શ્રી ઉત્તમવિજયજીણુ સ ૧૮૦૩ મા
 ભાવનગરમા ઘોમાસુ કર્યું ત્યા શ્રીમદ્ દેવચદ્રજી પાસે ભગવતી
 પદ્મવળા અનુયોગદ્વાર વગેરે સૂત્રો ધાર્યા અને શ્રી દેવચદ્રજીણુ
 સકલાગમો વાચવાની તેમને આજ્ઞા કરી સ. ૧૮૦૩ મા શ્રીમદ્
 દેવચદ્રજી ભાવનગરમા હતા, પશ્ચાત્ સુરત ગયા અને કંચરા
 કીકાના સયની સાથે શત્રુજયની યાત્રા કરવા માટે આયા,
 તે વચ્ચે ભાવનગરથી ઉત્તમવિજયજી પણ સિદ્ધાચલની યાત્રાણુ
 એક સપ્તમા મેળા ગયા સ ૧૮૦૪ મા શ્રી દેવચદ્રજીણુ
 સિદ્ધાચલની યાત્રા કરી તે સવલીના સ્તવનમા નીચે પ્રમાણે
 લેખાણ છે

સવત અદ્વાર ચિટોતર વરસે, સિત મૃગસિર તેરસિયે

શ્રી સુરતથી મત્તિ હરલ્ખી, સવ સહિત્ત વહ્નસિયે ॥

કચરા કીકા જિનવર ભક્તિ, રુપવદ ગુણવત્તજીણ
 શ્રી સગને પ્રમુજી મેઝાયા, જગપતિ પ્રથમ જિણદ ॥
 જ્ઞાનાનન્દિત ત્રિમુગ્ધ વદિત, પરમેશ્વર ગુણમીના
 દેવચદ્ર પદ પામે અદ્ભુત, પરમ મગલ લપલીના ॥

ઉપર પ્રમાણે શ્રીમદ્ કયે કયે સ્થાનકે વિહાર કર્યા
 અને ત્યાં કયા ધોમાસા કર્યા તે જણાવ્યું શ્રીમદ્નો વિહાર
 ગુજરાત, કાઠિયાવાડ, લાટ, મારવાડ, સિન્ધ, પંજાબ વગેરે
 દેશોમાં થયેલો છે તેમણે તપાગચ્છના સાગુઓને અગ્યાત્ત
 કરાવ્યો ઇમ શ્રી જિનવિજયજી અને શ્રી ઉત્તમવિજયજી
 પંચાસના નિર્વાણથી સિદ્ધ થાય છે

યાત્રાઓ

શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીણ અનેક તીર્થોની યાત્રાઓ કરી છે
 ઇમ તેમના ગ્રંથો અને સ્તવનો પરથી જણાય છે દ્રવ્યાનુયોગી
 આત્મજ્ઞાની શ્રીમદ્ દેવચદ્રજી વ્યગ્રહાર અને નિશ્ચયની શ્રદ્ધા
 ધાળ્યા અને તે પ્રમાણે વર્તવાવાળા હતા તેમણે સિદ્ધાચલ તીર્થ
 કે જે સર્વ તીર્થ શિરોમણિ કહેવાય છે તે તીર્થની ઘણીવાર યાત્રા
 કરી હતી તેઓ સ ૧૮૦૪ માં સુરતના સચવી કચરા કી-
 કાના સવમા ગયા હતા ત્યાર બાદ તેમણે વિહાર વા યાત્રા
 કરી ઇવા ઉઘેરો મઠી જાવતા નથી તેમણે ગિરનાર પર્વત
 પર રહેલ શ્રી નેમિનાથની યાત્રા કરી હતી ઇમ ગિરનારની
 સ્તુતિપરથી જણાય છે ગુજરાતથી મારવાડ તરફ જતા તારાગાજી,
 કુભારીયા, આબુજી, દેલવાડા વગેરે તીર્થોની યાત્રા કરેલી હોવી
 જોઈએ તેઓ સિન્ધની સરહદ પર મોટાકોટ મરોટ સુધી ગયા
 હતા તેથી મારવાડ, કચ્છ અને સિન્ધની આબુવાબુના જિન-

મદિરોની યાત્રા કરેલી હોવી જોડે તેઓશ્રીએ મુલનાનમા ચોમાસુ કર્યું હતું તેથી ત્યાના તીર્થોની યાત્રા કરેલી હોવી જોડે સ ૧૭૬૬ નુ ચોમાસુ વિકાનેરમા કર્યું હતું ગુજરાતમા પાટણ, અમદાવાદ, સ્વમાન, મુસ્ત, માનનગર, લીંડદી, પાલીતાણા વગેરે સ્થળે ચોમાસા કર્યા હતા તે તે સ્થળોની પ્રતિમાઓની અને આજુબાજુના ગામો શહેરોનો જિનપ્રતિમાઓના દર્શન કરેલા હોવા જોડે

ઉપદેશ-પ્રતિષ્ઠા

શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીનો દીક્ષા પર્યાય લગભગ ૭૫ પોળોસો વર્ષનો હોવો જોડે ૧૭૩૨ લગભગમા દીક્ષા અને સ ૧૮૧૦ લગભગમા નિર્વાણ અને ઘાર વર્ષનો ગૃહનાસ, એમ આશરે ગણના ઉમા લગભગ નેવુ વર્ષની હોય તેમ અનુમાન થાય છે, તેથી તેમનો દીક્ષા પર્યાય પોળોસો વર્ષ લગભગનો ગણના તેટલા વર્ષમા તેમણે અનેક ગામ શહેરોમા ઉપદેશ આપેલો જણાય છે તેઓ ઉપદેશ દેવામા એકા હોવા જોડે, એમ તેમના ગ્રન્થો ઉપરથી અવગ્રોધાય છે મારગાટ, પજાન વગેરે દેશોમા ઉગ્ર વિહાર કરીને તેમણે તે સમયમા જે બોધ આપીને આત્મભોગ આપ્યો છે તેથી જૈનકોમની જે સરક્ષા થઈ છે તેનો હાલ રાપાલ આપ્તો મુશ્કેલ છે તેમણે સ ૧૭૯૪ મા શત્રુજય પર્વન પર પ્રતિષ્ઠા કરી છે એમ શિલાલેખથી જણાય છે એમ શ્રીયુત મોહનલાલ દલિંચદ જણાવે છે તેમજ તેમના ગુરુની સાથે સ ૧૭૮૮ મા શત્રુજય પર કુલુનાયજીની પ્રતિષ્ઠા વચ્ચે તેઓ હાજર હતા તથા સિદ્ધાચલ પર સમવસરણની પ્રતિષ્ઠા વચ્ચે હાજર હતા તથા અમદાવાદમા સહ-

स्त्रफणानी प्रतिष्ठा बखते हाजर हता तथा लींरडीमा देरा-
सरना मूळ नायकनी बे जागुए बे देरीओनी पोते प्रतिष्ठा
करावी हती

श्रीमद् देवचद्रजीनी महत्ता-विद्वत्ता

श्रीमद् देवचद्रजी महाराज जेनागमोना पारगामी हता
तेमणे अनेक गामना श्रावकोए पुढेला प्रश्नोना उत्तरो आप्या
हता प्रश्नोत्तर नामनो ग्रंथ ते जात्रतनी साक्षी पूरे छे ते
समयना विद्वानोमा तेमनी प्रतिष्ठा अने विद्वत्ता सारी रीते
'वृद्धि पामी हती खरतर गच्छमा ते बखते तेमना समान कोइ
विद्वान् होय एम ते समयना ग्रन्थोयी अवलोकता अवबोधानु
नयी' तपागच्छना सवेगी साजुओमा तेमनी महत्ता हती
पोतानी महत्ता जे पन्ना गुणो तेमनामा हता तपागच्छना
सवेगी मुनिओ पैकी महान् श्री जिनविजयजी अने प श्री
उत्तमविजयजी जेवाना तेओ धर्मशास्त्र पाठक गुरु हता स-
वेगी पक्ष ते समयमा चारिमार्ग सुधारक हतो तेमना हृद-
यमा श्रीमद् देवचद्रजीना गुणो स्फुरा अने तेमना गुणो
श्रीमद् देवचद्रजीना हृदयमा स्फुरा अने तेयो सवेगी क्रियो-
द्धारक साजुओनी पुष्टि थद तेयी श्रीमद् देवचद्रजी महाराजनी
धणी प्रतीष्टा बधी तेमना समयमाज तेमनी महत्ता-प्रतिष्ठानी
आखा भारतमा रयाति प्रसरी तेमनी सर्व गच्छोमां महत्ता
बचवा लागी श्रीमान् पन्थास पद्मविजयजी के जेओ पिस्नालीश
हजार गाथाओना रचनार पद्यट्टह तरीके प्रसिद्ध थया छे तेमणे
श्री उत्तमविजयजीना निर्वाण रासमा तेमना समानकालमा

खरतर गच्छ माहे थया रे नामे श्री देवचद्र रे

જૈનસિદ્ધાંત શિરોમણિ ર લોલ

ધૈર્યાદિક ગુણરૂંદ રે, દેશના જાસ સ્વરૂપની રે લોલ ॥

ઇત્યાદિ શબ્દોથી શ્રીમદ્ દેવચંદ્રની વિદ્વત્તાની અને સાડુ તરીકેની મહત્તાની સ્તુતિ કરી છે તપાગચ્છમા સમેગી પશુમા શ્રી પદ્મવિજયજી પન્ન્યાસની ઘળી પ્રતિષ્ઠા છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર મંદારાજનો શ્રી પદ્મવિજયજીપૂ સસારીપણામા તથા સાડુપણામા સમાગમ કરેલો હતો અને તે સમયમા તે મહા વિદ્વાન્ ગણાના હતા તેનો જાતિ અતુમર રૂપો હતો તેથી તેમણે શ્રીમદ્ દેવચંદ્રને જૈનસિદ્ધાંત શિરોમણિ ણ્ય પદ્યો નિરૂપ્યા છે, તથા ધૈર્યાદિક ગુણના ઘૂંન્દ તરીકે પ્રશંસ્યા છે, તથા જૈનો દેશનાસ્વરૂપની અર્થાત્ આત્મસ્વરૂપને પ્રકાશનારી છે, એમ પ્રતિપાદન કર્યું છે તે સરેસર અડુમર કરીને કય છે સમેગ પક્ષી ગુણિશેસર શ્રીમદ્ પ પદ્મવિજયજી જેમા મહા વિદ્વાન્ અને ગુણાઘરાગીપૂ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીની પ્રતિષ્ઠા, મહત્તા અને વિદ્વત્તાની રૂપાંતિ કરી છે ઉપાધ્યાય શ્રી દેવચંદ્રજીને એક ધર્મડુ જ્ઞાન હતુ, એમ શ્રી જ્ઞાનસારજીપૂ આ ગ્રન્થના પા ૧૦૪૩ મા જણાવ્યુ છે, તથા તે આત્મજ્ઞાની વક્તા હતા એમ સ્પષ્ટ જણાયુ છે ઇત્યાદિ અનેક રીત્યા શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીની મહત્તાની સિદ્ધિ થાય છે તેથી હવે તન્મર્ષથી વિશેષ લક્ષણની જરૂર જણાતી નથી

સમકાલીન જૈન સાધુઓનુ અને શ્રીમદ્ દેવચંદ્રનુ
પરસ્પર મિલન

અદારમા સેવાના મધ્યમાગમા આણી જૈન કોમમા અને ભારતદેશમા મહાપ્રસર વિદ્વાન્ તરીકે શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાયજી તપાગચ્છીય પ્રસિદ્ધ છે અર્ધાવીન કાલમા તેમના

જેવા કવિ, મક્ત, જ્ઞાની, કર્મયોગી મહાત્મા અલ્પ થયા હશે વા નહિ તેઓ જૈનક્રોમમા સર્વમાન્ય ઈર્મપુરુષ ગીનાર્યે હતા સર્વ અનુયોગોના તે ગીનાર્યે હતા તેમના સમાગમમા શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી આયા હોય ઇમ જણાય છે ઉપાધ્યાયજી ત ૧૭૪૫ લગમગ સુધી જીવના હતા ઉપાધ્યાયના સમાગમમા આયાથી તેમનુ આત્મજ્ઞાન તરફ ત્દય ગયુ હોય ઇમ અનુમાન થાય છે અને તેથી તેમણે જ્ઞાનસારપર જ્ઞાનમજરી ટીકા લેતી શ્રીમદ્ યશોવિજયજીની વિચારમાલ્લાની પ્રુટિ કરી જણાય છે પાટણમા શ્રીમદ્ જ્ઞાનવિમલસૂરિ સાથે શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રનો સમાગમ થપ્પો પ્રતીત થાય છે ૫ જિનવિજયજીને શ્રીજ્ઞાનવિમલસૂરિ મગવતી વચાયુ હતુ અને તે સાલ લગમગ શ્રીજિનવિજયજીને શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજીણુ વિશેષાવશ્યક વચાયુ હતુ તેથી પાટણમા ઘટે વિદ્વાનોનો સમાગમ થપ્પો હોવો જોડુ શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી અને શ્રી જ્ઞાનવિમલસૂરિ ઘટે મઠી આનન્દધન ચોવીશીતા છેલ્લા વે સ્તવનો રચ્યા હતા શ્રીમાન્ આનન્દધનજીના સમયમા તેઓશ્રી વિદ્યમાન હતા પરતુ આનન્દધનજીની સાથે સમાગમ થયો હોય ઇમ માનવાને સ્વલ કારણો મઠ્યા નથી શ્રીમદ્ યશોવિજયજીને શ્રીઆનન્દધનજીનો સમાગમ થયો હતો અને તેથી ઉપાધ્યાયજીની દ્રષ્ટિ પશ્ચાન્ અયામજ્ઞાન તરફ વઠી હતી શ્રી ઠદપરત્નજી વગેરે મુનિરાજો શ્રીમાન્ના સમાનકાલીન હતા

મિત્ર મિત્ર ગચ્છના સાધુઓનુ પરસ્પર મિત્રન તથા

તેઓનું પઠનપાઠન

તે કાલમાં તપાગચ્છના મુનિયો અને સ્વરત્રગચ્છના મુનિયો તથા અચલગચ્છના મુનિયો પરસ્પર એક વીજા ગચ્છના વિદ્વાન્

સાતુઓ પામે અમ્યાસ રસના દના સોછમા સેસા રુનાં અઢાગમા
 સેસાના મધ્યસાહમા પરસાર મિત્ર ગ-ગ્રીષ સાતુઓમા ગુણા
 નુગન રુદ્ધિ પામ્યો હતો અઢાગમા સેસાના મધ્યસાહમા ગુગ્ગુલ
 ગન્ઠ ઓ તપાગન્ઠના મુરિપજ્યો સપ્તસહિત જ્યાર સિંગરહ
 યાગા રસના જના હતા ત્યારે તેઓ ગુગ્ગુમા (શ્રીમદ્ રહિ-
 ફાલ સર્વેશ દેમરદની જમમૂમિમા) મજ્યા ત્યારે ઓ ગન્ઠના
 આચાર્યોમા ઘણો રાગ થયો ઓ બો ગન્ઠના આચાર્યોનાં
 શ્રાવકોપ્ હુઝા કર્યા તેમા શ્રે ટાલ રૂપેયાની ઉપન વડ
 ઓ ગન્ઠમા તે રસને પઠનપાઠન અસપરસ ઘાટુ હતુ

શ્રી દેવચંદ્રજીન ઓરુ પુનસ્કો રચા છે તેની નીચે
 પ્રમાણે ચાંદી આપવામા આવે છે—

શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીન જૂલ જુલિયો

પુસ્તકનુ નામ.	રચાનો સવન્	કયા ગામમા
૧ અષ્ટપ્રકારી પૂજા	૧૭૪૩	"
૨ ઇન્દ્રીશપ્રકારી પૂજા	"	"
૩ વ્યાનદીપિકા ચતુષ્પદી	૧૭૬૬ શ્રે ૩ ૧૩	મલ્લાન પજાર
૪ દ્રવ્યપ્રકાશ	૧૭૬૭ પો ૩ ૧૩	પિકાનેર, ઘોમાસુ સ ૧૭૬૬ નુ કર્યા ગાદ
૫ આગમસાર	૧૭૭૬ પા સુ ૩	મોઝાકોટ મરોટ
૬ નયચન્		
૭ વિચારસાર	૧૭૯૬ ઝા સુ ૧	નવાનગર (જામનગર)
૮ જ્ઞાનમજરી ટીકા	" " ૫	"
૯ વિશવિદ્યમાનવીશી		પાલીતાણા
૧૦ સિદ્ધાચલ સ્તવન,	૧૮૦૪ મા સુ ૧૩	"

- ११ गुरुगुणपन्तिशिनो टयो
- १२ पाच कर्मग्रन्थनो टयो
- १३ पिचारस्तनसार (स्तरूप)
- १४ प्रश्नोत्तर
- १५ कर्मसवेव
- १६ प्रतिमा पुष्पप्रज्ञासिद्धि
- १७ गुणरथानरु अधिकार
- १८ अध्यात्मगीता (प्राय १७४३)मा टीका
इद्वेना कहेवा प्रमाणे
- १९ वतमान चोवीशी
- २० अतीत चोवीशी पेकी एकवीशी
- २१ स्नानपूजा
- २२ नवपदपूजा उठाळा
- २३ वीरनिर्वाणना स्तवननी टाळो भावनगरमा
- २४ नादुजिनस्तवन अने तेनो टयो
- २५ भावीचोवीशी पेकी पञ्चनाभनु स्तवन
- २६ सीमधरजिन स्तवन
- २७ दीवालीनु स्तवन लव
- २८ नयानगर आदि जिनस्तवन
- २९ घु० पद स्तवन
- ३० समवसरण स्तवन
- ३१ कुमस्थापना
- ३२ सहस्रकूट स्तवन
- ३३ अजितनाथजिन होरी.
- ३४ प्रभु स्तुति
- ३५ सिद्धाचल स्तुति.

૩૬ ગિરનાર સ્તુતિ

૩૭ વીશસ્થાનક સ્તુતિ

૩૮ જ્ઞાનરહુમાન સ્તુતિ

૩૯

૪૦

૪૧

} સિદ્ધાચલ સ્તવન

૪૨ ઘડી સાગુ ધન્દના

૪૩ અષ્ટપ્રવચન માતાની સજ્જાય

૪૪ પ્રભજનાની સજ્જાય

૪૫ હઠગમ્યપિની સજ્જાય

૪૬ સમક્તિની સજ્જાય

૪૭ ગજસુકુમાલની સજ્જાય

૪૮ પંચેન્દ્રિયવિષય ત્યાગ પદ

૪૯

૫૦

૫૧

} ઘણ કાગલ-લપ્ટેલ પત્રો

૫૨ સાધુસ્વાધ્યાય તેનાપર જ્ઞાનસારનો ટકો

૫૩ સદ્દેશાય

૫૪ સાધુની પચમાત્રના

૫૫ (આનંદધનજીની ચોવીસીમા

જ્ઞાનવિમલજી અને દેવચ-

દજી બંને મેળા થઈ બનાવેલા

૨૩-૨૪ વે સ્તવનો)

૫૬ આજકો લાહો લીંચીપુરે કાલ

કોને દીઠી છે (પ્રાપ્ત દેવ-

ધદ્રજીવૃત્ત જણાય છે)

જામનગર

લીંચીમા

જેસલમેરમા

પરસ્પરના ગ્રન્થોમા સાક્ષીઓ

શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીકૃત જે જે ગ્રન્થો-કૃતિયો ઉપલબ્ધ થઈ છે તે ઉપર પ્રમાણે જણાવી છે. ભવિષ્યમા જે જે ઉપલબ્ધ થશે તે તે જણાવવામા આપશે. શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીઠ પોતાના ગ્રન્થોમા વાચક યજ્ઞોવિજયજીના ગ્રન્થની સાક્ષી આપી છે. તેવી તેઓ ગુણાનુરાગી હતા. એમ સહેજે સિદ્ધ થાય છે. તેમજ તેમણે શ્રીમદ્ આનન્દવનજી કે જે અર્વાચીનકાલના અધ્યાત્મજ્ઞાનોદ્ધારક હતા, તેમના પચનોની પણ પોતાના ગ્રન્થમા સાક્ષી આપી છે. તેવી તે કાલમા તપાગચ્છીય શ્રીમદ્ આનન્દવનજીના વિચારો આત્મી જૈનકોમમા જલદી પ્રસરી ગયા હતા. એમ સિદ્ધ થાય છે. શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીના ગ્રન્થોના પૂર્ણરાગી શ્રી અમી-વિજયજી (અમીકુવજી) હતા. તેમણે નવતત્ત્વ પ્રશ્નોત્તરમા શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીકૃત ગ્રન્થની સાક્ષી આપી છે. પરસ્પર ગચ્છના આચાર્યો અને સાધુઓ પોતપોતાના ગ્રન્થોમા એક બીજાના સદ્વિચારોની સાક્ષીઓ આપ્યા વિના રહેતા નહોતા.

ગ્રણ મુનિઓની એક પૂજા

આ વચ્ચે તપાગચ્છ અને સ્વત્તરગચ્છના આચાર્યોમા સપ્ત હતો સ્થાનકવાસીઓ સામે બને ગચ્છવાળા કુસપને મૂઠી ક્ષુલ્લક માન્યતાઓના મેદોને ઉપશમાવી એક થયા હતા. પ્રતિમાના ઉત્થાપકો સામે પ્રતિમા સિદ્ધિના વિચારો આપવામા એક સરસી રીતે યુરોપી મિત્રરાજ્યોની પેઠે સર્પને વર્ત્યા હતા. શ્રીમદ્ યજ્ઞોવિજયજી ઉપાધ્યાયકૃત નવપદ સ્તુતિ તથા જ્ઞાન-વિમલમૃરિકૃત નવપદ સ્તુતિ અને શ્રીમદ્ દેવચદ્રકૃત નવપદની

તેમા અહમમત્વ શુદ્ધિ નષ્ટ થાય છે અને અપ્રમત્ત દશામા પ્રવેશ થાય છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીને એવી ઉત્તમ આત્મજ્ઞાન દશા પ્રગટ થઈ હતી, અને એવી દશામા અપ્રમત્ત પનેલા હતા તેથી તે પ્રસંગે જે ઉદ્ગાર બહાર પડેલા છે તેમા આત્મદશાની સુમારી નીતરી છે તે તેમના ઉદ્ગારાલા સ્તવનોચી વાવકો સહેજે સમજી શકે તેમ છે નામરૂપનો અહમભાવ ટઠ્યો હતો દેહ છતાં તેમણે વિદેહ દશાનો અનુભવ કર્યો હતો લીનડીના ઉપાશ્રય પાસે દેરાસરમા એક મૌંયરામા તેઓશ્રી સ્થાન ધરના હતા એમ ત્યાના ધડ આપકો જણાવે છે મોટાકોટ મરોટમા તેઓશ્રી વને નળ નળ વા કલાકોના કલાકો પર્યંત આત્માના શુદ્ધોપયોગમા તન્મીન થઈ આત્મસમાધિમા મગ્ન રહેતા હતા તેમણે સવિકલ્પધ્યાન મમાધિ ઉપરાત નિર્વિકલ્પક સમાધિનો રસ લીધો હતો અને તેઓ દેહ છતાં દેહાતીત દશામા અલ્પક ઉપયોગ પળે રહ્યા હતા તેથી તેઓ શુદ્ધોપયોગના તાનમા સ્તવનોમા આત્મદશાનો રસ રેહ્યો છે જેટલા પ્રમાણમા આત્મ-દશા પ્રગટી હોય છે તેટલા પ્રમાણમા ઉદ્ગારો પ્રકટે છે જેટલુ આત્મામા પ્રગટ્યુ છે તેટલી જ્ઞાસી શબ્દોદ્ગારા બહાર પ્રકાશી છે દરંકના પોતાના શબ્દોમા તેના વિચારો હોય છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીના પુસ્તકો પણ તેમનુ આન્તરજીવન છે વાહ્યજીવનની ચેષ્ટામા તો પ્રારબ્ધ યોગે વિચિત્રતા હોય છે ઊતા આન્તરજીવનનો તેથી જુદા પ્રકારનુ હોય છે વાહ્યજીવન તે શરીર, વાણી અને કર્મના મોગથી મિશ્રિત હોય આધ્યાત્મિક જીવનતો અપયોગ સ્વ હોય છે શુદ્ધ નાલિયેરના જેવુ ગાદ્યમા રાગ દ્વેષથી હલુ એમ તેમના સ્તવનોચી જણાવે

श्रीमद्भुना प्रभुना स्तवनोमा जात्मदशाना उद्धारो छे तेमारी
सक्षेपरी केटलाक नीचे प्रमाणे जणावामा आवे छे—

आरोपित सुख प्रम द्रव्यो रे, भास्यो अयात्रा
समर्थो अमिलार्पणो रे, कर्ता मायन साध्य ॥अ०॥
ग्राहकता स्वामित्वता रे, व्यापक भोक्ता भाव
कारणता कारजदशा रे, सकल ग्रन्थ निज भाव ॥अ०॥

प्रभु दरिसेण महामेहतणे प्रवेगमें रे
परमानन्द सुमश्रु थयो मुज देशमें रे ॥ १ ॥
तिन भुवन नायक शुद्धात्म तत्त्वामृतरस वृद्ध रे
सकल भविक लीलाणी मारु मन पण तद्ध रे ॥आ० २॥
मनमोहन जिनवरजी भुजने, अनुभर यालोदीधो रे
पूर्णानन्द अक्षय जविचलरस, भक्ति पवित्र थइ पी गोरे ॥आ० ३॥
ज्ञानमुखा लालीनी तहेरे, अनादि विभाव विसार्यो रे
सम्पूर्णज्ञान सहज अनुभवरस, शुचि निजगोत्र समार्यो रे ॥आ० ४॥

जिनगुण रागपरागयी रे, नासिन मुज परिणाम रे
तजशे दुष्ट विभावना रे, सरझे आत्म काम रे ॥
जिन भक्तिरत चित्तने रे, वैष्णवस गुण प्रेम रे ॥
सेवक जिनपद पामजे रे, रमोषित अथ जेम रे ॥
नाथ भक्तिरस भावरी रे, तृण जाणुं मरे देव रे ॥
चिन्तामणि सुरतरुथकी रे, अधिक्ती अरिहंन सेव रे ॥
परमात्म गुण स्मृतिथकी रे, फरदयो आत्मराम रे ॥
नियमा कचनता लहे रे, लोह ज्यु पारस पाम रे ॥

सहेजे प्रगट्यो निज परमाव विवेकजो,
 अन्तर आतम ठह्यो साधन साधवे रे लोल,
 साध्याल्वी थइ ज्ञायकता छेकजो,
 निज परिणति थिर निज धर्मसे ठवे रे लोल ॥
 त्यागीने सवि परपरिणतिरस रीजजो,
 जागी छे निज आतम अनुभव इष्टता रे लोल ॥
 सहजे छटी आस्रवभावनी चाल जो,
 जालम ए प्रगटी स्वर सिष्टता रे लोल ॥
 बधना हेतु जे छे पापस्थान जो,
 ते तुज भक्ते पाम्या पुष्ट प्रशस्ता रे लोल ॥
 ध्येयगुणे बल्यो पूरण उपयोग जो,
 तेह्यी पामे ध्याता ध्येय समस्तता रे लोल ॥
 जे अति दुस्तर जलधि समो ससार जो,
 ते गोपद सम कीधो प्रभु अवलबने रे लोल ॥
 जाण्यो पूर्णानन्द ते आतमपास जो,
 अवलब्यो निर्विकल्प परमात्म तत्त्वने रे लोल ॥

भास्यो आत्मस्वरूप अनादिनो विसर्यो हो लाल
 सकल विभाव उपाधियकी मन ओसर्यो हो लाल
 सत्ता साधन मार्गभणी ए सच्यो हो लाल
 दानादिक निज भाव हता जे परवशा हो लाल
 ते निज सन्मुख भाव ग्रही लही तुज दशा हो लाल
 क्षायोपशमिक गुण सर्व थया तुज गुणसी हो लाल
 सत्ता साधन शक्ति व्यक्तता उलसी हो लाल
 हवे सपूरण सिद्धतणी शी वार छे हो लाल
 देवचन्द्र जिनराज जगत आधार छे हो लाल

શ્રીમદ્દત્તો ભક્ત દશા.

શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજી પરમાત્માના જ્ઞાની ભક્ત હતા તેમણે
 ચોવીશ તીર્થકરોની પૂર્ણ પ્રેમથી સ્તવના કરી છે તેમણે હૃદયના
 પૂર્ણ ભાવથી વાસ્તવિક પરમાત્માના ગુણોનું વર્ણન કર્યું છે.
 તેમની ભક્તિમા લલુતા અને પરમાત્માની પ્રમુતાનું દૃશ્ય છે.
 પરમાત્માની ભક્તિ-પ્રાર્થના કરતી વચ્ચે પોતે હૃદયને જરા
 માત્ર છદ્મસ્થ રાખના નથી પ્રમુની ભક્તિમા નામરૂપની અહતા
 વિસરી જાય છે તેમજ પ્રમુને મઠવા માટે અનેક આશામય
 સુરમ્ય ભાવનાઓને હૃદય આગળ સ્થાવી કરે છે પોતાની
 મોહદશા ન હોવા છતાં તેને મોટી કરીને દાસ ભાવે પ્રમુને
 પોતાને દોષી તરીકે જણાવે છે પોતાના બનાવેલા સ્તુતિ પદો-
 માથી સંક્ષેપથી નીચે પ્રમાણે આપવામાં આવે છે —

તાર હો તાર પ્રભુ મુજ સેવક ગણી
 જગત્મા ઇચ્છુ મુજસ લીજે
 દાસ અવગુણ મર્યો જાણી પોતાતણો
 દયાનિધિ દિનપર દયા ફીજે તાર૦ ॥ ૧ ॥

રાગદ્વેષે મર્યો મોહ વેરી નહ્યો,
 મોહની રીતિમા ઘણું રાતો
 ક્રોધવશ ધમધમ્યો શુદ્ધગુણ નવીરમ્યો
 મમ્યો ભવમાહિ હુ વિષય માતો તાર૦ ॥ ૨ ॥

આદર્શ આચરણ લોક ઉપચારથી
 શાસ્ત્ર અમ્યાસ પળ કાઢી કીધો
 શુદ્ધ શ્રદ્ધાનવણ આત્મ અવલગ્ન વિણ
 તેહયો કાર્ય તેણે કો ન સિદ્ધયો તાર૦ ॥ ૩ ॥

સ્વામી ગુણ ઓલ્ખી સ્વામીને જો મને

દર્શન શુદ્ધતા તેહ પામે

જાનચારિત્ર તપ વીર્યે ઉછાસથી

કર્મ જીતી વશે પ્રતિ વામે તાર૦ ॥ ૫ ॥

જગન્નુ વત્સલ મહાવીર જિનવર સુખી

ચિત્ત પ્રભુ ધરણને શરણ વાસ્યો

તારજો વાપજી ત્રિરુદ્ધ નિજ રાખવા

દાસની સેવના રહે જોશો તાર૦ ॥ ૬ ॥

હોવન જો તનુ પાસડી, આવત નાય હજૂર લાલરે

જો હોતી ચિત્ત આસડી, દેસત નિત્ય પ્રમુદ્ધ લાલરે

દેવ જશા દર્શન કરો ॥

શાસન ભક્ત જે સુરસા, વિનુ શીપ નમાય લાલરે

કૃપા કરો મુજ ઉપર, તો જિન વન્દન થાય લાલરે (દેવ)

પૂછુ પૂર્વ વિરાધના, શી કીધી ણે જીવ લાલરે

અવિરતિ મોહ ટલે નહીં, દીઠે આગમ દીપ લાલરે (દેવ)

હત્યાદિ

તે સમયની સ્થિતિ અને મુદ્ધારણાનો બોધ

‘શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રના સમયમા પણ ગાડરીયા પ્રવાહ પ્રમાણે જેનો વર્તતા હતા તઠાપમા પાણી હોય છે તો ઊંચ હોય છે તેમ કોઈ જમાનો ણે નથી હોતો કે જેમા સર્વ લોકો જ્ઞાનીઓ હોય વા સર્વ લોકો અજ્ઞાનીઓજ હોય જ્ઞાનીઓની સાથે અજ્ઞાનીઓ હોય છે અને અજ્ઞાનીઓની સાથે

જ્ઞાનીઓ હોય છે મક્તો હોય છે ત્યાં અમક્તો પણ હોય છે હુનિયાના જીવો રજોગુણ, તમોગુણ અને સત્ત્વગુણ યુક્ત હોય છે જીવોને કર્મપ્રકૃતિ નચાપે છે કેટલાક જીવો એકાત ક્રિયાવાદી હોય છે કેટલાક શુધ્ધ જ્ઞાનવાદી હોય છે, જ્ઞાન ક્રિયાભ્યાસોક્ષ જ્ઞાન અને ક્રિયા એ બેથી મુક્તિ છે એમ માનનારા હુનિયામા રત્નની પેટે અત્પ મનુષ્યો હોય છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી મહારાજ ઉપદેશક હતા તેમજ જૈનોની ધર્મ દશાના નિરીક્ષક હતા જૈનોને મોઘ પમાડીને ધર્મના સ્થિર કરનાર હતા તે વચ્ચેના જૈનોમા તે વચ્ચે બાહુલ્ય ક્રિયાજટદશાનુ હતુ તેથી ક્રિયાજટમનુષ્યો ગાટરિયા પ્રવાહે સમજ્યા વિના પ્રતિક્રમણાદિ ક્રિયાઓને માની પશ્ચાત્ આત્મજ્ઞાન તરફ રુચિ વચ્ચતા નહોતા અને આત્મજ્ઞાની મુનિરાજોની મહત્તા અવગોઘવા શક્તિમાન થયા નહોતા સર્વ કાલમા એ પ્રમાણે ચને છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી જૈનશાસન પ્રવર્ધનક હતા આસી હુનિયાના મનુષ્યો જૈનનત્ત્વજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી છે તો ચટ્ટ સારુ એવી ભાવનાવાળા હતા તે વચ્ચેના અજ્ઞાની વ્યવહારવાદીઓની બાહુલ્યતા હતી આત્મજ્ઞાન રસિક અલ્પ મનુષ્યો તે વચ્ચેના હતા તેથી તેઓ ચંદ્રગાહુ જિનના સ્તવનમા નીચે પ્રમાણે ઉદ્ધારો કાઢે છે

દ્રવ્ય ક્રિયા રુચિ જીવદા રે, માત્ર ધર્મ રુચિ હીન,
ઉપદેશક પણ તેહવા રે, શુ કરે જીવ નવીન રે

ચંદ્રાનનજિન, ૩

તત્ત્વાગમ જાણમ તર્જી રે, વડુ જન સમ્મત જેહ,
મૂઢ દઠીજન આદર્યો રે, સુગુરુ મહાપ્રે તેહ રે ચંદ્રાનન ૦ ૪

આળા સાચ્ય વિના ક્રિયા રે, લોકે માન્યો રે ધર્મ,
 દર્શનનાળ ચરીત્તનો રે, મૂલ ન જાણ્યો મર્મ રે ચન્દ્રાનન૦ ૫
 ગચ્છકદાગ્રહ સાચરે રે, માને ધર્મ પ્રસિદ્ધ,
 આતમગુણ અકષાયતા રે, વર્મ ન જાણે શુદ્ધ રે ચન્દ્રાનન૦ ૪
 તત્ત્વ રસિકજન થોટલા રે, બહુલો જન સપાદ,
 જાણો છો જિનરાજજી રે, સવલો પૂહ વિગાદરે ચન્દ્રાનન૦ ૭
 રૂપાદિ

એ પ્રમાણે તત્કાલીન ધર્મીઓની દશાનુ વર્ણન કર્યું છે
 લોકોને શ્રીયશોવિજયજી ઉપાધ્યાયે તે વચ્ચેના શિશ્વામળ
 રૂપ સરસ્ત ચાવરવા લગાડ્યા છે તે પ્રમાણે શ્રીમદ્ વાચક
 દેવચંદ્રજીએ સસ્ત ચાવરવા લગાડ્યા નથી તેમણે તો જે કશું
 છે તે વળ મર્યાદામાં શિશ્વામળરૂપે કશું છે પરંતુ લોકો
 પર તેની ઘણી સારી અસર થઈ છે અને અવિચારમાં થશે

શ્રીમદ્ કર્મયોગી મહાત્મા

આજકાલ જે આત્મજ્ઞાનીઓ દેખાય છે તેમાંનો મોટો
 ભાગ શુદ્ધ જ્ઞાનીઓનો બનેલો હોય છે આત્માનુ સમ્યક્-
 જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યા વિના શુદ્ધજ્ઞાનીપણ પ્રાપ્ત થાય છે અને
 તેથી વાચકજ્ઞાની તરીકે ઉપહાસને પાત્ર થાય છે કોટાબુ-
 દીના ભાવના ભાવવાવાળા શેઠની પેઠે બનીને જેઓ કહેવા
 પ્રમાણે વર્તેલા નથી તેઓ પોતે તરી ગચ્છતા નથી અને અ-
 ન્યોને તારી શકતા નથી ક્રિયા વિનાનું શુદ્ધજ્ઞાન કઈ કરી
 શકતું નથી. લૌકિક શાસ્ત્રો પૈકી ભગવદ્ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણે
 અર્જુનને કર્મયોગી થવા માટે સારી રીતે ઉપદેશ આપ્યો હતો

કહી કાર્ય નહીં જને વેસી રહેણી છાની છાની વાતો કર્યા
 કરવી સ્વપરતુ શ્રેય થાય પૂર્વા કાર્યો કરવા નહીં પૂર્વી
 સ્વપરતુ કર્યાણ થતુ નવી વ્યવહારમા રહીને સ્વાધિકારે
 યોગ્ય ધર્મપ્રવૃત્તિ કયા વિના આત્મજ્ઞાન, ઇદાની પેઠે
 વાચુ રહે છે વા કાચા પારાના જેવુ રહે છે શુભ પ્રવૃત્તિ,
 સેવા, પરમાર્થ કાર્યો વગેરે કાર્યો કર્યા વિના કોઈને આત્મ-
 જ્ઞાનની પશ્વના થઈ નવી અને થશે નવી વાતો કર્યાવી
 વલ થતા નવી તેમ શાસ્ત્રોમાયી આત્મજ્ઞાનનુ સ્વરૂપ વાચ્યુ
 પટલા માત્રથી આત્મજ્ઞાની થયાતુ નવી દેવ, ગુરુ, ધર્મની
 ભક્તિ કરનારી અને સ્વાધિકાર પ્રવૃત્તિથી પ્રવૃત્ત થતા આત્મ-
 જ્ઞાન પરિણામ પામ્યુ કે નહીં તેનો અનુભવ આવે છે સેવા
 કર્યા વિના આત્મજ્ઞાન જે છે તે આત્મામા પરિણમતુ નવી
 દેશ સેવા, કુટુંબ સેવા, ગુરુજન સેવા, પ્રમુ ગુરુ ભક્તિ, સ-
 માજ સેવા, જાહેર ઉપદેશ પ્રવૃત્તિ, અનેક ગ્રંથોની રચના,
 વગેરે શુભ કર્મો કરનારી અધ્યાત્મશાસ્ત્રોદ્ધારા વાચેહુ આત્મ-
 જ્ઞાન સ્વરેખર આત્મજ્ઞાનરૂપે પરિણામ પામે છે શ્રીમદ્ દેવ
 ચંદ્રજીંદ્ર દીક્ષિત થયા શ્રાવ પોનાના ગુરુ શ્રીદીપચંદ મહારાજની
 મન વાળી કાપાથી સેવા ઉઠાવી હતી ધર્મવિદ્યા ગુરુ શ્રી
 જ્ઞાનસાગરજીની પૂર્ણ પ્રેમથી સેવા કરી હતી તેઓ ગુરુકુલ-
 માયી છુટા પડ્યા નહોતા, ગુરુકુલમાંસમા રહીને તેમણે પરપરા
 સહિત જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું શાસ્ત્રજ્ઞાતા થતા પોતાની મા-
 નતા પૂજા વધારવા માટે ગુરુથી જૂદા પડ્યા નહોતા ધર્મ-
 વ્યવહારની શુભાચરણાઓનો તિરસ્કાર કર્યા નહોતો નિશ્ચય-
 જ્ઞાનમા પરિપૂર્ણ થયા ડના શુદ્ધજ્ઞાની બન્યા નહોતા પ્રતિમા
 સ્તંભરૂપભાવપૂજા, તીર્થયાત્રા, વિહાર, પ્રતિક્રમણાદિ શુભ

ધર્મ ક્રિયાઓનો ત્યાગ કર્યો નહોતો ગામોગામ ફરીને તથા
 દેશોદેશ ફરીને ધર્મોપદેશ આપીને તથા ગ્રંથો લખીને કર્મ-
 યોગીની પદવીને તેમણે ઓભાવી છે સાધુઓ, સાધ્વીઓ,
 શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓને ધર્મશાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરાવી ધર્મ
 પ્રવૃત્તિમાં જીવન ગાઠી આદર્શ કર્મયોગીનું જીવન પાઠલની
 ઢુનિયા માટે મૂકી ગયા છે લગભગ ૭૦-૭૫ વર્ષ સુધી
 જ્ઞાની કર્મયોગીનું સાધુ જીવન ગાઠી તેઓ જૈન ધર્મની
 પૂર્ણ સેવા કરીને જૈન કોમની અર્પણ સેવા બજાવી છે તે
 તેમના ગ્રંથો રહેશે ત્યાસુધી જૈનોને ઉપકાર કર્યા કરશે
 શ્રીમદ્, જેના કર્મયોગીઓથી જગત્માં ધર્મની જાહોજલાલી
 વર્તે છે શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય, શ્રીમદ્ વિનયવિજ-
 યજી ઉપાધ્યાય અને શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ જેવા જ્ઞાની
 કર્મયોગીઓ અઢારમાં સૈકાની જાહોજલાલી લીધાવી છે અને
 હાલ પણ તેમના શાસ્ત્રરૂપ અક્ષર દેહોથી જૈન કોમમાં જા-
 હોજલાલી વર્તે રહી છે અને ભવિષ્યમાં વર્તે

શ્રીમદ્નો શિષ્ય સમુદાય

શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર મહારાજના શિષ્યમૂલ સાધુઓ અને સા-
 ધ્વીઓ હતી કે નહીં તેનો હજુ સુધી ચોક્કસ નિશ્ચય
 જણાયો નથી મહા પ્રયાત પુરુષોની પાઠલની સતતિ તેવા
 પ્રકારની હોતી નથી કાતો દેવતાની પાઠલ કોયલા જેવું
 થાય છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર મહારાજની પાઠલ તેમની સતતિ
 પરપરા વહી નથી શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાયના શિષ્ય
 સાધુઓ હતા પણ તેમની પરપરા વહી નથી શ્રીમદ્ આનન્દ-
 ઘનજીની પાઠલ સાધુ શિષ્યો નહોતા તેઓની પાસે ઉપદેશ

શ્રવણ કરનારા શ્રાવક શિષ્યો તો થયા હોય છે શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી પ્રતિ ચોધિન શ્રાવક સમુદાય અનેક દેશોમા હતો તેમના શ્રાવકોણ તેમની ચનાવેલી અવ્યાત્મગીતાને સુવર્ણના અક્ષરે લખાવી હતી તેમના રાગી શ્રાવકોણ તેમના ગ્રન્થોનો સર્વ દેશમા પ્રચાર કરી દીધો હતો ય તેમની ગુરુભક્તિની ઉત્તમતા હતી શ્રીમદ્ના શ્રાવકો સિદ્ધાતોના શ્રોતાઓ હતા અને તેથી તેઓ અનર્ભવા રૂપા હતા શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રના સાતુ શિષ્ય થયા હોન તો તેઓ કોટ ઠેકાણે કહ્ પળ લરયા વિના રહ્યા ન હોન કદાપિ તથા પ્રકાગ્ના થયા નહીં હોય અથવા તેમની દશાણ કોહ્ શિષ્ય રૂગ્વો તેમને લાયક દેખાયો નહીં હોય ક્ત્યાદિ અનેક કલ્પનાઓથી થોડસ નિશ્ચય કરી શકાય નહીં

શ્રીમદ્નુ નિર્વાણ અને નિર્વાણસ્થાન પાલીતાણા

સવન્ ૧૮૦૪ સુધી તો તેજો દયાન હતા એવુ તેમના ચનાવેલા સિદ્ધાચલના સ્તવન પરથી માલુમ પડે છે તે વચ્ચે તેજો લગભગ ૮૪ વર્ષની ઉમર લગભગના હોવા જોડ્ પઠીથી સ્થિતિવામની જાવશ્યકતા જણાદ્ હોય એમ અનુમાન થાય છે સ ૧૮૦૪ માં સિદ્ધાચલ પાલીતાણામા સ્થિતિવામ કરેલો હોવો જોડ્ પાલીતાણામા સ્થિતિવાસ કરીને તીર્થસ્થાનમા સમાધિમરણ કર્યાને પવા મહાપુરુષ ક્ષેત્રે તેમા કદ આશ્ચર્ય નથી સિદ્ધાચલ પવન પા અનેક મુનિયોણ અન-સાણ કર્યા છે, રુદ્ધાવસ્થામા જગા ચલક્ષીણ થાય છે પાચે ક્ષિત્તિજોનુ જ્ઞાન ચલ ઘટે છે, મનની વિચારશક્તિ ક્ષીણ થતી જાય છે અને વિહાર થઈ શકતો નથી, યુવા-

વસ્થાની પેઠે ઉપદેશ આપી ઝકાનો નથી અને ગ્રન્થ ગ્ધના
 ઘોરની પ્રવૃત્તિ મદ પઢી જાય છે શ્રીમદ્ની વૃન્દાવસ્થાએ
 પ્રોક્ત સ્થિતિ થાય તુ સમવિન છે વૃન્દાવસ્થામા છેવટે
 પરમાત્માનુ સ્મરણ અને આત્માના શુદ્ધોપયોગનુ સ્મરણજ થઈ
 શકે છે શ્રીમદે સિદ્ધક્ષેત્રમા પરમાત્માનુ ધ્યાન ગ્રયામા લક્ષ્ય
 રાસુ હતુ તેઓ શરીર, નામ, જાતિ, આદિ સર્વ ગણ
 પદાર્થોમા આસક્તિ વિનાના થયા હતા આત્માના શુદ્ધોપયો-
 ગના તારોતારમા લયલીન રહેના હતા અત્તે સમાધિ મરણ
 અભયજીવા ન પાવતિ ॥ અભયજીવોને મરણકાલે સમાધિ-
 મરણ પ્રાપ્ત થતુ નથી જેમણે પોળોસો વર્ષ લગભગ આત્મ
 જ્ઞાનોપયોગ, આત્મધ્યાન, આત્માનુ ચિંતન, મનન, અને
 આત્મ સમાધિમા ગાઝ્યા હોય તેને મરણ વરતે નિશ્ચિત-
 દશામા સમાધિમરણ (પઢિત મરણ) થાય ણમા કહ આશ્ચર્ય
 નથી શ્રીમદે અનાદિ અનન જ્ઞાનરૂપ આત્મજીવનમા મનને
 લીન કર્યુ હતુ અને બ્રાહ્મ વૃંદ્ય પદાર્થમા રાગદ્વેષપરિણામથી
 મુક્ત થયા હતા આત્મા અને પરમાત્માના ઉપયોગ વિના તેઓ
 હૃદયમા અન્ય કશો વિચાર પ્રગટાવના નહોતા કર્મયોગી હતા
 તેથી મરણ રૂઢતે શારીરિક દુઃખ સહેવામા ઝરામાન કાયર
 ઘનતા નહોતા તેઓ ગુરુકુલ વાસમેવી હતા અને તેઓ
 અનેક મુનિયોનો આશીર્વાદ લીધો હતો તેથી તેઓને આત્મ-
 ભાન મૂલાવે ણવી પીડા થતી નહોતી શ્રીમદ્ ચાલુ વ્રજચારી હતા
 તેથી તેમને આત્મ શુદ્ધોપયોગની રમણતામા શૂન્યતા આવતી નહોતી
 શુભ પરિણામ અને અશુભ પરિણામ પણ આદયિકભાવજ
 નિત છે એમ જાણી તેઓ ફક્ત આત્માના શુદ્ધોપયોગમા
 રહેતા હતા તેઓ મરણકાલની પહેલા ધાર્મિક પ્રવૃત્તિયોની

ઘણી મન્દતા કરી હતી આત્માના શુદ્ધ પરિણામમા રહેતા
 અને આત્માને ભાવતા ઊતા તથા અરિહતશરણ, સિદ્ધશરણ,
 સાધુશરણ અને કેવલિ પ્રજાત વર્મશરણ પુ શરણને અનરમા
 પરિણમાવી પરમેષ્ઠિ મહામનુ ધ્યાન પ્રસ્તા ઊતા ગ્રાહ્ય
 પ્રાણોનો ત્યાગ કરી તેઓ શુભગતિ ભજનારા થયા આત્માના
 અનુભવમા રહીને શરીરનો સયોગ ત્ર કર્યો પ્રત્ય છે એવા
 આત્મજ્ઞાની મહાપુરુષને ધન્ય છે, તેમના જીવનને ધન્ય છે, તેમના
 શરીરને શ્રાવકોષ વિધિપૂર્વક અગ્નિ સસ્કાર કર્યો તેમના મરણના
 સમાચારથી આસ્વા ભારતમા જૈનકોમમા ઘણો લેદ પ્રગટ્યો
 પણ ભાવિભાવ આગલ્ય કોડનુ કહ્ય ચાલ્તુ નથી એમ જાણી
 અતે જૈનો તેમના ગુણોનુ સ્મરણ કરવા લાગ્યા અને તેમની
 પાઠલ્ય તેમના ચિરજીવ અક્ષર દેહરુપ ગ્રન્થોનુ અવલઘન
 લેવા લાગ્યા સસારમા ધર્મજ શરણમ્ત છે પોતાની સાથે
 હુનિયાની કોઈ વસ્તુ આવતી નથી મોહથી જીવો આત્મ-
 માન મૂલીને અતે જન્મ દારી જાય છે શ્રોમદ્ શ્વેત વસ્ત્ર-
 ધારી હતા જ્ઞાન વૈરાગ્ય ભાવના ભાવવામા પુક્કા હતા
 સ્વડન, મડન, વાદવિવાદ, વિક્રધા વગેરે જેથી આત્મ કલ્યાણ
 વા સત્ કલ્યાણ ન થાય તેનાથી દૂર રહેતા હતા તપશ્ચર્યા
 આદિથી શ્રીમદે આત્મજ્ઞાનની પરિપક્વતા કરી હતી તેથી
 તેમનુ સમાધિમરણ થયુ હતુ તેઓ કોઈની કદાપિ નિન્દા
 કરના નહોતા કોઈના અપર્ણવાદ મોલ્તા નહોતા તેમને
 સ્વગલ્ત વા પરગલ્ત મધ્યથી મધ્યમ્ય દશા હતી તેમને સાનુ
 દશાનુ અનુભવ ગમ્ય વર્ણન કર્યુ છે તેમાથી કેટલાક ઉદ્ધારો
 નીચે પ્રમાણે આપવામા આવે છે—

જગત્મે સદા સુખી મુનિરાજ પરિભાવ પરિણતિ કે ન્યાગી,

जागे आत्म स्वभाव निजगुण अनुभव के उपयोगी
जोगी ध्यान जहाज ॥

निर्भय निमल चित्त निराकुट, विलगे ध्यान अभ्यास
देहादिक ममता सवि वार्ग, विचर सदा उदास ॥ अ ॥

भावे साधन जे एक चित्तयी र, भाव साधन निजभाव
भावसिद्ध मामयी हेतु त रे, निग्यगी मुनिभाव ॥ गायक ॥

हेय त्यागयी ग्रहण स्वर्त्मनो रे, हर भोगये साध
स्वस्वभावरसिया ते अनुभवे र, निजगुण अयासा ॥ सायक ॥

नि स्पृह निर्भय निर्मम निमल रे, कृपा निज साम्राज
देवचन्द्र आणाये विचरता र, नमिये ते मुनिराज ॥ सायक ॥

हरे वाचको श्रीमद् देवचन्द्र महाराजना शरीरने देखी शके
तेम नयी परतु हाल तो तेमना आत्माना प्रतिबिम्बरूप तेमना
सन्निधारोना दर्शन स्पर्शन करी शके तेमछे तेमनी सगनमा रहैला
मनुष्योने धन्य छे तेना अव्यात्मजानी वैरागी गीतार्यनो
एक घडीनो वा अर्ध घडीनो समागम खरखर कोटि अप-
राधोनो नाश करी शके छे पुस्तको करता सन महात्मानो
प्रत्यक्ष समागम खरखर अननगुण लाभकारी छे एना जानी
साधुओने तेमना जीवनकालमा प्रभवना सरकारी अल्प
मनुष्यो ओळखी शके छे कारण के ते समयना केटलाक
दुर्जनो तेमना समागममा आयनाराओन नोप दृष्टियी विपर्यय
दशागळा करी मूके छे हरे तो तेमना अभावे तेमना
पुस्तको तेमना आत्मानी ज्ञान वैराग्य सुगधियी वाचकोने
लाभ आपे छे

શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીનાં મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા કેવલી તરીકે અવતાર

શ્રીમદ્ અ યામજાની, આત્મગુદોપયોગી દેવચદ્રજી મહારાજ હાલમા મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા કેવલી તરીકે વિચર છે એમ અનેક મનુષ્યોના મુખે કિંવદન્તી તરીકે શ્રવણ કર્યું છે સામઝવા પ્રમાણે શ્રીમદ્ના રાગી અ યાત્મજાની શ્રાવકે પાટ-ગમા મહાન્ તપ કર્યું હતું તે તપના પ્રભાવે ભુવનપતિ દેવે તેમને સાક્ષાત્ દર્શન આપ્યું તે પ્રસન્ન થઈ તે શ્રાવકે ભુવનપતિ દેવને શ્રીમદ્ કહી ગતિમા ગયા એનું પ્રશ્ન કર્યું તેના ઉત્તરમા દેવે કહ્યું કે શ્રીદેવચદ્રજી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા જન્મ્યા છે અને હાલ કેવલજાની તરીકે વિચરે છે અને અનેક ભય જીવોને દેશના દેહ તારે છે અમદાવાદમા સારંગપુર તઢીયાની પોઢમા આત્મજાની વ્યાની પરમ વૈરાગી શ્રી મણિચદ્રજી નામના યતિ-સાધુ હતા તેમણે આનંદરામેરે મુનિરમે વગેરે અપૂર્વ વૈરાગ્યમય સદ્ગુણો, પદ રચ્યા છે તેઓ મહાતપસ્વી ધ્યાની હતા તેમના તપ પ્રભાવે તેમની પાસે ઘરણેરે સાક્ષાત્ દર્શન દીડું અને મણિચદ્રજીને શાના પુષ્ટી મણિચદ્રજીને કોઢ, રક્તપીતનો મહાભયકર ગેગ હતો, તે દ-દર્શી પીડાતા હતા દેવે મણિચદ્રજીને વગ્દાન માગવાનું કહ્યું પરંતુ શ્રીમણિચદ્રજીએ કહ્યું માગ્યું નહીં તેમનો રોગ ટાઢવા વિનતિ કરી પણ તેમણે ના કહ્યું અને કહ્યું કે તે રોગ મોગ ના વિના છુટકો નથી, કર્યાં કમ ઉદયમા આવે છે, તેનું દેહનું રોગ મોગવીને આપવું જોડા પ્રાચ્યકર્મ તો તીર્થકર ભગવાનને પણ મોગવું પડે છે તો માર પણ મોગવું જો-ડા કે જેથી પરમવમા કર્મનું લેણદેણ રહે નહીં શ્રીમણિ

ચદ્રજીણ પ્રેણેન્દ્રદેવને શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીની ગતિ વિષે પુનઃચ ત્યાર ધણેન્દ્રે કથા કે શ્રીમાન દેવચદ્રજી હાલમા વિદેહક્ષે-
ત્રમા કેરલી તરીકે વિચરે છે શ્રીમદ્ આનન્દધનની ગતિ
વિષે પુછ્યુ ત્યારે કથા કે તેઓ ઇલાવનારી છે ઇમ શ્રીમદ્
યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય સગવી પુછ્યુ હતુ, તેનો ઉત્તર ઇલા-
વનારી તરીકે આપ્યો હતો ઇક શુદ્ધ શ્રોતા શ્રાવણે અમને
ઇ પ્રમાણે કિંવદંતી પરપરાની ચાલતી આપેલી કહી હતી
આ પ્રમાણે કિંવદંતીઓ અન જણાવી છે રુલકતામા રદ્દ-
નાર અધ્યાત્મજાની સુશ્રાવક હીરજીભાઈ ઇ ઇણ ઉપરના ભાગ
વાળી ઇક કિંવદંતી કહી હતી ઇણ તેનો વિસ્તાર થાય
તેથી અન ભરતી નથી

શ્રીમદ્ના ચમકારો

શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીના ચમત્કાર સગવી અનેક કિંવદંતીઓ
સામલવામા આવે છે કાર્તીવાલા મહાત્માચાર્ય શ્રીરાલચન્દ્ર-
મૂરિ મહાવિદ્વાન થઈ ગયા છે તેમના સમયમા તેમની સાથે
વિચરનાર ઇંશી વર્ષના ઇક શુદ્ધ યતિજી અમને સસારીપણામા
વિજાપુર તાલુકે આજોલ ગામમા મઝ્યા હતા તેમણે અનક
વાનો કરી હતી તે કહેતા કે મારા ગુરુ નેવુ વર્ષના હતા
તે વચ્ચે મેં ચાલ્યાવસ્થામા શ્રીમદ્ દેવચદ્ર સગવી વાનો
સામળી હતી સ ૧૯૫૨ ની સાલમા અમારુ તે વર્ષ સુધી
આજોલમા ધાર્મિક અભ્યાસ કરાવવા માટે સરના આગ્રહથી
રહેવાનુ થયુ હતુ તે પ્રસંગે શ્રીમદ્ની ચોવીઝી વગેરે કટાગ્ર
કરી હતી શુદ્ધ યતિજી વગેરે આજસુધી કહેલી કિંવદંતી-
ઓ નીચે પ્રમાણે લખવામા આવે છે શ્રીમદે જ્યારે દીક્ષા

લીધી હતી ત્યારે તે ચાલ્યાવમ્બામા હતા તે एक वखते काउसगमा हता त्यारे एक भयकर सप आयो अने श्रीमद् ना शरीरपर चढ़वा लाग्यो शरीर पर चढ़ीने ते श्रीमद्ना खोळामा बेठो ते वखते आजुगजुना माजुओ गभरावमा लाग्या नो पण श्रीमद् जरामाच घलायमान थया नहीं, श्रीमदे काउसग पायों त्यारे ते सपं फुत्कार उग्तो खोळामायी उ-
 तर्पा अने सामो बेठो श्रीमदे तेने समना भावना वचनो कछा ते तेणे मग्नक डोलवीने साभज्या आवी स्थितिने देखीने प्रीजा साजुओ सरा हृदययी श्रीमद्ना वैर्यनी प्रसशा करवा लाग्या अने वहेवा लाग्या के श्रीमद्मा आत्मानी निर्भयदशा प्रगट थइ ते तेओ चाल्यावम્बामा एक दिवसमा रसे शोको मुरे करता हता अने ते विसरी जता नहोता

परणेन्द्रनु याग्यान साभळरा साटे ब्राह्मणना रूपे
 आवागमन

श्रीमद् माग्वाडमा मोटाकोट भरोटमा चोमासु ग्हेला हता तेमनी देगना आत्मस्वरूपनी हवी दररोज 'याग्यानमा सर्व दर्शनना लोको आयता हता अन आमजान प्राप्त करता हता तेमना 'याग्यानमा एक वृद्ध ब्राह्मण जेवो मनुष्य आयनो હતો તેની કોઈને સરખ પડતી નહોતી શ્રીમદ્ મહોપાધ્યાય યશોવિજયજી ક્રમ જ્ઞાનસારનુ દરરોજ 'યાગ્યાન કમ્વામા આવતુ હતુ શ્રીદેવચંદ્રજી મહારાજ તેનુ અનુભવ પર્વક ઉડા ઉતરીન વ્યાર્યાન કરના હતા તેથી શ્રોતાઓના આમાઓમા જ્ઞાનરસ ડલકાડ જનો હતો પેલો વૃદ્ધ બ્રાહ્મણ પણ આનંદયી ઉછસિન થઈ જનો હતો તે ચોલ્નો નહોતો

तमज व्याख्यान पूर्ण थया बाद म्या जतो हतो तेनी कोटने समजण पटती नहोती, एक वखते सनीए ते ब्राह्मण उपाश्रयमा आयो अने श्रीमद्ने वन्दना करी वेटी ते वखते अन्य साधुओ पण जागता हता वृद्ध ब्राह्मणे जणासु के हु धरेणेन्द्र छु तमारी आत्मस्वरूपनी देशना में चार मास सुधी साभळी आ वखते भरतक्षत्रमा तीर्थकरनी पेठे आत्मस्वरूप व्याख्या कले जे तेथी हु मणो प्रसन्न ययो छु वरणेन्द्रे श्रीमद्ने कइ मागवानु कसु त्यारे श्रीमदे कृष्ण के अनन्त दुखनो नाश करनार अने अनन्त सुखने प्रगटानार आत्माना शुद्धोपयोग विना मारे अन्य कोइ वस्तुनी चाहना रही नथी वरणेन्द्रे आपु साभळीने तेमने वन्यवाद आप्यो वरणेन्द्रे सर्व साधुओने पोतानी प्रतीत थवा माटे एकदम उत्तर वैकिय शरीर प्रगट करी देखाइसु तेथी सर्वेनी आखो अजाइ गइ अने उपाश्रयमा अजगल्ल अजगल्ल थइ गसु आयी साधुओने श्रीमद् देवचन्द्र महापुरुष छे अने तेमना वचन आराध छे एवो निश्चय थयो महात्माओ देवताओने आराधता नथी तो पण देवताओ तेमनी पासो आवे छे अन्यात्म जानी महात्माओमा अनेक प्रकारनी लक्ष्मीओ प्रकटे छे तेमा रुइ आश्चर्य नथी

सिंह शात थइ पगे लाग्या

श्रीमद् एक वखन पजाम तरफ विहार करता हता पर्वतनी पासो थइ जमानो रस्तो हतो, पर्वतनो नीचे एक सिंह बेठेलो हतो घणी वखन त्या थइ जनार मनुष्योने ते खाइ जतो हतो, श्रीमद् त्या विहार करमा लाग्या तेमने केटलाक लोकोए वार्या तो पण तेओ पाछा बळ्या नही,

अने कहेवा लाग्या के मारे सर्व जीवोनी साथे मैत्री भाव थपो छे माटे भय नथी, तेओ ज्या मिह बेओ त्या थइ जवा लाग्या आ वखते साथे आओ प्रसंग देखी गृहस्थो पण आया हता पेला सिंह पासे श्रीमान् आवी पहांच्या श्रीमदूने देखी सिंह बराटा पाडी उठ्यो अने श्रीमदूनी पासे आयो अने तेमना पगे पडी सामो उभो रह्यो श्रीमदे तेने शात कर्षो पठी ते चाट्यो गयो पाळळ आवनारा गृहस्थो तो आजु देखी आश्रय पाम्या अहिंसाया प्रति घाया बैरत्याग आ महान् सूत्र वचन खरु पड्यु

जामनगरमा जैन देरासरना ताळा तोट्या.

एक वखत जामनगरमा मुसल्मानोनु साम्राज्य वची गयु हतु एक जैन देरासर हतु तेनी मूर्तियोने भोंयरामा सनाट-वामा आवी हती, मुसल्मानोए जमराइयी तेनो कयजो छेइ मस्जीद तरीके तेनो उपयोग कर्षो हतो केटलक वर्ष सुधी जैनोए आ बायन सहन करी लीची पण पाछु तेमनु जोर ओछु थता अने हिन्दु राज्यनु जोर वयता जैनोए राजा आगळ फरियाद करी, पण जैनोनु कह वळ्यु नहीं बाह्ययी अने अतरयी ते जैन देरासर हतु एम त्यानी अद्वार वर्ग कबुल करती हती पण चमत्कार विना नमस्कार थाय नहीं एवी स्थिति थइ पडी एवामा श्रीमदू देवचन्द्रजी महाराज विहार करता करता त्या आवी पहांच्या तेमणे राजानी समस्त जैन देरासर सिद्ध कत्वा प्रयत्न कर्षा अने मुसल्मानोए मस्जीद सिद्ध कत्वा प्रयत्न कर्षो छेवटे राजाए एवो ठराव कर्षो के देरासरने ताळा लगाववामा आवे अने जे पोताना

પ્રમુખના નામે પ્રાર્થના કરી ઉઠાડે અને ઉઠે તેને તેનો કં-
 વજો સોંપવામા આવશે, આ પ્રમાણે ઠરાવ કરીને ફક્તીરોને પહેલી
 તક આપી, ફક્તીરોણુ સુદાના નામે કુરાન ઘાંચી પ્રાર્થના કરી
 પણ મૂઠ જૈન દેરાસર હતુ તેથી તાઠા ત્રટ્યા નહીં પછીથી
 શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજીનો વારો આવ્યો તેમણે જિનેન્દ્ર પરમાત્માની
 સ્તુતિ કરીકે તટાક દેહને તાઠા તૂટીને હેટા પડ્યા પશ્ચાત્
 શ્રદ્ધ શ્રાવકોણ રાજાને મોંયરુ જે ગુપ્ત હતુ તે દેરવાડયુ અને
 તેના દ્વારના તાઠા પણ જિનેન્દ્ર પરમાત્માની સ્તુતિથી તૂટી
 ગયા અને તેમાથી ઘણી મૂર્તિયો નીકળી તે પાઠો ત્રિધિપૂર્વક
 દેરાસરમા સ્થાપન કરવામા આવી શ્રીમદ્ના ચમત્કારો દેહીને
 જામનગરનો રાજા અને પ્રજા સુશ થઈ ગઈ અને જૈન ધર્મની
 પ્રસશા સર્વે પ્રસરી શ્રી કૃપાચન્દ્રસુરિજી વગેરે સાધુઓ અને શ્રદ્ધ
 શ્રાવકોના મુખથી આવી વાત સામઝી હતી તે અત્ર લખી છે
 જ્ઞાનીધ્યાની મહાત્માઓ સ્વયં ચમત્કાર રૂપ છે આત્માની
 અનંત શક્તિ છે આત્માની જેઓ ઉપાસના કરે છે તેઓ
 પરમાત્માની પેઠે શક્તિઓ ફોરવી બતાવે છે ॥ અહો અનન્ત-
 વીર્યોઽયમાત્માવિશ્વપ્રકાશકઃ ત્રિલોચ્યચાલયત્યેવ ધ્યાન-
 શક્તિપ્રભાવતઃ ॥ (જ્ઞાનાર્ણવ) અનંત વીર્યરૂપ આત્મા છે
 અને વિશ્વનો પ્રકાશક છે તે ધ્યાનશક્તિ પ્રભાવે જળ લોકને
 ઘલાવવા શક્તિમાન છે

સિદ્ધાચલપર કાગટા આવતા વધ કર્યો

શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી ઘણી વસ્તુન સર્વે તીર્થ શિરોમણિ સિ-
 દ્ધાચલ તીર્થની યાત્રા કરવા જતા હતા સિદ્ધાચલમા તેમણે
 વિહરમાન વિશ્વી રત્ની હતી તેમણે સિદ્ધાચલની અનેક યાત્રાઓ

કરી હતી ત્રયમજિણદશ પ્રીતહી એ સ્તવન તેમણે કિંવદન્તી પ્રમાણે સિદ્ધાચલ આદીશ્વર ભગવાન્ આગલ રચ્યુ હતુ શ્રી દીપચદ્રજી મહારાજની સાથે ઘણી યાત્રાઓ કરી હતી હુ પમ-કાલના યોગે સિદ્ધાચલતીર્થપર કાગડાઓ આવવા લાગ્યા જેઓ મહાપ્રભાવક હતા તેઓ વારંવાર શાતિસ્નાન મળાવીને કાગ-ડાઓનુ આવાગમન વધ કરતા હતા સૈકે સૈકે કોઈ પ્રમા-વક મહાત્મા જૈન કોમમા પ્રગટી નીકલે છે અને જૈન ધર્મની પ્રમાપના કરે છે શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીના કાલમા સિદ્ધા-ચલપર કાગડાઓ આવવા લાગ્યા હતા તેથી જૈન કોમમા અને અન્ય કોમમા અનીષ્ટનો ભય લાગ્યો રાજ્ય બદલવાનો પ્રસંગ આવવાનો હોય છે, વા દુષ્કાલ પડવાનો હોય છે ત્યારે તથા મહારોગ ફાટી નીકલવાનો હોય છે ત્યારે તથા ધર્મ-રોજની પડતી થવાનો પ્રસંગ આવે છે ત્યારે સિદ્ધાચલતીર્થપર કાગડાઓ આવે છે જે ભાવીભાવ બનવાનો હોય તેના નિ-મિત્ત' ચિન્હો પ્રગટ્યા કરે છે જે કાલે જે બનવાનુ હોય છે તે બન્યા કરે છે અનિષ્ટ નિમિત્તોથી અનિષ્ટ થાય છે સ ૧૯૭૫ ના માહ માસમા વિજાપુર પાસે વસોડા ગામના જૈન દેરાસર પર 'વિજલી' 'પઢી' અને પ્રતિમા પર પળ વિજલી પઢી તેથી એક માસમા ત્યાના ઠાકોર રાજોલશ્રી સુરજમજી મૃત્યુ પામ્યા આવા અનિષ્ટસૂચક ચિન્હોથી લોકો ભય પામે છે નિમિત્તશાસ્ત્ર સત્ય પડે છે જૈન કોમમા સિદ્ધાચલપર કાગ-ડાઓના આવાગમનના ઉત્પાદથી સર્વમા ક્લેશ, મેદ, જૈનોની હાનિ,, આગેવાનોની પટ્ટી વગેરે શકાઓ થવા લાગી શ્રીમદ્ દેવચદ્રજી મહારાજ સુરતનાં કચરા સીકાકાના સપમા સ ૧૯૦૪ માં સિદ્ધાચલ આવ્યા પ્રસંગ પામીને જૈન સર્વની

વિનતિયી તેમણે સિદ્ધાચલ પર્વતપર આદીશ્વર ભગવાનની હુકમા શાંતિલાવ મળાચુ અને પર્વતની ચારે તરફ શાંતિ જલની ધારા દેવરાવી તેથી કાગડાઓ આવતા વધ થયા તેથી જૈન કોમમા આનંદ શાંતિ પ્રસરી અને અતીષ્ટ ઉપદ્રવનો નાશ થયો શ્રીમદ્ યશોવિજયજીષ્ઠ તથા જ્ઞાનત્રિમલસુરિષ્ઠ પ્રસંગો-પાત્ત અનેક ધર્મત્કારો બનાયા છે પ્રસંગ વિના અમુક મહા-ત્મામા અમુક શક્તિ છે તે માલુમ પડતી નથી મહાત્માઓ કહ્ જાણુગરની પેઠે ચાર્દની પેઠે રેલ કરી બનાવના નથી તેમના આત્મામા જે કહ્ સિદ્ધિયો ઉત્પન્ન થાય છે તેની તે-ઓને પણ માલુમ પડતી નથી પરંતુ પ્રસંગ પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે તેઓ પણ જાણી શકે છે

તેમણે મારવાડમા સગ જમણ પ્રસંગે ગૌતમ સ્વામિના ધ્યાનથી પ્રકૃત હજાર આયસો જમે તેટલા જમણમા આઠ હજાર આયસોને જમાડવાની ભવશક્તિ વાપરી હતી તેમને સિદ્ધાંતોનો તીક્ષ્ણ ઉપયોગ હતો અનેક પ્રકારની અવધાન શક્તિઓ તેમનામા સીલી હતી પરંતુ તેઓ તે કોઈની આગલ પ્રસંગ વિના જણાવતા નહોતા હાલનો પેઠે તે પ્રસંગે મહાત્માઓ અવગ્રાહોના રેલો કરતા નહોતા જૈનોમા વા હિન્દુઓમા લેટલી અપ્રગ્ન શક્તિ સીધે છે તેટલી પાશ્ચાત્ય લોકોમા સ્વીકૃતી નથી તેઓ જ્યાં ચોમાસુ કરતા અગર પવારતા ત્યાં લોમોમા શાંતિ પ્રસરતી હતી તેમનામા વચન-સિદ્ધિ પ્રગટી હતી તેઓ વરી મનુષ્યોના વૈરનો, સહજમા ઉપદેશ આપી નાશ કરતા હતા મચ્છોના સ્વડનમડનમા તેઓ પડતા નહોતા તેથી સર્વ મચ્છવાળાઓને તેઓ પ્રિય થઈ

પહ્યા હતા શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય અને શ્રીમદ્ આનંદવનજી મહારાજની આત્મિક વિચાર શ્રેણિ તેમણે અનુકરણ કરી તેઓ વસ્તુના બંનેના આત્મિક અનુયાયી બન્યા હતા તેથી જૈન કોમમાં તેઓ તત્ત્વજ્ઞાનનો પ્રચાર કરવાને શક્તિ માન્ય થયા હતા તેમના પૂર્વભવના ધાર્મિક સંસ્કારો ઘણા તીવ્ર હોવા જોડે પૂર્વભવના સંસ્કાર વિના શ્રુતર્મ અને ચારિત્ર ધર્મપર રાગ લાગતો નથી, તેમજ અવ્યાત્મજ્ઞાન પર રાગ લાગવો પૂતો અત્યંત દુર્લભ વાત છે તેઓને સર્વની પ્રાપ્તિ થઈ માટે તેમના આત્માને નમસ્કાર થાઓ

શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર મહારાજના રચિત ગ્રંથોનો સાર

શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી ઉપાધ્યાયે આગમોમાયી સારમાસાર તત્ત્વ કે જે દ્રવ્યાનુયોગ કહેવાય છે તેનો સાર માગ રેવેલીને ગ્રંથોની રચના કરી છે દ્રવ્યાનુયોગજ્ઞાન, અવ્યાત્મજ્ઞાન, શાન્ત રસ અને વૈરાગ્યરસ તો તેઓના ગ્રંથોમાયી જ્યાં ત્યાં નીતર્યાં કરે છે તેમના ગ્રંથોરૂપી સરોવરો સ્વચ્છ તત્ત્વજ્ઞાનથી છલકાઈ જાય છે તેમના બનાવેલા ગ્રંથો પૈકી આગમસાર, નય-ચક્ર અને વિચારસાર ૫ ગ્રંથો તો સ્વાસ્થ તત્ત્વજ્ઞાનથી ભરેલા છે ૫ ગ્રંથોનો ગુરુગમ પૂર્વક અભ્યાસ કરવાથી સર્વ આગમોમા પ્રવેશ થાય છે અને સર્વ આગમોનો સાર પામી શકાય છે અનતજ્ઞાનસાગરનો પાર નથી પરંતુ તેમાં પ્રવેશ થવા માટે ૫ ગ્રંથો ઘણા ઉપયોગી છે પ્રશ્નોત્તર નામનો તેમનો ગ્રંથ સ્વચ્છ અનુભવજ્ઞાનથી ભરપૂર છે તેથી મનનીય છે અનેક જૈનશાસ્ત્રો વાંચ્યા વાદ પ્રશ્નોત્તર ગ્રંથમાં કરેલા પ્રશ્નોના ઉત્તરાર્થનો અનુભવ થઈ શકે તેમ છે શ્રીમદ્ના ગચ્છોની

ક્રિયા વાવનની તકગરો સગવી પ્રશ્ન કે ઉત્તર નથી તેથી
 સર્વે ગચ્છના જૈનો માટે પ્રશ્નોત્તર ગ્રંથની ઉપયોગિતા એક-
 સરસી રીતે સિદ્ધ થયે છે વાચકો જો સ્થિર વિત્તથી પ્રશ્નો-
 ત્તર ગ્રંથનો અભ્યાસ કરશે તો તેઓ તત્ત્વજ્ઞાનમાં ઉઠા
 ઉતરી શકશે અવ્યાત્મજ્ઞાનમાં ઉઠા ઉતર્યા માટે શ્રી જ્ઞાન-
 સાર ગ્રંથ પર તરેલી જ્ઞાનમંજરી ટીકા અર્પણ છે આત્મ-
 જ્ઞાન સગવી જૈનોમાં ભગવદ્ગીનાથી પણ વોડ મહાન્ સત્યથી
 ભરેલો ગ્રંથ હોય તો જ્ઞાનમાર ગ્રંથ છે તેના પર શ્રીમદે
 ટીકા રચીને પોતાના અવ્યાત્મજ્ઞાન સગવી વિચારોને જીવના
 મૂકી ગયા છે જર્વાચીનકાલમાં જ્ઞાનસારની મહત્તા, ઉપયોગિતા
 સર્વ પ્રધાર પામી છે જૈનોના સર્વે પીરકાઓમાં જ્ઞાનસાર
 ગ્રંથ વચાય છે અવ્યાત્મજ્ઞાનીઓનું જ્ઞાનમારગ્રંથ સરેસર
 આનંદમય હૃદય છે તેના પર ટીકા રચીને શ્રીમદે જ્ઞાન-
 સારની મહત્તામાં શુદ્ધિનો પ્રકાશ પાડ્યો છે શ્રીમદ્ ઉપા-
 ધ્યાય, શિરોમણિ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાયના છેલ્લામાં છેલ્લો
 અવ્યાત્મ જીવનરસનો હારો જેમાં વચ્ચે છે તે ગ્રંથ સરેસર
 જ્ઞાનસાર છે અને શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી મહારાજની છેલ્લી જાદ-
 ગીનો, અવ્યાત્મ જાનરસનો જીવનો હારો જેમાં વચ્ચે છે તે
 ટીકા સરેસર જ્ઞાનસાર પામી જ્ઞાનમંજરી ટીકા છે પછી
 તેમાં અધ્યાત્માનન્દરસ મીટાઈ સગવી શુ પુચ્છતું સર્વે પીર-
 કાના જૈનો એકી અગાજે જ્ઞાનમાર અને જ્ઞાનમંજરીની સુગમી
 માટે માથું ધુણાવી પ્રશંસા કરી નાચે કુદે છે સસ્કૃત
 માપામાં જ્ઞાનમંજરી ટીકા છે તેમાં શબ્દ પાડિત્ય કરતા
 મોર્વ ઘણો ભરેલો છે તે વાચકોને સહેજે સમજાશે શ્રીમદ્ની
 રચિત ઘોવીશીમાં જ્ઞાન અને ભક્તિનો રસ ઝલકાઈ જાય છે

તેમના સ્તવનોને દરેક ગચ્ઘવાળા મુઠ્ઠે કરે છે અને પ્રમુની પ્રતિમા આગળ ગાય છે વીંશમી સદીમા ગચ્ઘકદાગ્રહોતું મમત્ત ધીમે ધીમે ત્રિલય થતુ જાય છે અને જે કોઈ ગચ્ઘની મારામારી કરે છે તેના તરફ જૈનો દયાની લાગણીથી દેખે છે દેવચન્દ્ર ચોવીંશીનો જૈનો અમ્યાસ કરે છે તેમના સર્વ ગ્રંથોનો અમ્યાસ કરનાર કોઈ પણ મનુષ્ય પક્ષો જૈન બની શકે છે અને તે ગાટરીયા પ્રવાહમાર્થી મુક્ત થઈ જ્ઞાનપ્રવાહ તરફ વહે, છે તેમના ગ્રંથોમા પદ્મ્ય, નવનત્ત્વ, કર્મચાર્યા, સાતનય, સત્તભગી, અનેકપદ્મ, આગમ વ્યાખ્યાન, આત્મતત્ત્વ-સ્વરૂપ, વગેરે સર્વ ગ્રંથોનું વિવેચન કરવામા આવ્યું છે એક-દર રીતે કહીયું તો તેમના ગ્રંથોમા જ્ઞાનયોગ, કર્મયોગ, મત્તિયોગ, ઉપાસનાયોગ, વગેરે સર્વ યોગોનું સ્વરૂપ આવ્યું છે અને તેથી તેમના ગ્રંથો સ્વરેસર વાચકોપર સારી અસર કર્યા વિના રહેતા નથી તેઓ સનાતન જૈન માર્ગોપાસક હતા તેમના ગ્રંથો એકદર રીતિયુ આગમો, પ્રકરણો અને પૂર્વા-ચાર્યોના ગ્રંથોને અનુસરીને રચાયેલા છે તેથી તેઓ પૂર્વ પર-પરાના માર્ગે ગતિ કરીને જૈનધર્મ પ્રવર્તક હતા તેમણે જિને-શ્વર પ્રતિમાને પુષ્પ ઘટાવવાના પાઠોને આગમના આધારે દર્શાવ્યા છે તેમા છત્રી ય છે કે તેમણે મગજની સમતોલતા સ્વોદ્ધ નથી તેમના શબ્દોમા મધુરતા, સ્નેહતા અને આકર્ષતા છે તેમણે પોતાના ગ્રંથોમા અસમ્ય શબ્દો વગેરેથી કઠોરતા આવવા દીધી નથી તેમના હૃદયમા શુ ધારિત્ર હતુ તે તેમના ગ્રંથો બતાવી આપે છે તેમણે ગ્રંથો રચવામા પાહિત્યનુ અમિમાન દેસ્વાય એવો એક શબ્દ વાપર્યો નથી - લોકોને જૈન-ધર્મના તત્ત્વોને કેમ સરલ રીતે બોધ થાય એજ દષ્ટિ, ધ્યાનમા

રાસીને ગ્રન્થો લખ્યા છે તેથી તેમા તેમને શબ્દભાલિત્ય પાડિત્ય
 કે પ્રૌઢતા તરફ ત્વજ દીડુ નથી જૈનધર્મનું તત્ત્વજ્ઞાન
 શુ છે તેની દિશા દેરવી હોય વા તેની જાણી કરવી હોય
 તો તેમના ગ્રન્થોનો ગુરુગમ પૂર્વક અભ્યાસ કરવાની જરૂર
 છે તેમના પનાવેલા ત્રિચારસાર ગ્રન્થમા આગમોમા આવેલી
 સર્વ વાક્યોને અનુક્રમે મોટવી ઝળવી છે તેથી તે ધર્મગ્રન્થ
 વગેરેમા આવેલા વિષયો ઉપરાંત ઘણા વિષયોથી ભરપૂર છે
 પાકેલી કેરીનો કોઈ રસ કાઢી છે તેવી રીતે તેમને જૈન-
 શાસ્ત્રોમાથી રસ કાઢીને આગમસાર, નપચક્ર, ત્રિચારસાર વગેરે
 ગ્રન્થો રચ્યા છે પહેલા ભાગમા અને દ્વિતીય ભાગમા આવેલા
 ગ્રન્થોને વાચકો જો સાચત વાચી જશે તો પછી અમારુ
 લક્ષ્ય ધ્યાનની છે એમ ગુણાનુરાગી સજ્જનોને થરાતર સમજાશે
 જૈનધર્મ તત્ત્વજ્ઞાનથી ભરેલા તેમના ગ્રન્થોની જેટલી પ્રશંસા
 કરીએ તેટલી ન્યૂન છે તેમા પુરતર રીતે જૈનશાસ્ત્રોનો પ્રાય
 ઘણો સાર આવી ગયો છે

શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીની સસ્કૃત ભાષા તથા ગુર્જર ભાષાની વિદ્વત્તા

શ્રીમદ્ દેવચદ્રજી મહારાજે સસ્કૃત ભાષામા અને ગુર્જર
 ભાષામા જે જે ગ્રન્થો લખ્યા છે તેથી તેમની ભાષા વિદ્વત્તા
 કેવા પ્રકારની હતી તેનો વાચકોને-વિદ્વાનોને સહેજે સ્પષ્ટ
 આવી શકે તેમ છે બાલ જીગોને સમજાવવા માટે તેમને
 સસ્કૃત ભાષામા વહુ સરલતાએ લખાણ કર્યું છે જેમ વને
 તેમ ભાષાની ક્ષિપ્તા, પ્રૌઢતા દુર્ગમતાથવા દીધી નથી
 દ્રવ્યાનુયોગના વિષયમા સામાન્ય સસ્કૃત ભાષા જાણનારાઓ

પણ રસ ભેડ શકે તેવો પ્રયત્ન કરેલો દેખાય છે દ્રવ્યાનુ-
યોગના ગ્રન્થો રચવામા પૂર્વાચાર્યોણુ પણ કૃષ્ટતા વાપરી નથા
તેથી તેઓના ગ્રન્થોમા ગાલ્લ જીવોને પણ સહેજે પ્રવેશ થડ
શકે છે તેથી તેમણે દ્રવ્યાનુયોગના ગ્રન્થોમા તેઓની ઝેલીન
અનુકરણ કર્યું છે જ્ઞાનમજરી ટીકા વિચારસાર ટીકાદિથી
તેમણે સસ્કૃત ભાષામા ગ્રન્થો રચવા માટે શુભે યગ્ય શક્તિ
ચત્તર્નીત્યની પ્રગતિ કરી જૈનકોમની મારે સેવા ઉઠાવી છે,
અને સસ્કૃત સાહિત્યની વૃદ્ધિ કરી છે અશરમા સૈકામા
થણ વાચક શિરોમણિ ગીનાર્ય યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય તથા
શ્રીમાન્ વિનય વિજયજી ઉપાધ્યાય, શ્રીમાન્ માનવિજયજી
ઉપાધ્યાય, વગેરે સસ્કૃત ભાષાના મહાન્ પટિતોનુ અનુકરણ
કરીને તેમણે યથાશક્તિ પ્રવૃત્તિ કરી છે કેટલાક આધુનિક
સસ્કૃત ભાષાજ્ઞાનુનિવરોનો યવો મત છે કે શ્રીમદ્ દેવચ-
ન્દ્રજી સસ્કૃત ભાષાના પ્રાંઠ વિદ્વાન નહોતા જમો તેમના
વિચારોમા સુવારો ઇટલો મૂકીણ છીણ કે-શ્રીમદે દ્રવ્યાનુ-
યોગના ગહન વિષયોને સાદી સસ્કૃત ભાષામા ગાલ્લજીવોને
સમજાવવા પર યાસ લક્ષ્ય દીધું છે તેથી તેઓ પ્રાંઠ
સસ્કૃત ભાષા વાપરો નથી, તેમજ ભાષાદ્વારા વિદ્વત્તા દેરવાટવા
તરફ તેમનુ બિલકુલ લક્ષ્ય નહોતુ આત્મજ્ઞાનિમહાત્માઓ
ભાષાને શળગાર સજાવવા તરફ લક્ષ્ય દેતા નથી, તેઓ તો
ભાષા દ્વારા હૃદયનો આત્મિક ભાવ જણાવે છે કવિમા અને
જ્ઞાનીમક્તમા ભાષાના શળગાર પરત્વે તફાવત રહ્યા કરે છે
કવિ ભાષાને શળગાર સજાવવાની ઉપાસના કરે છે અને જ્ઞાની
~~ભાવરસનો~~ ભોગી હોવાથી તે પોતાનુ વક્તવ્ય સાદી ભાષામા
જણાવી શકે છે પોતાના વિચારોને ગાલ્લનો પણ મમજે

એવી સાદી ભાષામાં અવતારવા તરફ ભક્તોનું સ્વાભાવિક લક્ષ્ય
 રહે છે. શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર મહારાજ જાની ભક્ત હતા, તેથી
 તેમની પામેયી સંસ્કૃત પ્રાઢ ભાષામાં કેટલાક આધુનિક વિદ્વા-
 નોની દૃષ્ટિ પ્રમાણે બનેલા ગ્રંથોની આશા સારી શકાય નહીં
 તે બનવા યોગ્ય છે. તેમના ગ્રંથોને પાઠ્ઠ્યથી શોધવામાં
 નહીં આવેલા હોવાથી તથા અશુદ્ધિમાં શુદ્ધિ કરનાર લહિયા
 ઓ પાસે લખાવેલા હોવાથી તેની શુદ્ધિ કરવામાં પ્રયાસ પડે
 તે સ્વાભાવિક છે અને તેથી પ્રયાસ થતા પણ જે જે અશુ-
 દ્ધિઓ રહી હોય તે ધીજી વચ્ચે સુધારીને ઉપાગ્રવાની જરૂર
 છે. સંસ્કૃત ભાષાના ગ્રંથોની પેઠે તેમણે પ્રાકૃત ભાષામાં
 પણ વિચારસારાદિ ગ્રંથો રચ્યા છે. તેમની પ્રાકૃત ભાષા પણ
 સરલ અને સુગમ અવગોઠાયા પડી ગાંધકો અનુભવ કરતા
 સહેજે સમજી શકશે. સંસ્કૃત અને પ્રાકૃતની પેઠે ગુર્જર ભા-
 શામાં તેમણે ગ્રંથો રચ્યા છે. ગુર્જર ભાષાપર તેમનો સારો
 કાબુ હતો. દ્રવ્યાનુયોગના ગહન વિષયોને તેમણે ચોવીંશી,
 વીંશી વગેરે પાંચ ગ્રંથોમાં સારી રીતે ગુથ્યા છે. કે જે વિ-
 ષયો પહેલા ગુર્જર ભાષામાં કોઈપણ ગુથ્યા નહોતા. શ્રીમદે
 ચોવીંશીપર જાતે ટ્યો મર્યો છે અને તેથી તેમણે જેનકોમ પર
 દ્રવ્યાનુયોગના જ્ઞાનનો સરલતાથી લાભ આપવા માટે ઘણો ઉપ-
 કાર કર્યો છે. ગતિ કરતા સ્વલ્ન થાય એ સ્વાભાવિક નિ-
 યમ છે. તે ન્યાયે શ્રીમદ્ના સંસ્કૃત ગ્રંથોમાં ભાષા દોષ રહી
 ગયો હોય તો તેમના આશયો અને ઉપકારોને ધ્યાનમાં લેઈ
 વિદ્વાનો ક્ષતય ગણે. એમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી. દોષ દૃષ્ટિથી
 જોતા જ્યાં ત્યાં દોષો દેખાય છે અને ગુણદૃષ્ટિથી દેખતા
 જ્યાં ત્યાં ગુણો તજરે આવે છે. સર્જનો ગુણોને દેખે

છે જ્ઞાનિયોની પ્રગતિ સ્વરેસર સજ્જનોના લાભાર્થે હોય છે તે પ્રમાણે શ્રીમદ્ની ગ્રંથ રચનાની પ્રગતિપર લક્ષ્ય રાખીને તેમની ભાષા વિદ્વત્તા સમગ્રી લક્ષ્ય વાસ્તુ જોડી આત્માર્થોંઓ સ્વાભાવિક ધમ પર લક્ષ્ય રાખે છે શ્રીમદે ગુર્જર ભાષામા ગતપત્ય ગ્રંથો રચીને ભાષા જ્ઞાનની વિદ્વત્તાની પણ મહત્તા સ્વરેસર જનસમાજ આગઠ પનારી આપી છે વાચકો ભાષાની દૃષ્ટિ પણ તેઓના ગ્રંથોમાયા પળો લાભ ઉઠાવી શકશે સમ્પૂર્ણ, પ્રાકૃત અને ગુર્જરભાષામા રચાયેલા તેઓના ગ્રંથોમાયી સજ્જનો ઘણો લાભ ઉઠાવી શકશે સંસ્કૃત પ્રાકૃત અને ગુર્જરભાષામા ગ્રંથો રચીને વિશ્વની ભાષા સાહિત્યની શ્રદ્ધિ કસવામા પોતાની તરફથી તેમણે સારો ફાલો આપ્યો છે, તેથી તેમની સેવા પ્રગતિ તરફ માનની ટાંગળીથી જૈનેતર કોમ પણ દેસે પુમા કહ્ આશ્ચર્ય નથી અને જેનો તેમને પૂજ્ય ઉપકાર દૃષ્ટિથી દેસે અને મ હ્યસ્થ મનુષ્યો તથા જિજ્ઞાસુઓ તેમના ગ્રંથોમાયી ઘણો સાર લેવી શકે એ જનવા યોગ્ય છે

શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીની કવિત્વશક્તિ

શ્રીમદે કવિત્વશક્તિનો ભક્તિમા વ્યય કર્યો છે ભક્ત લોકો કવિત્વશક્તિને ભક્તિના રૂપમા પરિણમાયે છે તેઓ અનેક રૂપકોથી પ્રમુખ વર્ણન કરે છે શ્રીમદે ઉપમાલકારોને પ્રમુખભક્તિના રૂપકોમા પરિણમાયા છે તેમણે આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિ મેઘને પ્રમુખી રૂપકભક્તિમા પરિણમાયો છે તે નીચે મુજબ—

શ્રીનમિજિનવર સેવ, ધનાવન ઉનમ્યો રે ॥ ઘ૦ ॥

દીઠા સિદ્ધ્યા રૌરવ, મત્રિક ચિત્તયી ગમ્યો રે ॥ મ૦ ॥

शुचि आचरणा रीति ते, अग्र वषे वडा रे ॥ अ० ॥
 आतम परिणति शुद्ध, ते बीज झरूकडा रे ॥ बी० ॥ १ ॥
 वाजे वायु, सुमायु, ते पावन भावना रे ॥ पा० ॥
 इन्द्र वनध्य त्रिकयोग, ते भक्ति एरुमना रे ॥ भ० ॥
 निमल प्रभुस्तव घोष, ज्यु ध्वनि धन गर्जनारे ॥ ध्व० ॥
 तृणा श्रीम्भकाल, ते तापनी तर्जना रे ॥ ता० ॥ २ ॥
 शुभ लेश्यानी आलि, ते बग पकति बनी रे ॥ ब० ॥
 श्रणि सरोवर हस, वसे शुचि गुणमुनि रे ॥ व० ॥
 घउगति मारग बन्ध, भविक निजवर रक्षा रे ॥ भ० ॥
 चेतन समता सग, रगमें उमट्या रे ॥ र० ॥ ३ ॥
 सम्यग्दृष्टि मोर, तिहा हरखे घण्टा रे ॥ ति० ॥
 देगी अद्भुत रूप, परम जिनवरतण रे ॥ प० ॥
 प्रभु गुणनो उपदेश, ते जलधारा वही रे ॥ ज० ॥
 रमरुचि चित्त मूमि, माहे निश्चल रही रे ॥ मा० ॥ ४ ॥
 घातक श्रमण समूह, करे तव पारणो रे ॥ क० ॥
 अनुभय रस आरवाद, सकल दु ख वारणो रे ॥ स० ॥
 अशुभाचार निवारण, तृण अकूस्ता रे ॥ तृण० ॥
 विरतितणा परिणाम, ते बीजनी पूस्ता रे ॥ बी० ॥ ५ ॥
 पत्र महात्रत धान्य-तणा कर्षण वट्या रे ॥ त० ॥
 साव्यभाव निज थापी, साधनताण सव्या रे ॥ सा० ॥
 क्षायिक दर्शन ज्ञान, चरण गुण उपन्या रे ॥ च० ॥
 आदिक बहुगुण शस्य, आतम घर नीपना रे ॥ आ० ॥ ६ ॥
 प्रभु दर्शन महामेह-तणे प्रवेशमें रे ॥ ता० ॥
 परमानन्द सुभक्ष, थयो भुज देखमें रे ॥ थ० ॥

દેવચંદ્ર જિનચંદ્ર-તળો અનુભવ કરો રે ॥ ત૦ ॥
સાદિ અનન્તોક્તલ, આનમ સુખ અનુસરો રે ॥ આ૦ ॥૭॥

શ્રીમદ્ની ઉપમા આપણની આધ્યાત્મિક કાચશક્તિ વધુ તરત છે ગાંધી ભાષોને આધ્યાત્મિક રૂપમા ગોટવીને જન સમાજને તે તરફ ઘાટવા તેમણે કાચશક્તિનો ધર્મમાર્ગમા સરુપપોગ કર્યો છે શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય, શ્રીમદ્ વિનયવિજયજી ઉપાધ્યાય વગેરેની કાચશક્તિ અત્યંત પ્રશસ્ય છે શ્રીમદે પણ આલ્કારિક કાચશક્તિનો આધ્યાત્મિક ભાવ પ્રગટ કરી દર્શાવ્યો છે તેમનો દ્રયાનુયોગનો વિષય હોવાથી આલ્કારિક કાચશક્તિનો પણ ઉપપોગ થપ્પો જણાતો નથી, તોપણ જૈન સમાજ આગલ ભક્તિ સ્તવનરૂપે જેટલી પ્રસાદી મઠી છે તેથી પૂર્ણ સનોષ મઠી શકે તેમ છે તેમણે આ સ્તવનમા હાર્દિક વિષયને સારી રીતે ઘટાવીને જ્ઞાત્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ કર્યો છે માટે તેમની જેટલી સ્તવના કરીએ તેટલી ન્યૂન છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીના આમામા ગુણોનો સુમિશ્ર-કાઠ થયો હતો તે તેમણે સહજોદ્ધારથી આ સ્તવનમા જણાવી દીધું છે શ્રીમદ્ દ્રયાનુયોગના સર્વ વિષયોમા કુશલ હતા આત્મા અને પરમાત્માના ગુણોમા આધ્યાત્મિક રૂપકોથી અંતરમા પરિણામ પામતા હતા અને તેથી આન્તર શુદ્ધજીવન અપ્રમત્ત દયારૂપ હતું તે તેમના આધ્યાત્મિક ભાવથી સ્પષ્ટ જણાય છે

તે સમયની અને હાલના સમયની, પરિસ્થિતિનો વિચેક

શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર સહારાજના સનયમા જૈનતત્ત્વજ્ઞાન પ્રચારની ન્યૂનતા હતી યતિયોમા વેરાગ્ય 'શ્યાગમા શેષિલ્ય પ્રચાર

પામતુ હતુ સવેગી સાધુઓ પળ શ્રોપૂજ્ય આચાર્યોની આજ્ઞા પ્રમાણે ધોમાસુ કાલુ વગેરે પ્રવૃત્તિ કરીને તેમની આજ્ઞામા રહેતા હતા તે સમયમા જ્ઞાન માર્ગ કરતા ત્રિયા માર્ગમા ગાડરીયા પ્રવાહનુ જ્યા ત્યા જૈનોમા પ્રાપ્તિ પ્રવર્તતુ હતુ અવ્ધાત્મજ્ઞાન, તત્ત્વજ્ઞાન જેમા વિષયોમા સાધુઓ પળ વિશેષ જ્ઞાની નહોતા તથા બહુ જન સમ્મત કેટલાક આચાર્યો વગેરેને જૈનો જેટલા પ્રમાણમા માનના હતા તેટલા પ્રમાણમા શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીને ઓછાવા માટે જૈનો લાયક નહોતા સ્વરતર ગચ્છના આચાર્યો, યતિયો વગેરેની સાથે શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીની વિચાર માન્યતા મળતી આવતી હોય તેમ સર્વાંશે જણાતુ નથી, છતા તેઓ ઉદાર વિચારાચારથી સ્વપરગચ્છીય સાધુઓની સાથે વર્તના હતા તેઓ શ્વેન વસ્ત્રધારી હતા તે જમાનાના તે સુધારક સવેગી પક્ષી સાધુઓને ઉત્તેજન આપનારા હતા સર્વ જૈનોમા ઐક્યનુ વાતાવરણ ફેલાવના તેમણે યથાશક્તિ પ્રયત્ન કર્યો હતો પરસ્પર ગચ્છોની ત્રિપામત ભેદોથી ઉત્પન્ન થતી કલેશની ઉદીરણને શમાવનારા હતા જૈનોમા અનેક મતભેદથી થતા ક્લેશોથી જેનોની પડતી યાય છે, પૂર્વી દીર્ઘ દૃષ્ટિથી તેમણે પોતાના ઉદ્ધારો પ્રગટ કર્યા છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર મહારાજના સમય કરતા હાલના સમય કહ્યું વિશેષ સારો નથી તે વસ્તુના તેમણે કાઢેલા ઉદ્ધારો હાલની સદીને પળ લાગુ પડે છે, છતા હાલ આજુબાજુના શુભ પ્રગતિપ્રદ સયોગો ઘણા અનુકુલ છે, ફક્ત તે પ્રમાણે વર્તવનારા મુનિયો વિશેષ પ્રમાણમા પ્રગટવાની જરૂર છે શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર મહારાજે પોતાના ગ્રંથોમા અમુક સ્વરતર ગચ્છના આચાર્યના સામ્રાજ્યમા ગ્રંથો લખ્યા છતાં છતાં નથી તેથી

તેઓ તે લેખનના સ્વરૂપ ગૃહીય પટ્ટધર આચાર્ય સાથે
પૂર્ણ સમઘી હતા કે નહીં તે વિચારવા યોગ્ય છે તેમણે
આત્માનો શાન્ત રસ અનુભવો હતો, ધર્મપ્રવૃત્તિ વાળા અને
સંસારપ્રવૃત્તિથી વિરુદ્ધ હોવાથી તેઓ નિવૃત્તિ માર્ગના યોગી હતા
તેમના પણ વિરોધીઓ હતા છતાં પણ તેમના ઉત્તમ વિચારો
જૈનસમાજમાં જન્મી પ્રસરી હતા

**શ્રીમાન્ દેવચન્દ્રજી મહારાજના ગ્રંથો પરથી અને તેમના
જીવનપરથી ગ્રંથો યોગ્ય શિક્ષણ**

શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર મહારાજના ગ્રંથો અને તેમના ચરિત્ર
પરથી પ્રત્યેક મનુષ્યે શિક્ષણ ગ્રહણ કરવું જોઈએ, પણ આ
લેખનો મૂલ્ય ઉદ્દેશ છે તેમના ગ્રંથો અને ચરિત્ર પરથી
આધ્યાત્મિક શક્તિઓ સીલવવાની જરૂર છે સમાનભાવ અને
તત્ત્વજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરવા માટે તેમનું જીવન ઘણું ઉપયોગી
છે જૈન કોમે આત્મજ્ઞાન તરફ વળવું જોઈએ અને વ્યક્તિ
સ્વાતંત્ર્ય તથા સમસ્ત્વાનંદ્ય પ્રગટ કરવું જોઈએ અધ્યાત્મ
જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ વિના વિશાળ વિચારો અને મતસહિષ્ણુતા પ્રગ-
ટવાની નથી તેમની પેઠે દ્યવહારનયનું અવલંબન ગ્રહી પ્રવૃ-
ત્તિર્મ યાને સેવાર્મ સ્વીકારી કર્મયોગી બનવું જોઈએ શ્રાવિ-
કાઓની પ્રગતિ કરનાર ધાર્મિક કેલવણીનો પ્રચાર કરવો
જોઈએ જડ ત્રિયાવાદી અને શુષ્કજ્ઞાની ન બનવું જોઈએ
તેમની પેઠે પૂર્વ પુરુષોના વિચારાચારોને માન આપી વર્તવું
જોઈએ અને જે અસત્ય ભાગે તેનો ત્યાગ કરવો જોઈએ પણ
કદાચહી ન ખનવું જોઈએ કર્મયોગ અને જ્ઞાનયોગ એ રહેને
સ્વીકારી સ્પાદાદી ખનવું જોઈએ સાધુઓ અને સાધ્વીઓ વીશમી

સદીમા તેમની પેટે પ્રગતિ કરી જોડે. ગચ્છના નામે નકામા
 દેશની હરીફાઈ કરનારા વિવાદો અને ફાવડાઓ કરીને જૈન
 કોમની શક્તિઓનો નાશ ન કર્યો જોડે. તેમની પેટે ઉચ્ચવિહારી
 બનવું જોડે. અન્ય ગચ્છીઓની સાથે મૈત્રી, પ્રમોદ, માન્યસ્થ
 ઘરે ભાવનાઓને આચારમાં મૂકી વર્તવું જોડે. જ્ઞાનરુચિ
 ધારણ કરીને ગાદિયા પ્રવાહમાં તળાના ત્રય થવું જોડે.
 મિત્ર મિત્ર ગચ્છીય સાહુઓમાં પરસ્પર ગચ્છક્રિયાદિ મતમેદ ઊતા
 જૈન કોમના સાર્વજનિક પ્રગતિકા કાર્યોમાં યુગ્ય ધારણ કરવું
 જોડે. સમદૃષ્ટિની સાથે પરસ્પર સમર્પના બનવું જોડે. ગમે
 તે ગચ્છના સાહુ પાસેથી જ્ઞાન ગ્રહણ કરવું અને સસ્ય તે
 તે મારુ ઇવો નિશ્ચય કરી પ્રવૃત્તિ જોડે. સર્વ ગચ્છના
 સાહુઓનો સઘ એક સ્થાને મેળો કરીને જૈન કોમની
 અસ્તિતા રહે એવા ઉપાયો હસ્તમાં ધરાવવા જોડે. આતરજીવન
 વિકાસાવધામાં આત્મભોગ આપવાનું શિક્ષણ ગ્રહવું જોડે.
 તેમની પેટે વક્તા, લેખક અને જ્ઞાની બનવું જોડે. જૈન
 કોમના કોઈ પણ ફિરકાની નિન્દા ન કરવી જોડે અને
 સર્વ ફિરકાઓની સાથે મૈત્રીભાવ ધારણ કરી મળતી બાજતોમાં
 યુગ્ય ધારી કર્તવ્ય કાર્યો કરવા જોડે. હવે તો ગૃહસ્થ
 જૈનોએ દૃષ્ટિરાગનો ત્યાગ કરીને જૈનોની સરવા વધે અને
 જૈન ધર્મનો ફેલાવો થાય તેવા ઉપાયોમાં ભોગ
 આપવો જોડે. જૈન તત્ત્વજ્ઞાનનો ફેલાવો થાય એવા ઉપાયો
 લેવાનો સમય જો ચક્રમાં આગશે તો જૈન કોમની અસ્તિ-
 તામાં હરકત આપનાનો સમય છે માટે સકલ સઘે સમયની
 કિંમત આકી સયોગોને અનુકૂળ કરી લેવા જોડે.

ઉપસહાર

પ્રમાણે શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી ઉપાધ્યાયના ગ્રન્થો અને રેત સઘવીં યત્કિંચિત્ પ્રસ્તાવના યથાશક્તિ જૈન ગલ્લ રહુ કરીને જૈન સઘની સેવા કરતા ડાઘસ્ય કહ્ દોષ વગેરે થયા હોય તેની જૈન સપ આગલ્લ । છ મિગ્યા દુષ્કૃત દહ છ જૈન સઘની સેવા કહ્ રલ્લન થાય તે જૈન સઘે ક્ષમલ્લ જોડ્ પગલ્લીય હોવા ડતા આત્મભાવે—જૈનર્મ સમાન દ્ દેવચન્દ્રજીના ગ્રન્થોની પ્રસ્તાવના લ્લી છે ગમે મલ્લુપ્પ પોતે જૈન હોવાથી જૈનધર્મની સમાન પ્ના કરીને મુક્તિપદ પામે છે ડાલ્લા, પાલ્લડા, ડગલ્લાના જુદા જુદા મનમેલોમા મલ્લ્યસ્થ લ્લી વૃક્ષમા લ્હતા સજાલ્લનરસ મ્ળી લ્ક્ષ્ય આપલ્લી જલ્લ છે સર્વ જૈનોના હ્લયમા જૈનદેવ ઇક છે તો પલ્લી મેલ્લમાલ્લી હ્લેશ કરલ્લી કહ્ જલ્લ નથી લેલ્લકને (મ્હને બુલ્લિસાગરને) વ્પલ્લહારથી તપાગલ્લીપમાલ્લ્યતાની શ્રલ્લા છે અને તપાગલ્લીની સમાલ્લી માલ્લ્ય છે પરલ્લુ તેથી અલ્લ્ય ગલ્લોની સમાલ્લી પર લ્લેપ નથી હુ મારી તપાગલ્લીનો સાલ્લુ ક્રિપાલ્લિની સમાલ્લીમા વ્પલ્લહારે લ્લી અને નિશ્ચયનયથી સમામાલ્લે શુલ્લાત્મમા રમી ઇકાગ્રતાથી લીનતા પામી મોલ્લ પામુ તેમ અલ્લ્ય ગલ્લીય જૈનો પળ તેમના ગલ્લીની સમાલ્લીને મનની ઇકાગ્રતા, લીનતા કરલ્લા સાથે નિશ્ચયનયથી સમામાલ્લે રમે તો મોલ્લ પામે ઇવી મારી સાપેલ્લનયલ્લુક્ત માલ્લ્યના છે જૈનાગમો, પ્રકરણો, પૂર્લાચાર્ણોના ગ્રન્થો, પાપરા અને સમાલ્લી વગેરેમા સાપેલ્લપળે મ્હને ઇર્ણ શ્રલ્લા છે અલ્લ-

રમયોગો સ્વસ્વર મુક્તિ પામવાને માટે હેતુઓ છે સાપેક્ષપણે
 ગમે તે યોગની આરાધના કરતા મુક્તિ છે ઈર્ષી મારી શ્રદ્ધા
 છે અને ૫ પ્રમાણે ઉપદેશ છે, હેતુરૂપે સમ્યગદૃષ્ટિયા જૈનાગમો
 અને મિથ્યાશાસ્ત્રો, સમ્યક્ત્વરૂપે પરિણમે છે ઈર્ષી નન્દિમૂવની
 માન્યતા પ્રમાણે વિચારપ્રગતિ છે જૈનાગમોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને
 વ્યવહારનયની વતવામા આવે અને નિશ્ચયને હૃદયમા ધારવામા
 આવે તોજ મુક્તિનો પ્રાપ્તિ વાય છે ઈર્ષી ઉપદેશ સ્વયં છે
 વ્યવહારનયનો ઉચ્છેદ કરતા જૈન સત્ અને ધર્મનો ઉચ્છેદ
 થશે માટે કોઈપણ ધર્મ વ્યવહારની ઉપાધના ન કરવી જોઈએ
 સાધ્યશિદ્ધિ લક્ષ્યમા રાણીને સાપેક્ષપણે સાધનોરહે ધર્મની આ-
 રાધના કરવી જોઈએ શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી મહારાજના ગ્રંથો
 સુધારના ઘણી શુદ્ધ પ્રતિયો મળી નથી વિચારસાર માટે તો
 વીંછી પ્રતિયો મળી નથી, તેથી હજી તેમા ઘણી અગતિઓ રહી
 ગઈ છે તે સારન સામગ્રી મળના વીંછી આશ્ચર્યમા સુધારો
 કરી શકાશે, યથા શક્તિ મળેને સુધારવા પ્રયત્ન કર્યો છે,
 ડાના જે કંઈ સ્વલ્પના રહી ગઈ હોય તેને અન્ય પડિનો પ્રસ-
 ગોપાત્ત સુધારશે ઈર્ષી પ્રાર્થના છે જૈન ગ્રંથો સ્વસ્વર જૈન
 સત્નો મીલ્લત છે તેમા સુધારવા યથાશક્તિ મેં ભાગ લીધો
 છે અને અન્ય સજ્જનો પણ સુધારવા ભાગ લેશે ઈર્ષી પ્રાર્થના
 છે શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી મહારાજના પુસ્તકો ઉપાવ્રવામા પાદરા-
 વાસી સુશ્રાવક પત્રીલ મોહનલાલ દિમચ્ચે તનમનપ્રત્યય પ્રયત્ન
 કર્યો છે, તેમણે સર્વ ગ્રંથો મેંમા કાઢવામા અનેક પરો લરયા,
 તથા અનેક સ્થળે ગમન કરી અનેક મહાશયો પાસેથી ગ્રંથો
 મેળવ્યા, મહારોના માલીકો પાસે જાતે જઈ ગ્રંથો મેળવ્યા,
 અનેક મુનિયો અને શ્રાવકો સાથે પણ વ્યવહાર કર્યો, શ્રીમદ્

જીવનચરિત શોધવા તેમણે સાગુઓ સાઘ્વીઓ પર અનેક પત્રો
 લખ્યા શ્રીમદ્ના ગ્રન્થો છપાવવામા ઠ સાન વર્ષ સુધી અલ્લડ
 અથાગ પ્રયત્ન સેયો તેથી તેમને ધર્મલાભપૂર્વક અનેકગ
 ધન્યવાદ આપવામા આવે છે શ્રીમદ્ના પો ભાગો ઉપાસીને
 તેમણે જૈનશાસનની અને જૈનોની સારી સેવા રચાવી છે
 શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર મહારાજના પો ભાગો ઉપાવવામા મુરચનાળ
 તેમનો ભાગ છે એમ જૈન કોમને જણાવવા માટે વે શબ્દો અલ
 લલવામા આયા છે ડહેલાના ઉપાશ્રયમાયી શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર-
 જીના પુસ્તકોને કાર્દી આપનાર હાવેરી ભોગીલાલ તારાચદને
 વન્યવાદ ઘટે છે ચાલુચર (મુર્શિદાબાદ નિવાસી) હાવેરી
 અમરચન્દ્રજી ચોધરાળ શ્રીમદ્ના પુસ્તકોની યાદી આપવામા
 તથા અન્ય પુસ્તકો મોકલી આપવામા ઘણી સાહાય્ય કરી છે
 પાદરા નિવાસી સુશ્રાવક માણેકલાલ, તથા પ્રેમચદભાઈ તથા
 મગલભાઈ લક્ષ્મીચદ વગેરે પુસ્તકો છપાવવામા સાહાય્ય કરી
 છે માટે તેઓને ધન્યવાદ ઘટે છે પ્રવર્તક વાન્તિવિજયજી
 પ લાભવિજયજી પ દાનવિજયજી વગેરેને પુસ્તકો આપવા
 માટે ધન્યવાદ ઘટે છે શ્રીમદ્ના ગ્રન્થો જૈન સગના વન્યાળ
 માટે થાઓ, એમ હુન્ડી પ્રસ્તાવના સમાપ્ત કરવામા આવે છે
 અહીં ૐ શાન્તિ મુ પાદરા-નવરરી જૈન ઉપાશ્રય જ્ઞાનમદિર
 સવત ૧૯૭૫ આશ્વિન શુક્લ દ્વિતીયા

તપાગન્ડ્રીય માગરશાગ્રીય જૈનાચાર્ય મુન્દિસાગરસૂરિના
 પ્રસ્તાવના લિખિતા

जैनाचार्य श्रीमद् बुद्धिसागरसूरि ग्रन्थमालामा प्रकट
 धयेला ग्रन्थो तथा तेमना अन्यत्र प्रकट धयेला
 ग्रन्थानी यादी.

	पृष्ठ संख्या	किंमत
१ भजन सग्रह भाग १ लो	२००	०- ८
१ क अव्यात्म व्याख्यानमाला	२०६	०- ४
२ भजन सग्रह भाग २ जो	३३६	०- ८
३ भजन सग्रह भाग ३ जो	२१९	०- ८
४ समाधिशातक (अमदावादवाळा शेठ जगाभाई दलपतभाई)	३४०	०- ८
५ अनुभव पवित्री	२४८	०- ८
६ आत्ममदीप	३१५	०- ८
७ भजन सग्रह भाग ४ घो	३०४	०- ८
८ परमात्म दर्शन	४३२	०-१२
९ परमात्म ज्योति	५००	०-१२
१० तत्त्वविन्दु	२३०	०- ४
११ गुणानुरागकलक विवेचन (आ २)	२४	०- १
१२ भजन सग्रह भाग ५ मो	१९०	०- ६
१३ तीर्थयात्रातु विमान (आ २)	६४	०- १
१४ अव्यात्म भजन सग्रह	१९०	०- ६
१५ गुरु बोव	१७२	०- ४
१६ तत्त्वज्ञानदीपिका	१२४	०- ६
१७ गडहलीसग्रह	११२	०- ३
१८ श्रावक धर्मस्वरूप भाग १ लो (आ ३)	४०	०- १
१९ श्रावक धर्मस्वरूप भाग २ जो (आ ३)	४०	०- १
२० भजनपदसग्रह भाग ६ छो	२०८	०-१२

૨૧ વચનામૃત (લઘુ) સ્કીલ મોહનલાલ દિમચદ તાર્પર્યા મેટ		
૨૨ વચનામૃત (મોટું)	૩૦૮	૦-૧૪
૨૩ યોગદીપક	૨૬૮	૦-૧૪
૨૪ જૈન ઇતિહાસિક રાસમાળા	૪૦૮	૧-૦
૨૫ આનન્દધનપદ ભાવાર્થસગ્રહ	૮૦૮	૨-૦
૨૬ અવ્યાત્મશાન્તિ (આ ૨)	૧૩૨	૦-૩
૨૭ ભજનપદ કાવ્યસગ્રહ ભાગ ૭ મો	૧૫૬	૦-૮
૨૮ જૈન-ર્મની પ્રાચીન અને અર્વાચીન સ્થિતિ	૯૬	૦-૨
૨૯ કુમારપાલ ચરિત (હિન્દી)	૨૮૭	૦-૬
૩૦-૩૪ સુખસાગર ગુરુ ગીતા શ્રી મયાસાગરજી ચરિત શ્રી નેમિસાગરજી ચરિત રવિ- સાગરજી ચં મુખસાગરજી ચં	૩૦૦	૦-૪
૩૫ ષટ્ત્રયવિચાર (દ્વિતીયાગ્રતિ) [વસ્ત્રીલ મો દિ પાદરા]	૨૪૦	૦-૪
૩૬ વિજાપુર વૃત્તાત	૯૦	૦-૪
૩૭ સાગરમની કાવ્ય (ગુજરાતી)	૧૯૬	૦-૬
૩૮ પ્રતિજાપાલન	૧૧૦	૦-૫
૩૯-૪૦-૪૧ જૈનગચ્છમનપ્રવૃત્તિ સઘપ્રગતિ જૈનગીતા	૬૧૫	૧-૦
૪૨ જૈન વાતુપ્રતિમા લેખસગ્રહ	૩૨૪	૧-૦
૪૩ મિત્રમેત્રી	૧૬૪	૦-૮
૪૪ શિષ્યોપનિષદ્	૫૭	૦-૨
૪૫ જૈનોપનિષદ્	૪૮	૦-૮
૪૬-૪૭ વાર્મિક ગદ્યસગ્રહ તથા પત્રસંદુપદેશ ભાગ ૧ લો	૯૭૬	૩-૦
૪૮ ભજન સગ્રહ ભાગ ૮ મો પદ્યસગ્રહ	૯૦૪	૩-૦

૪૯	દેવચન્દ્ર પ્રથમ ભાગ	૧૦૨૮	૨-૦
૫૦	કર્મયોગ	૧૦૧૭	૩-૦
૫૧	આત્મતત્ત્વદર્શન	૧૧૨	૦-૮
૫૨	મારતસહકારશિક્ષણ	૧૬૮	૦-૧૦
૫૩	શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર ભાગ બીજો	૧૦૦૦	૩-૮
૫૪	કર્મપ્રકૃતિ (ભાષાનર ઉપાય છે)		

૫૫ ઇકદર

શ્રીમદ્ બુદ્ધિમાગરમ્સૂરિહૃત અન્યત્ર ઉપાયલા પુસ્તકો

- ૧ શ્રી રવિસાગરજી ચરિત્ર અને ગોરુવિનાશક ગ્રન્થ (વટોદરા કેશવલાલ લાલચદ, મામાર્નીપોઠ)
- ૨ આત્મશક્તિપ્રકાશ (ગુજરાતી) સમાધિશતકના મેગો ગ્રંથો છે
- ૩ આત્મદર્શન ગીતા (સંસ્કૃત મૂળ શ્લોક ૧૮૨) આત્મપ્રદીપ મેગો ઉપાયો છે
- ૪ જ્ઞાનદીપિકા (ગુજરાતી) મજનસગ્રહ પાંચમા ભાગ મેગો ગ્રંથો છે-ઉપાયો છે
- ૫ પૂજાસગ્રહ (અષ્ટપ્રકારી અને વાસ્તુક પૂજા) સાળદ-બુદ્ધિસાગર સમાજ ૦-૨-૦
- ૬ શ્રી યશોવિજય નિગ્રંથ (સાહિત્ય પરિષદ-વટોદરા) ૦-૪-૦
- ૭ ધ્યાનવિચાર (ભાવનગર-આત્માનન્દ સભા)
- ૮ જૈન ધર્મ અને ગ્રીસિ ધર્મનો મુકાવલો (ધી જૈન પ્રેસ-ડી સોમાડટી મુગાડ)
- ૯ ધિનામણિ (સાળદ)
- ૧૦ કન્યાવિક્રય નિષેધ (સાળદ)
- ૧૧ તત્ત્વવિચાર } જ્ઞાનપ્રમારક મટલ મુગાડ-દ્વારેરી ગજા
- ૧૨ સત્યસ્વરૂપ }
- ૧૩ આત્મપ્રકાશ (માળમાવાઝા શેઠ વીરચદભાઈ કૃષ્ણાજી) મેટ જાહે છે
- ૧૪ ચેતનશક્તિ (મજન ભાગ ત્રીજામા છપાયો છે)

- ૧૫ વર્તમાનકાલ સુધારો (મજન ભાગ ધ્રીજામા ડપાયો છે)
 ૧૬ પરમવ્રદ્ધા નિરાકરણ (મજનસગ્રહ ભાગ ૪ મા)
 ૧૭ બુદ્ધિપ્રકાશ ગાયનસગ્રહ ભાગ ૧ લો (મણિલાલ વાડીલાલ સાણદ)
 ૧૮ બુદ્ધિપ્રકાશ ગાયન સગ્રહ ભાગ ૨ જો (અમદાવાદ સમવ જિન મડલ)
 ૧૯ શ્રીમત્ત સરકાર સયાજીરાવ ગાયકવાડની આગઠ આપેલુ ભાષણ
 ૨૦ આનન્દમૌક્તિક પ્રસ્તાવના (શનુજય રાસની પ્રસ્તાવના)
 [સુ દે લા ફ પુ ડ]
 ૨૧ ષોટશક પ્રકરણની પ્રસ્તાવના (દેવચદ લા પુસ્તોદ્ધાર ફડ)
 ૨૨ ગુરુગીતા (સસ્કૃત) [છપાઈ ગઈ છે]
 ૨૩ શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર પ્રસ્તાવના (શ્રીમદ્ દેવચન્દ્ર ધીજા ભાગમા)
 ૨૪ ચોવીશી (સાણદ બુદ્ધિસાગર સમાજ)
 ૨૫ અવ્યાત્મગીતા
 ૨૬ આત્મસ્વરૂપ (વિજાપુર મ)
 ૨૭ તત્ત્વપરીક્ષા વિચાર
 ૨૮ ગુરુ માહાત્મ્ય (અમદાવાદ
 આવલીપોલ જ્ઞાનભડારમા)

નહીં છપાયલા

ઉપરના ગ્રન્થો મઠયાના ઠેકાણા :—

પાદરા—વકીલ મોહનલાલ હિમચદભાઈ

મુઘાઈ—અવ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસાદ મડલ ધપાગલી હા શેઠ
 રત્નભાઈ કરમચદ દલાલ

„ મેઘજી હીરજી બુકસેલ્સ—પાયલુનો

પુના—શેઠ વીરચદભાઈ કૃષ્ણાજી

વિજાપુર (ગુજરાત)—જૈન મિત્રમટલ હા શા મોહનભાઈ
 જેશીંગભાઈ

સાણદ (ગુજરાત)—શા આત્મારામ ચેમચદ

श्रीदेवचन्द्रकृत विचारसारग्रन्थस्य ॥

। टीका स्तवकश्च ।

नमियजिण गुणठाणे, मूलुत्तरवधुदयदीरणया ।
सत्ता जियगुणजोगो-, उओगलेसादुविहहेउ ॥१॥

टीका—श्रीनाभियजिन नत्ता, शुद्धसिद्धाद्रिमडनम् ।
कल्याणमगलानाच, मूल सद्भावदेशकम् ॥ १ ॥
वर्तमान जिनाधीश, शुद्धम्पादादवादकम् ।
निर्विकल्पमहानन्द-रसानुभवपूरणम् ॥ २ ॥
वाचस्पतिशसमुद्भव, मुक्ताफलसन्निभान् ।
गुरुन् स्मृत्वा गुणस्थानशतकाख्यस्य, वृत्तिरेषा वितन्यते ॥

अथ क्षिप्वाचारपरिपालनाय प्रथममगलामिधेयप्रतिपादनरूपा
॥गाथामाह॥ नमिअजिणइति, नत्तायोगोपयोगवहुमानपरिणत्या
जिनवीतराग गुणस्थाने द्वारदानक वक्ष्ये, गुणा चेन्ननक्षयोपशमा-
दिरूपास्तेषा स्थानानि गुणस्थानानि । तेषु एकवचन प्रत्येकत्वरया-
पनार्य मिथ्यात्तस्य दोषरूपत्वेपिगुणस्थानन्वतुविपर्यस्तचेतनागुणा-
शस्यसर्वजन्याशन प्रारम्भ जेय गुणस्थानकामिधायिका गाथा-
माह ॥ १ मिच्छे, २ सासण, ३ मीसे, ४ अरिय, ५ देसे,
६ पमत्त, ७ अपमत्ते, ८ नियाट्टि, ९ अनियाट्टि, १० सुहम,
११ वसम, १२ सीग, १३ सजोगि, १४ अजोगि, १५

गुणा । १ । गुणस्थानानि तत्र सचनारसप्रमिति यायात्पदैरुद्देशो-
 पदसमुदायोपचाराद्वा इहैव गुणस्थानकनिर्देशोदृष्टव्यः । तयाद्यमि-
 ध्यादष्टिगुणस्थान, २ सास्वादनसम्यग्दष्टिगुणस्थान, ३ सम्यग्-
 मिध्यादष्टिगुणस्थान, ४ अविरतसम्यग्दष्टिगुणस्थान, ५ देश-
 विरतिगुणस्थान, ६ प्रमत्तसयनगुणस्थान, ७ अप्रमत्तसयनगु-
 णस्थान, ८ अपूर्वकरणगुणस्थान, ९ अनिरुचिनादरसपरायगुण-
 स्थान, १० सूक्ष्मसपरायगुणस्थान, ११ उपशानकृपापर्वीतगग-
 छन्नस्यगुणस्थान, १२ क्षीणकृपापर्वीतरागद्वन्द्वस्यगुणस्थान, १३
 सयोगिकेन्द्रलिगुणस्थान १४ अयोगिकेन्द्रलिगुणस्थान, तत्रगुणा
 ज्ञानदर्शनचारित्र्यरूपा जीवस्वभावविशेषा स्थानपुनरभ्युपगम्य
 द्विप्रकर्षकृत स्वरूपमेव तिष्ठत्यग्निगुणाद्विनिर्मुक्त्वाशुणानास्थान-
 गुणस्थान, मिध्या निषयस्नादष्टिर्हृत्प्रणीतजीवाजीवादियस्तुप्रतिप-
 त्तिस्य भक्षितद्वत्पूरुषरूपस्य सितेपीतप्रतिपत्तिरित्, समिध्यादष्टिस्तस्य
 गुणस्थान ज्ञानादिगुणानामविशुद्धिप्रकर्षविशुद्धाकर्षकृत स्वरूपवि-
 शेष मिध्यादष्टिगुणस्थान, ननुमिध्यादष्टिस्तत्तुल्यगुणस्थान तत्रनि-
 गोदावस्थायामपितथाप्रनान्यस्तरपठमानप्रतिपत्तिसद्भावात् अन्यथा-
 जीवत्वप्रसगात्, यदागम सत्त्वजीवाणपि अण अरुरुत्साअणनमो-
 भागो निष्पुण्णगुणोचिद्वद् जडपुण सेसोवि आचरिज्जातोणजीवोअ-
 जीवत्तणपारीज्जाति" तथाहि समुत्ताममहलजीमूतपट्टेन दिनकर-
 जनीकरतिरस्कारेऽपिनैकातेन तत्प्रभानाश सपश्यते, प्राणिप्रसिद्ध-
 दिनरजनीविभागामाप्रसगात्, उक्तञ्च सुद्विमेहसमुदये होइपहा-
 चदमूराणमिति एवमिहापिप्रचलमिध्यात्वोदयेपिनाचिद्विपर्यस्नादष्टि-
 र्भवतीतितदपेक्षयामिध्यादष्टेरपिगुणस्थानसम्भर । यद्येवमयमसामि-
 ध्यादष्टिरेवाशरयाविपर्यस्तस्यात्, नैवयतोभगवद्वर्हत्प्रणीत सकलमपि-
 द्वादशागार्थमभिरुचयमानो यदि तद्वदितमेकमप्यक्षर न रोचयति तदा-

नीमप्येवमिव्यादृष्टिरेवोच्यते तस्य भगवनि सर्वजप्रययनाशात्॥यदुक्ता॥
 पयमरकापिद्वक्, जो न रोषु सुत्तनिदिठ, सेसरोयतोनिहु, मिच्छ
 दिट्ठाजमालिघेनि॥ किंपुनर्भगवदहंमिहितसकलजाप्राजीवादिवस्तु-
 तत्त्वविकल्पाति, अयमुपशमसम्यग्ज्ञानलाभलक्षणसादयनि अपनय-
 तीत्यासादन, अननानुपधिकपायवेदन, अत्रप्रथोदरादित्वाग्रशब्दलोप
 "कृद्धुल" मितिकत्तर्पणं सतिह्यम्मिन् परमानन्दपाननमुखफलदोनि-
 श्रेयसनरनीचमनोपगमिकसम्यक्त्वलाभो जयन्यन् समयमात्रेणो-
 त्कर्त्तव्यं पद्धिरालिकाभिर्गणच्छतीनिनन्महस्वादनेनउत्तनइतिसा-
 म्वादन सम्यग्जपिपयम्नादृष्टिर्जिनप्रणीतवस्तुप्रतिपत्तिर्परय स सम्यग्
 दृष्टि सासादनश्चासौसम्यग्दृष्टिश्चासासादनसम्यग्दृष्टिस्तस्यगुणस्थान
 सामादनसम्यग्दृष्टिगुणस्थान । तत्रसम्यक्त्वालक्षणरसास्वादानेनउत्तन-
 इतिमास्वादन यथाहि भुक्तशीरात्रविषयपलीकचित्त पुरुषरसद्व-
 मनकाले क्षीरात्ररसमास्वादयनि तथैवोपिमिव्यात्वासिमुखनयासम्य-
 क्त्वस्थोपरिव्यलीकचित्त सम्यग्ज्ञमुद्रमन् तद्रममास्वादयति तत्र स-
 चासौसम्यग्दृष्टिश्च तस्यगुणस्थानन सास्वादनसम्यग्दृष्टिगुणस्थान ।
 एतच्चउभयनि इहगमीरापारससारमयमयासीनोजतुर्मिव्यात्वमस्य-
 यमनतान् पुद्रलपगवत्तान् अननहु खलक्षणाननुस्यकथमपि तथा
 भयत्वपरिपाकरागान् गिरिसरिदुपलधोलनारूपेनानामोगानिबर्त्ति-
 त्तपयाप्रवृत्तिकरणेन वृण्णपरिणामोऽनेतिउचनादध्यवसायविशेषरूपे-
 णापूर्वजानिज्ञानाप्रणीयादिकर्माणि सर्वाण्यपिपयोपमासरयेयमा-
 गयूनेकमागरकोटिरियनिरुतिनिकरोनि अत्रातरे जीवस्यकर्मजनितो-
 घनरागद्वेषपरिणाम कर्कशनिविटचिरप्रकृष्टगुणित्कग्रथिचत्तुर्भे-
 दोऽभितपूर्वोग्रधिर्भवति, तदुक्तं, तीणपि योरमित्तो, खर्वायेद्वत्यतर
 मिजीरस्स, हउइहुअभितपुवो, गत्रीएवजिणारिनि ॥१॥ गठितिसुहु-
 म्मेओ, कत्तकडवणरुद्धिगृद्धिगथिच्च, जीवस्सकम्मजणिओ, घणरागदोस-

यथावदभया अपियथाप्रवृत्तकरणेन रु-
 ष्यन्ति, उक्त्यावश्यमस्तीकाया ॥ अम-
 रणनोग्रधिमासाग्रहदादिस्मिन्निदर्श-
 नमानस्य द्रव्यश्रुतसामायिकलाभोभय-
 नरकश्चिदेवमहात्मासपरमनिश्चिमुखा
 मसरोनिक्षिप्तकुठारचारयेत्परमविशुद्ध्या
 य मिथ्यात्वस्थितेरतमुद्धूतमुदयशुणा-
 त्तिकणलक्षणविशुद्धिजनितसामर्थ्यात्
 देशेयदलिकाभारूपमतरङ्गणकरोति ।
 अनिरुत्तिकरणानामप्यत्रम । जागतीताप-
 य । अनिरुत्तिकरणपुण । सम्मत्तपुरस्कडे-
 मोचि ॥ ग्रथिसमतिनामनोभिदानस्येति,
 पुरस्कृतयेननस्मिन्नासन्नसम्यक्त्वेजीवेऽनि-
 रश्वातरकरणेवृत्तेसति तस्यमिथ्यात्वकर्मण
 गादयस्तनीमथमास्थितिरनमुद्धूतप्रमाणा।
 शेषाद्वितीयास्थापना । । तत्रप्रथमस्थि-
 मिथ्यादृष्टिरेव, अतमुद्धूतेन पुनस्तस्याम-
 यणोपशमिकसम्यक्त्वमाप्नोति । मिथ्या-
 माहि वनदालन पूर्वदग्धेधनमूषरादेश-
 मिथ्यात्वपेदनवनद्वोप्यन्तरकरणमत्राप्य-
 योपशमिकसम्यक्त्वलाभ ॥ उक्तच ॥
 साइवणद्वोपप्य इयमिच्छास्रअणुदये, उव-
 अत्रसिद्धाताशये अनिरुत्तिकरणातेवृत्तवि-
 मसम्यक्त्वलाभोभयति तत्रापिप्रायोवृद्ध-
 भात् कार्मग्रथिकानाउपशमसम्यक्त्वस्यम-

भारसारथ्यस्य
 अमरुणनोग्रधिमासाग्रहदादिस्मिन्निदर्श-
 नमानस्य द्रव्यश्रुतसामायिकलाभोभय-
 नरकश्चिदेवमहात्मासपरमनिश्चिमुखा
 मसरोनिक्षिप्तकुठारचारयेत्परमविशुद्ध्या
 य मिथ्यात्वस्थितेरतमुद्धूतमुदयशुणा-
 त्तिकणलक्षणविशुद्धिजनितसामर्थ्यात्
 देशेयदलिकाभारूपमतरङ्गणकरोति ।
 अनिरुत्तिकरणानामप्यत्रम । जागतीताप-
 य । अनिरुत्तिकरणपुण । सम्मत्तपुरस्कडे-
 मोचि ॥ ग्रथिसमतिनामनोभिदानस्येति,
 पुरस्कृतयेननस्मिन्नासन्नसम्यक्त्वेजीवेऽनि-
 रश्वातरकरणेवृत्तेसति तस्यमिथ्यात्वकर्मण
 गादयस्तनीमथमास्थितिरनमुद्धूतप्रमाणा।
 शेषाद्वितीयास्थापना । । तत्रप्रथमस्थि-
 मिथ्यादृष्टिरेव, अतमुद्धूतेन पुनस्तस्याम-
 यणोपशमिकसम्यक्त्वमाप्नोति । मिथ्या-
 माहि वनदालन पूर्वदग्धेधनमूषरादेश-
 मिथ्यात्वपेदनवनद्वोप्यन्तरकरणमत्राप्य-
 योपशमिकसम्यक्त्वलाभ ॥ उक्तच ॥
 साइवणद्वोपप्य इयमिच्छास्रअणुदये, उव-
 अत्रसिद्धाताशये अनिरुत्तिकरणातेवृत्तवि-
 मसम्यक्त्वलाभोभयति तत्रापिप्रायोवृद्ध-
 भात् कार्मग्रथिकानाउपशमसम्यक्त्वस्यम-

यमलाभयारया कर्मशेषेषु न क्षयोपशमनिषेधइति औपशमिकस्यच
 अनर्मुहूर्तस्यामुपशाताद्यायापरमनिषिद्धाभकल्पाया जवन्यन समय-
 शेपायामुत्कृष्टत पटावलिकाशेपायासत्याकस्यचि महाविमिषेको-
 त्यानन्वयोऽनन्तावुत्सुदयोभरति तदुदयेचासोसास्वादनसम्यग्दृष्टि-
 गुणस्थानेवर्तते उपशमश्रेणिप्रतिपनिनोवाकाश्चित्सासादनत्व यानि त-
 दुत्तरकालावदयमिध्यात्वोदयादसौमिध्यादृष्टिर्भवति तथा सम्यक्त्व-
 मिध्यादृष्टिर्यस्यासौसम्यगमिध्यादृष्टिस्तस्यगुणस्थानसम्यगमिध्यादृष्टि-
 गुणस्थान, इहानतरामिहितविधिनालक्ष्मोपशमिकत्वेनमदनकोद्व-
 स्थानीयमिध्यात्वमोहनीयकर्मशोऽयित्वानिवाकरोनि ॥ तत्रथा ॥
 शुद्धमर्गविशुद्धमशुद्धचेनिस्थापना ० ० ० तत्रयाणापुजानामव्येय-
 दार्धमिशुद्ध पुजउदेति तदातदुदयान्यावज्जीवस्यार्द्धमिशुद्धजिनप्र-
 णीतनक्षत्रद्वान मिश्रत्वेमव्यस्येनानिर्धाररूपमयनि तेननदासौसम्य-
 गमिध्यादृष्टिगुणस्थानमतर्मुहूर्तकाल स्पशानि तत्रऊर्ध्वअवदयसम्य-
 कत्वमिध्यात्प्रवगच्छति ३ तथा विरतिविरतकलीवेक्तप्रत्ययस्तत्पुन
 सावद्ययोगप्रत्यार याननन्नजानातिनाम्युपगच्छति न तत्पालनाय यतदे
 इतिनयाणापदानाअष्टौभगा ५५५ एतेपुचतुर्भुभगेपुमिध्यादृष्टि-
 शानित्वात्शेषेषु ॥ ५५१ ५५१ सम्यग्दृष्टिजानित्वात्सप्तत्य-
 सुभगेपु नास्य विरतसमरती- ५॥ विरताऽप्रादित्यप्रत्यय चर-
 मभगेतुविरतिरस्तातिपद्मविरमतिस्मसावद्ययोगेभ्योनिवर्ततेस्मेतिपिर-
 त कर्त्तरिन्नतप्रत्ययेनविरतोऽविरत सचासौसम्यगदृष्टिश्चअविरतसम्य-
 गदृष्टिदमुक्तभवतिय पूर्ववर्णितोपशमिकसम्यगदृष्टि शुद्धदर्शनमो-
 हपुजोदयवर्तीक्षयोपशमिकसम्यगदृष्टिर्वाक्षीणदर्शनसप्तकक्षायिकस-
 म्यगदृष्टिःपरममुनिप्रणीतासावद्ययोगविरतिसिद्धिसौवाव्यारोहणनि-
 श्रेणिरूपजानाप्रत्यार यानकषायोदयविघ्नतच्चात्राम्युपगच्छति न-
 चनत्पालनायनतइत्यासावविरतिसम्यगदृष्टिरुच्यते तस्यगुणस्थान

अविरतसम्पद्दृष्टिगुणस्थान ॥ उक्तच ॥ बवअप्तिइहेउ, जाणनो-
रागदोसदुरकच विरइसुह इउतो, विरइकाउअ असमत्थो ॥ १ ॥

एसअसजयसम्मो, निंदितोपावकम्मकरणच ॥
अहिगयजीवाजीवो, अचलियदिठीचलियमोहो ॥

तथासर्वसावद्ययोगरयदेशेएकप्रतिप्रियेस्थूलसावद्ययोगादौ
सर्वविषयानुमतिवर्जसावद्ययोगातेविरतिविरतिर्यस्यासौदेशेनिरन सर्व-
सावद्यविरति पुनस्सपनास्ति प्रत्यारयानावरणकयापोदयात् सर्वविर-
तिरूपप्रत्यारयानावृण्णतीतिप्रत्यारयानावरणा ॥ उक्तच ॥

सम्मदसणसहिओ, गिण्हतोविरइमप्पसत्ताए ॥
एगवयाइचरमो, अणुवयमित्तत्तिदेसजई ॥ १ ॥

देशविरतस्यगुणस्थान देशविरतगुणस्थान ५ तथासच्छयनिस्म
सम्पदुपरमतिस्म सयत 'गत्यर्थात्कमेति' क्त प्रमाद्यतिस्म सयमयो-
गेषुसीदतिस्म क्तप्रत्ययेप्रमत्त यद्वाप्रमदन-प्रमत्त ॥ प्रमाद सचमदि-
राविषयकयापनिद्राविकथानामन्यतम सर्वेप्रमत्तमस्यास्तीतिप्रमाद-
वाग् अमादिभ्यङ्ग्यअप्रत्यय प्रमत्तश्चासौसयतश्चप्रमत्तसयनस्तस्यगुण-
स्थानप्रमत्तसयतगुणस्थान विशुद्धविशुद्धिप्रकर्षापकर्षकृत स्वरूप-
भेद ॥ तथाहि ॥ देशविरतिगुणापेक्षया एतद्गुणानाविशुद्धिप्रकर्षोऽ-
विशुद्धप्रकर्षश्चअप्रमत्तसयतापेक्षयातुविपर्यय एवमन्येध्वपिगुणस्था-
नेषुपूर्वोत्तरापेक्षया विशुद्धविशुद्धिप्रकर्षापकर्षयोजना द्रष्टव्या ६ न प्रम-
त्तोऽप्रमत्त यद्वानास्तिप्रमत्तमस्यासावप्रमत्त सचासौसयनश्चतस्यगुण-
स्थान अप्रमत्तसयतगुणस्थान ७ अपूर्वमभिनप्रथममित्यर्थ कर-
ण, स्थितिगत १ रसगान २ गुणश्रेणि ३ गुणसक्रम ४ स्थि-
तिवधानां ५ यधानामर्थानानिर्गन्तयस्यासौऽपूर्वकरण तथाहि

बृहत्प्रमाणा या ज्ञानावरणीयादिकर्मस्थितिस्तस्याप्रवर्तनाकरणेन-
 खटनमत्पीकरण स्थितिवातउच्यते, रसस्यापि प्रचूरीमत्स्यसतोऽप्रवर्त-
 नाकरणेन खडनमल्पीकरणरसज्ञानउच्यते, एतौ द्वावपि पूर्वगुणस्थानेषु-
 विशुद्धेरत्पत्वादल्पावेव कृतवान्, अत्र पुन विशुद्धे प्रकृष्टत्वात् बृहत्प्र-
 माणातया अपूर्वाविमौ करोति, तथा उपरितनस्थिते विशुद्धिवशादप्रवर्त-
 नाकरणेनावतारिष्यदलिकस्यातर्मुहर्तममाणमुदयशृणादुपरिक्षिप्रतरक्ष
 पणाय प्रतिशृणमसरयेयगुणवृद्ध्याविरचनगुणश्रेणि स्थापना एता च
 पूर्वगुणस्थानेषु अविशुद्धत्वात्कालनोद्ग्राहीयसीदलिकरचनामाश्रित्य-
 द्वाधीयसी च दलिकस्याप्रवर्तनाद्विरचिनवान् ॥ इह तु नाम च विशु-
 द्धत्वादपूर्वाकालनोऽस्वनरादलिकस्यविरचनामाश्रित्यपुन पृथुनराबहु-
 तरदलिकस्याप्रवर्तनाद्विरचयतीति तथा अन्यमानशुभप्रकृतिष्ववध्य-
 मानाशुभप्रकृतिदलिकस्यप्रतिक्षणमसरयेयगुणवृद्ध्याविशुद्धिवशात्पुन
 गुणसन्नमस्तमप्यसाविहापूर्वकरोति, तथा स्थितिकर्मणामशुद्धत्वात् प्रा-
 ग्द्राधीयसीदलिकत्वात् इह तु नाम पूर्वाविशुद्धत्वादेव हस्वीयसीवन्नाति, अ-
 यथा पूर्वकणोद्विजा क्षपस्वउपशमकश्चक्षपणोपशमताहत्वाच्चैवमुच्यते-
 राज्याहृकुमारराजपुत्रपुनरसौक्ष्मयति, उपशमपनिवातस्पगुणस्थान
 अपूर्णकरणगुणस्थान घृतघ्नगुणस्थानप्रपन्नानतरवर्तिनोनानाजीवान-
 पेक्षयसामायतोऽसम्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणा यव्यवसायस्थाना-
 निभवानि, कथपुनस्तानि भवन्ति ? इति विनेयजनानुग्रहार्थविशेष-
 तापि प्ररूप्यते, इह तावदिदगुणस्थानकमनर्मुहर्तकालप्रमाणभवानि
 तत्र च प्रथमसमये प्रपन्ना प्रपद्यते, प्रपत्स्यते च तदपेक्षया जघन्यादी-
 न्युत्पृष्टातान्यसख्येयलोकाकाशप्रदेशप्रमाणा यव्यवसायस्थानानि ल-
 भ्यते प्रतिपत्तुणा बहुत्वादध्यवसायानाचविचित्रत्वादिनिभावनीय
 ननु यदि कालत्रयापेक्षा विषते तदेव गुणस्थानक प्रतिपन्नानामनन्ता-
 ध्यवसायस्थानानि कस्मान्न भवति ? अनन्तजीवस्य प्रतिपन्नत्वोद-
 न-

तैरेवमनिपन्नमनत्वादिनि, सत्य रसादेव यन्नित्प्रतिपत्तनासं-
 पापप्रगृह्यगृह्णीतान्येराध्यवसायस्थानानिस्थुस्तद्वचनास्ति, बहूनामे-
 वाध्यवसायस्थानप्रतिष्ठादपीनि ततोद्वितीयसमयेतदयायधि-
 क्तराण्यव्यवसायस्थानानिलभ्यते, तृतीयेसमयेतदन्यान्यधिकृ-
 राणि चतुर्थेसमयेतदन्यान्यधिकृतराणीयेव तावनेययावच्चरमा-
 मय एतानिपुनानिचत्थाप्यमानानिप्रिमद्यतुरन्तश्चेप्रमसि या-
 प्थुरानि तद्यथा . . . अथप्रथमसमयजगन्प्राप्तदुत्कृष्टमनन-
 गुणविशुद्ध, तस्माच्चतृतीयसमयजवन्यमननगुणविशुद्ध, ततोपित-
 दुत्कृष्टमननगुणविशुद्धमिति पुत्रममयगनानिचामून्य व्यवसायस्थाना-
 निपरस्परमननभागवृत्तासरयातभागवृत्तसंयातभागवृत्तासरेषगुण-
 वृद्धाऽसरयेयगुणवृद्धाननगुणवृद्धरूपगव्यस्थानपनिनानिभुगपदेतद्व-
 गुणस्थानमनिष्ठानाचपरस्परमव्यवसायस्थानयावृत्तिलक्षणाणि, वृत्ति-
 रस्यारतीनिनिवृत्तिगुणस्थानक्रमप्येतदुच्यते अनपरोक्तगुणेनियद्वी-
 मनियद्वीत्यादि८ तथा भुगपदेतद्वगुणस्थानक्रमनिपन्नाना बहूनामपि
 जीवागामयोऽन्यमव्यवसायस्थानस्य यावृत्तिनिवृत्तिनानास्थरयेति
 अनिवृत्ति समकालमेतद्वगुणस्थानक्रमान्वस्यापरम्ययव व्यवसाय-
 स्थान निवृत्तिनोऽन्योपिरुचितद्वत्येतेत्यर्थं सपरैरनिपद्यतिसमारम-
 नेनेनिसपराय कपायोदय नादर सूक्ष्मकिर्दीकृत सपरायापेक्ष-
 यास्थूर सपरायोपरयमवाद्गमपराय अनिवृत्तिश्चासौवादरसपरायश्च-
 तस्यगुणस्थानमनिवृत्तिनादरसपरायगुणस्थान इदमप्यनमुहूर्तप्रमा-
 णमेव तद्वानमुहूर्तेयावत् समयारतत्प्रविष्टातावत्येवाव्यवसाय-
 स्थानानि भवत्येकसमयपरिणता परस्परैराध्यवसायस्थानरयानु-
 वर्तनादिति स्थापना प्रथमसमयादारम्यप्रतिसमयानतगुणाविशु-
 द्धयथोत्तरमव्यवसायस्थानभवतीतिनेदितय, सचानिवृत्तिनादरोद्वि-
 धाश्लेषकउपशमकश्च ॥९॥ तथा सपराय किर्दीकृतलोभकपायो-

दयारूपो यस्य सोऽयमूहमसपराय । सोऽपि द्विवाक्ष्यके उपशमकैश्च
 पयति उपशमयति वा लोभमेकमपीति कञ्चानस्व गुणस्थानं सूक्ष्मस-
 परायणस्थान ॥ १० ॥ तथाऽद्यतेकेऽलज्ञानं केवलदर्शन-
 चात्मनोऽनेनेति उद्भजानां परणदर्शनां परणमोहनीयानरायकर्मोदय ।
 सति तस्मिन् केवलस्यानुत्पादान् । तदपगमानंतरचोत्पादान् उद्भवि-
 ति एतीति उद्भस्य । सच सरागोऽपि भवतीत्यनस्तद्वचवच्छेदार्थं वीतरा-
 गग्रहणं वीनो विग्नो रागो माया लोभकपायोदयरूपो यस्य स वीतराग
 सचासां उद्भस्यश्च वीनराग उद्भस्य सच क्षणिकपायोऽपि भवति । त-
 स्यापि यथोत्तररागोपरमान् । अनग्नद्वयवच्छेदार्थं उपशातकपायग्रहणं
 कपक्षिपेत्यादिदृष्टान्तानुहिंसार्थं । रूपति कथयति च परस्परमस्मिन्
 प्राणिन इति कथं ससारं कथमपतेगच्छयेभिर्जनवद्वितिकथाया क्रो-
 दादय उपशाता उपशमिता विप्रमाना गवसक्रमणोद्वर्तनादिकरणो-
 दयायोग्यत्वेन व्यवस्थापिता कथाया येन स उपशातकपाय सचासो-
 वीतराग उद्भस्यश्चेति उपशातकपाय वीतराग उद्भस्य तस्य गुणस्थान-
 मिति प्राग्वन् । तत्राविरतसम्पद्दृष्टे प्रमत्त्यननानुगमिन कथाया
 उपशाता सभवति उपशमश्रेण्यारमेऽननानुगमि कथायान् विरतो-
 देशविरत प्रमत्तोऽप्रमत्तोऽसन्नुपशमप्य दर्शनमोहत्रितयमुपश-
 मयति । तदुपशमानंतरप्रमत्ताप्रमत्तगुणस्थानकपरिनिशतानि क-
 त्वा ततोऽपूर्वकणगुणस्थानोत्तरकालमनिवृत्तिबादगसपरायगुणस्थाने
 चारिणमोहनीयस्य प्रथमनपुसक्रेण मुपशमयति तत्र मीमे ततो-
 हास्यस्त्वयस्ति शोकमयजुगुसाख्ययुगपद्विपक्षं तत्र पुस्पवेद-
 तनो युगपदप्रत्यारयानां परणप्रत्यारयानां वरणौ क्रोधातन सज्वलन-
 क्रोध । तनो युगपद्वितीयतृतीयमानौ तत्र सज्वलनमानतनो युग-
 पद्वितीयतृतीयमायेतन् । ततो युगपद्वितीयतृतीयौ लो-

भातत सूक्ष्मसपरायगुणस्थानेसज्वलनलोभमुपशमयति इत्युपश-
मश्रेणि ॥ तदेवमन्येष्वपिगुणस्थानकेषुक्तापिक्रियतामपिकषायाणा-
मुपशातत्वसभवात् उपशातकषाययपदेश समन्यनस्तद्वयवच्छे-
दार्पणीतराग्रग्रहणवीतरागइत्येतावतापीष्टसिद्धौठद्गस्थग्रहणस्वरूप-
कथनार्थव्यवच्छेद्याभावात्नष्टठद्गस्थउपशातकषायवीतराग सम-
वति यस्यठद्गस्थग्रहणेनयवच्छेद स्यादिति । अस्मिन्गुणस्थान-
केअष्टाविंशतिरपिमोहनीयप्रकृतय उपशाताज्ञातया ॥ उपशात-
कषायश्चजवन्नेनैकसमय भवति । उत्कर्षेणतुअतर्मुहूर्तकालतन
ऊर्चनियमादसौप्रतिपतति । प्रतिपानश्चद्वेधा भवक्षयेण अद्वाक्ष-
येणच । तत्रभवक्षयोप्रियमाणस्य अद्वाक्षय उपशाताद्वायासम-
स्तायायतीताया अद्वाक्षयेणचप्रतिपतन् यथैवारूढस्तथेवप्रतिप-
तति । यत्रयत्रत्रयोदयोदीर्घाव्ययान्तिनास्त्रप्रतिपतता सता तेआर-
भ्यते । इतिपान् प्रतिपातश्चतान्प्रतिपतति यावत् प्रमत्तगुणस्था-
न कश्चित्ततोप्यवस्तनगुणस्थानद्विक्रियाति । कोपिमासादनभाव-
मवाप्यमिध्यात्प्रगच्छति य पुनर्भवक्षयेणप्रतिपतति । स प्रथमसमय-
एवसर्वाण्यपिध्यादीनिकरणानिप्रवर्तयतीतिविशेष । उत्कर्षतश्चैक-
स्मिन्भवेद्वौ(वारान्)परांउपशमश्रेणिंप्रतिपद्यते तस्यअपकश्रेणिर्नभ-
वेदपीति ॥ उक्तच ॥ समातिकाचूणौ “जोदुपारेउवसमसेद्विपडिवज्झइ
तस्सनियमात्तस्मिन्भवेखवगसेढीनत्थि जोइकसिउवसमसेद्विपडि-
वज्झइ तस्सकस्सविखवगसेढीविहुजत्ति ” एष कर्मग्रथिकाभि-
प्रायेण, आगमामिप्रायेणत्वेकस्मिन्भवेणकामेवश्रेणिंप्रतिपद्यते ॥
यदुक्तं कर्पभाष्ये ” एवअपरिवडीए सम्मत्ते देवमणूआइजम्मेसु
अन्नयरसेद्विवज्झ ” अन्यत्राप्युक्तं, मोहोपशमएकस्मिन्भवे द्वि
स्यात्सतत यस्मिन्भवेत्पशम क्षयो मोहस्यनरनेति अत्राशय
उपशमश्रेणिक प्रतिपतितो बाहुल्येनाशुद्रपरिणामत्वात्पुनर्विशुद्धा-

ध्यवसायवारा नारोहति तेन बाह्व्येन एकामेव श्रेणिं करोतिक-
श्चिन् प्रतिपतितोऽपि तीव्रवर्षे विशुद्धोपयोगान् पुन श्रेणिमारो-
हति तेन अल्पत्वात्कल्पभाष्येनाधिकृतमिति ॥ ११ ॥ तथा-
क्षाणा अभावमापन्ना कषाया यस्य स क्षीणकषाय तत्रानतानुप-
क्षायान् प्रथममविरतिसम्यग्दृष्ट्वाद्यममत्तातिगुणस्थानेषु क्षपयितु-
मारभते ततो मिथ्यात्वमिश्रसम्यक्त्वं ततोऽप्रत्याग्यानावरणान्क-
षायान् श्लक्ष्णपयितुमारभते तेषु चार्द्धक्षपितेष्वेवानिविशुद्धिवशादतराल
एव स्त्यानार्द्धनिक, नस्कद्विक, तिर्षगद्विक, जातिचतुष्क, जानप,
उद्योत, स्थावर, साधारणमिति प्रकृतिषोऽशकक्षपयति । तस्मिन् क्षीणे-
कषायाष्टकस्य क्षपितशेषक्षपयति । ततो न पुसकपेद, र्क्षावेद, हास्या
दिषदक, पुनेद, तनोसज्ज्वलननोधमानमाया क्षपयति एताश्च प्रकृती-
रनिवृत्तिबाधरसुक्ष्मसपरायगुणस्थानेषु क्षपयति । सज्ज्वलनलोभसुक्ष्म-
सपरायगुणस्थाने इति क्षपकश्रेणि । तदेव मन्येष्वपि गुणस्थानेषु क्षी-
णकषायन्यपदेशं सभवति । क्वापि कियतामपि कषायाणां क्षीणत्वाद-
तस्तद्व्यवच्छेदार्थं वीतरागग्रहणं । क्षीणरूपाय वीतरागत्वचकेवलिनो
प्यस्ति । तद्व्यवच्छेदार्थं उद्भस्यग्रहणं । उद्भस्ये च ग्रहणे कृते सराग य
वच्छेदार्थं वीतरागग्रहणं सचोपशातकषायोप्यस्ति न द्ध्यवच्छेदार्थं क्षी-
णकषायग्रहणं । इत्यनेन क्षीणकषायवीतराग उद्भस्यगुणस्थानमिति
॥ १२ ॥ तथा योगो वीर्यशक्तिरुत्साह पराक्रम इति पर्याया सच-
मनोवाक्कायलक्षणकरणभेदाच्चिह्नं सजा लभते । मनोयोगो वचनयो-
ग काययोगश्चेति तथा चोक्तं कर्मप्रकृतौ परिणामाल्लक्षणग्रहणसाह-
णतेण लक्षणमस्ति । रुज्ज्वाभ्यामानुपप्य वेसविसमाकयपणस
॥ १॥ तत्र भगवतो मनोयोगो मन पर्यायज्ञानिभिरनुत्तरसुरादिभिर्वा-
मनसापृष्टस्य सतो मनसैव देशनाते हि भगवत्प्रशुक्तानि मनोद्रव्याणि-
मन पर्यायजानेनाविज्ञानेन वापश्यन्ति दृष्ट्वा च ते विवक्षितवस्त्वाका-

रान्यधानुपपत्त्यालोकस्वरूपादिना प्रमयमभिगच्छति । वागयोगोवर्म-
 देशनादौ काययोगोनिमेषोन्मेषचक्रमणादौ । ततोऽनयोगप्रयेणस-
 हवर्तते इतिसयोगी सप्तादेरिन्द्रत्यय केवलज्ञानकेवलदर्शनचविप्र-
 तेयस्य स केवली सयोगी चासौकेवलीचसयोगीकेवलीतस्यगुणस्या-
 नसयोगीकेवलीगुणग्यान ॥१३॥ न विप्रते योगा प्रोक्ता य-
 स्यासाप्रयोगी । कथमयोगित्वमसानुपगन्तीनिचेदुन्यते, स भग-
 वान्सयोगीकेवलाजगन्त्यनानर्मुत्तमुदृष्टोदेशोनापरकोटिविहृत्यरु-
 श्चिन्कर्मणासमीकरणायसमुद्धानकरोति यस्येदनीयादिकमायुष-
 सकासादधिकभयानि सकरोतिसमुद्धान अयस्तुनकरोति यदाह
 श्रीमदार्पयामपादा पत्रगणाया । सवेविणभतेकेवलीसमुग्वायगच्छइ
 गोयमा नो तिणटेसमष्टे जस्ताआऊण्णतुहाइ उरणोहिठिईइयम-
 वोयगाहिकम्माइ से न समुग्वायगच्छइ ॥ १ ॥

अगतूणसमुग्राय, मणनाकेवलीजिणा ।

जरमरणविष्णुमुक्ता, सिद्धिपरागदगया ॥ २ ॥

समुद्धानाधिकारेवक्ष्याम भवोपग्राहिकर्मक्षपणायले-
 श्यानीनशुद्धमत्यन्ताप्रकंपपरमनिर्जराकारणयानप्रतिपित्तुयौ-
 गनिरोधायमुपक्रमते । तत्रपूर्वादास्काययोगेन वादरमनोयोग निरु-
 णञ्चि तनोवाग्योगतत सूक्ष्मकाययोगेन वादरकाययोगतेवैवसूक्ष्म-
 मनोयोग सूक्ष्मवाग्योग च सूक्ष्मकाययोगतु सूक्ष्मक्रियमनिरुत्तिशुद्ध-
 ध्यान ध्याययन्स्वाप्नमेनैरनिरुणाद्वि अन्यस्यापृथग्नीयस्य योगातर-
 स्यतदास्त्वात् तद्व्यानसामर्थ्याच्चउदनोदरादिविवरपूरणेनसकुचित-
 देहत्रिभागवर्त्तिप्रदेशोभवति । तदनतरसमुच्छिन्नक्रियमप्रतिपातिशुद्ध-
 ध्यानध्याययन् मध्यमप्रतिपत्त्याहस्वपचाक्षुरोद्विरणमात्रकालशैलेशी-
 करण प्रविशति । तत्रशैलेशोमेरुस्तस्येयस्थिरता साम्यावस्थाशैलेशी

यद्वा सर्वसत्त्व शीलनस्येश शैलेश तस्येययोगनिरोधावस्थाशैलेशी-
तस्या करणपूर्वविरचितशैलेशीसमयसमानगुणश्रेणिकस्य वेदनीयना-
मगोशारयाघातिकर्मनितयस्यासम्बन्धेयगुण्याश्रेण्याआयु शेषस्यतुयथा-
स्वरूपस्थितयाश्रेण्यानिर्जरणशैलेशीकरणतद्वासौप्रविष्टोऽयोगी सचा-
सौकेवलीच अयोगीकेऽली शैलेशीकरणचरमसमयानतरमुच्छिद्यचतु-
र्विंशत्समयानन्तरादृष्टचिकालेपलित्तापोनिमग्नमापनीनमृत्तिकालेप-
जलतलमयादोर्ध्वगामी तयाविशालाबुबद्बुद्धल्लोकातगच्छति न पर-
तोपिमस्यजलकरपगत्युपपृथग्भ्रमाग्निवायाभावात् । सधोर्ध्वगच्छद्
ऋतुश्रेण्यायावन् स्वाकाशप्रदेशेऽग्निरहाऽग्रादस्नावत् एतप्रदेशान्धर्म-
प्यवगाहमानेविवक्षितसमयाच्चसमयातरमसस्पृशन्गच्छति ॥ तदुक्त
भावदयकचूर्णो । जत्तीएजावोअग्गादोभवई । आपओगाहणाए-
उट्टेउज्झगगच्छइ । नववनीयचसमयनफुमइत्ति । हु खमावकारनिम-
ग्नजिनवचनप्रदापप्रनिमा श्रीजिनभद्रगणिपूज्याअप्याहु ॥ पज्झ-
त्तमित्तसन्निस्स । जित्तिपाइजहन्तयोगिस्सहुत्तिमणोदवाइ तेथोवयो-
यजम्मित्तो । १ । तदसखगुणटाण, समए समए निरुभमाणोसो मणसो-
सव्वनिरोह । कुणइ असखिज्झसमणहिं ॥ २ ॥ पज्झत्तमित्तनिंदीय ।
जहन्तवइयोगपज्झयाजेउ, तदस्सखगुणविहीणो, समए समए निरु-
भतो ॥ ३ ॥ सव्वई योगरोह, सखाइएहिंकुणइसमणहिं ।
तत्तोयसुद्धमपणयस्स, पढमसमयोअनस्स ॥ ४ ॥ जोकिर जहन्त
जोगो, तदसखिज्झगुणहीणमिच्छिके, समएनिरुभमाणो देहतिभा-
गचमुचतो ॥ ५ ॥ रुमइसकाययोग, सखाइएहिं चेअ समणहिं,
तोकायजोगोरोहो, सेलेसीभावणामेइ ॥ ६ ॥ हस्सखराइमझेण,
जेणकालेणपचमन्ननि । अच्छइमेलेसिगओ, नित्तीयमेत्ततओकाल
॥ ७ ॥ तणरोहारभाओ, ज्झायइसुद्धमकिरियानियाट्टिसो, विठ्ठि-
वकिरीय मप्पडि-वार्दसेलेसिकालमि ॥ ८ ॥ तदसखेज्झगुणाए,

गुणसेढीए रइयपुराकम्म । समएसमएखविउ । कमेणसत्ततिहिंकम्म
 ॥ ९ ॥ उज्झसेढीपटिवतो, समइयणसतरअफुसमाणो । एगसम-
 एणसिज्झइ । अटसागारोवउत्तोसो ॥ १० ॥ इतिनस्य गुणस्थानम-
 योगिकेअलिगुणस्थानमिति याख्या ॥ तानि सभाजनानि चतुर्दश-
 गुणस्थानानि । एतेषुगुणस्थानेषुअवादीनिकर्मभगातानिद्वाराणि
 आगमानुसारत लिख्यते । तत्रप्रथमत्रयद्वार तस्यातद्वाराणिमूल-
 धोत्तरत्रयगुणस्थानेषुभिनमित्तकर्मप्रकृतित्रयलक्षणानि दश एवमुदय-
 रयापि दश उदीरणाया निरिंशेपत्वात्तद्वण्वद्वारेण्वसत्ताया दश एव-
 द्वानिंशद्वाराणितयागुणस्थानेषुजीवमेदानि १ तयागुणस्थानानि २
 तयागुणस्थानेयोगद्वार ३ उपयोगद्वार ४ लेइयाद्वार ५ एवसत्त
 त्रिंशद्द्वाराणि तत द्विविधहेतुरूपमूलहेतुद्वामुत्तरहेतुद्वार मित्तहेतु-
 द्वारकचतुष्क एवपद्द्वाराणिमिलनेत्रिचत्वारिंशद्वाराणि ॥ १ ॥

ट्यार्थ — प्रणम्यशासनाधीश, वीर स्याद्वाददेशक

विचारसाग्रन्थस्य, ट्यार्थ सप्रतन्यते ॥ १ ॥

नमस्कार करीने जिन क० वीतराग प्रत्ये गुणठाणा १४
 ने विपे इतला द्वार कहीस । मूलत्रय ८।७।६।१ ए च्यार स्था-
 नक छे । उत्तरत्रय १२० एकसोवीस तेहनी आठ कर्मनी जूदी
 जूदी ८ द्वार एतले दशद्वारबवना । इम मूलउदय १ उत्तरउदय
 २ वली आठ कर्मनो उदय । एव १० इम मूलउदीरणा १
 उत्तरउदीरणा २ इम सत्ताना दश द्वार । मूलसत्ता १ उत्तरसत्ता
 १ आठ कर्मनी सत्ताएव ३४ द्वार पछे गुणठाणे जीवमेद ३५
 पछे गुणठाणे गुणत्राणा ३६ पछे गुणठाणे योग १५ द्वार ३७
 पछे गुणठाणे उपयोग १२ कहेवा ३८ द्वार पछे गुणठाणे
 लेइया ६ कहेवा, ३९ पछे गुणठाणे मूलहेतु ४ कहेवा पछे

उत्तरहेतुसमुच्चय पछे च्यार हेतु तेहनामि ६ द्वार एव ८५
द्वार ॥ १ ॥

अप्पवहुभावजीयभेय, समुग्घायाझाणदडगा
वेआजोणीकुलकोडीओ, चधुदयसतधुवअधुवा ॥२॥

टीका—ततोऽत्पद्भुत्वगुणस्थानेषु एव चतुश्चत्वारिंशत्तन
मूलभावोत्तरभावप्रतिभिन्नस्वभावसान्निपातिकभावलक्षणानि द्वाराणि
अष्टौमिलनेद्विपचाशद्वाराणि तन पचशतत्रिपष्टिर्जीवमेदद्वाराणिमूल-
तोत्तररूपेद्वेद्वारेमिलनेचतु पचाशच्चत्वारिउत्तरमिलने ५८ द्वाराणि
तन गुणस्थानेसमुद्घातलक्षणकोनपठितमद्वार । तनोध्यानद्वार ।
मूलोत्तरत एव निषष्ठितन, गुणस्थानेपुदडकामिप्रायक्कद्वारचतुपष्टि-
तम तनोवेदद्वारपचपष्ठितम । तनोयोनिद्वारपदपष्ठितम तत कुलको-
टिरूपसप्तपष्ठितम तन पुववओऽपुववओ ध्रुवोदयोऽपुवोदयो ध्रुवसत्ता
अपुवसत्तालक्षणानिपदद्वाराणि एवगाथाद्वयेनत्रिसप्ततिद्वाराणि ॥२॥

ट्यार्यं —पछे गुणठाणानो अत्पद्भुत्व ४६ पछे गुणठाणे
मूलभाव १ उत्तरभाव ५ भावमित्रपणे पछे सान्निपातिकभावना
भागा पत्र ८१ द्वार ५४ पछे जीवमेद पाचसोत्रेसठ तेहना द्वार
६ एव साठ ६० द्वार पछे समुद्घात ७ एव द्वार ६१ पछे ध्यान
४ मूल तेहना पाया १६ कहीसू एव द्वार ६२ पछे गुणठाणे
दडक २४ द्वार ६४ पछे गुणठाणे वेद एव द्वार ६५ पछे गुणठाणे
योनि लाख ८४ एव द्वार ६६ पछे गुणठाणे कुलकोटी एक कोटी
साट्ठासत्ताण्णलाख एव द्वार ६७ पछे ध्रुववधी १ अपुववधी १
ध्रुवउदयी १ अपुवउदयी १ ध्रुवसत्ता १ अपुवसत्ता १ एव द्वार
६ द्वार ७३ ॥ २ ॥

सदरघाईअघाई, पुनपरावत्तडयरसित्ताड
चउरोरिवागभगा, कम्माण चैव दाराड ॥ ३ ॥

टीका—सन्नेनिसंवाति १ देशवाति २ अगानि लक्षणानि
द्वाराणि त्रीणिनन पुण्यप्रकृति १ पापप्रकृति २ परावर्त्तमान ३ इतर
शब्देन अपरावर्त्तमानलक्षणानि सप्तद्वाराणि मिलनेअशीनिद्वाराणि
तन क्षेत्रादिविपाकचतुष्टयरूपाणि चत्वारिद्वाराणिनन कर्माष्ट-
कस्यगुणस्थानेभगवनिपादकानि अष्टौद्वाराणि एवमिलनेद्विनवति-
द्वाराणि ॥ ३ ॥

व्याख्य —पठे सर्ववाति एवद्वार ७४ पठे देशगानि एवद्वार
७५ पठे अगति एवद्वार ७६ पठे पुण्यप्रकृति ७७ इतरशब्दे
पापप्रकृति ७८ पठे परावर्त्त ७९ पठे अपरावर्त्त एवद्वार ८० पठे
क्षेत्रविपाक ८१ भवविपाक ८२ जीवविपाक ८३ पदलविपाक
एवद्वार ८४ पठे गुणगणे कर्मनाभागा एवद्वार ८ एवद्वार ९०
चैवशब्दे गुणगणे आस्रमेद ९१ सत्रमेद ९२ निर्जगमेद ९३
वचनचन मेद ९४ एव चोराणद्वार गुणगणे रुहीस्थू ॥ ३ ॥

अपमत्तत्तासत्तठ, मीस अपुववायरे सत्त,
धधइछसुहुमोडग, मुवरिमाअवधगअयोगी ॥ ४ ॥

टीका—चोत्ति चकारेणगुणस्थानेआस्रवमेदा सत्रमेदा
निर्जगमेदा त्रमेदामिधानलक्षणानिचत्वारिद्वाराणि । एवसर्वमिल-
नेपण्णवतिद्वाराणि गुणस्थानयुक्तयानि । त प्रतिपादकगुणस्थानशन-
कारूपप्रथमाधिकारमुच्यते । द्वारशब्दार्थ प्रतिद्वारमेवयुक्तय तन-
तएवज्ञेया तनप्रथमच प्रतिपादकद्वारमुच्यते । तनतमनअमिमुग्घेन
सद्मुखत्वेनमिष्पात्वादिभिहेतुभिर्नवस्य नवनस्य कर्मणोज्ञानावा-

रणादेर्ग्रहणमुपादानलोलीभावकरण प्रवृत्त्युच्यते । तन्मूलतो य-
स्थानानिचत्वारि तानि गुणस्थानेषु निवेद्यते । तन्मूलतः कर्मण-
अष्टकम् । तत्रायुर्वृत्तकोर्जीवअविप्रवृत्त आयुषस्त्वेकस्मिन्भवे एक-
वारमेवातर्धहत्तप्रमाणकालवृत्तान्, ज्येष्ठाकालतुसप्तविवृत्तकण्वर्जीव
तथासूक्ष्म सपरायगुणस्थानकेध्यानविगुश्चाभोहनीयायुपीनवृत्ताति,
तेनपद्विवृत्तकण्वराच अकपायीजीवउपशानादिगुणस्थानत्रिके
वेदनीयस्यएकस्यैववृत्तक । अनोयस्थानानिमूलतश्चत्वारि । तत्रच
मिथ्यादृष्टिप्रमत्तयोऽप्रमत्ताता । समाश्रयकर्मणिचत्ताति आयुर्वृ-
त्तालेऽष्टशेषकालतुसप्त । भीसअपुवृत्तायेइति, मिथ्यापूर्वकरणा-
निवृत्तिवादरा सप्तवृत्तनितेपामायुर्वृत्ताभावात्, तन्मिथ्यमनयास्वा-
भावात् एतयो पुनरतिविशुद्धित्वादायुर्वृत्तस्यच घोलनापरिणाम
निरनत्वात् वृत्तको वृत्तानि । अमुहमनि सूक्ष्मसपरायोमोहनीयायुर्व-
र्जानिषत्कमाणिचत्तानि । मोहनीयवृत्तमपरादरुपायोदयनिमित्त-
त्वात् । तत्रचनदभावात् आयुर्वृत्ताभावास्त्वनिविशुद्धित्वादवसेप ।
एगमुवृत्तिमत्ति । एकसातवेदनीयकर्मोपरितना सूक्ष्मसपरायादुपरि-
ष्टाद्वर्त्तिनउपशातमोहनीयमोहसयोगीकेवलिनोवृत्तानि । न शेषकर्मा-
गिनद्वयवहेतुत्वाभावात् । अवग्रह सर्वकर्मप्रपचररहितोऽयोगी-
श्वरगुणस्थानवर्त्तासर्ववहेतुत्वाभावादिति ॥ ४ ॥

टिप्पण्य —कर्म आठ छे ते एक समे एक जीव आठ कर्म
बावे अपवाआउपो न बावे तो सान कर्म बावे ते वली आऊपो
मोहनीय बें न बावे तो २ वृत्त पछे एकसाता बावे इम ध्यार
बचना धानक छे ते मिथ्यात्व ? सास्वादन २ अविरतिसमकित
? देशविरति ? प्रमत्त ? अप्रमत्त ? ए उ गुणटाणे सीम सान
बावे अने आऊखो बावे तेवारे आठ बावे तथा जीजे मिश्रगु-

गुणठाने तथा आटमु अपूर्वगुणगुणठाने तथा नवमु अनिरुतिगु-
णठाने आऊखो न बाधे । तिणे सानकर्म बाधे तथा दशमा
सूक्ष्मसपराय गुणठाने आऊखो ? मोहनीय विना शेष छ कर्म बाधे
ब्रे न बाधे उपरत्यो इग्यारमो गरमो तेरमो ए निन गुणठाने एक
वेदनी कर्म बाधे तथा अयोगी गुणठाने कोई कर्म बाधे नहीं
अवधक छे सही ॥ ४ ॥

वीसहियसयवधे, ओहेमिच्छेसत्तरससयं तु ।

सासाणेइगहियसय, मीसे चउसत्तरीवधो ॥ ५ ॥

टीका— उक्तागुणस्थानेषमूलग्रन्थानयोजना । साप्रतगुण-
स्थानेष उत्तरप्रकृतिप्रतिष्ठापकद्वारमुच्यते । वीसहियति ५ बधे-
जोतन मामान्यत त्रिंशदधिकशतनयने, तत्रज्ञानावरणीयपचक,
दर्शनावरणीयनवरु । वेदनीयद्विविध । मोहनीयषड्विंशतिभेद ।
मिश्रमोहनीसम्पत्तमोहनीयस्यधवाभावात् । बधे तुमिथ्यात्वमोह-
नीयस्यप्रवृत्तात् । मिथ्यात्वदलिक्रानामेवविशुद्ध्याशोधितानामिश्रमो-
हसम्पत्त्वमोहत्वरूपपुञ्जभवनात् । तथाचोदयात्तेनोदयेणवभवनात्
न बधे, तेन । षड्विंशतिरेवप्रवृत्ति । आयुश्चतुर्भेदनामकर्मण अधि-
कशतप्रकृतिप्रमाणस्यप्रतिपक्षदशकमप्राननपचकस्यप्रवृत्ताभावात् ।
शरीरनामकर्मत्रयेणवग्रहणात् । वर्णादिविंशते वर्णगधरसम्पर्शस्य
एकैकग्रहणेचत्वार्येप्रवृत्ति । तेनषोडशकाग्रहणेशेषानाम्न सप्त-
यष्टिरेववच्यते । एकर्जाप्रस्येकसमयेएकमेवेदवाच्य । कालातरेजी-
यातरवर्णादिविंशतिरेव प्रवृत्तभवत् ओघेचवर्णादीनाचतुर्णाग्रहण-
त्वयामोहार्यमिनिगोत्रस्यद्वौ । अन्तरायस्यपचणसर्गमिलनेओघतो-
र्विंशत्यधिकमेकशत च प्रवेभवति । तदेवविंशतवीर्यकराहारकद्विक-
र्ज मिच्छे मिथ्यात्वे, सत्तरसमयानि, सप्तदशाधिकशत सप्तदशशतबधे-

भवतीति। अयमयामिप्राय तीर्थकरनामतावत्सम्यक्त्वगुणानुगयोग-
कषायप्रवृत्तिनिमित्तमेवव्यते । आहारकशरीरागोपागलक्षणद्विक-
अप्रमत्तयतिसचधिसयमानुयायियोगकषायप्रवृत्त्या बध्यते ॥ यदुक्तं ॥
शिवशर्मसूरिपाद गतके। समत्तगुणनिमित्त तित्थपरसन्धेन आहार-
मिति मिथ्यादृष्टिगुणस्थाने उभयाभावान् । एतन्मृगतिरयवर्जनक-
तशेषपुन सप्तदशगनमिथ्यात्वादिमिदं तु निर्णयते । तनहेतुचतुष्ट-
यसद्भावान् मिथ्यात्वेन दृष्टानन्वना सप्तदशगनसख्यासर्वा अपिमि-
थ्यादृष्टिप्रायोग्या किंतु मिथ्यात्प्रयोग्या षोडशनाश्वमिथ्यात्ववि-
गमे गच्छति ताश्चेमा १ नरकगति, २ नरकानुपूर्वा, ३ इति नरक-
त्रिक १ एकद्रिय, २ द्वीन्द्रिय, त्रीन्द्रिय चतुरिन्द्रियजातिचतुष्कल-
क्षणजातिचतुष्क । ४ स्थावर, २ गृह्य, ३ अपर्याप्त, ४ साधारण,
लक्षणस्थावरचतुष्क । आतपहुट्टेदृष्ट नपुसकनेद मिथ्यात्वमिति-
एता षोडशप्रकृतय मिथ्यादृष्टिगुणस्थाने एवमप्रमायानि मिथ्याव-
प्रत्ययत्वादेतासानोत्तरा। सास्वानादिषु मिथ्यात्वे हेत्वभावात् । प्रा-
यो नरकाद्य यताशुभ्वाच्च मिथ्यादृष्टिरेव नानि । तेन सप्तदशशनात्
प्रवोक्त षोडशापगमेनेपमेकोत्तरप्रकृतिशतमेयसास्वादेनेप्रमायानि ।
सासाणे, सास्वादेने, एगहियसय एकाधिकशतप्रकृतीना अस्ति, मी-
मेति। मिश्रामिगनेगुणस्थानके चतुर्गणिकासप्रतिरोधयत्वेन अस्ति
१ तिर्यग्गति, २ तिर्यगानुपूर्वा, ३ तिर्यगायु, लक्षणतिर्यक्त्रिक
१ निद्रानिद्रा, २ प्रचलाप्रचला, ३ स्त्यानाद्विलक्षणस्त्यानाद्वि-
निका १ दुर्भग, २ दुःस्वर, अनादेयलक्षणद्विभाग्यत्रिक ३ अनतानु-
प्रविश्रोध १ मान, २ माया, ३ लोभ, ४ लक्षणअनतानुप्रविश-
तुष्टय । १ न्यग्रोध, २ सादि, ३ रामन, ४ कुञ्ज, ५ लक्षण-
मव्यसस्थानचतुष्क १ नृपभनाराच, २ नागच, ३ अर्पनाराच,
४ कीलिका, लक्षणमव्यसमहनचतुष्क, नीचेगोत्र । १ उग्रोन, २

અપ્રજાસ્તવિહાપોગતિ ૩ સ્ત્રીવેદ, ૪ ક્ષત્રિયેતા પચવિંશતિ સાસ્વાદ-
નાતાવધ્યતે નોત્તર, યતોઽનતાનુબધિપ્રત્યયોદ્યસોઽય ૧ સચોત્ત-
રનાસ્તિ તેનૈતાસાવધ સમ્મામિચ્છદિઠી આઠઅગ્રપિનકરેદ્ધિતિ
વચનાત્ શેયનરાયુદેવાયુર્દ્રયમપિનગ્નાતિ અન ઇકોત્તરશનાત્ સ-
પ્તવિંશતિરપગમેમિશ્રગુણસ્થાનકેચતુ સપ્તતિર્ગ્નાતિ ॥૫॥

ટિપ્પણ — હવે ઉત્તરપટ્ટનિગ્ર કહે છે ઓઘેઇકસોવીસનો થય
છે, તે કહે છે જ્ઞાનાવરણી ૫, દર્શનાવરણી ૯, વેદની ૨, મોહની
૨૬, સમક્તિ મોહની તથા મિશ્રમોહની એ બે થયમે નહીં તિણે
૨૬ છે તથા આઠસો ૪ નામકર્મની ૧૦૨ પ્રકૃતિ છે તે મળ્યે
૧૫ થયન ૫ સઘાતન ઇ ગ્રીર મળ્યે ગણ્યા છે અને વર્ણાદિક
૨૦ છે તેમાયી વર્ણ ૧ ગય ૧ રસ ૧ ફરસ ૧ એ ચ્યાર થાઘે
વીજા ૧૬ થાઘે નહીં, ઇટલે નામકર્મની સડસઠ થાઘે ગોત્રની
૨ અનરાય ૫ એવ ઇકસોવીસ થાઘે ઇકસોવીસમાયી ૧ આહારક
૨ જિનનામ કાઢીયે તેવારે મિથ્યાત્વગુણઠાણે ઇકસોસત્તર થાઘે
તેમાયી નરક ૩ જાતિ ૩ યાત્ર ૪ હુટક ૧ છેવટો ૧ આતપ
૧ નપુસકવેદ ૧ મિથ્યાત્વ ૧ એ સોલ કાઢીઈ તેવારે સાસ્વાદન
ગુણઠાણે ઇકસોઇક થાય એ સોલ પ્રકૃતિ મિથ્યાત્વ છતાજ
થાઘે મિથ્યાત્વ ગયેજ જાય તેવારે ઇકસોઇક થાય તથા તેમાયી
નિર્યેવ ૩ થીળદ્વી ૩ દુર્ભગ ૩ અનતાનુબધી ૪ મલ્લસચયણ ૪
મધ્યસસ્થાન ૪ અશુભવિહાપોગતિ ૧ નીચૈર્ગોત્ર ૧ ઉદ્યોત ૧
સ્ત્રીવેદ ૧ દેવાયુ ૧ મનુષ્યાયુ ૧ ઇ ૨૭ કાઢીયે તેવારે મિશ્ર
ગુણઠાણે ચમોત્તરનો થય છે ॥ ૫ ॥

સમ્મે સગસયરિદેસે, સગદ્વિઠતેવાદ્વિપમત્તિ અપમત્તે।
નવઅહવન્નાપુત્રે, અહછપ્પન્નાછવીસાય ॥ ૬ ॥

टीका—सम्मेति ६ सम्यक्त्वामिवानेत्येगुणस्थाने आयुर्वेदात्
मनुष्यायु १ देवायु २ एतद्द्विकसम्यक्त्वानुगप्रवृत्त्याच तीर्थ-
करनाम वच्नाति, इत्यनेनपूर्वोक्तचतु सप्ततितीर्थकरनाम आयुर्त्रयमे-
लनान् सम्यग्दृष्टिगुणस्थानेसप्तसप्ततिप्रकृतीना बजोभवति तनाति-
र्यग्मनुष्या सम्यग्दृष्टय देवायुरेवग्रन्ति। नारकादेवाश्चसम्यग्दृष्टय
मनुष्यायुरेवग्रन्ति। देसेत्ति, देशविरतिलक्षणेपचमेगुणस्थानके वज्र-
र्षभनाराचसहनन १ नरगाति १ नरानुप्रा २ नरायु ३ लक्षण-
नरानिक द्वितीयेकपाये जप्रत्यारयानक्रोध १ मान २ माया ३
लोभ ४ चतुष्क ४ आदारिकशरीरागोपागलक्षणआदारिकद्विक
पुतासादशप्रकृतीनामविरतिसम्यग्दृष्टानोभवति । अनव्यतेनो-
त्तरेत्यर्थ अयमनामिषाय द्वितीयकपायास्तावत्तदुदयाभावान्नवग्रा-
ति । कपायाद्यनतानुप्रधिवजावेग्रमानाएवग्रयते । जेवेणइतेनयइ
इतिवचनात् । अनतानुप्रधिनस्तुचतुर्विंशतिसत्क्रमानतवियोजनोमि-
थ्यात्वगनोत्रावलिकामात्रकालअनुदितान्ग्रनाति ॥ यदाहु ॥ सप्त-
तिटीकाया श्रीमलयगिरिपादा इहसम्यग्दृष्टिनासनाकेनचित्प्र-
यमतोऽनतानुप्रधिनोविसयोजिता एतावतेवसविश्रातो न मिथ्या-
त्वादिक्षयायसउत्तुक्तवान् तथाविवसामग्रचभावान् । तन कालात-
रेणमिथ्यात्वगन सन्मिथ्यात्वप्रत्ययनोभ्योप्यनतानुप्रधिनोवच्नाति ।
ततोववावलिकाया यावन्नाद्याप्पनिनामनि तावत्तेषामुदयविना-
वग्रन्ति । नरानिकमनुष्यवेद्य प्रथमसहनन ओदारिकद्विक मनुष्यति-
र्यग्वेद्यदेशविस्तात्मादिपुदेवगतिरेद्यमेवग्रन्नाति नायत्तेनासादश-
प्रकृतीनामविरतिसम्यग्दृष्टिगुणस्थाने अन् । तनएतत्प्रकृतिदश-
कपूर्वोक्तसप्तसप्ततेरपनीयते । तनोदेशविस्तेअनोदेशेसप्तपट्टिर्ग्यते ।
ततस्तृतीयकपायाणाप्रत्याख्यानावरणक्रो १ मान २ माया ३
४ लोभाना देशविस्तेअनस्तुत्तरेतेषामुदयाभावात् । अनुदिताना-

चावयात् एतच्चप्रकृतिचतुष्कपर्योक्तसप्तपष्ठेरपनीयते । तत ते-
 वठिपमते, इतिप्रमत्तेप्रमत्तसाधुलक्षणेष्टेगुणस्थानकेत्रिपष्टिर्न्यते ।
 इतिनत शोक अरति अस्थिरअशुभअयश असातमित्येता पदप्रकृतप
 प्रमत्तातेउच्छिद्यते तत कश्चिज्जीव पर्वचद्वायु अयायुयोऽयवरोदेवा-
 युरपिनवनाति । तेनसप्तापगमे आहारकद्विकस्यअववगोभवति ।
 अप्रमत्तपरिणामेनैवाहारकस्यवयात् तेन य प्रमत्तेदेवायुर्नप्रमारभते
 सअप्रमत्तेगनोपिदेवायुर्ननाति आयुष्कस्यनुगोटनापरिणामेनैवप्र-
 नात् । सवद्वमानायु अप्रमत्तेयागच्छेत् सदेवायुर्ननुप्रकृतिपदकमेवो-
 च्छेदयति । तस्यशेषा सप्तपचाशन्भवति । योदेवायुर्नप्रवन्नातिसप्तक-
 मुच्छेदयति । तस्यपदकपचाशत्भवति । अस्याहारकद्विकववे-
 भवति अयमयागय अप्रमत्तयनिमगधिनासयमविशेषेणाहारकद्विक-
 बध्यते । तच्चेहलभ्यते । इतिपूर्वापनीतमप्यनक्षिप्यते । तत
 सप्तपचाशत् पुनराहारकद्विक क्षेपेएकोनषष्टि पदपचाशत् आहा-
 रकक्षेपे अष्टपचाशद्भवति । सप्तमेऽप्रमत्ताख्येगुणस्थानकेइति ।
 अष्टुत्वे, अपूर्वकरणाभिधानेऽष्टमेगुणस्थानकेभागसप्तक तत्रप्रथमभा-
 गेअष्टपचाशन् बध्नाति । तत निद्राद्विकस्यनिद्राप्रचलालक्षणस्या-
 तोभवत्यननोबध्यते नोत्तरनापिउत्तरनवाच्यप्रसायस्थानाभावान् ।
 उत्तरेष्वप्ययमेवहेतुरनुसरणीय । तत परपदपचाशन्भवति । पच-
 सुभागेष्वित्यर्थ । तत्रपचमागाना समत्वेनात्रेकभागोविवक्षित ।
 तत त्रिंशत्प्रकृतीनामतोभवतिइत्याह । देवद्विकदेवगतिदेवानुपूर्वा-
 लक्षण । पचेंद्रियजाति ३ प्रशस्तविहायोगति ४ प्रसनवक्रनस १
 चादर २ पर्याप्त ३ मत्येक ४ स्थिर ५ शुभ ६ सुभग ७ सुस्वर
 ८ आदेयलक्षण ९ वैक्रियाहारकतेजसकर्मगलक्षणशरीरचतुष्टय ४
 वैक्रियाहारकागोपागलक्षणउपागद्वयसमचतुरस्रसम्भान् १ निर्माण १
 जिननाम २ अशुरुल्लु १ उपवात १ पराजात १ श्वासोच्छ्वास १

लक्षण वर्ण ? गत्र ? रस ? स्पर्श ? लक्षणमित्येतासाविंशत्प्रकृ-
तीना यपगमेअर्ष्वकरणस्यचरमेभागेशेषा षड्विंशतिप्रकृतयोब्रवे-
लभ्यते ॥ ६ ॥

ट्वार्थ — तथा देवायु ? नरायु ? जिननाम ? ए तिन
भेलिइ तेवारे सत्तोतेर बाघे । तेमायी मनुष्य ३ नीजी चोकडी
कषायनी ४ वज्ररुपभनाराचसघेण ? आहारिक २ काढीए तेवारे
देशविरति गुणठाणे सडसठ बाघे, तेमायी नीजी चोकडी कषाय-
नी काढीए तेवारे प्रमत्तगुणठाणे तेसठ बाघे तेमायी सोगमोहनी ?
अविगति ? असाना ? अधिर ? अशुभ ? अजस ? ए ठ
काढीइ अने आहारक भेलीइ तेवार अप्रमत्त गुणठाणे ए गुण-
ठाणे एगुणमठि बाघे अने देवताना आऊखानो बत्र न बाघे
इहा आहारक २ भेलीये त्वारे अठावन बाघे ॥ तथा अपूर्वक-
रणगुणठाणाना भाग सात छे ॥ ते पहेले भागे अठावन बाघे
पछे निद्रा ? प्रसला ? एव ते काढीये तेवारे बीजे तीजे चोये
पाचमे उडे भागे छप्पत्र उप्पत्र बाघे ॥ तेमायी देवदुग ?
पचेद्वीजान ? शुभहायोगति ? समचउरस ? नसनाम ? वैक्रिय
? आहारक तेजस ? कर्मण ? वक्रिय उपाग ? आहारक उपाग
? वर्णादि ४ अगुरुलघु ? उपवात ? उसास ? पराघान ?
जिननाम निर्माण ? ए तीस बाघे नही तेवार आठमा गुणठाणाने
सातमे भागे बीस बाघे ॥ ६ ॥

अनियद्दीवागीस, डगेगहीण च सतरसुहमम्मि ।

तिसुसायमयोगम्मि, वधाभावो अणतो य ॥ ७ ॥

टीका—अर्ष्वकरणस्यचरममयेहास्य ? रति २ भय ?
जुगुप्सा ४ एतत्प्रकृतिचतुष्टयपूर्वोक्तषड्विंशतेरपनीयते । शेषा

द्वाविंशति सचानिरुत्तिवादप्रथमभागेभजति । अनियद्वीति । अनि-
 वृत्तिकरणारयनप्रमगुणस्थानकरय प्रथमभागे पूर्वोक्तद्वाविंशतिप्रथ
 एकैवहीनोवान्य तत्रप्रथमभागातेपुरुषवेदस्यछेद ततोद्वितीयभागे
 एकविंशतेर्वय द्वितीयभागातेसज्ज्वलनक्रोधस्यछेद ततस्तृतीयभागे-
 विंशतेर्वय चतुर्थभागातेसज्ज्वलनमायाया छेद तत पचमभागे-
 ऽष्टादशानामय तदतेचअनिरुत्तिवादस्याप्यत ॥ अनिवृत्तिवाद-
 चरमसमयेसज्ज्वलनलोभस्याप्यत । तत दशमेसूक्ष्मसपरायकेगुण-
 स्थानके सप्तदशप्रकृतीनामभजति । सूक्ष्मसपरायस्यातेज्ञानावरण-
 पचक । दर्शनावरणचतुष्क । यशोनामउच्चेर्गोत्रणता षोडशप्रकृ-
 तय छिद्यते । तत । तिसु । त्रिषु, उपजातमोह १ क्षीणमोह २
 सयोगिकेवलिलक्षणेपत्रिगुणस्थानेषु एकमानवेदनीयप्रकृतिमधाति ।
 प्रकृतिप्रदेशरूपाण्यकषायहेत्वभावात् । नस्थितिरसयोर्वय । इति-
 सानस्यकेवलयोगप्रत्ययस्यद्विसामायिकरयतृतीयेऽग्रग्यानाभावान् ।
 इतिभाव । आहचभाष्यसुवाभोनिधि । उवसतखीणमोहा । के-
 वल्लिणोषुगनिहबधते । पुण्डुसमठियस्त । ब्रज्जा न उणसपरायस्सत्ति,
 अजोगमि, अयोगि केवल्लिगुणस्थानेयोगाभावात् । ततोऽधवका-
 अपोगिकेवल्लिन ॥ उक्तच ॥ सेलेसीपडिवत्ता । अत्रज्जा हतिना-
 यदा । अपोगिगुणस्थानेवयस्याभावा ॥ अणनोयति । अनतस्यवधा-
 भावस्यनअनोनक्षयइतिप्रभावा । अतरहितइतिउत्तरप्रकृतिवध-
 उक्तोगुणस्थानेषु ॥ ७ ॥

ट्यार्थ — तेमायी हास्य ? गति ? भय ? दुःख ? ए-
 न्यार काडीइ तेवारे अनिरुत्तिवाद नयमु गुणटाणु तेहने पेहळे
 भागे त्रीस वाधे पळे पुरुषवेद काडीए तेवारे बीजे भागे २१
 वाधे पळे सज्ज्वलनोक्रोय काडीए तेवारे बीजे भागे २० वाधे.

पठे सज्वलनोमान काटीइ तेवारे चोथे भागे १९ वाचे पठे
सज्वलनीमाया काटीइ तेवारे पाचमे भागे १८ वाचे तेमायी
सज्वलनोलोभ काटीइ तेवार दशमा सूक्ष्मसपरायगुणटाणे सत्तरम-
कृतिनोच ६ तेमायी ज्ञानावर्णी ५ दर्शनावर्णी ४ अतराय ५
उच्चैर्गोत्र १ जसनामकर्म १ ॥ सोल काटीइ तेवारे इग्यारमे उप-
शातमोह गुणटाणे एकमानापेदनीज वाचे तारमे स्त्रीणमोहे एक-
सातावेदनी वाचे तेरमे सयोगीनेरलीगुणटाणे एकसातापेदनी वाचे
एतीन गुणटाणे साता एकज वाचे चउदमे जयोगी केवलीगुणटाणे
रग्नो अभाव ते ते अनन छे ए अग्रपणानो जन छेहटो नथी,
ए जीव सदा जग्र होवे हेतुने अभागे रग्नो अभाव ते ॥५॥

नाणतरायदसग, उच्चागायचसायजसनाम ।

दसणचउसुहुम जा, ववडतिवायमदाय ॥ ८ ॥

टीका—अथ ज्ञानावर्णादीना कर्मणा मिश्रितगुणस्थानेषु च
सद्भावदर्शयताह । नाणतरायेति । ८ ज्ञानावर्णीयपत्रक अतराय-
पत्रकमिलनेदशक । उच्चैर्गोत्र च पुन यशोनाम । दसणचउत्ति ।
दर्शनावर्णीयचतुष्क । एता प्रकृतय । सुहुमजति । सूक्ष्मसपराय-
गुणस्थानकयावद्ग्रन्थानि । तत्र किमवग्रतुत्यण्यत्र इतिशकापनो-
दयमाह ॥ तिवायमदायति तद्वत्काव्यवसायाना तीव्रत्वे एतासाती-
त्रणवचव । पुनस्तद्वत्काव्यवसायानामदत्वे मदएवच । तत्रभावना
प्रथमेमिध्यात्वेगुणस्थानअनुभाध्यवसायानातीव्रत्वात्ज्ञानावर्णीया-
द्यशुभप्रकृतीनातीव्रोच । सम्यग्दर्शनादिगुणेषुमदमदतरमदतमा
शुभाध्यवसायान् मदमदतरमदतमएवच । सातादीनातुशुभाना-
प्रकृतीनामिध्यात्वेनुभाध्यवसायस्यमदत्वात्मदपञ्चरसच । ततस्ती-

ત્રતીત્રતરતીત્રતમશુભાધ્યવસાયાન્ શુભપ્રકૃતીનાતીત્રતીત્રતરતીત્રતમ-
 એવમ્બોભવન્તિ । એસર્વંસર્વપ્રકૃતીનામ્પ્રમ્પરગ્રાધ્યવસાયાનાતીત્રત્યે-
 તીત્રોચ્ચ મદેમશોભતિદૃષ્ટ્યમ્ । પ્રકૃતિગ્રાભાવશ્ચતદ્ગ્રાધ્યવ-
 સાયાભાવતો જ્ઞેય ॥ ૮ ॥

ટપાય — હવે કર્મ સર્વનો રૂપ ગુણટાળે રહે છે ॥ જાના-
 વર્ણી ૫ અતરાય ૭ ણમિલ્યા દશ ૧૦ ઉચ ગોત્ર ૧ સાતાપેદની
 / હા સક્ષાયેર્ની ગા મૂર્ધને મ્યિતિર્નાર્લી લીધી છે । અક્ષ-
 યાધી સાતાપેર્નીનો તેરમા સધી રૂ ૬ । તથા યજ્ઞનામ ૧ દર્શ-
 નાવર્ણી ૪ ૭ પ્રકૃતિ સ્થમસપ્રરાય ગુણટાળા સુધી રૂપ છે
 ૭ ૧૭ મયે ૧૪ અશુભ છે । તે પ્રથમગુણટાળે ત્રીસમે ચાપે
 છે પછે દશમા સીમ મન્તર મન્તમ ચાપે છે અને ત્રીન શુભ છે ।
 તેહ પછે ગુણટાળે મદસે ચાપે । પછે ત્રીસ ત્રીસ રમે ચાપે હમ
 સર્વં તિવ્રતાયે મદતાયે શ્વ કહેસો ॥ ૮ ॥

ચીળતિગ આહુગે, નિહુગ જા અપુષ્પદમસે ।
 નીય સાસાણ જા, અસાયવધો પમન્ત જા ॥ ૯ ॥

ટીકા—ચીળતિ । ઢર્શનાવર્ણીયમ્ નપ્રકૃતયસ્તપ્રસ્થાન-
 દ્વિનિક નિદ્રા નિદ્રા ? પ્રચલા પ્રચલા ? સ્થાનદ્વિલક્ષણ
 ? આહુગેતિ આદિપ્રથમતો દ્વિકે મિથ્યાત્વસાસ્વાદનપ્રથમગુણ-
 સ્થાનદ્વયેચ નોત્તરત્ર અત્યનસહ્કેશપરિણામપ્રત્યયાન્ અત્યનસહ્કે-
 શશ્ચાનતાબુદ્ધ્યુદયતોભવતિ તદુત્પન્નશ્ચગુણસ્થાનદ્વયે એવમ્બવતિ
 • તેનસાસ્વાદનયાવદેવસ્થાનદ્વિનિકપ્ર નિહુગતિ-નિદ્રાદ્વિકનિદ્રા-
 પ્રચલાલક્ષણ તસ્યચ અર્પવકરણપ્રથમાશયાત્ નોત્તરત્ર ઘોલના-
 પરિણામસ્પતાવદેવ સદ્ભાવાત્ । ઢર્શનાવરણચતુષ્પસ્ય ચ સૂક્ષ્મ

सपराययावत् पूर्वमुक्तपुरुषायनमित्तकत्वान् । गोयकर्मणिनीचै-
गोयसास्वादनयावदेवगन्नाति नोत्तर, जननातुव युदयाशुद्धसल्लेश-
जन्यत्वात् । उच्चगोयतुसुखमसपराययावत् पूर्वमुक्तमेववेदनापिद्वये
असातवेदनायमिध्यात्वन प्रमत्तयावद्भवानि । प्रमादप्रत्ययत्वान्
तत परप्रमादाभावात् सातयेदनायतुकषाय सुखमसपराययावद्भाति ।
अकषायवेदनायतु सयोमिकेप्रलिचरमसमयातरानि योगास्रववान्
इति ॥ ९ ॥

टिप्पण्य — दर्शनावरणा कर्मनी नत्र प्रकृतिछेते मध्ये थीणद्वी
तीन (निक) पहिल वीजे ए आदिदुग कहेना बे गुणठाणे बाधे ।
निद्रा ? प्रचला ? ए बे प्रकृति पहिलार्थी आठमा पर्यन । आठमाना
पहिला भाग मूधी बाधे । जेप दर्शनावरणा च्यार दशमाना अन
सूधी बाधे । ते पहिली गाया मध्ये कळो छे गोयकर्मनी प्रकृति
२ ते मध्ये नीचगोयसास्वादन जा कहेता मिध्यात्वसास्वादन ए बे
गुणठाणे बाधे पठी न बाधे उच्चगोय दशमा सूधी बाधे, तथा
वेदनानी २ प्रकृति ते मध्ये असानावेदनी पहिलार्थी भाडी ठष्टा
प्रमत्तगुणठाणा सूधी बाधे पठे न बाधे, सातावेदनाकसकषायदशमा
सूधी बाधे, अकषायीसाना तेरमा सूधी बाधे ॥ ९ ॥

मिच्छेआउचउग, सासाणे निरयहीणतिगवधो ।
मीसे न आउवधो, समत्ते देवनरवधो ॥ १० ॥

टीका—आयु कर्मणिचतुष्पकारे तत्र मिध्यात्वायायुषश्चतु-
ष्क्यत्राति एव, जीवणकस्मिन्समयेष्कमेवायुर्नानि । तथापि बहु-
जीवापेक्षयातुआयुश्चतुष्टयत्रसद्भावण्वनरदेवायुष शुभत्वेपिमिध्या-
त्वेद्रव्यन्याप्रशम्नलदयाप्रशाद्वय मिध्यात्वायनाननुप्रधिविपाकान्द्र-

વ્યક્રિયાઅત્યતસમગ્રાણકરોતિ। તસ્યગ્રહીતેઅમિગ્રહીતૈત્વાત્ સાસ્વાદને
 નરકાયુર્નવત્રાતિ। મિથ્યાત્વપ્રત્યયત્વાત્। તદભાગેચતદ્વાભાવાત્।
 મિત્રેમિશ્રારયેગુણસ્થાનેઆયુષઃ ૩૨૫૨નભવતિ, મિત્રેમરણાભાવાત્।
 સમ્યક્ત્વેદેવાયુષોમનુષ્યાયુષશ્ચ ૩૨૫૨ પ્રશસ્તપરિણતેર્મુખ્યત્વાત્ ઉત્સૂત્ર
 સ્યતિર્યંગાદિગતિહેતુત્વાત્ સમ્યક્ત્વેપ્રાપ્તેચ આસ્રવાનામાત્રત્વાન્નાશુ-
 ભાયુર્નૃણ્યતિ ॥ ઉક્તચ ॥ સમ્મદિદ્વિગીગો જડ્ઞવિદુપાત્રસમાયરેકિંચિ,
 અપ્પોસિહોદ્ગયો જેણનનિદ્વગ્સ કુળર્દ ॥ ૧૦ ॥

ટપાર્થ — મિથ્યાત્વગુણટાણે ચ્યાર આઝરખાનો બપ છે જેવા
 પરિણામ હોય તેવા ગ્રામે, અને સાસ્વાદનગુણટાણાને વિષે યુક્ત
 નરકનો આઝરો ન ગ્રાહ, અને વીજા તિન આઝરખા તે કિહા
 તિર્યંચનો મનુષ્યનો અને દેવતાનો યુ ગ્રામે મિશ્રગુણટાણે કોઈ
 આઝરો ન ગ્રાધે મિશ્રમધ્યેમરવો નથી મત્વસ્થપરિણામમાટે
 અથવા મિશ્રનો સ્થિતિકાલ અતર્મુહૂર્તનો છે તેટલી આઝરખાનો
 ગ્રવકાલનોમુહૂર્ત મોટો છે તે માટે હવે સમક્ષિતગુણટાણે દેવતાનો
 તથા મનુષ્યનો આઝરો ગ્રાધે વીજા ૨ આયુ ન ગ્રાધે તે મધ્યે
 દેવતા તથા નારકી સમક્ષિતી મનુષ્યાયુ ગ્રાધે। તિર્યંચ તથા મનુષ્ય
 સમક્ષિતી દેવતાનો આઝરો ગ્રાધે ॥ ૧૦ ॥

દેસાઈતિગ દેવાડ, વધર્દ સેસયા ન વધતિ।

મોદે છવોસ મિચ્છે, નપુમિચ્છવિહીણસાસાણે ॥૧૧॥

ટીકા—દેગપ્રિરતિત સમારમ્યઅપ્રમત્તયાવત્ દેવાયુષણ્વગ્રવ
 પ્રશસ્તપરિણામસ્યપ્રાપ્તયાત્। અપૂર્વકરણાદિષુ શુદ્ધપરિણામપ્રાપ્ત-
 ત્યેનનાયુષઃ ૩૨૫૨તિ તેનગ્રેપકા અપૂર્વકરણનોડયોગિકેરલિપર્યંતા
 ળાયુર્કર્મગ્રા ન ભવતિ। મોદનીયકર્મણિપ્રકૃત્યપ્રાર્થિગતિલક્ષણે
 મિશ્રમોદનીય સમ્યક્ત્વમોદનીય ગ્રેનાસ્તિ। યત્ મિથ્યાત્વદલિ-

काएवनिपुर्जाकरणपरिणामेन विभक्ता शुद्धपुजमिश्रपुजरूपा सम्य-
स्त्वमोहमिश्रमोहलक्षणप्रज्ञतिद्वयविषयकालेभवन्ति तेनपद्विंश-
तेरेवम् तन्मिथ्यात्वेपद्विंशधिक विंश पञ्चिंशएवम् नपुसकवेदमि-
थ्यात्वमोहनीयविनासास्वादनेमोहनीयस्यचतुर्विंशतिप्रकृतयोबध्यते।
कर्मस्तरे सोलतोद्गदियमयसासणि । इतिवचनान् ॥ ११ ॥

टिप्पण्यं—देशप्रतिआणि देई निन गुणटाणे एक देयनानो
आऊखो बावे शेषअपर्यकरण गुणटाणेयी माटी ऊपरला सर्व गु-
णटाणे आऊखो कोइ बावे नहीं, स्वरूपालगनी माटे, परालवने
आयुर्यं छे मोहनीकर्मनी २८ प्रकृति छे ते मन्ये समकितमो-
हनी मिश्रमोहनी न बावे एउले ठवीसनोय मिथ्यात्व गुणटाणे
छे सास्वान्नगुणटाणे नपुसकवे १ तथा मिथ्यात्वमोहनी न
बावे एउले सास्वादनगुणटाणे मोहिनीना चौवीस प्रकृति बावे
छे ॥ ११ ॥

अणचउत्थीयेय विणा, मीसदुगे देसवीयकसायविणा,
अतीयकसायपमत्ते, अपमत्ते दुगे दुसोगविणा ॥१२॥

टीका—अणत्ति मिसदुगे मिश्राविरत्तसम्यग्दर्शनलक्षणेगुण-
स्थानद्वयेअनन्तानुश्रवचतुष्कस्त्रीवेद रिता अभावेनमोहनीयकर्मण
एकोनविंशतेरेवम् तन्कर्म्यर्जावर्त्यक्रममे सप्तदशानामेवबन्ध
मूलतः सप्त न नयते देशविरत्ताद्वितीयकषायस्य अप्रत्यारयान-
वरणस्यत्रोद्यमानमायालोभलक्षणस्य देशविरत्तायगे न भवन्ति ।
वयरनरनिपवियकसाया उरलदुगनोदेस इतिवचनात्, मूलतः एका-
दश न बध्यते । शेषा तथायाष्टकहास्यपञ्चपुरूपेदेरूपा पच-
दश नयते । एकर्जावस्ययोदश नयते, प्रमत्ते अतीयकसायत्ति ।
तृतीयकषायस्यप्रचारयानावरणत्रोद्यमानमायालोभरूपस्याभाव जे-

पाण्कादशव्यते पचदश न बध्यते अपमत्तदुगति-अप्रमत्तेअपूर्व-
करणे दुसोगति-अरतिशोकद्विकतेनविनानवप्रकृतीनावबोभवति ।
शेषानवप्रकृतय बध्यते । सज्वलनचतुष्क ४ हास्यचतुष्क ४ पु-
रुषवेदएवमत्र ॥ १२ ॥

ट्यार्थ—तथा मीसदुगे कहेता मिश्रगुणठाणे समक्किन
गुणठाणे अनतातुबधी ४ स्त्रीवेद न बाधे एटले चार कपाय, हा-
स्यादि ६ पुरुषवेद ए ओगणीस बाधे मोहनीकर्मनी सात नबाधे
देशविरतिगुणठाणे बीजी चोकडी अप्रत्याख्यानी क्रोध १ मान
२ माया ३ लोभ ४ ए न बाधे एटले ते चोकडीनी आठ हा-
स्यादि ६ पुरुषवेद १ ए पनर बाधे मोहनीनी प्रमत्त गुणठाणे
तीजी चोकडी प्रत्याख्यानी क्रोध १ मान २ माया ३ लोभ ४
ए न बाधे मोहनीकर्मनी तथा अपमत्तदुगे कहेता अप्रमत्त तथा
अपूर्वकरण ए वे गुणठाणे शोक १ अरति १ एवे विना सज्वलना
४ हास्य १ रति २ भय ३ दुगत्र ४ पुरुषवेद १ ए नव बाधे
वे गुणठाणे ॥ १२ ॥

हासचउहीणनवमे, सुहुमाओ अवधगा उ मोहस्स ।
नामेमिच्छेचउसद्धि, सासाणे एगपन्नासा ॥ १३ ॥

टीका—हासति हास्यचतुष्क ४ हास्यरति २ भयदुगुप्सा
२ लक्षणा प्रकृतय हीयते इतिहास्यचतुष्कहीनेनवमेअनि-
वृत्तिनादरगुणस्थानेशेषा सज्वलनचतुष्कपुरुषवेदश्चएते पच बध्यते ।
अनिवृत्तिनादरस्यअतोसज्वलनचतुष्कपुरुषवेदाभावेसूक्ष्मसपरायस्यप-
रत मोहनीयस्यत्रो न भवति । ३५ उ सुहुमो एग इति षट्सिति-
चनात् । नामेत्ति नामकर्मण मिथ्यात्वेचतु पष्टिप्रकृतयोन्यते । ती-

थैरुनामाहारकशरीराहारकागोपागनयवर्जएतत्प्रकृतिनयसम्पद्-
र्शनचारित्रानुमचेतनवीर्यस्यप्रशम्नकपाययोगपरिणामेन वप्रात् ।
तदभावेचात्र न न सासाणे-सास्वादनेद्वितीयगुणस्थानेनरकगति ?
नरकानुपूर्वी २ एकेंद्रियजानि १ द्वीन्द्रिय २ त्रीन्द्रिय ३ चतुरीन्द्रिय-
जातिचतुष्टय ४ स्यावर ? सूक्ष्म ? साधारण ? अपर्याप्तरूप ?
स्यावरचतुष्क ४ सेवार्त्त ? हुटक ? आनप ? एतन्नयोदशप्रकृ-
तीनामास्वाद्नेत्रो न भवति । शेषाण्कपचाशत्नामप्रकृतयो
व्यथते ॥ १३ ॥

ट्यार्थ — हास्यादि चार विना नवमे गुणठाणे पाच प्रकृति
सज्ज्वलना चार ४ पुरुषपदे ? ॥ पाच चावे सूक्ष्मसपरायणी
माडी उपरला सर्व गुणठाणा मोहनीकर्मना अवयव छे दशमाधी
उपरान मोहनीकर्म न चावे ह्ये गुणठाणे नामकर्मनी प्रकृति
कहंछे मिध्यात्वगुणठाणे जाहारकद्विक २ जिननामविना चोस
ह्नो वय छे सास्वादनगुणठाणे तेर नामकर्मनी निकली एटले
एकावन रही गति ३ जानि पचेन्द्रिय ? शरीर ४ उपाग २ स-
घयण ५ छेत्रविना सस्थान ५ हुटकविना, वणादि ४ आनुपूर्वी
३ नरकविना, विद्यायोगति २ पराघातादिक ६ नसादिक १० अ-
स्थिर ६ ए एकावन चावे ॥ १३ ॥

छसगदुगदुगडगडग, अहीयातीसाअपुवकरणज्झा ।
डगडगनवमेदसमे, सेसा नाम न वधति ॥ १६ ॥

टीका—छ सगति ? ४ मिश्रनाम्न षट्पिंशत्प्रकृतयो वयते ।
तियगद्विक २ दुभगानिक ३ मयसहननचतुष्टय ४ मध्यसस्थान
चतुष्टय ४ अगुभविहायोगति ? उग्रोत् ? एता पचदशप्रकृ-
य सास्वादानातेअतनीता तेनशेषा षट्पिंशत्प्रकृतयोव्यथते ।

ता पदनिशत् जिननामसयुक्ता सम्यक्त्वेसप्तनिशत् न्ययने । तथा देशविरतौमनुष्यद्विक औदारिकद्विकप्रव्रज्यभनाराचसहननवजा-
नाम्न द्वानिशत्प्रकृतयोच्यते । प्रमत्तेऽमिताएवद्वानिशद्व्यते ।
अप्रमत्तेचअस्थिरद्विकअपञ्च एतेनय प्रसज्यते आहारकद्विकमि-
त्मेएकनिशद्व्ययने । अपूर्वकरणेपिएकनिशत्बध्यते । उद्गति षट्
सगद्गति सप्तदुगद्गतिद्विकपुनर्द्विक इगति एक पुन इगति एक ।
एभि अधिकानिशत् अपूर्वकरणयावत्न्ययने । तद्यथा मिश्रेषट्-
निशत् सम्यक्त्वेसप्तनिशत् । देशविरतोद्वानिशत्, प्रमत्तेद्वानि-
शत्, अप्रमत्तेएकनिशत्, अपूर्वकरणेएकनिशत् प्रकृतयोच्यते ।
अपूर्वकरणावेनिशत् यपगमे नवमे अनिष्टचिदादरायेगुणस्थाने
एका यगोनामकर्मरूपाप्रकृतिगणानि । दशमे सूक्ष्मसपराये-
प्येकाएवबध्वेभयानि । शेषाउपजातमोहाद्या नामकम न न्ययते ।
एकस्यसातप्रेदनीयम्बचनसभयान् ॥ १४ ॥

ट्यार्य — मिश्रगुणठाणे नामकर्मनी उक्तीस बाधे पत्रनीक-
ली ते केही तिरिदुग २ दुर्भग ३ मध्यसचयण ४ मव्यसस्थान ४
अशुभविहायोगति १ उद्योत १ ए पत्र न बाधे । तथा समक्कि-
तगुणठाणे जिननाम बाधे सटतीस बाधे देशविरति गुणठाणे
बत्तीस बाधे मनुष्यदुग २ ओदारिकद्विक २ वज्रनपभनाराच १
७ पाच नीकली तथा प्रमत्तगुणठाणे पण बत्तीस नामकर्मनी बाधे
तथा सातमे गुणठाणे अस्थिर १ अशुभ २ अजस ३ ए तीन
काठीइ आहारकद्विक २ मेलीइ एटले एकतीस प्रकृति बाधे
आठमे गुणठाणे इकतीस नामकर्मनी बाधे पछे तीस नीकली
तेपारे नवमे दशमे गुणठाणे एक जसनाम बाधे । शेष इग्यारमे,
बारमे, तेरमे, चउदमे गुणठाणे नामकर्मनी प्रकृति बाधे नही हेतु
अभाव माटे ॥ १४ ॥

આસુહુમ અઠણહ, ઉવસમત્તોળમ્મિ સત્તમોહત્રિણા ।
ચઉચરિમદુગપેઈઈ, અઘાઈકમ્માઈ નિયઆઈ ॥૧૫॥

ટીકા—ઇતિ દેવચદ્રગણિ વિગ્ધિનાયાસ્વોપજવિચારસાટ્ટીકા-
યાનવાધિકાર ચગ્ધાગિકામ્મેનવિવળ્લના યન્મયાર્નિનપુણ્યદહકર્મવ-
ધમુક્તોલોક સર્ગોપિતેનાસ્તુ । સાપ્રત્તમુદયાગિકારસ્તગ્મૂલન ઉદય-
સ્થાનાનિ ત્રીણિ અથૌ સપ્ત ધવારિ તાનિગુણસ્થાનેસમાયને । આસુહુ-
મતિ । સૂક્ષ્મમપરાયગુણસ્થાનકમભિયાપ્યઉદયેઅણવેગ્કર્મપ્રકૃતયો-
ભવન્તિ । અયમથ મિથ્યાદૃષ્ટિગુણસ્થાનકમારમ્યસૂક્ષ્મસપરાયયાવદુ-
દયેઅણવપિક્ષમાણિપ્રાપ્યને, ઉપમમ ઉપશાનમોહલક્ષણે । સ્ત્રીણતિ
ક્ષીણમોહલક્ષણેગુણસ્થાનદ્વયેમોહવિનામોહનીયવજયિત્વા સપ્તક્રમાણિ
ઉદયેભવન્તિ મોહનીયસ્યોપશાનત્ત્રાન્ક્ષીણત્વાદ્રા, ચગ્મઙ્ગિકેસયોગિ-
ત્રેવ યયોગિકેવલિરૂપે ગુણસ્થાનદ્વયે ઉદયેચનસ્યોડયાતિકર્મપ્રકૃતય
પ્રાપ્યતે ધાતિકર્મપ્રત્યુષ્ઠ્યસ્યક્ષીણત્વાત્, નિઅપાદ્ધતિ, નિજકાનિસ્વ-
કૃતાનિનાન્યનુક્તકર્મ જન્યેનમુજ્યતે ॥ ઉક્તચ ॥ પચમાગે સે નૂળ-
ભવેતે અત્તકટાદ્કમ્માદ્વેપતિ ? । પરકટાદ્કમ્માદ્વેપતિ ? ગો,
અત્તકટાદ્વેપતિ નોપરકટાદ્વેપતિ ॥ ૧૫ ॥

ટિપ્પણ—સૂક્ષ્મસપરાય દશમા ગુણટાણા ગુલી આઠકર્મ્મનો
ઉદય છે ઉપશાનગોહગુણટાણે ક્ષીણમોહગુણટાણે સાનકર્મ્મનો
ઉદય છે મોહનીયકર્મ્મનો ઉદય નથી ચરિમ દેહદે તેમ્મે ચઉદમે
ગુણટાણે ચ્યાર કર્મ અવાતી વેદના ૧, આઠલો ૨, નામ ૩,
ગોત્ર ૪, ઇ ચ્યાર વદે અગતિનેસ્યુરુહિડ જે આત્માના જ્ઞાનાદિક
ગુણ તે કાળગ્ગાય વે વર્મે છે તે માટ તે ગુણને યાત કરે તે
ધાતી કર્મ કહીઈ અને અયાયાગાદિક ચ્યાર ગુણ તે કાર્યરૂપ
છે તેહને આલે તે અયાતી કહીઈ ॥ ૧૫ ॥

ओहेमिच्छेदोऽहं, दुवीससत्तरडगारअहीयसय ।
मीसेसयचसम्मे, चउसयसगसीट देसम्मि ॥१६॥

टीका—अथोत्तरोदयप्रकृतयोगुणस्थानेषुचि यते, (उच्यन्ते) ओ-
हेमिच्छेदत्वादितत्रकर्मपुट्टलानाययासम्यगिति तद्वानाउदयसमयप्राप्ता-
ना यद्विपाकेनानुभवेनेनेदन स उदय उच्यते । ओघे सामान्येमि-
ध्यात्वे धीजेत्तिद्वितीयेसाम्बादनेद्विगिंश यधिकशन मिध्यात्वे सप्तदश-
धिकशनसाम्बादने एकाधिकशनउच्येप्राप्यते तत्र त्रयोक्तमेकशनविंश-
त्यधिकप्रकृतीनासम्यक्त्वमोहमिश्रमोहमिलनेद्वाविंश याधिकशनमु-
दयेप्राप्यते । सम्यक्त्वमोहविपाकस्तुसम्यक्त्वशुद्धतत्त्वश्रद्धानलक्ष-
णमोहयनिशकायतिचारेण मोहयति ईषन्मलिनकरोतीति सम्य-
क्त्वमोह मिश्रमोह मिश्रमिध्यात्सम्यक्त्वोभयरहित च मोह
मिश्रमोहइतिमिध्यात्वेसप्तदशशनउदयेभवति । मिश्रमोहनीय ?
सम्यक्त्वमोहनीय ? जिननाम ? आहारकद्रिक २ एनासापचा-
नाउदयोमिध्यात्वेनास्ति । इदमत्रहृदयमिश्रोदयस्तावत्सम्यग्मिध्या-
दृष्टिगुणस्थानेऽयमभवति । सम्यक्त्वोदयस्तुअग्नितसम्यग्दृष्ट्यादौउद-
योभवति । आहारकद्रिकोदय प्रमत्तादौ, जिननामोदय सयोगिकेव-
ल्यादौभवति । तदिदप्रकृतिपचकद्राविशतिशनादपनीयते ततोमिध्या-
दृष्टिगुणस्थानेसप्तदशशनभवतीति सूक्ष्मनिकसूक्ष्मअपर्याप्तसाधारणरू-
पअत पचमिध्यात्व च एतत्प्रकृतिपचकस्यमिध्यात्वेअतोभवति ।
अयमनाशय सूक्ष्मनाम्नउदय सूक्ष्मैर्केन्द्रियेषु अपर्याप्तनाम्न सर्वेष्व-
पिअपर्याप्तेषु साधारणानाम्नोऽनतवनस्पतिषु आतपनामोदयस्तु बाह्य
पृथिवीकापिपुण्यपयातेषुपन्नचैतेषुस्थितोजीव सास्वादनत्वलभते ।
नापिपूर्वप्रतिपत्तस्तेषूपपन्नते । तथापिननस्यातपनामोदयस्ततोत्प-
नमानस्यासमाप्तशरीरस्येसाम्बादनत्ववमनान् समाप्ते च शरीरे तदा-

तपनामोदयोभवति । मिथ्यात्वोदय पुन मिथ्यादृष्टवेवतेनैतासाप-
चप्रकृतीना मिथ्यादृष्टादुदयस्यानस्तनद्विप्रकृतिपचरूपैर्वोक्तसप्तदश
शतादपनीयते । नरकानुपर्यपनयने च एकादशशतभवतीत्येतदेवाह
“ सासाणेङ्गारसय नरयाणुषुविण्दयति ” नरकानुपर्युदयोहि नर-
के वरेणगच्छतो जावस्यभवति न च सास्वादोनोरकगच्छतीति
॥ यदुक्त ॥ बृहत्कर्मस्तत्रभाष्ये, नरयाणुपुत्रिआण, सासणसम्म-
मि होइनहुउदयो । नरयम्मिजनगच्छइ । अवाणिज्झद तेनसातस्स
॥ १ ॥ तनोनरकानुपूर्वाम्मन्मिकानपमिथ्यात्वलक्षणप्रकृतिप-
दक सप्तदशशतादपनीयतेगेपसास्वादानेएकादशशतभवतीति । मी-
सत्ति मिश्रलक्षणेतृतीयगुणस्थानेशनमेकशनप्रकृतीनामुदय अन-
तानुबधिनश्चत्वार ओपमानमायालोभा स्थावरनामएकेंद्रियविक-
ला पचेंद्रियजात्यपेक्षयाअसपूणा द्वीन्द्रियजानित्रीन्द्रियजातिचतुरिन्द्रि-
यजातयपूनासानवानामप्रकृतीनासास्वादानातेउदयात् मिश्रेउदयोना-
स्ति । इयमत्रभावना । अनतानुबधिनामुदयेहिसम्यक्त्वलाभएवन्-
भवति ॥ यदाहु ॥ आभद्राटुस्वामिपादा पत्रमिल्लयाणउदये,
नियमासजोयणाकसायाण । सम्मदसणलाभ, भयसिद्धियावि न ल-
हति ॥ १ ॥ नापिसम्यग्मिथ्यात्वकोप्यनतानुपुदयेगच्छतियो-
पिपूर्वप्रतिपन्नसम्यक्त्वोऽनतानुबधिनामुदयकरोति सोपिसास्वादनए-
वभवतीत्युत्तरच्चासामुदयाभावात् । स्थावरेकेंद्रियजातिविकलेंद्रियजा-
तयस्तुयथास्वमेकेंद्रियविकलेंद्रियपद्याण्व उत्तरगुणस्थानानितुसशि-
पचेंद्रियण्वप्रतिपद्यते । पूर्वप्रतिपन्नोपिपचेंद्रियेष्वेवगच्छतिउत्तरेच्चासा-
मुदयाभावात् । तिर्यगानुपूर्वामनुयाणुपूर्वादिनानुपूर्वाण्णनदानुपूर्वाउदय
मिश्रे न भवन्ति मिश्रेमरणाभावात् । न सम्ममीसो कुणइ कालमितिब-
चनात् । सास्वादनयेकैकादशाधिकशतान् द्वादशप्रकृतयोऽपनीयते ।
मिश्रमोहोदयश्चात्रभवति । तेन शतमिश्रेउदये अस्ति । सम्मेत्ति ।

सम्यक्त्वे अविरतिसम्यक्त्वलक्षणे गुणस्थाने मिश्रमोहोदयो न भवति ।
 तेन शेषा न वनवति तत्र सम्यक्त्वमोहनीयवानुपूर्वोचतुष्टय अनउद-
 ये प्राप्यते तत् सर्वजीवापेक्षया सम्यक्त्वे चतुरधिकशत उदये प्राप्यते ।
 तत्र उपशमशायिकसम्यक्त्वे सम्यक्त्वमोहनीयस्योदयो न भवति । सम्य-
 क्त्वमोहस्यानिचारहेतुत्वात् एतयोश्च निरतिचास्त्वान् न सम्यक्त्वे मो-
 होदय । क्षयोपशमसम्यक्त्ववना सम्यक्त्वमोहनीयोदयो भवति प्रति-
 पन्नसम्यक्त्व प्रवृद्धाद्यु अभिनयवा नव्याकाटकृत्वाचतुर्गुण-
 च्छति तस्यानुपूर्वोदयो अनुराले भवति । तेन चतुरधिकशतचतुर्थे गुण-
 स्थाने उदये प्राप्यते । सगसीद्विति अप्रत्यारयानावरणाश्चत्वार क्रोध-
 मानमायालोभा मनुजापूर्वोतिर्यगानुपूर्वो वैक्रियशरीरवैक्रियागोपाग-
 देयगानिदेवानुपूर्वोदेवाद्यु नरकगतिनरकानुपूर्वो नरकाद्यु दुर्भगअ-
 नादेयअपशदत्येतासासप्तदशप्रकृतीना अविरतिसम्यग्दृष्टया तात् उद-
 यप्रतीत्येते दो भवन्ति । तत्र इमा सप्तदशप्रकृतय पूर्वोक्तचतु श-
 तादपनीयते शेषासप्ताशीतिर्देशविरते उदये भवति इदमनतात्पर्यं द्विती-
 यकपायोदये हि देशविरतिलाभ एव निषिद्ध यदागम । वीयकसायाण-
 दये, अपञ्चनखाणनामधेज्जाण । सम्मदसणलाभ, विरयाविरयनदुल-
 हति ॥ १ ॥ नाभिपूर्वप्रतिपन्नम्यापि आनुपूर्वोदयस्तु परभवादिसम-
 येषु निष्पत्तारालगता उदयसंभव सचययायोगमनुजतिरश्चावर्षाष्ट-
 कादुपरिष्ठात्समप्रिष्टदेशविरत्यादिगुणस्थानेषु न संभवति । देयद्विक-
 नरकद्विकचदेवनरकदेयमेव न चते पुदेशविरत्यादे संभव । वैक्रिय-
 शरीरवैक्रियागोपागनाम्नस्तु देयनरकेषूदयरितयम् नुप्येतु प्राचुर्येणा-
 विरतिसम्यग्दृष्टयतेषु यस्तु उत्तरगुणस्थानेष्वपिकेपाचिदागमे विष्णु-
 कुमारस्थूलभद्रादीना वक्रियद्विकस्योदय श्रूयते । सचोत्तरवैक्रियत्वाद-
 ननविवक्षित गुणस्थाने योगगणनाया हेतुगणनाया तु विवक्षित-

પ્રવદુર્ભગમનાદેયદ્વિકમિત્યેતસ્તુનિસ્ત પ્રજ્ઞાનોદેશવિરત્યાદૌગુણપ્ર-
ત્યયાત્રોદયનદ્યેતાઅવિરતેચ્ચવચ્ચિત્તેદ્વિગસિત્તિ ॥ ૧૬ ॥

ટપાય — હવે ઉત્તરપ્રકૃતિનો ઉદય ચડદમે ગુણઠાણે કહે
છે તે મધ્યે ઓવે એકસોગ્રાવીસ છે જ્ઞાનાવર્ણી ૫ દર્શનાવર્ણી
૧ વેદની ૨ મોહની ૨૮ આક્રુષ્ટા ૪ નામકર્મનીસડસદ્દી ૬૭
ગોત્ર ૨ અનરાપ ૫ ॥ એકસોગ્રાવીસનો ઉદય છે મિથ્યાત્વગુ-
ણઠાણે મિશ્રમોહની ? સમકિનમોહની ? જિનનામકર્મ ? આ-
હારક ૨ ૭ પાચ કાઢીઙ તેવાર મિથ્યાત્વે એકસો સત્તરનો ઉદય
છે અને સાસ્વાદનગુણઠાણે સુષમ ત્રીન આતપ ? મિથ્યાત્વ ?
નરકાનુપૂર્વિ ? ૧ ૬ કાર્ટાઈ તેવારે એકસો ઇગ્યારનો ઉદય છે
મિશ્રગુણઠાણેઅનતાનુબધી ૪ સ્થાવર ? જાતિ ૪ આનુપૂર્વિ ૨ ૧
બાર કાઢીઙ મિશ્રમોહનીમેલીઙ તેવારે એકસોનોઉદય છે, તથા
સમકિનગુણઠાણેમિશ્રમોહની ? કાઢિયે અને સમકિનમોહની ?
આનુપૂર્વિ ૪ તે મેલીઙ તેવારે એકમો ચ્પારનો ઉદય છે તે મધ્યેયી
દેવનિક ૨ નરકગ્રીક ૨ વૈક્રિયયુગ ૨ મનુષ્યાનુપૂર્વિ તિર્યચાનુપૂર્વિ
? બીજી ચોકડિ ૪ દુર્ભગ ? અનાદેય ? અજસ ? ૧ સત્તર
કાઢીઙ તેવારે દેશવિરતિ ગુણઠાણે સત્યાસી પ્રકૃતિનો ઉદય
છે ॥ ૧૬ ॥

ઇગસીછગદુગસયરી, છસઠિસઠીયઇગુણસઠીઅ
ઉવસતતાલીણે, સગપણપદ્માઢ વેયતિ ॥ ૧૭ ॥

ટીકા—પ્રમચાન્ન ઉપશાતમોદયાન્ત્ એકાદશીતિ પ્રમત્તે
છગસયરિતિપન્નસસતિ અપમત્તેદુગસયરિતિદ્વાસસતિ અપૂર્વકારણેછ-
સઠિતિપદ્મપટ્ટિ । અનિવૃત્તૌસઠિયત્તિપટ્ટિ । સૂક્ષ્મસપરાયેએકોન-

पटि । उपशातमोहेपुत्रयोजनीय । इयमत्रभावना । निर्यग्गति
नियगायु नाचैर्गोत्रउद्योनच तृतीया कथाया प्रत्यारयानात्र-
रणाश्चवार क्रोधमानमायालोभा एतदंशमप्यार्शितेर्मव्यादपनीयते ।
तदाप्रमत्ते आहारकशरीरआहारसंगोपागल्क्षणयुगलप्रक्षेपाद् एका-
शीतिरुदयेभवति । इदमत्रहृदय । नियग्गतिनियगायुपीतिर्यग्वे-
द्येपुत्रेषुचदेशप्रस्तातायेवगुणम्यानानिपश्यते नोत्तराणीत्युत्तरेषु
तदुदयाभाव । नाचैर्गोत्रतुनियगतिम्याभास्यान् । धर्वादयिन्नपरा-
वर्तते । ततश्चदेशप्रितस्यापिनिरश्चोर्नाचैर्गोत्रोदयोऽस्यैवमनुजेपुत्र-
सर्गस्यदेशप्रितादेर्गुणिनोगुणप्रत्ययादुच्चैर्गोत्रमेवोदेति । उत्तरमर्नाच-
र्गोत्रोदयाभाव उद्योतनामस्वभावास्तिर्यग्मेद्यतेषुचदेशप्रितातान्ये-
गुणस्यानानिनोत्तराणि । उत्तरेषुनदुदयाभाव यद्यपियनिर्वर्तयेप्यु-
द्योतनामोदेति । उत्तरदेहेचदेवजइतिप्रचनान् तथापिस्त्र्यल्पत्वादि-
ना केनापिफारणेनपूर्वाचार्यैर्निराक्षित इत्यस्मामिरपिनवित्रक्षित-
भगाधिकारेवित्रक्षितमपितृतीयकथायोदयेहिचारित्रलाभएवमभवति ।
उक्तच ॥ श्रीपृज्यै । तइयकसायाणुदण । पञ्चस्त्राणावरणनामधे-
ज्जाण । देसिअदेसविह । चरित्तलभनउलहति ॥१॥ इत्येताअष्टौ-
प्रकृतय पूर्वोक्तसप्तशीतेरपनीयतेशेपाएकोनार्शति । तत आहा-
रकयुगलक्षिप्यतेयतप्रमत्तयतेराहारकयुगलस्योदयोभवतिइति एका-
शीति । तत निद्रानिद्रा १ प्रचलाप्रचला २ स्थानद्विरूप-
निक आहारकयुगल एकाशीतिरिदपचक्रमपनीयते शेपा पदसप्तति-
रप्रमत्तेउदयेभवति । अयमाशयश्चस्थानाद्विनिर्कोदय प्रमादाय-
त्वात् अप्रमत्तेनसभवति । आहारकद्विकचत्रिकुर्वणामाश्रित्य-
प्रमत्तेपुत्रविकुर्वणअप्रमत्तेपिआहारकोदयीएवमजनि तथापिकेनापि-
कारणेनऔदारिकोदयमुरयत्वेननागीकृतमिति आहारकापचयौदा-
रिकोपचयीचाप्रमत्तइतिप्रचनान् । क्रियमाणकृतमितिप्रबोक्तत्वा-

नाधिकृतयोगाधिकारेत्वधिरुतमेव । सम्यक्त्वमोहनीय अर्द्धनाराच-
कीलिकासेवार्तलक्षणसहनननिक पूर्वोक्ताया पदसप्ततेरपनीयते-
शेषाद्वाप्तति अपूर्वकरणे उदये भवति । भावार्थस्तु सम्यक्त्वमोहे-
क्षपितपुत्रेणिद्वयमारुह्यते इति अपूर्वकरणार्था तदुदयाभाव ।
अतिमसहनननयोदयेतु श्रेणिमारोद्धमेवनगम्यते । तथाविधविशुद्धे-
रभावान् परिणामविशुद्धिश्चर्यवाहृत्याद्भवति विधीयवाहुत्यचसहन-
नकारणेन तस्मात् अतिमसहननानामाद्यान् ननाट्स्वीयोऽष्टासदिति ।
हास्यादियत्कोदयमात्रित्यापूर्वकरणेण भवति । तेनापूर्वकणाते
एवात् तेनानिगतिकरणे हास्यादिपञ्चहान भवति । तेन पदषष्ठि-
रनिवृत्तिनादरे उदये भवति । वेदनिस्त्रायेदनपुमकवेदपुरुषवेद-
लक्षणसज्ज्वलननिक क्रोध १ मान २ मायालक्षण ३ एतासा-
वण्णामनिवृत्तिनादरे छेदो भवति । तन्मित्रिया श्रेणिमारोहत्या स्त्री-
वेदस्य प्रथममुच्छेद तत क्रमेण पुवेदस्य नपुंसकस्य सज्ज्वलननय-
स्य च, ५ सस्तु श्रेणिमारोहत प्रथमपुवेदस्योच्छेद तत क्रमेण स्त्रीवेद
षड्वेत् ५ सज्ज्वलननयस्योच्छेद षडस्य तु श्रेणिमारोहत प्रथम षड-
वेदोच्छेद तत स्त्रीवेत्पुवेदस्य सज्ज्वलननयस्योच्छेद एतत्प्रकृति-
पदकपूर्वोक्तपदपठेत्पनीयने शेषा पष्टि सूक्ष्मसपगये उदये भवति अत्र-
चतुर्थलोभात् इयमेकाप्रवृत्तिपठेत्पनीयने शेषा उपशातमोहेऽप्युकोन-
पष्टिरुदये भवति । तत ऋषमनाराच १ नाराच २ सहननद्वय उपशान-
मोहे भवति । प्रथमसहननेनैव नक्षपकश्रेण्यारोहात् तेन मूलतपस-
हननद्वयाभावे क्षीणमोहस्य सप्तपचाशत् उदये भवति तत निद्रा १
प्रचलालक्षण निद्राद्वयाभावे २ क्षीणमोहस्य चरमसमये पचपचाशत्
उदये भवति । अपरे पुनराहु उपशातमोहे निद्राप्रचलयो रच्छेद ।
पचानामपि निद्राणावोलनापरिणामे भवत्युदय क्षपकाणात्वतिविशुद्ध-
त्वान्ननिद्रोदयसंभव उपशमवाना पुनरनतिविशुद्धत्वात्स्यादपीति १७

ટ્યાર્ય—પ્રમત્તગુણઠાણે તિર્યગ્ગતિ ? તિર્યગાણુ ? નીચે-
 ગોત્ર ? ઉદ્યોત ? તીર્જી ચોકડી ઇણુ આઠ કાઢીઈ અને આહા-
 રકદુગમેલિયે તેવારે પ્રમત્તે ઈન્ધ્યાસીનો ઉદય છે અપ્રમત્તગુણ-
 ઠાણેયી પૃથ્વી ૩ આહારક ૨ નો ઉદય કાઢીઈ તેવારે ઝહુત્તરનો
 ઉદય છે તિહા સાતમે ગુણઠાણે હેતુ અધિકારે યોગાધિકારે આ-
 હારક શરીર કહ્યો છે, અને ઉદયમે ના કહ્યો છે તે નવો આહા-
 રક લઘ્વિ પ્રમત્તે કરે અપ્રમત્તે ન કરે, તિણે વ્યવહારનયે કર-
 વાને અભાવના છે પરઞ્જઞ્મનયે આહારક શરીર ઉદય છે
 અપૂર્વકરણે સમક્તિમોહીની ત્રીન સવયણ કાઢીયે તેવારે વહુત્ત-
 રનો ઉદય છે નવમે ગુણઠાણે હાસ્યાદિક ૩ કાઢીયે તેવારે છા-
 સઠીનો ઉદય છે તેમાયી સજ્વલ ૩ વેદ ૩ પૃ ૬ કાઢીયે તેવારે
 સૂક્ષ્મસપરાયે સાટનો ઉદય છે તેમાયી સજ્વલનો લોભ કાઢીઈ
 તેવારે ઉપશાતમોહગુણઠાણેઙગુણસાઠનો ઉદય છે ત્રારમે ગુણ-
 ઠાણે ઋપભનારાચ ? નારાચ ૨ પૃ કાઢીયે તેવારે પહિલે ભાગે
 સત્તાવનનો ઉદય છે પછે નીદ્રા ૨ કાઢીઈ તેવારે બીજે ભાગે
 પચાવનનો ઉદય છે ॥ ૧૭ ॥

વાયાલસયોગમ્નિ, વારસપયડી અયોગીચરમંતે ।

વેયઈઉઈરણાય, અયોગોવિણુસવગુણઠાણે ॥ ૧૮ ॥

ટીકા—તયાક્ષીણમોહાતેજાનાવરણ ૫ દર્શનાવરણચતુષ્ટય ૪
 અતરાયપચક ૫ મપનીયતેનદારોપકચ વારિશત્તીર્થકરનામોદયાન્ન
 તત્પક્ષેપેદ્વિચત્વારિશન્ સયોગિકેવલિનિભયતિ તત સયોગિકેવ-
 લ્યતેઔદારિકદ્વિક ૨ અસ્થિરદ્વિક ૨ સ્વગતિદ્વિક ૨ પ્રત્યેકનિક
 ૩ પદસસ્થાનાનિ અગુરુલુચતુષ્ક અગુરુલુ ૧ ઉપવાત ૨ પરા-

घात २ उच्छ्वास ४ लक्षण वर्णचतुष्क वर्ण १ गर २ रस
 ३ स्पर्श ४ लक्षण निर्माण १ तैजसशरीर १ कार्मणशरीर
 १ वज्ररूपभनाराचमहनन १ हुम्ब १ सुम्ब १ सानासातयो-
 रेकरतरत् कस्यचित्सातोच्छेदेऽसाततिष्ठति कस्यचित्असातोच्छे-
 देसात च तिष्ठति इति त्रिशत्प्रकृतीना छेदे तत अयोगिकेवल्लिनि द्वा-
 दशप्रकृतय उदयेभवति, वसनिक ३ मनुष्यद्विक २ पचेन्द्रियजाति
 १ जिननाम १ उच्चैर्गोत्र १ सुभगानिक ३ एकावेदनीयप्र-
 कृति १ एव द्वादश अयोगिचरमाते व्यवच्छिद्यते । इत्युदयाभावे नि
 ष्कर्मेतेति प्रसगागतमुदीरणास्वरूप लिख्यते । उदयावस्थाऽप्रसा-
 ना मत्तागताना चलीमृताना वीमकरणेनाकृत्य उदयत्वेन नीयते सा
 उदीरणा ॥ उक्तच कर्मप्रकृतो “जकरणेण्वकुट्टीय । उदये दिज्झई उ-
 र्दीरणाएसा” इतिप्रचनात्, सा च ओषतोद्गर्विशत्यधिकगनभवति । त-
 त्रमिथ्यात्वे सप्तदशाधिकशन सास्वादने एकादशाधिकशत । मिथ्रे शन-
 सम्यक्त्वे चतुरधिकशन देशे सप्ताशीति प्रमत्तेएकाशीति तत्राप्रमत्ते
 उदये(स्फानाडिं)यीणाञ्जिनिक ३ आहारकद्विक २ छिद्यते, उदीरणायात्तु
 एतत्पचक वेदनीयद्विक मनुजायु , उदीरणा तु सक्लेशे न भवति तत
 पर सक्लेशाभावात् प्रकृतिनय नोदीरयति तेन निससत्तुदीरणा-
 भवनि । तत सहनननिक सम्यक्त्वमोहनीय एतच्चतुष्कापगमे ए-
 कोनसप्ततिरेवप्रकृत्यपहार सयोगिकेवल्लिनि एकोनचत्वारिंशदुदीरणा-
 भवनि । सयोगिचरमाते सर्वग्रासोदीरित्त्यान् । अयोगिगुणे उदयपूर्व
 नोदीरणा एव अयोगिनविनासर्वगुणस्थाने उदीरणाज्ञातया ।
 अत्रपचणीतिसत्कर्मोपि स्तिउक्सरुमेण सक्रमप्यक्षपयति इतिशेष
 ॥ १८ ॥

प्रार्थ—ज्ञानावरणी ५ दर्शनावरणी ४ अतराय ५ ए
 चउद् काठीये तीर्थकरनामभेलिये तैवारे सयोगीकेवलीगुणठाणे

થેનાડીસનો ઉદય છે તે થેનાડીમ મળેથી જાગરિક ૨ અગ્નિ ૨
 વિદ્યાયોગી ૨ પ્રત્યેક ૨ સમ્યા ૬ ચર્ણ ૪ અગુરુટુ ૪
 નિર્માણ ૧ તત્ત્વ ૧ કામંણ ૧ પ્રથમ સમ્યા ૧ દુઃખ ૧ મુગ્ધ
 ૧ પુક થેના થે તીસ કારીયે તેજારે અયોગીગુણટાને ધાર
 પ્રકૃતિનો ઉદય છે અયોગીચરમમમે તેહતો અત ધાય ઇ
 ઉદય, તીમડીઝ ઉડીરળા ઇટલો વિશેષ જે અપ્રમતગુણટાને થે-
 દી ૨ આડલો ૧ મરુચનો ઇ તીળા ડીરળા સાનોગુણ-
 ટાને નીકલે ઇટલે ઉદયે ૫ તીકલે ડીરળાઇ આટનીરૂઢે ઇટલો
 મેદ છે તેરમે ગુણટાને ઓગુણચારીસનો ઉદય છે નેરમાને ડાને
 ડીરળા ટલે અયોગીગુણટાને ડીરળા નથી સંપ્રમાસ ઉદય
 પુરો છે ધાર પ્રકૃતિના દલ મર વિગ્રમાન છે પાઓયસત્તાગત
 નથી અરેયસત્તાગતને આરૂપિને ઉદય રગ્યો તે દુહા નથી તે
 માટે અયોગી ॥ ૧૮ ॥

જા ર્ણતા પળપળ, ઉદઓ નાળતરાયકમ્માળ ।
 થીય નવયપમત્તે, છ ચડ ર્ણમિ વેયતિ ॥ ૧૯ ॥

ટીકા—જારીણતિ ૧૯ અપ્રતિરૂપનિગુણસ્થાનરૂપિમ-
 જાહ । ચારત્તીણમ્ય પદેરૂદેસે પદસમુદાયોપધારાનુક્ષીણમોહાના
 પચ્જ્ઞાનાવરણપ્રકૃત્ય પચાતરાયપ્રકૃત્ય તાસામુદયોભયતિ અને-
 ન જ્ઞાનાવરણપચકાનરાયપચરના ક્ષીણમોહયાચર અપ્યોડગ્તિ અપ
 ચપાક્રમપ્રમસાદિગુણસ્થાનેષુ જ્ઞાનાપરણીયાનરાયપ્રકૃતીના દલિકા
 સરસા પ્રતિસમય પરિણામવિશુદ્ધ્યાનિર્જીયમાણાઅપિસર્વધાપ્રકૃત્યભા-
 વોક્ષીણમોહાતવિના ન ભયતિ । તેનસર્વથપ્રકૃતિપચકપચકુદયેસત્તા-
 યાભવત્યેવ । જ્ઞાનાપરણીયાતરાયયો ક્ષયોપશમ પ્રાગ્દૃષ્ટ । ક્ષયસ્તુક્ષી-

ળમોહાતે એવ ક્ષાયિકચારિત્રવિશુદ્ધ્યાપ્ત્યાનયો ક્ષયોદ્દૃષ્ટ । ધીમેતિ
દ્વિતીયે દર્શનાવરણીયાસ્યે કર્મણિ પ્રકૃતિનવક પ્રમત્તે પ્રમત્તગુણસ્થાન-
કયાવત્તુદયેભવતિ । અનેકર્જીપાપેશ્ચ સૂત્ર તુલ્યકર્જીવમાશ્રિત્યદર્શના-
વરણીયેચતુષ્પચપ્તમુદયસ્થાનદ્વય એવ પ્રમત્તાતયાવત્તુસ્થાનદ્વિષ્ટિક
ઉદયેસમ્ભવતિ । યત્રપિસ્થાનદ્વયુદયેપરિણામાશુદ્ધત્વતથાપિનગુણસ્થા-
નાભાવ પારતન્થ્યાત્કરિદદ્દ્રોત્પાનકશિષ્યસ્યસપાત્રિકાસન । નતુ-
ગુણસ્થાનકામાપે કિંતુ સ્થાનદ્વયુદયેકદાચિત્પૂર્વપરાદિશ્રુતવતા પા-
ધાનાયભવતિ તદર્થમપનયદ્વિતિ । અપ્રમત્તપ્રથમસમયત ક્ષીણમોહ-
સ્ય દ્વિચરમસમયયાવત્ સ્થાનદ્વિષ્ટિકર્મીન નિદ્રા ૧ પ્રચલા ૨ દ્વય-
દર્શનચતુષ્ક ચ એવપદપ્રકૃત્યુદયોભવતિ । ઘડતિ, દર્શનાપરણચતુષ્ક
ક્ષીણમોહસ્યચરમસમયેઉદયોભવતિ । ભાવનાચપૂર્વભાવિતૈવ ॥૧૯॥

ટ્યાર્થ—ગુણઠાણે ઉદીરણા નથી, સત્તા પચ્યાસી છે તેસ્તિ-
બુક્તસક્રમે તાર મધ્યે સક્રમી સ્વપે છે, હવે આઠકર્મનો મિત્ર ઉદય
વિહરે છે સ્ત્રીણમોહગુણઠાણા સુધી પાંચ પાંચનો ઉદય છે
જ્ઞાનાવરણી તથા અતરામનો ચારમાગુણઠાણા સુધી ઉદય છે
ધીજા દર્શનાવરણી કર્મનો પ્રમત્તગુણઠાણા સુધી નવપ્રકૃતિનો
ઉદય છે અપ્રત્યયી માઢી ચારમાગુણઠાણાના પ્રથમભાગ સુધી
દર્શનાવરણી ૨ પ્રકૃતિનો ઉદય છે, ધીણદ્રોત્તીન નવી ચારમાને
છેહલે ભાગે દર્શનાવરણી ચારનો ઉદય છે તેરમે ચડદમે
દર્શનાવરણીનો ઉદય નથી ॥ ૧૯ ॥

છપણદુગદુગઅહિયા, વીસાઅઠારચડદસ દુગમ્મિ ।
તેરસસગડ્ગડદયો, સુહમજા મોહણીજસ્સ ॥ ૨૦ ॥

અથમોહનીયપ્રકૃતીના ઉદયો ગુણસ્થાનેદિશઘ્રાહ, ઉપણતિ

लङ्गति, पडअधिकाविंशतिमिव्यात्वेमोहनीयस्योदयस्तत्रसम्पत्त्वमोह-
 मिश्रमोहोदय स्वग्रस्थानेष्वगम्यति तेन मिथ्यात्वेकपायपोडशक-नो-
 कपायनवक मिथ्यात्वमोहश्चपुत्रपाक्षिनिप्रकृत्युदयोऽनेकजापापेक्ष-
 यामति । पुरुर्जापापेक्षयात्कर्षणं प्रकृतिदशकमेवोदेनि । पणति,
 पचाधिकाविंशति पचविंशति सास्यादनेउदयेभवति । मिथ्यात्वो-
 दयश्चमिथ्यान्वेण नोत्तरत्र, दुगदुगति-द्विकद्विकअधिकाविंशति ।
 इत्यनेनद्वाविंशतिमिश्रेद्वाविंशतिरेवजविरनसम्पत्वेउदयेभवति ।
 तत्रअनतानुप्रचिचतुष्टय सम्पत्त्वमोहमिथ्यामोहविनाद्वाविंशतिरु-
 दयेमिश्रेभवति । अनतानुप्रचिचतुष्टयमिथ्यात्वमोहमिश्रमोहोदयवि-
 नाशेपाद्वाविंशति सम्पत्त्वेउदयेभवति । अटारति-देशविरता अ-
 प्रत्यारयानचतुष्टयमनरेण शेषाअष्टादशमोहनीयप्रकृत्य उदयेभवति ।
 प्रत्यारयानसज्वलनाएक नोकपायनवकसम्पत्त्वमोहनीय च एता
 उदयेभवति । प्रमत्ते प्रत्यारयानाप्रणचतुष्टयहीन प्रकृतिचतुर्दशकमु-
 दयेभवति । अपूर्वकरणारये गुणस्थाने सम्पत्त्वमोहविना प्रयोदशप्र-
 कृत्यउदयेभवति । अनिवृत्तिवादरे हास्यपदकोदयाभावे शेषा सप्तउ-
 दयेभवति । अपूर्वकरणातेहास्योदयसम्भवस्तुनिमित्तालनत्वानुस-
 निमित्तेकाग्रनायाहर्षोदय प्रशस्तोपिहास्यसद्भावेणभवति । एव
 पदक्रमपिभाषनीय अनिवृत्तिवादरेतुशङ्कयानव्यायकानुस्वप्न-
 पात्रलनमुरयत्वेननदैकाग्रनायामहानदपुत्रनतुहर्ष । जानदहर्ष-
 यो क प्रतिविशेषस्तत्राह, आत्मोपयोगयोगोलासरूप हर्ष । आ-
 त्मोपयोगस्वभावविश्रानिमुखानुभवलक्षणआनदइति, हर्ष हास्य-
 रत्युदयसहाप्यात्, पश्चात्तापश्चअरनिशोकोदयसहायान् । दोषात्स-
 कोच भयोदयसहायान्भयोद्वेग । प्रशस्तजुगुप्सासाहायान् अनप्र-
 शस्तेप्रशस्त अप्रशस्तेऽप्रशस्त एवसर्वत्रभाषनीय, इगति-सू-
 क्षमसपरायस्येदशमेगुणस्थाने, इगेति-सज्वलनलोभारयमेकनव-

पिष्टममुदये भवति । इयमत्र भावना सूक्ष्मसपराये किट्टीकृतान्त-
भागसूक्ष्मलोभदलिकानामुदयोऽस्ति न द्विपाकाध्यवसायानामत्यतसू-
क्ष्मत्वान् न च नगोचरी भवति । अनुभवगम्या एव श्रुतजानाधार-
ध्यानावलोकत्वात् श्रुतज्ञानस्य द्रव्यश्रुताधीनत्वात् द्रव्यश्रुतामिमुख-
त्वचर्मादयिकाधीन इति मोहनीयस्योदयः सूक्ष्मसपराययावदेव न परत
उपशातमोहादिषु मोहोदयाभावात् ॥ २० ॥

ટપાર્થ — મોહનીવર્મની પ્રકૃતિનો, મિથ્યાત્વગુણઠાણે વીસનો ઉદય છે મિશ્રમોહની ૧ સમક્તિમોહનીનો ઉદય નથી સાસ્વાદન-ગુણઠાણે મિથ્યાત્વમોહની વિના પચવીસનો ઉદય છે મિશ્રગુણઠાણે અનતાદુષ્ઘ્ના ૪ સમક્તિમોહિની ૧ મિથ્યાત્વમોહિની ૬ ૫ છ વિના બાવીસનો ઉદય છે સમક્તિગુણઠાણે બાવીસનો ઉદય છે વેશવિરતિગુણઠાણે અપ્રત્યાહ્યાની ચ્યાર વિના અઢારનો ઉદય છે પ્રમત્તગુણઠાણે પ્રત્યાહ્યાની ચોકડી વિના ૧૪ નો ઉદય છે સાતમે અપ્રમત્તગુણઠાણે પણ ૧૪ નો ઉદય છે આઠમે ગુણઠાણે સમક્તિમોહિની વિના તેરનો ઉદય છે અને નવમે અનિરુત્તિચાદરગુણઠાણે હાસ્ય છ વિના સાતનો ઉદય છે સૂક્ષ્મ-સપરાયગુણઠાણે એક લોભસજ્વલનનો ઉદય છે ઇગ્યારમે બારમે તેરમે મોહનીકર્મની પ્રકૃતિનો કાઙ ઉદય નથી અમોહી છે ॥૨૦॥

चडे उदओआइचउगे, देसेदुगसेसयम्मि (सेसएसु)

इगउदओ ॥

ॐ उस्समेयणीस्सयं ^१दुणतुसवत्थ ॥ २१ ॥

टीका-तैर्यगानु-ओत्ति-आयुष्कर्मणि आदिचतुष्के मिथ्यात्व-
सास्वादनमिश्रज-तसम्यक्त्वलक्षणे प्रथमगुणस्थानचतुष्के चउ-

उदओ चतुर्णां आयुष्कर्मणा उदयो भवति चतुर्वर्षिगतिपुण्यस्य नि-
कचतुष्कसंभवात् । देशे देशविरताख्ये पचमे गुणस्थाने दुग्गतिरा-
युस्तिर्यगायुर्लक्षणद्वयउदये भवति । सेसपुसुत्ति-शेषकेषु प्रमत्तात्
अयोगिकेऽलिपर्यतेषु गुणस्थानेषु एकोदय एकमेव नरायुरुदये भवति ।
सद्विवेकयुत सयमं संभवति तेन सयमं नृगुस्थानानि मनुष्यस्यैव भ-
वति । आउत्सत्ति इति आयुष उदयो निरिदित वेदनीयस्योदय
द्वयोरपि सर्वं सर्वगुणस्थानेषु भवति । यद्यपि अयोगिकेऽलिनि एक-
वेदनीयोदयस्तथापि मित्रजीवापेक्षया कस्यचित्सातस्य कस्यचिदसान-
रप एव सर्वजीवापेक्षया अयोगिचरमातयाऽहुर्भववेदनीयोदय ॥ २१ ॥

ट्यार्य — देशविरतिगुणठाणेतिर्यचनो आउखो तथा मनुष्यनो
आउखो उदय छे शेष उद्वागुणठाणाधी भाडी चउदमागुणठाणा
सुग्री आउखारुर्म आश्रयीमिध्यात् १ सास्वादन २ मिश्र ३
अविरति ४ समकिनएच्यारगुणठाणेच्यारआउखानो उदय छे,
वेदनीकर्मनी ये प्रकृतिनो उदय सर्वचउदगुणठाणे उदय छे, एक
जीवने एक समय एक वेदनी उदय होय, परअनेक जीव आश्रयी
इम छे ॥ २१ ॥

चउसठी गुणसठी, इगपणपन्नाचोयालदुगठाणे ॥
घायाला अपमाये, नवहीयतीसचउगुणेसु ॥ २२ ॥

टीका—अथनामकर्मप्रवृत्तिर्गुणस्थानेषु विभजन्नाह चउसठीति ।
तन्मिध्यात्वे जाहारकद्विकजिननामविनिर्माणे चउसठीति ।
भवति जिननामोदय सयोगिकेऽलिनि आहारासाहाय्ये प्रमत्ताप्र-
मत्तेषु तेन न मिध्यात्वे उदय एकोनपटि सास्वादनोदय भवति सूक्ष्म-
निकातापनरकावृत्तपूर्वालक्षणप्रकृतिपचकमिध्यात्वे न सास्वा-

દનાદિપુ ઇગપણપત્તા ઇતિ ઇગપત્તા એકપચાશત્ મિત્રે નામકર્મપ્રકૃતય
 ઉદયેસાતિ, સ્થાવરનામકર્મ જાતિચતુઃકશેપાનુપૂર્વીનિક ચ મિત્રેનોદય
 કારણભાવનાચપૂર્વવત્, સમ્યક્ત્વેઆનુપૂર્વીચતુઃકોદયસ્તેનપચપચાશ-
 હુદય સમાપ્યતે, દુગટાણેતિ દ્વિકગુણસ્થાનકેદેશવિરતિપ્રમત્તારયે ગુ-
 ણસ્થાનદ્વયેચતુશ્ચત્વારિંશનામકર્મપ્રકૃતીનામુદયોભવતિ તનદેવદ્વિકન-
 રકદ્વિકમનુજાનુપૂર્વીતિયેગાનુપૂર્વી એનાસાચઅવિરતાસત્યામુદયાત્ વૈ-
 ક્રિયસ્યસહજસ્યાવિરતૌપ્રોદયાત્, ઉત્તરવૈક્રિયસ્ય કારણેનાગ્રહીતત્વાનુ
 હુર્ભગનિકગુણપ્રત્યયાન્નોદયદતિ પ્રમત્તેચનિર્યગાતિઉત્પોત્તરપ્રકૃતિ-
 દ્વયતિયેગુમુખ્યવેદ્યચનાપનીત તથાપિ આહારકદ્વિકોદયાનુચતુ ચત્વા-
 રિંશદેવપ્રકૃતીનામુદયોક્તેય । અપમાયેતિ-અપમાદલક્ષણેસપ્તમેગુણસ્થા-
 નેઆહારકદ્વિકહીનાનાદ્વિચત્વારિંશત્પ્રકૃતીનામુદયોભવતિ આહાર-
 કોદયશ્ચાપ્રમત્તપર્યત્ હેત્વધિકારેદ્દેશેડપિલબ્ધુદયોત્કર્ષાભાવાના-
 ધિકૃત તત્કારણચકેચલિનોવિદતિ, અતિમસહનનનિકાભાવેડપૂર્વક-
 રણાદ્યુપશાતમોહાતેપુચતુર્થગુણસ્થાનકેપુનવમિરધિકારિંશત્નવાધિ
 કર્તિશહુદયેભવતિ ॥ ૨૭ ॥

ટિપ્પણ — હવે નામકર્મની પ્રકૃતિગુણઠાણે કહે છે મિધ્યાત્મ-
 ગુણઠાણે આહારક જિનનામ વિના ચોસઠિનો ઉદય છે, તથા સા-
 સ્વાદનગુણઠાણે સૂક્ષ્મનિકઆતપ ? નરકાનુપૂર્વિ ? એ પાચ
 વિના ઓગણસાઠનો ઉદય છે મિશ્રગુણઠાણે સ્થાવર ? જાતિ ૪
 આનુપૂર્વી ૩ વલિ કાઠીઈ તેવારે એકાવત્રનો ઉદય છે એકાવત્રમા
 આનુપૂર્વી ૪ મેલીયે તેવારે સમક્ષિતગુણઠાણે પચાત્ર પ્રકૃતિ નામ-
 કર્મની ઉદયે છે તે મલ્યેયી વેદ ૨ નરક ૨ વંક્રિય ૨ મનુષ્યા-
 નુપૂર્વી ? તિર્યગાનુપૂર્વી ? હુર્ભગ ? અનાદેય ? અજસ ?
 ઇગ્યાર વિના ચૌપાલીસના ઉદય છે પાચમે દેશવિરતિ ગુણઠાણે

છે છટે પ્રમત્તગુણઠાણે તિર્યચનીગતિ ૧ ઉગ્રોત ૧ એ ઘે નોકલે
 અને આહારક મેલે, હ્રદા પળ ધામાલીસં નામકર્મની પ્રકૃતિનો
 ઉદય છે સાતમે અપ્રમત્તગુણઠાણે આહારક ૨ દુગાવિના વેતાલીસ
 પ્રકૃતિનો ઉદય છે, છેહલા સવયળ ૩ કાઢિયે પૂટલે ઓગુણધા-
 લીસ પ્રકૃતિનો નામકર્મની આઠમે તથા નરમે હગ્યારમે ૫ ઘ્યાર
 ગુણઠાણે ઉદય છે ॥ ૨૨ ॥

સગતીસચીળમોહે, અડતીસસયોગિ નવઅયોગસિ ।
 નામુવયો ગોયમ્મિ, જાદેસિદુગમ્મિગમિયરે ॥ ૨૩ ॥

ટીકા—સગતીસત્તિ-સપ્તઅધિકારિશસ્ત્રસન્નિશત્ ક્ષીણેક્ષીણ
 મોહેઉદયત્વેનભવતિ । ક્ષપકપ્રેણિપ્રારમશ્ચપ્રથમસહનનવન એવતેન-
 સહનનદ્વિકાભાગાત્ । સપ્તર્નિશદુદય ક્ષીણમોહેભવતિ । તીર્થકર-
 નામોદયેક્ષિપ્તેઞ્જાનિશદુદયેનામપ્રકૃતય સયોયિગુણસ્થાનકેઉદયેમ-
 વતિ । અયોગિકેવલિનિ ચતુર્દશગુણસ્થાનકેન ધ્વ નામકર્મપ્રકૃતયોવે-
 ઘતે । અપ્રકૃતેશીકરણે ધનીમૃનત્વાત્શરીરાયુદયાભાગેવતેનનાગ્રન-
 વનામપ્રકૃતીના ધર્જાવિવિપાકિત્વાત્ આત્મપ્રદેશેપુનર્તદ્દેહાનાંસન્નિક-
 પાત્ તદ્વિપાકશ્ચામૃત્તાદિગુણરોચલક્ષણસદ્ભાવાદગત યદ્વતિ નામોદયો
 એ પ્રકારેણનામ્નઉદયોજ્ઞાતયૈ । ગોયમિત્તિ ગોત્રેકર્મણિ જાદેસત્તિ-
 યાગ્રન્દેશપ્રિરિગુણસ્થાનકેનાવદ્વિકૃતઽર્થ નીતૈત્તદ્ધ્રુવગોત્રદ્વિકૃતઉદયે-
 સભવતિ । ઇતરપ્રમત્તાદારમ્યઅયોગિકેવલિપર્યંતેપુગુણસ્થાનકેપુ
 હગત્તિ એકઽર્થગોત્રપ્રોદય ગુણયનાનીચત્વનાસ્ત્યેય હરિકેશીપ્ર-
 કુત્તેપુઽર્થગોત્રોદયપ્રવદેનાદીનાપૂજ્યત્વાત્ । સ્વયંચાસકોચાત્ નીઘૈ-
 ગોત્રોદયીસ્વયમેવસકુચનેધર્મદ્વેપેદુગઠાચદ્વેપપ્રત્યયા ન તેપાનીઘૈર્ગો-
 ત્રોદય પુનરેયમ્ ॥ ઇતિ દેવચદ્રગણિપ્રિચિતાયાસ્વોપશ્ચવિચારસારટીકા-

इयमुदयाधिकार उदयाधिकारन्यायकारणेविज्ञापितवश्रीपूज्ये
निष्ठुदयेभक्तव्यापकोजन ॥ २३ ॥

टिप्पणी — ते मध्ये अन्यभनाराच १, नासाच २, ए वे
सपण विना साटरीस प्रकृतिनो उदय पीणमोह गुणठाणे छे
वेरमे सयोगी गुणठाणे तीर्थकरनाम मेळीड वेवारे आडनीसनो
उदय छे चउदमे अयोगी गुणठाणे अस ३ शुभग ३ मनुष्य-
गति १, पचेंद्राजाति १, जिननाम कर्म ए नवनो उदय छे
ए नाम कर्मनो उदय गुणठाणाने विपे कळ्यो गोत्रकर्मनो देश
विरति गुणठाणा सूर्धा ये गोत्रनो उदय छे उठायी पळे एक-
उच गोत्रनो उदय छे पृष्ठे उदयनो अधिकार कळ्यो ॥२३॥

उडरतिपमत्तता, सगडमी(समी)सद्वआउवेयाविणा ॥
छगअपमत्ताइ तओ, छपचसुहुमोपणुअसतो ॥२४॥

टीका—अयमूलोदीरणागुणस्थानेविभजयताह । तनउदीरणास्था-
नानिमूलत पचअष्टौसप्तपदपचद्वय तनोच्यते उडरति इत्यादि २४
उदीरणालक्षणचक्रमप्रकृतौ जकरणेणुड्डिया उदए दिज्जेण उडरणा-
पसा पगइद्धिअणुभागप्पसमुत्तरविभागा १ यत्कर्मनाप-
न्नपरमाप्वात्मकदलिककरणेनयोगसंज्ञिकेनवीर्यविशेषेणकथायसहिते
न असहितेनचउदयागलिकाबहिर्वर्तिनीम्य स्थितिम्योऽपकृष्य उद-
येदीपते उदयागलिकायामक्षिप्यतेपुषाउदीरणा उक्तच उदयावलि-
यनाहिरिल्लटिईहितो कसायसहिष्ण असहीणं वा योगसन्नेणकरणेण
दलीयमाकदियउदयावलिपापनेसणउदीरणात्ति साचवतुर्विधा तयया
प्रकृत्युदीरणास्यित्युदीरणाअणुभागोदीरणाप्रदेशोदीरणाच एकका-
पिद्विधामूलप्रकृतिविषयाउत्तरप्रकृतिविषयाच अनप्रकृत्युदीरणावसर

મિથ્યાદૃષ્ટિપ્રમૃતય પ્રમત્તાતાયાપદગ્રાપ્યનુમૂયમાનભવાયુરાવલિકા-
વશેષનભવતિતાવન્ સર્વેપ્યમીનિરતરમશ્ચાપિકર્માણ્યુદીરયતિ આ-
વલિકાગ્રશેપેપુઅનુમૂયમાનેભવાયુપિતૈર્જાપાવલિકાવશેષસ્યકર્મણ
અનુદિતદલિકાભાવાન્નોદીરણા ઉદીરણાદિઆવલિકામાત્રમેવદલિ-
કમુદીરયતિતસ્યચોદીરિતત્વાનેતિ મીસ્યતિસમ્યગ્મિથ્યાદૃષ્ટિ પુન-
રશ્ચાએવકર્માણ્યુદીરયતિ નતુકદાચનાપિસત્તમમ્યગ્મિથ્યાદૃષ્ટિગુણસ્થા-
નકેવર્તમાનસ્યસત્તાયુષઆવલિકાવશેષત્વાભાવાન્ સયનમુદ્દર્શાવ-
શેષાયુષ્કણ્વનદ્વાવપરિત્યજ્યસમ્યગ્ત્વમિથ્યાત્વચાનિયમાત્મનિપદ્યતે
इति अप्रमत्तादयस्त्वयोऽप्रमत्तापर्यंकरणानिशित्तिगदरलक्षणापेद्यायु-
र्विनावेदनीआयुર્पीअनरणपदकर्मण्युदीरयति तेषामनिविशुद्धतपात्रे-
दनीयायुपोरुदीरणायोग्याव्यवसायस्थानाभावात् वेयणीआणपमत्तो
इतिकर्मप्रवृत्तिवाक्यान् तत्रपअनत्तरोक्तानितानिचનાપુદીરયति
यत्त्वन्મોહનીયમાવલિકાવશેષનભવાને આવલિકાગ્રશેપેચમોહનીયેત-
સ્યાપ્યુદીરણાયાઅભાવાન્શેષાણિપચકમાણિઉદીરયતિ “છપચમુદ્દમો”
સૂક્ષ્મ સૂક્ષ્મસપરાયારય ગુણસ્થાનક પ્રથમપદઆવલિકાશેપે-
ચલોભોદય પચોદીરયતિ સૂક્ષ્મસ્તિસૂક્ષ્મસપરાયગુણસ્થાનસ્થોજીવ
લક્ષણયાશેય ણ્વસર્વત્ર પણ્વસત્તોત્તિ ઉપશાન્તમોહવેદનીયાયુર્મોહની-
યવર્જાણિપચકર્માણ્યુદીરયતિ ॥૨૪॥

ટિપ્પણ — હવે ઉદીરણા ગુણટાળે મૂલ કહે છે મિથ્યાત્વસાસ્ત્રાદન
?, અવિરતિસમકિત ?, દેશવિરતિ ?, પ્રમત્ત ?, પૂતલે ગુણ-
ટાળે સાતની પણ ઉદીરણા છે આઠની પણ ઉદીરણા છે તિહા
મથને અતે એક આવલિ આઝલો શેષ થાયતા આઝલોનો
ઉદય પામીયે પર ઉદીરણા ન પામીઈ તેણે સાતની ઉદીરણા
પામીઈ વીજૂ આઠની ઉદીરણા છે અને મિશ્ર ગુણટાળે મરણ

नयी ते माटे आटनी उदीरणा छे अने अप्रमत्तादिकनीन
गुणठाणे वेदनी कर्म तथा आउखानी उदीरणा नयी जे ए
कर्मने उदीरणा सहेस परिणामे छे ते माटे सातमायी आगले
वेदनी कर्मनी उदीरणा न करे उदयावली काई आणी मुख्या छे
ते उदय आवे छे मृक्षमत्तपराय गुणठाणे पहिले भागे छनी
उदीरणा छे, पछे मोहनी कर्मनो उदय एक आवलि शेष
रहि तेवारे पाचनी उदीरणा छे इग्यारमे गुणठाणे पांचनी
उदीरणा ॥२४॥

पणदोसीणदुजोगी, णुदीरगअयोगीसतमोह जा ॥
अडंसगरसीणअमोहा, चउचरिमदुगेयसतसा ॥२५॥

टीका—पणदोसीणति २५ क्षीणमोहोअनतरोक्तानि पचक-
र्माणुदीरयतितानिचनानुदीरयतिपावतुजानापरणदर्शनावरणान्तरा
याण्यावलि काशेषाणिभवति आगलिकाशेषेतुद्वेएव नामगोत्रलक्षणेक-
र्मणीउदीरयति हुजोगिति हेकर्मणीनामगोत्रारये योगामनोवाद्याप-
लक्षणाविद्यते यस्ययोगीइत्यनेनसयोगीरेवत्युदीरयति घातुदयाभा-
वान्मूलन अगतिपुवेदनीयायुषोस्तदीरणापूर्वोक्तकरणादेवनभवति
अनोद्वेएव “णुदीरगअयोगिति” अयोगीरेवकीनकर्म्याणुदीरक
योगवीर्याकरणवीर्याभावात् इत्युक्तामूलोदीरणा उत्तरोदीरणा तु
ओवतद्राविंशत्युत्तरशनमिष्यात्वे सप्तदशाधिकशतसास्वादने एकाद-
शाधिकशत सम्यक्त्वे चतुरधिकशतदेशे सप्ताशीति प्रमत्ते-
एकाशीति अप्रमत्तेयीणर्द्धानिकाहारद्विवेदनायद्विकमनुजायुर्वर्जशे-
परिसप्तति उदीरयतिअपूर्वत्वेकोनसप्तति रनिवृत्तिचादरेत्रिपष्टि
सूक्ष्मेसप्तपचाशत् उपशातेपदपचाशत् क्षीणमोहप्रथमभागेचतु
पचाशत् द्विधरमसमयेद्विपचाशत् मयोगिकेअलिनिचतुर्दशापग-

मेतीर्थकरोपेतेचएकोनचत्वारिंशत् उदीरणायाभवति सयोग्य-
 तेसर्वेषामपिउदीरणाभाव सचयासोदीरितत्वेनाकरणवैर्यत्वेनच
 स्वामित्वदूयवदेवभाजनीय वेदनीयमनुजायुष स्वामित्वप्रम-
 त्तपर्यंतमेवेति इति श्रीदेवचद्रगणिविरचितायास्वोपज्ञ विचारसार
 टीकायाउदीरणाधिकार ॥ कर्मोद्दीरणाव्याख्याकरणेयाथार्थ्यभाव
 विज्ञानेपरमात्रानुगवीर्य स्वभाजसत्ताप्रकभवतात् ॥ अधस्तत्ताक्रम
 कर्मणाज्ञानावरणादीनायोग्यपरमाणूनाग्रनसक्रमणादिकरणेनआत्म-
 प्रदेशावस्थितानालोलीभाजमापन्नानायास्यतिरपस्थानसद्भाज स-
 त्ताचतुर्विंशप्रकृत्यादिभेदे तन्मूलतः सत्तास्थानानिअष्टोत्तमचतु-
 र्लक्षणानिनीषितान सतमोहजा इतिशात उपशात अतुरया-
 पन्नमोहोयनस शातमोह एकादशगुणस्थानरूकयावत् अष्टानाम-
 पिकर्मणासत्ताअस्त्वेन “सतेअटयात्सय” जावुसमुविजिणुविइअनइए
 इतिकर्मस्तववाक्यात् “सगरीणत्ति”क्षीणमोहेगुणस्थानकेमोहकर्म-
 तापन्नदलिकानासर्वथात्मप्रदेशावस्थितेरभावात् अमोहामोहकर्मरहि-
 तसंसकर्मसत्तायाप्राप्यते “चउचरिमदुगेत्ति” चरिमद्विकेसयोगिअ-
 योगिलक्षणेगुणस्थानेचउइतिचत्वारिवेदनीयायु नामगोत्रलक्षणानि-
 सत्तायासति घातिनातुसर्वथाक्षयात् तन्सयोगिगुणेउदीतानिअ-
 नुदितान्यपिसत्तास्थानानिलभ्यते अयोगिगुणेतुउदितान्येव अ-
 नपचाशीतिसत्कर्मण सर्वप्रकृत्युदयस्तुस्तिउक्तसक्रमेणज्ञेय स्तिबु-
 क्सकयश्चययामिनशरावकेचिदुमानजलद्विन्दुमानजलशने शने
 परिक्षिप्यते तत्तूनजलशरावकेमिन्दृष्टिगोचरीभवति शरावकास्था-
 मेवलभते तदपष्टता पचाशीतिप्रकृतय यथायोगाद्विचत्वारिंशत्प्रकृ-
 तिपुसक्रमतितदवस्थालभते भिवाइतिचेतूनसक्रम्यते तर्हि पपुसक-
 म्म नीयमा वेणुइ इतिभगवतीवाक्यात् अनुदितानाक्षयाभाजस्तेनस-
 क्रम्यक्षपयतिइतिज्ञेय गुणाधिरूढोजीवोद्विविध उपशमश्रेणिगतो-

ક્ષપકશ્રેણિગતશ્ચનચારિત્રમોહગતૈકવિગતિ પ્રકૃતિઉપશમનાનઉપ-
શમશ્રેણિગત તેષામેવત્તપણાન્ ક્ષપકશ્રેણિગત દ્વયોરપિજીવયો
ર્વેતુતીત્રમદસ્થિતિરસત્ત્વરૂપોમેદોનત્તપકૃતિત્રપમેદ ઉદયોદીર-
ણાયાનમેદ સત્તાયાપ્રવૃત્તિમેદાત્મિત્તાધિકારસ્તત્ત્વલ્પત્વાત્પ્રથમ-
મુપશામિકાનામેત્રોચ્યતે ॥ ૨૫ ॥

ટીકા—ત્રારમે સ્ત્રીણ મોહગુણટાણે પહિલે ભાગે પાંચ
મલ કર્મની ઉદીરણા છે પછી જ્ઞાનાવરણી ? દર્શનાવરણી ?
અતરાય ? ૫ ત્રીન કર્મની આવલિકા જેવ ઉદય થકા ઉ-
દીરણા નથી તે માટે નામ ? તથા ગોત્ર ? ના ઉદીરણા
છે । ૬ તેરમે સયોગી ગુણટાણે નામ ? તથા ગોત્ર ? ની
ઉદીરણા છે । અયોગી ગુણટાણે ઉદીરણા નથી, લે કારણે
અજોગી ગુણટાણે કરણ વીર્યનો અભાવ છે અને ઉદીરણા
તે કરણ વીર્યથી થાયે તે માટે ઉદીરણા નથી । હવે સત્તાનો
અધિકાર કહે છે ॥ હગ્યારમા પુણ ટાણા પર્યંત મૂલ આઠ
કર્મની સત્તા છે । સત્તા આઠ કર્મની છે, ક્ષીણ મોહ ગુણ-
ટાણે મોહની કર્મની સત્તા નથી, તેણે સાન કર્મની સત્તા છે
તેરમે ઘડદમે ગુણટાણે વેદની ? તથા નામ ? ગોત્ર ?
આકુષો ? ૬ ચાર કર્મની સત્તા છે ॥ ૨૫ ॥

અઢચત્તસયસત્તા, ઉવસત તાવિજિણુવીયત્તદ્દણ
ઉવસમસમત્તીણ, ઉવસમસેઢી પવન્નાણ ॥ ૨૬ ॥

ટીકા—અઢચત્તેતિ ૨૬ મિથ્યાદૃષ્ટિગુણસ્થાના પ્રવૃત્તિઉપ-
શાતમોહગુણસ્થાનયાપદૃષ્ટત્વારિંશદધિકક્ષનસત્તાયામરતિ વિજિણુ-
તિ વિગતજિનનામપસ્માત્તદ્વિજિનજિનનામ વિરહિતનદેયાદૃષ્ટત્વારિં-

શશનમ્ભવતિ કેન્યાહ દ્વિતીયેસાસ્વાદને તૃતીયેમિધ્રદૃષ્ટા સામાણમિસ્મ
રહિસુરાનિચમિનિચનાનુસામાદનામિશ્રયો સમચચારિશશનમ્ભવતિ
इदमवददय इहमिष्यादृष्टेष्टचचारिश्मपिशनमत्ताया ॥ यथाह ।
પ્રાગ્બદ્ધનરકાયુ ક્ષયોપશમિકસમ્યસ્ત્વમચાપ્યતીર્થક્રનાગ્નોરમાર-
મ્યતે તદાસૌનરકેષૂત્પદ્યમાન સમ્યક્ત્વમવદયત્રમનિ તેનમિષ્યાદૃષ્ટે-
સ્તીર્થક્રનાગ્નોરપિમત્તાગમ્ભવતિ પુનઃ પૂર્વઅપ્રમત્તાદિપુગનમ્યાદારક-
દ્વિકરદરસેનિ । અગ્રાયુશ્ચતુષ્ટયતુચ્છુર્જાપાપેક્ષયા સાસાન્નામિશ્રયો-
સ્તુતસ્મિરેજિનનામરહિતેસમચત્વારિશશનસનાયામ્ભવતિ જિનના-
મસત્કર્મણોર્જીવસ્યનદ્વાયાનયામે સ્તદ્વાચારમસ્યચગુરુસમ્યક્ત્વન ચ
હત્કર્મસ્તરમાપ્યેષ્પુક્તનિત્યપરેણવિહીણ સીયાત્સપત્સનખટ્ટોઽસા-
સાયણમ્મિઝગુણે સમ્મામીસેયપપહીણ ? અવિરતસમ્યગ્દૃષ્ટ્યાદી-
નાઅશિષ્યદર્શનસત્તવાનાઅશુચ્યચારિશશનસત્તાયામ્ભવતિ કેપામિયાહ
उवसमेत्तिउपगमसम्यक्त्तउपगमउपशमश्रेणिचारिउमोहोपशमरूपाश्रेणि
यथाउक्रमोत्तरोत्तरगुणारोहरूपाप्रपत्तानामेवमभवति पूर्वमप्रमत्तादि-
ष्वोहारकादिउतसत्ताकग्योपशमश्रेणिउनोभवति ॥ २६ ॥

ટ્યાર્થ—હવે ઉત્તર કર્મની સત્તા કહે છે પૂરુસો અને
અટતાલીસ ઉત્તર પ્રવૃત્તિની સત્તા છે ઇગ્યારમા ગુણઠાળા
ધુધી બીજે સાસ્વાદન ગુણઠાળે અને ત્રીજે મિશ્ર ગુણઠાળે
જિન નામની સત્તા નથી તેણે એકસોસડનાલીસની સત્તા
છે એ ઉપસમ સમકિતવત જે જીવ છે, પહીલા સાતમા પ-
ર્યંત ચઢતા હોયે તેહને એકસો સડતાલીસની સત્તા થાયે
અનાદિ મિથ્યાત્વ જીવ પ્રથમથી સમકિત પામે । તેહને જિન
નામની ? આહારક ?ની સત્તા વેંચ કરે પછી હોયે પર
પ્રથમ તીર્થ હોયે । એ ઉપસમ શ્રેણિ ચઢતા જીવની । સત્તા
જાળવ્યા ॥ ૨૬ ॥

इगचत्तससयसता, खायगसमत्तसतसेढीण ॥

अडतीससयनग्गे, खवगसेढीपवज्जाण ॥ २७ ॥

टीका—अथवात्रकश्चिद्विषयोजिनानुगधिचतुष्कस्तत्प्रत्यय-
जन्यनरकतिर्यगायुषोऽग्रजक बद्धदेवार्थुर्मनुजायुषिवर्तमान क्षयो-
पशमसम्यक्त्वचारित्रशास्त्राद्वाहास्कादिरुपशमश्रेणिमारोहति तस्य-
तिर्यगायुर्नरकायुरनतानुगधिचतुष्टयलक्षणप्रकृतिपदकरहितशेषद्विच-
त्वारिंशदनसत्तायाप्राप्यते ॥ यदुक्तं बृहत्कर्मस्त्रभाष्ये ॥ अणतिरि-
नारपरहीअ त्रायालसयवयाणसन्निम्म उअसामगस्सपुत्रा तियदि-
सुहुमोवसतम्मि । १ । य कश्चिज्जीव क्षयोपशमसम्यग्दृष्टि
विशुद्धा यवसायवलेनकारणापत्रादमागंसापेक्षोपियथार्थगुञ्जतत्त्वभात्र-
मकार्यात्सर्गश्रद्धानुभज्जलान तनैकाग्रताप्राप्तवीर्येणक्षयीकृतानुव-
धिचतुष्कमिग्यात्प्रमिश्रमम्यस्त्वमोहलक्षणसप्तकस्तम्योपशमश्रेणिग-
तस्यापि एकचत्वारिंशदनमत्तायामवनि यावदुपशातमोहगुणस्थान-
कतावनृत्थायिकसम्यक्त्वोपशमश्रेणिस्थानाजीरानामेवभवति अथवा
पूर्ववगायु पश्चानृक्षयोपशमीभूयश्चायिकसम्यग्दृष्टिर्भवति तस्यसप्तक-
क्षयेएकचत्वारिंशदनमेवमत्ताया य पुन मनुस्य क्षपकश्रेण्यागे-
हानुकुलस्तस्यनरकतिर्यग्देवायुष सत्ताभावान् वेअमाउनरायुस्त-
त्सत्ताकण्वतेनअविरतिगुणस्थानातुदर्शनसप्रकायुस्तु (सूद) याभा-
वात् अनिउतिआदप्रथमभागायावत् अण्निशन्शतसत्तायाभवति
॥ २७ ॥

टिप्पण्यं—जे जीव पहेला क्षयोपसमकित होइ ते जीवने
परिणामनि विशुद्धता थाये । अननानुगधी ४ मिथ्यात्व मो-
हिनी ? समकित मोहिनी ? मिश्र मोहिनी ? एव सात
प्रकृति, क्षय अरे । तेहने एकसो एकतालीसनी सत्ता थाये

તે ચોથાથી માઢી ડગ્યાગમા પર્યંત ૧૪ ની સત્તા હોયે, એ જાંવ ક્ષાયિક સમકિતી ઉપસમશ્રેણિ છે તેહને ડમ હોયે ડમ ક્ષપક શ્રેણિ પઢિકજ્યા જીરને પ્રથમથી નારકી ? તિર્યચ ? દેવતા ? ની ગનિના આઝપા ટાલે, તેવાર પછી અન-તાદુમ્બી ૪ દર્શન મોહિની ૨ એવ દશ સ્વપાત્રે તેવારે ચો-થાથી માઢી નવમા ગુણ ઠાળાના નવ ભાગ છે । તેહને પ-હિલે ભાગે એકસો અટનીસની સત્તા છે । ડહા કોઈ પૂછે જે ત્રીન સત્તા તો ઝોડ જીરને ન હોઈ તો સ્વપાત્રે કિહાથી ? તેહનો ઉત્તર જે પરિણામે આઝપાનો બપ થાયે એહવા પરિ-ણામની યોગ્યતા ટાલે તેહની ક્ષેપણા ગવેપી છે, બીજે ભાગે એકમો વાપીસની સત્તા છે, ત્રીજે ભાગે એકસો ચડની સત્તા છે, ચોથે ભાગે એકમો તેરની સત્તા છે, પાંચમે ભાગે એ-એકમોચારની સત્તા છે, ડઠે ભાગે એકસોછની સત્તા છે, સાતમે ભાગે એકસોપાંચની સત્તા છે આઠમે ભાગે એકસોચાગની સત્તા છે નવમે ભાગે એકસોત્રીનની સત્તા છે ॥૨૪॥

દુસયસુહુમેલીણે, ડગસયનનવઈસત્તપપડીડ ॥

પણસી(હ)સયોગીઅયોગી, તેરસસ્વવીડળસિડ્ઝતિ૨૯

ટીકા—દ્વિતીયભાગેતુસ્થાપર ? મૂક્ષમદ્વિક ૨, તિર્યગ્ગતિ ૧, તિયગાનુપૂર્વલક્ષણદ્વિક નરકગાનિનરકાનુપૂર્વલક્ષણ ૨, આત-પોદ્યોતદ્વિક ૨, સ્ત્યાનદ્વિનિક ૩, - ઈર્કોદ્રિયજાતિચતુષ્ક ૪, સાધારણનામલક્ષણપ્રકૃતિપોટકકતિર્યગ્નરકગ તિનેમિત્તિકસત્તાયા-ક્ષીયતે સદાદ્વાવિંશશતસત્તાયાભવતિ તૃતીયભાગેઅપ્રત્યાસ્થાનપ્રત્યા-રપાનકધાયાષ્ટકક્ષીયતે તદાચતુર્દશશતસત્તાયાભવતિ નપુસકવેદે

क्षीणेनयोदशशतसत्तायात्र्येभागेभयति तन स्त्रीवेदक्षयेपचमेभा-
गेद्वादशशतसत्तायाभवति तनोद्वास्यपट्कक्षयेपष्टे भागेपटधिकश-
तसत्तायाभवति तत पुरुषवेदक्षयेसप्तमेभागेपचाधिकशतभयति-
सत्ताया तन सज्वलनक्रोधेक्षीणेअष्टमेभागेचतुरधिकशतभयति-
सत्ताया तन सज्वलमानाभावेनवमेभागेअधिकशतसत्तायाभ-
वति पुरुषप्रतिपत्तेरयनम अथस्त्रीपारभिरातनप्रथमनपुसकवेदनत
पुरुषवेदतनोद्वास्यपट्कतन स्त्रीवेदअथनपुसक प्रारभकतनोऽसौ
अनुदीर्णमपिप्रथमस्त्रीवेदक्षपयति तन पुरुषवेदतन पट्कतनो-
पुसकवेद तन सज्वलनत्रिक इत्येवक्रमनोनेय अनित्यतममये-
सज्वलनमायाक्षयेदशमेसूक्ष्मसपरायाख्येगुणस्थाने द्व्यधिकशतस-
त्तायाभवति क्षपकस्येकादशेअगमनात् क्षीणेक्षीणमोहारयेगुणस्था-
नेसज्वलनलोभस्यसूक्ष्मसपरायातेक्षयणादेकाधिकशत प्रथमेभागे-
क्षीणमोहेभवति ततोनिद्राद्वयक्षयगतेक्षीणमोहरयद्वितीयेभागेनव-
नवति सत्तायाभवति क्षीणमोहेचरमसमयेज्ञानाधिगणीयपचक्रमतराय-
पचकदर्शनावरणचतुष्टयक्षपयित्वासयोगिकेक्लीगुणस्थानेपचासीनि-
सत्कमाभवति अयोगिद्विचरमसमययात्र पचासीतिसत्तायाभवति
अयोगिचरमसमयानुपूर्वसमयेद्वासप्तति क्षपयतिताण्डदर्शयति देव-
द्विकदेवगतिदेवानुपूर्वाक्षयस्वर्गतिद्विक शुभाशुभविद्यायोगतिरू-
पगत्रद्विकम्पशाष्टकवर्णपचक रसपचकननुपचक रसनपचक सना-
तनपचक सहननपट्क सस्थानपट्क आस्थिरपट्क अगुस्लघु ?
उपधात ? पराधात ? उच्छवास ? निर्माण ? पचक अ-
पर्याप्तनामवत्येकत्रिक पाउगानिक सातासातरूप एकतग्रेदनीय
सुस्वरनीचैर्गोत्रमितिद्वासप्ततिक्षीयते तनोऽयोगिचरमसमयेनयोदश-
सत्तायाभवति मनानरेमनुजानुष्टयमिअत्रैवक्षीयते अरमनुजानुष्टयौ
कर्मण भित्तोदयोनास्ति स्तिष्ठुकसक्रमस्यापिअत्राभावान् प्रदेशपद-

નાભાત્રેચાશ્રયાન્ અત્ત તતોપર્મમેવમનુજત્રિકપશ આદેયસુભગ-
જિનનામઉદ્ધૈર્ગોત્રપચેન્દ્રિયજાતિ સાનાસાતપોરેકતરવેદનીઘ્નતાસ્ત્ર-
યોદશ મનુષ્યાનુપૃર્વામનરેણદ્વાદશચરમસમયેક્ષપયિત્વાસિદ્ધિપ્રાપ્તો-
તિજીવ અયમમર્ત્તોસ્વટાયાગગત્યતિક્કાતિકનિર્દેવનિરામયલ-
ક્ષણામિતિ ॥ ૨૮ ॥

ટિપ્પણ — સુદૃમસપરાયગુણટાણે એકસોવેની સત્તા છે, સ્ત્રીજ-
મોહગુણટાણે ચારમે પહિલે ભાગે એકસો એકની સત્તા છે તેહને
નિદ્રા ૨ ગયે નગાણની સત્તા વીજે ભાગે છે । જ્ઞાનાવરણી ૫
દર્શનાવરણી ૪ અનરાય ૫ ॥ સ્વપે તેવારે તેરમે તથા ચડદમે
ગુણટાણે પચાસીની સત્તા છે તે ચડદમાના છેટા થે સમય
રહે તેવારે જોત્તેર પ્રકૃતિ સ્વપે તેવાર છેહલે સમયે તેર પ્રકૃ-
તિની સત્તા રહે તે તેર પ્રકૃતિ અયોગીચરમસમયે સ્વપાત્રિને
સિદ્ધ થાયે ॥ ૨૮ ॥

સ્ત્રીજાસત્તસા નાળા, વરણતરાયપ્પચ ।

વેયણીયગોઅકમ્મે, દુગદુગસત્તાઅયોગિન્તા ॥ ૨૯ ॥

ટીકા — અપસત્તાસ્વામિત્વમાહ ॥ સ્ત્રીજાહિતિ ૨૯ ક્ષીજ-
મોહગુણસ્થાનકયાવનુજાનાવરણાતરાયપ્પચસત્તાયામરતિ વેદનીય-
ગોનાસ્થાનકયાવદ્ધવાતિ પ્રથમભા-
ગાતર્ણકૈરુસ્યસત્તામરતિ ॥ ૨૯ ॥

ટિપ્પણ — સ્ત્રીજમોહ ચારમા ગુણટાણાસીમ જ્ઞાનાવરણીની પાચ
પ્રકૃતિની સત્તા છે, અતરાયની પાચ પ્રકૃતિની સત્તા છે, વેદની
કર્મની થે પ્રકૃતિની સત્તા છે, ગોત્રકર્મની થે પ્રકૃતિની સત્તા

छे अयोगीना प्रथम भाग पर्यंत छे छेहछे भागे तेर रहे ते-
वारे एक वेदनी तथा एक मोहनी सत्ता रहे छे ॥ २९ ॥

धीएउवसतता, नवखवगाणतुवायराओछग ।
खीणेउचउसता, मोहेअडवीसउवसते ॥३०॥

टीका—धीएउवसननाइति द्वितीयेदर्शनापरणीयाख्येकर्मणि-
उपशातमोहातनवापिमकृतीनासत्ताभवति क्षपकानातुअनिगति-
प्रथमभागपर्यंतनवानामपिदर्शनापरणप्रकृतीनासत्ताभवति प्रथम-
भागातपोटशापगमावसरेस्त्यानर्द्विनिकाभावेतन परक्षाणमोहप्रथम-
भागपावनूदर्शनावरणीयस्यपटप्रकृतीनासत्ताभवति क्षीणमोहस्यच-
रमसमयेदर्शनावरणीयचतुष्टयमवसत्तायाभवति “ग्रीणदुचरिमेगसप-
हुतिदस्सओ” इतिवचनान् तन पद्दर्शनापरणीयमतानभवति अप
मोहनीयकर्मण सत्तास्वामित्वमुच्यतेमोहनीयेकर्मणिउपशमसम्यस्त्वो-
पशमचारिन्नतन उपशमश्रेणिगनस्यउपशातमोहगुणम्यानकयावनू
अणविंशतिप्रकृतय सत्तायासभवति कृतनिपुजपुत्रानयाय अकृ-
तनिपुजस्यानपेक्षैवग्रथिमेदकाळेप्रथमकृतनिपुजीक्षयोपशमसम्यस्त्व-
लभते अकृतनिपुजीतुउपशमसम्यस्त्वलभते इतिस्तिद्धाताशय कर्म-
ग्रथिकास्तुक्तनिपुजीअकृतनिपुजीजीवोपिप्रथमउपशमसम्यक्त्वमे-
वलभतेइतिवदति ॥ ३० ॥

ट्वार्य —धीजे दर्शनापरणा कर्मे उपशमश्रेणिने उपसात-
मोहगुणटाणामीम नरनी सत्ता छे । अपरुश्रेणिने नवमा गुण-
टाणाना धीजे भागे सोल प्रकृति खपे तेवारे धीणवी तीन
खपे छे तेहने उ प्रकृतिनी सत्ता रहे छे न्हन ४ निद्रा २
ने खीणमोहगुणटाणे पहिले भागे दर्शनापरणी उनी सत्ता छे

વીજે ભાગે નિદ્રા ૨ ક્ષય કરે તેગાર દર્શનાવર્ણી ન્યારની સત્તા છે ચારમાને જતે દર્શનાવર્ણી ૪ સત્તા સ્વપે છે મોહનીવર્મની ઉપસમસનકિન ઉપસમચારિનીયાને ઇગ્યારમા ગુણઠાણા પર્યન અઠાવીસની સત્તા છે ॥ ૩૦ ॥

અવિરડ્ડસમત્તાઓ, ડગવીસડવસમમ્મિસતસા ॥

સ્વગમ્મિયડગવીસ, તેરસચારસડગારચ ॥૩૧॥

ટીકા—અવિરયેત્યાદિ વાઙ્મિતિપશ્ચાત્તરેદ્વિત્યમેનક્ષાયિકસમ્યક્ત્વે ઉપસમશ્રેણિસ્થગ્યઅવિરતસમ્યગ્ગુણસ્થાનકાન્ આરમ્બપ્રકાદશયાવન્દર્શનસમરવિનાપ્કર્ષિગતિમોહપ્રકૃતિનાસત્તાભવન્તિ સ્વગમ્મિ ક્ષાયિકસમ્યક્ત્વઅપક્રમેણિસ્થસ્યપ્રથમમનતાનુવ્રતિચતુષ્કદર્શનત્રિકેશ્ચેણેઅવિરતમમ્યક્ત્વગુણસ્થાનનોડપ્રમત્તયાવન્મોહનીયસ્થકર્ષિગતિ સત્તાયાભવન્તિ તનોકપાયાષ્કેશ્ચેણેડનિશ્ચિત્તિનાદસ્તુતીયભાગેમોહનીયસ્યત્રયોદશસત્તાયાભવતિ તનોનપુસકેશ્ચેણેદ્વાદશસ્ત્રીત્રેદેશ્ચેણેપ્રકાદજ ॥ ૩૧ ॥

ટીકા ૪—તયા ક્ષાયિકસમકિતી ઉપસમશ્રેણીને ચોથા અવિરતિ ગુણઠાણાચી માઠીને ઇગ્યારમા ઉપશાત મોહ ગુણઠાણા પર્યન ગાર ક્રપાય નવનો કપાય પ્રકૃતિસની સત્તા છે ઉપસમભાષે મોહનીની પ્રકૃતિનો ઉદય નથી તેગારે પરસત્તાચી કાઠી નસકે ૧ રીત છે । હવે ક્ષપક્રમેણિને પ્રથમચી અનતાનુવ્રતી ૪ દર્શનમોહિની ત્રીન સ્વપે તેગારે પ્રકૃતિસની સત્તા છે પછી આઠ ક્રપાય સ્વપે તેગાર તેરની સત્તા છે, પછી નપુસકવેદ સ્વપાષે તેગારે ચારની સત્તા છે, પછી સ્ત્રીવેદ સ્વપાષે તેગારે ઇગ્યાર પ્રકૃતિ મોહીનાનો સત્તા છે ॥ ૩૧ ॥

પચયચડતિદુઙ્ગ, સતઠાણાણિમોહસતમ્મિ ॥

સુહુમજ્જઆડકમ્મે, ચડસતાઅપમત્તજ્ઞા ॥૩૨॥

ટીકા—દ્વામ્પયન્કશ્ચયેપચ પુરુષવેદશ્ચયેધનસ્ર સન્વલનલો-
ભસ્યશ્ચયેનિસ્ર સજ્વલનમાનશ્ચયેદ્વો સજ્વલનમાયાશ્ચયેएका स-
ज्ज्वलनलोभप्रकृतितत्त्वयेसत्ताभावोमोहस्यस्रक्ष्मसपराययावत् मोह-
नीयसत्ताक्षीणमोहादंशतुनेयेति सत्तास्थानानानिमोहसत्तायामूढमस-
पराययानुडतिसयय आयु कर्मणिअप्रमत्तयावत् चतुणामपिसत्ताभ-
वनि पर्ययद्वारेष्वेवनि ॥ ૩૨ ॥

ટ્યાર્થ —પટે દ્વાર્યાદિક સ્વપાને તેવાર મોહિનાને પાચ
પ્રકૃતિની સત્તા છે, તે મચેયી પુરુષવેદ રૂપાને તેવારે મોહિ-
નીની ચાર પ્રકૃતિની સત્તા છે, પટ્ટી સજ્વલનો ક્રોડ સ્વપાને
તેવાર આટમે ભાગે ત્રીન પ્રકૃતિની સત્તા છે, તે સજ્વલનોમા
થે પ્રકૃતિની સત્તા છે પટ્ટી સજ્વલની માયા રૂપાને તેવારે
દશમે મૂક્ષમ સપરાય ગુણટાણે ઇક લેખની સત્તા છે
દશમાને અતે તે પિણ સ્વપાપે તે અમોહી થાયે યુ દશમા
ગુણટાણા પર્યત સ્વપકથ્રેણિગ્રાહાને મોહિની કર્મની સત્તા
છે, ચારમો ગ્રીણમોહી છે આઝુલા કમની અપ્રમત્ત ગુણટાણા
પર્યત ચાર આઝુલાની સત્તા છે, પર્વ આઝુલો થાયો હોય
તેમાટે ઉપશમથ્રેણે જીવને ચાર આઝુલાની સત્તા કહી તે
યોગ્યતાની છે, ઉપશમથ્રેણિગ્રાહા પૂર આઝુલો ચારી પટ્ટી
થ્રેણિ ચહે ॥ ૩૨ ॥

ધડદુગ્ગસતતા, સ્વીણાઓળ્લસતનામમિ ।

તિનપટ્ટંડયસતતા, અસીહસવગેભવઅયોગિ ॥૩૩॥

टीका—तन परउपशमभ्रेण्यापतमानानाकेयाविर्जीवानापर्व-
चदायुषाएकादशयावन्चतुर्णामपिमत्ताभवति मिर्जाप्रापेक्षमिद-
वाक्य अथप्राक्श्चित्तमनुष्योदेवायुर्नवाउपशमभ्रेणिमारोहते तस्यमु-
ज्यमानमनुजायुरभिनयद्वदेवायरितिद्वयो सत्ताभवति पुनर्य औपश-
मिकसम्यग्दर्शनीअवदायुरेवोपशमभ्रेणिमारभते तस्यभुज्यमाननरा-
युपसत्ता(या)भवति रशीणाओइनि शायिकसम्यग्दर्शनीअपक्वभ्रेणिमा-
रोहतितनस्यैकमेवमनुजायु सत्तायाभवति नाम्मिनि नामकर्मणिउपशम-
भ्रेणिस्यम्यउपशातमोहयावन् अनेकजीवापेक्षयात्रिनयति सत्ताप्राप्ता-
प्यतेक्षपक्वभ्रेणिमारुदस्यनवमगुणद्वितीयभागेययोदशनामप्रकृतिक्षये
अशीतिरेवमत्तायायाउदयोमिद्विचरमसमयेतावद्भवति अयोगिचरम-
समयेनवनामप्रकृतीनासनाभवति तनरत्तासाक्षयेजीव सिध्यतिसकल-
प्रदेशपुद्गलकर्मक्षेपरहितएवभवति इति श्रीदेवचन्द्रगणिविरचिताया-
स्वोपजविचारसारटीकायासत्ताधिकार सत्ताकर्मपारयाकरणेजीवस्य-
भारविजानेसत्ताकर्मविमुक्ता भवतुर्जावा सदाजना ॥३३॥

टिप्पणी—चारे आऊखानी सत्ता भिन्न जीव अपेक्षाये होये
आऊखा वाच्या विना उपशम भ्रेणि माडे तेहने एक वर्तमान
मनुष्यायु सत्तामा होये ए रीते पण होइ क्षपक्वभ्रेणि जीवने
श्रोयायी माढी चउदमा पर्यंत एकन मनुष्यायु सत्तामा होय
हवे नाम कर्मनी सत्ता गुणगणे कहे छे उपशमभ्रेणिनी अ
पेक्षाइ सामान्य अनेक जीवने नाम कर्मनी प्राण प्रकृति सत्तामा
छे अने क्षपक्वभ्रेणिने नयमा गुणगणाना पहिला भाग पयन
प्राणनी सत्ता छे पत्री बीजे भागे सोलसपावे तेपारे तेर
नाम कर्मनी खपे तेपार तेरमा गुणगणा पर्यंत ऐसीनी सत्ता
छे पत्री चउदमाने छेहले भागे तिऊत्तरखपावे तेपारे अयोगी
तेने छेहले भागे नयनी सत्ता रहे छे ॥३३॥

सर्वजीयठाणमिच्छे, सगसासाणेपणअपज्जसन्निदुग ।
सम्मेसन्निदुविहो, सेसेसुसन्नीपज्जत्तो ॥३४॥

टीका—अथगुणस्थानेषुर्जास्थानानिक्थ्यते इहसुहुमनापरे
गिर्दिवितिचउअसत्तिपचेंदि अपजत्तापज्जत्ता कमेणचउदसजीअ-
ठाणा १, इहास्मिन्जगतिसक्षेप यारयायासग्रहनयेन एगेआया इ-
तिपक्कएवजीवभेदोमध्य यारयायाविशुद्धनगमआस यवहारनयेन-
चतुर्दशजीवस्थानानिकेनक्रमेणेतिचेदित्याह सक्षमचादरेकेन्द्रियद्विनि-
चतुरस्रसिंहासिपचेंद्रियाइनिसप्तएतेसप्तअपयाप्तपर्याप्तमेदाश्चतुर्दशप-
कस्पर्शनलक्षणमिन्द्रियेपातेएकेंद्रिया प्रथयमेजोवाभुवनस्पनय तेच
प्रत्येकद्वेयामूक्ष्मा प्रादराश्चननसक्षम नामकर्मादयात्सुक्ष्मा सकल-
लोकयापिन प्रादरनामकर्मोण्याप्रादरास्तेचलोकप्रतिनियतदेशव-
र्तिन द्वेस्पर्शनरगमनलक्षणेइन्द्रियेएपातेद्वीन्द्रिया कृमिपुतरकादय
त्रीणिस्पर्शनरसग्राणरूपाणिइन्द्रियाणियेपातेत्रीन्द्रिया कुशुमत्कूणयूका-
दय चत्वारिस्पर्शनरगमनग्राणचक्षुलक्षणानिइन्द्रियाणियेपातेचतुरिन्द्रिया
भ्रमरमक्षिकामशकगर्शिकादय पचस्पर्शनरसनग्राणचक्षु श्रोत्रलक्ष-
णानिइन्द्रियाणियेपा ते पचेन्द्रिया मत्स्यकलभसारसुरनारकमनुष्यादय
तयतिर्यग्मनुष्यपचेन्द्रियाद्विविगासजिन असजिनश्चतयसज्ञानसज्ञा
भूतभज्ज्जाविभावस्त्रभावपयालोचनदीर्घकालिकीसजायासासज्ञावि-
द्यते येपातेसजिन विगिष्टमरणादिरूपमनोविज्ञानभाजइनियावत्
तद्विपरीता स्त्वसजिनोमनोविज्ञानविकल्पाइत्यर्थ एतेचप्रत्येकदि-
धापयासकाअपर्याप्तकाश्च पर्याप्तिनामपुद्गलोपचयज पुद्गलग्रहणप-
रिणमनहेतुशक्तिविशेष साचविषयमेदात्पुढा आहारपर्याप्ति
शरीरपर्याप्ति उच्छ्वासपर्याप्ति भाषापर्याप्ति मन पर्याप्तिरिति-

तत्रययालोमादिआहारमादायस्वरूपनयापरिणामयति साआहार-
 रपर्याप्ति ययारसीभुतमाहारशरीरतया परिणामयति साशरीरपर्याप्ति
 येचपुद्गला शरीरतयापरिणमय्यद्द्विधाकारसहायनयापरिणामयतिमा
 शरीरपर्याप्ति ययाउदयानुगतिविशेषयापुनरुद्भासप्रायोग्यव-
 र्गणादलिकमादोय उच्च्वासरूपतया परिणमय्यालक्ष्य च मुचति-
 म्माउच्च्वासपर्याप्ति ययानुभाषायोग्यवर्गणादपगहीत्वाभाषान्वेन-
 परिणामय्यालक्ष्यवचनरूपतयामुचनिसाभाषापर्याप्ति मापुनर्मनोयो-
 ग्यवर्गणादलिकगहीत्वामनस्त्वेनपरिणमय्यालक्ष्यचिन्तनयापारकृत्वा-
 मुचतिसामन पर्याप्ति एताश्रयथाक्रममेकेन्द्रियाणाविकटासजिना-
 तयासजिनाचतु पचपटसरयाभवति स्वमयोग्यपर्याप्तिपरिसमाप्ता-
 पर्याप्तका तदपरिसमाप्तिविकलास्तेऽपर्याप्तका तेऽपयाप्तकाद्विवा-
 लक्ष्याकरणेश्चयेचाहारशरीरेन्द्रियपर्याप्तिनिष्पाद्यमियते तेलध्विऽप-
 याप्तका येचाहारशरीरेन्द्रियाणिनिष्पादितानि शेपा म्वयोग्या
 पर्याप्तय निष्पादयिष्यतितेकरणापर्याप्तका इतिमन्जीववृत्तमिच्छे
 इत्यादिसर्वानिजीवस्थानानिचतुर्दशाऽपिमिथ्यादृष्टिगुणस्थानैर्भवति
 सगति सप्तजीवस्थानानिसास्वादनेभवति पचाभर्यामा चादरकेन्द्रि-
 याऽपर्याप्ता द्वीन्द्रियाऽपर्याप्ता त्रीन्द्रियाअपर्याप्ता ३ चतुरिन्द्रियाअ-
 पर्याप्ता असजिपचेन्द्रियाअपर्याप्ता ५ सजिद्विरुमज्ञिअपर्याप्तपर्या-
 प्तकाकेतनापर्याप्तकाश्चेहकरणापर्याप्तकाद्रष्टया नतुलद्विअपर्या-
 प्तकास्तेषुमव्येसास्वादनसहितम्योत्पादाभावात् भावनाचकाश्चिदेवा-
 दिगतोर्जीव प्रथमप्रथिवीकायादिकआयुर्गन्वातत परग्रथिभेदस-
 मउपशमसम्यक्दर्शनमवाप्यसासादनगनआयु क्षयेएकेन्द्रियोभ-
 यति तम्योत्पत्तिकालेसभान्यते विकलेन्द्रियासजिनातुतिर्यग्मन्य-
 तमर्तयमृतस्यसभायते सम्ये अविरतिसम्यग्दृष्टिगुणस्थानेसजीद्वि-
 विधोऽपर्याप्तरूपोद्रष्टय इहापर्याप्तकरणापेक्षयानेयो नतुलक्ष्यय-

યાત્તક સમ્યગ્દષ્ટિર્ભવનિશેષેષુમિશ્રદેશવિસ્ત્યાગયોગિપર્યતેષુગુણ-
સ્થાનકેષુસર્જીપયાત્તલક્ષણમેકજીવસ્યાનપ્રાપ્યતે इति-યાख्याતાનિ
ગુણસ્થાનકેષુજીવસ્થાનાનિ ॥ ૩૪ ॥

ટીકા—હવે ગુણઠાણને વિષે જીવના ભેદ કહે છે મિ-
થ્યાત્વ ગુણઠાણે સર્વે ચંદ્ર ભેદ જીવના છે સાસ્વાદન ગુણઠાણે
અપયાત્તો પાચ વાદર અપયાત્તો ૧, ત્રેટીઅપયાત્તો ૧, તેટ્ટીઅપ-
યાત્તો ૧, ચૌરિંદ્રીઅપયાત્તો ૧, અસર્જીપચેટ્ટીઅપયાત્તો ૧, ઇ
પાચ અને સર્જીપચેટ્ટીઅપયાત્તો ૧, નવા સર્જીપચેટ્ટી પર્યાત્તો
૫ છે ઇવ સાન જીવના ભેદ છે સાસ્વાત્ન ગુણઠાણે તે જા-
ણવા સહિ ચોથે સમક્તિ ગુણઠાણે સર્જી પચેટ્ટી પર્યાત્તો તથા
અપયાત્તો ૫ છે જાવ ભેદ છે તથા દેશવિસ્તિ પ્રમત્તે ૧ અ-
પ્રમત્તઅપૂર્વકરણ, જનિરત્તિ વાદર સૂત્રમસપરાય ઉપશાતમોહ
ક્ષીણમોહ સયોગીગુણઠાણે અયોગીકેવલી ૪ અગ્યા ગુણઠાણે
૧ પચેટ્ટિપર્યાત્તો જીવભેદ છે

સર્વગુણઠાણમજ્જે, સનામગુણઠાણગચનેયવ ।

અજ્જવસાયમસરયા, સુહુમતાદગેગચઉચરિમે ॥૩૫॥

ટીકા—સપ્રતિગુણસ્થાનકેષુગુણસ્થાનાન્યાહ ॥ સર્વગુણઠા-
ણતિ ॥ ૩૫ ॥ સર્વેષુગુણસ્થાનકેષુમયગ્નનામેનિસ્વસ્વકીયનામ-
સ્વનામઘ્નગુણસ્થાનક સ્વનામગુણસ્થાનક “નેઅવ” જ્ઞાન યમિત્યવ
યતોમિથ્યાત્વેમિથ્યાત્વ ઘ્નગુણસ્થાનક “સાસાદન” સાસાદનમેઘ-
ગુણસ્થાનક મિથ્રે મિથ્રમેવગુણસ્થાનક ઘ્નમર્વજ્ઞેયન “સુહુમિત્તિ”
સૂક્ષ્મસપરાયયાત્ત પ્રત્યેક ઇકૈકારિનગુણસ્થાનકે મિથ્રઅ ઘ્નસા-
યાસ્તીત્રતીત્રનરતીત્રનમમદમદતરમદનમરૂપા, પરિણામભેદાઅસરયે

યા સહ્યાતીતાક્ષેષા તદ્વમિધ્યાત્વેપિતીવ્રમદાદિમેદેન અસહ્યેષા પરિ-
ણામા સતિ પુવસાસ્વાદનેપિતમ્યસ્તપ્રતિપાનન પ્રથમસમયે અપા
સાલ્કિષ્ટાદિતીયસમયેવિશેષત સાલ્કિષ્ટ તૃતીયસમયેવિશેષતસાલ્કિષ્ટ-
ક્ષેષા નોપિશુદ્ધાભવનિ શેષેપુગુણેપુસાલ્કિષ્ટા અપ્પસરયેષાત્રિસુદ્ધા
અપ્પસરયેષાભવતિ સયમસ્થાનાનામપિઅસરયેયત્વ કપાયક્ષયોપ-
શમન સયમબેળિન જ્ઞેય । સયમસ્થાનેચારિત્રાપિભાગાનાપ્રસ્થાન-
પન્તિરપિજ્ઞેય, સ્થાનાનાચતુ રથાનિકત્વમેવસૂક્ષ્મસપરાયયાનુ ઉ-
પશાત્તમોહક્ષીણમોહસયોગિઅયોગિગુણેચારિત્રસ્યૈકૈકમેવાવ્યવસાય-
સ્થાનમોહોદપામાત્રાતૂનાવ્યવસાયમેદ ઉક્તચભગવત્પા “નિર્ગયાણ-
પુગેસજમઠાણેસળાયાણપુગેસજમઠાણે ” પૃષ્ઠેચતુર્પુનિજરાસ્થાના-
નિઝનેકાનિપ્રનિસમયમસરયેયગુણનિર્જરાધિકૃત્વાત્ પ્રતિગુણસ્થાન-
કસ્ય “અસલ્લગુણનિજ્ઞરાજીવા” ઇતિચનાત્ ॥ ૩૫ ॥

ટિપ્પણ - સર્વ ચત્તર ગુણઠાણને વિષે પોતાના નામનો
તેહજ એક ગુણઠાણો પામીયે, જે કારણે મિધ્યાત્વમા મિધ્યાત્વ
ગુણઠાણો, સાસ્વાદનમા સાસ્વાદન ગુણઠાણો, એ સર્વન જાણરો
અને એક એકે ગુણઠાણે તીવ્રમદમદતસ્તીવ્રતર પરિણામમેદેઅ-
ધ્યવસાય અસહ્યાતા જાણવા એક મિધ્યાત્વ ગુણઠાણો વિષ
મિધ્યાત્વની તીવ્રમદતા અનેક પ્રકારની છે સાસ્વાદનમે વિષ
તીવ્ર મદતાનો પ્રતિસમર્પામેલે એક સમયના અધ્યવસાય, અસ-
હ્યાતા છે કપાયના તીવ્રમદતા ક્ષયોપશમયી છે તે જાનાઈ
કપાયનો ક્ષયોપશમ છે તામુઘી અવ્યવસાયનો પણ મેદ છે
એતલે ત્રશમા ગુણઠાણાપર્યંત અવ્યવસાય અસહ્યાતા છે તરત-
મયોગ છે તે પછી છટાણ વઢીયા છે । હગ્યારમાયી માઢી ઉપરલે
ચાર ગુણઠાણે મોહનો ઉદય નથી તેમાટે ચારિત્રનો એક

अल्पवसाय छे । निज्जरा धानकमे अनेक भेद छे, परचारि-
त्रना धानकनो भेद नयी ॥ ३५ ॥

मिछिदुगिअजय(यि)योगा, हारदुगुणाअपुवपणगेओ
मणवयउरलसविउव्वि, मिसिसविउव्व(वि)दुगदेसे । ३६ ॥

टीका—अथगुणस्यानकेषुयोगान्निरूपयन्नाह । मिछुदुगसि ३६ ॥
योगा पचदशया तनमनोयोगश्चतुर्धा सत्यमनोयोग असत्यमनो-
योग सत्यामृषामनोयोग असत्यामृषामनोयोग तत्स्वरूपचेद “स-
च्चाहीयासनामिह सतोगुणापयठावानिव्वरीयामोसामीसाजातदुभ-
(य)सहत्वा ? अणहिगपाजाना सुविमुत्थुच्चियाकेवळिअसच्चमोसा ए-
ववाग्योगोपिचतुर्वाद्रष्टय । काययोग सप्तवा औदारिक औदारिक-
मिश्र, वैक्रियवैक्रियमिश्र, आहारकआहारकमिश्र, कर्मणधननौदारि-
ककाययोगस्तिर्यग्मनुष्ययो तयोरेवापर्याप्तयो औदारिकमिश्रकाय-
योग वैक्रियकाययोगोदेवनारकयोस्तिर्यग्मनुष्ययो वैक्रियलघुमतो
वैक्रियमि श्रकाययोगोऽपर्याप्तयो देवनारकयोस्तिर्यग्मनुष्ययोवा वैक्रि-
यस्यारभकालेपरित्यागकालेचआहारकचतुर्दशपूर्वविद आहारकमि-
श्रकाययोग आहारकस्यप्रारभसमयेपरित्यागकालेचकर्मणकाययो-
गोऽष्टप्रकारकर्मविकाररूप शरीरचेष्टास्वरूपोतरालगतानुत्पत्तिप्रय-
मसमयेकेवलिसमुग्वातसमयेचयोगस्वरूपवस्तुत तत्त्वार्थटीकानो-
लिरूपते वीर्यातरायश्रयोपशमजनितेनपर्यायेणात्मन सवधोयोग ॥
सचवीर्यप्राणोत्साहपराक्रमचेष्टाशक्तिसामर्थ्यादिशब्दवाच्य अथ-
वाधुनतयेनवीर्योवीर्यातरायश्रयोपशमजनितपथायमितियोग सच-
कायादिभेदनिविच तनकाय शरीरमात्मनोयानिवास पुद्गलद्रव्य-
घटत स्यविरस्यदुर्बलस्यार्यालवनयष्टिकादिवद् विषमेषूपप्राहकस्त-
द्योगाज्जीवस्यवीर्यपरिणामशक्ति सामर्थ्यकाययोग यथाग्निसप

कर्तुं घटस्पर्शनापरिणाम तथाभूत आयकरणस्य गार्ह्यपरि-
 णानि मन्यात्मयुक्तकायायत्तावाग्वर्गणायोग्यरक्तशान्तिमुज्यमाना-
 वास्त्वेनकरणनामापत्रते तेनयत्तरेणसचशामनोयर्ह्यसमुत्पान-
 भापकशक्ति सवागयोग सत्पादिभेदाघर्ता यत्र अत्रपुद्गलापन्तुनो-
 नसयादिभेदभाज किंतुज्ञानभेदसत्पादिभेदमुरयन तद्दृष्ट्याहारी-
 तथापिनद्वलार्धनसाप्रकृतमत्वाद्वागपिसत्पादिभेदेनोपर्यते तथा
 आत्मनाशरीरनासर्गभेदेभैरुद्वितामनोवर्गणायोग्यरक्तशामननार्थक-
 रणभाजमालयते तत्संयत्तादात्मन पराक्रमविशेषयोग सयादि-
 विक्रपाद्यतु यत्र अनापिमनोवर्गणायोग्यरक्तशानसत्पादि यत्रदेशा
 परमार्थत किंतुनोद्विष्यावरणस्योपगमसमुद्भूतमनोविज्ञानपरिण-
 तात्मानोपलब्धानकारित्यादात्मसहचरिनद्यादुपचारन सयादि-
 ध्यपदेश उदारप्रधानसहजाग्राहनामहत्वाद्दुशरा तीर्थरुरादय-
 स्तेषामिदमौदारिक अथवा उदारप्रज्ञानभोक्षसावनरूपकार्यनिष्प-
 द्यतेतस्माच्छरीरान् तद्वेतुमनशरीरमौदारिक विविगाक्रियादृश्यादृश्य-
 रूपकारणोर्वक्रिय सुक्ष्मार्थग्रहणार्थतीर्थरुगतिशयादिमहिमायन्ते-
 कनार्थवाजात्रियनेष्ट्याहारक, सर्वकर्मप्ररोहनीज सासारिकगुखदुख
 भाजनकर्मवर्गणानिपत्रकर्मण, अत्रकर्मणशरीरकर्मणोर्नपेक्षयद्याहा-
 रतयागृहीतकर्मणवर्गणास्वका तेचशरीरस्त्वेनपरिणमतियेचाकर्मप्र-
 कृतितयापरिणमतियेचास्त्रपरिणत्यायोगवीर्यणगृहीताकर्मणवर्गणा-
 स्वकाकर्मप्रकृतितयापरिणनास्तेकयायाव्यनसायन स्थितिरसमा-
 जोभवति येचशरीरतयापरिणनास्तेनैवनास्थितिर्दुर्गति पूर्ववद्व-
 स्थितिप्रमाणतिष्ठति तेजसशरीरमाहारपाचनसमर्थनामिनवकर्मगृह-
 णकारणतेनतन्भेदेनोपात्त,नत्रयोगस्थानपरिणनिर्वायाविभागवर्गणा-
 दिरूपपुद्गलवर्गणावलविक्रणवीर्यभाजयोगनेनोच्यते पर्याप्तिना-
 मोदयागतमनोवाकृतायरीयाविभागत मनोवाक्यायवर्गणा पूहचा-

(र्यायत्तप्रवात्तद्रव्य ?) योगत्वेन यपदिश्यते तत्रपापात्विस्तयइत्या-
दियथार्यसत्य तद्विपरीतोऽसत्य पापनास्तिपरमवादिनास्तिर्दश्वरवृ-
तजगदित्यादिउभयलक्षण स यान्तोययेमागावश्वरतिपुसामपितन-
सभवात् उभयलक्षणायोगादसत्यानृतो यथाहेदेवदत्तग्रामगच्छेत्यादि
युपनिविधोवियोगश्चल्वीर्यननाद्विविध दयादानप्रजादिप्रवृत्त शुभ
हिंसास्तेयमैधुनेच्छादिप्रवृत्तोऽशुभइति "मिउदुमि" इत्यादिमिथ्याह-
ण्डिकमिथ्याहृष्टिास्वादनलक्षणनभयते अविरतसम्यग्दृष्टाचेत्येव-
गुणस्थानत्रयेआहारकद्विकोआहारककाययोगाहाररमिश्रयोगरहि-
तास्त्रयोदशयोगा सभवति "आहारकदुग्जायइचउदसपुबिस्सेति"
तेन तए तेषु तथा अपूर्वपचकेअपूर्वकरणानित्रयादरसुक्ष्मसपरायो-
पशातमोहशीणमोहलक्षणेनयोगाभवति तत्रया चतुर्विधोमनोयो-
गचतुर्विधोवाग्योग आदारिककाययोगइतिनशेषाअत्यनविशुद्धत-
यातेषा वैक्रियाहारकद्विकारभाभावात् तयोश्चोत्सुक्यादिपरिणामपूर्णक-
मेवसभवान् सवैक्रियादशयोगामिश्रे सम्यग्मिथ्याहृष्टिगुणस्थानके-
चतुर्विधोमनोयोग चतुर्विधोवाग्योग आदारिकवैक्रियलक्षणौद्वी-
काययोगौएवदशयोगामिश्रेभवतिनशेषा तत्रयाआहारकद्विकस्या-
सभव पूर्वाधिगमाभावात् कर्मणोदारिकवैक्रियमिश्राभावस्तुमरणा-
भावात् अत्रचवैक्रियलब्धिमताअमिनवैक्रियारभकालेवैक्रियमिश्र-
भवति तच्चकुतश्चित्कारणात्पूर्वाचार्यैर्नाम्नुपगम्यते तत्रसम्यगवग-
च्छामस्तयाविधसप्रदायाभावात् देशेदेशविरतिलक्षणेगुणस्थानकेवै-
क्रियवैक्रियमिश्रसहिताएकदशयोगाभवति यथाअनृतस्येति ॥३६॥

टिप्पण -- हरे गुणठाणे योग कहे छे मिथ्यात्व ? तथा
सास्वादन एक तथा अविरति समकिन ? ए तीन गुणठाणे
तेर योग छे मनना ४ वचनना ४ आदारिकद्विक २ वैक्रिय-

દ્વિક ૨ કાર્મણ ૧ શેષ ૧૩ છે આહારક ૨ વે નહીં તે
છોટે ગુણઠાણે મુનિને હોયે, વીજાને ન હોયે, અપૂર્વકરણ્યી
માઢી ૫ ગુણઠાણે રીણમોહ પર્યંત નવયોગ પામીયે મનના
૪ વચનના ૪ એક ઔદારિક એ નવયોગ છે પછે મિશ્ર ગુણ-
ઠાણે એ નવ મઘ્યે વૈક્રિય ૧ મેલીડ તેવારે ૧૦ યોગ છે
હ્રા વૈક્રિયમિશ્રનો અભાવ છે, જે અપર્યાપ્તો અવસ્થાએ મિશ્ર
ગુણઠાણો ન હોયે અને વૈક્રિયલક્ષ્ય નલિ કરે તેહને પણ
મિશ્ર ગુણઠાણે લક્ષ્ય કરે તે ગવેપી નથી, વિઙ્ગિઆહારમે
ઉલમિસ્તે ઇતિવચનાત્ ॥૩૬॥

સાહાર(ગ)દુગપમત્તે, તેવિઙ્ગિઆહારમીસવિણુહયરે ॥
કમ્મુરલદુગંતાહમ, મયવયળસયોગિનઅયોગી ॥૩૭॥

ટીકા—સાહારગદુપમત્તેત્યાદિ ૩૭ । પૂર્વોક્તપચૈકાદશયોગા-
સાહારકદ્વિકાઆહારકાહારકમિશ્રયુક્તા સ્વયોદશપ્રમત્તેભવતિ, ઔ-
દારિકમિશ્રકાર્મણાભાવસ્તુપૂર્વવદેવતેષ્વવૈક્રિયમિશ્રાહારકમિશ્રવિના-
પુકાદશ ઇતરસ્મિન્નપ્રમત્તગુણસ્થાનકેભવતિ, વૈક્રિયાહારકમિશ્રતુમા-
રભકાલેલલ્લુપજીવનતુઓત્સુક્યાદિપ્રમાદેસપ્રમેતુપ્રમાદાભાવાત્ નેતિ
“માયીવિઙ્ગિતિ નોઅમાયીવિઙ્ગિતિ” ઇત્યાગમવચનાત્ તથાકાર્મણ-
ઔદારિકદ્વિકાઔદારિકમિશ્રલક્ષણઅતાદિમમનસીસત્ય ૧ અસત્યા-
અમૃષારૂપૌમનોયોગો એવમેવસત્ય ૧ અસત્યાઅમૃષાલક્ષણૌવા-
ગ્યોગૌચેતિસપ્તયોગા સયોગિકેવલિનિભવતિ કાર્મણૌદારિકમિશ્રતુ-
સમુદ્ઘાતાવસ્થાપામિતિન અયોગિત્તિ નૈવએકોપિયોગ અયોગિકે-
વલિનિઙ્ગિતિઉક્તાગુણસ્થાનેપુયોગા ॥૩૭॥

ટ્યાર્પ —દેશપિરતિ ગુણઠાણે વૈક્રિય મિશ્ર મેલીયે તેવારે
૧૧ યોગ છે, મનના ૪ વચનના ૪ ઔદારિક ૧ વૈક્રિયદ્વિક

૨ એ ઇચ્છાર યોગ હોયે પ્રમત્ત ગુણઠાણે આહારકાદિક ૨ મેલીડ તેવારે તેર યોગ પામીયે પ્રમત્ત ગુણઠાણે તે મલ્લેયી વેક્રિય મિથ્રઆહારક મિથ્ર એ વે કાઢીયે તેવારે સાતમે અપ્રમત્ત ગુણઠાણે ઇચ્છાર યોગ હોયે, જે કારણે અપ્રમત્ત સાધુ લક્ષ્મી ફોરવે નહીં તેમ ભગવતીસુત્રમા કહ્યું છે, માપી વિઝવત્તિનો અમાપીવિ-વત્તિ એ વચન છે અને તેરમે સયોગી ગુણઠાણે કાર્મણ ૨ ઔદારિકમિથ્ર ૨ ઔદારિક ૨ મનના ૨ સત્યમનોયોગ ૨ અસત્યામૃપાપનોયોગ હમ વચનાન્ ૨ એ સાતયોગ પામીયે તે મલ્લે કાર્મણ ૧ ઔદારિકમિથ્ર ૧ એ વે યોગ સમુદ્ધવાન કરતા પામીયે અને અયોગી ગુણઠાણે યોગ નથી, યોગનોરોધ કાર્યો છે ॥૩૭॥

તિઅન્નાણદુદસાઈમેદુગે, અજયદેસિનાળવસતિગ ॥
તેમિસિમીસસમણા, જાયાડકેવલદુગતદુગે ॥૩૮॥

ટીકા—અનુનાતેષ્વેવોપયોગાનમિત્રાતુકામઆહ “ નિઅન્ના-
ણત્તિ ।૩૮। ત્રયાણામજ્ઞાનાનાસમાહારમ્પજ્ઞાનમત્યજ્ઞાનશ્રુતાજ્ઞાન ,
વિભગજ્ઞાનરૂપ દ્વયોર્દર્શનયો સમાહારોદ્વિદર્શનચક્ષુર્દર્શનાચક્ષુ-
ર્દર્શનરૂપમિત્યેતે પચોપયોગા મિથ્યાદૃષ્ટિસાસ્વાદનયોર્ભવતિ ન-
શેષા “ વેદિયસ્સદોનાણાઙ્કહલમ્ભતિ મળહસાસામ્યપહુચ્ચતસ્સઅ-
પજ્જત્તગમ્સદોનાણાઙ્કેતિપ્રજાપનાપેક્ષયા સાસાદનેજાનમ્મુદેસમત-
મપિકર્મથામિપ્રાયેણસાસ્વાદનસ્યમિથ્યાત્વામિમુક્તવાદનતાનુપધિ-
કષાયોદયેયથાર્યોપયોગમલીમસત્ત્વેન તત્તિવચનસ્યજ્ઞાનસ્યાપિમલી-
મસત્ત્વાદજ્ઞાનરૂપતાઙ્કેતિ । અવધિદર્શનાભાવશ્ચવિભગેકતિચિત્પર્યાય-
જ્ઞાનાન્ વપરંત્યેનસામાન્યાવચોવરહિતત્વાત્ । જીવામિગમે । વિભગિ-

नाअवधिदर्शनग्रहणेप्यत्रनिषेधस्तेनपंचमोपयोगा सम्पत्त्वविरत्य-
 भावाच्चनशेषा तथा अपने अविरत्तसम्यग्दृष्टौ देशे देशविरत्तौ नाण-
 दसणतिगति" मनिश्रुतावधिरूप ज्ञानत्रिक चशुअचउअवधिदर्शन-
 रूपदर्शनत्रिक एव पडुपयोगा नशेषा सर्वविरत्यभावात् एतेष्वप-
 दुपयोगामित्रे अजानसहितादृष्ट्या तत्रसम्यग्दृष्टित पतिनानाआ-
 सताम्यासन ज्ञानराहुययेचमिध्यात्वनोमिश्रत्यगतानाआसताम्या-
 सतो अजानराहुयइतिनेनज्ञानाज्ञानेमितीजीवापेक्षयागृहीतेनस्तुत-
 स्तुसम्यग्दृष्टेरज्ञानप्रमाणानि सशयत्वान्। अवविभगेअवधिदर्शनतन्
 जीवाभिगमापेक्षया "समणाजयाद्दति" इति पयादीनाइत्यनेनप्रमत्ता-
 प्रमपूर्वकरणानिरुत्तिचादरसुक्ष्मसपरायोपशानमोहक्षीणमोहलक्षणेपुस-
 नगुणस्थानकेषुमन पर्यययुक्ताइतिसप्तउपयोगा ज्ञानचतुष्कदर्शन-
 त्रिकरूपाभवतिकेवलज्ञानकेवलदर्शनलक्षणोपयोगरूपउपयोगद्वयअ-
 तिमद्विकेसयोगिकेवलीअयोगिकेवलीलक्षणचरमगुणस्थानकेद्विकेम-
 वाति नशेषा अनमत्यादिज्ञानानामस्तुरवरूपात् आत्मनिकेवलज्ञान-
 कालेपिमत्यावरणादीनाक्षयात् तदज्ञानानामपिनिरावरणत्वभवान्
 मत्पादीनामपिसत्त्वनयापि सवितुरुदयेतारकादीनासत्त्वेपितत्प्रभावात्
 तयैवकेवलज्ञानस्यप्रकटमत्यादिप्रवृत्त्यभावात् "नष्टमिच्छाउमत्थिपु-
 नानेकेवलनाणेउवज्झइ" इत्यागमवाक्यात् यत्रहारनयेनडाइस्थिक-
 ज्ञानाभावात् तत्प्रवृत्त्यभावात् ॥ ३८ ॥

टिप्पणी — हवे उपयोग वार गुणठाणे कहे छे आदिम वे
 गुणठाणे मिध्यात्त्र सास्वादन ए वे गुणठाणे तीन अजान वे
 अचशुचक्षदर्शन ए पाच उपयोग छे प्रथम वे गुणठाणे अ
 विरति समकित ? तथा देशविरति ए वे गुणठाणे ज्ञानत्रिक
 ३ दर्शन ३ पहिला ए ३ उपयोग छे मिश्र गुणठाणे मिश्रित

उपयोग छे जे जीव तेह समकिनयी पडि मिश्रे आये तेहने
पूर्वाम्योप माटे ज्ञान होये, जे मिथ्यात्वयी आवे तेहने अ-
ज्ञान होये अने यति आदीदेइ छट्टायी नारमा गुणठाणा पर्यंत
मन पर्यायज्ञान भेलीये एतले चार ज्ञान, तीन दर्शन, ए सात
उपयोग होये अनहुग तेरमे चऊदमे गुणठाणे केवलहुग कहेता
केवलज्ञान ? केवलदर्शन ? ए बे उपयोग होय ॥३८॥

छसुसवातेऊतिगं, इगछसु सुकाअयोगिअलेसा ।

इगचउपणतिगुणेषु, चऊतिदुइगपचओवधो ॥३९॥

टीका—उपयोगाउक्ता, अनुनागुणस्थानकेष्वेयलेइयाअमिधि-
त्सुराह ॥ छसुसवाते ॥ ३९ ॥ यत्सुमिथ्यादृष्टिसास्वादनमिश्रा-
विरतदेशविरतप्रमत्तलक्षणेषुसर्वा षट्पिदृग्णा ? नील २ कापोत
३ तेज ४ पद्म ५ शुक्ल ६ लेइयाभवति, बवस्वामि अविरत-
सम्पत्स्वयावदेवपड लेइयाउक्ता साचप्रतिपद्यमानकापेक्षया, तेउ-
तिग तेज पद्मशुक्ललेइयालक्षणविक इगिति एकस्मिन्प्रमत्तेभवति
विशुद्धत्वान्पदसुअपूर्वकरणादिसयोगिपर्यतेपुशुक्लापुभवति अयोगि-
ति अयोगिन योगरहितत्वेनसिद्धा अप्ययोगिनएवेतितेअलेइया-
लेइयारहिना लेइयाचयोगप्रभवा तेननयोगरहिताना इहलेइयानाप्र-
त्येकमसख्येयानिलोकाकाशप्रदेशप्रमाणान्यच्यवसायस्थानानि ततो-
मदाव्यवसायापेक्षयाशुक्ललेइयादीनामपिमिथ्यादृष्ट्या कृष्णलेइया-
दीनामपिप्रमत्तगुणस्थानकेपिसभवोनविरुध्यते इतिनदेवमुक्तागुण-
स्थानकेपुलेइया साप्रतवहेतवोवक्तमारभते मूलहेतवोचत्वार मि-
थ्यात्व अविरति कषाया योगाश्च तत्रमिथ्यात्व अयथार्यावबोधपूर्व-
कतत्त्वनिर्धाररूपतत्त्वपचप्रकार अमिगृहेणेद एव दर्शन श्रेभन-

नान्यदित्येव रूपेण बुद्धदर्शनविषयेण निर्वृत्तमामिग्रहिक यद्वशाद्बोधि-
 कादिबुद्धदर्शनानामन्यतमहठेन गृह्णाति तद्विपरीतमनमिग्रहिकं य-
 द्दशात्सर्वाण्यपि दर्शनानि शोभनानीत्येवमीषन्माव्यस्यामुपजायते त-
 दनमिग्रहिकम्, अमिनिवेशकज्ञात्वामित्याहुः सदाग्रह रूपमयागोष्ठमा-
 हिलादीना साशयिकयच्छशयेन निर्वृत्तयद्वशाद्भगवदहं दुपदिष्टेष्वपि-
 जीवादितत्त्वेषु सशय उपजायते तयानजाने किमिदं भगवदुक्तं धर्मा-
 स्तिकापादिसत्यमुनान्ययेति अनाभोगयदनाभोगेन निर्वृत्तशून्यतारूप
 तच्चैकेन्द्रियादीनामिति पचप्रकारमित्याह मिति द्वादशप्रकाराववि-
 रति कथमित्याह मन स्वात करणानिन्द्रियाणि पचतेषां स्वस्वविषये-
 प्रवृत्तमानाना अनियमोऽनियम इत्यनेन रसनेन्द्रियाविरतौ मृषावाद्-
 सग्रह मन स्पर्शनेन्द्रियाविरतौ स्नेयोपदान सकलेन्द्रियाविरतौ मैथु-
 नस्य सग्रह मनस अविरतौ परिग्रहास्त्रय रसनेन्द्रियाविरतौ रागिभोज-
 नास्त्रय तथा पृष्ठापृथिव्यस्तेजो रागुवनस्पतिनसरूपाणां भावाहिसारू-
 पा अविरति षड्दशद्विंशशेषा कष ससारस्याय कषाय कषाय
 सहचरितानो कषाय कषायतुल्या इत्यर्थं कषाया षोडश अनता-
 नुष्येऽप्रत्यारयानप्रत्यारयानसज्ज्वलनक्रोधमानमायालोभाख्यास्ते-
 पा कषायाणां सदृशा कषायतीव्रतीव्राभेदमदास्तेनो कषाया द्वास्त्रय
 त्परिशोकभयदुःखदुःखी पुनपुनः करूपानव इत्येव पचविंशतियोगा
 पचदशपूर्वव्याख्यातस्वरूपा एव मूलतः बन्धहेतुश्चत्वार उत्तरत सप्त-
 पचाशन्भवति तन्मूलहेतुन गुणस्थानेषु विभजयन्नाह इगति एक-
 स्मिन्मिथ्यात्वे गुणस्थानके चत्वारो बन्धहेतव अथमर्थे मिथ्यादृष्टि-
 गुणस्थानवर्तमानं जितु ज्ञानावस्थानीयादिकर्मचतुर्भिर्मिथ्यात्वाविरति
 कषाययोगलक्षणे चतुर्भिः प्रत्ययैर्नानातिचतुर्षु सास्वादनामिश्राविरति-
 सम्यग्दृष्टिदेशविरतरूपेषु मिथ्यात्ववर्जिना अविरतिकषाययोगलक्षणा-
 ख्य प्रत्यया सति भावना च सास्वादानादिचतुर्षु गुणेषु वर्तमान ज-

સુરવિરતિકષાયયોગલક્ષણૈસ્ત્રિમિ પ્રત્યયૈ જ્ઞાનાવરણાદિકર્મઞ્ઞાતિ
યથાપિદેશેષ્ઠલપ્રાણાતિપાતવિપમાવિરનિરસ્તિનયામિસ્વલ્પત્વાન્નેહવિ-
વક્ષિતા સર્વવિસ્તારવેવસર્વયાઽવિરત્યમાવદ્ધતિ પળતિ પચસુગુણસ્થાન-
કેષુપ્રમત્તાપૂર્વકરણાનિવૃત્તિચાદરસૂક્ષ્મસપરાયલક્ષણેષુદ્વૈપ્રત્યયૈકયા-
યયોગામિરૂપૈયસ્યસદ્વિપ્રત્યયોવ્યવોભવતિ इदमुक्तभवतिमिथ्या-
સ્વાવિરનિદેહતુદ્વયસ્થતેષ્વભાવાત્ એપેનકષાયયોગપ્રત્યયદ્વયેનામીપ્ર-
મત્તાદય કર્મઞ્ઞાતિइतियावन् તયાનિષ્ણુપશાતશીળમોહસયોગિ-
કેવલિલક્ષણેષુગુણસ્થાનકેષુએકએવયોગલક્ષણ પ્રત્યયૈયસ્યસદ્વિ-
પ્રત્યયોભવતિ ઇષુનિષ્ણુગુણસ્થાનેષુયોગપ્રત્યયએવકર્મઞ્ઞાતિ સાતા-
વેદનીયારૂપનદપિદ્વિસામયિકપ્રકૃતિપ્રદેશલક્ષણદ્વિવિધવ્યવકરોતિ ।
યોગાપયડિપદ્મસઠિઈ અણુભાગકસાયાઓઈતિવચનાન્ અયોગિગુણે
હેત્વભાવાન્નુષંગભાવદ્ધતિ ॥ ૩૯ ॥

ટિપ્પણ — હવે ગુણઠાણે ભેદયા કહે છે ગુણઠાણે મિથ્યા-
ત્વથી માઢી છઠા પર્યંત છ ભેદયા છે સાતમે અપ્રમત્ત ગુણઠાણે
તેજો ૧ પદ્મ ૨ શુક્લ ૩ ત્રીન ભેદયા છે આઠમાથી તેરમા
પર્યંત ૭ ગુણઠાણે એક શુક્લ ભેદયા છે અયોગી ગુણઠાણે
ભેદયા નથી ભેદયા તે યોગપરિણામ છે તે યોગ નથી તે માટે
અયોગી ને ભેદયા નથી તે યોગ વિના હોયે નહીં હવે ૪
હેતુ કહે છે તિહા મૂલ ૪ હેતુ ચ્યાર છે । મિથ્યાત્વ ૧
અવિરત ૨ કષાય ૩ યોગ ૪ એ ચ્યાર હેતુ છે । તે હવે
ગુણઠાણે કહે છે એક મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ચ્યાર ૪ હેતુ છે
પછી સાસ્વાદન ૧ મિત્ર ૨ અવિ તિ ૩ દેશવિરતિ ૪ એ ચ્યાર
ગુણઠાણે અવિરતિ ૧ કષાય ૨ યોગ ૩ હેતુ ૪ ત્રીન છે ।
પછી પણ કહેતા પાચ ગુણઠાણે પ્રમત્ત ૧ અપ્રમત્ત ૧ અપૂર્વ-

करण १ अनिवृत्तिमादर १ सूक्ष्मसपराय १ ए पाच गुणत्राणे
कपाय तथा योग ए वे वय हेतु छे । पञ्जी तीगुणेषु कहेना
तीन गुणत्राणे उपशातमोह १ क्षीणमोह १ सयोगीकेवली १
इणे तीने एक योग प्रत्यर्थापो वय हेतु छे ॥ ३९ ॥

पणपन्नपन्नति(य)छहीय, चत्तगुणचत्तछचउदुगवीसा।
सोलस(वस)नवनवसत्त, हेउणोनउअयोगम्मि॥४०॥

टीका—अथ गुणस्थानेषु उत्तरहेतुनाह ॥ पणपत्तपत्त्यादि-
मिध्यादृष्टौ आहारकशरीर आहारकमिश्रलक्षणमिश्ररहिता ज्ञेया
पचपचाशद्वेन सति तेचामीपचमिध्यात्वअविरनिष्ठादश कपाय-
पचविंशति योगाम्त्रयोदश सारवादनेपचमिध्यात्वोना पचाशद्वे-
तगोभवति मिश्रेनिचत्वारिंशद्वहेतगोभवति औदारिकमिश्रवैक्रिय-
मिश्रलक्षणमिश्रद्विककर्मणशरीर अनतानुचक्षितमैर्विनाइयमनभा-
वना “नसम्ममिडोषुण्डकालमिनि” वचनान् सम्यग्मिध्यादृष्टौ परलो-
कगमनाभावान् औदारिकमिश्रवैक्रियमिश्रकर्मणअनतानुभव्युदया-
भावात् अनतानुचक्षितमिध्यात्वास्ति । अतएतेषु सप्तसु पूर्वोक्ताया
पचाशनोऽपनीतेषु ज्ञेयान्निचत्वारिंशद्वहेतगोमिश्रेभवति । अविर-
त्ताचपरलोकगमनसंभवात् पूर्वोपनीतमोदारिकमिश्रवैक्रियमिश्रकर्म-
णचपूर्वाक्तायानिचत्वारिंशद्वन प्रक्षिप्यते ततोअविरतेपदचत्वा-
रिंशद्वहेतगोभवति “गुणचत्तेति” देशे देशान्तरा एकोनचत्वारिंश-
द्वहेतगोभवति, नसासयम पा अविरति औदारिकमिश्रकर्मणअप्रत्या-
रयानचतुष्टयचेति तत्रनसासयमत् बहुच्छतकचुणात्वस्यसकपजघ-
साविरतिगमात् गृहि गामशम्यपरिहास्त्वेनशम्यपरिहास्त्वेनसम्यप्या-
रभजनमाविर्गता तथापिनविवक्षिता कर्मणौदारिकमिश्रौतु विग्रहग-

त्यपर्याप्तावस्थायाचदेशविरत्यभावात्तसम्भवत द्वितीयकषायस्याप्य-
 प्रादुदयात् उक्तचावश्यकनिर्गुक्तौ धीयकसायाणुदय अपघ्नकखा-
 णावरणनामधेज्जाण देशविस्मन्तलदृति ? तदभावेऽवतत्प्रादुर्भावं
 तत एतेसप्तपूर्वोक्ताया पदचत्वारिंशतोऽपनीयते तनएकोनचत्वा-
 रिंशद्वधहेतव शेषा देशविस्तेभ्यति तथाषट्त्रिंशतिवधहेतव प्र-
 मत्तेभवति इदमग्रहदय प्रमत्तगुणस्थाने एकादशवाअविरति प्र-
 त्याख्यानावरणप्रतुष्टयचनसम्भवति आहारकद्विकषलभ्युपयुक्तस्य-
 सम्भवतिअत एवोक्तायाएकोनचत्वारिंशत पचदशकेऽपनीतेद्विकेच-
 तत्रप्रक्षितेषाद्विंशतिवधहेतव प्रमत्तेभवति, तथाऽप्रमत्तस्पलभ्य-
 नुपजीवनेनाहारकमिश्रत्रैक्रियमिश्रलक्षणाद्विकरहिताश्चतुर्विंशतिवध-
 हेतवो अप्रमादेगुणस्थानकेभवति, अपूर्वकरणेपुन सैवचतुर्विंशति-
 वैक्रियमिश्रलक्षणाद्विकरहिताद्वाविंशति वधहेतवोभवति एतेपूर्वो-
 क्ताद्वाविंशति हास्यस्तरतिशोकभयनुगुप्तालक्षणाद्विकरहिता षोड-
 शअनिवृत्तित्रादरेसम्भवति तेएवषोडशवेदविकल्पीपुनपुसकलक्षणस-
 ज्वलनविकसज्वलनक्रोधमानमायालक्षणतेनविनादशवधहेतव सुक्ष्म-
 सपरायेभवति तेएवदशलोभरहितानवधहेतव उपशातभोहेक्षीण-
 भोहेचभवति कषायोदयरहितत्वमेवानयो तथैदारिकाद्विककर्मण-
 सत्यमनोयोगअसत्याअमृषामनोदोग सत्यवचनयोग असत्याअ-
 मृषावचनयोग एवसप्तहेतव सयोगित्रयोदशमेसम्भवति भावनाच-
 औदारिकतनुवर्त्तमानऔदारिकमिश्रतुकेवलिसमुद्घातद्वितीयपञ्चसप्त-
 मसमये कर्मणतुसमुद्घातावसरेतृतीयचतुर्यपचमेमनोयोगावलन-
 नतुमन पर्यवज्ञानानाक्षेत्रानरस्थितानाकूनप्रभानाउत्तरदानकालेवा-
 ग्योगप्रवृत्तिस्तुष्टिर्द्ववन अयोगमिति अयोगिगुणस्थानकेनसतिव-
 धहेनवइति ॥ ४० ॥

ત્યાર્પ — હવે ગુણઠાણે ઉત્તર હેતુ છે તે કહે છે, તે મલ્લે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે તે મિથ્યાત્વના ૫ મેદ છે, અવિરતિના ૧૨ મેદ છે, કપાયના ૨૫ મેદ છે, યોગના ૧૫ મેદ છે, એ સર્વ સત્તાવન મેદ છે તે મલ્લે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે આહારક ૨ આહારકમિશ્ર નવી તેણે પચાસન હેતુ છે ॥ ૫ મિથ્યાત્વ ૧ અવિરતિ ૧૨, કપાય ૨૫, યોગ ૧૨ સાસ્વાદન ગુણઠાણે પચાસ હેતુ છે, પાત્ર મિથ્યાત્વ નવી, ચાર અવિરતિ, પચવીસ કપાય, ૧૨ યોગ પચાસ હેતુ છે મિશ્રગુણઠાણે અનતાસુવધી ૪ ઔદારિકમિશ્ર ૧ વૈક્રિયમિશ્ર ૧ કાર્મણ ૧ એ સાત કાઢીફ તેવારે અવિરતિ ૧૨, કપાય ૨૧, યોગ ૧૦, એ તેતાલીસ ચત્ર-હેતુ છે ચોથે સમક્તિન ગુણઠાણે ઔદારિકમિશ્ર ૧, વૈક્રિયમિશ્ર ૧, કાર્મણ ૧ એ ત્રીન મેલીયે છત્તે અવિરતિ ૨૨, કપાય ૨૫, યોગ ૧૨, એ છેનાલીસ ચત્રહેતુ છે પાચમે ગુણઠાણે અપ્રત્યાલ્પાનીયા ૪, પ્રસનિઅવિરતિ ૧, ઔદારિકમિશ્ર ૧, કાર્મણ ૧, એ સાત કાઢીફ તેવારે ઓગુણચાલીસ હેતુ છે અવિરતિ ૧૧, કપાય ૧૨, યોગ ૧ છે, છઠ્ઠે પ્રમત્તગુણઠાણે અવિરતિ ૧૧, પ્રત્યાલ્પાનીયા ૪, એ ૧૫ કાઢીફ તેવારે આહારક ચે મેલીયે તેવારે છવીસ હેતુ છે તેર કપાય ૧૨ યોગ, સાતમે ગુણઠાણે આહારકમિશ્ર ૧ એ તે કાઢીયે તેવારે ચોવીસ ચત્રહેતુ છે આઠમે ગુણઠાણે વૈક્રિય ૧, આહારક ૧ એ તે કાઢીયે તેવારે ચાવીસચત્ર હેતુ છે નવમે ગુણઠાણે હાસ્ય છ કાઢીફ તેવારે સોઠ હેતુ છે પઠી દશમે ગુણઠાણે ત્રીન કપાય ત્રીન વેદ કાઢીયે તેવારે દશ ચત્રહેતુ છે પઠી લેખ કાઢીયે તેવારે દુગ્યારમે શરમે નવ ચત્રહેતુ છે, તેરમે ગુણઠાણે સાત યોગના હેતુ છે, તથા અજોર્ગીગુણઠાણાને વિષે હેતુચત્ર કોઈ નથી ॥ ૪૦ ॥

मिच्छेपणमिच्छता, अत्रिरइसमत्तवारअविरइओ ।
देसेतसवहहीणा, योगापुरिवनेयवा ॥ ४१ ॥

टीका—अत्रवीर्यस्यशरीरपर्याप्तिं भाषापर्याप्तिं मन पर्याप्तिं
उदयेनगृहीततद्वर्गणावलवित्वकायवाग्मनोयोगादिति चेतनावीर्या-
दीनामिध्यात्वकपायेन्द्रियविषयोदययाप्तानातन्मया प्रवृत्ति मिध्या-
त्वादिहेतव क्षयोपशमीघ्नचेननावीर्यादीनाउदयाश्रितप्रवृत्ताना-
हेतुत्वयपदेश मिध्यात्वादीनाप्रकृतीनास्वोदयाव्रतसम्यग्दर्शना-
दिरूपाणाउदयत्वयपदेश यास्तृकशयोदयस्तावस्थित्यनुभागवधौ
पावधागमवृत्तिस्तावप्रकृतिप्रदेशवधौ ॥ उक्तच ॥ योगापपडि-
पपुसठिई अणुभागकसायाओ इतिमिच्छति मिध्यात्वेपचमिध्यात्व-
मेदा नोपरितनेपुगुणेषुद्वादशअविरतय अविरतसम्यक्त्वयावनूलम्पते
देशविरतिगुणेनसवजरहिताएवाद्वादशअविरतय प्राप्यते नोपरिगुणे-
प्रयोगा पूर्वगुणः२। केपुउक्तास्तद्वदेवज्ञातया ॥ ४१ ॥

टिप्पण्य —मिध्या व गुणठाणे पाच मिध्यात्व छे, पछी
मिध्यात्व नयी अत्रिरतसमकीत गुणठाणेसीम बार अविरति छे
देशविरति भावकपणो प्रगटे, पूरुप्राणानिपात विरमणवत छीयो
तेहने घसनी दिसा नयी इग्या छे छट्ठायी पछी अविरति
नयी, योग ते पूर्व कट्ठा छे तिम जाणवा ॥ ४१ ॥

आइदुगेपणवीस, अणुविणुइगणीसमीससम्ममि ।
देसेसत्तरयियविणु, तिअविणुतेरसगुणतिममि॥४२॥

टीका—कपायागुणेषुविमजयन्नाह आइदुगेति॥४२॥आदि-
द्विकेमिध्यात्वसास्वादनलक्षणेगुणस्यानद्वयेपचविंशतयएवकथाया-

सति तथा मिश्रेसम्यक्त्वेच अनतानुबधिचतुष्टयरहिता एकविंशत्य-
कषाया भवति देशे देशविरताख्ये सप्तदशकषाया द्वितीया अमृत्या-
रयानक्रोवमानमायालोभरहिनास्त्रयोदशकषाया गुणातिगाम्भिति गु-
णत्रिके प्रमत्ता प्रमत्ता पूर्वकरणश्रुते सति ॥ ४२ ॥

टिप्पण्य — आदि बे गुणठाणे पचवीस कषाय छे मिश्र
गुणठाणे तथा समकित गुणठाणे अनतानुबधी च्यार विना
एकरीस कषाय छे देशविरति गुणठाणे बीजा अमृत्याख्यानी
चोकडी विना सत्तर कषाय छे तीजी चोकडी विना तेर कषाय
छहे सानमे आठमे तीन गुणठाणे छे ॥ ४२ ॥

अच्छहासानवमेसग, वेयसजलणति(होण)इगसुहुमे
थोवुससताखीणा, सखगुणापत्तपित्रसता ॥ ४३ ॥

टीका—अच्छहासाइति नवमे अनिवृत्तिबादरे सगति सप्तहास्य-
पदकरहिताहेतव सति, वेदधिकसज्वलनत्रिकहीन इगति एव-
सज्वलनलोभाख्यद्व्युश्मेसपरायेदशमे गुणस्थाने हेतु प्राप्यते तत्र पर-
कषायोदयाभावात् नैव कषायोदयइति ॥ उक्तच ॥ हेतुस्वामित्व
गुणस्थानकेषु सप्रतिगुणस्थानकेषु वर्तमानजंतूनामल्पबहुत्वमाह यो-
वउपसतति स्तोका उपशातमोहगुणस्थानवर्तिनोजीवा यतस्ते प्रवि-
शन्त प्रतिपद्यमानका एकस्मिन्समये उत्कर्षत चतु पचाशत्प्रमाणा-
एव प्राप्यते पसन्ति प्राप्तास्तद्गुणस्थानवर्तिनस्तु उत्कर्षत शतपृथक्त्व-
प्रमाणा प्राप्यते नेम्य सकाशात्क्षीणमोहा सख्येयगुणापतस्ते प्र-
निपद्यमानका एकस्मिन्समये अष्टोत्तरशतप्रमाणालभ्यते तत्रस्था-
स्तु उत्कर्षत सहस्रपृथक्त्वप्रमाणा एव अत्र ननु प्रतिसमयचतु पचा-
शदुपशा ते अष्टोत्तरशतक्षीणप्रतिमानकभवतितर्हि असख्येयसमयप्र-

માણામ્યાપ્રાપ્તાસ્તથાઝ્કર્ષત અસરયેયા કથનમતિતત્રોચ્યનેનૈ-
વયત પ્રતિપદ્યમાનકાનાજવચન એકસમય ઉત્કૃષ્ટન અંશૈસમયા-
એવપ્રતિપદ્યમાનકા પ્રાપ્યતે નાપરેતત જગ્ન્યનએક ઉત્કૃષ્ટત
સરયેયાઅસરયેયા સમયાઅતરભવતિ “વર્તીસ” ઇત્યાદિ ગાથા ધ્યા-
રયાનેસિદ્ધદટિકાસિદ્ધપ્રાપ્તવિશેષણવત્યાદિધુજેય તેનાઅસરયેયાપુ-
ત્રજીવાનાસરયેયઇતિ । એતચોત્કૃષ્ટપદાપેક્ષયોક્તમન્યયાકદાચિદ્વિ-
પર્યયોપિટ્ટય કદાચિત્સ્તોકા ક્ષીણમોહા ગ્રહવસ્તુઉપશાત
મોહા કદાચિત્ક્ષીણમોહાએવનોપશાતા કદાચિદુપશાતાપુન-
ક્ષીણા અનયો સાનસ્વાદિતિજેયનયાનેભ્ય ક્ષીણમોહેભ્ય સકા-
શાત્ ॥ ૪૩ ॥

ટિપ્પણ — હાસ્ય પદક વિના નવમે અનિવૃત્તિ શાદર ગુણઠાણે
સાન કપાય છે ઘેદ ૩ સજ્વલન ત્રીન ઉદયમાર્થી ગયા એટલે
નશમે ગુણઠાણે એક કપાય છે પત્રી કષાયનો હેતુ અભાવ
છે હવે ગુણઠાણે અલ્પ ગ્રહત્વ કહે છે, સર્વથી ઉપશાતમોહ
ગુણઠાણે વર્તમાન જીવ થોડા છે, જે એ ગુણઠાણે એકસમયે
ઉત્કૃષ્ટા ચોપન જીવની પ્રવેશના છે તેમાટે તેહથી ક્ષીણમોહી
જીવ સરખાતગુણા છે જે રૂઢા ઉત્કૃષ્ટ પ્રવેશના એકસોબાઠની
છે, તેણે ગુણઠાણે પ્રાપ્ત જીવ તથા પેસના જીવ એ રીતે છે ॥ ૪૩ ॥

સુહમાનિયદિઅપુવા, સમઅહિયા સેણિયુગલસુવિસુદ્ધા ।
ઉવસામગાકિલઠા, જીગલભંતિતિયુગેસુ ॥ ૪૪ ॥

ટીકા — મુદ્ધમસપરાયાનિવૃત્તિશાદરાપૂર્વકરણવર્તિનોજીવાવિશે-
ષાદિ સ્વસ્થાનેપુનશ્ચિત્યમાનાસ્ત્રયોપિસમાસ્તુત્યાઇતિકથમિત્યાહ-
, એધુજીવાન્નિપ્રકારાલભ્યતે તેચશ્રેણિયુગલા શ્રેણિયુગલસ્થાનોપશમ-

શ્રેણિસ્થા ક્ષપકશ્રેણિમ્યાશ્રમવિશુદ્ધા इनिश्रेणिमारोदमाणा नि-
 गलनिर्मलतरपरिणामत्वात् मुनिशुद्धाउच्यनेपुन उपशामका ક્ષિપ્ત
 સહિદયમાના પ્રતિપત્તોપ્યત્રપ્રાપ્યતે, ઉપશાન્તમોહન પ્રતિપાતો-
 દ્રિવિત્ર ઉપશાન્તાદાક્ષ્યાન્ તત્રણકાન્શન દશમેદશમાત્રમે-
 નવમાદશમેષ્વયયાનન્નમચતુર્થેતન સામ્યાદનેતન પ્રથમેવ્રજતિ
 યસ્તુઆયુ ક્ષયાત્પનનિસણકાદગેમૃત ચતુર્થમેવ્રજગતિ નાન્ય ।
 इतिप्रतिपत्तेअपिउपशामकाजीवा लभ्यते एतेषुनिपुगुणस्थानेषु-
 इति, નનઅધિકોક્તા વિપ્રકારત્વેનકથનસરયેયગુણા યત અષ્ટોત્તર-
 ગ્રાન્તક્ષપકા વિશુદ્ધા ચતુ પચાગદુપશામકા વિશુદ્ધા , પુન
 સહિદયમાનાઉપશામકાઅપિભગ્નસ્તર્હિદ્વિગુણત્વેનસરયેયગુણા સ-
 ભવતિ નત્કયમધિકાઇતિઉચ્યતે ઉપશામકા પતન નસર્વે ક્રમે-
 ણપતતિ કેચિદુપશાતેઆયુ ક્ષયેત્રયગુણવ્રજનિતેષ્વતેષુપુનપ્રાપ્યતે
 અનોદ્વિગુણત્વાભાગાન્ અધિકૃતયુક્તા ॥ ૪૪ ॥

ટિપ્પણ —તેહથી મૂક્ષમસપરાય તથા અનિશ્ચિત્તિવાદર તથા
 અપર્પકરણ એ ત્રીન ગુણગ્રાણે પ્રતિમાનજીવ તેહથી પતલે સ્ત્રી-
 મોહથી એ ગુણગ્રાણે માહોમાહે સમ છે, અવિકાર છે એ ગુણ-
 ગ્રાણે ઉપશમશ્રેણિ ચઢતા તથા પડતા પામીયે છે, માહોમાહે
 સમ છે પ્રાપ્ત છે ઉપસમશ્રેણિ ચઢતા ક્ષપકશ્રેણિ ચઢતા એ
 વે તે શુ વિશુદ્ધજીવ કહીયે જે નિર્મલપરિણામ છે, ઉપશમશ્રે-
 ãિયી પડતા એ ગુણગ્રાણે વર્તમાનજીવ વિના સંતોષી કહીયે
 જે શક્તિ પલ્ટે માટે એ ત્રીન ગુણગ્રાણે એ રીતે જીવ પા-
 મીયે ॥ ૪૪ ॥

યોગિઅપમત્તદયરે, સસ્રગુણાદેસસાસણામીસા ।
 અવિરદ્અયોગીમિચ્છા, અસસચડરોદુવેળતા ॥૪૫॥

टीका—इतितेभ्यः सूक्ष्मादिभ्यः सयोगिकेवल्लिन सरयान-
गुणास्तेषां कोटिपृथक्त्वेनलभ्यमानत्वात् प्रतिपद्यमानकास्तुअष्टो-
त्तरशत आस्मिन्नेप्रप्राप्यमाणत्वात्तेभ्योइयरत्तिप्रनियोगिन प्रमत्ता
सख्येयगुणा प्रमादवतोनिर्ग्रयानहव कोटिसहस्रपृथक्त्वेनप्राप्यमा-
णत्वात्, प्रमत्तयाध्वत्सज्जिकर्ममभिजमनुग्याणामेवयोग्यत्वान् सरये-
यगुणत्वतेभ्यः देशविरतार्जाजसख्येयगुणास्तिरश्चामयसख्याता-
नादेशविरतिभावात् तेभ्यः सास्वादनाअसरयेयगुणा अत्रकदाचि-
त्सास्वादना सर्वथेयनभवति यदाभवति तदाजययत एकोद्वीच-
उत्कर्षनस्तुदेशविरतेभ्योप्यसरयेयगुणा चनसृष्टुगतिपुप्राप्यमाणत्वात्
अत्रोपशमभेणित प्रतिपतितापेक्षयात्वसरयेयवासभवस्तथापि-
ग्रथिमेदसभवोपशमात्पतनोऽसख्येयाभवति, इदकर्मग्रथरुहट्टीकानो-
क्षेय तेभ्योपिमिश्राअसख्येयगुणा सास्वादनाद्वायाउत्कर्षत पडा-
वळिकामात्रतयास्तोक्तत्वात्मिश्राद्वाया पुनरतमुहर्तप्रमाणनयप्रभु-
तत्त्वात् तेभ्योप्यसरयेयगुणाजविरतसम्पगदृश्य तेषागतिचतुष्टये-
पिप्रभुतनयासर्वकालसभवात् तेभ्योप्ययोगिकेवल्लिन भवरथाभय-
स्थमेवमिन्नाअननगुणा सिद्धानामनतत्त्वान्, भवस्थायोगिनस्तुज्ञी-
णमोहुत्पाएवतेभ्योऽननगुणामिध्यादृश्य साधारणयनस्पर्शसि-
द्धेभ्योप्यननगुणत्वात् तेषाचमिध्यादृष्टित्वादिति तदेवममिहितगु-
णरयानवत्तिर्जाजानामल्पगदृष्टम् ॥ ४५ ॥

टिप्पणी—तेहर्था योगी तेरमा गुणगणानार्जाव सख्यातगुणा
छे तेहर्था इतर वहेता प्रमत्त गुणगणानार्जाव सख्यातगुणा
छे ए सर्व गुणगणे सत्रियापर्याप्ता मनुष्य जीव पामीये छे, ने
सरयानगुणा छे तेमाटे तेहर्था देशविरति असख्यातगुणा छे,
तिर्यच मनुष्य ए २ गतिना जीव पामीये छे, तेहर्था सास्वा-

દન ગુણઠાણે જીવ અસર્યાતા છે, એ ન્યાર ગતિમે પામીયે તેહથી મિશ્રગુણઠાણે વર્તમાન અસર્યાતગુણા છે, જે કારણે સાસ્વાદનર્યા મિશ્રમૂષે રહેવાનો કાલ ઘણો છે, તેહથી અ-
વિરતિ સમકિન ગુણઠાણે વર્તમાન જીવ અસર્યાત ગુણા છે, જે
એહનો ઉત્કૃષ્ટકાલ વાસઠિ સાગરોપમ છે, તેહથી અયોગીજીવ
અનતાગુણા છે જે સિદ્ધ અયોગી છે તે માહે ગણ્યા છે, તેહથી
મિથ્યાનજીવ અનતગુણા છે, જે નિગોદીયા સર્વ મિથ્યાવિ તે
સર્વ ગણ્યા છે, એ છ મધ્યે ચ્યાર સર્યાતગુણા છે, અને વે ચોલ
અનતા છે ॥ ૪૫ ॥

તિગપણચડતિગભાવા, તિ અટ ઇગ દોગુણેસુમુલિહ્વા।
અન્નાણસ્સયડદઓ, તિગ ધાર ગુણમિમયમેયા ॥ ૪૬ ॥

ટાંકા—ઢહેદાનીભાગનાસ્વરૂપકથયાહ ॥ ભાગાદિતિમય-
નલક્ષણા જતો પરિણતિવિશેષાસ્તેમૂલન પચ સાન્નિપાનકસ્તુમયો-
ગજન્યત્યાત્ ઉત્તરોપિથ્યારયામેદજાપનાર્યપથુક્ત ઉપશમશાયિક-
ક્ષાયોપશિકમૌદયિકપારિણમિકાશ્વપચ પથ સાન્નિપાતિકહૃતિતનઉપ-
શમનઉપશમ કર્મણોડુદય્યવસ્થામસ્મપટલચ્છન્નાગ્નિનત્ મોહની-
યસ્યકર્મણ વિપાકપ્રદેશરૂપનયાદ્વિવિધસ્યાપિઉદયસ્યોપશમનઉપશ-
મ દ્વિવિધ, દર્શનચરણમેદાનૂત્રાનતાનુચ્ચિચતુષ્ટ્યદર્શનમોહનિક-
સ્યોપશમનાદુપશમસમ્યક્ત્વ અનકેચિત્ અનતાનુચ્ચુદયાભાવનો-
અશતશ્ચારિનપ્રાકટ્યમિચ્છતિ તદસન્ અનતાનુચ્ચિવિગમેતુચારિ-
નરુચિરવન ચારિનચારિનમોહપ્રકૃતૌઘૃહિત તદ્વાત્મન સ્યેયૈત્વત્ત્વ-
સકારિત્વાત્નગરદ્વારપિધાનવદ્દોવકત્વાચ્ચારિનમોહોપશમનાદુપશમ-
ચારિયમિતિ તથાનમ્પાત્યનાડુત્યય ક્ષય ધાતિકર્મપ્રકૃતીનાયદ્યદ્-

गुणरोचकानासत्तानोसर्वथाक्षयेयनिवृत्त दर्शनादिगुणव्यूह स क्षा-
यिक नवविध । ययाजानावरणस्यसर्वथाक्षयेनेवलज्ञानजीवादिव-
स्तुन विशेषवर्मावगोचक दर्शनसप्तकक्षयेक्षायिकसम्यक्त्व तत्त्व-
स्वरूपनिरतिचाररूपचाग्निमोहनीयक्षयेक्षायिकचारित्र सत्प्रवृ-
त्तिरूपस्वप्नेकद्वरूपस्थिरतारवभावानुभवलक्षणमप्रतिपातिचारित्र-
दानातरायादिक्षयेक्षायिकदानादिकपचप्रकारदानादिस्वरूपतुमिशेषा-
वश्यकनोक्षेय उदीर्णानाक्षय अनुदीर्णानातूपशम तेननिर्गुत
क्षायोपशम भावनाचयतस्तत्राप्नुदितशीणअनुदितचोपशातमित्य-
नोच्यते क्षयोपशमेदयोप्यग्निप्रदेशनपाकर्मणोपेदनानुजानान् न-
त्वसौगुणविधानायभगतिविषाक्पेदनतुनास्येति, उपशमेतुप्रदेशकर्मा-
पिनानुभवति क्षयोपशमेतुप्रदेशपेदनसद्भाव तेनक्षयोपशमेननिर्ग-
त क्षायोपशमिकोभाव तस्यभेदाअष्टादश, ज्ञानचतुष्टयअज्ञान-
यदर्शनय क्षयोपशमिदानादिपचक क्षयोपशमसम्यक्त्व देशविरति
सर्वविरति क्षायोपशमिकाद्वत्येवमष्टादश क्षयोपशमसम्यक्त्वादयोहि-
तद्विज्ञातकप्रकृतिप्रदेशोदयेनसातिचारनाभवति कर्मणासुदयेननिर्गुत
आदायिकनञ्च एकविंशतिप्रकार अन्नामणसिद्धतादिसयमलेसाकषा-
यगर्द्वेजा मिथमित्यनोच्यते कर्मणामष्टानाद्वाविंशशतप्रवृत्त्युदयोदृष्ट
सप्तपृक्विंशतिप्रकारेकपसृष्टहीतद्वत्युच्यते अज्ञानग्रहणात् ज्ञान-
दर्शनावरणदर्शनमोहनीयानासग्रह गतिग्रहणानूशेषनामगोत्रवेदनी-
यायुषिवाक्षिप्तानि भवधारणकारणत्वादेपाकर्मणामिनिर्लिङ्गग्रहणात्हा-
स्यादिग्रह शेषौदयिकस्यासिद्धत्वेसग्रह, ननुचकर्मप्रकृतिभेदाना-
द्वाविंशत्युत्तरशतप्रकृतिगगनयाप्रसिद्धमाम्नायेनचतस्रलेइया परि-
पठिनास्तदेतत्कथमुच्यतेअक्षयतेनामकर्मणिमन पर्यामिनामपर्याप्ति-
श्रवणविशेषोयेनमनोयोग्यान्पुद्गलान् आदायचित्तयन्त्रितेचमन्यमा-
ना पुद्गला सहकरणान्मनोयोगउच्यतेमनोयोगपरिणामश्रलेइया.

अतः मनः पर्याप्तसंगृहीतत्वादिति ज्ञेय एकेन्द्रियादीनाभावयोगा-
पेक्षया लेश्या जोग्यपभवा लेश्या इति पञ्चमागवचनात् पारिणामिक-
स्त्वमेद जीवत्वमभयत्वमभयनत्वमेदात् जीवभावे जीवत्व जीव-
त्वगृहणेन अजीवत्वादीनामग्रह भयासिद्धिर्यस्यासा भय भय
एवमभयत्व अभय सिद्धिगमनायोग्य कदाचिदपियोनसेत्स्यत्यभ-
व्यएवत्वमभयत्व इति त्रिपचाशब्देन उत्तराज्ञेया । भावानामिति ति-
गपण इति भावा इति पदसर्वत्रयोज्य तिगभावा पणभावा च उभावा-
निगभावा एव तति अङ्गुणेषु पदसर्वत्रयोज्य तिगुणेषु इत्यनेन त्रिगु-
णेषु मिथ्यात्वसास्वादनमिश्रलक्षणे तु निगभावा इति सत्यत्र यो भावा
क्षायोपशमौ दयिकपारिणामिका तत्रक्षयोपशममत्यजानादिक औ-
दयिकमनुयगानिमिथ्यामोहमिश्रमोहलक्षणपारिणामिकजीवत्वादि ए-
व ज्ञेय अष्टगुणेषु अविरतसम्यक्त्वदेशविरतप्रमत्तापूर्वकरणानि श्रुतिश्र-
वस्त्वक्षमसपरायोपशममोहरूपेषु “पण भवति” पचापि भावा सभयति
तैचानेकजीवापेक्षया कस्यचित् जीवस्य क्षायिकसम्यक्त्वोपशमचारि-
श्रवत एकस्यापि पचभावा सभयति क्षपकश्रेणौ तु चत्वारण्यभावा
तस्योपशमाभावात् “इगति” एकस्मिन्क्षीणमोहलक्षणे गुणस्थाने च उ-
भावा चत्वारो भावा उपशमरहिता भवति “दोगुणेषु” द्वयोगुणयोरित्यर्थ
द्विवचने बहुवचनमाकृतत्वात् सयोगिकेवल्लियोगिकेवल्लिगुणयो
निगभावा त्रयोभावा क्षायिकौ दयिकपारिणामिकयुक्ता भवति
मूलिहा इति देशीवचन मूला एवेति अत्राशयमेददर्शयन्नाह अत्राण-
रसति अज्ञानत्रयक्षयोपशमभावेऽप्युक्त पुनरोदयिकेभावे अज्ञानस्योपा-
दानअत्रक प्रतिविशेष उच्यते मत्यापरणादीनाक्षयोपशमेन अवशो-
धे जातेषु मिथ्यात्वोदयान्त्रिपर्यासअयथार्थज्ञानअज्ञान तच्चक्षायोप-
शमिक उपयोगस्य तदापरणस्मर्म्भक्षयोपशमोत्पन्नत्वात् त्रिपयासश्च-
मिथ्यावसहकारात् यत्पुन अत्राणतच्चज्ञानापरणोदयेन सर्वथाज्ञान-

स्यआवरणरोच अत्यन्तावरोपरूपअन्नाण तत्तुऔदयिकभावेज्ञान-
व्यतेनअन्नाणस्सइतिअज्ञानरयोदय निगुणमि निष्ठुमिध्यात्तसा-
स्वादनमिश्रलक्षणेपुअस्ति केचित् पुन केचित्सूक्ष्म पारयाकरणकु-
शला क्षीणमोहपर्यन्तेअज्ञानम्योदयमिच्छन्ति ज्ञानापरणादर्शनावस-
णकर्मोदयादन यावत्ज्ञानदर्शनचेतनाशनायत् अन्नाणतच्चकेवलज्ञा-
नप्राकट्येएवसर्वचेतनाप्राग्भावस्तनस्तनावाक्अज्ञानसभवदनिदि-
गुपटाअनसममति तच्चतेषामेवब्रमदति मयमेअस्ति नगमनयमते-
सम्यग्ज्ञानेजातेक्षयोपशमिकज्ञानस्यविपर्ययाभावात् सम्यक्त्वेना-
ज्ञानइति एवमूनमतेतुसर्वथाज्ञानावरकपटलाभावेणवअन्नाणाभाव-
इतिस्वयञ्छम ॥ ४६ ॥

टिप्पणी—हरे भाव कहे छे तिहा मूल भाव पाच छे
उपशम भावना २ भेद छे उपशमसमकिन, उपशमचारिन क्षा-
यिकभावना ९ भेद छे क्षायिकसमकिन ? क्षायिकचारिन ?
केवलज्ञान ८ करल्लभन ? क्षायिकज्ञानादि ५ लब्धिक्षयोप-
शम भावना भेद १८, उपयोग १० तनादिलब्धि ५ क्षयोप-
शमसमकिन ? देशविरति ? सर्वविरति ? एव १८ औदयिक-
भावना भेद २ ? अन्नाणअसिद्धत्त ? असपम ? लेइया ६
कपाय ४ गति ४ वेद ३ मिध्याव ? एव २ ? पारिणामिक
भावना भेद ३ भयत्व ? अभयत्व ? जीवत्त ? ॥ तेपन्न उत्तर
भावना भेद थया हवे गणठाणे मूल भाव कह छे मिध्यात्व
? सास्वादन ? मिश्र ? ए तीन गुणठाणे क्षयोपशम ? उ-
दय ? पारिणामिक ? ए ३ भाव छे समकिनया माडी इ-
ग्यारमा पर्यन्त आठ गुणठाणे पाच भाव छे एक क्षीणमोहे
उपशम विना चार भाव छे सयोगी केवली अयोगी केवली

ગુણઠાણે ક્ષાયિક ૧ ઔદયિક ૧ પારિણામિક ૧ એ ત્રીજા
ભાગ છે ઔદયિક ભાગનો મેદ જે અજ્ઞાન કેડ જાણ્ય નો
ત્રીજા ગુણઠાણા સીમ માને છે કેટલાંક આચાર્ય જાનારણી
દર્શનાચારણીનો ઉદય તેહને આજ્ઞાન રહે છે તે માટે ચારમા
ગુણઠાણાસીમ ઇહનો ઉદય માને છે જે ક્ષીણમોહને અતે એ
સ્વપ્ને અજ્ઞાન રે લીંચા તે ક્ષયોપશમભાગના મેદ છે, તે વિપ-
ર્યાસયુક્ત જાણરા અને ઔદયિક મત્તે જે અજ્ઞાન તે જે અ-
જાણ્યો ભાગ રહ્યો તે જાનાવર્ણના ઉદય તેહનો મેદ ઔદયિક
ભાગમા કયો છે ॥ ૪૬ ॥

ચતુરુગતિ, ત્રીસાસીસાસગઠદુગતીસા ।
વીસગુણત્રીસતેરસ, વારસભાવા ગુણઠાણે ॥ ૪૭ ॥

ટીકા—અવગુણસ્થાનેષુત્તરવિપ્રાશદ્વેદાન્યથાયોગિભજય-
નાહ ॥ ચતુરુગતિ અત્રીસાદ્વિનિપદાનુસર ચતુર્નાસાદ્વિ-
પ્રથમેમિધ્યાત્વેગુણસ્થાનકેચતુર્વિશદ્વેદાભાવાનાભવન્તિ અપ્રક-
ષયોપશમસ્યઅજ્ઞાનનિક ચતુર્ગુણદ્વય દ્વિનિપચક અપ્રદિર્શન વિ-
ભગેઅધિગ્રનમપિકર્મગ્રથે નાપ્રિજ્ઞ અજ્ઞાનદુદસાઆદ્યમદુગેદ્વિત્રિ-
નાત્ દાનાદિલ્લિપચક એ ૧૦ ઔદયિકસ્યૈકવિંશતિ
પરિણામકસ્યત્રયોપિત્રચતુર્વિશદ્વેદામિધ્યાત્વેભવતિ “દુગતીસત્તિ”
સાસ્વાદનેદ્વાવિંશદ્વેદા ભાવાનાત્રયોપશમમ્ય તે ઇવ દશ ૧૦ ઔદ-
યિકસ્યમિધ્યાત્વરહિતાવિંશતિ ૨૦ પારિણામિકસ્ય અભયત્વરહિતૌ-
દ્વૌઅભયત્વમિધ્યાત્વઐવસભવાત્ ઇવદ્વાવિંશતિ પુન દુગતિસત્તિ
મિશ્રેદ્વાવિંશત્તાપ્તસાસ્વાદનેનોક્તા અનકેચિત્મિધ્યાત્વસ્યાતેમિથો-
દયેન ત્રયોવિંશદિચ્છતિ તદપિસમ્મત, તથાપિમાયાયામિશ્રમોહસ્ય-

सप्रहात् नेह व्याख्यातकेचित् ते भीसिमीसइति वचनमालम्ब्य सप्त-
विंशद्वेदा मिश्रे वृत्तिः तदप्यपेक्ष्यमेव यत् श्रुतसम्यग्दर्शनाना-
नज्ञान नादसग्निरसनाणमिति उत्तरा यत्तन्मात्राश्रयेय, अनोद्वाविंश-
द्वेदापुत्र अविस्तरसम्यग्दर्शनगुणे "पणतीमत्ति" पञ्चविंशद्वेदा भा-
वाना, ननोपशमसम्यक्त्व ? क्षायिकसम्यक्त्व ? क्षयोपशमेतुक्षयो-
पशमसम्यक्त्व ? ज्ञानत्रयदर्शनत्रय ६ दानादिलङ्घिपचक्रद्वि-
द्वादश ? २ अज्ञानमिध्यात्वरहिताण्कोनविंशतिरादयिकस्य, अभ-
व्यस्वहीर्नाद्वापारिणामिकस्य, एवंपचविंशद्वेदाभवति अग्रीदयिके-
मिध्यात्वस्यम्याने केचित्सम्यक्त्वमोहोदयक्षिप्ति तदपिसम्मतमिति
देशविरतिगुणे "चउत्तोसत्ति" चतुस्त्रिंशद्वेदाभवति, ननोपशमसम्यग्-
दर्शन ? स्वायोपशमस्य द्वादश ता एवदेशविरतिमिलनेत्रयोदशऔ-
दायिकस्य, देवगतिनरकगत्यपगमेसप्तदशपारिणामिकस्य, द्वोद्विंशतिप्रमत्ते
"निगतीसत्ति" प्रमत्तेनयन्त्रिंशद्वेदाभावानाभवन्ति, तत्रपश्चात्ताया
चतुस्त्रिंशत देशविरति समयमनिर्यग्यगतिश्चापनीयते पुन मन
पर्यवज्ञानसर्वविरति शिष्येते तदानयन्त्रिंशद्वेदा प्राप्यते, अप्रमत्तेइति-
तयाऽप्रमत्तेसप्तमेगुणस्थानेविंशद्वेदा भावाना, अत्रकृष्णनीलकापोत-
इतिलेइयात्रयाभावान्तेनविंशद्विंशति, सगद्गुगरीसत्ति सप्त तथा अग्री
पदान्त्रिंशतिसत्रय इत्यनेनअपूर्वकरणेसप्तविंशति भावभेदाइति,
अत्रतेज पद्मलेइयात्रयोपशमापगमेसप्तविंशति, उपशमचारित्रेक्षिते
अष्टाविंशति, कर्मप्रकृत्तिकारस्तु उपशमचारित्रउपशातमोहेएवइ-
च्छन्ति, चारित्रमोहनीयप्रकृतीनावेद्यमानानानोपशम स्त्रितुत्रेणाव-
पिउपशमकण्ठगृहीतद्वि, भावत्रिभग्यातुकडेइति यायात्, उपशा-
मवस्तुउपशातइतिग्रहणेनगृहीततदपिदेशमात्रमिति, दशमेमूक्ष्मस-
परायगुणस्थाने " दुगरीसत्ति " द्वाविंशतिर्भेदाभावानाभवन्ति,
यत्तश्चवेदविकसज्वलनत्रिकम्पानुदयेशेषा द्वाविंशति भवति, तत्रो-

पशमद्विविधक्षायिरुदर्शन १ क्षयोपशमस्यज्ञानचतुष्टयदर्शनत्रिक-
सर्वविरति < दानादिपचकइतिनयोदशद्वैपारिणामिकमनुष्यगति-
सञ्चलनलोभशुक्लेशया सिद्धत्वरूपाओदयिकाद्विंशति, उप-
शातमोहेतुलोभकषायक्षायोपशमिकसर्वविरत्यभावात्त्रिंशतिभेदाभ-
वति, क्षीणमोहे " शुक्लीसति " एकोनविंशति भावानामेदाम-
वति, तेचउपशानोक्ता विंशते उपशमभेदद्विकापगमेक्षायिकचारि-
त्रेक्षितेभवन्ति, सयोगिगुणग्यानके " द्वैरसति " नयोदशभेदा
भावाभाववति, तेचनव क्षायिकोद्भवा मनुष्यगति १ शुक्लेशयाऽ
सिद्धत्वचौदयिक जीवत्वचपारिणामिकमिति नयो दश यत् प्रज्ञाप-
नायाकेवलिन किंभया किंअभयाइतिप्रश्ने नोभवानोअभवाइ-
त्युक्तत्वादिति, अयोगिगुणग्यानके चारमत्तिद्वादशभावा भवति
शुक्लेशयापगमात् अलेश्यत्वेनचास्येति, सिद्धानातुक्षायिक भेदा
जीवत्वपारिणामिकमितिदशभावाभवन्ति यद्यपिक्षायिकभाप्रभेदन-
केतुयानिकर्मक्षयममुग्यानमेवगुणानाग्रहण तथाप्यवातिक्षयसमु-
त्थानातथाशेषसकरादिगुणानातुपारिणामिकेप्रसग्रहइतिपचसग्रह-
टीकाशय इतिव्याख्यानागुणेपूत्तरभाप्रभेदा ॥ ४७ ॥

ट्यार्य — मिथ्यात्व गुणठाणे चोवीस भाव छे क्षयोपश-
मना १० औदयिकना २१ पारिणामिकना ३ सास्वादन गुण-
ठाणे बत्तीस भाव छे क्षयोपशमना १० औदयिकना मिथ्या-
त्वरना विना २० पारिणामिकना अभयपणा विना २ एव ३२
मिश्रगुणठाणे बत्तीस भाव छे, क्षयोपशमना १० औदयिकना
२० मिथ्यात्व विना पारिणामिकना २ अभय विना, समकित
गुणठाणे पानीस भाव छे उपनाम समकित १ क्षायिक सम-
कित १ क्षयोपशम समकित १ ज्ञान ३ दर्शन ३ दानादि ५
औदयिकना अज्ञान १ मिथ्यात्व १ विना ओगुणीस, पारिणामिक

२ एव पार्श्वस्य भावः देशविरतिः गुणठाणे चोर्वास्य भावः
 छे ए पार्श्वस्य भावः औदयिकनी गतिः २ नीकली क्षयो-
 पशमनो देशविरतिः ? भेलीये एव चोर्वास्य छे छठे प्रमत्त
 गुणठाणे तेवीस्य भावः देशविरतिः ? असयमः ? तिरि-
 गतिः ? ए तीन निक्क्या मन पर्ययज्ञान सर्वविरति ए वे भेल्या
 तेवारे तेवीस, अप्रमत्त गुणठाणे त्रीस भावः छे लेख्या तीन
 नीकली, तथा अपूर्वकरण गुणठाणे सत्तावीस भावः छे, तेजो ?
 पद्मलेख्या २ नीकल्या क्षयोपशम समकित ? ए एक नीकली
 तेवारे सत्तावीस छे तेमल्ये उपसमचारिन ? भेलीये तेवारे
 नवमे गुणठाणे अठावीस भावः छे इहा रुक्मपयडिमध्ये उप-
 शमचारिन इग्यारमेज गयेव्यो छे पछे वेद ३ सज्जलन ३
 ए ॥ काढ्या तेवारे दशमे त्रावीस भावः छे इग्यारमे गुण-
 ठाणे वीस भावः छे सीणमोह गुणठाणे उपशमना २ काढीये
 क्षायिकचारिन ए एक भेलीये तेवारे ओगणीस भावः छे सयोगि
 गुणठाणे क्षायिकना नव मनुष्यगति ? शुद्धलेख्या ? असिद्धत्व
 ? जीवत्व ए तेर भावः छे अयोगि चउदमे गुणठाणे शुद्ध-
 लेख्या विना ? २ भाव पार्श्वीये, सिद्ध जीवने क्षायिकना नव,
 जीवपणो पारिणामिकनो ए दश भावः छे ए दशमे जात्मरम
 छे ए गुणठाणे भावः कहा ॥ ४७ ॥

सम्मत्ताओ पचसु, उवसमसमतिगेसुचरणयु(जु)अ ।
 सम्माइ(यण)सुसतेपुण, सायगसमत्तगा हुति ॥ ४८ ॥

टीका—अथगुणस्थानेषुभावानाम्प्रान्तिरमुच्यते सम्मत्ताओ-
 इति सम्यक्त्वात्पचसुअपूर्वकरणपर्यन्तेषुगुणस्थानेषु उपशम-

सम्यग्दर्शनप्राप्यते " तिगेषु " त्रिकेषु नवमेदशमेष्टकादशे
 "चरणयुत" उपशमचारियुत, इत्यनेन उपशमदर्शन उपशमचारित्र
 एवमेदद्वयप्राप्यते पुन सम्यग्दर्शनादि उपशममोहयावत् क्षायिक
 सम्यग्दर्शनभवति यश्चेकचत्वारिंशत्सत्ताकस्तस्य क्षायिकसम्यग्त्व-
 प्राप्यते इति ॥ ४८ ॥

गुण	भावा	उप	क्षयो	क्षायि	औद	पारि
मि		०	१०	■	२१	३
सा		०	१०	०	२०	२
मि		०	१२	०	१९	२
अ		१	१२	१	१९	२
दे		१	१३	१	१७	२
प्र		१	१४	१	१५	२
ऽम		१	१४	१	१२	२
ऽप		१	१३	१	१०	२
ऽनि		२	१३	१	१०	२
स		२	१३	१	४	२
उ		२	१२	१	३	२
क्षी		०	१२	२	३	२
स		■	०	९	३	१
अ		०	०	९	२	१

टिप्पणी — सत कहैता उपशमश्रेणिवतने समकिनयी माढी
 इग्यारमा गुणटाणा पर्यन कोईक जीनने क्षायिकसमकितपणे
 होये जे एकसो एकनालीस सत्तागालो जीन श्रेणि उपशमचारिने

माडे तेहने क्षीणमोहगुणठाणे क्षायिकसमकित, क्षायिकचारित्र ए वे भेद क्षायिकमा पामीये ण्ठछे क्षायिकसमकित क्षायिक-
चारित्र छे ॥ ४८ ॥

स्त्रीणेसम्मचरण, नवमेदसमेदुगडुगभयणा ।

नवनवचरिमदुगम्मि, खायगभेया समुद्धिटा ॥ ४९ ॥

टीका—“स्त्रीणेसम्मचरणइति” स्त्रीणेश्चाणमोहगुणस्थानेक्षायिक
चारित्रप्राप्यते, नवमेअनिवृत्तिनादरे दशमेसूक्ष्मसपराये क्षायिकभाव-
स्यद्विकसम्पक्त्वचारित्रलक्षणवदति केचित्तुएकक्षायिकसम्यक्त्यमेव
वदति, एवभवतिभजनाचक्षाअपेक्षामेदएवज्ञेय “चरिमदुगम्मि” चर-
मद्विकेसयोगिकेवळिअयोगिकेवळिगुणस्थानेनवनवक्षायिकभेदाउक्ता
वीतरागेणेति ॥ ४९ ॥

ट्वार्थ—नवमे दशमे गुणठाणे क्षायिकना कोर्दक आचार्य
क्षायिकसमकित ? क्षायिकचारित्र ए वे भेद माने छे । अने
कोर्दक आचार्य क्षायिक समकित ? एक भेद माने छे एहवी
भजना छे । चरिमदुग कहेना छेहले वे गुणठाणे तेरमे तथा
चउदमे गुणठाणे क्षायिकना नव भेद पामीये ए सर्व क्षायि-
कना भेद कइया ॥ ४९ ॥

परिणामगस्सभेया, मिच्छे तिगसेसयंसिदुगचेव ।

अभवत्तविहीणपुण, चरिमदुगेएगजीउत्त ॥ ५० ॥

टीका—परिणामगस्सेति परिणामस्यभेदामिच्छेद्विनि मिथ्यात्वे
“तिगति” निरुज्जीवभयत्वाभयत्वरूपास्त्रयोभेदा प्राप्यतेरोपेषु-
सास्वादनमारभ्यक्षीणमोहपर्यन्तेषु “दुगति” द्विकभेदजीवत्वभयत्व

रूप अभयत्वेनहीनरहितद्विकप्राप्यते "चरमदुगति" चरमद्विके नयो-
दशगुणस्थानकेचतुदशगुणस्थानकेच जीवत्वमस्तिभयत्वतुसिद्धि-
गमनयोग्यत्वं तच्चारिजनिष्पातेननभयत्वं अभयतुपूर्वमेवनास्ति
अतोर्जीवत्वमेव, भयामन्यत्वस्वरूपतुभगवतीमूनेजयतीमश्वेचभय-
त्वनकर्मजमिति ॥ ५० ॥

टिप्पण्यर्थ — पारिणामिकभाजना भेद तीन छे ते मध्ये मिथ्या-
त्वगुणठाणे पारिणामिकना तीन भेद छे सास्वादनधी माडी
क्षीणमोह पर्यंत पारिणामिकनाए वे भेद छे । अभयपणो नही ।
अभयपणो मिथ्यात्वगुणठाणेज हुये । चरिम छेहछे वे गुण-
ठाणे एकजीवपणो छे भयपणो निहा टयो योग्यता नीपन्या
पडी कहेवाये नही ॥ ५० ॥

मीसेपणलद्धीओ, अन्नाणदसणदुगंचपढमदुगे ।

ओहीदसणजुत्त, मीसे नाणाइभयणाए ॥ ५१ ॥

टीका—मीसेपणलद्धीओइनिमिथेनाम क्षायोपशमिकेभावेपण-
लद्धीओपचलन्त्य दानलभभोगोपभोगवीर्यरूपा "आणति"अ-
ज्ञाननय मयज्ञानश्रुताज्ञानविभगलक्षण "दसदुगति" दर्शनद्विक च-
क्षुरचक्षुर्दर्शनद्वयच प्रथमद्विकेमिथ्यात्वसास्वादनलक्षणेगुणस्थानद्वये-
प्राप्यते "मीसेत्ति" मिश्रगुणस्थानेनाणाइ जानानिभजनात् भजना-
तुमिथ्यात्वान् मिश्रभागस्याज्ञान, सम्यक्त्वात् मिश्रभागस्यज्ञान,
अत्रकेचित्विभगेदर्शनमिच्छति, तदाशयदीपयनाह "ओहीदसणजुत्त"
इति अत्राधिदर्शनेनयुक्तमिति । अत्राधिदर्शनभवति एतद्वचनस्व-
मताविष्करणार्थनोक्तमित्युक्तीति । अत्राधिदर्शनमनुश्रियति भावनाच
वस्तुवर्माणलभनेतुसम्यग्दर्शनिनामेवज्ञानभाष्यकारणापिउक्तं श्रद्धा-

विरुद्धानामज्ञान शुद्धश्रद्धावतामेवज्ञान, मिश्रोदयस्तुसम्यग्दर्शन-
गुणरोधकएवअतोमिश्रेऽज्ञानमेवेति ॥ ५१ ॥

टिप्पण्य — मीसे कहेता क्षयोपशमभावना मेद ते मध्ये पाच
लक्ष्य, अज्ञान १ ३ दर्शन २ ए दश मेद मिथ्यात्व ? तथा
सास्वादन ए प्रथम “दुःख” वे गुणटाणे पामीये मिश्रगुणटाणे
जे समकिनयी पठनो मिश्रगे आवे तो अवधिदर्शन लेतो आवे
तेहने अवधिदर्शन कहीये, अने मिथ्यात्वयी मिश्रे आवे तेहने
अवधिदर्शन नही, अने मिश्रगुणटाणे जाननी भजना छे ।
चोयायी नीजे आवे तेहने जान कहीये, पहिलायी नीजे
आवे तेहने अज्ञान कहीये, ए अज्ञानमानि परिपाटी छे, पर-
श्रद्धाशुद्ध विना भाष्यकार प्रमुख अज्ञानज माने छे । मिश्र-
मोहनीयनो उदय दर्शन गुणने सर्वथा रोके छे, तेमाटे जाननी
भजना छे ॥ ५१ ॥

दसगणनातिगपण, लक्ष्मीओमीसगचसम्मत्त ।

चारस्तअविरडसम्मे, देसजुआदेसविरयमि ॥ ५२ ॥

टीका—“दसगणनातिगमित्यादि अविरडसम्मे” अविरनिसम्यक्त्वे
द्वादशक्षयोपशमभावमेदा प्राप्यते, तेचामीदर्शनत्रिकचतुरचक्षुरवधि-
दर्शन लक्षण “नाणतिग” ज्ञानत्रिक मतिश्रुनावधिज्ञानलक्षण
“पणलक्ष्मीओ” इतिपचदानादयोलब्धय “मीसगच” मिश्रकमिश्रा-
रयस्योपशमसम्यक्त्वं एवद्वादशक्षयोपशमभावमेदा प्राप्यते,
तेएवद्वादशमेदादेशयुक्तादेशविरनियुक्तादेशविरतौपचमेगुणस्थानके
त्रयोदशमेदा क्षयोपशमस्यप्राप्यते ॥ ५२ ॥

टिप्पण्य — चोथे समकिनगुणटाणे दर्शन तीन चतुर्दर्शन ?

અપ્રગુદર્શન ૧ અધિદર્શન ૧ જ્ઞાન ૩ દ્વાનાદિલ્પિ ૫ ક્ષયો-
પગમસમક્તિન ઇ અવિરતિ સમક્તિન ગુણઠાણે ચાર મેદ ક્ષયોપશમના
દ્વોરે, દેશવિરતિ ગુણઠાણે લે ચાર કલ્પા તેમા દેશવિરતિ મેલીયે
તેવારે ૧૩ તેર ભાવ પામીયે ॥ ૫૨ ॥

દેસવિણુસવવિરદ્, મળનાણજુઆપમત્તજુઅલમ્મિ ।
સમ્મવિણા ય અપુલ્લે, અનિચદ્ધિચડમ્મિચરણવિણા ૫૩।

ટીકા--‘ દેસવિણુતિ’દેશવિરતિવિનાસર્ગવિરતિમન પર્યાયજ્ઞાન-
યુતા પ્રમત્તેડપ્રગત્તેચતુર્દશક્ષયોપશમભાવમેદા પ્રાપ્યતે, સમ્યગ્દર્શ-
નહિતિક્ષયોપશમમમ્યગ્દર્શન વિનાઅપૂર્વવયોદગ્ધયોપશમભાવમેદા
પ્રાપ્યતે, અનિગત્તિગુણમ્યાનન “ચડમ્મિ” અનિરત્તિવાદરમ્મ૧૬મસ-
પરાયોપગાતમોહર્સાણમોહલક્ષણેપુક્ષયોપશમચારિત્રવિનાદ્વાદશમેદા
ક્ષયોપશમભાવસ્યપ્રાપ્યતે, કર્મપ્રકૃતાતુનવમેદગમેગુણસ્થાનેક્ષયોપ-
શમચારિત્રમિન્દ્રિય, તન ક્ષયોપશમભાવોનપ્રાપ્યતેહિતિ ॥ ૫૩ ॥

ટીકાર્થ —દેશવિરતિ કાર્ત્તીયે સર્વવિરતિ મેલવિયે । ઘલી
મનપયજ્ઞાન મેલવિણુ તેવારે પ્રમત્ત ગુણઠાણે અપ્રમત્ત ગુણઠાણે
ઇ બે ગુણઠાણે ક્ષયોપશમના ચડદ મેદ છે અપૂર્વકરણ ગુણ-
ઠાણે ક્ષયોપશમસમક્તિન વિના તેર મેદ પામીયે, અનિરત્તિ ગુણ-
ઠાણાથી માઢી જ્યાર ગુણઠાણે ક્ષયોપશમચારિત્ર વિના ચાર મેદ
છે સમ્મવપટીમવ્યે ત્થમા ગુણઠાણાપર્યન ક્ષયોપશમચારિત્ર
માન્યો છે ॥ ૫૩ ॥

મિચ્છેટ્ટગગોસપુણ, સાસાણતિગેઅમિચ્છડુદયસ્સ ।
સત્તરસદેસવિરણ, સુરનિરયઅન્નાણરહિઆઓ ॥૫૪॥

टीका—अथौदयिक विभजयनाह ॥ मिच्छेद्गतीसपुण्डति ।
मिच्छेमिथ्यात्वेऽपि शनिमेदा ओदयिकस्य प्राप्यते, पुन सास्वा-
दननिकेमास्वादनमिवाप्रितिसम्पत्त्वे 'अमिच्छति' मिथ्यात्वरहिता
“उदयस्तेति” आदयिकस्य भावस्य विनिर्भेदा भवति, एनद्रात्र्यतुद्वा-
दशमगुणस्थानपात्रन् अजानस्योदय मगृह्यते तमतपुन मुरय-
त्वेन अजानस्यापगमे अविरतसम्यग्दर्शने एतेन विंशतिरेव प्राप्यते
देशगते पचमगुणस्थानके सप्तदशमेदा ओदयिकस्य प्राप्यते, सुखति
देवगतिनिरयेति नरकगतिअज्ञानरहिता ॥ ५४ ॥

टिप्पणी—हवे औदयिकभावना मेद कहे छे मिथ्यात्व
गुणठाणे एकत्रीस मेद छे औदयिक भावना २१ छे, सास्वा-
दनयी तीन गुणठाणे मिथ्यात्व विना २० मेद पामीये, सम-
किन गुणठाणे ज्ञान विना ओगगीस छे, इमज मेद जणाव-
धानु वचन छे देशविरति गुणठाणे सत्तर मेद पामीये, देव-
गति ? नरकगति ? अजान ? ए तीन मिथ्यात्वे ए च्यार
नयी, ए वली मनमेद देखायो छे ॥ ५४ ॥

तिरिअविरयाओहीणा, पमत्तिअपमत्तिलेसत्तिगहीणा ।
अदुलेसापुबदुगे, अवेअतिकसायसुहुमच(उ)ओ ॥ ५५ ॥

टीका—तिरिअविरयाओति तिर्यग्गति ? अत्रितिन
हीनारहिता पचदशमेदा ओदयिकस्य प्रमत्ते प्राप्यते अप्रमत्ते लेस-
तिगति लेस्यानिकहीना कृष्णनीलकापोनरहिता द्वादश औदयि-
कस्य मेदा प्राप्यते, “सुहुमति” सूक्ष्ममपरायलक्षणे गुणस्थानके दे-
दनिककपायनिकरहिता चउत्ति चत्वार औदयिकभावमेदा प्राप्यते
॥ ५५ ॥

ટ્યાર્ય — નિર્યજનીગતિ ૧ અમયમ ૧ એ વે-કાર્ઠીયે તે-
વારે પ્રમત્તગુણઠાણે પાર મેદ ઔદયિકના છે, અપ્રમત્ત ગુણ-
ઠાણે કૃણ્ણનીલકાપોત લેશ્યા ત્રીન કાર્ઠીયે તેવારે ઔદયિકના
૧૨ મેદ છે વે લેશ્યા, તેજો તથા પદ્મ કાર્ઠીયે તેવારે આટમે
નવમે દશ મેદ છે ઔદયિકના વેદ ૩ વપાપ ૩ કાર્ઠીયે
તેવારે સુધ્ધમસપરાય ગુણઠાણે ઔદયિકના ચ્યાર મેદ છે લો-
ભકાપા ૧ અસિદ્ધપણો ૧ મન્યગતિ ૧ શુક્ર લેશ્યા એ ચ્યાર
છે ॥ ૫૫ ॥

ઉવસત્તિગેઅલોભા, લેસવિણાદોઅયોગીગુણઠાણે ।
મિચ્છતિગેસન્નિવાર્ટય, ચડ્ડગ(હગચડ)વારસડ્ડજ-
યતિન્નિ ॥ ૫૬ ॥

ટીકા—ઉવસન્નતિ ઉપશાતત્રિકે ઉપશાતમોહસયોગિકેવ-
લિલક્ષણેગુણસ્થાનત્રિકે અલોભતિ અલોભાલોભરહિતા ધય-
ઔદયિકમ્યભાવમેદા પ્રાપ્યતે લેસવિણતિ લેશ્યા શુક્રલેશ્યા વિના
તદ્વહિર્તા દ્વૌપરમારમેદા ઔદયિકસ્યાયોગીગુણસ્થાનેપ્રાપ્યેતે,
હત્યુક્ત્યાઔદયિકભાવમેદાગુણસ્થાનેષુ, સામ્રતસાત્રિપાતિકમેદાનિ-
રૂપ્યતે, તત્રયત્રૌપગમિકાદિમાયાનાપચાનામેકસાયોગિકા પચમ-
ગામ્યતિ, તેવસયોગાભાવાન્નસાત્રિપાતિકેભાવે દ્વિકાદિસયોગજા-
ભગાસ્તેસાત્રિપાતિકભાવેસમૃદ્ધન્તે તેવપદ્ધિશિર્ભવતિ તત્રદ્વિકસયો-
ગેઅક્ષસચારણયા દશમગાલમ્યતે, તેચામી ૧૨।૧૩।૧૪।૧૫।૨૩
૨૪।૨૫।૩૪।૩૫।૪૫ રૂપા ત્રિકસયોગેપિદશ તેચામી । ૧૨૩।
૧૨૪।૧૨૫।૧૩૪।૧૩૫।૧૪૫।૨૩૪।૨૩૫।૨૪૫।૩૪૨।પ્રવ
રૂપાદગમ્યતિ, ચતુક્સયોગા પચમગામ્યતિ તેચામી।૧૨૩૪।

૧૨૩૫।૧૨૪૫।૧૩૪૫।૨૩૪૫। इत्येवपचज्ञेया पचसयोगि-
कस्त्वेकएक।१२३४५। एवरूप, एनपहर्विंशनिभगकेषुषटैवभगा
जीवेषुप्राप्यते नपरे मेयावीस असभविणोइत्यागमवास्यात् तनैको-
द्विकमयोगोयथाक्षायिकपारिणामिकलक्षण द्वौनिकसयोगिकौतनक्ष-
योपशमऔदयिकपारिणामिकलक्षण, मिथ्यादृशा चतुर्गतीना क्षा-
यिकौदयिकपारिणामिकलक्षण, केवलिनाभवस्थानाद्वाचतुष्कसयोगौ
तनउपशमक्षयोपशम औदयिकपारिणामिकलक्षण, प्रथमश्चतुर्ग-
तिषुक्षायिकक्षयोपशम औदयिक पारिणामिकलक्षणोपिचतुर्गतिषु,
पचकसयोगिकस्तुक्षायिकसम्यग्त्वोपशमचारित्रबलेनोपशमधेण्यारू-
ढता तनगाथाचतुर्थकर्मस्तरे चउचउगईसुर्मासग परिणामुदण्डि-
चउसुखएहि उवसमजुएहिवाचउ केवलिपरिणामुदयखईए १ खय
परिणामेसिद्धानराणपणजोगुवसमसेढीए इत्यादिजेय, इतिभगक्रमे-
णक्षायिकसम्यग्दर्शनस्यचतुर्गतित्वनिर्देदित, मिच्छनिगत्ति मिथ्या-
दिनिके मिथ्यात्वसास्वादनमिश्रलक्षणेशुणस्थाननिके मूलोभगएक
क्षयोपशमौदयिकपरिणामलक्षण सचचनसूपुगतिषुप्राप्यते तेनउत्त-
राश्चतुर्भगाज्ञेया बारसत्ति अयते अविरतेसम्यग्दर्शनारयेगुणस्थान-
नकेमूला तिन्नित्तिनयोभगा क्षयोपशमौदयिकपारिणामिकलक्षण
प्रथम उपशमक्षयोपशमौदयिकपरिणामलक्षणोद्वितीय अयचोप-
शमकदशनिनाक्षायिकौदयिकक्षयोपशमपारिणामिकलक्षण तृतीय
क्षायिकदर्शनिनाएतेनयोमूलोत्तरास्तुचतुर्गतिषु एतेभवति तेन-
चतुर्गतीनाद्वादशभवति ॥ ५६ ॥

ટ્યાર્થ —ઉપશાતમોહ ગુણઝણે ગ્નીણમોહ સયોગી ગુણ-
ટાણે લોભ વિના તીન મેદ છે ઔદયિકના અને શુદ્ધલેશ્યા
વિના વે મેદ છે અયોગી ગુણટાણે વે મેદ છે, મિથ્યાત્વ

सास्यादनमिश्र ३ ए तिन गुणटाणे सात्तिपातिक्कना मूल १
 उत्तर च्यार भागा पामिये, क्षयोपशम औदयिकपारिणामिक ३
 ॥ तीननो ए भागो ते च्यार गतिमा गणना चार भागा छे,
 अत्रिनि गुणटाणे तार भागा सात्तिपातिक्कना छे क्षयोपशम १
 पारिणामिक २ औदयिक ३ एक भागो अथवा क्षयोपशम १
 उपशम १ पारिणामिक । औदयिक ए च्यार भावनो ए धीजो
 भागो अथवा क्षयोपशम, क्षायिक, पारिणामिक, औदयिक ए
 च्यार भावनो तीजो भागो ए तीन भागा च्यार गतिमा छे,
 तेणे च्यार भागा छे ॥५६॥

छगदेसिपमत्तदुगे, तिगअपुव्वचऊदोदो ॥

खोणाइतिगेटग सभवि, (व)भगायविद्धेया ॥५७॥

टीका—देहेदेशविरतिलक्षणेपचमेगुणस्थानेमूलास्तुपूर्वोक्ता-
 पुत्रय उत्तरास्तुनिर्गमनुगतिद्वयगुणनेप भवति, प्रमत्तद्वि-
 केप्रमत्ताप्रमत्तलक्षणेगुणस्थानद्वयेनयस्तएवमनुगतिमायोग्याएव-
 सति अपूर्वादिचतुष्टकेअपूर्वकरणानिष्टनिकरणसूक्ष्मसपरायोपशातमो-
 हलक्षणेउपशमश्रेणिप्रत्ययेद्वैभगकौ, उपशमक्षयोपशमौदयिकपारि-
 णामिकलक्षण उपशमदर्शनचारित्रपरिणतानाएवपचक्रसायोगिकस्तु-
 क्षायिकसम्यग्दर्शनोपशमचारित्रताभवति, क्षपकश्रेणिस्थानानाअ-
 पूर्वानिरुत्तिमूक्ष्मसपरायाणाक्षायिकक्षयोपशमौदयिकलक्षणएकएव ए-
 वपोज्या क्षीणादित्रिकेक्षीणमोहसयोग्ययोगिलक्षणेगुणस्थानत्रिके-
 एतएवभगस्तत्रक्षीणमोहेक्षयोपशमक्षायिकऔदयिकपरिणामलक्षण-
 श्रतुष्टकसयोग सयोग्ययोगिलक्षणेगुणस्थानद्वयेक्षायिकऔदयिकपरि-
 णामकलक्षणखिकसयोगिक. सभवति, सभविइतिपट्सभवन्तिजीव-

वर्त्तिनोभगाएवज्ञेया गतिभेदेनविभज्यमानानानाप्रकाराभवति तदा-
पिप्लुत पहेवेति ॥५७॥

टिप्पण्य — देशविरति गुणठाणे सन्निपातना भागा पद छे ।
मूलभागा तीन तेहने निर्यच मनुष्य गति १ ॥ वे गतिना
गणता छ भागा पाय प्रमत्त १ तथा अप्रमत्त गुणठाणे मूल
तीन भागा छे, अपूर्वकरण्या माढी इग्यारमा पर्यंत च्यार
गुणठाणाने सन्निपातना वे भागा छे, एक उपशम १ क्षयोप-
शम १ पारिणामिक १ औदयिक ए क्षपक्ने इहा तीजो भागो
पाच सयोगनो छे, नो तीन पण पार्मीये, क्षीणमोह गुणठाणे
क्षायिक औदयिक पारिणामिक क्षयोपशम ए तिन सयोगि गुण-
ठाणे, अयोगी गुणठाणे क्षायिक १ औदयिक १ पारिणामिक
३ ए तीन सयोगि एक भागो छे, ए सर्व भागा मूल छ
उत्तर १५ ते माहेला जाणया वीस भागा असम्बवी छे पर
कोई जीवमा पामीये नही ॥५७॥

वीसमसम्बवि छगपन्नरभगगइविभेएण ।

पणसयपणतीसही मिच्छे, जीवभेयविज्ञेया ॥५८॥

टीका—सान्निपातिकभगसरयामाह वीसविंशतिर्भगा असम्बवि
सर्वजीवेषुत्राप्यभावात्तन्मद्भगवर्त्तिनोजीवा सन्ति, तत्रद्विकसयोगे-
नत्रत्रिकसयोगेअष्टौ, चतुष्कसयोगेत्रय, एतेविंशतिर्भगा असम्बिनो-
ज्ञेया, सम्बित्तिजीवेषुप्राप्यमाणा पटभगाम्स्तेचगतिविभेदेनविभक्ता
“पनरत्ति”पचदशभवति इत्युक्तगुणस्थानेषुमात्रा अथविस्तरया-
रयायानिपट्टयधिकपञ्चनजीवभेद प्रज्ञापनोक्तास्तेगुणस्थानेषुय-
थाप्राप्यते तत्रथयनाह, तत्रप्रथमजीवभेदान्कथयति, तत्रचतुर्दश-

भेदेनिरपकास्तत्रगाथा रयणरय १ सक्क २ पहरचालयपह ३ पकपह
 ४ धूमपहा ५ तमपहा ६ तमतमपहा ७ अपज्जतपज्जतचउहा १ तिर्य-
 ग्योनिकाअष्टचत्वारिंशत्, तत्रपृथ्वीकायिका सूक्ष्मवाटरपर्याप्तापर्या-
 प्तभेदेनचतुर्धा, एतमष्कायिकाश्चतुर्विधा तेजस्कायिकाश्चतुर्विधा वा-
 युकायिकाश्चतुर्विधा वनस्पतिकायिका प्रत्येकवाटराएवभवतितेन-
 पर्याप्तापर्याप्तभेदेनद्विधा साधारणवनरपतिभेदा पृथ्विचतुर्विधिया-
 अपर्याप्तपर्याप्तभेदेनषट्प्रकारा पचेद्रिया स्थलचरजलचरखेचरउ-
 परिभुजपरिभेदेनपञ्चप्रकारास्तेसश्यसज्जिभेदेनदशप्रकारास्तेचापर्याप्त-
 पर्याप्तभेदेनविंशतिर्भवति, एवतिर्यग्योनिकाअष्टचत्वारिंशद्भेदास्तत्र-
 गाथा पुट्वाइचउसुचउविह उगायणविगलायलजलाखयरा उरपरिमु-
 जपरिसमणा अमणापज्जाअपज्जाय १ मनुष्यभेदान्त्रिसिरधिकानि-
 त्रीणिशतानि, तत्रपचभस्तपचैरावनपचमहाविदेहरूपा पचदशकर्म-
 भूमय, पचद्वैभवतपचेरप्यनपचहरिर्वपचरम्यकवर्षपचदेवकुरुपचो-
 त्तरकुरुपास्त्रिंशदकर्मभूमय, पदपचाशदतरुद्धीपा बुद्धहिमवतशिख-
 रीदादाराणाएवएकाधिकशतभेदास्तेसज्जिन पर्याप्तापर्याप्तभेदात्तद्वय-
 धिकद्विशतभेदा तेएवएकाधिकशतभेदास्तेसज्जिन पर्याप्तापर्याप्त-
 भेदेनद्वयधिकद्विशतभेदा तेएवएकाधिकशतभेदाअसज्जिमनुष्याणा-
 तैचापर्याप्ताएवइन्द्रियपर्याप्तिनीत्वा उच्छ्वासपर्याप्ताभक्ताएव म्रियतेमनु-
 ष्यशरीरोद्भवमलसमुद्भवा, तथाचप्रजापनाया “वतेसु आ पित्तसुवा
 इत्यादिसूत्र जावसत्तासुअसुइगणेषु इत्यादिएवसर्वेअधिकनिंशत-
 भेदा, गाथाचानपत्तरस १५ कम्ममृमिअअकम्ममूमीयतीसठण्ण-
 णाअनग्दीवासमणावुविहा अमणाअपज्जाय १ देवगतिभेदा एक
 शतअष्टनत्पधिकास्तेपाममीयथापचदशपरमाधर्मिकानरकपाला द-
 शभुवनपतय असुरकुमाराया षोडशयतरभेदा पिचाशादय
 दशभूभक्ता कचनगिरिनिवासिन दशज्योतिष्का चरस्थिरभेदेनत्रय

क्विविषया चडालस्थानीया द्वादशकपा नवलोकातिका ब्रह्मदेव-
लोकरिष्टप्रस्तस्तटासप्तकृष्णराजिपुनत्रिमानवासिन नवग्रैयेका
पचातुत्तरापृतेनवनवति अपयाप्तपयाप्तभेदेनद्विगुणिता अष्टानव-
त्यधिकशानप्रमाणाभवति अपर्याप्तत्वानोत्पद्यमानकालेअर्तमुहूर्त्त-
यावदेवतेपर्याप्ता चयते, गाथा, पनरसपरमहम्मिअ दसभवणासो-
लविनरादेवा दसजभगजोईसीया चारसकपातिकि वसिया १ नव-
लोगतिअमेआ नवगेविज्झाअणुत्तरापच अपज्झत्तापज्झत्ता सुरमे
आठाणमेण १ यत्रपिसामानिकलोकपालादयोऽनेकभेदास्तया-
पितेनाधिकृता एतेचमित्रस्थाननिवासित्वेनोक्ताइत्येवजीवभेदा ।
पचशतत्रिपञ्चदशिकाज्ञेयादति तत्रमिच्छेदनिमिध्यात्वे प्रथम गुण-
स्थानके पचशतपचविंशदशिकाजीवभेदा सभवति, त्रिगतिका
सर्वपिदेवगानिभेदाना मन्ये सप्ताधिकशत जीवभेदाना मिध्यात्वे
जेयम् ॥ ५८ ॥

वीस भागा असंखी छे ॥ मूल उत्तर १५ पत्र भागा
संखी ते गनिभेदे जाणवा हवे पाचसेनेसठ जीवना भेद छे
ते गुणठाणाने त्रिपे वहे छे तिहा मिध्यात्व गुणठाणे पाच-
सोपानीस भेद जीवना छे नव लोकातिक पाच अनुत्तर ए
चउद पर्याप्ता चउद अपयाप्ता ए अष्टावीस समकिनी छे, ते
मिध्यात्वमा मन्यी छट्ठे १४ नरकना ४८ भेद तिर्यचना
३०३ भेद मनुष्यना एकमोअष्टाशु भेद १९८ देवताना एव
५६३ भेद छे ते मन्ये मिध्यात्वना १७० भेद छे ॥५८॥

लोगतिकाअणुत्तर सुर, भेयत्रिणातदेवसासाणे ।

चउसयसगनेरईया, पज्झत्तातीरिअइगवीस ॥५९॥

भेदेनिरयकास्तत्रगाथा रयणरय १ सक् २ पहरचाल्यपह ३ पकपह
 ४ घूमपहा ५ तमपहा ६ तमतमपहा ७ अपज्जतपज्जतचउहा १ तिर्य-
 ग्योनिकाअष्टचत्वारिंशन्, तत्रप्रथवीकायिका सूक्ष्मत्रादरपर्याप्तापर्या-
 सभेदेनचतुर्धा, एवमपकायिकाश्चतुर्विधा तेजस्कायिकाश्चतुर्विधा वा-
 युकायिकाश्चतुर्विधा वनस्पतिकायिका प्रत्येकत्रादराएवभवतितेन-
 पर्याप्तापर्यासभेदेनद्विधा साधारणवनस्पतिभेदा षट्द्विचतुरिन्द्रिया-
 अपर्याप्तपर्यासभेदेनषट्प्रकारा पचेन्द्रिया स्थलचरजलचरखेचरउर-
 परिभुजपरिभेदेनषट्प्रकारास्तेसंज्ञ्यसंज्ञिभेदेनदशप्रकारास्तेचापर्याप्त-
 पर्यासभेदेनविंशतिर्भवन्ति, एततिर्यग्योनिकाअष्टचत्वारिंशद्भेदास्तत्र-
 गाथा पुट्टाद्वाचउमुचउविह उगवणविगलाथलजलाखयरा उरपरिभु-
 जपरिसमणा अमणापज्जाअपज्जाय १ मनुष्यमेदास्त्रिमिरधिकानि-
 र्नाणिशतानि, तत्रपचभरतपचैरावनपचमहाविदेहरूपा पंचदशकर्म-
 मूमय, पचहैमवतपचैरण्यवनपचहरिवर्षपचरम्यकउर्षपचदेवकुरुपचो-
 त्तरकुरुपचस्त्रिशदकर्ममूमय, पदपचागदतरुदीपा चुल्लहिमवतशिख-
 रीदाढागताएवएकाधिकशतभेदास्तेसंज्ञिन पर्याप्तापर्यासभेदात्द्व्य-
 धिकद्विशतभेदा तेएवएकाधिकशतभेदास्तेसंज्ञिन पर्याप्तापर्यास-
 भेदेनद्व्यधिकद्विशतभेदा तेएवएकाधिकशतभेदाअसंज्ञिमनुष्याणा-
 त्तेचापर्याप्ताएवइन्द्रियपर्याप्तिनीत्वा उद्भासपर्यामारभकाएव त्रिपतेमनु-
 ष्यशरीरोद्भवमलसमुद्भवा, तथाचप्रज्ञापनाया “वतेसु आ पित्तसुत्रा
 इत्यादिसूत्रं जावसत्तासुअसुइगणेषु इत्यादिएवसर्वेअधिकनिशान-
 भेदा, गाथाचापन्नरस १५ कम्ममूमिअअकम्ममूमीयतीसठप्प-
 न्नाअतरदीवासमणादुविहा अमणाअपज्जाय १ देवगतिभेदा एक
 शतअष्टनक्त्यविचारतेषाममीयथापचदशपरमाचर्मिकानरकपाला द-
 शभुवनपतय असुरकुमाराया पोटशयनरभेदा पिचाशादय
 दशजृम्भका कचनगिरिनिवासिन दशज्योतिष्का चरस्थिरभेदेनत्रय

किञ्चिपा चङालस्थानीया द्वन्द्वशक्यता नलोकान्तिका ब्रह्मदेव-
लोकरिष्टप्रस्तरनयसन्नकृष्णरात्रिपुनर्वसिमानवासिन नवग्रहेयका
पचातुत्तराष्ट्रेनवनवति अपर्याप्तपयाप्तभेदेनद्विगुणिता अष्टानव-
त्यधिकशतप्रमाणाभवति अपर्याप्तत्वयातोत्पद्यमानकालेअर्तमुहूर्त्त-
यावदेवतेपर्याप्ता चयते, गाया, पत्ररसपरमदुग्धमिअ दसभवणासो-
लर्विनरादेवा दसजभगजोर्डसीया नारमकपातिकि नसिया १ नव-
लोगतिअमेआ नवगोविज्झाअणुत्तगपच अपज्झत्तापज्झत्ता सुरमे
आठ्ठाणमेएण १ यद्यपिसामानिकलोकपालादयोऽनेकभेदास्तथा-
पितेनाधिकृता एतेचभिन्नस्थाननिवासित्वेनोक्ताइत्येवजीवभेदा ।
पचशतनिपण्यधिकाजेयाइति तममिच्छेइतिमिध्यात्वे प्रथम गुण
स्थानके पचगनपचविंशत्रिकाजीवभेदा सभवति, त्रिगतिका
सर्वेपिदेवगतिभेदाना मव्ये ममाधिकगन जीवभेदाना मिथ्यात्वे
जेयम् ॥ ५८ ॥

, वीस भागा असम्भी छे ३ मूल उत्तर १५ पत्र भागा
सम्भी ते गतिभेदे जाणता हवे पाचसेनेसठ जीवना भेद छे
ते गुणठाणाने विपे कहे छे तिहा मिथ्यात्वा गुणठाणे पाच-
सोपात्रीस भेद जावना छे नर लोकातिक पाच अनुत्तर ॥
चउद पर्याप्ता चउद अपयामा ए अहारीस समकिनी छे, ते
मिथ्यात्वमा नयी एउछे १४ नरकना ४८ भेद तिर्यचना
३०३ भेद मनुष्यना एकसोअष्टाणु भेद १९८ देवताना एव
५६३ भेद छे ते मव्ये मिथ्यात्वा १७० भेद छे ॥५८॥

लोगतिकाअणुत्तर सुर, भेयत्रिणातदेवसासाणे ।

चउसयसगनेरईया, पज्झत्तातीरिअइगवीस ॥५९॥

टीका—लोकनिकाइति लोकानिकानत्र, पचानुत्तरभेदाश्चतुर्दश-
तेपर्याप्ताअप्याप्तभेदेनाष्टाविंशतिभेदास्तेसम्पत्स्वेष्वभवन्ति न नि-
व्यात्वे, लो अत्रिकाधिकारिणोगृहीतयानशेषा, लोकानिरूपपरिवार-
श्रुजानाया गतिनावाध्ययने मामानिकात्मरगमादयोऽमिहिता नवे
सर्वसम्पदजननद्वि तयेप्रमास्वादनेचतु शनभेदार्जावानामिति
तेचसप्तनैरयिका पर्याप्ता तत्रापर्याप्ताप्रस्थायानसम्पत्स्य, यत्र सा-
स्वादनेनरकानुपूर्वीअनुदयानिरयाणुप्रतिणुदयाइति कर्मस्तराप्रस्थान
निरियर्गर्वात्म, तिर्यग्योनिजापृकविंशतिभेदा सास्वादनेभवन्ति॥५९

ट्यार्य—लोकानिक नत्र तथा अणुत्तर ५ ए पर्याप्ता अ-
पर्याप्ता ए अष्टावीस भेद नर्था । इहा लोकानि नत्र अधिप-
निना लीया छे, परिवारतो एहनो घणो छे । जातामूत्रे कश्यो
छे सामानिक आमरक्षकादिक छे ते माटे समकिनना सर्वने
भजना जाणीये छे, निश्चय तो जिनोयेत्ति, तिमहीज सास्वा-
दन गुणछाणे न्यारसे जीव भेद छे, नारकीना भेद सान पर्याप्ता
भेद छे अपर्याप्तावस्थाये सास्वादनपणो न होये जे माटे
नरकानुपूर्वीनो उदय सास्वादन मानयी ते माटे निर्यधना एक-
वीस भेद छे ॥५९॥

वायरथावरतियग, अपज्जत्तवियलतिअपज्जत्त ।

अमणापचअपज्जा, समणापज्जाअपज्जाय ॥६०॥

टीका—वायरइति वादरस्थावरनिकवादरप्रथिवी अपर्याप्त ?
वादराप्कायापर्याप्त वातरप्रत्येकवनस्पतिकायापर्याप्तइतिभेदनयसास्वा-
दनेभवति इयमत्रभायना अत्रकश्चित्संज्ञिपचेंद्रिय तिर्यग्नरामरभेद
पूर्वमिथ्यात्वबलेनोत्सूनादिप्ररूपणाकरणेनचद्वैकेंद्रियायु पुन कारण-

मिथ्यात्ववत्सत्ताधिकृतानसास्वादनेप्राप्यतेइतिसर्वमिलनेसाम्बादनेप्राप्यते तथाचमिश्रेपर्याप्तभेदा एवप्राप्यते, तत्रसप्तभेदा पर्याप्ता रत्नप्रभाया प्राप्यतेतिर्यग्भेदा सक्षिपर्याप्तमा प्राप्यते ॥ ६१ ॥

टिप्पण — मनुष्यना समणा कहेना गर्भन मनुष्य अपर्याप्ता पर्याप्ता २०५ भेद सास्वादने गुणठाणे पामीये देवनाना मिथ्यात्वनि पेरे अट्टाविश विना ११७ पामीए, सर्व मील्या च्यारसैं यया तथा हवे मिश्रगुणठाणे सान भेद नारकिना पर्याप्ता ७ ते तिर्यच पचेद्रीसर्जी पाच पर्याप्ता तथा मनुष्यना एकसोएक भेद गर्भज पर्याप्ता देवना पद्यासी पर्याप्ता एट्ठे एकसो अट्ठाण भेद मिश्रगुणठाणे पामीये ॥ ६१ ॥

सम्मेसत्तरीदुविहा, चउसय तेवीस माघवइपज्जा ।

देसेपणतेरिक्खा, पन्नरसाकम्मभूमिनरा ॥ ६२ ॥

टीका—सम्मेसत्तिति सम्यक्त्वेसजिपचेंद्रियोद्विविध पर्याप्तापर्याप्तभेदमिना चतु शतचतुर्विंशतिप्रमाणस्तत्रमात्रवतीनामतमापृथ्वीपर्याप्तभेदेनैवप्राप्यते । इत्यमुनाप्रकारेण त्रयोविंशत्यधिका चतु शतभेदा प्राप्यते । नैरयिकास्त्रयोदशैरिश्वाद्दश मातृपोद्भवाध्यधिकशतद्वय । अष्टानवत्यधिकमेकशतदेवाना, एवचतु शतत्रयोविंशत्यधिकप्राप्यते । ननुपरमात्रमिकेषुकथसम्यक्त्वमुच्यते । अधर्षवसगानिकदेवनागुपदेशेनप्राप्नोति इद्रकृतनदीश्वरोत्सवादिदर्शननिमित्तमपिप्राप्यते । देसेति देशविरतिगुणस्थानकेर्विंशतिभेदा प्राप्यते, द्विगतिप्रत्यया तिर्यग्मनुष्यगतिप्रत्यया तत्रदेशे विस्तारये पचमे गुणस्थानके पचतिरिक्खानियग्योनिजा सक्षिपचेंद्रिया जलचराद्या पचपर्याप्ता मनुष्यगतिसमवा पचदशकर्मभूमिसमवानरामनुष्योद्भवाएव २० विंशतिभेदा प्राप्यते ॥ ६२ ॥

ट्वार्य — समकितगुणटाणे मूल भेद २ सजीपर्याप्तो अप-
र्याप्तो ए वेना उत्तर भेद चारमेने चौवीस थाये ते मध्ये
सानमी नारकीना अपर्याप्तो १ भेद ए मध्ये समकित नही
पुढे चारसे तेवीस भेद छे नारकीना १३ निर्घचना
१० गर्भजमनुष्यना २०२ देवनाना १९८ एव चारसे तेवीस
पामीये, इहा कोइ पूछे जे परमाधर्मीने समकित केम जडे ?
तिहा उत्तर जे कोइ पवसगति देनाने कारणे समकित पामे
छे, देशविरति गुणटाणे पाच भेद गर्भजतिर्घचना पर्याप्ता पत्र
कर्मभूमिना मनुष्यना पार भेद पर्याप्ताए वीस भेद पामीये
छीए ॥ ६२ ॥

पन्नरसकम्मभूमि(धा), नरभेयासेसपुसुटाणेसु ।

समुग्धायायपमत्ते, केवलिवजाछगहवति ॥ ६३ ॥

टीका—पन्नरसेत्यादिपचदशकर्मभूमिजा नरभेदा पचभरतै-
रावतमहाविदेहाख्या पचदशनरभेदा शेषेषुप्रमत्तादिपुनवगुण-
स्थानकेषुप्राप्यते । सज्जिपचेंद्रिया पर्याप्ता कर्मभूमिजापत्रमर्जरिरति-
लभते, इत्युक्तगुणस्थानकेषुजीवभेदद्वार । अथगुणस्थानेषुसमुद्घा-
तद्वारप्रतन्यते । तत्रसमुद्घाताना सप्त, त्रियण १ कमाय २ मरणे ३
वेजविये ४ तेजसे ५ अआहारे ६ केवली ७ यसमुग्धायाउठउ
मत्थाजिणेएग १ ससम्यक्त्वप्रकारेणउत्प्राप्त्त्येनान वीयमाचत्त्ये-
नप्रागत्त्वसमुद्घात, सम्यक्त्वप्रकारेणउत्प्राप्त्त्येनवान चैतन्यो
पयोगादीनावेदनीयायुरुदयेनससमुद्घात सप्तप्रकार, तत्रवेदनासमु-
द्घात वेदनीयकर्मोदयेनसानासानयोरुभयोरप्युदयेनचेतनावैषम्य-
भवति कषापसमुद्घात चारित्रमोहोदयेनमरणसमुद्घातानोपिभेद-

नीयकमोदयेनदृष्ट, सचासानाविशिष्टविपाकेन, वैक्रियसमुद्धान, वै-
क्रियशरीरनामोदयेन, तेजससमुद्धान तेजसशरीरनामोदयेन, आ-
हारकसमुद्धान, आहारकनामोदयेन, केवलिसमुद्घात वेदनीयना-
मगोमोदयेन, सयोगिप्रातेषुभ्रमति समुद्राया समुद्धानाश्चप्रमत्ते
केवलिसमुद्धानवर्जा पदमवति ॥ ६३ ॥

टिप्पण्यं—शेष छद्वायी उपरले गुणटाणे पञ्च कर्मभूमिना
पर्याप्ता ए पञ्च भेद पामीये चीजे क्षेत्रना उपन्या है विरति
प्रमत्ती प्रप्ति नहीं सामग्रीनो अभाव छे ते माटे जाणतु समु-
द्घात सात छे ते मध्ये प्रमत्त गुणटाणे एक केवली समुद्घान
नयी, शेष छ समुद्घान छे वेदना १ कषाय २ मरण ३
वैक्रिय ४ तेजस ५ आहारक ६ ए छ पामीये ॥ ६३ ॥

पढमेवीयचउत्तरे, देसेअणहारमिसिदोचेव ।

केवलीयचसयोगे, रणीणअयोगामि नो हुति ॥६४॥

टीका—प्रथमेमिध्यात्वे द्वितीयेसारप्रादने चतुर्थेअविरति-
सम्पत्त्वे अनाहारतिआहारकसमुद्घातवर्जा पञ्चममुद्घाताभवति
आहारसमुद्घानस्तुचतुर्दशपूर्वधरपञ्चप्रमत्तगुणस्थानकस्यैवभ्रमतिन-
शेषेषु । मीसति मित्रे तृतीयेगुणस्थानकेद्वावेदनीयकषायलक्षणा-
समुद्घाताप्राप्येते मित्रेमरणाभावात्तन्मारणातिकं वैक्रियमिश्रयोगा-
भावात्तवैक्रिय तेजसस्तुतीप्रसङ्गिपरिणामस्यभवति तीव्रसङ्क्षे-
नमिश्रस्य शेषपूज्यदेव । सयोगिकेवलिलक्षणयोदशमेगुणस्थाने,
केवलीय केवलिसमुद्घातलक्षणसमयाएकपरिमाणभवति । रिणति-
मोहापेक्षादशे अयोगिति अयोगिकेवलिलक्षणेचतुर्दशगुणे नो-

इतिनिषेधेभवति क्षीणेमरणाभावात्माग्यातिकमोहाभावानलक्ष्युप-
जीवन, ध्यानारुढत्वात्त्रयेदनाकपायौ, उद्भस्यत्यातूनकेवलिसमुद्धान
एवमयोगेपि ननुअयोगमरणादृश्यतेनरूपनमारणानिकमिनिअयो-
गेचेतनावाताभावान् भवश्चयेपि न मरणसमुद्वात ॥ ६४ ॥

ट्वार्य — पहिले मिथ्यात्व गुणठाणे हवे वीजे सास्वादन
गुणठाणे, चोये समकिन गुणठाणे पाचमे देशविरति गुण-
ठाणे, केवली समुद्वात तथा आहारक समुद्धान विना पाच
समुद्धान छे २ नयी आहारक समुद्वात चऊद पूर्वनि
होये, मिश्रगुणठाणे वेदनी, कपाय ए वे समुद्धान होये सयोगी
गुणठाणे एक केवली समुद्वात छे खीणमोह अयोगी केवली
गुणठाणे कोइ समुद्धान नयी ॥ ६४ ॥

सेसेमरण इक, अद्वैदायपदमपचगुणे ।

अहतिगधम्मचउग, पमत्तिअपमत्तिधम्मचउ॥६५॥

टीका—शेषेषुअप्रमत्तादिषुउपशातमोहपर्यतेषुएकमरणमरण
समुद्धानलक्षणंप्राप्यत उपशान्त्यभायु क्षयेमग्गभयति, तेननद्र-
वेषणात्केचिदप्रमत्तादिषुमरणमन्यतेनमारणानिरूपसमुद्धान ध्या-
नारुढत्वात् ॥ इत्युक्तं समुद्वातद्वारगुणस्थानेषु ॥ साप्रतध्यानद्वा-
रगुणस्थानेषूपच्यते जदस्त्वापत्तिनध्यानगतुर्गार्तध्यान ? रुद्र-
ध्यान २ धर्मध्यान ३ शुद्धध्यान ४ चेति ॥ उक्तच ॥

जधिरमज्झासण, तज्ञाणजचलतयचित्त ।

तहुज्झभात्रणावा, अणुप्पेहावाअत्रर्चिता ॥ १ ॥

अतर्मुहूर्तप्रमाणकालमेकवचित्तान्नस्थानेध्यानशेषचलनचित्तअपवा
भावना अथवा अनुपेक्षा अथवा चिन्तामृति ॥ उक्तच ॥

अनोमुदुत्तमिध, चिन्तात्त्याणमेववत्युग्मि ।

छउमत्याणझाण, जोगनिरोहो जिणाणतु ॥ २ ॥

अनमुदुत्तात् परत चिन्ताभवति अथवा ध्यानातराभवति पुन
यदुवस्तुसक्रमेस्तानोभवति ॥ उक्तच ॥

अनोमुदुत्तपरओ, चिन्ताज्झाणनरउज्झाहिंसु ।

चिरपिहुज्झचहुवा, छुमक्कमेझाणसत्ताणो ॥ ३ ॥

अत्तरुग्गम्म, शुक्कज्झाणादनत्यअनाइ ।

निन्नाणसाहणाइ, भक्ककरणमदरुदाइ ॥ ४ ॥

तत्रार्तध्यान चतुर्णां अमनोजानावियोगचिन्तनरूपप्रथम अमनोज्ञा
अमनोहरा शब्दादयस्तेषावियोगचिन्तनकदापुतेवजति अथवा शत्रु-
प्रमुखाणासयोगेतद्वियोगचिन्तनकदापुतेषाक्षय इत्यादि अनिष्टस-
योगे आतुरारनिसमुद्भवेताद्वियोगचिन्तनेउपयोगस्यैकाग्र्यअमिनवो-
पयोगनारूपध्यानप्रथममनोज्ञविषयादिसप्रयोगचिन्तारूप, द्विती-
यरुदाकथवाइष्टा शब्दादय मित्रादय सद्वयते एतद्विचारूपैकाग्र्याऽ-
नन्योपयोगनारूपध्यानद्वितीयइष्टवियोगचिन्तासमुद्भर, तथा शू-
रादिरोगप्रकटनेनद्विगमचिन्तारूपतृतीय, एतेरोगामेकथजाता क-
थगच्छति एतद्विचितातन्मयत्वरूपरोगचिन्तारयतृतीय, रोगस्याप्यनिष्ट-
त्वेनप्रथमभेदेएवातर्भावस्तथापि अनिष्टा शत्रुप्रमुखामित्रक्षेत्रत्वेन-
रोगाणाचस्वशरीरागगाहात् एकक्षेत्रेणैवमित्रामिधान, तथाचक्र-
वर्त्यादिविषयाणांअमिलापेणतद्विषयवाडानिदानकरणरूपचतुर्थ ।
एवमार्तध्यानचतुष्टयभेदससारवर्चन निर्यगगतिमूलज्ञेय, रागोदोसो-
मोहो जेणससारहेयगोभणिआ अटम्मियतेतेनिवि तोतससारतरु-
धीपा १ छेइयाआद्याअप्रशस्तास्तिस्स तस्यकदनशोचनपरिवेदनता-
डनलक्षणांमिलिगानि । पुनरुक्तचसहाइविसयमिद्धो सधम्मपरमुद्धो-

पमापरो, जिणमणमयमणविरक्तो वट्टइअट्ठम्मिज्झाणम्मि इत्यार्त-
स्वरूप तच्चवचचनवहनमारणप्रतिपान (प्रणिधान?) अनिक्रोधग्र-
ह्यस्त निर्गुणरुद्धोरपरिणामरुद्धध्यानचतुर्विधं हिंसानुबधि ? मृषानुब-
धि ? चौर्यानुबधि ? परियहक्षणातुबधिरूप तत्र हिंसाद्रयहिंसासाच
हिंसाकरणकारणानुमतिचिन्तनैकाग्रनारूपमनन्योपयोगनारूप प्रथम
एवमृषाभाषणोविकरणैकत्रोपयोगनारूपद्वितीय चौर्याचिन्तनैकत्ररूप
तृतीय परियहमिलनरक्षणचिन्तातन्मयत्वरूपतुर्यरुद्ध आद्ये छेद्या-
न्यरूप, अस्यलिंगानिमरणामिलापमण्णेहापरस्य यसनेहर्षनिर्दयत्व-
परस्यकष्टकरणे, न अनुनापइत्यादीनिरुद्धध्यानस्वरूप, धर्मध्यान-
तस्यभावनाज्ञानदर्शनचारित्र्यराग्यलक्षणानि । तत्रगाथा नाणेनि-
वशासोद्वुण्डमनोहारणचिसुद्धिच नाणगुणमुणीमुणियसारोतोम्भाइ-
मुणिचलमईओ ॥ १ ॥

सकाइदोसरहिओ, पसमधिज्जाइगुणगणोपेओ ।

होइअसमृद्धमणो, दसणसुद्धलाणम्मि ॥ २ ॥

नवकम्मअणायाग, णोराविणिज्जरशुभायाण ।

चारित्तभावणाण, ज्ञाणमयेत्तेणससमेई ॥ ३ ॥

सुविइयजगसम्भावो, निस्सगोनिम्भओनिरासोओ ।

धेरग्गभावियमणो, ज्ञाणम्मिमुनिचलो होइ ॥ ४ ॥

इत्यादिभावनयाविशद्वपरिणाम मुनिधर्मध्यानमवलम्बते
धर्मध्यानस्यालम्बनानिवाचनापृच्छापरिवर्तनाऽनुपेक्षालक्षणानि धर्म-
ध्यानभेदा, आज्ञाविषय, अपायविषय, विपाकविषय, सस्यान-
विषयलक्षणा स्तत्रमुनिपुणअनाद्यनिघनसर्वमनहितपथार्यभाव
कथनरूप अजितअमितमहार्यमहाबुभावमहाविस्तारनिखद्यजि-

स्तनैकत्वरूपजिनाज्ञासंयत्तोपयोगैकत्वप्रथमवर्मध्यान, कदाप्य-
वबोधेजिनाज्ञासत्याइतिचिंतन, अणुवक्रयपराणुगाढ परायणाज-
किणालुप्पपराजिय रागदोषमोहानन्हाया ईगोत्तेण ? इत्येक-
त्वरूप प्रथम, अपाया रागद्वेषकयाया एतेममनयुज्यते, भावनाच
नाहविभावकर्ता नाहविभावभोक्ता नाहविभागागार नाहविभा-
घरसिक नाहविभाजपरिणामी, नचपुद्गलानास्वामीनचागार नया-
हक नन्यापकोनोपुद्गलानायोगेममसुख परकर्तृत्वमेवदुःख यस्या-
नतनिर्विकारस्वभावात् अन्यनूननमम, एतेरागद्वेषमिथ्यात्वादयो-
दोषाअपायाएव तेषायोगेममनस्यातं यइत्यादिचिन्तनैकाग्रतोपयोग-
रूप द्वितीय । विपाकविचयश्चज्ञानावरणादीनामष्टानाकर्मणाविपा-
काज्ञानरोधादय तेषाप्रियश्चिन्तनज्ञानावरणादीनानाहकर्तानाहभो-
क्तानाह, आदाता नाह कर्मणासमृद्धइत्युपयोगचित्तनतन्मयत्वतृतीय-
विपाकविचयारय, चतुर्थलोकालोकमरूपऊर्द्धा अस्तिर्ग्लोकास्थान-
चित्तन वस्तुतः स्वीयासख्येयप्रदेशगुणपर्यायावस्थानपरिणमनचित्त-
नतन्मयत्वसस्थानविचयारयवर्मध्यान किंबहुना सत्त्ववियजी राई पय-
त्यवित्यरोवेय सत्त्वनयसमूहमयभाइज्जासमयसत्त्व ? सत्त्वपमायवि-
रया सुणओखीणोवसनमोहाय । ज्ञायारोनाणधरा, धम्मज्झाणस्सनि-
दिट्ठा २ इत्यनेनवर्मध्यानध्यातारस्तेनिर्ग्रन्था एव, अनदिग्पट्टाश्चतुर्ये-
गुणस्थानके आज्ञाविचयारयवर्मध्यानमिच्छति तइमिप्रायपरिजा-
नात् आज्ञागीकारतद्भाषनादयोभवति आज्ञास्वरूपैकत्वोपयोग-
स्थिरत्वमतमुद्धर्त्तप्रमाण अनतानुगविअप्रत्याख्यानप्रत्यारयानरू-
पायोदयाभावेणभवतिना ईगुइत्युक्त वर्मध्यानस्वरूप, शुक्लव्यानतु-
निर्मलक्षयोपशमोद्भवयथार्थ चेतनाप्रागत्भ्येनिमित्तावलम्बनप्राप्त
स्वरूपोपयोगीस्वरूपैकत्वपरिणतस्यभवति पूर्वविद आद्येशुक्ते तच्च
तत्कालकृतज्ञानावरणीयशुयोपशमरूपभाषश्रुतापेक्षवचनद्रव्यश्रुता

पेक्ष नोचेन्मरुदेवीमापनुषादिपुण्यमिश्रं, तद्व्युत्पन्नानुत्तरी-
 पथस्त्ववितर्कसंप्रविचारः प्रथमः, एकः प्रवृत्त्यर्थः निरस्तः पञ्चि-
 यः, सूक्ष्मक्रियाप्रतिपातिरूपतृतीयः, सुषुप्ताक्रियानिरतिरूपचतुर्थः, त-
 द्वावे द्वे उपशातक्षीगक्रियाययोर्भवतः, अनोपशातक्षीगक्रियायशदेन-
 उपशमश्रेणिक्षपत्रश्रेणीप्रारम्भेते एवजेय ध्यातृजनकाशमादिनि, तदा-
 त्मनः पुद्गलादिभ्यः मित्रत्वेनस्वरूपोत्पादन्ययत्रौ यपृथक्त्वचिंतनेन-
 स्वरूपगुणपर्यायपृथक्त्वचिंतनेनवितर्कश्रुतज्ञानावलम्बिविचारो अर्थ-
 व्यजनयोगसत्तातिः, अथ पदार्थ जीवयजनतत्प्रकाशकज्ञानादि-
 गुणयूहः तत्रयोगोमनसपक्षत्वेनवाक्कायचापलरोधत्क्षणं तद्रूप-
 ध्यानद्वयात्पर्यायेपर्यायानुदयेषुसामान्यधर्मविशेषधर्मगुणपर्याययो-
 गपरावर्त्तनेन सविकल्पविकल्पपूर्वक श्रद्धानज्ञानस्वरूपैकत्वात् मेद-
 रत्नत्रयरूपप्रथमशुक्लध्यानः, अर्थपदार्थयजनेगुणपर्यायेषुत्वोपयो-
 गरूपविनर्कारूपश्रुतालम्बनेनअविचार उपयोगातरासम्भरणरूपनिर्वि-
 कल्पचतेनाविचारनिर्विकल्पत्वेनामेदस्तरयरीरूपद्वितीयः, एकत्ववि-
 तर्कअप्रविचारलक्षणशुक्लभवति, सूक्ष्मक्रियासूक्ष्मयोगचलनरूपात-
 स्मारोधककाष्ठेअप्रतिपातिरूपतृतीयः, सर्वपासक्रियत्वक्षेत्रातरगमन-
 रूपक्रियारूपचतुर्थव्युत्पन्नक्रियानिरतिरूप चतुर्थः शुद्धध्यानः, एव
 ध्यानस्वरूपः, तस्यगुणस्थानकेषुविभज्यते ॥ अद्विरुद्धादितिप्रथमेषु-
 पचसरूपालक्षणेपुगुणेषु मित्यात्वात् देशविरतिपर्यवर्तेषु आर्त्तरीद्वे-
 द्वेध्याने, आवश्यकनिर्युक्तौ, तदक्रियदेशविरया परमापरसजयाणु-
 गज्ज्ञाण भवपमायमूलव्रजेयवपयत्तेण ? इत्यार्त्तध्याने इयकरणा-
 कारणाणु भवविसयमणुचितणचउज्ज्वलो अविरत्यदेशातजग्रजमण-
 मसेविअप्रदत्त इतिरुद्धाधिकारेमुनीना धर्मध्यानमितिवाक्यात्, त-
 त्त्वार्थेषुअप्रमत्तानाधर्मध्यानः, तस्यप्रतिपद्यमानरूपेक्षयाअप्रमत्ते-
 धर्मध्यानमालम्ब्यपश्चात्पनन्प्रमत्तेपिकियत्कालयावन्धर्मध्यानीभवति,

તેન આર્તનિક કર્મચતુષ્ક્રમમેત્ત પ્રમત્તે ગુણસ્થાનકે ભવતિ, નિર્દાનાર્ત-
સ્પર્શનામસમવાત્ અપ્રમત્તારયે સપ્તમે ગુણે ધર્મધ્યાનસ્યૈવ ચત્વારો મેદા-
ભવતિ ॥ ૬૫ ॥

ટ્યાર્ય — શેષગુણઠાણે પાચને વિષે પ્રમત્ત ૧ અપૂર્વકરણ
૨ અનિવૃત્તિચાદર ૩ સૂક્ષ્મસપરાય ૪ ઉપશાન્તમોહ ૫ ને વિષે
એક મરણ સમુદ્ધાત છે ॥ હવે ગુણઠાણે ધ્યાન કહે છે ।
મિથ્યાત્વથી મોહી પાચ ગુણઠાણા પર્યંત આર્ત ૧ તથા રોદ્ર
૧ પૂર્વે ધ્યાન છે, તેહના ૮ પાયા છે, આપશ્યક નિર્મુક્તે
મુનિ વિના ધર્મધ્યાનની મના છે નિદાન આર્તનિના ત્રીન મેદ
આર્તધ્યાનના ચાર મેદ પૂ સાત મેદ પ્રમત્તગુણઠાણે ધ્યાનના
છે । અપ્રમત્ત ગુણઠાણે ધર્મધ્યાનના ચાર મેદ છે ॥ ૬૫ ॥

ચતુર્થમ્મ એકસુદ્ધ અપુદ્ધિસેતમિ યગસુદ્ધચ ।

ચરિમે દુસુદ્ધચરિમા, જ્ઞાણભેયા ગુણઠાણે ॥ ૬૬ ॥

ટીકા — ચતુર્થમ્મહત્યાદિ અપુદ્ધિહત્યાદિ, અપૂર્વકરણે અપ્રમે-
ગુણસ્થાનકે ચત્વારો ધર્મધ્યાનસ્ય મેદા, એકશ્વશુદ્ધધ્યાનસ્ય પૂર્વ પચમેદા-
ભવતિ “સેતમિ” એવે અનિવૃત્તિચાદરશ્ચ સપરાયોપશાન્તમોહક્ષીણ-
મોદસ્ય યોગિકે વલિપર્યવેષુ એકશુદ્ધિ ભવતિ, તનોપશાન્તમોહયાવન્ પૃથ-
ક્ત્વવિતર્કસમવિચારરૂપક્ષીણમોદે એકત્વવિતર્ક અપ્રવિચારસ્પ્રમાપ્યતે,
સયોગિકે વલિપરમભાગે યોગરોધકાલે આવર્જીકરણકે વલિ સમુદ્ધાતા-
નતરશુદ્ધમક્રિયા અપ્રતિપાતિ પ્રાપ્યતે, ચરિમેતિ ચરમે અયોગિકે વલિ-
લક્ષણે, દુસુદ્ધતિ દ્વૈશક્રૌચરમૌશુદ્ધમક્રિયાશુદ્ધિત્તક્રિયાલક્ષણૌ દ્વૈશ-
ક્રમેદૌ ભવતે એવધ્યાન્તમેદાગુણસ્થાનકે જેયા, ॥ ૬૬ ॥

ટ્યાર્ય — ચાર ધર્મધ્યાનના, પાયા, તથા, એક પહેલો, પૃથ-

क्त्ववितर्कसंप्रविचारनाम ए पाच भेद ध्यानना अपूर्वकरण गुण-
ठाणे छे, शेष गुणठाणे एक शुद्धध्यान छे, नवमे दशमे अग्यारमे
शुद्धनो प्रथम पायो छे, क्षीणमोहे शुद्धनो बीजो पायो छे,
तेरमे शुद्धनो तीजो पायो छे, तेरमाने अते छे, तेरमानी आ-
दित्यान तथा ध्यानातरिका छे, “चरिम” चौदमे शुद्धना छेहलां
बे भेद छे, ध्यानभेद गुणठाणे इम कदा ॥ ६६ ॥

दडकभेया सुगमा, वेयतिगजावेवादरकसाओं ।
चरणे अविरईइका, पढमचउठाणगे नेअ ॥६७॥

टीका—अथगुणस्थानकेपुदडकभेदानाह दडकभेदा सुगमा
सुज्ञेया नेईया ? असुराई ?० पुढवाई ५ वेन्दिया ई चेव गं-
धमयतिरि ? नराण ? वनर ? जोइसिअ ? वेमाणी ? इत्येव
चसुविंशनिंदडकास्तेमिध्यात्वेचतुविंशरपिभवति सास्वादनेतेजोवा-
यूविनाभवतिद्वाविंशति , मिश्रेऽविरतसम्यक्स्वेषोऽशपचेद्रिपदंडका ,
देशविरतिगुणस्थानकेतिर्यगुपचेद्रियामनुष्यपचेन्द्रिया, एतौद्वौदंडकौ-
भवन्, प्रमत्तादयोगिपर्यतेपुष्कोमनुष्यपचेद्रियारयोदंडकोलभ्यते,
वेवद्वारेवेदनिकपुत्पनपुसक्खीनेदलक्षणयावद्वादरकषायइति अनिह-
त्तिवादरगुणयावत् वेदनिकोदय । मूक्षमसपरायात् उपरिअवेदीपवजीव
वेदाद्विविंशः॥३॥ यवेदा भाववेदाश्चनमद्र यवेदालिंगाकाररूपा , भाव-
वेदा पुरुषाणारूपमिलापरूप स्त्रीणापुरुषामिलापरूप पदानातूम-
यामिलापरूप , पुरुषादिषु तिणफुफुमनगरदाहसमानविषयदाह स-
चनमगुणस्थानकयावदेव लिंगाकाररूपस्तुसयोगिकेवल्लिपर्यनदृश्यते,
तरपाठश्चकर्मग्रथेवेदनिके, उपयोगद्वादशकयनेनद्रव्यलिंगग्रहणकृत्-
मिनि, अमिलापापेक्षयातुनवमयावत्, ननुव्यानारूढस्यश्रेणिगनस्य-

कावेदोदयनानात्रामिलापरूप, तत्कथं तत्रोच्यते अत्रवेदोदय नविप-
यामिलापरूपं किंतु पुरुषैर्धैर्यरूप, स्त्रीष्वेदस्य किंचिदैन्यनारूप,
नपुंसकस्य किंचिदातुरनारूप एव ज्ञेय, वेदोदयाभावे तु तीव्रत्वं दैन्यत्वा-
तुरत्वादयो न भवन्ति, उक्ता वेदा सप्रतिचारिश्च कथयन्नाह,
घरणेति चारित्रसप्रतिपक्षभेदग्रहणेन सप्तवित्र, तद्यथा सामायिक,
छेदोपस्थापनीय, परिहारविशुद्धि, सूक्ष्मसंपराय, यथारयात,
देशविरति, अविरतिश्च तत्र सामायिकमिति सर्वसावत्रयोगविरति-
लक्षणसामायिक, तद्विशेषाण्युच्छेदोपस्थाप्यादयो विशुद्धतराध्यवसा-
यविशेषा, सावद्ययोगप्रितरेव तत्र युत्पत्ति, रागद्वेषप्रिहित
सम, अपो गमनसकलनियोपलक्षणमेतत्सर्वप्रक्रिया, साधो अ-
क्तद्विष्टस्य निर्जराफला, समस्याय समाय समायमिति स्वार्थि-
कपृक्, समायेभवसामायिक, सामायेन निर्युत्तसमस्य वाविकारस्त-
न्मय समाय सप्रयोजनमरये निरासर्वनयथाभिप्रेतेर्धैर्यं, तच्च सा-
मायिकद्विप्रकार, इतरकालयावज्जीविरुच तत्राद्यप्रथमात्यतीर्थ-
कातीर्थयो, प्रव्रज्याप्रतिष्ठापारोपित, शस्त्रपरिज्ञाप्ययनादिविद
श्च ह्यत छेदोपस्थाप्यसयमारोपपरोपि शिष्टतरत्वाद्धिरते सामायिक-
व्यपदेश जहाति, इत्यत इतरकालमव्यमतीर्थकृताविदेहक्षेत्रवर्तिना-
द्ययानज्जीविक प्रव्रज्याप्रतिपत्तिकालादारम्यमाणप्रयाणकादवातिष्ठते,
प्रथमातिमतीर्थवरशिष्याणां सामान्ययतिपर्यायछेदोविशुद्धतरसर्वसा-
वद्ययोगविरतावस्थानविविक्ततरमहाप्रतारोपणछेदोपस्थाप्यसयम ।
छेदोपस्थाप्यमेव छेदोपस्थाप्यपूर्वपर्यायछेदे सति उत्तरपर्याये उपस्थाप-
नछेदोपस्थापन, तदपि द्विजा, निरतिचारसातिचारमेदेन, तत्र शिष्यस्य
निरतिचारमर्धातप्रिदिगध्ययनविद मध्यमतीर्थवरशिष्योवायदोपस-
पद्यते, धरमतीर्थं अतीर्थं न शिष्याणां शिष्यत्वेन भवने भवति, सातिचार-
तुभग्नमूलगुणस्य पुनर्प्रतारोपणे छेदोपस्थाप्यसु भव्यचेनत्, सातिचार-

चस्थितिकल्पपूवाद्यततीर्थकरपोरवेत्यर्थ, परिहारस्तपोविशेषस्तेन-
विशुद्धपरिहारविशुद्धमिति, तदपि द्विधा, निर्विद्विषयमानक, निर्विद्विषय-
कच, तत्र निर्विद्विषयमानकमासे यमानकपरिमुज्यमानकमित्यर्थ, निर्वि-
द्विषयकमासे चिनमुपमुक्तान्सहयोगात्तदनुग्रहिनोपि निर्विद्विषयमानका-
स्ताच्छील्येशक्तानिर्देश उपभोगो निर्विद्विषयमानका तत्र उपमुजाना-
निर्विद्विषयिका कायोयैरिति परिमुक्तनादृग्विधतपस निर्विद्विष-
यिका इत्यर्थ परिहारविशुद्धिश्च तत्र प्रतिपन्नानानवक्रो गच्छ, तत्र प-
रिहारिणश्चत्वार, अनुपरिहारिणश्चत्वार, कृत्परिहितएकएववाचना-
धार्य, सर्वेपि श्रुताद्यतिसंपन्नारनयापिरुच्यार्कपरिहितएक कश्चिद-
वस्थाप्यते, तत्र ये कालभेदेन विदिनतपोनुतिष्ठति ते परिहारिण निय-
ताचाम्लभक्ता, स्वनोनुपरिहारिणा ग्रीष्मे चतुर्थपष्टाष्टमभक्तलक्षणज-
घन्यमध्यमोत्कृष्ट, क्रमेणैव शिशिरकाले पष्टाष्टमदशमानि जघन्यम-यमो-
त्कृष्टानि, वर्षास्वष्टमद्वादशभक्तानि जघन्यम-यमोत्कृष्टानि, पारणाका-
ले प्याथाम्लमेव पारयति, उक्तविधानतः पण्मासकृत्वा परिहारित्वप्र-
तिपद्यते, अनुपरिहारिणश्च परिहारिणो भवति, तेषामपि पण्मासान् विदधते-
तत्तप, पश्चात्कृत्परिहितइति, एवमेष परिहारविशुद्धसयमोऽष्टादशमि-
मास परिसमाप्तिमुपयानि परिसमाप्ते तु नस्मिन् पुनस्मिन् देव किंचित् परिहा-
रतप प्रतिपद्यते, स्वशक्त्यपेक्षा केचिद्द्वामिनकल्पमपरेतु गच्छमेव-
विश्रुति, परिहारविशुद्धिकाश्च स्थितकल्पा एव प्रथमचरमतीर्थयोरेव नम-
ध्यमतीर्थे चिति, सूक्ष्मसपरायसयमस्तु श्रेणिमारोहत प्रतिपन्नोपभ-
षानि, श्रेणिरपि द्विप्रकारा उपशमिका, क्षायिका च, तत्रोपशमिका अनता-
नुग्रहिनो मिथ्यात्वादि नय नपुसकस्त्रीनेदौहाम्यादिषु रूपुद अप्रत्या-
ख्याना प्रत्याख्यानानावरण सज्जलनाश्चेति, अस्याश्चारभकोऽप्रमत्त-
सयन अपरेतु नुवतेऽविस्तदेशप्रमत्ता विरानामन्यनम प्रारभते, सचा-
ननानुग्रहिनश्चतुरोपिसमकमेव ग्रामपानि । अनुग्रहतेन ननोदर्शनमिक

ततोऽनुदीर्णपुमानारोहन्नपुसकवेदतत स्त्रीवेदयोपिशारोहति प्राङ्मन-
 पुसकवेद तत पुरुषवेद तृतीय प्रकृतिरधिरोहत्प्राङ्स्त्रीवेदतत पुरु-
 षवेदततोपिहास्यादिषट्कतत पुवेदततोऽप्रत्याख्यानप्रत्यारयान-
 रूपौद्वौकोद्यौतन सज्ज्वलनक्रोधशमयति, एवद्वौमानौपश्चात्सज्ज-
 लनमान पुनर्द्वेमायेपश्चात्सज्ज्वलनमायापुनर्द्वौलोभौपश्चात् सज्ज्व-
 लनकोलोभस्तस्यसख्येयानिखडानि कृत्वाक्रमेणचोपशमपश्चिमरखंडम-
 सख्येयानिरपडानिकरोति, तत प्रतिसमयमसख्येयभागमुपशमयन्-
 समस्तमर्तुर्मुहूर्तेनशमयति, ताश्चासख्येयभागान्शमयन्सूक्ष्मसपराय-
 सयमीभवति, सत्रिशुध्यमानसूक्ष्मसपरायीकथ्यते, अत्यतविशुद्धाध्य-
 वसायीदशमगुणस्थानवर्त्ती धेण्यारोहेचवर्द्धमानविशुद्धाध्यवसायविशु-
 द्धतर उपशातमोहाख्यउपशातसर्वकषाय एकादशगुणस्थानकलभते,
 मचोपशानाद्वाक्ष्येणप्रपन्नपुनर्दशमसूक्ष्मसपरायगुणस्थानलभते, स-
 चहीयमानपरिणामत्वात् सक्रियमानसूक्ष्मसपरायीकथ्यते इति, क्षा-
 यिकीतुधेणिमारोहन्प्रथममनतानुबधिनोमिध्यात्वमिश्रसम्यक्त्वानि-
 अंप्रत्यारयानप्रत्यारयानांतरणौनपुसकस्त्रीवेदौहास्यादिषट्कपुवेदम् ।
 सज्ज्वलनाश्चअस्यास्त्वारोहक आग्नेतिदेशविरतिप्रमत्ताप्रमत्तविरती-
 नामन्यतमोविशुद्धमानाध्यवसाय सचानतानुबधिनोयुगपदेवक्षपय-
 त्यतर्मुहूर्तेन तत क्रमेणदर्शनानिकततोऽप्रत्यारयानप्रत्याख्यानान्तर-
 णाश्चयुगपदेवक्षपयितुमारभते, तन्मध्यभागेत्वेपामिमा षोडशप्रकृती
 क्षपयति, नरकतिर्यग्गतीएतदंशुपुर्व्यौएकद्वित्रिचतुरिन्द्रियजाती आ-
 तपोद्योतरथावरसाधारणसूक्ष्मनामानि, ततोनिद्रानिद्रा ? मचलाप्र-
 चला ? स्थानर्द्ध ? ततोष्टानाशेषततोऽनुदीर्णवेदजवन्यपूर्ववत्,
 ततोहारयादिषट्क, ततउदितवेदतत सज्ज्वलनानामेकैकक्रमेणक्षप-
 यति, सावशेषपुंसज्ज्वलनरूपायेउत्तरक्षपयितुमारभते, सर्वत्रपूर्वशेष-
 चोत्तरेणैवसदक्षपयति यावत्सज्ज्वलनसर्वेयभागः तमपिज्वसख्ये-

યાનિચ્છાનિદૃશ્વાપ્રતિસમયમેકૈકરપડશ્ચપયતિ, તદપિમૂક્ષમપરાય-
સયમીભવતિ, સવિશુદ્ધિમાનકપૂવકથ્યતે, અયચક્ષીણમોહીષ્યભવતિ,
યયોક્તોપશમત્રેણિપુકાદશગુણસ્થાનપ્રાપ્ત, ઉપશાતકપાયોપિયથા-
રયાનમયમીભવતિ, તયાપુનરચક્ષીણમોહીશ્ચપિનકપાયોપિયથારયા-
તસયમીભવતિ, યયાશ્ચાર્યેયયાગ્યાત સયમોભવતિ, ભગવનાતયા
સૈવકથચરયાનોપ્રસિદ્ધ યયાગ્યાન સૈવકાદશગુણસ્થાનેઉપશાત-
ત્વાત્ દ્વાદશેક્ષીણત્રાચકપાયામાત, પૂવસયોગિકેવલિઅયોગિકે-
વલિનોપિયથારયાત, પૂવપચરિત્તચારિત, અષ્ટવિપ્રકર્મચરિત્તીકરણા-
ચારિત્રપુલાકાદિભેદા અપિઅન્તર્લોનાપૂવશેયા, અનપ્રતિપક્ષસા-
હચર્યાત્ત્વિસાપ્રત્યારયાનરૂપાદેશવિરતિ સર્વથાઅપ્રત્યાહ્યાનરૂ-
પાઅવિરતિ, પૂવસસભેદા સયમમાર્ગણાદ્રયુક્તચારિતસ્વરૂપ તત્તગુણ-
સ્થાનકેષુવિભજનાહ, ચરણેચારિત્રેચારિત।ધિકારેપ્રથમચતુર્થગુણસ્થા-
નકેષુઅવિરતિ અસયમપ્ણવાસ્તિ ॥ ૬૭ ॥

ટ્યાવ — ટટકના ભેદ મુગમ કહેના, તિહા મિથ્યાત્વ ગુ-
ણઠાણે ઘોડીય ટટક ને, સાસ્વાદન ગુણઠાણે તેઉવાઝ વિના
ચાલીસ ભેદ પામીયે, મિશ્રગુણઠાણે સોલ પચેંદ્રીના ભેદ પામીયે,
સમકિઠે પણ સોલ પામીયે, દેશવિરતિ તિયેંચ પચેંદ્રિ મનુષ્ય
પચેંદ્રિ ૫ યે દડક પામીયે, અને હજા ગુણઠાણીયાં એક મનુ-
ષ્યનો દડક પામીયે વેદ દ્વારે બાદરસપરાય પર્યન ત્રીન વેદ
પામીયે, દશમા ગુણઠાણીયાં માહી ઉપરલા પાચ ગુણઠાણા અ-
વેદી છે કેવલજ્ઞાન ? કેવલદર્શન ? ૫ ઉપયોગ ત્રીન વેદ
મળ્યે કર્મઘયે માન્યા છે, બાહ્યદ્રવ્યનીલિંગની અપેક્ષાયે ૫ માન્યા
છે, પર વેદ જે અમિલાયરૂપ તે ભાવવેદની અપેક્ષાયે નવ ગુણ-
ઠાણેજ છે, ચારિત્રમાર્ગણાના ભેદ સાત ૭। સામાયિક ? છેદો-

पस्थापनीय २ परिहारविशुद्ध ३ सूक्ष्मसपराय ४ यथारूपात् ५ देशविरति ६ अविरति ७ ए सात भेद तिहा पहिले च्या गुणठाणे अविरति एकज छे ॥ ६७ ॥

दरविरट्ठदेसविरण, पमत्तिअपमत्तिचरणतिअगच ।
सामाड्यछेयपुण, नियट्ठिअनियट्ठिगे नेय ॥ ६८ ॥

टीका—देशविरतौपचमेगुणस्थानके दरविरति दराईपद्विरति घसहिंसारूपादरविरतिभवनि, प्रमत्तेनथाऽप्रमत्तेचरणतियग चरणा-
नाधिकचरणविक सामायिकछेदोपस्थापनीयपरिहारविशुद्धिलक्षणप्रा-
प्यते, सामायिकपुन छेदइतिछेदोपस्थापनीयचारित्र्युग्मअपूर्वकरणे
अनियट्ठी अनिरुत्तिकरणेभवति ॥ ६८ ॥

टिप्पण्य —अने देशविरति गुणठाणे एकज देशविरतिज छे
प्रमत्त १ अप्रमत्त २ गुणठाणे सामायिक १ छेदोपस्थापनीय २
परिहारविशुद्ध ३ ए तीन होये, अपूर्वकरण गुणठाणे तथा अ-
निरुत्तिकरण गुणठाणे सामायिक चारित्र १ अने छेदोपस्थापनीय
चारित्र ए बे चारित्र होय ॥ ६८ ॥

सुहमेसुहमचरण, सेसेसु अहस्कायगभवेचरण ।
योणिलक्खाचुलसी, मिच्छेवीये अ गइतसगा ॥ ६९ ॥

टीका—सूक्ष्मेसूक्ष्मसपरायलक्षणे दशमेगुणस्थानके सूक्ष्म-
चारित्र सूक्ष्मसपरायलक्षणचारित्रभवति, शेषेषुउपशातमोहक्षीणमो-
हसयोगिकेउल्लिखयोगिकेउल्लिखलक्षणे चतुर्षुगुणस्थानके अह-
स्कायग यथारूपात्लक्षणचारित्रप्राप्यते, इत्युक्तचारित्रद्वार, अपयो-
निद्वारअभिहितसुगह तन्मोनिरूपितस्थानतन्मयेजीवा पूर्वमनायुप

क्षयात्अभिनवायुसुदयेऽनुगत्यावत्रगत्यावाआगत्यप्रथमसमये यत्र-
उत्पद्यते तत्रयद्वर्णंग्रसरस्पर्शसस्यानपरिणता पुद्गलाआहारात्वेन-
गृह्णतितस्पर्जावस्यनद्रपायोनि, वर्णादीनामभयनमपरावृत्तौअपरा-
योनि, एवएकवर्णाद्विर्णानिवर्णचतुर्वर्णपचवर्णादिसयोगेभगावर्णस्य
३१ एकत्रिंशत् गवस्यनय ३, रसस्य एकत्रिंशत् ३१, स्पर्शस्य-
षट्त्रिंशदुत्तरशत १ ३६, सस्यानस्यएकत्रिंशत्, तेचपरस्परगणितायो-
निभेदा भवति, तेचाहारपुद्गलाविशानिगुणास्तथापिमुह्यत्वेनग्राह्या-
ईतिमुह्यत्वेनवर्णादीनामेकत्वमेवभवति, एवयोनय शीतोष्णादिस-
वृतादिसचित्तादिभेदान्चतुरशीतिप्रमाणा सति ताश्चेमा, पुद्गविदग-
जगणिमारुअ, इन्द्रियेसत्तयोपिलम्खाउ, दसपत्तेअ तरुण चउदस-
लम्खायइयरेसि ?

दोदोविगलनारय, तिरिदेवेचउरचउरलम्खाइ,

महपुचउदसलम्खा, सखाजोणीयाबुलसीओ ॥ २ ॥

तच्चमिथ्यात्वेचतुशीतिलक्षायोनय प्राप्यते, गीयेति द्वितीयेसास्वाद-
नेअगतिनसका -गतिनसकास्तेजोकायायायुकायिकास्तद्विरहिता सा-
धारणरहिता शेष ५६ परपचाशङ्कक्षायोनीनाप्राप्यन्ते, लम्खाबुल-
सीमिच्छे धीपूगतसनिगोयविणाइतिपाठ ॥ ६९ ॥

ट्वार्थ — बृहमसपरायगुणठाणे सूक्ष्ममपरायचारित्र होये, शेष
इग्यारमो बारमो तेरमो चउदमो पु च्यारे गुणठाणे यथारयात
चारित्र छे हवे चोरास। लाख जीवायोनि कहे छे, मिथ्यात्व
गुणठाणे चोरासी लाख जीवायोनि छे, सास्वादन गुणठाणे तेउ-
कायनी सात लाख वायुकायनीए चउद लाख नयी, चउद लाख
साधारणी नयी ॥ ६९ ॥

मीसदुगेसुरनिरया, तिरिमणुपचेदिसभवाजोणी ।
देसेतिरियनराणा, सेसेसु मणुअयोणीओ ॥ ७० ॥

टीका—मिश्रसम्यक्त्वलक्षणेगुणस्थानद्विकेसुरयोनि, निर-
यत्तिनारकप्रत्ययायोनि, तिर्यग्पंचेन्द्रियप्रत्ययायोनि, मनुष्यप्रत्यया-
योनि षड्विंशतिलक्षायोनीना प्राप्यते, देसे देशविरतार ये गुणस्थाने-
तिर्यग्मनुष्यप्रत्ययाअष्टादशलक्षायोनीनासमवति, शेषेषुप्रमत्तादयो-
गिकेअलिपर्यतेषुमनुष्यप्रत्ययाएवचतुदशलक्षाएवप्राप्यते, अत्रपर्या-
प्तापर्याप्तसमूर्तिमादीनायोनिभेदयाख्यायाअदृष्टान्द्रहापिसमुचिता-
व्याख्यानाएवेति ॥ ७० ॥

ट्वार्थ —मिश्रगुणठाणे तथा समकिन गुणठाणे पंचेद्रीप-
णानीच्यार लाख देवतानी च्यार लाख, नारकीनी च्यार लाख,
तिर्यचनी चउद लाख, मनुष्यनी एटली योनि होये, देशविरति
गुणठाणे च्यार लाख तिर्यचनी, चउद लाख मनुष्यनी होये,
शेष छठायी माढी सर्व गुणठाणे मनुष्यनी योनि होये, योनि
ते वर्ण गव रस फरसमया, जे गज प्रथम समये आहार छेने ते
योनि कह्ये ॥ ७० ॥

कुलकोटीणएव(सु), ध्रुवधीमिच्छमाइठाणेषु ।

सगचत्तछचत्तगुणयाल, दुगचपणतीसदुगतीस ॥७१॥

टीका—कुलकोटीनाअपिच्यारयाणमेउयोनिक्रमेणैवज्ञेया,
कुलाश्चमित्रयोनीअपिएककुलत्वभवति, एकयोनापिअनेककुलत्व-
भवति, गनकुलकोटीद्वार, अयध्रुवधिनीद्वाराण्याह, प्रववधीइत्यादि-
तत्रनिजहेतुसद्भावेसासाप्रकृतीनाध्रुवोअपश्यभावीवधोभवतितावुव-
वधिन्य, यासाचनिजहेतुसद्भावेपिनावश्यभावीवध्नाअवुववधिन्य,

यदवादि, “नियहेतुसमनेन्द्रिय, भयणिज्जोनेणहोयपयडीण, वधोता-
अनुवाओ घुआअभयणिज्जवजाओ । १ । ध्रुववधिन्मश्च वनचउतेय-
कम्मा गुरुल्लुनिमिणोउवायभयकुडा मिच्छकसायावरणा विग्वधुव-
धधिसगचत्ता । १ । तनउणचत्तुक्कनैजसकर्मणागुरुल्लुनिर्माणो-
पजातानिइत्येतानवनामप्रकृतय, भयकुडामिध्यात्वकपाया षोडश-
इत्येताएकेनविंशतिमोहनीयप्रकृतय, आवरणानिजानावरणपञ्चक-
दर्शनावरणतवक्कम्यरूपाणिचत्तुर्दश विद्वन्नरायदानत्ताभभोगोपभोग-
वीर्यातिरायल्लक्षणपचपि इमित्ये उमसचत्तारिंशदप्येतागुणस्थानारोहेव-
धनिरोधेऽपिस्वस्यहेतुसद्भावेअवश्ययान्नुवधधिय इति, मिध्यात्व-
मादिर्येपातेमिध्यात्वादय तेषुमिध्यात्वादिपुण्यानेषु, मिच्छमाइठाणेसु-
इत्यनेनमिध्यात्वादिपुण्यानेषुयथासमयोज्य, तनमिध्यात्वे “स-
गचत्त” सप्तचत्तारिंशतनुवधधिन्य बध्यते द्वितीयेसास्वादनेमिध्यात्व-
नशाभावेधद्वचत्तारिंशतनुवधधियोऽवध्यते, गुणयाल्लुगघइत्यनेनमि-
ध्यागुणस्थानकेसम्यग्गुणस्थानकेऽननानुबधिस्त्यानद्विन्निकमिध्यात्वा-
नाशपगमेएकेनचत्तारिंशदनुवधधिन्योऽवध्य ते देशविरतेअप्रत्या-
रयानाभावेपचत्रिशतप्रकृतयोऽवध्यते, प्रमत्तेप्रत्यारयानकपायवशा-
पगमेएकत्रिंशदनुवधधियोऽवध्यते ॥ ७१ ॥

टिप्पणी — कुलत्रोठी पण ए रीते, हने ध्रुववध्वीनी सडना-
लीस प्रकृति छे, उगादि ४ तेजस १ कर्मण १ अगुरुल्लु
१ निर्माण १ उपजा १ दुगडा १ मिध्यात्व १ कपाय १६
ज्ञानावरणी ५ दर्शनावरणा ९ अनराय ५ एव सुडनालीस
ध्रुववध्वी जाणनी, मिध्यात्व गुणअगे सडनालीस ध्रुववध्वी बाधे,
सास्वादन गुणअगे मिध्यात्व विना छेतालीस ध्रुववध्वी छे,
मिध्यागुणअगे तथा समकित गुणअगे ए ते गुणअगे
अननानुबध्वी ४ थीणवी ३ मिध्यात्व १ बाधे,

तेणे उगुणचाळीस गावे, देशविरति गुणठाणे अप्रत्यारयानी
 ४ न गावे ते पात्रीस, गावे उठे गुणठाणे प्रत्यारयानी प्रकृति,
 ५ न गावे तिणे इगतीस धुवगची प्रकृति गावे ॥७१॥

इगतीसगुणतीस, अठारसचउदसचसुहुम्मम्मि ॥
 अधुवावधेसेसा, धुवउदयामिच्छिसगवीस ॥७२॥

टीका—अप्रमत्तेपि एकाविंशन्ता एव ग्रन्थन्ते, अपूर्वकरणे निद्रा-
 द्विकापगमे एकोनविंशन् धुवग्रन्थो बध्यते, नवमे अनिवृत्तिना-
 दराख्ये भयजुगुप्सानवनाम प्रकृत्यपगमे ऽष्टादशग्रन्थविधो बध्यते ।
 मूक्षमसपराये सज्ज्वलनाभावे चतुर्दशग्रन्थविन्थो बध्यते, तत्र परवृ-
 त्तिविन्थो बध्यते, त्रैविध्यप्रकृत्यपसरेशोपा या प्रकृ-
 तयस्ता अद्वया ता अग्रविन्थो ज्ञेया ताश्चेमा, तण्वगाणि इत्य-
 यण जाद्वगद्विखगद्विपुचिजिणुसास, उज्जोयायपरधातसर्वासागोय-
 येयणीय ? हासाजुअलदुगने अआउतेवत्तरी, अग्रवग्रस्तनय औ-
 दारिकवैक्रियाहारलक्षणास्तिस्त्र, तेजसकर्मणयोर्धुवग्रन्थित्वेनाभिहि-
 तत्वात्, उपागानित्रीणि, आकृतय षट्, सहनानिषट्, जातय पच, ग-
 तयश्चतस्त्र, स्वगतिद्वय, आनुपूर्वश्चतस्त्र, जिननाम, श्वालोचदुसनाम,
 उद्योतनाम, आनपनाम, परावातनाम, नसन्शस्त्र, स्थावरदशकरूप,
 षसविंशतिरूप, गोत्रद्विक, वंदनीयद्विक, हारयादिचतुष्क हास्परति
 अरतिशोकलक्षण, वेदनिक, आयुश्चतुष्टय एव निसप्तति अग्रवग्र-
 विन्थो भवति, तत्र मिथ्यात्वे सप्तति अद्वयविन्थो बध्यते, सास्वान्ते-
 पचपशाशत्, मिश्रेपचविंशत्, सम्यक्त्वे अष्टविंशत्, देशविरतौ द्वाविं-
 शत्, प्रमत्ते ऽष्टाविंशति, अपूर्वकरणे प्रथमाविंशति, चरमे भागे षट्,
 अनिवृत्तिकरणे चतस्त्र, मूक्षमसपराये निस्त्र, उपशाते एका, क्षीणे एका,

सयोगिकेवलिलक्षणेपुका, एवमवृत्तमधिन्योच्यते, अत्रनुवच्य अना-
द्यन्तभग, अभयाना अनादिसानोभगो, भयाना सादिसातभग,
उपशातयावन् आरुढस्य ध्रुववचकाभापेपुनर्मिथ्यात्वगतेसप्तधत्वारि-
शब्दवचरणेचरोभवति, पुनः श्रेण्यारोहेतुत्वापगमेनोन, तेन-
सादिसात भगकोभगति, पुनरनुवचप्रवृत्तिपुष्क सादिसात भग
प्राप्यते, निरतरवगान्प्रकाशेसादि वगभावसान इतिभाय, या-
साम्युच्छिन्नस्तुसनन स्वोदययवच्छेदकालयावदुदयस्तादृशोदया,
यासातुमवच्छिन्नोपुदयोमूयोपिप्रादुर्भवति तथाविज्जपक्षेनकाल-
भावस्वरूपपचविद्यहेतुसगप्राप्यताअनुवोदया, यदभाणि, अद्यु-
च्छिन्नोदयो जाणपयडीणनानुवोदइआवृत्तिनो विहुसभवइ जाण-
उदयानाओ ? तत्रध्रुवोदयाइमा, निमिणधिरअधिरअगुरुअसुहअ-
सुहतेयकम्मचउरता नाणनगयदमणमिठनुवउदयसगवीसा ? तत्र-
निर्माणअस्थिरस्थिरअगुरुलघुगुभअगुभतैजसकामणद्वेशरीरेवर्णादि-
चतुष्कपुताद्वादशनामकर्मण १२, जानावरणपचक्रमतरामपचक-
मिथ्यात्वइत्येता सप्तविंशति ध्रुवोदयाजेया, मिथ्यात्वस्यसातरजोदये-
पिध्रुवोदयस्तासाअननकालमिथ्यात्वोन्नेनवसहवर्चमानात्, ध्रुवोद-
योमिच्छि, मिथ्यात्वेसप्तविंशतिरपिअरित, सतिमिथ्यात्वेकस्यापिनोद-
यपवच्छेद ॥ ७२ ॥

टिप्पणी — सातमेपणद्वगतीम बावे, आठमे गुणठाणे निद्रा
२ विना ओगणगीस गाने नवमे गुणठाणे भय ? दुगठा
१ नव नामकर्मनी एदग्या १ बावे तेवारे अडार ध्रुववची
बावे सृक्ष्मसपराय गणठाणे सज्जलना ४ च्यार विना चउद
ध्रुववची बावे ध्रुववचीयी काडना जेव रही ते अनुववची जा-
णवी ते इहा मिथ्यात्वे सितेर अनुववची छे सात्पादने

५५ छे, मित्रे ३५ छे, समकिते ३९ छे देशवित्ते ३३ छे
प्रमत्ते ३३ छे अथमत्ते २८ अपर्ववर्णे प्रथम ३० पछे आठ
८ अनिवृत्ति ४ तय। सुदमसपराये ३ उपगातमोहे १ क्षीण-
मोहे १ सयोगि केवळि १ अयोगि कवलिये नयी ॥७२॥

छद्मीसरणीजजा, सयोगीनारसधुगोट्यापयडी ।

ओहोदओवसेसा, अधुवदया हुतिपयडीओ ॥७३॥

टीका—सारनादनादारम्यक्षीणमोहपर्यन्त मिथ्यात्वरहिता प-
रविंशति ध्रुवोदयालभ्यन्ते, क्षीणमोहाते ज्ञानावरणदर्शनावरणातरा-
पक्षयान् सयोगिनयोदशेगुणेद्वान्शनामप्रकृतयएवधुगोट्यापयड्यत्वे-
नप्राप्यन्ते अयोगिगुण सार्वाअपिअनुगोट्यापयड्येवर्त्तते, तत्रपोडश-
कपायाणामप्येकोग्रादीनाधतुर्गानकसमयउदय, कोगोट्यापयकालेमाना-
दीनामुदयाभाव, मानोदयकालेकोवादीनामुदयाभाव, यत्रपिउप-
चक्रेहृणादीनामप्येववरणस्यननिस्तगेदय तथापिअन्यनमवर्णो-
दयेनवर्णइतिसामान्यप्रवृत्तेर्नुगोट्यापय एवग्रादीनामिति, पुन अनुगो-
दया पचनवति, तत्रगाथा धिरमुमिअरविण अनुवचवीमिच्छविण-
मोहधुवध्वी निद्रोववायमीरा सम्मपणनइअनुगोट्यापय ? याअ-
धुवध्विन्त्य तिसप्ततिप्रस्तय तामामध्यान्स्थिरमस्थिरशुभमशुभइ-
तिप्रकृतिचतुष्टयधुगोट्यापयइतिरहितत्वात्शेषा एकोनसप्ततिप्रकृतय अ-
धुगोट्यापयवति, मोहधुवध्विन्त्यएकोनविंशतिस्तन्मव्येमिथ्यात्वस्य-
धुगोट्यापयतर्गतत्वात्शेषाअष्टादश अनुगोट्यापयवति, निद्रापचक उप-
घातनाममिश्रमोहनीलम्यग्नोहनीयइतिपचनवति अधुगोट्यापय-
धच्छिन्नस्याप्युदयस्यपुनरुदयरुद्रागादिनि, यत्रैवमिथ्यात्वस्याप्यधुगो-
दयताएवगुज्यते सम्यक्त्वप्राप्तौ यत्रच्छिन्नस्यापितदुदयस्यमिथ्यात्वग-
मनेपुन रुद्रागादिति ज्ञेयच्यते, यासाप्रकृतीनायेषुगुणम्यानकेषु

गुणप्रत्ययतोऽप्राप्नुदय यवच्छेदोनविग्रते, अथद्र यक्षेनकालाद्यपे-
क्षयातेष्वेवगुणस्थानकेषु कदाचिदसौभवति कदाचित्रभवतिताएव-
अनुबोदया, यथानिद्रायामिध्यात्वदृष्टोरम्यक्षीणमोहयावदुदयोऽव-
श्यप्रवर्तते, अथचनसननमसौभवतीनिमिध्यात्वम्यनेदलक्षण, यतस्त-
स्यपत्रप्रथमगुणस्थानकेनाप्राप्नुदय यवच्छेदस्तनसननोदय नकदा-
चित्क इतिबुवोदयेनैवगयेति ओघोदयत घुवोदयापहारेऽवशेषाअ-
घुवोदया प्रकृतयोभवति, तनमिध्यात्वसप्तदशाविकशनमोवोदयेतन-
सप्तविंशतिबुवोदयास्तदपगमेशेषाभवति, मिध्या वेअनुबोदयाभवति,
एवसास्वादनेपचाशनि, मिश्रेचतु समति, मम्यक्त्वेऽप्रसमति, देश-
विरतौष्कषष्टि, प्रमत्तेषचपचाशन्, अगमत्तेपचाशत्, अपूर्वकरणेषद्-
चत्वारिंशन्, अनिवृत्तिकरणेषत्वारिंशत्, सू मसपरायेचतुम्बिशन्, उ-
पशातमोद्वेषयस्त्रिंशन्, क्षीणमोहेएकविंशन्, तथाचरमातेएकोनविंशत्
सयोगिकेवलिनिनिशत्, अयोगिकेवलिनिद्वादश, अनुबोदयाउदयत्ये-
नज्ञेया, २ युदय, अनुबोदयासुप्रकृतिषुअनाग्रनतअनादिसातल-
क्षणौद्वौभगकोभवन्, तनाभयानाएना सप्तविंशतिरप्यनाद्यननो-
दयापुन, भयानातुअनादिकालीनाअपिस्वस्वोदय यवच्छेदकाळेअनु-
दयात् साताइति, अघुवोदयानाप्रकृतीनातुनिरतरउदयाभावत् सा-
दिसातताएवइत्येकमग ॥ ७३ ॥

ट्यार्य — हवे घुव उदयी सत्तावीस छे निर्माण ? अधिर
? अशुभ ? शुभ ? अगुरु ? अगुरु लउ ? तैजस ?
कर्मण ? वर्णादि ४ जानावरणी ५ दर्शनावरणी ४ अतराय
५ मिध्यात्व ? ए सत्तावीस बुवोदयी मिध्यात्वे छे सास्वाद-
नयी माडि रीणमोह पर्यंत मिध्यात्व विना उवीस घुवोदयी
छे सयोगी गुणठाणे नामकर्मनी बार ते घुवोदयी छे अयोगीमे

ધુવોદયી નવી વારનો ઉદય છે અનુવોદયીનો છે ઓવોદયી
 ધુવોદયી ઢાલના રોગ રહી તે અનુવોદયીની મર્યા જાણવી, તે
 અનુવોદયી પચાણુ છે ૯૫ તે મત્તે મિચ્યાત્તે ૯૦ છે સાસ્વા-
 દને ૮૫ મિથ્રે ૫૪ સમકિતે ૫૮ દેશગિતે ૬૧ પ્રમત્તે ૫૫
 અપ્રમત્તે ૫૦ અપૂર્વગ્ને ૪૬ અનિશ્ચિત્કરણે ૪૦ સૂક્ષ્મસપરાયે
 ૩૪ ઉપશાનમોદે ૩૩ ગ્નીગમોદે ૩૧ ॥૭૩॥

તીસહીયસયસતા, ધુવાડવમતમોહઠાણજા ॥

સ્ત્રીણેઅસર્ગચરિમે, ચડસચરિસેસઅધુવાઓ ॥૭૪॥

ટીકા—અથસત્તામ્બરુપધુવદિશાગ્રહ તીસહિયેતિ તનસસા-
 રિણાઅપ્રાસસમ્યક્ત્વાયુત્તરગુગાગાસાનયેનચતુર્ગતિપ્રસન્નાવેનભવતિ-
 તાધુવસત્તારા, યાસ્તુકદાચિહ્નગ્નિફદાચિત્રત્પનરેનભવન્તિનાઅનુવ-
 સત્તાકાજેપા, તનગાયા તસવત્રવીસસગવે અકમ્મધુવધિસેસવેઅતિગ,
 આગદ્ગતિગમેષીય હુજુઅલસગઝલસાસચડ ? સ્વગદ્ગિરિદુગતિય-
 ધુવસત્તાનસદશકસ્થાવરદશકચોભયમીલ્નેનસર્વિશતિ યત્રીસત્તિ,
 ચર્ણપથકગધદ્વિકરસપચકસ્પર્શાદ્વકમીલ્નેનવિશતિ, સગતેયકમ્મત્તિ,
 તૈજસકાર્મણસસકૈજસશરીર ? કાર્મણશરીર ૨ તૈજસતૈજસવધન
 ? તૈજસકાર્મણવધન ? કાર્મણકાર્મણવધન ? તૈજસસધાતન ?
 કાર્મણસધાતન ? इतिતૈજસસતક પ્રુવધિશેપેતિવર્ણચતુષ્કનૈજસ-
 કાર્મણશરીરાતૂશેપાળકચ વારિશતુધ્રયનવિન્ય, વેદગ્નિક આગદ્ગતિ-
 ગત્તિ આગિદ્સપચણજાદ્ગતિ સમ્પાનસદ્ગનનજાતિસર્વમિલ્નેસપ્ત-
 દશ ?૭ વેદનીય સાતાસાતલક્ષણ હુજુઅલત્તિ યુગદ્વિકહાસ્યરતિ-
 અરનિશોકલક્ષણ, સગઝલત્તિ ઔદારિકસસક, તદ્ઔદારિકશરીર
 ? ઔદારિકાગોપાગલક્ષણ ૨ ઔદારિકસધાતન ? ઔદારિક-
 વધન ? ઔદારિકતૈજસવધન ? ઔદારિકકાર્મણવધન ? ઔ-

दारिकनैवसकर्मण्यन ७ इति औदारिकसप्तक, उद्वासवतुष्क
 उद्वास १ उग्रोन १ आतप १ परावानलक्षण १ सुरगति
 १ अगुरगतिद्विक २ निर्यगनिनिर्यगावुष १ अणनिर्णयद्विक २
 नीधगौलक्षणान्तरागदुत्तग शनसरया प्रभृतपोप्रसत्ताकाअ-
 भिवीयते वृत्तसत्ताकवासासम्पत्त्वलाभादर्वास्सर्वजीपेपुसंश्रुतसद्वा-
 यतः, १ अथाननानुप्रधिनाकपायाणामुद्भूतसमभ्याद्विभुसत्ताकतेऽनु-
 ज्यते, न १ क १ अत्रुसत्ताकप्रकृतीनामिदंशदधिकज्ञानसरयामगते १ मव-
 धोच यनोऽवाप्तगम्यक्त्वाप्युत्तरगुणानामेवजीवानामेताद्विसयोगो
 नमवर्जीवाना अत्रुसत्ताकता वा नयामोत्तरगुणजीवानाचक्षित्यते,
 अनोऽननानुप्रधिनाप्रवृत्तताकतेवयदिवोत्तरगुणप्राप्तापेक्षयाअत्रुवस-
 ताकनाकक्षीक्रियते तदासर्वासामपिप्रकृतीनाम्यात्रानोऽनुप्रधिनामेव
 यन सर्वाभिपिप्रकृतनयोयथास्थानमुत्तरगुणेपुसत्ता यन्नेदमनुभ-
 वयेयेनि, ततोपशमभेजिगन्म्यणकादशगुणस्थानकपायनूनिशद-
 धिकशनप्रवसत्तायाप्राप्यते यद्यपिक्षायिकसम्पत्स्ववनासप्तकादिक्षय-
 रूपोमत्तामेदोऽस्ति, तदपिगुणस्थानेसामान्यसत्ताप्रकारेकथिनस्वा-
 नेद्वन्निन नयापिस्वगुण्यायगनय, क्षीणे असर्दति अष्टचत्वारिंशद-
 रिकज्ञानसत्तापेक्षयामोहनीयपद्विशति निद्रापचर आयुम्निक प्र-
 योदशनामप्रकृतय आन्तरिकनैवसकर्मण्यन औदारिककर्मण्यन औ-
 दारिकनैवसकर्मण्यन तेजसकर्मण्यन एता पचाशद्व्यवच्छि-
 द्यते, तत अशीनिद्राद्वेसत्ताप्ररूपाप्राप्यते, अष्टपचाशतसत्तापे-
 क्षयाषट्शीति सत्तायाप्राप्यते, “चरिमे”प्रयोदशेचतुर्दशेगुणस्थाने-
 चतु सप्तनि सत्तायाप्राप्यते गणस्थानोक्तओवसत्तापेक्षयाप्रवसत्ता-
 गणनानुगेयाअत्रुवसत्तागुणस्थानकेवक्तया, अत्रुसत्ताअष्टाविंशति
 यास्तुकदाचि कम्प्यागर्नाप्राप्यते कम्प्यानप्राप्यतेनाअत्रुसत्ताका,
 ताश्च सम्यगमोह १ मिश्रमोह १ मत्तुपद्विक २ देवाद्विक २ नरक-

द्विक २ वैक्रियसप्तकलक्षण, वैक्रियएकादशक, जिननाम, आयुश्चतुष्टय, आहारसप्तक, उच्चैर्गोत्रलक्षणाष्टाविंशति प्रकृतिसमूहरूपाअधुवसत्तारूपास्तत्रमिथ्यात्वेऽष्टाविंशतिरप्यधुवसता प्राप्यन्ते, जीवभेदापेक्षयासास्वादनेमिश्रेचजिननामरहिता सप्तविंशति सम्यग्दर्शनात् उपशातमोहयावत् अष्टाविंशतिरप्यधुवसत्ताका प्राप्यन्ते क्षीणमोहेसयोगिकेऽत्ययोगिकेवल्लिलक्षणेगुणस्थानत्रिके एकाविंशतिरधुवसत्ताका प्राप्यते, एतदधुवसत्ताशेषाअधुवसता प्रकृतपद्मनि, इत्युक्तअधुवसत्ताद्वार ॥ ७४ ॥

ट्यार्थ — तथा २९ सयोगिये ३० छे अयोगीये १२ अधुवोदयी जाणवी ध्रुवसत्ता एकसोतीस छे ज्ञानावरणी ५ दर्शनावरणी ९ वेदनी २ मोहिनी २६ नामकर्मनी निर्यचगति ४ जाति ५ औदारिक १ तैजसकर्मण ७ सवयण ६ सस्थान ६ वर्णादि २० विहामोगति २ तिरिआनुपूर्वि १ जिननाम कर्मविना प्रत्येक ७ वसदश १० धावर १० नीचगोत्र १ अतराय ५ एकसोतीस १३० ध्रुवसत्ता इग्यारमा गुणठाणा पर्यंत जाणवी, नवमाने बीजे भागे क्षपकभ्रेणिने तेर नीकले तेवारे नवमायी क्षीणमोहपर्यंत ऐंसीनी सत्ता छे क्षीणमोहे ऐंसी, तेरमे चउदमे चहुत्तरी ध्रुवसत्ता छे मिथ्यात्वे २८ सास्वादाने २७ समकिते २८ अप्रमत्ते २८ अनिवृत्ति २८ सूक्ष्मसपराये २८ उपशातमोहे २८ क्षीणमोहे २१ सयोगि केवली २१ अयोगि केवली २१ ए अधुवसत्ता जाणवी ॥ ७४ ॥

मिच्छेविसममिच्छा, योएअणथीणत्तिविणुमोसदुगे ।
योयतीअकसायहीणा, देसेपमत्त युअलम्मि ॥७५॥

टीका—साप्रतसर्ववातिदेशात्यवातिद्वारमभिधिसुराह ॥
तनप्रथमवातिलक्षण, यथाआत्मनोज्ञानदर्शनचारित्र्यलक्षण गुण-
चतुष्टय स्वरूपेणस्वकीयज्ञायकत्वद्वयत्वस्थित्वसामर्थ्यत्वलक्षणस्व-
कार्यस्वकारक, तथाशेषाणाअयावाधादीनाआत्मगुणानानिरावरण-
त्वकरणेकारणरूपमपितेनएतद्गुणचतुष्टयप्रधान शेषाअयावाधाद-
योगुणा स्वरूपत्वेनैकार्थरूपा नायद्गुणप्राकट्येहेतुत्वमिति, अ-
तोज्ञानादीनाकारणकारणरूपोभयवर्धप्रतापानकानिज्ञानवरणदर्शना-
वरणमोहातरायलक्षणानिचातिकर्माण्युच्यते, शेषाणिवेदनीयाधुनाम-
गोत्ररूपाणिअग्रातीयमिधीयते, तनवातिषु या प्राकृतय उदिता
स्वावर्गगुणसर्वाकारणप्रतिधानपत्येवशीला सर्ववाति योर्विंशति भ-
वति, या प्रकृतय उदिता स्वावर्गगुणआवृतमपिदेशन घातयते-
देशनोविरनिगुणप्रत्ययादिनाक्षयोपशम प्राप्यतद्गुणप्राकट्यलभते
इत्येवशीला देशवातिन्य पचविंशतिर्भवति, तनसर्ववातिन्य
केवलज्ञानावरण केवलदर्शनावरण पचनिद्राद्विदशादिनाअनतालु-
बधिअप्रत्यारयानप्रत्यारयानावरणलक्षणा कपाया मिथ्यात्यचेति-
विंशति, तनकेवलज्ञानावरणकेवलदर्शनावरणेक्षपरुश्रेण्यादौप्रक्षीय-
माणस्थितिरसप्रदेशक्षययावत्तसर्वथाक्षयस्तावत्तगुणप्राग्भावानिअप-
स्तावत्तगुणप्राग्भाव, सर्वथाक्षये सकलविशेषावबोधसकलसामान्या-
वबोधएषोकेवलज्ञानकेवलदर्शनलक्षणौभवत्, अनएतेसर्ववाति यौ
तयानिद्रापथकानामप्युदयअप्रबोधसर्वथाजानयन्तितेनसर्ववातिन्य,
यद्यपिनिद्रापथमपिस्वनादीनादर्शनतदपिनिद्रोदयशैथिल्येनैवेतिद्वाद-
शकपायाणाउदयोपिअनतालुबध्युदय शुद्धचारित्र्यधर्मरुचिवातनरूप,
अप्रत्यारयानकपायोदयस्त्वहिंसकपरिणामवानरूप, प्रत्यारयान-
कपायोदय सर्वावद्यविरनिरूपपरिणमनवानक, एतेयथाक्रमसर्वा-
थाघातकत्वात्सर्वज्ञानका, यत्पुनस्तेषामवलोकयेपिअयोग्याहावि-

રમણઉપલભ્યતે, તત્રવારિવાહદશતોવાચ્ય, સુદૃવિમેદદણ દોરૂપહા-
 ચદસૂરાણમિત્યાદિજેય, અથવાનરકાદિવિપાકમયાદ્યદ્વિરમણતઘેદ્રિ-
 યસુખામિલાપે નૈવેતિતીવ્રલોભોદયપુગ્રાઘ, તથામિથ્યાત્વતુજિનપ્ર-
 ણીનતત્ત્વશ્રદ્ધાનસ્વરૂપસમ્યક્ત્વસર્વમપિહવીતિસર્ગવાતિ, યત્તુતસ્યપ્ર-
 બલોદયેપિમનુષ્યપશ્ચાદિવસ્તુશ્રદ્ધાનતદપિસ્યાદ્વાદોપયોગાભાવાત્ મિ-
 થ્યેત્યેતિ ॥ ઉક્તચ ॥ વિશેષાગ્રણ્યકે, સદસદવિસેસણાઓ ભવ્રહેઝ-
 જહત્વિઓવલભાઓ, નાણફલાભાઓ મિચ્છદિદ્વિરસઅત્રાણ ?
 હિતિમિચ્છેવીસમમિચ્છાહિતિ ॥ મિચ્છેહિતિમિથ્યાત્વેવીસવિંશતિપ્ર-
 કૃતય સર્વઘાતિન્યોઽવેસતિ, અમિચ્છામિથ્યાત્વરહિતાપ્કોનવિં-
 શતિ વીણ્તિ દ્વિતીયેસાસ્વાદનેઽવેપ્રાપ્યન્તે, તાપ્તપ્કોનવિંશતિ
 અનતાનુઘધિચતુષ્ઠ્યસ્થાનદ્વિનિકવિનાદ્વાદશસર્ગઘાતિન્ય મીસદુ-
 ગેતિ મિશ્રાવિરતિસમ્યક્ત્વલક્ષણેગુણસ્થાનદ્વિકેપ્રાપ્યન્તે વીયકસા-
 યહીણા દેસેહિતિસગ્ર દ્વિતીયકપાયહીના દેશવિરતેઽષ્ટેસર્વઘાતિન્ય
 ત્રીયકસાયહીણાપ્રમત્તયુગલેતૃતીયકપાયરહિતાશ્રતસ્ર પ્રકૃતય પ્રમ-
 ત્તાપ્રમત્તલક્ષણેગુણસ્થાનદ્વયેપ્રાપ્યન્તે ॥ ૭૫ ॥

ટથાર્થ — મિથ્યાત્વે વીસ સર્વઘાતી છે, સાસ્વાદન ગુણઠાણે
 મિથ્યાત્વમોહિવી વિના ૧૯ સર્વઘાતિનો બગ છે, મિશ્ર તથા
 સમક્તિન ગુણઠાણે અનતાનુઘધી ૪ થીણાદિ તિન વિના ત્રાર સર્વ-
 ઘાતી પ્રકૃતિનો બધ છે, દેશવિરતિ ગુણઠાણે ધીજી ચોકઢી
 અપ્રત્યારયાનીયાની કાઢીયે છુટ્લે આઠ સર્વઘાતિનો બધ છે,
 પ્રમત્ત તથા અપ્રમત્ત પુ વે ગુણઠાણે સર્વઘાતિ ૪ નો બધ છે
 કેવલજ્ઞાનાવરણી ? કોલદર્શનાવરણી ? નિદ્રા વે પ ચ્યાર બાધે
 છે ॥ ૭૫ ॥

કેવલજુઅલાવરણ, અપુલ્કવીઅભાગઓઅસુદુમજા ।
 દરઘાઈમિચ્છિસત્તા, નપુવિણાતેવિસાસાણે ॥ ૭૬ ॥

टीका—केवलजुगलवरणमिति ॥ अपुत्रिइतिअपूर्वकरणप्र-
थमभागातेनिद्राद्वयवशाभावेअपूर्वकरणम्यद्वितीयभागात् सूक्ष्मस-
पराययावन् केवलजुगलवरण केवलज्ञानावरण केवलदर्शनावरण
रूपाप्रकृतिर्बद्धयते, तत् परमाभावा दग्धादनिदेशातिन्य पच-
विंशति मतिज्ञानावरणश्रुतज्ञानावरणमन पर्यवज्ञानावरणरूप-
ज्ञानावरणचतुष्टय चतुर्दशनावरणाऽचतुर्दशनावरणावधिदर्शनावरण-
रूपदर्शनावरणत्रिकसज्ज्वलनाश्चत्वार क्रोधमानमायालोभरूपानो-
कपायाहास्यरतिअनिशोकमयजुगुप्सास्त्रीवेदपुवेदनपुसकवेदलक्षणा
“नोकपायति” कपायसदृशादित्यर्थ, अनरायपथकएता पचविंशति-
प्रकृतयोदेशातिन्योदेशानयतीत्येवशीलादेशातिन्योमतिज्ञाना-
वरणमुदितमपिदेशातयति किंचित्देशक्षयोपशमप्राप्त तथायातय-
तिपुनर्वन्ततथा मलयगिरिप्रज्यास्तुआत्मन सर्वस्वकेवलज्ञान-
केवलदर्शनरूपनयानयनिना सर्वजातिन्योमतिज्ञानादिकतु आ-
त्मनोदेशरूपगुणघानयनिनादेशवानिन्य तासामये, मिच्छि
मिथ्यात्वेसद्वाइति सर्वा प्रकृतय देशजातिन्योव्यव्यते ताएवसास्वा-
दनेनपुसकवेदरहिताश्चतुर्विंशतिरेववस्थन्ते, नपुसकवेदय मिथ्या-
त्वप्रायोग्यएवेति ॥ ७६ ॥

टिप्पण्य—अपूर्वकरण गुणठाणाना धीजा भागवी दशमा
गुणठाणासीम केवलज्ञानावरणी केवलदर्शनावरणी एव सर्वजा-
तीनो यत्र छे पठे नयीज, देशवातीप्रकृति २५ ज्ञानावरणी ४
दर्शनावरणी ३ हास्यादि ६ वेद ३ सज्ज्वलना ४ अनराय ५ एव
२५ ते मये मिथ्यात्वगुणठाणे सर्व २५ देशजातीनो यत्र छे,
सास्वादने गुणठाणे नपुसक विना चोवीस देशजातिनो यत्र छे
॥ ७६ ॥

धीविणुमीमचउके, अपमत्तदुगम्मिसोगदुगहीणा ।
हासचउहीणनवमे, अपुरिससजलणदसमम्मि ७७॥

टीका—धीविणुति मीसचउकेति—मिश्राविरतिसम्यग्देशवि-
रतिप्रमत्ताख्येगुणस्थानचतुष्टयेस्त्रीवेदरहितास्त्रयोविंशतिर्न्यते, अप-
मत्तदुगम्मि अप्रमत्तापूर्वकरणलक्षणेगुणस्थानद्वयेशोकारतिहीनाएक-
विंशतिर्देशजातिन्योब्रूयते, तथानवमेअनिवृत्तित्रादराख्येगुणस्थाने-
हास्परतिभयदुगच्छाहीना सप्तदशदेशजातिन्योब्रूयते, दशमम्मि
इतिदशमेसूक्ष्मसपरायेगुणस्थानेपुरुषवेदसज्वलनचतुष्टयरहिताद्वादश-
ब्रूयते, ताद्वादशजानावरणचतुष्टयदर्शनावरणनिकातरायपचकमतरेण-
सूक्ष्मावेतासामब्रूयकइतिगतदेशवोतिद्वार ॥ ७७ ॥

ट्यार्य—मिश्र ? अविरतिसमकित ? देशविरति ? प्रमत्त
? ए च्यार गुणठाणे स्त्रीवेद काढीये पृष्ठे त्रेवीस देशवाती
ब्रूयाये, अप्रमत्त तथा अपूर्वकरण गुणठाणे शोकअरति ये न
बाधे एकवीस देशवाती बाधे, नवमे अनिवृत्तिकरणे हास्यादिरति-
भयदुगठा ए च्यार विना सत्तर देशवाती बाधे, दशमे सूक्ष्म-
सपराय गुणठाणे पुरुषवेद ? सज्वलना ४ ए पाच काढीये चार
देशवाती बाधे, दशमाने अते ज्ञानावरणी ४ दर्शनावरणी २
अतराय ५ ए चार जाये न बाधे ॥ ७७ ॥

सवदरघाइसेसा, अघाइपयडीओसवगुणठाणे ।
पुत्तेनव(ग)अडचउसग, इगइगतिगदुगअहीअतीसा
॥ ७८ ॥

टीका—साप्रतमवातिस्वरूपकथ्यतेसवदरघाइइत्यादि 'स-

वर्धातिदेशात्तित शेषा अवशिष्टास्नाअगानिप्रकृतय संपुगुण-
 स्थानेषुमन्तयाइतिवेदनीयद्विक्र, आयुश्चतुष्क, नामसप्तषष्टि,
 गोत्रद्वय, इत्येता पचसप्ततिरगतिन्योजेया, तनमिध्यात्वेद्वि-
 सप्तति, सास्वादनेऽष्टपचाशद्, मिश्रेऽष्टोनचत्वारिंशत्, सम्यक्त्वे-
 द्विचत्वारिंशत्, देशविरतासपगयेनय, उपशातमोहक्षीणमोहसयो-
 गिकेवल्लिषु एका, सातवेदनीयरूपा, अत्रनुवबुबोदयेवात्यवाति-
 द्वारेउदयाधिकारोपिस्वबुव्याओरोदयाप्रिकारतोज्ञातय, पुणेइति-
 पुण्यप्रकृतयोजीबालहृदजनकायदुदयमुज्यमानआन्हादजनकभवति,
 ता पुण्यप्रकृतय द्विचत्वारिंशद्देदमिना सति, तनगाथा सुरनरनिगु-
 च्चसाय तसदसतणुनगवयरचउरस, परचासगतिरिआऊ नणचउप-
 णिदिसुभखगइ ? बायालपुनपगई अपडमसठाणखगईसनयणा,
 तिरिदुगअसायनीओ वनायइगविगलनरयनिग २ थावरदसवणचउऊ
 घाइपणयालसहिअशसीई, पापयडित्तिदोसुवि वनाइगिहामुहाअ-
 सुहा ३ इत्यादिगाथोक्ता पुण्यपापप्रकृतय मिलिनाएकशतचतु-
 विंशत्यप्रिकभवनि एतदपिअप्रमाश्रित्येतिनोचेत् धानिसमचत्वा-
 रिंशत्गुणनेषइविंशत्यधिऽशनभवति, अनयप्राधिकारेविंशत्यधि-
 कशतमानेचतुविंशत्यविकतु वनाइगदामुहा असुहाइतिवर्णादय
 वर्णगधरसस्पर्शरूपा पुण्यप्रकृतौशुभाप्राद्या, पापप्रकृतौतुअशुभा-
 प्राद्या इत्युभयनग्रहणानुचतुविंशत्युत्तरशतशेय, तनपुण्यप्रकृतिरुम
 गुणस्थानेषुविभजन्नाह, पुनेनवअट्इति नवमिरिआस्त्रिशत्मिध्या-
 त्वेपुण्यप्रकृतयोबव्यते, इतिजिननामाहारकद्विकरहिता "ताप"आत-
 परहिता सास्वादनेअष्टात्रिकास्त्रिशद्बव्यते, ताएवेतितिर्यग्नरदेवायु-
 रुद्योतहीनामिश्रे चतुस्त्रिशत्ताएवजिननामनरदेवायुर्युक्ता सम्य-
 क्त्वेसप्तनिंशत्, ताएववज्रनपभनाराचसहननमनुयप्रिकओशरिक-
 रहितादेशविरतौपुकरिंशत्, ममतेएकनिंशत्, ताएवाहारकद्विकयुक्ता-

સ્ત્રયલ્લિશત્, અપ્રમત્તેપુણ્યપ્રક્રનયોચયતે, તાપ્તદેવામુરહિતાઅપૂર્વ-
કરણેદ્વાર્તિશદ્બલ્પતે, અગાયાયા અદ્વસુપદઅગ્રેનનગાયાયાગનમ-
લ્પવર્તનીય અદ્વસુગુણસ્થાનકેષુઅયન્મ ॥ ૭૮ ॥

સ્વાર્થ — સર્વાર્થી તથા દેશગતી કાઢતા એવ રહી તે
અગાની પ્રકૃતિ સર્વ ગુણઠાણે જાણવી અર્વાર્થી ૭૧ છે તે
મલ્લે મિથ્યાત્વે ૭૨ છે સાસ્યાદને ૨૮ છે મિત્રે ૩૯ છે
સમકિતે ૪૨ છે દેશવિરતે ૩૬ છે અપ્રમત્ત ૩૪ છે અપૂર્વ-
કરણે ૩૩ છે અનિવૃત્તિચાદરે ૩ છે સૂક્ષ્મસપરાયે ૩ છે
ઉપશાનમોહે ૧ છે ક્ષીણમોહે ૧ છે સયોગિકેત્તલિયે ૧ થાવે
છે હમ ઉદયનો અધિકાર જોઈ કહેજો ઉદયપિણે પુણ્યનરના
મેદ ૪૨ છે સાતાવેદની ઉચગોત્ર મનુષ્યહુગ ૨ દેવ ૨ પચેદ્વિ
જાનિ ૧ પાચશરીર ૫ ત્રીનઉપાગ ૩ વજ્રક્ષપભનારાચસવયળ
૧ સમચરસસસ્થાન ૧ વર્ણાદિ ૪ અગુરુલ્પ ૧ પરાચાત ૧
ઉસાસ ૧ આતપ ૧ ઉદ્યોત ૧ શુભવિદ્યાયોગતિ ૧ નિર્માણ ૧
પ્રસદશ ૧૦ દેવતાત્રઆયુ ૧ મનુષ્યાયુ ૧ તિર્યચનુઆયુ ૧
તીર્યકરનામ ૧ ૫ વેતાલીસમયે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ૩૯
ઓગણચાલીસ છે જિનઆહારક નયી માસ્વાદન ગુણઠાણે
અઢનીસ છે આતપ નયી મિત્ર ગુણઠાણે ચોતીસ છે ત્રીન
આઝલા નયી, ઉદ્યોત નયી સમકિત ગુણઠાણે જિનનામ તથા
આઝલા બે મેલાય તિણે તે સટનીસ છે દેશવિરતિ ગુણઠાણે
હગતીસ છે અપ્રમત્તે તેતીસ છે અપૂર્વકરણે ચર્તીસ છે ॥ ૭૮ ॥

અદ્વસુતિગચદોસુ, તિસુસાય વધસેસયાપાવે ।

ચઊવીસસયઓહો, વજ્રાહગહાસુહાઅસુહા ॥ ૭૯ ॥

ટીકા—અદ્વસુતિગચહ્યાદિ અદ્વસુગુણસ્થાનકેષુહતિપદપૂર્વ-

ગાથાયા સંવધિત તિગચ્છોદ્ધૃતિ દ્વયોર્ગુણક્રયોવિપયેદ્વિગચ્છેનદ્વય-
ચનમિતિપ્રાકૃત્વાત્, તિગ સાતપેદનીય ઉચ્ચર્ગોનયશોનામલક્ષણ-
પ્રકૃતિનિક પુણ્યપ્રકૃતીનાવચ્છેતે । તિસુત્રિપુત્પશાતમોહક્ષીણ-
મોહસયોગિકેચ્છિલક્ષણેગુણસ્થાનત્રિકે “સાયાચ્ચત્તિ”સાતસ્પૈવચ્ચ ,
અયોગિસ્થાનેચ્ચાભાવાત્, સેસયાદ્વિત્તિષેષકા પુણ્યપદ્ધતિગણનાતરિતા
પાપપ્રકૃતય સર્વગુણેપુજેયા સ્ત્રમિથ્યાત્વેદ્વચ્છીતિ તાસુપચ્છદશા-
પસારે સામ્વાદનેસપ્તપદિ, મિથ્રેચતુશ્ચત્વારિશન્, સમ્યક્ત્વેચતુશ્ચત્વા-
રિશત્, દેશવિરતૌચત્વારિશન્, પ્રમત્તેપદ્વિશન્, અપ્રમત્તેત્રિશન્, અ-
પૂર્વકરણેપ્રથમનિદ્રાદ્વિકાપગમેઅષ્ટાવિંશતિ, અનિવૃત્તોષ્કોનવિંશતિ,
સૂક્ષ્મસપરાયેચતુર્દશદ્વિતિપાપપ્રકૃતિચ્ચક્રમસ્તન અનપુણ્યપાપોભય-
મીલનેઓધેચતુર્વિંશતિશનમિથ્યાત્વેષ્કવિંશતિશન તદ્વર્ણાદયોઽ-
દ્વિતા છુમાસ્તયાઽશુમા છુમલેશ્યાવાનશુમાનિવર્ણાદીનિવદ્વાતિ,
અશુમલેશ્યાવાનઅશુમર્ણાદીનિવદ્વાતિ, તેનોભયગ્રહણદ્વિતિષેષ ૭૧।

ટિપ્પણ — ૧ આઠ ગુણઠાણે પુણ્યપ્રકૃતિ બાધે તે કહી, નવમે
દશમે ગુણઠાણે ત્રીન પુણ્યપ્રકૃતિ બાધે છે સાતા ૧ જસનામ
૧ ઉચર્ગોન ૧ ૫ ત્રીન છે, ત્રીન ગુણઠાણે દ્વિગચ્છે ચારમે તેરમે
સાતાનો ચ્ચ છે ૫ ચ્ચમા પુણ્યપ્રકૃતિ ગણતા શેષ રહિ તે
પાપ પ્રકૃતિ જાણવી મિથ્યાત્વે ૮૨ સાસ્વાદને ૬૭ મિથ્રગુણ
ઠાણે ૪૪ સમક્ષિત ગુણઠાણે ૪૪, દેશવિરતિ ગુણઠાણે ૪૦,
પ્રમત્ત ગુણઠાણે ૩૬, અપ્રમત્ત ગુણઠાણે ૩૦, અપૂર્વકરણ ગુણ
ઠાણે ૨૮ અઘ્ઠાવીસ, અનિવૃત્તિકરણ ગુણઠાણે ૨૩ સૂક્ષ્મસપરાય
ગુણઠાણે ૧૪ પાપપ્રકૃતિ ચાધે છે, ઉપરલે ગુણઠાણે પાપપ્રકૃ-
તિનો ચ્ચ નથી, રહ્યા કિને પુણ્યપ્રકૃતિ અને કિને પાપપ્રકૃતિ
૫ ઘે મેલવતા એકસોચોવીસનો ઓવ થાય છે, જે વર્ણાદિક

૪ ન્યાર ૧ શુભ તે પુન્યપ્રકૃતિમા ગણ્યા છે અશુભ તે પાપ-
પ્રકૃતિમે ગણ્યા તે માટે એકસો ચોવીસ પ્રકૃતિ થાય છે ॥૭૯॥

નામધ્રુવધિનચક્ર, દસળપળનાળવિગ્ધ(ચ)પરમ્ભાય ।
ભયકુછમિચ્છસાસ, જિણગુણતીસાઅપરિચત્તા ॥૮૦॥

ટીકા—અપરાપરત્તદ્વારધ્યારયાનયાગ્રહ, તત્રયા પ્રકૃતપ
અન્યરયા પ્રકૃતેર્વધ ઉદયઉભયત્રાવિનિગાર્યસ્વકીયચત્રઉદયઉભયવા-
દર્શયતિતા પરાવર્તમાનાયાસ્ત્રન્યમ્યા પ્રકૃતેર્વધમુદયમુભયયાઅનિ-
ગાર્યસ્વકીયચત્રમુદયમુભયત્રાદશયતિના નપરાપરત્તેત્તિકૃત્વાઅપરાવ-
તમાનાઉચ્યતે, યત્પત્યપાટિ વિનિગારીયજાગચ્છૈઽથમુદયચઅનપ-
ગદ્ગ, સાહુપરિચત્તમાળી અનિગારતીઅપરિચત્તા ? તત્રપ્રથમપરાપ-
ર્તમાના પ્રકૃતયસ્નામિ સહનામધ્રુવધિનચક્રદત્યાદિ નામ્નો-
ધ્રુવધિનચક્ર વર્ણચતુષ્કનૈજસકાર્મણાગુરુલલ્લુનિર્માણોપવાનલક્ષણ,
દર્શનાવરણચતુષ્કચતુષ્ચતુરધિકેત્તલદર્શનાવરણરૂપ, પળતિ પચ-
નાળજાનાવરણપચક્ર, વિગ્ધત્તિઅનરાયપચક્ર પરાવાનનામમયદુગઢા-
દ્વિક મિન્હેત્તિમિધ્યાત્વશ્ચાસોચ્છ્રામનામકર્મજિનનામપુતા એકો-
નવિંશત્પ્રકૃતય અપરાપરત્તમાનાભવતિ । ક્ષત્યેત્રા એકોનવિંશત્પ્રકૃ-
તય સ્વચત્રોદયોભયકાલેનાન્મસ્યા પ્રકૃતેર્વધમુદયમુભયવાનિરુપ-
પવર્તતેત્તોપરાપરત્તમાનાહતિ ॥ ૮૦ ॥

સ્વાર્થ —અથ હવે અપરાપરત્તમાન પ્રકૃતિ કહે છે નામ
ધ્રુવધી નર વર્ણોટિક ૪ તૈજસ ? કાર્મણ ? અગુરુલલ્લુ ?
નિમાણ ? ઉપગ્રાત ? ૫ નર, દર્શનાવરણી ૪ જ્ઞાનાવરણી ૫
અતરાય ૫ કર્મપ્રકૃતિ ૫ પરાગ્રાત ? ભય ? દુગઢા ? મિ-
ધ્યાત્વમોહની ? સાસોસાસ ? જિનનામ ૫ ૨૯ અપરાવર્ત

छे बरमा तथा उदयमा कोइके नहि ते नउ तथा उदयपणे आवती नयी पोतापणे बउ तथा उदय आवे छे ते बउ तथा उदय कोइकनी प्रकृतिनो रोकीने पोतानो नउ तथा उदय थाइ ते परावर्त्तमान कहीजे, तेहरी इतर नीजी ते अपगवर्त्तमान कहीजे ॥ ८० ॥

जिणविणुमिच्छिअमिच्छा, सासणमीससुसजिणस-
म्माई ।

पंचसुनाणविग्घ, दसणचउनउगदसमम्मि ॥ ८१ ॥

टीका—अथपरावर्त्तमाना गुणस्थानकेषुविभजनाह । जिण-
विणु इत्यादि जिननामउविनामिध्यात्परेअष्टाविंशति परावर्त्तमाना-
बोध्यते, अमिच्छा मिध्यात्वत्ररहिता सास्वाद्ने तथा मिश्रगुण-
स्थानेसप्तविंशतिरपरावर्त्तमानाबोध्यन्ते, सजिणत्ति जिननामसहिता-
स्नापनअष्टाविंशति सम्यक्त्वादिपंचसुगुणेषुसम्पत्त्वदेशविरत्नप्रम-
त्ताऽप्रमत्तापूर्वकरणलक्षणेपु अपरावर्त्तमानाबोध्यते, तन परजानावरण-
पचक निरतिवित्रनाम जनरापपचक दसणचउत्ति दर्शनावरणीय-
चतुष्पय, एताश्चतुर्दशअपरावर्त्तमाना नउमेऽनिश्चितिकरणेशमेमूक्षम-
सपरायलक्षणेनद्वत्तेऽति ॥ ८१ ॥

टिप्पण — मिध्यात्व गुणठाणे जिन नाम विना २८ अप-
रावर्त्तमान वाचे छे सास्वाद्न गुणठाणे मिध्यात्व विना २७
अपरावर्त्तमान छे, मिगुणठाणे सत्तापिस २७ वाचे छे सम-
किनयी माडी पाउ गुणठाणे समकिते, देशनिते, प्रमत्ते, अप्रमत्ते,
अपूर्वकरणे ५ एमाण जिननाम मेळीये तैवारे २८ परावर्त्त

प्रकृति ब्रवाये, नवमे गुणठाणे दशमे गुणठाणे ज्ञानावरणी ५
अतराय ५ दर्शनावरणी ४ एव १४ अपरावर्त्तमान ब्रवाये ॥८१॥

तणुअद्ववेअदुजूअल, कसायउज्जोअगोअदुगनिदा ।
ससवीसाउपरित्ता, बधइअपरित्तसेसाउ ॥८२॥

टीका—तणुअद्वत्थादि तनुशब्देनोपलक्षितमष्टक तणु-
वगागिइसधयण जादगइखगइपुम्बित्तिगाथावयवेनप्रतिपादिततन्व-
ष्टक, तत्रतनत्र तेजसकर्मणयोरपरावर्त्तमानासुप्रतिपादितत्वात् शे-
षाओदारिकरूपास्तिस्त्र, उपागानिर्गणिआकृतय सस्यानानिषट्,
सहननानिषट्, जानय पच, चतस्रोगतय, खगतिद्वय, आनुपूर्वी-
चतुष्क मिति अष्टकशब्देननयास्त्रिंशत्प्रकृतयोगृह्यते, वेदा स्त्रीपु-
नपुसकरूपा स्त्रय दुजुअल द्वि युगलहास्यस्तरतिशेकरूप, कपा-
या षोडश, उज्जोयदुगति द्विरुशब्दस्यप्रत्येकसंघादुद्योतातपा-
रय गोत्रद्विक, गोत्रवेदनीयलक्षणगोत्रउच्चैर्गोत्रमेदात्, सातासातमे-
दाद्वेदनीयमपिद्विधा, निद्रापचक, नसदशक, स्थावस्दशक, आयुषिच-
त्वारिद्वयेताएकनवति प्रकृतय परावर्त्तमानाभवति, तत्रषोडशकपा-
यानिद्रापचकचयद्यपिण्ता एकविंशतिप्रकृतयोन्मुखधित्वाद्वधप्रति-
परोपरोधनकुर्वति तथापिस्वोदयेस्वजातीयप्रकृत्युदयनिरोधात्पराव-
र्त्तमानाभवति, स्थिरास्थिरशुभाशुभप्रकृतयश्चतस्रोयत्रपिउदयप्रतिन-
विरुद्धारतथापित्रप्रतिपरावर्त्तमाना शेवा षष्ठि प्रकृतयोद-
धोदयाम्यामपिपरस्परविरुद्धा जपिअत परावर्त्तमानागुणस्थानेषु-
बधक्रमेपूर्वोक्ताऽपरावर्त्तमानेभ्य शेवा परावर्त्तमानात्रधेभवति, तत्र-
मिव्यात्वेनवात्रिकाअशीति, जिननामनुअपरावर्त्तमानेषुगणनात्,
परावर्त्तमानतुआहारकाद्विकमेवपुननक्तयामपगमेशेषानत्राधिकाअशी-
ति बवेमाप्यते, एतसर्वत्रतेनसास्यादनेचतु सप्तति, मिथ्रेसप्तच-

त्वारिंशत्, सम्यक्त्वे एकोनपचाशत्, देश एकोनच वारिंशत्, प्रमत्ते-
पचत्रिंशत्, अप्रमत्ते एकत्रिंशत्, अपूर्वकरणे त्रिंशत्, अनिरुत्तिकरणे ऽष्टौ,
सूक्ष्मसपराये तिस्रः, उपशातादिषु त्रिषु एकसातमेव एव परावर्त्तमानाना-
बधक्मइति ॥८२॥

टिप्पण्य — तनु आदिक आठआठ पिंड प्रकृति तनु ३ उ-
पाग ३ सस्थान ६ सपण ६ जानि ५ गति ४ विहायो-
गति २ आनुपूर्वि ४ वेद ४ हास्यादि ४, कषाय १६ उद्योत १
आतप १ गोन १ वेदनी २ निद्रा ५ नस १० थावर दस
आकृता चार एङ्काणु परावर्त्तमान जाणवी मिथ्यात्वे न यासी
८९ सास्वादने ७४ मित्रे ४७ समकिते ४९ देशविरते ३९
प्रमत्ते ३५ अप्रमत्ते ३१ अपूर्वकरणे ३० अनिरुत्तिकरणे ८
सूक्ष्मसपराये ३ इग्यारमे १ धारमे १ तेरमे १ अपोनि अन-
धक अपरावर्त्ते जे गाथा माहे नही तेह टालता शेष रही ते
परावर्त्तमान जाणवी, गावे, हवे विपाक चार वहे छे जे मव्ये
जे क्षेत्र आकाश तेह फिरता उदय आये ते क्षेत्र विपाकी ४
आनुपूर्वी छे ते मये मिथ्यात्वं गुणटाणे समकित गुणटाणे
चार आनुपूर्विनो उदय छे ॥८२॥

मिच्छेसम्मेचउपुवि, निरवविणुदीयएआउचउ(चउरो)
देसेनरतिरिसेसा, मणुआमणुआउवेयगाभणिया ॥८३॥

टीका—अथ विपाकद्वारचितयताह, तत्र विपाक कर्मफलानुभय,
सचतुर्धा तत्र प्रथम क्षेत्रविपाका आनुपूर्वश्च तत्र, क्षेत्रमाकाशतमैव-
विपाकउदयोपासाना क्षेत्रविपाका आनुपूर्वश्च तस्मिन् नरकतिर्यग्गन्तव्य-
रानुपूर्व्यालक्षणा यनस्तासांच तत्सृणामपि विग्रहगनावेबोदयोभयतीति ॥

उक्तं च बृहत्कर्मविपाके नरयाउत्सउदए नरएवक्रेणगच्छमाणस्स
नरयाणपुत्रियाण, तहिंनदिअत्रहिंनत्थिति ॥१॥

एवनिरिमणदेवे, तेसुविउक्रेणगच्छमाणस्स
तेसिमणपुत्रियाण, तहिंउदयोअत्रहिंनत्थिति ॥२॥

ननुविग्रहगत्यभावेपि आनुपूर्वीणामुदय सक्रमवशेनविद्यतेऽत
कथक्षेत्रविपाकिन्यस्ताश्चतुर्गतिप्रप्तौ जीवविपाकिन्यङ्ग्यनोपपत्ते,
प्रियमानेपिसन्नमेयधानासागनीनाविपाकस्तथाविपाकस्तथापियथा-
तासाक्षेत्रविधानेनम्बस्त्रीयोविपाकोदयोऽननयाऽन्यासामन क्षेत्रविपाकि-
न्यप्यवेति, तत्रगुणस्थानेक्रमेणविभज्याह, मिच्छेसम्मैइत्यादि तत्र-
मिच्छेमिध्यात्वेसम्मैति सम्यग्दर्शनलक्षणेगुणस्थाने चउचतस्त्र-
पुत्रित्तिआनुपूर्व्यं उदयेप्राप्यते, त्रीणित्तिद्वितीयेसास्वादनारये गुण-
स्थानके नरयविणु नरकानुपूर्वीप्रतिनास्तिस्त्रआनुपूर्व्यं उदयेप्राप्यते,
त्रेयेपुगुणस्थानेषुस्वप्रकृतिविपाकत्वेनानुपूर्वीउदयपुत्रनास्ति, यत
अतरालगतगुणस्थानविरुस्येप्रप्राप्यमाणत्वात्, ननुआनुपूर्वीणा-
स्थितिचरस्तुकथयेयते, तत्राहप्रदेशोदयेनसमातोदयेनवेतिगम्य
॥ उक्तं च ॥ कर्मप्रकृतिचूर्णोविवागमुज्जाएतिइएसेसापणससक-
तादयेणभुजइतिप्रचनान् अयमत्रविपाकस्वरूपकथयन्त्याह, तत्र-
मत्रनिकर्मप्रशस्तिनोअस्मिन्प्राणिनइतिभव नारकादिपर्याय- सच-
पूर्वाधुर्व्यवच्छेदेप्रिग्रहाअतरालगतिगम्यवेदिनय, यदाहभगवान्-
सुधर्मास्वामी भगवत्या, नेइएतेरइएउज्जइइति,नस्मिन्नेवभवेनार-
कतिर्येग्नरामरूपेविपाकउदयोपिप्रते यासानामत्रविपाकिन्य तथा-
दियथासमप्रवृत्तभव्यमानागामिभवेपिपच्यतेइतिभाव ननुयथा-
शुभादेवादिभवेऽप्यत्रविपाकोभवतिनयागनीनामप्यनस्ताअपिभववि-
पाकिन्य प्राप्नुवति, अत्रोच्यते आधुर्यद्वयस्यभ्रस्ययोग्यतिवद्वतत्त-

स्मिन्नेवभवेवेद्यते नान्यभवे इत्याद्युपोभवविपाकदानाद्भवविपाकिन्त्य,
 गनयस्तुविभिन्नभवयोग्यानिप्रदाजपि एकस्मिन्पिभवेसर्वा सक्रमेणस-
 वेद्यन्ते, तथाहिभोक्षुगामिन अशेषगनय मनुष्यगतावैवसक्रम्यक्ष-
 ययाति, अतोविभिन्नस्रोदयभयप्रतिगतीनानियत्यभावान्नभवविपा-
 किन्य, किंतुजीवविपाकिन्यएवेत्युक्ताआयुषिचत्वारिण्यविपाकिन्य,
 गुणस्थानक्रमेतु आउचउद्गनिआयुश्चतुर्क नरकायुस्तीर्यगायुर्नरायु-
 र्देवायु चउरोत्ति चतुष्केमिध्यात्वसास्वादनमिश्राविरनिलक्षणेगुण-
 स्थानचतुष्केउदय, प्राप्यते, तथादेसेदेशविरतिलक्षणेगुणस्थानकेतिरि-
 मप्रतितिर्यगायुर्मनुष्यायु प्राप्यते, शेषा ममत्तादारम्यअयोगिकेउलि-
 चरमसमययावत्तमनुष्यायुष वेदकाभगिना सप्तकमप्रकृतीनामयाथा-
 स्वस्वस्थित्यतर्वर्तान्येव ? यथाजानावरणीयस्योक्तास्थिति त्रिशत्को-
 टाकोटीसागराणा अवात्राचत्रिशद्वर्षशनानि अत्रात्रायून कर्मनिपेक
 भावनाचपुतानित्रिशद्वर्षशनानित्रिश कोटारोटिसागरानर्गतायेवा-
 न्यानिसाधिनानिआयुषस्तुदेवनारकायुषोरुक्तास्थिति त्रयस्त्रिंशत्सा-
 गरा तेचदेवनारकभयप्रदा, अत्रावाचमनुष्यनिर्येगभवनिमागप्रमा-
 णानयस्त्रिंशत्सागरेभ्येरिनाएवेतिकथमित्युच्यतेआयुष अवात्राया-
 प्रदेशवेदननास्तितेनमिनाएव, शेषकर्मणात्तुअत्रात्रायाप्रदेशोदयता-
 भवति तेनानर्गताएवेतितथाआयुष प्रदेशोदयोपिक्रमादिनातद्भवे
 एवभवति अतआयुषोभवविपाक एवेति ॥८३॥

टिप्पण्य — सास्वादन गुणटाणे नरकानुपूर्वितो उदय छे नही,
 शेष तिन आनुपूर्वितो उदय छे, उपरात सर्व गुणटाणे छे, आ-
 नुपूर्वितोव्यक्त विपाकोदय नहीं तो कोई पृष्ठे जे आनुपूर्वितो
 धिनिबध पडलो किन्हा भोगवे तेहनो उत्तर कम्मपयडीयी जे
 प्रदेशोदयपणे भोगवे अथवा गतिनामकर्म मये सक्रमावी भो-

ગવે છે, જે નવમે ગયાજ ઉદયે આપે વીજા મગમે ઉદય નાવે તેમાટે કમ્મપપડી મલ્યે કલ્હો છે, જે વીજા કમ્મની અગ્રાધા તે કમ્મની સ્થિતિ મલ્યે ગણી છે અને આઝ્ઝાની થિતિચવયીજ ઉદી-
રણા છે, તે પ્રદેશોદય પળ થાયે નહી આઝ્ઝા ચ્યારે તે ભવ વિપાકી છે, અગ્રાધા તે મલ્યે ચ્યાર ગુણે ચ્યાર આઝ્ઝાનો ઉ-
દય છે, દેશપિરિનિ ગુણઝાળે નર કહેતા મનુષ્યનો આઝ્ઝો ? તિર્યચનો આઝ્ઝો ઉદય છે, શેષ ગુણઝાળે પૂક મનુષ્યાયુનો ઉદય છે, આઝ્ઝા કર્મને સન્નમણકરણ નયી, પ્રદેશોદયપળે મુરપતાયે વિપાકોદય મેલોદ્વજ છે, કિહાદ્વજ પ્રદેશોદય અલ્પતા રીતે મિત્રપળે ગમેલ્યો છે ॥ ૮૩ ॥

નામધુવોદયચડતણ, વગ્ધાસાહારણિયરુજોયતિગ ।
પુગલવિવાગિમિચ્છે, ચડત્તીસહારદુગહીણ ॥ ૮૪ ॥

ટીકા—અથપુદ્ગલવિપાકિસ્વરૂપદર્શયન્નાહ, યત્પૂર્વમ્જ્ઞસત્તાગ-
તકર્મપુદ્ગલાનાઉદયેઽભિનવાઔદારિકાદિવિંશતિગુણાગ્રાદસ્વર્ગણામ્-
ક્ષમવર્ગણાનામપિઆહારત્વેનાકૃત્યગૃહ્ણેનયાસાપ્રકૃતીનાવિપાક ઉ-
દયોભવતિતા પુદ્ગલવિપાકિન્ય પદ્વિંશત્, નામધુવોદયદ્વ્યાદિ ૮૪
નામ્ન કર્મગ દ્વુવોદયાનિત્યોદયાનામધુવોદયાદ્વાદશપ્રકૃતય, તદ્વ-
થા નિર્માણસ્થિરાસ્થિરાગુરુલ્લુપ્તભાગ્યુભતૈજસકાર્મણવર્ણચતુષ્કલ્પિતિચ-
ઉત્પત્તિતનુશ્ચેદનોપલક્ષિતચતુષ્કલ્પવગામિદસપ્રયણદ્વિતિ તત્રતન-
વ તૈજમકાર્મણયોદ્વુવોદયમલ્યેપનિતત્વાત્ તનવઔદારિકવૈક્રિયા-
હારકલક્ષણાસ્તિસ્ર પરિગૃહ્યતે, ઉપાગાનિત્રીણિ, આકૃતય પદ, સહ-
નનાનિપદ, તદેવઅષ્ટદશપ્રકૃતય, ઉપવાતસાધારણ ઉદ્યોતઆતપ
પરાધાતલક્ષણહત્યેતા પદ્વિંશત્પ્રકૃતય પુદ્ગલવિપાકિન્યદ્વિનિઅ-

ત્રનૈતસકાર્મણવર્ગણાપ્યાહારપર્યાપ્તિચલેનગૃહીતાતૈતસકાર્મણશરીરોદ-
યરૂપાગ્રાહ્યા ॥ ઉક્તચ ॥ ભગવત્યા ઝીપાણમતેજે આહારત્તાણુ-
ગલાગિપ્હન્તિતેક્રેઅણુમિદ્ધતિવાયરાજણમિપ્હન્તિગોઽઅણુવિમિ-
પ્હન્તિદ્વાયરાદપિમિદ્ધન્તિ તત્કાર્મણશરીરોપચયદેતત્તોમદરપુદ્ગલાણમમૃદ્ય અત
શ્વાસોદ્વાસભાષામનોન્પાઅપિઅમિનયગ્રહણેનૈવવિપાકેડપિઆહા-
રત્વેનઅગ્રાહ્યમાણયાત્રપુદ્ગલવિપાકેગૃહીતાદતિ અયગુણસ્થાનેપુવિમ-
જત્રાહ મિન્દ્રે મિધ્યાવ “ચતુર્નીમ” ચતુર્મિશપુદ્ગલવિપાકિન્ય
મદ્રતય ઉદયેપ્રાપ્યન્તે આહારકદ્વિક્ષીનાઈનિ ॥ ૮૪ ॥

ટિપ્પણ — હવે પુદ્ગલવિપાકી કહે છે તામકર્મની પ્રોદયી
૧૨ નિર્માણ ૧ ચિર ૧ અચિર ૧ શુભ ૧ અશુભ ૧ અગુ-
રુલ્લુ ૧ તૈજસ ૧ કામણ ૧ ગ્ણાદિક ૪ શરીર ૩ ઉપાગ ૩
સસ્થાન ૬ સત્ત્વગ ૬ ઉપગ્રાત ૧ સાગ્રાણ ૧ પ્રત્યેક ૧ ઉત્પોત
૧ પગ્રાત ૧ ગ્ણીમ પ્રકૃતિ પુદ્ગલવિપાકી જાણવી વીજે પૂર્વ-
થથ કર્મયુગલસત્તાગત તેહને ઉદયયી નગ્રાગ્રાહ્યયી નવા ઔદા-
રિકાદિક વીસગુણા ગ્ણા લેટને જે ઉદય આપે તે પુદ્ગલ-
વિપાકી છે, મિધ્યાવગુણઠાણે આહારક ત્રિના ચોર્ત્તીસ પુદ્ગલ-
વિપાકી ઉદય છે ॥ ૮૪ ॥

આયવનિગોયહીણ, દુગતીસસાસણાઈતિયગિમ્મિ ।
ઝરલદુગહીણાદેસે, ઝદ્દેમાહારજોયવિણા ॥ ૮૫ ॥

ટીકા—આયવનિગોયહીણહત્યાદિમાસ્વાદનેદુગતીસ દ્વાવિ-
શનુઆયવનિગોયતિગ્રાગ્રાણહીનાઉદયેપ્રાપ્ય તે, ઇત્તમિથ્રેડપિદ્વાવિ-
શનુ, સમ્યસ્ત્વેડપિદ્વાવિશનુ, ઝરલદુગઔદારિકાદિક્ષીના દેશે દેશ-

विरतौ विंशतुदयेप्राप्यन्ते, उद्वेदनिपेष्टेप्रमत्ताग्नेसाहारतिआहार-
द्विकसहिताउद्योतनामकर्मरहिताएकविंशन् पुद्गलविपाकेउदयस्था
प्राप्यन्ते ॥ ८५ ॥

टिप्पण्य —आतपनामकर्म १ निगोद वहेता साधारणनाम
पिना सास्यादन तथा मिश्र तथा समन्तेन पृष्ठे गुणटाणे ब-
र्षास पद्मलविपाकनी प्रकृति छे, देशभिरति गुणटाणाने विपे
औदारिकाद्विक पिना र्षास छे, उद्वे गुणटाण आहारक वे २
भेलीये उद्योतनाम कर्म र्षाटीये तेजार इगनीस पद्मलविपाकी
उदयपणे ॥ ८५ ॥

अदुहारगअपमत्ते, अतिमसघयणतिगविणाचउसु ।
सघयणदुगविहीण, चउवीसखीणयोगम्मि ॥ ८६ ॥

टीका—अदुहागगअपमत्तेअप्रमत्ते गुणस्थानके अदुहारगति
आहारक द्विकरहिता एकोनविंशतुदयेलभ्यते तथाअतिमत्ति अय-
सहनननिकविनाअर्धेनाराचकीलिकासेवाचंहीना पद्विंशति अपू-
र्यकरणानिश्रुतिरादरम्भसपरायोपशातमोहलक्षणेपुगुणस्थानेपुचतु-
र्षुउदयत्वेनप्राप्यन्ते पुद्गलविपाकिन्यइति सप्रयणति सहननद्विक-
हीनइतिप्रकृतत्वात्हीनाश्चतुर्विंशति पुद्गलविपाकिन्य क्षीणमोहे
तथा सयोगिमिति सयोगिकेवलिलक्षणे गुणस्थानकद्विकेप्राप्यते,
अयोगिगुणस्थानेतुशरीरोन्याभावात् नपुद्गलविपाकिन्युदयइति ८६

टिप्पण्य —अप्रमत्तगुणटाणे आहारक २ वे पिना २९ पु-
द्मलविपाकी उदय छे, छेहला सप्रयण तीन पिना आठमे नयमे
दशमे इग्यारमे ए न्यार गुणटाणे छवीस पद्मल प्रकृतिविपाकी

उदय छे, ऋग्भनागच १ नाराच २ ए वे सययण विना क्षीण-
मोह गुणठाणे तथा सयोगि गुणठाणे पुद्गलविपाकी चोर्वीस छे,
अयोगी गुणठाणे शरीरनो उदय नयी तेमाटे पुद्गलविपाकिनो
पण उदय नयी ॥ ८६ ॥

घणघाद्दुगोयजिणा, तसीयरतिगसुभगदुभगचउ-
सास ।

जाइतिगजीयविवागा, पणदुगसयरीपढमदुगे ॥ ८७ ॥

टीका—अथजीवविपाकिप्रकृतीराह घणघाइति, घनवातिन्य
सप्तचत्वारिंशन् जानावरणवचक दशनावरणवचक मोहनीयमष्टाविं-
शतिरा अनरायपचया दुगोयतिगोयवेयणीयइनिगोयद्विक वेदनी-
यद्विक दुगोयशद्वेनप्रवृत्तिचतुष्टयगृह्यतेजिननाम नसन्निक नमनादर-
पर्याप्तलक्षण इतरत्तिइतरत्स्यावरणिक स्वावरमूक्ष्मापर्याप्तलक्षण
सुभगदुभगचउति सुभगचतुष्क सुभगसुस्वरादेययश कीर्तिरूप
दुर्भगचतुष्क दुर्भगदु स्वगनादेयायशो रूप, सासति उच्छ्वास
जाइतिगमि जातिनिक जानिपचक गतिचतुष्क स्वगनिद्विक जाति-
निकशदेनपुत्रादशप्रवृत्तनयोग्यते इत्येना अष्टसप्ततिप्रकृतयोजीव-
विपाकिन्य जीवविपाकित्वजीवगुणाजानादयोआवृत्त्यतिशति यथा-
वद्वास्तपापुत्रकर्मवर्गणाउदयत्वेनभुज्यते वस्तुनस्तुक्षेत्रभवपुद्गलवि-
पाकाअपिजीयस्येउपागपर्यगानगृहमुपवानचकुर्वन्तिनेनजीवविपाका-
एनेनिमिष्यात्वगुणम्यानेजिननाममिश्रमोहसम्यस्त्वमोहरहिता प-
चसप्तति जीवविपाकेप्राप्यते,यास्वादनेताएवमूक्ष्मापयासमिष्यात्वो-
दयरहिताद्वासप्तति जीवविपाकाउदयेप्राप्यते ॥ ८७ ॥

अर्थ — हवे जीवविपाकी कहे छे घनवानि ४५ ते मव्ये

૧ વિપાક તે ઉપાસરથા છે, તેમાટ મિશ્રમોહની ગમકિતમોહની
 ૨ મેલીયે છટ્ટે ૪૫, ગોષ્ઠ ૨ વેદી ૨ જિવિતમર્મ ૧
 યસર્તીન ૩ શ્રેષ્ઠ ૧ ગાદર ૧ પવાસ ૩ દ્વય ૨ના દ્વર ગોષ્ઠ
 સ્વાયર તીન સ્વાયર ૧ મુખ્ય ૨ અવધાન ૨ મુખ્ય ૪ મુખ્ય
 ૧ મુખ્ય ૨ આદેય ૩ જાસ ૪ મુખ્ય ૪ મુખ્ય ૧ મુખ્ય ૨
 અનાદેય ૩ અપશ ૪ તપા સામ કદેના ગામોન્દ્રાસ ૧ નામ-
 કર્મ ૧ જાદનિગ કદેના જાનિ ૫ ગતિ ૪ રાગિ ૨ અપ ૭-
 જીવિપાકી છે પદ્મ જીવે ગ્રસાઝે શાધ્યા તેજ જ ઉદયપો
 આપે છે, તેમાટ નિહા મિધ્યાય ગુણટાને જિવિનામ ૧ મિધ-
 મોહિની ૧ ગમકિત મોહિની વિના પ-મોતેર જીવિપાકીનો ઉ-
 દય છે સારગદન ગુણટાને મુખ્ય ૧ અપવાસ ૧ મિધ્યાય ૧
 ૧ તીન વિના ચદુત્તર જીવિ પાકી છે ॥ ૮૫ ॥

દુગિચડસટ્ટીપણપદ્મ, ગુણપદ્મછપચચત્તગુણચત્તા ।

તિગદુગદુગજૂઅતીસા, સત્તરદ્વકારજીયધુજ્ઞા(યા)૮૮

ટીકા—દુગાતિ દ્વિગુણસ્થાનકે મિશ્રસમ્પસ્ત્વલગ્નેડનના-
 હનધિચતુકરવાસનામરહિતામિશ્રમોહયુક્તાશ્વતુ પાદિ સમ્પસ્ત્વેતુ-
 મિશ્રાભાગેમમ્યગમોહનીયયુક્તાશ્વતુ પાદિ જીવિપાકિયઉન્નેમાપ્ય-
 ન્તે, દેશરિતો દ્વિતીયસ્થાયચતુરદેગતિદુર્ભગા આદેયાયશદ્વિતિન-
 કાપગમેપચપચાશજીવિપાકિન્યઉદયેમાપ્યન્તે, તામુતીયગતિનીચે-
 ગોત્રતૃતીયસ્થાયચતુષ્પાવગમેષ્કોનપચાશત, દેશરિતોઉદયેમાપ્યતે,
 તાપ્યસ્થાનદ્વિવિકરહિતા પદચચારિશશ્રમતે, તાપ્યસમ્પગ્મોહ-
 નીયરહિતા પચચસર્વિગ્ન અપચકરણે, તાપ્યહાસ્યાદિપચ્ચરહિતાપ-
 કોનચચારિશન અનિરુત્તિકરણે, તાપ્યવેદનિકસજ્વલનનિકરહિતાર-

यस्त्रिंशत् सूक्ष्मसपराये, ताण्डसज्ज्वलनलोभरहिता द्वात्रिंशत् उपशात
मोहे, ताण्डद्वात्रिंशत् क्षीणभोऽहेपि, नाण्डनिद्राद्विरुज्ज्ञानावरणपचका-
तरायपचकदर्शनावरणचतुष्कमि येन षोडशापगमेजिननामोदयेचसप्त-
दशप्रकृतयः सयोगिकेऽल्लिगुणभ्यां के, ततः अयोगिकेऽल्लिगुणे एका-
दशजीवविपाकिन्य उदये प्राप्यते इति, इत्युक्ताविपाका ॥ ८८ ॥

ટકાર્ય—મિશ્ર ગુણઠાળે ચાસઠ પ્રકૃતિ જીવ વિપાકી છે, સમકિત ગુણઠાળે ચોસઠ પ્રકૃતિ જીવ વિપાકી છે, દેશવિરતિ ગુણઠાળે પચાવન પ્રકૃતિ જીવ વિપાકી છે, પ્રમત્ત ગુણઠાળે ડગુણપચાશ પ્રકૃતિ જીવ વિપાકી છે, અપ્રમત્ત ગુણઠાળે બેનાલીસ પ્રકૃતિ જીવ વિપાકી છે, અપ્રવકરણ ગુણઠાળે પિસ્તાલીસ પ્રકૃતિ જીવ વિપાકી છે, નવમે અનિત્રતિકરણ ગુણઠાળે ડગુણચાલીસ છે, સૂક્ષ્મસપસ્યે તેત્રીસ છે, ડપશાતમોદે પત્તીસ છે, સયોગિકેત્રલિને સત્તર પ્રકૃતિ જીવ વિપાકી ડદ્યે છે, અયોગિને ડગ્યાર જીવ વિપાકી ડદ્ય છે, ચારમી પ્રકૃતિ આઝલ્લો તે મન વિપાકી પ્રકૃતિ છે ॥ ૮૮ ॥

अद्वयचउचउरद्वगाय, चउरोयद्वतिचउवीसा ।
सोलसभगानवमे, इगभगोसुहमठाणम्मि ॥८९॥

टीका—अथ भगाकम्माणमिति विवृणताह गुणद्वयेषु अद्वयसु द्विवचनोद्भवद्वयेषु, पञ्चाजनिषट्चद्वयेषु त्रयोपरमोपरततो १ मोहनीयसत्त्वप्रस्थानेषु मल्येषु क्वचन प्रस्थानमिध्यादृष्ट्यादिषु न स गुणस्थानकेषु भवति, तत्र त्रयमिध्यादृष्ट्यादिषु त्रिंशति, साम्यादनस्यैकविंशति, सम्यग्मिध्यादृष्टे सप्तदश, अविरतसम्यग्मदृष्टे सप्तदश, देशविरतस्य नवोदश, प्रमत्तापूर्वकरणेषु भगवन्केतनानवनव, एतानि च द्वाविंशत्या-

दीनिनपर्यनानिस्थानानि, तत्राविशनीयभगा, पञ्चविशनीयत्वारी-
भगा ; सप्तदशत्रयोदशनगुम्यानेषु द्वेन्द्राभगा, पचादीनामग्याना-
नाएकएवभगः नग्यानेजानय, नमपचचनस्त्रस्तिस्त्रोद्वेएका-
मृतिर्यवद्वति पचस्थानानिअनिगृत्तिगुणरयानकेप्राप्यन्ते, अपगुण
स्थानेषु उदयरयानान्याह नमोदयस्थानानिनमएकद्वेचत्वारि पच-
षट्सप्तअष्टोनत्र दशएव नवस्थानानि नमगाथा—

सत्ताइदसओमिच्छे, सासायणमीसएनपुत्रोसा ।

छाइनमअविरये, देसेपचाइअष्टेन ॥ १ ॥

प्रिरएखओठसमीए, चउराईसत्तउच्चपुवम्मि ।

अनियट्टिवायरेपुण, पओवहुचेमउदयसा ॥ २ ॥

पुगसुहुमसरागे, वेण्डयेयगाभवेसेसा ।

भगाणचपमाण, पुत्रुदिट्टेणनायत्र ॥ ३ ॥

मिथ्यादृष्टौसप्तादीनिदशपर्यनानित्रीणिपर्यनानिचत्वार्युदयस्थानानि-
भवति ॥तद्यथा॥ सप्तअष्टोनत्रदशसारवादानेसप्तादीनि दशपर्यनानि-
त्रीणिउदयस्थानानिसप्तअष्टानय, एवमिब्रेपित्रीणिउदयस्थानानि अ-
विरतेपडादीनि नवपर्यनानिचत्वारिउदयस्थानानि षट्सप्तअष्टोनवड-
तिचत्वारि, देसेदेशप्रितारयेपचादिअष्टपर्यनानिचत्वारिउदयस्थानानि
पचषट्सप्तअष्टौएतानिचत्वारिउदयस्थानानि, तथा विरतेक्षयोपशमे-
ममत्ततयाअममत्तेचतुरादिसप्तपर्यनानिचतु पचषट्सप्तएतानिचत्वा-
रिउदयस्थानानि, उच्चपुत्रिमि अपर्यवरणेचतुरादिपनपर्यनानि त्री-
णिउदयस्थानानि, अनिमृत्तिनादरेगुस्थानकेट्टीएकद्वेउदयस्थाने, सू-
क्ष्मसपरायेएकमुदयस्थान, शेपाउपशातमोहादयोमोहोदयरहिताज्ञेया
अनोगुणस्थानकेषुमोहेभगचतुर्विंशतिविभजनाह मिथ्यादृष्ट्यादिव्य-

पूर्वकरणपर्यवसानेपुण्यस्थानेकेषुप्रत्येकमष्टाअपूर्वकरणेचतस्रइत्या-
दिचतुर्विंशतयोभवन्ति, तत्रमिथ्यात्वेजटौ सास्वादनेचतस्र , मिश्रे-
चतस्र , चउरद्व्यगतिअविस्तादिषुअप्रमत्तपर्यवसानेपुण्यस्थानेपुप्रत्ये-
कचतस्रएताश्चभावयति तत्रमिथ्यापेसप्तत्रिंशद्वयेष्काचतुर्विंशति ,
अत्रकीश्चिज्जीव जननान्मयविचतुष्टयसत्तान् अप्रवर्तनाकरणेनउद्वल-
नयापपरत्य्यप्रतिपन्नितोमिथ्यात्वेगान् तस्यसप्तविंशउदय , अन-
तानुचरिनासत्तायाभावात्तन्उदय , तत्रमिथ्यात्वअप्रत्याख्यानावरण-
प्रत्याख्यानसज्ज्वलनक्रोधादीनामन्यनमेवय नोवादीनानयाणावेदा-
नाअन्यतमोएकोपेद हास्यरतियुगलारतिशोर्युगलयोरन्यतरत्यु-
गलइत्येतासासप्तप्रकृतीनाउदयोऽत्र मिथ्यात्वे, अत्रहास्यरतियुगले-
एकोभग , सप्यारतिशोकयुगलेद्वितीयोभग, एवमगद्वय वेदैस्त्रिगु-
णेनतेनभगा षट्भगा क्रोधसभगा , षट्भगामानसभगा , षट्भ-
गा मायासभवा , षट्भोभसभवा , एतच्चतुर्विंशतिभगा सर्वत्रभगा
चतुर्विंशतिरुक्तमोऽयमेवतस्मिन्नेवसप्तके नयेवाजुगुप्सायावाअनना-
नुचरिनिराप्रक्षिअण्णनाउदय अत्रभयत्तौप्रत्येकमेककाचतुर्विंशति
प्राप्यते, इतिस्मिन्श्चतुर्विंशतय , तथातस्मिन्नेवसप्तकेभयजुगुप्स
योरयवाभयानतानुचरिनोर्यद्वाजुगुमानतानुचरिनो प्रक्षिप्तयोर्नवाना-
मुदय , जराप्येकस्मिन्निस्त्रपेभगानाचतुर्विंशति प्राप्यते, इतिस्मि-
न्श्चतुर्विंशतय , तथातस्मिन्नेवसप्तकेभयजुगुप्सा तानुचरिषुपुण्यपत्-
प्रक्षिमेपुदशानामुदय अत्रैकाभगानाचतुर्विंशति , सर्वसरययामिथ्या-
दृष्टेचतुर्विंशतय , सास्वादनेसप्तअष्टौनवत्रीणिउदयस्थानानि, तत्रसा-
स्वादनेऽनतानुचरिषुउदयेनैवआगच्छति, जनतानुचरसादिकषापचतु-
ष्टयानामन्यनमेचत्वार नोवादिका , नयाणावेदानामन्यनमोपेद द्वयो-
र्युगलयोरन्यतरत्युगलमित्येतासासप्तप्रकृतीनाअत्रुव उदय , अत्र-
प्रागेवैकाभगानाचतुर्विंशतिकान्तोभयेजुगुप्सायावाप्रक्षिप्तायाअष्टा-

नामुदय तत्र द्वे चतुर्विंशतीभयजुगुप्सयोः प्रक्षिप्तयोर्नयोदय, अत्रैका-
 भगानाचतुर्विंशति, सर्वसंख्ययागात्वादेचनम्रशतविंशतय, मिश्रेऽ-
 पित्तसंघटानवरीणिउदयस्या तानिना भननानचविप्रजास्योऽन्यनमे-
 क्रोमादिका त्रयाणावेदाना अन्यनमोवेद द्वयोर्भुगलयोरन्यनमत्भुगल-
 एता सप्तप्रोदया, तत्रैकाचतुर्विंशति, ततोभयजुगुप्सायासमक्षि-
 स्तायाअणेदय, अत्र द्वे चतुर्विंशतीभयजुगुप्सयोस्तुभुगप प्रक्षिप्तयोर्नवा-
 नाउदय तत्रैकाचतुर्विंशति, सर्वसंख्ययामिश्रेचनस्रश्चतुर्विंशतय
 अविरतसम्यग्दृष्टौ पञ्चसप्तअंशानपयसा निचत्वारिउदयस्थानानि,
 तत्राननानुगधिवर्जास्तयोऽन्यनमेक्रोमादिका, त्रयाणावेदानामन्यत-
 मोवेद द्वयोर्भुगलयोरन्यनमत्भुगल इतिपण्णाप्रकृतीनाउदयोअवि-
 रतस्यक्षायिकसम्यग्दृष्टेराउपशमसम्यग्दृष्टेराभुव अत्रैकाचतुर्विंशति,
 ततोभयेवाजुगुप्सायासम्यग्मोहेप्रक्षिप्तेमप्तानामुन्य अत्रतिस्र च-
 तुर्विंशतय, तथानस्मिन्नेपचकेभयजुगुप्सयोर्भय मस्यगमोहयोर्भुगु-
 प्सासम्यग्मोहयोर्भुगपत्प्रक्षिप्तयोग्दानामुदय, अत्रापितिस्रश्चतुर्विं-
 शतय तथानस्मिन्नेपचकेभयजुगुप्सासम्यग्मोहानायुगपत्प्रक्षिप्ता-
 नाननानामुदय अत्रैकाचतुर्विंशति, सर्वसंख्ययाअविरतसम्यग्दृष्टाव-
 द्वाचतुर्विंशतय, देशविरतौपचपञ्चसप्तअंशानि उदया तत्रप्रत्यारया-
 नावरणसंख्यलनक्रोवादीनाअन्यनमोदक्रोशेनयाणावेदानामन्यतमो-
 वेद द्वयोर्भुगलयोरन्यतभुगलमितिपचानामुदय देशविरतस्यक्षायिक-
 सम्यग्दृष्टेरापशमिकसम्यग्दृष्टेरात्रैकाचतुर्विंशति ततोभयेवाजुगु-
 प्सायासम्यग्मोहेनाप्रक्षिप्तपण्णापुन्य अत्रतिस्रश्चतुर्विंशतय,
 तथानस्मिन्नेपचकेभयजुगुप्सयोर्वाजुगुप्सावेदकसम्यक्त्वयोरयवाभ-
 यवेदकसम्यक्त्वयोर्भुगपत्प्रक्षिप्तयोः समानामुदय, अत्रापितिस्रश्चतु-
 र्विंशतय, तथानस्मिन्नेपचकेभयजुगुप्सासम्यग्मोहेभ्यिस्तेअशानामु-
 दय अत्रैकाचतुर्विंशति, सर्वसंख्ययादेशविरतौअष्टौचतुर्विंशतय,

तत्रप्रमत्तेऽप्रमत्तेच च वारिपचपदसमूह्येतानि चत्वारि उदयस्थाना-
नि, तत्रक्षायिकसम्यग्दृष्टेरौपशमिकसम्यग्दृष्ट्वाप्रमत्ताप्रमत्तस्यप्रत्ये-
कसज्ज्वलनक्रोधादीनामन्यनमएक क्रोवादि नयाणावेदानामन्यनमो-
वेद द्वयोर्गुणयोरेक्यतरगुणल इतिचनसृणाप्रकृतीनामुदय अत्रै-
काचतुर्विंशति ततोभयेजुगुप्सायावासम्यग्मोहेनाक्षिप्तेपचानामुदय
अत्रतिस्रश्चतुर्विंशतय भगानातस्मिन्नेत्रचतुर्केचभयजुगुप्सासम्यग्-
मोहयो प्रक्षिप्तयो पण्णामुदय अत्रापितिस्रश्चतुर्विंशतय तया-
तस्मिन्नेत्रचतुष्केभयजुगुप्सावेदकमम्यक्त्वे क्षिप्तेसप्तानामुदय अ-
त्रैकाचतुर्विंशति सर्वसरययाप्रमत्तस्यअष्टौचतुर्विंशतय, एवमप्र-
मत्तस्याप्यष्टौचतुर्विंशतय अपूर्णकरणेचतस्र पचपदसूत्येतानित्रीणि-
उदयस्थानानि, तत्रसज्ज्वलनक्रोधादीनामन्यनमएक क्रोवादि नया-
णावेदानामन्यनमोवेद द्वयोर्गुणयोरेक्यतरगुणल इत्येतासाचनस-
णाप्रकृतीनामुदयोऽपूर्णकरणेघ्रव अत्रैकाचतुर्विंशति, ततोभयेजु-
गुप्सायावाप्रक्षिप्तायापचानामुदय अत्रद्वेचतुर्विंशती भयजुगुप्स-
योर्गुणपदप्रक्षिप्तयो पण्णामुदय अत्रैकाचतुर्विंशति सर्वसरयया-
अपूर्णकरणेघनस्रश्चतुर्विंशतय अनिवृत्तिनादरपुन एकोद्वौनाउदया-
शौउदयमेदौअत्रचतुर्णासज्ज्वलनानामन्यनमएक क्रोवादि नयाणा-
वेदानामन्यनमोवेद इतिद्विकोदय, अत्रनिमिर्वेदश्चतुर्भि सज्ज्वल-
नेर्द्वादशमेदा ततोवेदोदययच्छेदेणकोदय सचतुर्विंशोद्विविधवधे
एकविवधवधेप्राप्यते, तत्रयद्यपिप्राक्चतुर्विधवधेचत्वार विविधवधे
त्रयोद्विविधवधेर्द्वाएकविवधवधेएक इतिदशभगा प्रतिपादिता त-
याप्यनसामायेनचतुस्त्रिद्वयैकवधापेक्षयाचत्वारएवभगाविवक्ष्यते ते-
मपोटशभगका अनिवृत्तिनादराख्येगुणस्थाने, इगभगोसुहुमटाणम्मि
सूक्ष्मसपरायेवधाभावेएककिट्टीकृतसज्ज्वलनलोभवेदयते, अनेकएव-

મગ શીષાઉપરિતના ઉપશાતમોહાદય સર્વેષ્યવેદકામોહસ્યેતિ
વ્યાख्याતાચતુર્વિંશતિ મગકામ્ ॥ ૮૯ ॥

ટિપ્પણ — મોહનીકર્મની ઉદયભાગાની ચોવીસી ગુણઠાણે જેતા-
લીસ છે તેમચ્ચે મિથ્યાત્વે આઠ ચોવીસી છે, સાસ્વાદનગુણઠાણે
ચાર ચોવીસી છે, મિશ્રગુણઠાણે ન્યાર ચોવીસી છે, ઉપરછે ચાર
ગુણઠાણે ચોથે તથા પાંચમે તથા ઊઠે તથા માનમે આઠ આઠ
ચોવીસી છે, આઠમે ગુણઠાણે ચાર ચોવીસી છે, રૂંઠા ચોવી-
સી સર્વગ્રંથેદ ૩ તેહયી હાસ્યયુગલના ત્રીન ભાગા અગતિશોકના
ત્રીન ભાગા ધ્રુવ ૬ ભાગા ક્રોધયી ૬ ભાગા માનયી ૬ ભાગા
માયાયી ૬ ભાગા લોભયી ૬ ભાગા ધુ ચોવીસ ભાગા જાણરા
સર્વ ચોવીસી ધુ રીતે છે, તથા નવમે ગુણઠાણે સોલ ભાગા
છે તથા દશમે ગુણઠાણે એક ભાગો છે મોહનીકર્મની ॥ સર્વ
ચોવીસીને ચોવીસગુણી કરીયે ॥ ૮૯ ॥

ચતુર્વીસગુણા એષ, સોલસનવમે રૂંઠાચદસગમ્મિ ।
ધારસપણસદ્વિસયા, મોહભગાણ સદ્વગ્ગ ॥ ૯૦ ॥

ટીકા — ચતુર્વીસગુણાએષદ્વ્યાદિ ઇત્યાદિપચાગ્નચતુર્વિંશતય
દ્વિપચાશત ચતુર્વિંશત્યાગુણનેદ્વાદશગતીઅષ્ટચત્ત્વારિંશતભગાના-
ભવતિ, સાસ્વાદનેષદ્વિંશતિ, મિશ્રેષદ્વનવતિ, સમ્યક્ત્વેદિનવત્યધિ-
કશત, દેશવિસ્તેદ્વિનવત્યધિકશત, પ્રમત્તેદ્વિનવત્યધિકશત, અપ્રમ-
ત્તેદ્વિનવત્યધિકશત, અપૂર્વકરણેષદ્વિંશતિ, અનિવૃત્તિકરણેષોડશ-
ભગા, મુક્તમસપરાયેષકોમગ, રૂંઠાચદસગમ્મિ અસ્મત્કૃતસર્વે-
પ્રકરણતોશેષ દ્વાદશશતપચપદ્વિમોહભગાનાસર્વોગ્યભવતિ ॥ ૯૦ ॥

ટિપ્પણ — તેમજ ૨૪૮ ભાગા થાય તે મચ્ચે સત્તર ભાગા

भेलीये एटला मित्या १२६५ भागा थाय, ते गुणठाणे तिहा मिथ्यात्वे १९२ भागा छे, सास्वादने ९६ मिश्रगुणठाणे ९६ समकिन गुणठाणे १९२ देशविरति गुणठाणे १९२ प्रमत्तगुण-
ठाणे १९२ अप्रमत्त गुणठाणे १९२ भागा, अपूर्वकरण गुण-
ठाणे ९६ अनिवृत्तिकरण गुणठाणे १६ भागा सुक्ष्मसपराय गु-
णठाणे १ भागो छे, इम भागाना भेद जाणवा ते सवेधप्र-
करण स्वधणियेज किओ छे, तेहयी जोई छेवा ए मोहनीकर्मना
भागानो सरालो जाणवो ॥ ९० ॥

अडसट्टीनत्तीस, वत्तीससट्टीमेववावद्धा ।

चउयालदोसुयीसा, नवमेअडवीसइगसुहुमे ॥९१॥

टीका—अडसट्टीनत्तीस अपपदरन्दचतुर्विंशतिनिरूपणायाह ।
मिथ्यात्वगुणस्थानकेअष्टोदशपदचतुर्विंशतय तत्रसप्तोदयेसप्तचतु-
र्विंशतय अष्टोदयेचतुर्विंशति चतुर्विंशतय नवोदयेसप्तविंशति चतु-
र्विंशतय दशोदयेदशचतुर्विंशतय, एवअष्टाविकापष्टिमिथ्यात्वेपदाना-
चतुर्विंशतयोभवन्ति, सास्वादनेद्वारिंशच्चतुर्विंशतय, तत्रसप्तोदयेसप्त-
अष्टोदये पोटश, नवोदयेनव, एवद्वारिंशत्, मिश्रे, सप्तोदयेसप्तअष्टोदयेपो-
टश नवोदयेनव, एवद्वारिंशत्, सम्यक्त्वे, षष्टि, तत्रषडुदयेषट् सप्तोद-
येएकविंशति अष्टोदयेचतुर्विंशति नवोदयेनव एवषष्टिर्भवन्ति । देश-
विरतौद्विपचाशन् तत्रपचोदयेपचषडुदयेअण्दश सप्तोदयेएकविंशति
अष्टोदयेअष्टा एवद्विपचाशन्, प्रमत्तेचतुश्चत्वारिंशन् चतुरुदयेचतस्र
पचोदयेपचदश षडुदयेऽष्टादश सप्तोदयेसप्त एवचतुश्चत्वारिंशन्
अपूर्वकरणेविंशति, एतन्निशानानि द्विपचाशदधिकानिचतुर्विंश-
तयोभवति, तच्चतुर्विंशतिगुणितपदरन्दसर्वाग्रप्राप्यते नवमेऽष्टावि-

શાન્તિ તથા દશમેષ્ક ઇન્દ્રજાનાનિર્ગંધાસદ્ગુણિચતુ શ્વાનનિસપ-
સપ્તયધિશ્ચાનિપદશ્વદાનાસર્વાગ્રભરતિ ઇતેચભગવાયોગાદિનાગુ-
તેઅનકભગાનાસર્વાગ્રભરતિ ॥ ૯૧ ॥

ટિપ્પણ — હવે પદશ્વદની ચોવીસી કરીયે છે નિહા મિ-
થ્યાયે અડસઠિ ચોવીસી છે સારવાદન ત્રીસ ચોવીસી છે
મિથે ચત્તામ ચોવીસી છે સમકિતે સાઠ ચોવીસી છે દેશવિ-
સ્તે ગ્રાવન ચોવીસી છે પ્રમત્ત ગુણટાણે ચત્તારીસ ચોવીસી
છે, અપ્રમત્ત ગુણટાણે ચત્તારીસ ચોવીસી છે અપરંકરણ
ગુણટાણે વીસ ચોવીસી છે સર્વ મિથ્યા ૫૨ ચોવીસી છે નગમે
ગુણટાણે અઢારીસ ભાગા છે દશમે સ્થમસપરાય ગુણટાણો
તેને વિધે ઇન્દ્રજ ભાગો છે ॥ ૯૧ ॥

ઉદયપયાઓગુણીયા, પયવદ્ધાસભવવિયાણિજ્ઞા ।
નાળતરાયતિનિહ, દસસુદોહુતિદુન્નિમ્મિ ॥ ૯૨ ॥

ટીકા — અવજાનાગરણાદિકર્મણાભગવાનિવ્રિતન્યન્તે । તર-
જ્ઞાનાવરણે તથા અતરાયેનિવ્રિહતિનિમકારસભવ, પ્રથમભગેપચવિગ્રો
થથ પચવિવટદ્વય પચવિયાસત્તા ઇન્દ્ર નિકષોગયુક્ત પ્રથમોભગ,
દસસુ, મિથ્યાત્વનઆરમ્ય દશસુસુશ્ચમસપરાયપર્યતેપુમાપ્યતે, દુનિ-
મ્મિદ્વનિઉપશાનમોહક્ષીણમોહલક્ષણે ગુણમ્યાનદ્વયેદ્વેઉદયસત્તારુપે-
ભવન પચવિગ્રઉદય પચવિયાસત્તા ઇતન્નૃત્તિસયોગલક્ષણોદ્વિતીય-
ભગ પ્રાપ્યતે જ્ઞાનાગરણાતરાયયોર્ભગદ્વયમેવ ॥ ૯૨ ॥

ટિપ્પણ — ૫ ચોવીસી સર્વ ઉદય પદચી ગણિયે તેવારે પદ
શ્વદનો સર્વાગ્રથાયે, દસની ચોવીસી દસગુણી કરીયે, નગની ચો-

वीसी नवगुणी करीये, इम सर्वत्र करता ८४७७ भागा धाये,
जानावरणीना भागा २ छे अतरायना भागा २ छे पाचनो
त्रय पाचनो उदय पाचनी सत्ता ए त्रिविज भागो दशमा गुण-
टाणा पर्यंत छे इग्यारमे चारमे गुणटाणे पाचनो उदय पाचनी
सत्ता ए एक भागो छे ॥ ९२ ॥

मिच्छेपुणसासाणे, नवचउपणनत्रयधुदयसत्ता ।
मीसाइनियट्टिओ, छचउपणनवयदुगभगा ॥ ९३ ॥

टीका—अथदर्शनावरणीयभगवान्गुणस्थानकेषुदर्शयताह ।
मिच्छेपुणसासाणेइ यादि मिथ्यात्वेपुन सास्वादनेदर्शनावरणीयस्यद्वौ-
भगवै, नयति नवानाप्रकृतीनायव चतुर्णामुदय नवानासत्ताल-
क्षण प्रथमोभग, तेषामेवजीवानानिद्रोदये पचानामव्ये एकास्मिन्-
समये एकाएवनिद्राउदयेभयति नसर्वास्तेननवानायव पचानामुदय
नवानासत्ताएव द्वितीयएवभगद्वयप्रथमगुणस्थानद्वये प्राप्यते,
मिश्रादारभ्यनियट्टित्तिआदरप्रथमभागयावनूस्त्यानर्दिनिकयथाभावेप-
ण्णामेवत्र चतुर्णामुदय नवानासत्ता अयत्रापण्णायत्र पचानामु-
दय नवानासत्ताएतद्भगद्वयलभ्यते ॥ ९३ ॥

ट्यार्थ —दर्शनावरणीना मिथ्यात्व तथा सास्वादने नव वर
चार उदय, नत्र सत्ता ए एक तथा नव त्रय पाच उदय नत्र
सत्ताए बीजो ए वे भागा छे मिश्र गुणटाणायी माढी आ-
ठमा गुणटाणाना प्रथम भाग सुधी ? च्यारनो उत्य नत्र नवनी
सत्ता ए एक भागो तथा उनो त्रय पाचनो उत्य नवनी सत्ता
ए बीजो भागो ए वे भागा छे ॥ ९३ ॥

चउवधतिगेचउपण, नवसदुसुजुअल छ सता ।
उवसतेचउ पण नव, खीणेचउदयछचउसता॥९४॥

टीका—चउवधतिगे इत्यादि अपूर्वकरणस्यषट्पचाशद्वय-
कभागादारम्य सृष्टमसपरायपर्यन्त उपशमश्रेणिवन चउवधति, च
तुर्णावध चतुर्णामुदय नवसति नवसत्तालक्षण एकोभग
अथवाचतुर्णावध पचानावध नवसत्तालक्षण द्वितीय निद्रो-
दयस्तुचोलनापरिणामरूप घोलनाध्वीर्यस्यतीक्ष्णचागलक्षणप्रव-
र्त्तनेकिंचित्पुन परावर्त्तलक्षणरूपापरिणानि द्रुमुति नवमेदशमेव-
धोदयानायुगल चतुर्णावध चतुर्णामुदय षट्सत्ता एवक्षपक-
श्रेणपारोहवन भग, तथा उवसते उपशातेएकादशेगुणस्थाने-
चतुर्णामुदय नवानासत्ता अथवा नवानामुदय नवानासत्ताएव-
द्रुपाभगकौमाप्येते खीणति क्षीणमोहलक्षणेद्वादशेचतुर्णामुदय
पण्णासत्ता अथवा चतुर्णामुदय चतुर्णासत्तारूप एवभगद्वय-
प्राप्यते, क्षपकाणामत्यतविशुद्धतयानिद्राद्विरुस्यउदयाभावात् उद-
यभगेषु सकान्तोदयस्यप्रकृत्यतरभग्नेननवगवेषणाप्रदेशोदयस्यापि
नमुख्यताकचित्प्रहणमपिकारणिकम् ॥ ९४ ॥

व्याख्ये —आठमाना उपरला भागे नवमे दशमे ए तीन
गुणठाणे च्यारनो उदय नवनी सत्ता ए भागो उपशमश्रेणिमें छे
च्यारनो बध च्यारनो उदय उनी सत्तानो भागो नवमाना
तीजा भागर्था जाणवो इग्यारमे गुणठाणे च्यारनो उदय नवनी
सत्ता अथवा पाचनो उदय नवनी सत्ता ए बे भागा छे
क्षीणमोह गुणठाणे च्यारनो उदय उनी सत्ता अथवा च्यारनो
उदय च्यारनी सत्ता ए ने भागा छे ॥ ९४ ॥

चउच्छसुदुन्निसत्तसु, एगेचउगुणेषुवेयणियभगा ।

गोएपणचउदोतिसु, एगद्ध(सु)दुन्निइक्कम्मि ॥९५॥

टीका--अथ वेदनीयगोत्रभगकान्गुणस्थानेषुदर्शयन्नाह ।
 चउच्छसुदुत्त्यादिषुपञ्चसुमिध्याहृष्ट्यादिषुप्रमत्तसयनपर्यतेषुगुणस्थानके
 पुप्रत्येकवेदनीयस्य प्रथमाश्चत्वारोभगा तेचेमेअसानस्यत्र अ-
 सानस्योदय सानासातेसत्ता १ सातस्यत्र च असातस्योदय
 सानासातेसत्ता २ असातरयत्र सानस्यउदय सानासातेसत्ता
 ३ सानस्यत्र सानस्योदय सातासानेसत्ता ४ एवमगचतुष्टय-
 प्राप्यते तथाअप्रमत्तसयनादिषुसयोगिकेवल्लिपर्यतेषुद्वौभगको सान-
 स्यत्र असानस्योदय सानासातेसत्ता १ पुन सातस्यत्र सा-
 तस्योदय सानासातेसत्ता एवमगद्वयप्राप्यते, तथाएकस्मिन्नयोगि
 केवल्लिनिच त्रारोभगा तेचेमेअसातस्योदय सातासातेसत्ता
 १ सातस्योदय सानासातसत्ता २ एतौद्वौविकल्पा अयोगि-
 केवल्लिनिद्विचगममयपावन प्राप्येते चगमसमयेतु असानस्योदय
 असानसत्ता १ अथवा सातस्यउदय सानसत्ता एवमगद्वय
 प्राप्यते द्विचरमसमयस्यसातक्षीणतस्यअसानप्राप्यते यस्यअ-
 सातक्षीणतस्यसातप्राप्यते गोएत्तिगोत्रस्यपचमेदामिध्याहृष्टं तेचे-
 मेनीचैर्गोत्रस्यत्रोनीचैर्गोत्रोदय नीचैर्गोत्रसत्ताएकोविकल्प तेज-
 स्कायिनेषुवायुकायिकेषुलभ्यते तद्भवादुद्वृत्तेषुचाशेषजीवेषुमिध्या-
 हृष्टौ नीचैर्गोत्रस्यत्र नीचैर्गोत्रोदय उच्चनीचैर्गोत्रसत्ता अथवा
 नीचैर्गोत्रस्यत्र उच्चैर्गोत्रोदय उच्चनीचैर्गोत्रसत्ता अथवा उच्चैर्गो-
 त्रस्यत्र नीचैर्गोत्रोदय उच्चनीचैर्गोत्रसत्ता अथवा उच्चैर्गोत्रस्यत्र
 उच्चैर्गोत्रस्योदय उच्चनीचैर्गोत्रसत्ता एवमगपचकभवति तथा सा-

स्वादनेप्रथमभगवज्जभगवन्नुपप्राप्यते प्रथमभगवतेजोवायुकायिक-
 योस्तद्वृत्तेषुनसास्वादनाभावात्, तथात्रिषुमिश्राविरतिदेशविरतेषु-
 उच्चैर्गोत्रवर्कैर्द्वाभगोभवन मिश्रादयोहि नीचैर्गोत्रनवन्नानि अन्ये-
 स्वाचार्या देशविग्नस्यपचमण्वभगवत्क उक्तच सामौणवयजाइप
 उच्चगोयस्मउदओहोड इतिवचनान् एगदृष्टममत्तसयनप्रमतिषुअण-
 सुगुणस्थानेषुप्रत्येकमेकैकोभग तनप्रमत्तान्मृशमसपरायपर्यन्त उच्चै-
 र्गोत्रस्य२२ उच्चगोत्रस्योदय उच्चनीचैर्गोत्रसत्ता उपशातमोहक्षी-
 णमोहसयोगिकेवल्लिनिग्राभावात् प्रत्येकउच्चगोत्रस्योदय उच्चनी-
 चैर्गोत्रसत्तारूप विकल्प " इतिइहम्मि " एकस्मिन्अयोगिके-
 वल्लिनिर्द्वाभगोउच्चगोत्रस्योदय उच्चनीचैर्गोत्रसत्ताअयविकल्प अ-
 योगिद्विचरमसमययावन् चरमसमयेतु उच्चगोत्रस्योदय उच्चगोत्र-
 सत्ताअयद्वितीयोविकल्प नीचैर्गोत्रस्यगत्ताद्वारासत्तिप्रकृतिपुक्षीण-
 त्वान् इत्युक्तेवेदनीयगोत्रे ॥ ९५ ॥

व्याख्यं—वेदनी कर्मणा ४ गुणठाणे चार भागा छे
 असातानो वय ? अमानानो उदय ? साताअसातानी सत्ता १
 असातानो २२ ? सातानो उदय ? साताअसातानी सत्ता २
 तथा सातानो २२ सातानो उदय साताअसातानी सत्ता ३
 सातानो २२ असातानो उदय साताअसातानी सत्ता ४ ॥ चार
 उद्धा गुणठाणा पर्यन्त छे इहा लहाने अते असातानो
 ३२ जाय छे तिणे सातमायी तेरमा पर्यन्त सान गुणठाणे सा-
 तानो २२ सातानो उदय वेनी सत्ता १ तथा सातानो वय
 असातानो अन्य वेनी सत्ता २ नीजो २ वे भागा पामीये
 छे एक अयोगी गुणठाणे अचरना चार भागा छे असातानो
 उदय, वेनी सत्ता १ सातानो उदय वेनी सत्ता २ असातानो

ઉદય સાનાની સત્તા ૨ સાતાનો ઉદય સાનાની સત્તા ૧ પ
 ચ્યાર ભાગા છે ગોચર્મના ભાગા સાત છે તિહા મિથ્યાત્વે
 પ્રાપ્ત ભાગા છે નીચનો ૪ નીચનો ઉદય નીચની સત્તા ૧
 નીચનો ૪ નીચનો ઉદય બેની સત્તા નીચનો ૪ ઊચનો
 ઉદય બેની સત્તા ઊચનો ૪ નીચનો ઉદય બેની સત્તા ૫
 પાંચ ભાગા છે સામ્વાદન ગુણટાળે નીચનો ૪ નીચનો ઉદય
 નીચની સત્તા ૫ ભાગો નથી તેણે ચ્યાર ભાગા છે, જે કારણે
 ઉપશમસમક્તિન પડનો સામ્વાદને આગે ઉચગોચ વાંધી સત્તાક-
 રીજ આવે, સમક્તિ તે નાવે તો ૪ નથી, તિહા સીજે તથા
 ધ્રોણે ગુણટાળે ઊચ રૂપના ૩ ભાગા છે, જે કારણે સામ્વાદને
 નીચનો ૨ દરયો છે, તેણે નીચ રૂપના ત્રીન ભાગા ટૂંપા,
 પાંચમે પણ પૂજા વે ભાગા છે, ઊઠાયી માઢી દશમા પર્યંત
 ઊચનો ૪ ઊચનો ઉદય ઊચની સત્તા ૫ એક ભાગો છે,
 ફગ્યારમે વારમે તેરમે ઊચનો ઉદય છે બેની સત્તા એક ભાગો
 છે એક અયોગિ ગુણટાળે રૂપના ૩ ભાગા છે ॥૧૫॥

અઢઠાહિગવીસા, સોલમવીસચવારછદોસુ ।

દોચડસુતિસુફક, મિચ્ઠાઈસુ આડખમગા ॥૧૬॥

ટીકા — સાત્રતમાયુ ક્રમણોભગવાનગુણસ્થાનેપુદર્શયન્નાહ ।
 અઢઠાહિગવીસાદત્યદિઅયાયુ કર્મણ અષ્ટાવિંશતિભગા સ્ત્રનરકાયુ-
 પ પચ, પ્રથમઅત્રદાયુષ નરકાયુરુદય નરકાયુ સત્તાત્ક્ષણ પ્રથમ
 બધ્યમાનાયુપાદ્રેભગવેતિર્થગાયુર્નવ નરકાયુરુદય તિર્થગનરકાયુ
 સત્તાપનદ્વગકમિથ્યાત્વેસાસ્વાદનેપ્રાપ્યવે મનુયાયુર્નવ નરકાયુરુદય
 નરકમનુયાયુ સત્તા, ઇત્યુમિથ્યાત્વેસાસ્વાદનેઅવિરતાંચપ્રાપ્યવે

आयुर्वैद्यकरणानतरनरकायुरुदय तिर्यग्नरकायु सत्ता, नरकायुरुदय
 मनुष्यमनुष्यायु सत्ता एतौभगकौनारमस्यचतुर्गुणस्थानेषुप्राप्येते
 एतेपचनैरयिकायुर्भगका, देवायुषोपिपच, देवायुरुदय देवायु स-
 त्ताबध्यमानायुपातिर्यगायुर्ब्रह्म देवायुरुदय देवतिर्यगायु सत्ता
 मनुष्यायुर्ब्रह्म देवायुरुदय मनुष्यदेवायु सत्ता ब्रह्माननरदेवायुरुदय
 तिर्यग्देवायु सत्ता, देवायुरुदय मनुष्यदेवायु सत्ता एव पच, तिर्य-
 गायुरुदयेनब्रह्मका, स्तिर्यगायुरुदय तिर्यगायु सत्ता अयचपच-
 सुगुणेषुप्राप्यते, बध्यमानायुषानरमायुर्ब्रह्म तिर्यगायुरुदय नरक-
 तिर्यगसत्तारूप मिथ्यात्वेऽप्यप्राप्यते, तिर्यगायुर्ब्रह्म तिर्यगायुरुदय
 तिर्यगतिर्यगायु सत्तारूपस्तुमिथ्यात्वेसास्वादानेप्राप्यते, मनु-
 ष्यायुर्ब्रह्म तिर्यगायुरुदय मनुष्यतिर्यगसत्ता अयभग मिथ्यात्वेसा-
 स्वादानेभुरयनयाप्राप्यते, सम्यगदृष्टेरितरश्चोऽपिदेवायुर्ब्रह्म तिर्यगा-
 युरुदय सत्तालक्षण मिश्रवजमिथ्यात्वादि देशविरतपर्यतप्राप्यते
 ब्रह्माननरतिर्यगायुरुदय नरकतिर्यगसत्तातिर्यगायुरुदय तिर्यगति-
 र्यगसत्तातिर्यगायुरुदय मनुष्यतिर्यगसत्तातिर्यगायुरुदय देवतिर्य-
 गायु सत्ताएतेचत्वारोपिपूर्वब्रह्मायुषोऽपेक्षयापचस्वपिगुणेषुप्राप्यन्ते
 एवमनुष्यायुर्भगानन, मनुष्यायुरुदय मनुष्यायु सत्तालक्षण चतु-
 र्दशगुणस्थानेषुप्राप्यते, बध्यमानानानरकायुर्ब्रह्म मनुष्यायुरुदय
 नरकायुर्ब्रह्मायु सत्तारूप मिथ्यात्वेतिर्यगायुर्ब्रह्म मनुष्यायुरुदय
 तिर्यगमनुष्यायु सत्तालक्षणभगोमिथ्यात्वेसास्वादानेदेवायुर्ब्रह्म मनु-
 ष्यायुरुदय मनुष्यमनुष्यायु सत्तारूप भगोमिथ्यात्वेसास्वादाने,
 देवायुर्ब्रह्म मनुष्यायुरुदय देवमनुष्यायु सत्तालक्षणभग मिश्रव-
 जमिथ्यात्वाद्यप्रमत्तपर्यतेषुप्राप्यनेइति अष्टाविंशतिभगामिथ्यात्वेप्र-
 थमेगुणस्थानेषुप्राप्यते, सास्वादानेपञ्चविंशतिभगास्तिर्यगमनुष्ययो
 नरकायुर्ब्रह्मलक्षणौद्वाभगौ न नरकायुषोद्वयोमिथ्यात्वेऽप्येति छत्ति,

षडधिकारिणिति मिश्रेषोडशभगावध्यमानभगानाद्वादशानामभा-
वान् वीसच अविरतसम्यग्दर्शने “ वीसभगा ” विंशतिर्भगा
कथमिति चेदुच्यते निर्यग्मनुष्याणां प्रत्येकमायुर्वैकाले येन रक्ति-
र्यग्मनुष्यायुर्विषयायुर्भगा यश्च देवैरयिकाणां प्रत्येकमायुर्वै-
कालेनियमनविषय एकैकोभग ते अविरतसम्यग्दर्शने स भवति
तत शेषाविंशतिरेव भवति, देवविरते द्वादशभगा, यतो देश-
विरतिस्तिर्यग्मनुष्याणां एव भवति, ते च निर्यग्मनुष्यादेशविरता आयु-
र्वैकाले देवायुरेव भवति तेषामायुस्तन्मिनश्चामनुष्याणां च प्रत्येक प-
रभवायुर्वैकालात् पूर्वैकैकोभग परभवायुर्वैकालेऽपि देवायुर्वैकालं
एकैकोभग चोत्तरकालं तु चत्वारोभगा, चतुर्णामायुषामन्ये-
अयनमनुत्वात् ततो देशविरतिं प्रतिपद्यते, तदपेक्षया च चत्वारोभगा
प्राप्यन्ते, सर्वतरपया, द्वादश उद्देश्येति त्रयो प्रमत्ता प्रमत्तयो प्र-
त्येकषड्भगा, प्रमत्ता प्रमत्तसपत्नादि मनुष्या एव भवति न च कालात्-
पूर्वैकैकोभग चत्वारोभगा, चतुर्णामायुषामन्ये-
एव पदभगा, दोष उद्देश्येति चतुर्णामप्युत्तरकालानि वृत्तिरगम्य-
पशमश्रेणिमधि कृत्य प्रत्येकद्वौ द्वौ भगौ तथा
मनुष्यायुरुदय मनुष्यायु सत्ता, अथवा वद्वायुपस्तु मनुष्यायुरुदय
देवमनुष्यायु सत्तात्क्षण एव द्वौ भगौ प्राप्येते एष विरूप परभवा
युर्वैकाले चत्वारोभगा, अतिविशुद्धत्वात् पूर्ववदेवायुषि उ-
पशमश्रेणिं प्रतिपद्यते ते, देवायुष्येव तान्मायुषि न दुक्तकर्म प्रकृतौ ति-
सुआउगे सुवदेसु जेणसेदिं गुरुहड, तत उपशमश्रेणिमधि कृत्य ए-
तेषु द्वौ द्वौ एव भगौ पूर्ववद्वायुष्कान्तुनक्षपकश्रेणिं प्रतिपद्यते, तत उ-
पशमश्रेणिमधि कृत्येत्युक्त क्षपकश्रेण्यात्वेतेषां एकैकोभग मनुष्या-
युरुदय मनुष्यायु सत्तात्क्षण एव निरूपितवान् कर्मस्वरूपम् १६॥

वचार्थ — हवे आउखाकमना भागा गुणठाणे कहे छे

મિથ્યાત્વ ગુણટાણે નારક્ત્રીના ૫ દેવતાના ૫ તિર્યચના ૧ ઇ
 અઠાવીસ ભાગા છે, સાસ્વાદન ગુણટાણે છવીસ ભાગા છે
 મનુષ્યના તથા તિર્યચના નારક્ત્રીચરના ૨ ભાગા નથી મિશ્ર
 ગુણટાણે સોઠ ભાગા છે ચાર ગતિગત્યે વ્યવમાન ભાગા નથી.
 ચાર વ્યવમાન ભાગા નથી સમક્તિન ગુણટાણે વીસ ભાગા છે
 ચાર અચરના ચાર બાધી રહ્યા પછી વ્યવમાન ચાર છે જે
 દેવતા નારક્ત્રી સમક્તિ ગુણટાણે મનુષ્યાયુ બાવે તિરિ મનુષ્ય
 એક દેવાયુ ચાઘે, સમક્તિત્રીને નરકતિરિ આયુષ્ય નથી છટ્ટાવી
 માઢી તેરમા પર્યંત ઉચ વય, ઉચ ઉદય, ઉચ નીચની સત્તા,
 ૫ એક ભાગો છે એક અયોગી કેમલી ગુણટાણે અચરના બે
 ભાગા છે સત્તા ૫ એક ભાગો પામીયે જે કારણે ક્ષપકત્રેણિ
 અચરાયુ ચઢે પરચરાયુ ચઢે નહીં દેશવિરતિ ગુણટાણે તિર્યચના
 છ મનુષ્યના ૩ ૫ ચાર પામીયે અચરનો ૧ વ્યવમાન એક
 દેવતાનો બાધી રહ્યા પાઠ્યા ચાર ૫ ૬ તિરિગતિના ૭
 મનુષ્યગતિના, ડેઢ તથા સાતમે ગુણટાણે મનુષ્યગતિના છ ભાગા
 પામીયે તથા આઠમે નવમે દશમે હ્યારમે ૫ ચાર ગુણટાણે
 મનુષ્યાયુસત્તા મનુષ્યાયુઉદય મનુષ્યાયુઉદયદેવ મનુષ્યાયુસત્તા ૫ બે
 ભાગા પામીયે કોડેક જીવ આરુલો બાધે, ઉપશમત્રેણિ ચઢે
 તેંયા ક્ષીણમોહ ગુણટાણે મનુષ્યાયુ ઉદયસત્તા ૫ એક ભાગો
 પામીયે જે કારણે ક્ષપકત્રેણિ અચરાયુ ચઢે પરચરાયુ ચઢે
 નહીં ॥ ૧૬ ॥

છનવચ્છક્તિગસત્તા, દુગદુગતિગદુગતિઅટ્ટચડદુગ ।
 છચડદુગપણચડ, ચડદુગચડપણગણચડ ॥૧૭॥

ટીકા—સામંતનામકમસ્વરૂપવિમલજ્ઞાહ છનવચ્છક્તિગદિ-

गायायुग्मं तत्रव्याख्या तत्रमिथ्यादृष्टौनाम्न षट्त्रयस्थानानि तत्र-
 थात्रयोविंशति पचविंशति षड्विंशति अष्टाविंशति एकोनविं-
 शत् त्रिंशत्, तत्रपर्याप्तैर्केन्द्रियप्रायोग्यं ब्रह्म त्रयोविंशति, तस्या
 चब्रह्ममानायां तद्वत्प्रत्येकमात्राणैर्भगाश्चत्वारः पर्याप्तकेन्द्रिय
 प्रायोग्यापर्याप्तद्वित्रिचतुरिन्द्रियतिर्यग्पंचेन्द्रियमानुष्यप्रायोग्यब्रह्मत प-
 चविंशति, तत्रपर्याप्तैर्केन्द्रियप्रायोग्यायापचविंशतौब्रह्ममानायाभगा-
 विंशति अपर्याप्तद्वित्रिचतुरिन्द्रियतिर्यग्मनुष्यपंचेन्द्रियप्रायोग्यायाचब्र-
 ह्ममानायातुप्रत्येकएकैकोभगइतिसर्वसरययापचविंशति पर्याप्तैर्के-
 द्रियप्रायोग्यब्रह्मत षड्विंशति तस्याचब्रह्ममानायाभगा षोडश,
 देवगतिनरकगतिप्रायोग्यब्रह्मत अष्टाविंशति देवगन्ध्याष्टाविंशतो
 अष्टौभगा नरकाष्टाविंशतौएकभग एवमपर्याप्तद्वित्रिचतुरिन्द्रिय-
 तिर्यग्मनुष्यपंचेन्द्रियप्रायोग्यायत्रना एकोनविंशत्, तत्रपर्याप्तद्वित्रि-
 चतुरिन्द्रियप्रायोग्यायाएकोनविंशतिब्रह्ममानायाप्रत्येकअष्टौभगा ।
 तिर्यग्पंचेन्द्रियप्रायोग्यायाषट्चत्वारिंशत् शतानिअष्टाविकानिमनुष्य-
 गतिप्रायोग्यायामप्येतावनएवभगा सर्वसरययाचत्वारिंशद्विकानि-
 द्विनवतिशतानि ९२४०। यातुदेवगतिप्रायोग्यातीर्थकरनामसहिता
 एकोनविंशत् साधमिथ्यादृष्टौनब्रह्ममायातितीर्थकरनामसम्पत्त्वप्रत्य-
 यात्, मिथ्यादृष्टेश्चतुर्भागात्, पर्याप्तद्वित्रिचतुरिन्द्रियतिर्यग्पंचेन्द्रिय-
 प्रायोग्यब्रह्मत त्रिंशत्, तत्रपर्याप्तद्वित्रिचतुरिन्द्रियप्रायोग्यायात्रिंश-
 त्ब्रह्ममानायाप्रत्येकमष्टौभगा, तिर्यग्पंचेन्द्रियप्रायोग्यायात्वष्टा-
 विकानिषट्चत्वारिंशच्छतानि । ४६०८ सर्वसंख्ययाद्वात्रिंशत् उत्तर-
 णिषट्चत्वारिंशत् यावन्मनुष्यगतिप्रायोग्या त्रिंशत् तीर्थकरनामस-
 हितायाचदेवगतिप्रायोग्याआहाररुद्विकसहितातेउभेअपिमिथ्यादृष्टौ
 नब्रह्ममायात्, तीर्थकरनाम्न सम्पत्त्वप्रत्ययत्वादाहारकनाम्नस्तु-
 सयमप्रत्यपत्वात्, उक्तं च सम्पत्तुगुणनिमित्ततित्ययं सयमेणआहा-

रमिति तत्र प्रयोविंशत्यादिषु भगवत्सु यामिध्यात्वप्रत्ययनिरूपणार्थ-
माह ॥ गाथा ॥

चउपणवीसासोत्स, नवचत्तालसयायनाण्डे ।

मत्तीमुत्तराया, तसयामिच्छस्यत्रविही ॥ १ ॥

तथामिध्याद्वेर्नउदयस्यानानि तद्यथाएकविंशति चतुर्विंशति
सप्तसहस्राणि सप्तशतानि त्रिसप्तत्यधिकानि तथाहि एकविंशत्युदये
एकचत्वारिंशत्, तत्रैकेंद्रियाणामेव अन्यत्रचतुर्विंशत्युदयस्याभावात्,
पचविंशत्युदयेद्वात्रिंशत् तत्र एकेंद्रियाणासप्तैकियनिर्यगृपचेंद्रिया-
णामष्टौ वैक्रियमनुष्याणामष्टौ देवानामष्टौ नारकाणामेक एतद्वात्रिं-
शत्पचविंशत्युदयेषु शतानि तत्रैकेंद्रियाणात्रयोदश १३ विकल्मेंद्रि-
याणा नव, निर्यगृपचेंद्रियाणाद्वेशने एकोनत्रत्यधिके ३८९ मनु-
ष्याणामपि द्वेशने एकोनत्रत्यधिके ॥२८९॥ सप्तविंशत्युदये एकविं-
शत् तत्र एकेंद्रियाणापद् ६ वैक्रियतिर्यगृपचेंद्रियाणामष्टौ वैक्रियम-
नुष्याणामष्टौ देवानामष्टौ नारकाणामेक, अष्टविंशत्युदये एकादश-
शतानि नवत्रत्यधिकानि, तत्र विकल्मेंद्रियाणापद्, निर्यगृपचेंद्रियाणा-
पचशतानि पदसप्तत्यधिकानि ५७६ वैक्रियतिर्यगृपचेंद्रियाणाषोडश
१६ मनुष्याणापचशतानि पदसप्तत्यधिकानि ५७६ वैक्रियमनुष्या-
णामष्टौ देवाना षोडश, नारकाणाएक, एकोनविंशत्युदये सप्तदश
शतानि एकाशीत्यधिकानि ॥१७८॥ तत्र विकल्मेंद्रियाणाद्वादश, ति-
र्यगृपचेंद्रियाणामेकादशशतानि द्विपचाशदधिकानि ११५२ वैक्रिय-
तिर्यगृपचेंद्रियाणाषोडश १६ मनुष्याणापचशतानि पदसप्ततिअधि-
कानि वैक्रियमनुष्याणामष्टौ ८ देवाना षोडश, नारकाणाएक, विंशत्यु-
दये एकोनविंशत्शतानि चतुर्दशधिकानि, तत्र विकल्मेंद्रियाणामष्टादश-
तिर्यगृपचेंद्रियाणासप्तदशशतानि अष्टविंशत्यधिकानि १७२८ वैक्रिय-

देवनैरयिकस्तकोदयस्थानभगा न प्राप्यन्ते, सत्तास्थानानि पचत्तथा-
 द्विनवति अष्टाशीति षडशीति अशीति अष्टसमतिश्चतयैक-
 विंशति चतुर्विंशति पचविंशति षड्विंशत्युदयेषु पचापि सत्ता-
 स्थानानि नवर पचविंशत्युदयेतेजोवायुकायिकानधिकृत्याष्टसमति
 प्राप्यते, षड्विंशत्युदयेतेजोवायुकायिकान् तेजोवायुभ्रादुधृत्यवि-
 क्खेन्द्रियानि र्थरूपचैन्द्रियेषु मध्ये समुत्पन्नान् अधिकृत्याष्टविंशत्येकोन-
 विंशत् एकविंशद् रूपेषु पचसु अष्टसमतिवर्जानि शेषाणि प्रत्येकं चत्वारि-
 चत्वारि सत्तास्थानानि सर्पसरयया सर्वाण्युदयस्थानानि अधिकृत्य नयो-
 विंशतिवधकस्य चत्वारिंशत् सत्तास्थानानि, एवमपचविंशति षड्विंशति
 नवकानामपि वक्तव्य केवलमिह देवा अप्यात्मीयेषु सर्वेष्वप्युदयस्थाने-
 पुर्वर्तमानपर्याप्तैकेन्द्रिययोग्या पचविंशतिं षड्विंशतिं च वन्नति इत्य-
 वसेय, नरपचविंशति नवे मादरपर्याप्तप्रत्येकस्थिरशुभदुर्भगानादे-
 ययश कीर्तिअयश कीर्तिपदैरष्टौभगा अवसेया नशेषा
 सूक्ष्मसाधारणपर्याप्तिषु मन्वेदेवस्योत्पादाभावात्, सत्तास्थानभावना
 पचविंशतिवधे षड्विंशतिवधे च प्राग्विकर्तव्या सर्वसंख्यया चत्वारिंशत्
 सत्तास्थानानि, अष्टाविंशतिनवकस्य मिथ्यादृष्टेर्द्वे उदयस्थाने तद्यथा-
 विंशत् एकविंशत्, तिर्यक्पचैन्द्रियमनुष्यानधिकृत्य एकविंशत् तिर्यग्प-
 चैन्द्रियानेन अष्टाविंशति वधकस्य चत्वारि सत्तास्थानानि द्विनवति
 एकोननवति अष्टाशीति षडशीति तत्र विंशदुदये चत्वार्यपि तत्र-
 प्येकोननवतियौ नाम वेदकसम्यग्दृष्टिर्ब्रह्मतीर्थकरनामा परिणामपरिव-
 र्त्तनेन मिथ्यात्वे गतो नारकामिमुखो नरकगतिप्रायोग्यामष्टाविंशतिं व-
 द्धाति, तमधिकृत्य वेदित यानि शेषाणि पुनस्त्रीणिसत्तास्थानान्यविशे-
 पेणतिर्यग्मनुष्याणां एकविंशदुदये एकोननवतिवर्जानि त्रीणिसत्तास्था-
 नानि एकोननवतिर्हि तीर्थकरनामसहिता नच तीर्थकरनामतिर्यक्कुसभ-
 यानि सर्वसरयया अष्टाविंशति (वधे) समसत्तास्थानानि देवगतिवर्जा-

ग्पचेन्द्रियमनुष्यान्धिभृत्यवेदिन यापुत्रमेकोनविंशदुदयेष्येतानिपुत्र-
 पचसत्तास्थानानि भावनीयानि, विंशदुदयेचत्वारिंशत्तत्तास्थानानि-
 रष्टाशीनि षट्शीनिरशीनिरतानिविकलेन्द्रियनिर्यग्पचेन्द्रियमनु-
 ष्यान्धिभृत्यवेदिनयानि, एकोननवति पद्मप्राप्यते, यत सा
 मिथ्यादृष्टे सनोबद्धतीर्थकनाम्नोमिथ्यात्वगतस्यनरयिकस्यप्राप्यते
 नचनरयिरुस्यविंशदुदयोऽस्ति एवविंशदुदयेष्येतान्येचत्वारिंशानि-
 चविकलेन्द्रियनिर्यग्पचेन्द्रियानधिभृत्यदृष्टयानि, सर्वसत्तयामिथ्या-
 दृष्टेरेकोनविंशन्विंशनोबद्धत पचत्वारिंशत्सत्तास्थानानि यातुदेवग-
 तिप्रायोग्याएकोनविंशन्सामिथ्यादृष्टेर्नवधमायाति कारणप्रागेवोक्त
 मनुष्यदेवगतिप्रायोग्यवर्जोपाविंशत विकलेन्द्रियनिर्यग्पचेन्द्रिय-
 प्रायोग्यावद्धत सामान्येनप्रागुक्तानिनवोदयस्थानानि, एकोननवति
 वजानिपचसत्तास्थानानि, एकोननवतिसत्कर्मणस्तिर्यग्गतिप्रायोग्य-
 प्रधारभान्भवान्तानिपचसत्तास्थानानि, एकविंशनिचतुर्विंशतिपच-
 विंशानि षड्विंशत्पुदपेषुप्रागिवभावनीयानि, सप्तविंशत्यष्टाविंशति ए-
 कोनविंशद्रूपेषुपचसदयस्थानपुअष्टसप्तनिवर्जोनिप्रत्येकशेषाणिचत्वा-
 रि २ भावनीयानि अष्टसप्ततिप्रतिपेधकारणप्रागुक्तमनुसरणीय सर्व-
 सत्तयामिथ्यादृष्टे विंशतवद्धत चत्वारिंशत्सत्तास्थानानि मनुज-
 गतिदेवगतिप्रायोग्याविंशन्मिथ्यादृष्टे नवधमायाति मनुजगतिमा-
 योग्याद्वितीर्थकनामसहितादेवगतिप्रायोग्यात्वाहारकतीर्थकनामस-
 हितातन साकथमिथ्यादृष्टे बधोदयसत्तास्थानसमेध, सप्ततिसास्वा-
 दनस्यबधोदयसत्तास्थानान्युच्यते, निगसत्तदुगति त्रिणिगधस्थानानि
 तद्यथाअष्टाविंशति एकोनविंशत्त्रिंशत्तत्ताष्टाविंशतिर्द्वेधा देवग-
 तिप्रायोग्यानरकगतिप्रायोग्याचनय नरकगतिप्रायोग्या सास्वा-
 दनस्यनवधमायाति, देवगतिप्रायोग्यायाश्चनवकास्तिर्यग्पचेन्द्रियमनु-
 ष्याश्चतस्याचाष्टाविंशतौबध्यमानायाअष्टौभगा तथासास्वादनाएके-

न्द्रियविकलेन्द्रियनिर्यग्पचेन्द्रियमनुष्या देवानैरयिकाश्चतिर्यग्पचेन्द्रियप्रायोग्यामनुष्यप्रायोग्यावाएकोनविंशतव्रततिनशेषा अत्रभगा चतुषष्टिशतानि सास्वादनायदितिर्यग्पचेन्द्रियप्रायोग्यामथवा मनुष्यगतिप्रायोग्या एकोनविंशतव्रतति तथापि न द्रुडसस्थानसेवार्त्त सहननच व्रतति मिथ्यात्वोदयाभावात् ततश्चतिर्यग्पचेन्द्रियप्रायोग्यामेकोनविंशतव्रतति पचमि सस्थाने पचमि सहनने प्रशस्ताप्रशस्तविहायोगतिभ्यास्थिरास्थिरशुभाशुभसुभगदुर्भगसुस्थिरद्व स्वरादेयानादेयशोअयशोभ्याचभगाद्वविंशतशतानिसर्वव्रथस्थानसरूपयाअष्टाधिकानिपण्णव्रतिशतानि ९६०८ अत्रभाष्य गाथा॥

अद्वसयाचउसर्द्धा, वर्त्तीससयायसासणेमेया ।

अद्वावीसाइसु, सद्याणद्वहियठनुइ ॥ १ ॥

सुगमा, तथासास्वादनस्योदयस्थानानि सप्त तद्यथा, एकाविंशति चतुर्विंशति पचविंशति षड्विंशति एकोनविंशत् विंशत् एकविंशत् तत्रएकविंशत्युदये एकेन्द्रियविकलेन्द्रियनिर्यग्पचेन्द्रियमनुष्यदेवानधिकृत्यपेदिनया नरकेषुसास्वादनोनोत्पद्यते इति कृत्वातद्विपपोएकोभग सइहनसभवति किंतुशेषाएवतेचविकलेन्द्रियाणाद्वौद्वौइतिपश्रुतिर्यग्पचेन्द्रियाणामष्टौ मनुष्याणामष्टौ देवानामप्यष्टौ सर्वसरयथाएकविंशत्युदयेद्वविंशद्भगा चतुर्विंशत्युदयेएकेन्द्रियेषुउत्पन्नमानस्यअत्रापिनादरपर्याप्तकेनसहयश कीर्त्ययश कीर्त्तिभ्याद्वौद्वौभगौतावेवसभवन नशेषा, सइभेषुअर्याप्तेषुसास्वादनस्योत्पादाभावात् अतएवविकलेन्द्रियाणा निर्यग्पचेन्द्रियाणा मनुष्याणा च प्रत्येकमपर्याप्तकेनसह य एकैकोभग सइहनसभवति किंतुशेषपरावर्तेचविकलेन्द्रियाणा द्वौद्वौइतिपश्रुतिर्यग्पचेन्द्रियाणामष्टौ मनुष्याणामप्यष्टौ देवानामप्यष्टौ सर्वसरयथाएकविंशत्युदयेद्वविंशद्भगा चतुर्विंशत्युदये एकेन्द्रियेषुमन्येउत्पन्नमानस्यअत्रापिनादरपर्याप्ते-

नसह्यश कीर्त्ययश कीर्त्तिम्यायीर्द्धाभगौनापेनसभवत नशेषा
 मृक्षमेपुसाधारणेषुतेजोपापुपुचमव्येसास्वादनस्योत्पादाभावात्, पच-
 विंशत्युदयो देवेपुमव्येउत्पन्नमात्रस्यप्राप्यतेनशेषम्यनत्रचाष्टौभगा
 तेचस्थिरास्थिरशुभाशुभयश कीर्त्तिअपश कीर्त्तिपदैरवसेया पद्
 विंशत्युदयोविकलेन्द्रियनिर्गमपचेन्द्रियगनुप्येपुम येउ पत्रमात्रस्यअत्रा-
 प्यपर्याप्तकेनसह्ययणकैरोभग नसभवानि, अपर्याप्तमव्येसास्वादन-
 स्योत्पादाभावात् शेषास्तुसभवानि तेचविकलेन्द्रियाणामप्रत्येकद्वाद्वि-
 विंशतिपदनिर्गमपचेन्द्रियाणाद्वेशनेअष्टाशीत्यधिकेमनुष्याणामपिद्वि-
 शते अष्टाशीत्यधिकेसर्वसंख्यायापहविंशत्युदयेपचशानिद्वयशी-
 त्यधिकानि ५८२ सप्तविंशत्यष्टाविंशत्युदयोनसमत्र नौद्विउप-
 च्यनतरातमुद्धूतमतिमत्रानि सास्वादनभावश्चोत्पत्त्यनतरमुत्कर्षन किं-
 चिद्वनपटाप्रलिकामात्र तन एतासास्वादनस्यनप्राप्यत एकविंशदु-
 दयेदेवनैरयिकाणास्वरयानपयाप्तानामप्रथमसम्यक्त्वात् प्रच्यमानाना-
 प्राप्यते तत्रदेवस्यैकोनविंशदुदयेभगाअष्टौनैरयिकस्यैरुद्विति सर्वस-
 ख्यया नव ९ विंशदुदयस्तिर्यग्मनुष्याणापर्याप्तानामप्रथमसम्यक्त्वात्
 प्रच्यमानानादेवानामुत्तरवैत्रियेउत्तमानानासास्वादनाना तनतिरश्चा
 मनुष्याणाचविंशदुदयेप्रत्येकद्विपचाशदधिकान्येकादशशतानि ११५२
 देवस्याष्टौसर्वसख्ययानयोविंशतिशतानिद्वादशाधिकानि २३१२
 एकविंशदुदयस्तिर्यग्पचेन्द्रियाणापर्याप्ताप्रथमसम्यक्त्वात् प्रच्यव-
 मानानाअशभगाएकादशशतानिद्विपचाशदधिकानि देवस्याष्टौसर्वस-
 ख्ययानयोविंशतिशतानिद्वादशाशानि २३१२ एकविंशदुदयेप्रत्येक-
 द्विपचाशदधिकानिएकादशशतानि ॥ गाथा ॥

वर्त्तासद्विअष्टानिप्रायोगेदसागायपचनउदया
 वारहियातेवीस, मानायाअरससपाप ॥ १ ॥

सुगमा, सर्वभगसख्ययासप्तनवत्यधिकानिचत्वारिंशत्शतानि सास्वा-
दनस्यद्वेसत्तास्थाने तद्यथाद्विनवति अष्टाशीतिश्चतुर्द्विनवति
आहारकचतुष्टयब्रह्माउपशमश्रेणिन प्रतिपन्नसास्वादनभावमनुग-
च्छन्तिनस्यलभ्यते नशेषस्य, अष्टाशीनि चतुर्गतिकानामपिसास्वा-
दनानां, सप्तनिसवेधउच्यते तत्राष्टाविंशतिब्रह्मत सास्वादनस्यद्वेउ-
दयस्थाने तद्यथाविंशत्पुनर्विंशत् अष्टाविंशतिर्हि सास्वादनस्यब्र-
योग्याभवति देवगतिविषयानचकरणापर्याप्त सास्वादन देवग-
तियोग्यप्रातिनन् शेषाउदयानसभवति, अत्रमनुष्यान्धिकृत्यविं-
शदुदयेद्वेअपिसत्तास्थानेतिर्यग्पचेंद्रियान्सास्वादनानधिकृत्याष्टाशीनि-
रेवयनोद्विनवतिरुपशमश्रेणिन प्रतिपन्नतोलभ्यते, नचतिरश्चामुप-
शमश्रेणिसभव, एकविंशदुदयेप्यष्टाशीनिरेवयनोद्विनवतिरुपशमश्रे-
णित प्रतिपन्नतोलभ्यते नचतिरश्चामुपशमश्रेणिसभव एकविंश-
दुदयेप्यष्टाशीतिरेवयतएकविंशदुदयस्तिर्यग्पचेंद्रियाणानचतिरश्चाद्वि-
नवति सभवति प्रागुक्तयुक्ते एकोनविंशततिर्यग्पचेंद्रियाणा-
मनुष्यप्रायोग्याब्रह्मत सास्वादानेसप्ताप्युदयस्थानानि, तत्रएकेंद्रिय-
विकलेंद्रियनिर्यग्पचेंद्रियमनुष्यदेवनेरयिकाणासास्वादनानास्वीयस्वी-
योदयस्थानेषु वर्तमानानामेवसत्तास्थानमष्टाशीति नत्रमनुष्यस्य
विंशदुदयेवर्त्तमानम्योपशमश्रेणित प्रतिपन्न सास्वादनस्यद्विनव-
ति पुनर्विंशद्वचकस्यापिबक्त य सर्वाण्यप्युदयस्थानान्यधिकृत्यसामा-
न्येनसर्वसर ययासास्वादनस्याग्रेसत्तास्थानानि, सप्तनिसम्यग्मिथ्या-
दृष्टे वयोदयसत्तास्थानान्यमिधीयते, दुर्गतिमदुर्गति मिश्रेणुणस्या-
नकेद्वेअस्थाने तद्यथा अष्टाविंशति एकोनविंशत् तत्रतिर्यग्म-
नुष्याणासम्यग्मिथ्यादृष्टीनादेवगतिप्रायोग्यमेवचप्रमायाति तत्र
शेषाअष्टाविंशति तत्रभगाअष्टौण्कोनविंशतिमनुष्यगतिप्रायोग्या-
ब्रह्मतादेवनेरयिकाणा अत्राप्यष्टौभगा तेचउभयत्रापि । स्थिरा-

नि सप्त तद्यथा ॥ एकविंशति पचविंशति षड्विंशति सप्तविं-
 शति अष्टाविंशति एकोनविंशत् मनुष्याणां एकविंशत् भवति
 एकैकस्मिन्नुदयस्थाने द्वे सत्तास्थानेन तद्यथा त्रिनशति एकोननशतिश्च
 मनुष्यगतिप्रायोग्या चैकोनविंशत् नशत् न निदेशनैरयिकाणां उदयस्थानानि
 पचनद्यथा एकविंशति पचविंशति अष्टाविंशति एकोनविंशत् त्रिनशत्
 देवानां पचनायेषषष्टुविंशत् ? सा च उच्यते देवानां मग्नया एकैक-
 स्मिन्नुदयस्थाने द्वे द्वे सत्तास्थाने तत्रया द्विनशतिरष्टाशीतिश्च मनुष्यगति-
 प्रायोग्या विंशत् नशत् मग्न्यगृह्णन् देवानैरयिकाश्च त्रिनशति तत्र देवानां मुद-
 यस्थानानि पच तान्येव तेषु उदयस्थानेषु प्रत्येक द्वे सत्तास्थानेषु त्रिनशति-
 रेकोननशतिश्च नैरयिकाणां उदयस्थानानि पच तेषु प्रत्येक सत्तास्थानमे-
 कोननशतिरेव तीर्थकरा हारकसंस्कारमणोरकेषूपादाभावात् तदेव सा-
 मायेन एकविंशत्यादिषु त्रिनशत्पर्यन्तेषु उदयस्थानेषु प्रत्येक द्वे सत्तास्थाने-
 निनशतिरेकोननशतिश्च नैरयिकाणां मुदयस्थानानि पच तेषु प्रत्येक स-
 त्तास्थानमेकोननशतिरेव तीर्थकरा हारकसंस्कारमणोरकेषूपादाभावात्
 तदेव सामान्येन एकविंशत्यादिषु त्रिनशत्पर्यन्तेषु उदयस्थानेषु सत्तास्थाना-
 नि प्रत्येक च त्रिनशति तत्रया त्रिनशति द्विनशति एकोननशतिरष्टाशी-
 तिश्च एकविंशत् उदये द्वे द्वे द्विनशतिरष्टाशीतिश्च सर्वसंख्यया विंशत् इति स-
 मप्रतिदेशविरति तस्य नवादिस्थानान्युच्यते दुर्गा उक्कच उक्क इति देश-
 विरतस्य द्वे वयस्थाने तत्रया अष्टाविंशतिरेकोनविंशत् तत्राष्टाविं-
 शतिर्मनुष्यस्य निर्यरूपचन्द्रियस्य त्रिदेशविरतस्य देवगतिप्रायोग्या अष्टौ-
 भगा ते च तीर्थकरसहिता एकोनविंशत् सा च मनुष्यस्यैव त्रिंशत् स्ती-
 र्थकर्मसत्कर्मत्राभावात् अत्राप्यष्टौ भगा षडुदयस्थानानि तद्यथा प-
 चविंशति सप्तविंशति अष्टाविंशति एकोनविंशत् त्रिनशत् तत्राद्या-
 नि चत्वारि वैक्रियातिर्यग्मनुष्याणां अत्र एकैको भग त्रिंशत् त्रिंशत् स्वभावस्थानाना-
 कैको अतिमयोस्तु द्वौ द्वौ सर्वपदानां प्रशान्तत्वात् त्रिंशत् स्वभावस्थानाना-

तिर्यग्मनुष्याणांअत्रभगानाचतुश्चत्वारिंशत्तुशन १४४ तच्चषाद्वि स-
हननै सुस्वरदु स्वराभ्याप्रशस्ताप्रशस्तविहायोगतिभ्याचजायते
दुर्भगानादेमापञ्च कीर्त्तानामुदयोष्टुणप्रत्ययादेवनभवतिइति तदा-
श्रिताविकल्पानप्राप्यते, वैक्रियतिर्यग्मनुष्याणाप्रत्येकमेकैकोभग
एकविंशन्तिरश्वाअत्रापितृवभगा, चत्वारिसत्तास्थानानि तद्यथा
त्रिनवति, द्विनवति, एकोनत्रवतिरष्टाशीतिश्च तत्रयोऽप्रमत्तोऽ
पूर्वकारणोरातीयकराहारकमङ्घ्यापरिणामभासेनदेशविरतोज्ञान तस्य-
नवति, सप्तविंशति, अष्टाविंशति एकोनविंशन्निशत्पुतेषुचप्रत्ये-
कद्वेद्वेसत्तास्थाने तद्यथा द्विनत्रतिरष्टाशीतिश्चएवतिश्चोऽपि, नवरत्न-
स्यएकविंशद्दुदयोपिवक्तव्य, तत्रापिचएतेएवद्वेसत्तास्थानेएकोनविं-
शद्द्वोमनुष्यस्यैवदेशविरतरयोदयस्थानानिअनतरोक्तान्येवपच, तेषु-
प्रत्येकद्वेद्वेसत्तास्थाने, तद्यथात्रिनवतिरेकोननवतिश्च सदेवदेशविर-
तस्यपचविंशत्यादिषुनिशत्पर्यतेषु चत्वारिसत्तास्थानानि तथाप्रमत्ते-
चत्वर नैद्वेद्वेद्वेअष्टाविंशति एकोनविंशन्एतेचदेशविरतरयेवभा-
वनीये,पचउदयस्थानानि तत्रापचविंशति सप्तविंशति अष्टाविंशति
एकोनविंशन्निशदेतानिसर्वाण्यप्याहारकसपनस्यैवैक्रियसयतस्यवावे-
दितस्थानि, निशन्स्वभासस्यसयतस्यापितत्रैक्रियसयतानामाहारक-
सयतानाच पृथक्पचविंशति सप्तविंशत्पुदययो प्रत्येकमेकोभग
अष्टाविंशानावेकोनविंशतिचैकैक सर्वसख्ययाचतुर्दश १४ निश-
दुदय स्वभावस्थस्यापिप्राप्यते, तत्रचतुश्चत्वारिंशदधिकृशन १४४
तच्चदेशविरतस्यैवभाषनीय सर्वसख्ययाअष्टपचाशदधिकृशन, चत्वारि-
सत्तास्थानानि, तद्यथात्रिनवतिरेकोननवति द्विनत्रतिरष्टाशीतिश्च, त-
त्राहारकसयतस्यद्विनवतिरेव, आहारकमत्कर्माद्याहारकरारीरमु याद-
यतीतिनतस्तस्याद्विनवतिरेवैक्रियसयनस्यपुनर्द्वेअपितीर्यकरनामस-
त्कर्माद्याष्टाविंशनिनवनातिइतित्रिनवतिरेकोननवतिर्नप्राप्यते, एको-

ननिशद्वयकस्य, पचस्वपि उदयस्थानेषु प्रत्येकद्वे सत्तास्थाने तद्यथा त्रिन-
वतिरेको नवनिश तत्राहारकस्य तस्य त्रिनवतिरेव तस्यैको ननिशद्वय-
कस्य नियमस्तीर्थकराहारकसद्भावात्, वैक्रियस्य तस्य पुनर्द्वे अपितदेव
प्रमत्तस्य तस्य सर्वेष्वपि उदयस्थानेषु प्रत्येकचत्वारि २ सत्तास्थानानि-
प्राप्यन्ते, इति सर्वसंख्यया विंशति इदानीमप्रमत्तस्य त्रयादीन् युच्यते
च उदुगचवत्ते अप्रमत्तस्य तस्य चत्वारि च सत्तास्थानानि तत्र या अष्टाविं-
शति एको ननिशन्निशत् एकनिशन्तत्रात्रे द्वे प्रमत्तस्यैव भावनीये, स-
षाष्टाविंशतिराहारकद्विकराहिता निशत्, आहारकद्वितीर्थकरसहि-
तात्वेकनिशत् एतेषु चतुर्ष्वपि स्थानेषु भग एकैकपुत्रवेदितव्य, अ-
स्थिराशुभायश कीर्त्तना अप्रमत्तेष्वभावात् द्वे उदयस्थाने तद्यथा-
एको ननिशन्निशत्, तत्रैको ननिशत् यो नाम पूर्णप्रमत्तस्य तस्तत्र आ-
हारकवैक्रियचनिवर्त्यपश्चादप्रमत्तभावाच्छनितस्य प्राप्यते, अत्र द्वौ भ-
गौ एको वैक्रियस्यापरआहारकस्य एव त्रिशदुदयेऽपि द्वौ भगौ स्वभावस्थ-
स्याप्यप्रमत्तस्य तस्य त्रिशदुदयो भवति तत्र भगाश्चतुश्चत्वारिंशदधिक-
शन १४४ सत्तास्थानानि चत्वारि तद्यथा त्रिनवति द्विनवति एको नन-
वति अष्टाशीतिश्च सप्रतिसंगेध उच्यते, अष्टाविंशतित्रयकस्य द्वयोरप्यु-
दयस्थानयोरेकैकसत्तास्थान अष्टाशीति, एको ननिशद्वयकस्यापि द्व-
योरप्युदयस्थानयोरेकैकसत्तास्थान एको ननवति, निशद्वयकस्यापि द्व-
योरप्युदयस्थानयोरेकैकसत्तास्थान द्विनवति, एकनिशत्त्रयकस्या-
पि द्वयोरप्युदयस्थानयोरेकैकसत्तास्थान त्रिनवति, यस्य द्वितीर्थकरमा-
हारकत्रासत्संनियमात्तद्वद्भाति तेन एकैकस्मिन्त्रये एकैकमेव सत्तास्था-
नसर्गसंख्यया अष्टौ, सप्रत्यपूर्वकरणस्य त्रयादीन् युच्यते, पणगणाच उद्दि-
अपूर्वकरणस्य पचत्रयस्थानानि, तद्यथा अष्टाविंशति एको ननिशत्
त्रिशत् एकनिशत् एकत्रयतत्रात्रा निचत्वारि अप्रमत्तस्य तस्यैव द्वदृष्ट्या नि-
एको नुपश कीर्त्ति साचदेव गतिप्रायोग्यावश्यं च्छेदे सति वेदितव्या

एकमुदयस्थानविंशत् अत्रवज्रक्रन्पमनाराचसहननषट्सस्थानसुस्वर-
द्वस्वरप्रशस्तविहायोगाति भगाश्चतुर्विंशति अयेत्वाचार्यामुक्ते
आद्यसहननप्रयान्यतमसहननयुक्ताअप्युशमश्रेणिप्रतिपद्यते, तम-
तेनभगाद्विसप्तति, पूर्वमनिवृत्तिनादरसूक्ष्मसपरापोपशातमोद्देश्यपिद-
ष्टय, चत्वारिसत्तास्थानानि, यथाद्विनवति त्रिनवति एकोननव-
तिरष्टाशीतिश्चसप्ततिसवेवउच्यते, अष्टाविंशत्येकोनत्रिंशत्त्रिंशदेक-
त्रिंशद्ब्रधकानांविंशदुदयेसत्तास्थानानियथाक्रमअष्टाशीतिरेकोन-
वति द्विनवतित्रिनवतिश्चएकविंशत्प्रत्येकस्यविंशदुदयेचत्वार्यपिसत्ता-
स्थानानिकथमितिचेदुच्यतेइहअष्टावित्येकोनविंशत्विंशत् एक-
विंशद्ब्रधका प्रत्येकदेवगतिप्रायोग्यप्रत्यवच्छेदेसत्येकविचयप्रका-
भयति, अष्टाविंशत्यादिप्रधकानाचस्थानानियथाक्रममष्टाशीपादी-
निसत्तास्थानानि, ततएकविंशत्वेचत्वार्यपिसत्तास्थानानिप्राप्यते स-
प्रत्यनिवृत्तिनादरस्यबवस्थानादीन्मुच्यते ॥ ९७ ॥

टिप्पण्य — मिथ्यात्व गुणठाणे नामकर्मना छ वप्रधानक,
नव उदयस्थानक, ॥ सत्ताना धानक पामीये सास्वादन गुण-
ठाणे तीन वप्रधानक, सान उदयधानक ए वे सत्ताना धानक
पामीये मिश्र गुणठाणे वे वप्रधानक, तीन उदयधानक वे
सत्ताना धानक छे समक्तिन गुणठाणे तीन वप्रधानक, आठ
उदयधानक, च्यार सत्ताना धानक छे देशविरति गुणठाणे वे
ववधानक, च्यार उदयधानक, च्यार सत्ताना धानक छे प्रमने
वे वप्रधानक, पाच उदयधानक, च्यार सत्ताना धानक छे
अप्रमत्ते च्यार ववधानक, वे उदयधानक, च्यार सत्ताना धा-
नक अपूर्वकरणे पाच वप्रधानक, एक उदयधानक च्यार सत्ता-
धानक नामकर्मनी नवमे गुणठाणे ॥ ९७ ॥

एगेगमद्वएगेगमद्व, छउमत्यकेवलजिणाण ।

एगंचउएगचउ, अद्वचउदुछकमुदयंसा ॥ ९८ ॥

टीका—एगेगमद्वति । अनिवृत्तिनादरस्यएकमुदयस्यानयश
कीर्ति एकमुदयस्यानविंशत्, अष्टौसत्तास्थानानि तद्यथा त्रिन-
वति द्विनवतिरकोननवतिरष्टाशीतिरशीतिरेकोनाशीति पदस-
प्तति पचसप्ततिश्चतस्रानिचत्वार्युपशमश्रेण्यानाक्षपकश्रेण्यांवाया-
वतामत्रयोदशक नशीयतेत्रयोदशसुयथाक्रमत्रिनवत्यादे क्षीणेपू-
परितनानिचत्वारिसत्तास्थानानित्रयोदयस्थानमेदेनभेदाभावात्ऽन-
नसवेधोभवति इतिनामिवीयते, सूक्ष्मसपरायस्यएकमुदयस्यान यश
कीर्ति एकमुदयस्यानविंशत्अष्टौसत्तास्थानानिनानिवा निवृत्तिना-
दरस्यैववेदितयानि तत्राद्यानिचत्वार्युपशमश्रेण्यामेवउपरितनानि-
तुक्षपकश्रेण्या छउमत्यकेवलजिणाण इत्यादि उद्गस्यजिनाउ-
पशातमोहा क्षीणमोहाक्षकेवलजिना सयोगिकेवलिनोऽयोगिके-
वलिनश्चनेपायथात्रममुदयसत्तास्थानानि ए गचउ इत्यादि तत्रो-
पशातमोहस्यएकमुदयस्यान विंशत्, चत्वारिसत्तास्थानानि तद्य-
थानिनवति द्विनवति एकोननवति अष्टाशीतिश्चक्षीणरूपाय-
स्यएकमुदयस्यान विंशत्अनभगाश्चतुर्विंशतिरेववर्ज्यभनाराचसह-
ननयुक्तस्यैवक्षपकश्रेण्यासभवात् तत्रापितीर्थकरसत्कर्मण क्षीणमो-
हरसत्त्वस्थानादिप्रशस्तमित्येकएवभग चत्वारिसत्तास्थानानि तद्य-
थाअशीति एकोनाशीति पचसप्तति पचमसप्ततिश्चएकोनाशीति
पचसप्तति, अतीर्थकरसत्कर्मणोवेदितये, अशीति, पदसप्तति,
तीर्थकरसत्कर्मण सयोगिकेवलिनोऽष्टात्रयोदयस्थानानि तद्यथाविं-
शति, एकविंशति, पञ्चविंशति, सप्तविंशति, अष्टाविंशति,

गुणठाणा	ध्वम्यान्	उदयस्थान	सत्तास्थान
मिथ्यात्व १	२३।२५।२६ २८।२९।३०	२१।२४।२५।२६ २७।२८।२९।३०	९२।८९।८८।८६ ८०।६८
सास्वादन २	२८।२९।३०	२१।२४।२५।२६ २७।२९।३०।३१	८८ ९२
मिथ्य ३	२८।२९	२९।३०।३१	९२।८८
अविरत ४	२८।२९।३०	२१।२५।२६।२७ २८।२९।३०।३१	९३।९२।८९।८८
देशविरत ५	२८।२९	२५।२७।२८।२९ ३०।३१	९२।९२।८९।८८
प्रमत्त ६	२८।२९	२५।२७।२८।२९ ३१	९३।९२।८९।८८
अप्रमत्त ७	२८।२९।३० ३१	२९।३०	९३।९२।८९।८८
अपर्वकरण ८	२८।२९।३० ३१।१	३०	९३।९२।८९।८८
अनिश्रुति ९	१	३०	९३।९२।८९।८८ ८०।७९।७६।७५
सूक्ष्म १०	१	३०	९३।९२।८९।८८ ८०।७९।७६।७५
उपशात ११	०	३०	९३।९२।८९।८८
क्षीणमोह १२	०	३०	८०।७९।७६।७५
सयोगि १३	०	२०।२१।२६।२७ २८।२९।३०।३१	८०।७९।७६।७५
अयोगिके- वलि १४	०	८ ९	८०।७९।७६।७५ ९।८

आसवतिसुइग, चत्ताइरिआवहिणचत्तसम्मत्ते ।
मिच्छविणुदेसेगुण चत्त, अविरइविणुसुजइपणवीस९९

टीका—अथाश्रवादितत्त्वमेदानुगुणस्थानेषुविभजताह ॥

तत्राश्रयमेदाद्विचत्वारिंशत् तत्रगाथा । इदिअकसायअइय जोगा-
पचचउपघतिनिकमा किरियाओपणवीस इमाउताउअणुक्कमतो-
त्तरेन्द्रियाणिपच स्पर्शनरसनघ्राणचक्षु श्रवणानिनानिचन्द्रियाण्युप-
योगरूपाणिमतिज्ञानज्ञयोपशमरूपाणि तानिचपुद्गलस्कारस्यस्पर्-
शादिस्पृष्टपर्यायग्राहकानितानिचद्रष्टानिष्टविषयेषुप्राप्तपुगगद्वेषप-
रिणानि मनोज्ञेष्वस्तानि अमनोज्ञेषुजुगुप्सादिपरिणतानि
अमिनवकर्मग्राहकानिभवतितेनकर्मग्रहणत्वात्स्पर्शनादीनि इन्द्रिया-
ण्यपिआश्रयभरानि, तानिचरागद्वेषविमुक्तानियथार्थउपयोगेनव-
र्णादिगृह्यतेभावरूपाणीन्द्रियाणितेमतिज्ञानमेदा आश्रवाइनि-
कषाया त्रैविद्यास्तेष्वमिनवकर्महेतुत्वादाश्रया जन्तानिप-
चप्राणातिपातमया तदत्तादानमैद्युनपरिग्रहलक्षणा अमिनवक-
र्मग्रहणहेतुत्वादाश्रया तेषाश्रवाद्विमेदाद्रव्याश्रवभावाश्रवमेदात्
तत्रद्रव्यन प्राणानिपातलक्षण जीवानाद्रव्यन प्राणाइन्द्रि-
योच्छासनलघुरूपा तेषाअतिपात द्रव्यप्राणातिपात भावन
प्राणा आत्मन ज्ञानदर्शनचारित्ररूपा तेषाअतिपातोवात अ-
मिनवकर्मग्रहणेनज्ञानादिगुणानाआपणलक्षण भावप्राणानिपात
सआश्रवइतिआत्मन विशेषस्वभावातर्गनकर्तृत्वपरिणामरूपस्वभा-
वाज्ञानादयस्तेषाकर्तृत्वस्वभावस्यनदकरणेनपुद्गलग्रहणाक्रियाकर्तृत्वेन
विपर्यस्तपरिणत्यापरभावकर्तृतारूप परिणाम भावप्राणातिपातपरि-
णाम मृषाअलीकृतस्यवाद तच्चद्रव्यन सासारिकाणाभावानावितथा
भाषणरूप भावन मृषाजीवादीनापदार्थानानित्यानिरूपकानेका-

स्तिनास्तिनाभेदाभेदवक्तृत्वावक्तव्यपरिणताना गुणपर्यायण्यपरिणि-
 तानाअयथार्थपरिज्ञानं जिनोक्ततत्त्वविरुद्धभाषणं भावमृषा-
 वादः, आत्मनः स्वरूपग्रहणताशक्तिमतः स्वरूपाप्राप्तौपरभाव-
 ग्रहणतापरिणतिः असिम्बधिवीर्यादिनाभावादतादानं, तस्यचप्रवृत्ति-
 बाहुल्येनपरणलोभोदयानुस्वायत्तीकृतानांघन्यग्रन्थादीनाग्रहणद्रव्या-
 दत्तादानं, स्वरूपानतजानानादिस्तद्वर्मभोक्तुं जीवस्यस्वरूपभोग-
 प्राप्तौपरभावानारागादीनावर्णादीनासयोगीकृतानाभोग आस्वादन-
 भावभैष्युन तरयैरत्यतपरिणतौइन्द्रियायतचेतनायावैषयिकाप-
 रिणतिस्तयाइन्द्रियविषयग्रहणद्रव्यभैष्युन, स्वभावानाचिदानदादीना
 गुणानास्वामीपति ईश्वरआत्मातेषाचाग्रणेनवर्णादिगुणपरिणता-
 नापुद्गलस्कराणाचिदानदादीनागुणानास्वामित्वेनाधिपत्यरूपापरि-
 णतिः भावपरिग्रहः, तद्व्याप्येनग्रन्थान्यादीनास्वामित्वरक्षणता-
 परिणतिः द्रव्यपरिग्रहः, इत्यादि स्वरूपधर्मसग्रहणीतो ज्ञेय योगा-
 परायत्तबलवीर्यपरिणतिरूपा कर्मग्रहणहेतवः भावयोगा परिणामाल-
 वनादिरूपा द्रव्ययोगान्तदवष्टम्भरूपपुद्गलपरिणामामनोवाक्कायरूपापृथ-
 सप्तदशक्रियाः पञ्चविंशतयस्तत्रचतुरविंशतिः सापरायिकीक्रिया
 सापरायिकीनामसपरायेणरूपायेणसहपरिणतासापरायिकीक्रिया ए-
 काद्विर्थापधिकीनत्रसपरायेणरूपायेणसहपरिणतानाजीवानामयायो-
 गानाप्रवृत्तिः सासापरायिकीक्रिया चतुर्विंशतिविश्रामायेननिवृत्ता-
 कायिकाकाययापाररूपाक्रियाकायिकीक्रिया १ अधिकरणभावनो-
 गुणवातनद्रव्यनोप्राणपानन कारणअधिकरणं तद्व्यवृत्तिरूपाक्रिया-
 अधिकरणिकीक्रिया २ प्रकृत्योद्वेग परजीवेदुःखदानरूपामनोपोग-
 परिणतिः प्राद्वेषिकीक्रिया ३ परेपातापनरूपापरिणतिः पारिताप-
 निकी ४ प्राणानाद्रव्यभावरूपाणाअतिपान प्राणानिपात तद्रूपा-
 क्रियाप्राणातिपातिकी ५ परप्राणावृत्तेनजीवानाइनस्तत् प्रचालन-

ना अनादृतानाजतुवातादिनिवृत्ताक्रियाप्रातीत्यकीक्रिया, अथवापर-
 कृतारभादिगृहाणाप्रशसनतत्प्रातीत्यकीक्रिया, सामनोपनिपातिकी-
 क्रिया समतादनुप्राप्तो सामतोपनीपात र्भापुस्वनपुसरूपगुण-
 पातान् उज्झनीयवस्तुत्याग साचगृहस्थानाभवति, तच्चार्थवृत्तो-
 प्रमत्तसयनाना भक्तपानादिअनादत्तेअवश्यत्याज्येसमनादनुपानो-
 भवति, सपातिमसत्त्वानागिति तेरात्यिदिदेशीभाषा पण्डस्त-
 वृतजतुवातादिनाक्रिया नसत्यिकीक्रिया अथवानेसगिक्रियाचि-
 रकालप्रवृत्तपरदशिनपापार्थभाषानायदनुज्ञानसानिसर्गक्रियाइति त-
 च्चार्थवृत्तो आणवणीति क्षेत्रानरातृस्वेप्सिततरनुआनयनरपाक्रिया
 विदारणकी विदारणजीवाजीवानाद्वेचीकरण तत्प्रायोग्यकीक्रिया
 अथवाविदारणपराचरित प्रकाशनीयसावत्रप्रकाशीकरण विदारण-
 तत्प्रत्ययाक्रिया अथवा वितारणक्रियाइत्यपितच्चार्थभाषपाठात्-
 भाषाद्वयामिज पुरुषोययेकवितारयतिअर्हत्प्रणीताजोहृदघनेनस्व-
 मनीषिकपाजीयादिप्रदार्थप्ररूपणस्वयनयनक्रिया अन्यैरानयनर-
 दतो नयनक्रियास्याद्वादानपेक्षितकायकारणोपयोगमतरेणस्वच्छदोप-
 देशरूपाइतिस्थानागरुत्तो अनाभोग अज्ञान तत्प्रत्ययाक्रिया
 अथवा अनाभोग अप्रत्ययेक्षिनाप्रमार्जितेदेशेशरीरोपकरणनिक्षेप
 अनवकाक्षिकीक्रिया, आज्ञाप्रयोगिकीक्रिया आज्ञाबलात्कारेणआ-
 देश तत्प्रयुजनारूपानृपामात्यादीनाभवति, समुदाणात्ति समुदाय
 रूपाचौरादिमारणेझटितितदास्वकायार्थव्रजामइत्यादिसंस्तदयोत्या-
 सामुदायिकीक्रिया, पेझत्तिप्रेमराग अमिध्वगरूप प्रीतिपरिणाम
 स्तत्प्रत्ययाप्रेमक्रिया, दोसत्ति द्वेष द्विष्टाअनमिध्वगरूपोऽप्रीति-
 परिणाम तत्प्रत्ययिकीक्रियाइतिएवमेता क्रिया सापरायेणकपा-
 येणसहवर्तमानस्यजीवस्ययापाररूपा क्रिया ताअपिप्रशस्ताप्र-
 शस्तभेदात् तत्रमिथ्यात्वाप्रत्यारयानानाभोगरूपा क्रिया अप्रश-

स्नाजवशेषास्तुप्रशम्ना पुण्यप्रकारिण्योऽप्रशम्ना पापप्रकारिण्य
उभयप्रापिप्रकारणान् जास्रवरूपाण्वेतिनाअपितीमदज्ञाना-
जानभावर्याधिकरणकारणविशेषेस्तुस्तद्विशेष उक्त, सापरा-
यिकीभेदाश्चतुर्विंशति, इयापथिकीच इरणकपनचलवीर्यत्वेनविष-
यकपापरहितकक योगयापारस्तप्रत्ययिकीक्रिया प्रदेशप्रकृति-
वप्रकारणरूपाट्यापथिकीक्रिया साअकयायमुनीनामेव, उमशातमो-
हशीणमोहसयोमिनेरलिचगमसमयपावनू भवति, एवमुक्ताआस्र-
वभेदा तान्चगुणस्थानेषुविभज्नाह ॥ आमवतिसुदृत्यादि ९९ ॥
जास्रवाअमिनप्र कर्मग्रहणहेनव तिसु इनिनिषुमिध्यात्वमास्वादन-
मिब्रलक्षणेपुगुणेषु इगचत्ता एकचत्वारिंशद्भेदा प्राप्यते तनमि-
श्रष्टमिध्यात्वभावेपिसम्यग्दर्शनाभावान्मिध्यात्विक्कीक्रियासद्भाव-
एवउक्तचभगवया नरयियाणभवेसवेसमकिरिया गो० नोतिणष्टे-
समष्टेसेकेणष्टेणगो० नेरुद्जातिविहापत्रत्तासम्मदिष्टीमिच्छादिष्टी-
सम्मामिच्छादिष्टी तथ्यण जेतेसम्मदिष्टीतेसिणचत्तारिक्रियाओपत्त-
त्ताओ तजारमियापरिग्गहियामायावत्तिआपध्वरकाणीया तथ्यण जे
ते मिच्छादिष्टीतेसिणपचकिरियाओपत्तताओ नआगमिया परि-
ग्गहिया जावमिच्छादसगवत्तीआ एवसम्मामिच्छदिष्टीणपिअव-
मानिकपर्यंतमृनालापकइतितेनमिश्रगुणस्थानकेपिमिध्यात्विक्कीक्रिया
सद्भाव एव एकचत्वारिंशद्भेदा इरियावहिहीण इयापथिकीक्रिया
हीनाचि रहिनालभ्यते चत्तइतिचत्वारिंशन्जास्रवभेदा सम्मत्तेइति
सम्यग्दर्शनलक्षणेगुणस्थानके पूर्वाक्ताइयापथिकीक्रिया मिध्या-
त्विक्कीक्रियापिनाभवनि, देसि देशवित्तौ गुणचत्त एकोनचत्वा-
रिंशद्भेदा अप्रत्यायानिकीक्रियारहिनाजास्रवाणामिति अत्रसा
विरतिरेवनास्ति शेषाएकादशपरितय सयेवतर्हिंकयसर्वेअरिते-
रभाव अत्रस्यावरादिअविरनिसद्भावेपिसापेक्षत्वेननलोहपदगुनि-

सनिभइन्द्रियविषयसे उच्चेननाप्रत्यारयानकी क्रियाइति अथवा परि-
मिताश्रवत्त्वेननाप्रत्याख्यानकीवति सुजइति सुइति शोभन यति
सुयति प्रमत्तमुनि गुणस्थाने पचविंशतिरास्रवभेदाभवति ॥९९॥

ट्वार्थ —आश्रवतत्त्वना ४२ भेद छे इन्द्रिय ५ कषाय
४ अवृत्त ५ योग ३ किरिया २५ एव ४२ छे इनमव्ये
मिथ्यात्व सास्वादन मिश्र ए तीन गुणठाणे इकनालीस आश्रव
छे, इरियावही क्रिया नयी, ते अकषाय तेह्ये तेणे सकलापी
थानके ए नयी समकित गुणठाणे च्यालीस आश्रव छे एक
इरियावही किरिया नीकली हती बली मिथ्यात्वकी किरिया
नीकली एतले च्यालीस छे देशविरति गुणठाणे च्यालीस आ-
श्रव छे अपघ्नकाणकी किरिया नयी सुयति-छे गुणठाणे
पचवीस आश्रव छे ॥ ९९ ॥

पाणाइवायपरिग्गह, मिच्छापचरकआणपाओगी ।
पाडुच्चोअसामतो, वणीअनेसत्थीसाहत्थी ॥१००॥

टीका—प्राणातिपातिकीक्रिया १ परिग्रहकीक्रिया २ मि-
थ्यात्वकीक्रिया ३ अप्रत्यारयानिकीक्रिया आज्ञाप्रयोगिकीक्रिया
प्राडुच्चीक्रिया प्रातित्यक्रिया सामतोपनिपातिकीक्रिया नेसत्थीक्रिया
साहत्थीक्रिया ॥१००॥

ट्वार्थ —प्राणातिपातकी क्रिया १ परिग्रहकी क्रिया २
मिथ्यात्वकी क्रिया ३ अपघ्नकाणकी क्रिया ४ अन्नापायोगकी
क्रिया ५ पाडुच्चिय क्रिया ६ सामतोवणी क्रिया ७ नेसत्थी
क्रिया ८ साहत्थीकी क्रिया ॥१००॥

परायेनवआस्रवा प्राप्यते, इत्यनेनलोभकृपाययोगत्रिककायिकीदृष्टि-
कीस्पृष्टिकीअनाभोगिकीरागप्रत्ययिकीइतिनवआस्रवभेदादशमेप्राप्यन्ते
दोसत्रिहीणति द्वेषाभाप्रकृत्यनेनअधिकरणप्राद्वेषिकीपारितापनिकीप्र-
मुखा सर्वाअपिक्रियानिरस्ताभवति, शेषेउपशान्तमोहक्षीणमोहसयो-
गिकेवलिलक्षणेगुणस्थानत्रिकेर्द्वयापधिकीक्रिया १ योगत्रिकचण्टे-
चत्वारआस्रवभेदा प्राप्यते, अयोगीनिराश्रवइतिश्रीप्रज्ञापनायालो-
भस्यरागाशत्वात् रागिकीक्रियादशमेप्राप्यते, इतिउक्ताआस्रवभेदा
॥ १०२ ॥

टिप्पणी—ते मल्लेयी आरभकी क्रिया हीण करीये तेवारे
सातमे गुणठाणे ओगणीस आश्रव छे, माया प्रत्ययिकी क्रिया
विना आठमे नवमे गुणठाणे अद्वार आश्रव छे, दशमे गुणठाणे
द्वेष प्रत्ययिकी क्रिया नयी, लोभ ते मुरपरत्ते रागमा गण्यो
छे, पतनणानी टीका मल्ले शेष इयारमे बारमे तेरमे गुणठाणे
एक इरियानहीकी क्रिया रूप एक आश्रव योग छे, चऊदमे
गुणठाणे आश्रवचनो भेद नयी ॥१०२॥

अजयदुगिवारभावण, दुपमत्तेपचवन्नअदुचरणा ।

चउपन्नापुठ्वदुगे, तेवन्नाखीणमोहजा ॥१०३॥

टीका—अयसरभेदान्गुणस्थानेषुकथयताह तत्रसवरभेदा सप्त-
पचाशत्, तत्रअपपूर्वोक्त आश्रव पोरुपेयः सचरुदाचित् केनचित् अ-
त्यन्तमुच्छिद्यतेऽपिप्रसासमाससादितनदुच्छेदसाधनात्यतिकक्षयमाप-
द्यते तत्रपूर्वोपार्जितकर्मजालविच्छेदायतपसोनिर्जराचेतिउच्यति, अ-
मिनवकर्मोपधयनिवारणायसरभेवतावद्वक्ष्याम आस्रवनिरोध सवर,
आस्रवतेसमादीयतेयै कर्माएक(मिति)आस्रवा कर्मणाप्रवेशवीथय-
इन्द्रियरूपायादय तेषानिरोध सवर आत्मन कर्मोपादानहेतुमूत-

परिणामाभात् सत्त्वसर्वदेशानुद्विधा बादस्मृक्षमयोगरोपकाले-
 सर्वसत्त्व शेषकालेचरणप्रतिपत्तेरात्म्यदेशसत्त्व सत्त्व केनोपाये-
 नकर्तव्य इत्युपायदर्शनार्थनिरूपार्थोक्तम् सगुप्तिसमितिप्रमाणप्रेक्षा-
 परीपहजयचारित्र्ये निषेधद्वयद्वयद्वयविंशतिभेदयथाक्रमसप्तप-
 चाशनुभवति, नत्रसम्यग्प्रशस्तममुश्लोयोगनिग्रहो गुप्ति, आत्मस-
 ष्णयोगा मनोवाङ्मायलक्षणा स्तेपानिग्रहो निगृह्णीति प्रवचन-
 विधिनामार्गयवस्थापनउ मार्गगमननिवारणसम्यग्आगमोक्तानुसा-
 रेणरक्तद्विष्टपरिणतितहचरिणो मनोवाङ्माययापारनि यापारतागुप्ति
 निप्रकाश मन सत्त्वपरस्तरयगोपन मनोगुप्ति, वाक्सत्त्यादि-
 भेदातस्पगोपनयागुप्ति, काय चलतारूपयोगरयऔदारिकादे गो-
 पनकायगुप्ति, योगानामप्रवृत्ति अथयसत्त्व चेषावनोपिसत्त्व-
 सिध्यर्थमिमा पचर्इयाभाषणादाननिक्षेपोत्सगा समितय तत्रर्इ-
 रणर्इयागतिप्ररिणाम आनन्दयकार्यआगमोदिते विहारजिनसद्यआ-
 द्वारोगोधरीविहागेत्यडित्यग्रामानुमगमनचइत्यादिकाये आगमो-
 क्तविधिनारागद्वेषाकुलतादिभनरेणनि सगतासाध्यत्वेनगमनर्इयास-
 मिनि, आहच उपयोगोत्रोतालवनमार्गप्रिशुद्धिमिपतेश्वरत मूनो-
 दितेनविधिनाभननीर्यासमिनिरनवद्या ? आग्नेपरस्मैहितमायत्या-
 मुपकारकमुखवसनावाहितस्यनीतिवहप्रयोजनमात्रसायक मिनमसं-
 दिग्यमूनोक्तमर्थवर्णप्रतिपचौपानसदेहकारिनिरवधार्यमनुपधातकष-
 णाजीवकायानाष्टाविधनियमितचसर्देवभाषण भापासमिति, आ-
 हचत्यन्तानृतादिदोषसत्यमसत्त्वानृतचनिखद्य सुनाशुविधिवदतो
 भापासमितिर्भवतिसापो ॥ १ ॥ अथैषणामाह आहारचतुर्भे-
 दउपकरणानिरजोहरणमुखयसनपटीचोलपट्टादिचतुर्दशप्रकाराणिस्थ-
 विरकल्पजिनकल्पयोग्योपधि

परिणामाभात् सत्त्वं सधसर्वदेशान्द्विधा आदरम्भूमिपोगोप्रकाले-
 सर्वसत्त्वं ज्ञेयकालेचरणप्रतिपत्तेराग्न्यदेशसत्त्वं सत्त्वं केनोपाये-
 नकर्तव्य इत्युपायदशनायैतच्चार्याक्तमूत्र सगुप्तिसमितिधर्मादिप्रे-
 षापरिपहजयचारिणः त्रिपचदशद्विदशद्विंशतिभेदयथाक्रमसप्तप-
 चाशान्भरति, नत्रगम्यग्नप्रशस्तमुमुक्षोर्योगनिग्रहोऽगुप्ति, आत्मस-
 ष्क्षणयोगा मनोराज्ञापलक्षणा श्लेषानिग्रहो निगृहीति प्रवृत्त-
 विधिनामार्गयत्नपनउन्मार्गगमननिगम्यग्न्यग्न्यागमोक्तानुसा-
 रणग्न्यादिप्रतिगमनिग्रहचरिणो मनोराज्ञापयापारनिपापारतागुप्ति
 त्रिप्रकाश मनः सकृत्पटुपन्नस्यगोपन मनोगुप्ति, वाक्सत्यादि-
 भेदानरयगोपनयागुप्ति, काय चलतारूपयोगस्य औदारिकादे गो-
 पनकायगुप्ति, योगानामप्रवृत्ति अथवमसरत्त चेष्टावनोपिसत्त्वं
 सिध्यथमिमा पञ्चदशभाषणादाननिश्चयोत्सर्गा समित्य तत्र ई-
 रण्यैवागतिप्रतिगम आनन्दकार्यआगमोदिते विहारजिनसद्भा-
 द्वारोगोचरीविहागे षडित्यग्रामानुमगमनचदत्यादिकार्ये आगमो-
 क्तविधिनागगद्विपलतादिभ्यन्तराणि सगतासाध्यत्वेनगमनईयास-
 मिनि, आह न उपयोगोद्योतालयनमार्गप्रिगुडिमियतेश्चरत्त मूत्रो-
 दितेनविधिनाभवतीर्याममिनिरनप्रद्या ? आ मनेपरस्मैहितमायया-
 मुपकारकमुखवमनावाहितस्थनीतिरूपप्रयोजनमात्रसाधक मितमस-
 दिग्यमूत्रोक्तमथवर्णप्रतिपत्तायानसदेहकारिनिरयत्रार्यमनुपवातकष-
 ण्णाजीवकायानाण्डादिप्रियमिनचसर्वदेवभाषण भाषासमिति, आ-
 ह चरत्त्वावृत्तादिदोषसत्यमसत्त्वानृत्तचनिग्वद्य सृष्टानुविधिवदतो
 भाषासमिनिर्भप्रतिसाजो ॥ १ ॥ अथैषणामाह आहारचतुर्भे-
 दउपकरणानिरजोहरणमुखप्रमनपट्टोचोपपट्टादिचतुर्दशप्रकाराण्य-
 धिरक्लपजिनकटपयोग्योपधि औपग्रहिकाणाश्रुतधर्मचरणधर्मसाध-
 नार्थपात्राणिपननायाहारग्रहणार्थं पृक्तान्स्वाध्यायादिनिमित्तउद्गमो-

त्पादनैषणादोषरहिते आगमोक्तमिधिनावृत्तागारादिदोषरहिताप्यणा-
गपेष्णासमिति, यत्रपिनिर्गथानाहारार्थिनस्तथापिवाचनादिरूपे-
प्युपयोगव्याघातकरतुन्शीनादिमालोभ्यहिदिदोषरहितअदान ज-
व्यापक असमान अमक्तनवाजाहारादिक्रगेति तद्वपेष्णास-
मिति, तथादाननिक्षेपणासमितिमाह रजोहरणादिचतुर्दशोपकर-
णानार्पाठफलकशस्यादीनाआदानग्रहणनिक्षेपणमुच्यते । तद्वर्जा-
नादिगतिमन्यग्यादिप्रत्ययकरणप्रमाज्यंआदाननिक्षेप कर्तव्य-
इत्यादाननिक्षेपणासमिति, पारिणपनिशासमितिमाह स्थडिल
उज्झन परस्तुपरिणपनक्षेत्र नवस्थावरजगमजतुर्जिनचगुपानिरी-
यउपयुक्त पुद्गलेषुअद्वेपनो दोषाभावत जाग्रदुत्थवारणाय
धन्वापात्राहारशिष्यमलादीनाउत्सर्गं परिणामनासमिति इतिपचस-
मितय, सपरार्थमात्मनापार्यतेइतिउभं सचदशविस्तर प्राप्तान्येन-
निर्गथानातेन मनिर्गमदेशन आप्रकाणामपिक्षमादिक्हितापरेनि
क्षमणक्षमाक्रोशत्याग इत्यनेनपदशानिदापदनछेदनादिप्राप्तौसम-
परिणामरूपाक्षमा अत्यनाशुभशुभोदयेस्वकृतप्रपाकपेदनेऽविव-
त्यइतिक्षमा नहिक्रोधीममरवभाष नाहक्रोधस्यकर्ताइत्यादिभा-
वनायास्तध्यपरिणानि क्षमा ? मार्दवमस्तुपरिणाम नीचैर्द्व-
ति अम्युत्थानासनदानाजलिप्रग्रहयथार्हविनयकरणरूपानीचैर्वर्तन
उत्सेकश्चित्तपरिणामोर्गरूपस्तद्विपर्ययोऽनुत्सेक अगगतससारस्व-
भाव विशिष्टजातिकुलसपद कदाचिदेवसपत्रते, कदाचिद्वीना-
स्ततो नगर्वपरिणाम मदनिग्रहोमानविघातश्चेत्यर्थ, जात्यादिकसर्व
मपिऔदयिकऐश्वर्यादिकक्षणभगुरतेननमकोमद, अहतुनिर्मलानद-
स्वभाव अतोमानकषायोनममकार्य सम्पद्दर्शनादयोममकार्य न-
मदादिममकार्य इत्यादिभावनयामदत्यागीमार्दवमिति, आर्जवस्वरूप-
स्तुमापात्याग आर्जवमृजुमात्रइत्यर्थ मायाकापट्य दुष्टानि-

वृत्ति साचपस्त्रीयस्तुग्रहणार्थभवति परस्तेग्रहणममनसयु-
ज्यते नाहपरभोगीतेनमायाक करोति अनोमाया याग आनन्वम-
धर्मइति ३ अलोभ शौचलक्षणलोभस्तुभायत परमायनोऽमिष्वग
चेतनाचेतनमिष्वस्तुविषय लोभनेपाद्यक्रोशमानमायाहिसाननस्ते
यात्रप्रपरिग्रहार्थनमलजाभेनोपवीयमान आत्माभवति अशुचि
तेनभारविशुद्धि ममत्वाभासो नि सगता अपरदोहणान्माऽर्थावृण
ननि कर्मयनानिर्मलनाभावसायनमात्रजोहृणादिषुविगतपृष्ठं मुनि
शुचि तेनपुनशौच अपरनामश्रुतिइत्यादि ४ विश्रमानेअपेभय-
सयसनोजीवादिपदार्था तेनहितअनेकाननयप्रमाणसमभगेनिक्षे
पानुगनमन्य श्रुताभ्यासपूर्वकअविसर्वादिअहंकारसनानुगनजान
सत्यननुपयुक्तवाक्यमपिस्त्यनदामन धर्म आमाहिययायौययो-
गीययायौपयोगिनोममयमोययोपयोगिनापुस्तय तत्तुगनअपत्य-
असमानरागद्वेषविमुक्तश्रोतु धर्मप्रापकदयभावाहिसामूलकार्य
तदपिधर्म ॥ ७ ॥ अममनसयोगनिग्रह सयम सचसतदशविप्र
स्थावरपुत्रसचतुष्कायाप्रकरूप योगयगुणसरक्षणमवर्त्तेनयानु-
यायिप्रवृत्तिगारणरूप योगसयम प्रेक्ष्यधनुषाद्वारस्थडिलादित्वर-
प्रवर्त्तनादिकरणेप्रेक्षासयम यन औदयिकभाववास्यादिग्रहस्थातुग्र-
हणनदपेक्षऔदासीयभजन अपेक्षासयमोभवति अपहृत्यपरि-
वर्ज्यउपकर्णार्दीनालाववकुर्वन् सयमोभवति तदपहन्यसयम
भक्तपानाद्यर्थपथिगच्छन् सचित्तरजोनुरजिनचरणस्थस्थडिलान्
स्थडिलसक्रामन् प्रमार्जनसयम उपकरणसयम अथवाअ-
जीवकायसयम अजीवकायानापुस्तकादीनाअन्यनरेपुरागद्वेषरूप
परिणामयागअजीवकायसयम इतिसतदशविप्रसयमआत्मन धर्मो
भवति यत परमावानुयायिप्रवर्त्तनअयमं तत्परित्यागोयमं इति-
सयमयारयात् तथोवर्म तदनयतिनायतिइतिनय तरनिइति-

स्वयउद्विज्ञोभवतिसयोगजसुखात् तापयतिआत्मप्रदेशेस्थितान् क-
र्मदलिकानितितप शरीरोद्विगतापात् कर्मदहनाच्चतप भावनअनन-
जानानदादितत्त्वेस्वस्वरूपेभोगतोआनदेनस्वरूपेकाग्र्यसपरतप पर-
भावत्याग परभावानमिलापस्तत्सकोचादिरूपनिर्जरातप तच्चद्वाद-
शविध बाह्याभ्यातरमेदात्तच्चनिर्जराधिकारतोज्ञेयत्यागस्वरूपतुआ-
त्मन शरीरोपध्याहारोपाभ्यादिषुअमिष्वगहेतुभूतआत्मन परभा-
वानुगतत्वरूपोभावदोष तस्यत्यागपरिणाम आत्मन धर्मोभवति
आर्किचन्यतुस्वात्मन सत्तारूपस्याद्वादपरिणतिपरिपाट्यास्यात् अ-
स्तिपक्षग्रहीतात्मभावस्यआत्मत्वेनोपादेयनयाकृत्वाशेषस्यान्नास्तिना
पक्षमतपरयूह तत्रनिर्ममत्वआर्किच ययन्मदीयसत्तानोअन्यन्-
नाहअहंतुस्वस्वभावगुणपर्यायवान्चिदानदस्वरूपस्यकर्ताभोक्तावि-
लसितान्यभावानारागद्वेषादीनाअभोक्ताअतस्तद्वाप्रकत्वमवेक्ष्य ।
तत्रनिर्ममत्वआर्किचन्य ॥ ९ ॥ ब्रह्मचर्यस्वरूपतुब्रह्मत्वादात्माब्रह्म-
तनावृत्ति आत्मनिउपयोगरमणभोगतयावर्त्तनब्रह्मचर्यब्रह्मणिआत्म-
निचरण एकीभावेनअवस्थान ब्रह्मचर्यतद्रक्षणाय परभावाभोगा-
त्मकभावमैषुन स्त्रीशरीस्पर्शादिद्रव्यमैषुनत्पाज्य आत्मस्वरूपैक-
त्वरूपब्रह्मचर्यरूपदृढीकरणार्थं गुरुकुलवासेवसितव्य गुरुशुद्धात्म-
तत्त्वज्ञापकात्मतत्त्वरमणना सरक्षणकोपयोगदाता स्वयमपिस्वतत्त्व-
विलासी न पुद्गलाशी गुरु स्तस्यातेवासित्व परमात्मतत्त्वप्राग्भाव-
हेतुत्वात् यावज्जावसेव्य आचार्योपाध्यायादीनाससर्ग तत्त्वोप-
पदेशकारणमितिब्रह्मचर्यस्यैर्यार्थस्त्रीससक्तवसत्यादित्यागरूपाभावना
श्रीउत्तराध्ययनोक्ता श्रयतिनिग्रथा एवविधब्रह्मचर्यआत्मधर्मएव-
व्याख्यात दशवियोयतिधर्म स्तद्वृढीकरणार्थंभावनाभावनीया ताश्च-
द्वादशअनित्याअशरणाद्या इतितत्रसर्वसयोगाअनित्या सयोगोवि-
योगयुक्तएवअनस्तत्र कोरागइत्यादिअनुपेक्षाअशरणोऽय आत्मा-

ससारेनहिधनस्यजनादयोस्वात्मगुणरक्षका शरणेस्वरूपरुचिपरि-
णते । स्वरूपज्ञातास्वरूपरमणीआमाणवनिमित्तास्तुअर्हत्सिद्धा-
चार्यादिनिर्ग्रथा यमालम्ब्यआत्मास्वरूपविश्रामीभवति अत्यनानन्द-
भोगीभवति एवजन्मादित समुद्रमतेन दु खेनालीढस्यजभवत
शरणनास्ति इत्यालोचयन सर्वदाहमशरण इतिनित्यमेवमीतस्य-
सासारिकेषुभावेषुमनुजसुखसुखेषु हस्त्यश्वादिषुहिरण्यसुवणादिषु-
चनानामिध्वगोनर्मानिर्भवति किंतुपरमर्षिप्रणीतशासनाभिहितएव-
विद्यैज्ञानाचरणादिषुप्रवर्ततेभारार्थ अहममशरणनान्येआत्मार्थो-
पासनेनममसुखइतिससारेससरत अनतपुद्गलपरावर्तपरिवर्तनेन-
प्रातस्यममकाकावस्थानप्राप्ता व्यवहारराशिप्राप्ताननकालस्य केन-
सहनसचध कृतइति अत्रसमरतो नमुख सुखतुममस्वरूपोपयो-
गैकत्वपरिणमनेनएकतानुप्रेक्षाएकएवाहनाह परसगी वीतराग-
द्वेषस्वभावस्यमम क सगी ॥ ४ ॥ अन्यत्वभावनातुसर्वमपि-
धर्मास्तिकायादिअजीवद्र यसमूहमतोअन्यजीवा । सर्वमतोभि-
न्नाइतिअशुचिभावनातुसर्वमपिपुद्गला एकैकेनजीवेनअननवारजु-
पूर्वास्तेनात्यतशुचय तनरक्तत्वेनाहमपित्वस्यु ? शुचिअन अशु-
चित्यक्त्वाशुचिरूपोचिद्रूपेणमममिति ६ आस्रवभावनामिध्या-
त्वाविरतिकषाययोगा आस्रवास्तेघटयाज्या नाहआस्रवस्यरुर्त्ता
नाप्यास्रवोममस्वभावइति ज्ञानदर्शनचारिरूपोपरिणाम सवर
सवरश्चममधर्म सवरीचाह इतिनिर्जरापूर्वब्रह्मकर्मक्षपणरूपानिर्ज-
रास्वरूपमुच्यते नममगृहीतामिनवकर्मण तत्क्षपणायकरणाय
इति लोकस्वभावाश्चसालोकस्पर्शनाअजावाट्कन्यायेनाननवारकृता-
अनोलोकपरिभ्रमणेनममधर्मोम्दीयलोकश्चासरयेयप्रदेशानतज्ञानपरि-
णतिपरिणाम तच्चयथार्थोत्पाद ययत्रौ यसकरसहकारसहजवृत्त्या-
भयन्तलोक सचमममर्षइति ॥ १० ॥ जोरिसस्यक्त्वायथा-

र्थप्रतीतिरूपनस्त्वश्रद्धासावदुर्लभा लम्भइसुरसामितलम्भइपहुअत्त-
 णनसदेहो इक्कोनवरिनलम्भइ जिणदवरदेसिओवम्मो ।१। धर्म-
 आत्मस्वभावरूपस्तत्कारणरूपमं श्रुतचारिनरूपनस्यसावकानि-
 ग्रंथादयोतदहायोग्यादेशविरतादयोभावा परिणामादुर्लभा इतिद्वादश-
 भावना आत्मधर्मसाग्नकारणत्वात् धर्मरूपा सप्रमेदाइतिसप्रति-
 परीषहान्प्रक्षयाम प्रतिजानीतेमार्गाअव्यवनार्यनिर्जरार्थपरिषोढया
 परीषहसहनासमर्पमार्गात् च्यवतेमार्गार्थापरिषहजये एवप्रवर्त्ततेते-
 परीषहा क्रमोदयविपाका तेषुअनाकुलत्वेनरागद्वेषरहितरूपोजय
 रूपवसवर तेचशुत्पिपासाशीतदशमशकत्परनिस्त्रीचर्यानिषद्या-
 शयाआमोग वप्र याचनअलाभरोगनृणस्पर्शमलसत्कारप्रजाअ-
 ज्ञानदर्शनइतिद्वाविंशति उदयप्राप्ता सहनीया सहनचसमपरि-
 णाम अनाकुलत्वेनआत्मनश्चसाधनपरिणामो जय ४ यथाशुत्-
 परिषहोदयेमुनिश्चिनयति असद्वेदनीयोदयेनशुदुदय साचक्षतया
 तत्क्षमेनिर्जरातर्हितदुपगमनायक स्वाध्यायाध्ययनादिक परित्य-
 ज्यआहारार्थप्रयनते शुद्धात्मसाग्नक्रियाविमुच्य अनतकालपुन
 पुन ग्रहणेनआहारार्थक स्वीयवीर्यप्रवर्त्तयति अतोनाहममकार्य
 आहारश्चप्राति कोहिपुद्गलग्रहणायप्रवर्त्तते इत्यादिभावनयापरीषह-
 क्षमणाययतिनय इति चारिनभेदा सामयिकछेदोपस्थापनीयप-
 रिहारविशुद्धिसुक्ष्मसपराययथारयातरूपा पूर्वव्यावर्णिता तेचसवर-
 भेदा सप्तपचाशत्गुणस्थानेषुविमज्जाह तन आद्येषुनिपुगुणस्था-
 नेषुसवरभेदानसमवति मिथ्याश्रद्धावत नस्वरूपग्राहकत्व इति
 तथा अजयदुगिइत्यादि ४ अजयदुगिअविरतदेशविरतलक्षणेगु-
 णस्थानद्वये द्वादशभावना एवप्राप्यते शेषभेदानातुसर्वविरतौ ए-
 वप्राप्यमाणत्वात् तेनानसगृहीता दुपमते प्रमत्ताप्रमत्तलक्षणेपच-
 पंचाशत्भेदा अदुचरणाइतिसुक्ष्मसपराययथारयातरूपचारिनद्वय-

रहिता तथा पुबहुगेति अपूर्वकरणानिवृत्तिकरणलक्षणेगुणस्थान-
द्वये परिहारादिचारित्ररहिताश्चतुष्पचाशतभेदा सवरस्यउपशातमो-
दृक्षीणमोदलक्षणेगुणस्थानद्वये एकस्ययथारयानस्यैवसभवानुविप-
चाशब्देदा सवरस्येति ॥ १०३ ॥

टिप्पण्यर्थ — हवे सवरतत्त्वना भेद गुणठाणे कहे छे मिथ्यात्व
१ सास्वादन २ मिश्र ए गुणठाणे सवरतत्त्वनो भेद कोई नर्था
अविरति समक्तिन तथा देशविरति गुणठाणे बार भावना कोडक
जीवने कोडक वेलाइ होइ ते माटे १२ भेद छे प्रमत्त तथा
अप्रमत्त गुणठाणे सवरना पचावत भेद छे सूक्ष्म सपराय १
यथारयान २ ए बे चारित्र विना अपूर्वकरण अनिवृत्तिकरण
ए बे गुणठाणे परिहार विशुद्ध विना घोपत सवरना भेद छे
अने सूक्ष्मसपराये शेष चारित्र विना रेंपत सवरना भेद छे
इग्यारमे बारमे गुणठाणे एक यथारयान चारित्र छे, शेष थार
चारित्र छे नहीं ॥ १०३ ॥

सेसेसुष्कखायग, चरणखवगत्तणेणनोअञ्जे ॥

परिसहजयोअसवर, तेणसद्व्यतेगहोया ॥ १०४ ॥

टीका—सेसेसुष्कखायग ४ शेषेषुसयोगिकेवल्ययोगिकेवल्लि-
लक्षणेएकक्षायिकयथास्यातचारित्रसवरभेदेषुप्राप्यते शेषाषट्पञ्चा-
शद्भेदा क्षयोपगमरूपानप्राप्यते यद्यपिक्षायिकत्वेपरीपहजय
सभाव्यते तथापिवीर्यानते जातसहनविकल्पाभावान्नापेक्षते अत्र-
चपरिपहोदयस्तुगुणस्थानेषुअल्पोनास्ति तथापिपरीपहजयस्तुसर्व-
गुणस्थानेषुअस्तितेनसर्वत्रतेपरीपहजयरूपाद्वाविंशतिभेदा गृहीता
इत्युक्ता सवरभेदागुणस्थानेषु ॥ १०४ ॥

ટ્યાર્થ —તેણે ત્રેપત્ર મેદ છે શેષ કહેતા ઝેષ રહ્યો જે તેરમો તથા ચઝદમો ગુણઠાળો તેટ્ટને વિષે ઇક યથાસ્થાન ચારિત્ર છે વીજા સવરના મેદ સર્વ ક્ષયોપશમી છે તે તેરમે ચઝદમે ગુણઠાળે ક્ષયોપશમી ભાવ નથી તે માટે ક્ષાયિક ચારિત્ર છે, અન્યભાવ નથી તે માટે સુમતિ ગુપતિક્ષાયિક ચારિત્રમાજ ગવેપી છે વાવીસ પરિસહ તેતો ઉપરલે ગુણઠાળે નથી, પર વાવીસ પરિપહનો જીપગો તે સત્ર છે પરિસહ તો કર્મના ઝદયથી છે તે માટે ઇમ વહ્યો છે ॥૧૦૪॥

પદમતિગુણેઅકામા, સમ્મત્તાઓસકામછટ્ટાઓ ।
વારવિહનિજ્જરાઓ, ઝ્ઙાણદુગચરિમદુગુણ્મિ ॥૧૦૫॥

ટીકા—અથગુણસ્થાનકેણુનિર્જરામેદાઝ્ઙ્યતે તેચતપોમેદા-
દ્વાદશપદ્માઙ્ગતપોમેદાઅનશનઅવમોદર્યવૃત્તિસક્ષેપસત્યાગકાયક્લેશ-
સલીનતાલક્ષણા વાઙ્ગત્વતુયત્તપોદર્શનેનલોકાઅપિપ્રમોદતે આશ્ચર્ય-
લભતે નત્રાઙ્ગા અમ્યતરાશ્રપ્રાયશ્ચિત્તવિનયવૈયાવૃત્યસ્વાધ્યાયધ્યાન-
કાયોરસર્ગલક્ષણાસ્તેનિર્જરાહેતુત્વાત્ નિર્જરામેદા વસ્તુતોનિર્જરામે-
દૌઢૌ સકામાકામામ્યાતત્રસકામાનિર્જરાધિના અકામાતુનિર્જરામિલા-
પરહિતાના તત્રપદમતિગુણેસુઙ્ગ્યાદિ પ્રથમેણુત્રિપુગુણસ્થાનેણુઅકા-
માણ્વનિર્જરાપ્રાપ્યતે અકામતપ્ષ્ટાણુઅકામહુહાણુ અકામસેયમહ-
ઙ્ગ્યાદિ આગમપાઠાત્ત્રેયાસમ્યક્ત્વાદિગુણસ્થાન્તત્ર અયોગિપર્યત-
સકામાનિર્જરાપ્રાપ્યતે છટાઓતિ પદ્માત્ગુણસ્થાનાન્આરમ્યદ્વાદશ-
નિર્જરામેદા પ્રાપ્યતે ચરમગુણસ્થાનદ્વયેધ્યાનદ્વયસુદ્ધમક્રિયાઅપ્રતિ-
પાતિ ઝ્ઙિઢ્ઙત્રક્રિયાલક્ષણપૂર્વવર્ણિતસ્વરૂપભવતિ ॥૧૦૫॥

ટ્યાર્થ—નિર્જરાતત્વ આશ્રયી પહિલે ત્રીન ગુણઠાળે અ-

कामनिर्जरा छे सकाममणाना अभावयी समकिन गुणठाणायी
सकाम निर्जरा छे छटा गुणठाणायी बारमा पर्यंत बार भेद
निर्जराना छे ॥ रीते तेरमे गुणठाणे एक शुद्धयाननो तीजो
पायो छे अने चऊदमे गुणठाणे शुद्धयानना बे छेला पाया
छे निर्जरा स्वरूप कह्यो ॥१०५॥

आसुहुसचउवधो, उवसमतिसुपगईपएसवधदुग ।
मुकाजीवाभेया, गुणठाणेषु नसभवई ॥१०६॥

टीका—अथवचनस्वस्वरूपगुणस्थानेषुविभजनाह वचश्चतुर्धा
प्रकृतिवच स्थितिच रसवच प्रदेशचइति तत्रप्रदेशादीनासमु-
दाय स्वस्वविपाकस्वभाव प्रकृतिवच स्थिति कालावधारणपतन्-
समयाद्यद्वाप्रकृति इत्यत्काल्यावद्भुज्यतेइतिनिगारणात्मिकास्थिति
अनुभागोमदतीत्रादिविपाकहेतुमतोरस आर्द्रताकपायप्रत्ययोत्पन्नाए-
कद्विनिचतु स्थानरूपा तस्याच अनुभागच प्रदेशा पुद्गल-
परमाणुनिचयरूपास्तेशच प्रदेशच कर्मणवर्गणायोग्यपुद्गलद्र-
व्यसमूह तस्यच प्रदेशच उक्तच ठिईवचोदलस्तटिई पएस-
वचोपसगहण जताणरसोअणुमागो तस्समुदाओपगइवचो ? वि-
स्तारस्तुशतकादितोऽवसेयइति आसुहाति ६ आइतियाचतुस्रश्मस-
परायगुणस्थानकतावतुचतुर्विचोपिवच प्रकृतिप्रदेशोयोगहेतुकौस्थि-
निरसौतुकपायप्रत्ययौउमयोरपिसइभावात्उपशातमोहात्उपरिगुण-
स्थानत्रिकेषुप्रकृतिवचप्रदेशचोएवयोगप्रत्ययत्वान् योगानाचतव-
सत्वात्इत्युक्त सक्षेपेणवच तीव्रमदादिविस्तारस्तुकर्मप्रकृत्यादितो-
शेयइतिकृत्स्नप्रकर्मक्षयोभोक्ष सचसर्वगुणस्थानातीतत्वात्गुणस्था-
नेषुनसभवनिअजीवमेदाश्चतुर्दश धमास्तिकायस्क्रादयस्तेपिगुण-
स्थानेषुनसभवनि अतोनोक्ता ॥१०६॥

त्वार्थ — सूक्ष्म सपराय गुणठाणा पर्यंत चार बंध छे ?
स्थितिबंध २ सत्त्व ३ प्रदेशबंध ४ चार बंध छे उपशान्त
प्रमुख तीन गुणठाणे प्रकृतिबंध प्रदेशबंध ए वे बंध छे मोक्ष-
तत्त्वना भेद तथा अजीव तत्त्वना भेद गुणठाणे समने नहीज
॥ १०६ ॥

भगासवेहाओ, गुणठाणसयंचदेवचदेण ।

भणियविणयावणय, सतिदासस्सवयणेण ॥१०७॥

टीका—भगासवेहाओ इत्यादि १०० मोहादिकर्मणाभ-
गास्तेपाकमस्तुसवेहाओति कर्मसवेधनाम्नास्वकृतपुत्रप्रधस्तस्माद्व-
सेया स्तनसविस्तरेकथितत्वेनविचारसारप्रकरणेनोक्ता इतिइदंगु-
णस्थानज्ञानयद्यपि अष्टगाथाधिकमपिज्ञानमेवेतिरयाति श्रीमत्स-
धर्मप्रभृतिवाचकवशावच्छिन्नपरंपरायातसंगशालादिग्रयेनोद्धारिता-
नेकमयसंघातसत्पदमरूपणाबलेनप्राप्तस्वरतरविरुद्ध श्रीमज्जिनेश्वर-
स्वरिवशपूर्वाचलभाजस्वरूपश्रीमदभयदेवस्वरि नवागउपपातिक
पंचाशकादिवृत्तिप्रकाशकपरंपराश्रीमत् स्वरतरान्वयेश्रीजिनचन्द्र-
स्वरिशिष्यश्रीमत्पाठकपुण्यप्रधानाच्छिष्या पाठका श्रीसुमतिसागरा
चिंतामणिटिप्पनादिग्रथकरणप्राप्त्यायभारतीअवदाता तच्छिष्या-
वाचका ब्रह्मरूपादिछेदग्रथलघुभाष्यादिटिप्पनकरणविमलावदाता
श्रीसांघुरंगा तच्छिष्यानेकतीर्थप्रतिष्ठादिकृतशुभाचारा पाठकाराज-
सारास्तच्छिष्या पाठका श्रीज्ञानवर्मास्तच्छिष्या पाठका श्रीशत्रु-
जयेसमवसरणमेरुप्रमुखानेकतीर्थराजनगरादिपुसहस्रफणादिप्रतिष्ठा-
करणकृतशासनोद्दीपना श्रीमद्द्वीपचन्द्रास्तेषाशिष्येनजैनागमाम्भ्या
सरेसिरेनगुणस्थानकेषुद्वारासिचानपूर्वकविरचितगुणस्थानशतक ।
श्रीमद्वाधनपुरवास्त य विनयेनअवनत नम्र शानिदासइति श्राद्ध-

स्नस्यवचनानुग्रहेणगाथावचितास्तन सक्षमाग्नापावबोधार्थं पण्डित
 देवचन्द्रगणिनाएव यावयानावृत्तिं शुनिरसिकानामभोनाय अत्र-
 सविसमासाद्यकरणतु प्रबुद्धिना यामोहनिवृत्त्यर्थंअत्रप्रमादादिदोष-
 श्रवणेनप्रेक्ष्य सतोहिगुणज्ञाभवति ॥ इतिश्री विचारसारप्रकरणे
 श्रीदेवचन्द्रगणिविरचितेस्वोपज्ञगुणस्थानशनकेस्वोपज्ञटीका लिखि-
 ता श्रीमनि^१वीरनदनात्पावद्वोरजिनशार्णानम श्रीप्रज्ञमानायगौत-
 मायसु^२उर्मणेवाचवोत्तरमवशापसिद्धापगुगशालिने ॥ १ ॥ तद्गो-
 खरतरगच्छे शुभे मादेगुणाकरा श्रीजिनचन्द्रसूरीशा सममृदन्मुनि-
 नापका ॥ २ ॥ तदन्वयात्प्रसिद्धस्ताराजमाराद्वकवाचरा ज्ञान-
 धर्मादीपचद्राश्चक्षुज्ज्वलगुणोज्ज्वाला ॥ ३ ॥ जगज्जनिनोवावाते-
 पासवेगपक्षिणाविनेया समजापनदेवचद्रा शुभालया ॥ ४ ॥ स्वा-
 न्ययोरुपकाराय । देवचद्रेणधीमना । गुणस्थानशतेटीका । चने-
 स्वोपज्ञसजका ॥ ५ ॥ तत्राचयतुसद्गया ज्ञानम्वादपरायणा
 पर्यार्यमार्गरसिकामवतुभविका सदा ॥ ६ ॥ इतिश्रीविचारप्रकरणे-
 गुणस्थानशनटीकासप्तर्णा ॥ शुभभवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥

1 1 - - -

2

1 - - -

1 - -

॥ अथ श्री विचारसार प्रकरणसटीक ॥

नमिउ वीरजिणद, मग्गणठाणेनु पुवभणोयाइं ।
दाराइचउनवई, भणामि गियपरविचोहत्थ ॥१॥

टीका—श्रीवर्द्धमानमानस्य केवलज्ञानभास्कर जी राजीवादि-
भावाना सर्वरमप्रकाशक ॥ १ ॥ नत्वावाचकवश गुरुन् सिद्धा-
ततत्त्वकूपद्रन् । गत्यादिमार्गगानाकस्तेमिस्वोपज्ञसद्गतिं ॥२॥
इहादिपूर्वगुणस्थानेषु पूर्वोक्तद्वाराविभजनाकृता । तदनतरमार्गणा-
मेदेषुनान्येवद्वाराणिविभजन्प्रथममिष्टदेवनमस्कारपूर्वकं अमिचेयादि-
प्रकाशनार्थं प्रथमागाधामाह ॥ नमिउवीरजिगद इत्यादि नमिउ-
इति नत्वा वीरजिनेद्रमार्गणास्थानेषु पूर्वभणितानि * चतुर्नवति
द्वाराणिभणामिकथयामि इतिसत्यम् । नत्वा नमस्कृत्यवीरघतुर्विश-
तितमतीर्थनाथ श्रीइन्द्रभूत्यादिचतुर्दशसहस्र श्रमणचदनादिषण्विंश
सहस्रसप्ततीशे शतकादिपञ्चकोनपञ्चश्रमणोपासकमुलसारव-
त्पापिअष्टादशसहस्राधिकत्रिलशश्रमणोपासकारूपसवस्ययथार्थरत्न-
त्रयीरूपात्मवर्मदेशनामृतदायक रागद्वेषमोहादिकवारैतिवारजेतृ-
त्वान्जिना वीतरागा क्षीणमोहादयस्तेषांइन्द्र परमाहन्त्यमहिमाळ-
कृतत्वान् तनत्वाइतिनमस्कृत्यमार्गणास्थानेषुपूजोत्तरवधादिद्वारकद-

* अहिं मूळ गाथाने अनुमार “चतुर्नवतिद्वाराणि” पाठ
शुद्ध सभव छे अन पूर्वार्धनी तथा उत्तरार्धनी टीकाया “एकशत
द्वाराणि” एवो पाठ हस्तलिखित प्रतया छे त मूळ गाथान अनुमार
समस्तो नयी

वक्-अभिधेयभणामिकथयामित्यर्थं प्रयोजनघनियपरविबोद्धत्य-
निज आत्मापराययथार्थभावजिज्ञासारासिकासम्यग्दृष्टिदेशविरत-
सर्वविरतादिजीवास्तेषांविशिष्टेभोव ज्ञानविबोवस्तदेवार्थं प्रयो-
जनयस्यस तनिजपरविबोवार्थं आत्मनोज्ञाननिर्मलाय पस्या-
पिश्रोतु ज्ञानप्रकाशाय ॥ १ ॥

ट्कार्थं —नमस्वार करिने वीरवर्द्धमानजिनेंद्र सामान्य के-
वलीमा इद्रसमान तेह प्रत्ये मार्गणास्यानकने विपे पूर्वं कष्टा
जे बधादिकद्वार घोराणु तैभणामि क० कहु छु निज आत्माने
तथा परने प्रति बोववाने ज्ञान जाणवा प्रकाशने हेते अर्थ
करिने ॥ १ ॥

गईइद्रिएकाए, जोएवेएकसायनाणेसु ।
सयमदसणलेसा, भविसस्मेसस्सिआहारे ॥२॥

टीका—मार्गणानामभिप्रायिका गाथामाह । गइइद्रिएकाए
इत्यादि ॥ २ ॥ गम्यतेतथाविवर्कर्मसचिवैर्जीवै प्राप्यतेइति-
गति नारकत्वादिपर्यायपरिणति साचतुर्द्धानारकतिर्यग्नरसुररूपा
इन्द्रनादींद्र आत्माजनैश्वर्ययोगात्तस्यइद्रइद्रियतानिविद्यतेयेषाते-
तदमार्गेणापघप्रकार एकेन्द्रियद्वीन्द्रियर्त्ताद्रियचतुरिन्द्रियपचेन्द्रियमे-
दात्पचधा चीयतेयथायोगवर्गणागणैरितिकाय तद्वद्वा जीवा
काया पृथि यण्तेजोवायुवनस्पतिरसभेदान्शोढा ॥ ६ ॥ युज्य-
तेप्रयुज्यतेतेयोगामनोवाक्कायलक्षणास्तद्वनोजीवाएवगृहीता वेद्य-
तेअनुग्रयते इन्द्रियोद्भवसुखमनेनेतिवेद पुरुषवेदस्त्रीनपुसकभेदात्-
त्रिविव कपक्षिपजषाहिसाया इतिदडकप्रातु कप्यतेहिंस्यते अ-
स्मिन्परस्परप्राणिन इतिकष तस्यआयोलाभ येभ्यस्तेकषाया

क्रोयमानमायालोभारया चत्वार ज्ञप्तिज्ञानं यद्वाज्ञायतेपरिच्छिद्य-
 तेवस्तुअनेनेनिज्ञानसामा यविशेषान्मकेम् निदिशेषवर्मग्रहणात्म-
 कोभोय ज्ञानमनिश्रुतावाग्मिन पर्यायकेवलमेदात् पचनकार तदेव-
 ज्ञानमिध्यात्वसहकारेणविपर्यस्तमयज्ञानश्रुताज्ञानविभगमेदात् वि-
 प्रकारमज्ञान विशेषस्यपर्यायाधिकत्वादेका तरूपेणकुग्रहग्रस्तानान-
 तादृक् बोधस्तेनअज्ञान ज्ञानाज्ञानयोरुभयोरपिविशेषग्राहकत्वात्
 ज्ञानावरणीयश्रुयोपशमोद्भूतत्वादात्मन ज्ञानरूपस्यस्वपर्यायस्व-
 भावस्यप्रवृत्तिशक्तिरूपत्वात् अशानामपिज्ञानमार्गणार्थासग्रह ॥८॥
 ससम्यग्प्रकारेणयमन उपरमणसावद्ययोगादितिसयम यद्वासम्यप्यते
 नियम्यते आत्माप्रापयापारसभारादनेनेनिसयम । अथवा शुशो
 भनायमा प्राणातिपातविरमणा अस्मिन्नितिसयमश्चारिनसामायिकछे-
 दोपस्यापनीयपरिहारविशुद्धिसम्परापययायातलक्षणपचया ।
 विरनिसाम्यात्देशविरति ग्रहण विरतगर्मस्यप्रनिपक्षमूतत्वादवि-
 तिस्तस्याऽपिग्रहण एव सप्तचासयममार्गणा दृश्यते अनेनेनिद-
 र्शन यदिवाट्टिदर्शन सामान्यविशेषात्मकेवस्तुनिमामान्यत्मकोबो-
 दर्शनइत्यर्थं तच्चतुर्विधचक्षुरचक्षुराग्निरेवदर्शनमेदात् अनदर्शन-
 स्यसामान्यबोवरूपत्वात् सामा यबोवस्थपिंडरूपस्तुग्राहकत्वान् ।
 अहिर्षिटरूपत्रस्तुनिविपर्यास तेनदर्शनोपयोगेनविपर्यतापरिणानि
 इनि लिङ्गनेदिल्घ्यते कर्मणासहआत्मानपाइनिछेदया कृष्णनील-
 कापोततेज पद्मदृक्मेदात्षोडा तत्रभावछेदया परिणतिरूपायोग-
 वीर्यसहकारिचेतनायावाअप्रशस्नाप्रशस्नापरिणति । बलवीर्यवत
 प्रशस्ताप्रशस्तकार्यपरिणामप्रवर्तनरूपाभावछेदया द्वयछेदयानुवै-
 क्रिपशरीरवारिणोतत्तदवर्णादिपुद्गलपरिणमनरूपा नौदारिकाणामि-
 तिउत्तरान्वयने श्लातिवादिंकृन्तुहृद्भृत्ता । भवति परमपदयोग्यता-
 माराधयतिइतिभय 'सिद्धिगमनयोग्ये भय नभव्य नसिद्धग

मनयोग्य अभव्य इतिसम्मतिसम्यग्प्रशस्तार्थ अविरुद्ध्यर्थो
 सम्यग्जीवस्तद्भाव सम्यक्त्वमोक्षामिलापरूपा या आत्म-
 परिणति तत्त्वेतत्त्वनिर्द्धाररूपपरिणमनसम्यक्त्व तच्चत्रिविध
 उपशमक्षयोपशमक्षायिकभेदात् सास्वादनस्पोपशमातर्भावात् ।
 मिश्रस्यक्षयोपशमसहचारात् मिथ्यात्वस्यनत्प्रतिवृत्तत्वात् सम्य-
 क्त्वमार्गागायाभतर्भाव अननानुवधिप्रतुङ्गस्य दर्शनमोहनौपवि-
 कस्यविपाकप्राप्तस्य क्षयगनस्य उदययोग्यस्य प्रदेशविपाकतोऽनुदि-
 तस्य उपशानस्य यत्दर्शन उपशमदर्शन सप्तकस्यविपाकप्राप्तस्य
 क्षयगनस्य उदययोग्यस्य विपाकतोपशानस्य प्रदेशत उदयत-
 यावेग्रमानस्य दर्शनक्षयोपशमसम्बन्धदर्शन सम्यक्त्वस्य दीनय-
 स्य ? विपाकोदयेपि मिथ्याप्रदेशत्वात् प्रदेशग्रहण दर्शनसप्तकस्य
 सत्तात सर्वथा क्षीणम्यनिर्मल निरतिचार अप्रतिपानिदर्शन क्षायि-
 कसम्यग्दर्शन इति मिथ्यात्वादयोगुणस्यानाधिकारेव्यारूपातापूर्व
 ॥१२॥ सन्निति सज्ञानसज्ञामूनभवद्वाविभावम्बन्धभावपर्यालोचन
 सा सज्ञाविद्यतेयेपातेऽज्ञान मनोविज्ञानयुक्तादीर्घकालिकीसज्ञा-
 युक्तासज्ञान तदितराअसज्ञान इति ॥१२॥ ओजोलोमकावलि-
 कादिआहाराणा अन्यतमाहारयुक्ताआहारका तद्रहिताअनाहारका
 वेविग्रहगतिसमापना केवलितमुद्धातअयोगीकेवलिन सिद्धाअना-
 हारका शेषाआहारका एतेचतुर्दशमूलमार्गणाउत्तरद्विषष्टिमार्गणा-
 रूपाभेदाउक्ता ॥ २ ॥

ट्यार्थ — हवे ६२ मार्गणा नाम कहे छे वेद ३ कषाय
 ४ गति ४ इन्द्रि ५ काय ६ योग ३ ज्ञान ८ ज्ञान ५ तीन
 अज्ञानमाहे गण्या माटे मार्गणा ते सर्व जीवनी विचारणा
 तेमाटे ७ प्रकृति गणी छे, समय ७ पाद्य चारित्र ५ देश-

विरति ६ अविरति ७ दर्शन ४ चक्षुआदिक, लेश्या ६ कृष्णादि,
मय तथा ऽमय २ समकित ६ उपशम १ क्षयोपशम २ क्षा-
यक ३ मिथ्यात्व ४ सास्वादन ५ मिश्र ६ सञ्ज्ञी तथा ऽसञ्ज्ञी
२ तथा आहारक तथा अनाहारक ७ ६२ मार्गणा जाणवी ॥२॥

पणतिरिचउसुरनिरये, नरसन्निपणेंदिभवतसिसवे ।
इगविगलभूढगवणे, दुदुएगगईतसिअभवे ॥ ३ ॥

टीका—अपनासुमार्गणासुगुणस्थानानिकथयन्नाह ॥ पण-
तिरि इत्यादि३॥तिरिति तिर्यग्गतिविषये पणति मिथ्यात्वः । देश-
विरतिपर्यंतपञ्चगुणस्थानानि चउइनिमुगलौनरकगतौमिथ्यात्वसा-
स्वादनमिश्रअविरतसम्यग्दर्शनरूपा चत्वारो गुणस्थानकाप्राप्यते
नरइतिमनुष्यगतौ सञ्ज्ञिमार्गणाया पंचेन्द्रियमार्गणायाभन्यमार्गणाया
असक्तापमार्गणाया ७२५चमार्गणायासपेतिसर्वेमिथ्यात्वतः अयोगि-
पर्यन्तश्चतुर्दशगुणस्थानका प्राप्यते इगति एकेंद्रियेषुसारान्यन वि-
गलति विकलेतुद्विनिचतु राट्टियेषुभुपि पृथिवीकायेषु उदव गतिअप्का-
येषु वणाति वनस्पतिकायेषु दुदुद्वेद्वेमिथ्यात्वसास्वादनलक्षणेगुणस्था-
नकेभवत तत्रमिथ्यात्वसर्वत्रसारसादनतुकरणपर्याप्त्या पर्याप्तिकेषु-
पूर्वभवेपूर्वत्रद्वेपूर्वेन्द्रियाद्यायु उपशमप्राप्यएतत्प्राप्त सास्वादन
मृत्वाएवेंद्रियादिषु उत्पद्यतेतस्यअपर्याप्तावस्थायासास्वादनभवति एव-
भावनीय पुगगईतसिति गत्यात्रसा गतिनसरत्वेजोवायुकायलक्षणा
तेषुएव मिथ्यात्वगुणस्थानलक्षणप्राप्यते ॥ ३ ॥

ट्यार्य—निर्येचगतिमत्ये पाच पहिला गुणठाणा छे देव-
गति नरकगतिने विषे ४ मिथ्यात्व १ सास्वादन २ मिश्र ३
अविरति ४ प ४ गुणस्थाना छे मनुष्यगति १ सञ्ज्ञिमार्गणा २

पंचेन्द्रमार्गणा ३ भयमार्गणा प्रसक्तमार्गणा विषे सवेक० मिथ्या-
त्ययी माडी अपोगी पर्यंत घउदे गुणठाणा पामीये एकेन्द्री ?
विगल्यिक ३ पृथ्वीकाय ? अपकाय २ वनस्पतिकाय ३ सान
मार्गणाने विषे मिथ्यात्व ? तथा सास्त्रादन गुणठाणा वे छे
गतिप्रसवेक० तेउकाय ? वाउकाय तथा अभय ? ए तीन
मार्गणाने विषे ? मिथ्यात्वगुणठाणो पामीये ॥ ३ ॥

वेयतिकसायनउदस, लोभेचउअजयदुतिअणाणतिगो
वारसअचरुचरुसु, पढमाअहरसायचरमचउ ४॥

टीका—वेअतिकगार्पति ॥ ४ वेदेषु त्रिपुरुषायेषु त्रिपुरुषो-
मानमापालक्षणेसु मिथ्यात्वेन आरम्य अनिवृत्तिवादस्यावतूनव-
गुणस्थानकानिप्राप्यते दसति लोभारयेकपायेगुणस्थानकदशप्राप्यते
चउअभयतिअविरनिमार्गणायाचउ चतुर्मिथ्यात्वसास्त्रादनमिश्र अवि-
रतसम्यगलक्षणानिचत्वारिगुणस्थानकानिप्राप्यतेइति सम्यक्त्वदर्श-
नन प्रतिपत्त मित्रेपूर्वाम्यासनादुल्लेखननन्मतापेक्षयाअज्ञान-
निकमार्गणाया मिथ्यात्वसास्त्रादनलक्षणगुणस्थानद्विकप्राप्यते मि-
थ्यात्वात्समागच्छन् कश्चित् विभगायधैरपिमिश्रेभवति तेनमिश्रम-
पिप्राप्यते तेनअज्ञाननिकप्राप्यते अत्रैकस्मिन्मतेविभगायत मि-
श्रभावा उक्त तस्यनत्तरतुकेवलिनोजानति अत्रुदर्शनेचउदर्शने-
बहुवचनप्राकृतत्वात् द्वादशगुणस्थाना प्राप्यते पढमेति पदसर्व-
प्रयोज्यवेदनिकेनउत्तेषि प्रथमन मिथ्यात्वेन आरम्यअनिवृत्तिवाद-
स्यावनुद्ध्यनेनसर्वत्रणतद्गयायातमार्गणासुप्रसूतेय अचउअनुदर्शने
द्वादशप्रथमामिथ्यात्वेन आरम्यक्षीणमोहाता प्राप्यते सयोगिके-
न यादिपुकेवलदर्शनस्यैवप्राप्यमाणत्वात् अहुरकायति यथारूपाने-

चरमाज्या चउत्तित्रात्गुणस्थानका उपशातमोहक्षीण-
योगिकेवल्लिअयोगीकेवल्लिरूपामवनि एपुरुषायोदयाभावा
॥ ४ ॥

अर्थ—वेद तीन, क्रोव भान माया ७ ६ मार्गणाने विपे
त्वर्षी माडी अनिरुत्तिकण पर्यंत नव गुणटाणा छे लोभने
मेध्यात्वर्षी मूक्षमसपगय पर्यंत १० गुणस्थानकछे अविरति-
॥ विपे मिध्यात् १ सास्त्रादन २ मिश्र ३ अविरति ४ ७
णटाणा छे अज्ञान तीन मार्गणाने विपे वे अथवा निन
णा छे परकोड जीव समकितगुणटाणायी पटतो मिश्र
१ तेहने नजिक अभ्यामे तथा मिश्रना अत्पकाळ माटे
पलटे नहीं निगे ज्ञान कहीये इत्यर्थ अद्युदर्शन १
अधुदर्शनविपे मिध्यात्वर्षी माडी रीणमोह पर्यंत १०
णा पामीये छे यथारूपातधारिने चरिमक० छेहला ॥११॥
॥३॥१४॥ पृ ४ गुणटाणा छे ॥ ४ ॥

राणसगजयाइ, सामाइयछेयचउदुन्निपरिहारे ।
उदुगिदोचरमा, जुयार्डनवमईसुओहिदुगे ॥५॥

टीका—भणनाणसगजंयाइ । इत्यादि मन पर्यवज्ञाने सगनि-
निनामनिर्ग्राम्यदादीनिद्रत्यनेनप्रमत्ताप्रमत्तापूर्वकरणानिवृत्ति-
श्मसपरायोपशातमोहक्षीणमोहलक्षणानि सप्तगुणस्थानानि-
सामायिकछेनेपस्थापनेत्रारियत्यानीनिप्रमत्ताप्रमत्तापूर्व-
निवृत्तिवादराणीत्यर्थ दुन्निति द्वेयमत्ताप्रमत्तत्वेपरिहारविशु-
त्तिप्राप्येते नोत्तराणिपरिहारस्यगहीनक्रियानिवाहणविकल्प
श्रेणिप्रारोह केवलद्विकेकेवलज्ञानमेवलक्षणलक्षणे मार्ग-

ળાદિકે દ્વૌચરમોત્રયોદશચતુર્દશમલક્ષણોગુણસ્થાનકોભવત અજ-
 યાદિતિઅપતાદિઅવિસ્તસમ્પગ્ગુણસ્થાનત ક્ષીણમોહપર્યંતનવગુણ-
 સ્થાનકાનિપ્રાપ્યતે મતિજ્ઞાનશ્રુતજ્ઞાને ઓહિદુગેતિઅવધિદ્વિકે
 અવધિજ્ઞાનઅવધિદર્શને પ્રાપ્યેતે । નરોપાણિતયાહિ મતિજ્ઞાનશ્રુત-
 જ્ઞાનાવધિજ્ઞાનાનિ મિથ્યાદૃષ્ટિસાસ્વાદનમિથ્રેપુનભવતિ તદ્વાપેજ્ઞાન-
 ત્વસ્થૈવાયોગાત્ યત્તુઅવધિદર્શનત ક્રુતશ્ચિદમિપ્રાપ્યાદ્વિશિષ્ટશ્રુતવિદો
 મિથ્યાદૃષ્ટાંનાનેચ્છતિત મતમાશ્રિ-ય સ્મામિરપિતત્તેપાનભણિત અય-
 ચસૂત્રેમિથ્યાદૃષ્ટ્યાદીનામપ્યવધિદર્શનપ્રતિપાદ્યતે ॥ યદાહ ॥ શ્રીસુ-
 વર્માસ્વામી પચમાગે “ ઓહિદસણઅણગારોવઉત્તાણભઠેકિંનાળી ?
 અઠાળીગોયમા નાળીધિ અઠાળી વિ જઈનાળીનોઅત્યેગડ્યાતિનાળી-
 અત્યેગડ્યાચડનાળીજેતિનાળીતેઆમિણિવોહીયનાળી સુઅનાળી ઓ-
 હિનાળીજેચડનાળીતેઆમિણિ રોહિનાળી સુયનાળી ઓહીનાળી મળવ-
 ળ્લવનાળી જેઅઠાળીતેનિયમાડમઅઠાળી સુઅઅઠાળી વિભગનાળી”
 इत्यादिअग्रहियेअज्ञानिनस्तेमिथ्यादृष्टयएवेतिमिथ्यादृष्ट्यादीनामप्य-
 वधिदर्शनसाक्षादनसूत्रेप्रतिपादितचएवविभगजानी य सास्वादन-
 मिथ्रैवर्तते तनापितदानीमवधिदर्शनप्राप्यतेइति ॥ ५ ॥

ટકાર્થ —મન પર્યાયજ્ઞાનને વિષે યતિ આદિક સાત ગુણ-
 ઠાણા છે છઠ્ઠાથી ચારમા પર્યંત છે સામાયિકુચારિત્ર તથા છેદો-
 પ્રસ્થાપનીય ચારિત્રને વિષે છઠો, સાતમો, આઠમો, નવમો, ૧૦
 વ્યાર ગુણઠાણા છે પરિહારવિશુદ્ધિ ગુણઠાણાને વિષે છઠો સા-
 તમો ૧૧ વે ગુણઠાણા છે કેવલજ્ઞાનને વિષે ॥ ૧૩ । ૧૪ મો
 ૧૫ વે ગુણઠાણા પામીયે અજનક૦ અવિરતિથી માઢી ચારમા
 પર્યંત નવ ગુણઠાણા છે મતિજ્ઞાન ? તથા શ્રુતજ્ઞાન ૨ અવધિ-
 ડર્શન અવધિજ્ઞાન ૧૪ માર્ગનામે પામીયે છે ॥ ૫ ॥

अडउवसमिचउवेयगि, खड्गइकारमिच्छतिगदेसे।
सुहमिसद्वाणतेरस, योगआहारसुखाए ॥ ६ ॥

टीका—अडउवसमिदित्यादि ॥ काकाक्षिगोलुकन्याणदिहा-
यनादितिसर्वनयोज्यते अयनादी युपशातमोहानान्यणगुणस्थानानि-
उपशमसम्यक्त्वेभवति अयनान्पूर्वान्गुणस्थानकान् अप्रमत्तपावनू
चत्वारिवेदके अपरपर्याये क्षयोपशमेसम्यक्त्वेप्राप्यते खड्गइकारात्ति
क्षायिकसम्यक्त्वेअयतादीन्ययोगिकेवल्लिप्यवसानान्यकादशगुणस्था-
नानिभवति, तथामिध्यात्वत्रिकेमिध्यात्वसास्वादनमिश्रलक्षणेगुण-
स्थानत्रिकलक्षणेदेशविरते सुहमि, सूक्ष्मसपरायचारित्रेसद्वाणस्वस्थान
स्वनामस्थानकप्राप्यते इत्यनेनमिध्यात्वेमिध्यात्व सस्वादनेसा-
स्वादन मिश्रेमिश्र देशविरतोदेशविरत सूक्ष्मसपरायेसूक्ष्मसपराय
इतिपावत् । योगनिकमार्गणाया आहारकमार्गणाया शुक्लेश्या-
मार्गणाया तेरसत्तिमिध्यात्वत सयोगिकेवल्लिपर्यन्तनयोदशगुणस्था-
निप्राप्यते ॥ ६ ॥

ट्कार्य—उपशमसमकिने विषे आठ गुणठाणा छे चौ-
थायी भाडी इग्यारमा पर्यंत क्षयोपशमसमकिनमव्ये चोधो, पा
चमो, छठो, सातमो, ए ४ गुणठाणा, क्षायिकसमकिने चोधायी
चौदमा पर्यंत इग्यार गुणठाणा छे मिध्यात्व १ सास्वादन २
मिश्र ३ ए तीनने विषे तथा देशविरतिने विषे तथा सूक्ष्म-
सपरायने विषे सद्वाणक० पोताना नामनाज गुणठाणा छे
मिध्यात्वने विषे, मिध्यात्व, सास्वादनने विषे सास्वादन मिश्रने विषे
मिश्र, देशविरतिने विषे देशविरति, सूक्ष्मसपरायने विषे सूक्ष्म-
सपराय छे तीन योगने विषे आहारकमार्गणाने विषे शुक्लेश्या-
ने विषे तेर गुणठाणा छे ॥ ६ ॥

असन्निसु पदमदुग, पदमतिलेसासु छद्मदुसुसत्त ।
पदमतिमदुगअजया, अणहारेमग्गणासुगुणा ॥७॥

टीका—असन्निसुपदमदुग । इत्यादि ॥ असन्निसुसन्निय-
निरित्तेषु प्रथमद्विक मिथ्यात्वसास्वादनलक्षण गुणस्थानद्वयप्राप्यते
प्रथमलेइयात्रयेमिथ्यादृष्ट्यादीनिप्रमत्तातानि पद्मगुणस्थानानि भव-
न्निच कृष्णनीलकापोतलेइयानादिप्रत्येक सख्येयलोकाकाशप्रदेश
प्रमाणान्यव्यवसायस्थानानि ततोमदसहेत्रेषु तदव्यवसायस्थानेषु
तथाविप्रसम्यग्देशविरतिसर्गविरतीनामपि सद्भागेनविरुध्यते ॥
उक्तच ॥ सम्यग्देशविरतिसर्गविरतीनाप्रतिपत्तिकालेषुभलेइया-
त्रयमेवभवति उत्तरकालेतुसयाअपिठइया परावर्तते इति श्रीमदा-
राध्यापादाअप्याहु “सम्मत्तसुअसबासु लइइसुद्दासु निसुअचरित्त-
पुब्बपडिवाओपुण अत्रयरीए छ लेसाए ” ॥ १ ॥ श्रीभगवत्पाच
“ सामाइयसजण्णभतेइलेसासुहोज्जा गो० । छसुलेसासुहोज्जाए-
वळेओउट्टावणीयेसजयाएवि ” इत्यादि तथा तेजोपद्मलेइययो
सप्तगुणस्थानानिभवन्ति अप्रमत्तातानाममिथ्यादृष्ट्यादीनाअप्रमत्ताना
तेजोपद्मलेइयास्तारतम्येनभवति तथाअनाहारकेपचगुणस्थानानिभ-
वति कमित्याह प्रथमातिमद्विकायनानिइतिद्विकायनानिइति द्विक-
शब्दस्यप्रत्येकयोगात् प्रथमद्विकमिथ्यादृष्टिसास्वादन अतिमद्विक-
सयोगिकेवत्ययोगिकेवलिलक्षण अयतइति अविरतिसम्यग्दृष्टिश्चेति
तत्रमिथ्यात्वसास्वादन अविरतसम्यग्दृष्टिलक्षणगुणस्थानत्रय अना-
हारकेप्रिग्रहगतौप्राप्यते सयोगिकेवलिलक्षणस्थानत्वेनाहारके समु-
द्घातावस्थायातृतीयचतुर्थपचमसमयेदृष्टय । अयोगिकेवत्यवस्था-
यातुपोगरहितत्वेनौदारिकादिशरीरपरिपोषरूपुद्गलग्रहणाभावोदनादि-

रक्त्व औदारिकवैक्रियाहास्वशरीरपरिपोषकस्तुषुद्रलोपापानमाहा-
रकइतिमार्गणासु गुणागुणस्थानकाउक्ता ॥ ७ ॥

ट्वार्थ—असंज्ञिमार्गणाने विषे मिथ्यात्वसास्वादने ए वे
गुणठाणा छे कृष्ण १ नील १ कापोत १ ए छेइयामार्गणाने विषे
छ गुणठाणा छे सेजो १ पद्म १ ए वे छेइयाने विषे पहिला
सात गुणठाणा छे । १ । २ । ३ । ४ । ५ । ६ । पद्मदुग्गमिथ्यात्व
१ सास्वादने २ अतिमदुग्ग तेरमो चउदमो अजयाक० अविरनिक०
समक्ति ए पाच गुणठाणा छे अनाहारकमार्गणाने तेमव्ये पहिलो
बीजो चोथो ए तीन गुणठाणे विग्रहगति वर्तमान जीवने
अनाहारकपणो पामीये तेरमे गुणठाणे केवलीसमुद्धातकरता अना-
हारक छे चउदमो अजरीरी छे निणे अनाहारी छे ॥ ७ ॥

नरगईपणेंदितसयोग, नाणचउतिदससुकभविसन्नी।
खायगदारेचउठाण, अणहारेसत्तडगवध ॥ ८ ॥

टीका—अयमार्गणास्थानेषु मूलप्रस्थानानि वेदयन्नाह ॥
नरगइपणदि ॥ नरगति, पचेन्द्रियजाति, प्रसक्ताय, योगत्रय,
मत्पादिज्ञानचतुष्टय, चक्षुरचक्षुस्वधिरूपदर्शानिक, शुक्लछेइया १ भव्य
सज्ञा, क्षायिकसम्पद्दर्शनी आहारक एतासु, अणदशमार्गणासु मू-
लत चत्वारिप्रस्थानानि सप्तविवचकाअपि एतेअष्टविवचकाअपि
एतेषड्विवचवकाअपि एकवचकोऽपि एतेएवचत्वारिप्रस्थानकानि
तत्रसर्वभवआयुर्वर्जसप्तकर्मवकास्तेएवआयुर्वकाळेअष्टविवचवकाळे
एकसुक्ष्मसपरायप्राप्ता मोहायुर्वर्जा षड्विचवका तेचसातवेद-
नीयवकाळेएकविवचवका एवचत्वारिप्रस्थानानिप्राप्यते अना-
हारकमार्गणायासप्त एकरूपेडेवप्रमूलस्थाने ॥ ८ ॥

ट्वार्य — मनुष्यगति १ पचेन्द्रिजाति २ नसकाय १
 तीनयोगमनवचनकाया एव ३ ज्ञान ४ मति १ श्रुत २ अवि
 ३ मनपर्यव ४ दर्शन ३ चक्षु १ अचक्षु २ अवधिदर्शन ३
 शुद्धलेदया १ भक्ष्यसज्जी क्षायिकसमकिन १ आहारक १ ए अन्न
 मार्गणाने विषे ध्यार बवस्थानक सात । आठ । ७ । एकनो छे
 इगविणुलोभेअडविणु, उवसमिकेवलदुगेअहवस्वाए।
 एगापयडोवधे, सेसेसुसगट्टवधाइ ॥ ९ ॥

टीका—इगविणुलोभेइत्यादि । लोभकपायमार्गणाया इग-
 विणु एकविधनवकत्व विनाससअष्टौषट्लक्षणानिब्रिणिब्रधस्थानानि
 अनप्रथमगुणस्थदेशकत्वात् उपशमसम्पक्त्वमार्गणाया अष्टविधवध-
 कत्व विनाससपदएकरूपाणिनीणिब्रधस्थानानि परमुनसमिन्नहता-
 आउनवधेतिइत्यायुष अवप्रकत्वात् केवलदुगि केवलज्ञान केवल-
 दर्शनलक्षणे मार्गणाद्वये यथाख्यातचारिने एका सातायेदनीया-
 रमाप्रकृतिर्बध्यते इत्यनेनएकविधवप्रक सूक्ष्मसपरायेवद्विविधवध
 मिश्रेसप्तवधेप्राप्यते शेषा उक्तशेषा षड्विंशत्मार्गणा गति-
 त्रिकइन्द्रियचतुक्रकायपचरुवेदनिककषायनिक अज्ञानत्रिक स-
 यमलेदयापचअभयक्षुमोषशमसास्वादनपचमिथ्यात्वअसज्जिलक्षणा
 सप्तअष्टौषट्द्विवधस्थानेप्राप्यते इत्येवउक्तामार्गणासुमूलप्रतिबध-
 भेदा ॥ ९ ॥

ट्वार्य — लोभकपाये एकनो थानक नयी ८ नो ७ नो
 ६ नो ए तीन बवधानक छे उपशमसमकिनमार्गणाने विषे

* पाठान्तर

“ एगासुहमिच्छमीसे, सगसेसासत्तअडवंधा ”

आठनो उग्रथानक नयी ७।६।१। नो छे परमुवसमिवहना-
आउनउधतिइतिवचनात् केवलज्ञान, केवलदर्शन, यथारयातचारिण
ए तीन मार्गणाने विषे एक सातावेदनी प्रकृति राखे शेष ३९
मार्गणाने विषे सातनो तथा आठनो उग्रथानक छे हवे मार्ग-
णाने बव स्वामी कहे छे ॥ ९ ॥

इगमत्तरवीसचउअहिय, सयनरगाडगडचउकेनु
जाडचउतिघिधावरि, नवसयसयपचतेउडुगे॥१०॥

टीका—इगमत्तरवीसचउअहियाइत्यादि । अथमार्गणासुउ-
त्तबवस्वामित्वकषपन्नाह एक विक्राननरकेओचव तपसुद्विक,
वैक्रियद्विक, आहारकादिक, देवायु नरकविक, विकल्पिक, सूक्ष्म-
निक, एनेन्द्रियस्थावर, आतप, एता एकोनविंशतय नैगविका
न बन्नति यत नैरयिका मृत्वनैरयिकेपुनोत्पद्यते तेनननरक-
निकय देवत्वेपिनोत्पाश तेननदेवविक वैक्रियद्विकवव आ-
हारकद्विकम्यमुनि बच तेननय एनेन्द्रियादिघतुर्पुत्पादा-
भारान् ननरस्तदुदया प्रकृतीरपिनरन्नति अनएकाधिकशत
ज्ञानावरणपचक, दर्शनावरणवक, वेदनीयद्विक, मोहनीयस्य यह-
विंशति, आयुष, द्वय नाम्न पचाशत, गोत्रद्वय, अतरायपचक,
एव एकाधिक शनरत्नप्रभादिषुत्रिषुबध्यते पचकादिषुत्रिषुजिननाम-
रहित एकशतबध्यते तमतमायाजिननाममनुष्यायुहितान्वत्तवृत्ति
बध्यते तत्ररत्नप्रभादिषुत्रिषुओवन एकाधिकशत मिथ्यात्वेजिन-
नामरहित शनरध्यते सास्वादनेनपुसकवेद, मिथ्यात्वमोहनीय,
हुटकसस्थान, सेवार्त, एव चतुष्टयवर्जयित्वापण्णवति बध्यते
तेषुअनतानुबधितुष्टय मयसस्थानचतुष्टय मव्यसहननचतुष्टय
कृत्वगति

इगमत्तरवीसचउअहियाइत्यादि । अथमार्गणासुउ-

तिर्यग्द्विक तिर्यगायुर्नरायु एतदुपद्विंशतिरहितासप्तति मिश्रेन-
 रयिकायन्ति, अविरत सम्यग्दर्शने जिननामनरायुर्मुक्ताद्वि सप्त-
 ति ग्रह्यते एतत्सप्तम्यथायोग्ययोज्य सप्तमपथि यानवनप्रतिओर ।
 जिननाम्न सत्केशवेअवगानमनुष्यापुस्तुसप्तम्याउद्भूत तिर्यग्भूम-
 त्पत्तेइतिनियमात्नयः नराद्विकउभैर्गोत्रमनरेणमिथ्यापेयणरति
 सास्वादनेतिर्यगायु नपुसकचतुष्कवर्जणकनवति मिश्रेअनतानुव-
 द्यादिचतुर्विंशतिरहितानराद्विके उभैर्गोत्रमुक्तासप्ततिर्गानि एव
 सम्यक्त्वेऽपि अग्रमिभामिर्तानरायु स्नापत्रग्रह्यते तथापिनराद्विक
 उभैर्गोत्रग्रह्यते तेनसप्ततिर्ग्रह्यते अयमर्थं नराद्विकस्यनरायुषा सा-
 स्वादनावश्यप्रतिपत्त आयुर्गमनरेणापिगत्यानुपूर्वीगोभवति ।
 आयुर्गमकालेतुअवश्यगत्यानुपूर्वीच इतिअनर्महूर्तान्तर्गत्येपुर्ग-
 तद्वगत्यानुपूर्वीणाचतुसक्रमणान्भवति । नरागाइतिनरकादिनरक-
 तिर्यग्मनुष्यदेवगानिचतुर्केषुयद्यानुक्रमयोज्य तन्नरकगनौएका-
 धिकशतओव तिर्यग्गनौसप्तदशाधिकशतओव बवस्यमनुष्यगनौ-
 विंशत्याधिकशतग्रह ओरत देवगनौचतुरधिकशतओवन नव
 तत्रतिर्यग्गनौजिननामाहारक द्वेकरहित सप्तदशाधिकओघत बधो-
 भवति तनाहारकमुनित्वाभावात् जिननामचसत्यपिसम्यक्त्वे तथा
 विधविवेचकबुद्धिमतरेणअर्हद्भक्त्यादिषुएकत्वासमप्राप्तय मि-
 थ्यात्वेऽपिसप्तदशाधिक सास्वादनेएकाधिकशत नरकनिकादियोडश-
 प्रकृत्यवधात् तत अणमज्ञोगइसवयण कुखगइनियइत्यि दुहे-
 गयीणनिग उज्झोयतिरिदुगतिरि नराउनरउरलदुगरिसह ॥ इति
 गाथोक्त ॥ एतन्निशतमुखायु इतिद्वानिशतवर्जोएकोनसप्तति मिश्रे
 र्वोभवति । तनायमर्थं आयुर्गस्तुमिश्रेनास्ति अनतानुवधि-
 पचविंशति स्वभावादेयमिश्रेनास्ति तिर्यग्मिश्रस्थस्यदेवप्रत्ययिक
 प्रकृतिवशात् नराद्विकौदारिकद्विकवज्ररुषभनाराधवधाभाव, साप्-

कोनसप्तति सुरायु सहितासम्यक्त्वेसप्ततिर्भवति सा सप्तनिर्द्वितीय-
कपायैरप्रत्यारयानकोधमानमायालोभैर्विनाषदृष्टिर्देशविरतिगुणस्था-
नेऽध्यवे इतितिर्यग्गतिवत्स्वामित्य मनुष्यगतौओवतोविंशो-
त्तरशनसास्वादने एकोत्तरशतमिश्रेअनतानुबधिप्रमुखैर्कात्रिंशत्सु-
रायु एतद्वाविंशत्त्रयाभावेएकोनसप्तति साएवजिननामसुरायु स-
हिताएकसप्तति सा वाप्रत्यारयानचतुष्टयवर्जादेगेसप्तषष्टि प्रमत्ते-
निषष्टि अप्रमत्तादिकओववत्तनेय देवगतौचतुराधिकशतब्रवेय
भवति तत्रनरकप्रायोग्य एकाधिकजनमानेएकेन्द्रियनामस्थावरनाम
आतपप्रक्षेपेचतुरधिकशतब्रवेभवति यत् भवनपति यत्नरज्योनिप्
सौधमेशानपर्यंतमिध्यात्वेदयोत्तमूत्रप्ररूपणादिनाएकेन्द्रियत्ववन्नति ।
तेनैवज्ञेय मिध्यात्वे जिननामवर्जंशुत्तरशनसाम्बादनेनपुसकचतु-
ष्केकेन्द्रियस्यावरात्तापप्रकृतिसप्तकरहिताषण्णवति मिश्रेअनतानु-
बधिषड्विंशती सहितासप्तति सम्यक्त्वे सा एवनरायुर्जिननाम-
सहिताद्वासप्तति उभेभवति सौधमेशानकूपेएववाच्य भवनपति-
व्यतरज्योतिषाचलयोगित्वात् न तादृक् शासनभक्त्यादिषु परिणम-
नात्तीर्थकरनामकमण उभेनभवति तेनओघेमिध्यात्वेऽशुत्तरशन-
भवति सास्वादनेषण्णवति मिश्रेसप्तति सम्यक्त्वे जिननामवधा-
भावात् एकसप्तति उभेभवति सनकुमारादीना एकाधिकशत ।
यत् आनतादीनातिर्यग्गतौगमनाभावात् तिर्यक्प्रिकस्पउद्योत-
स्पनत्रय शेषरत्नप्रभावत् आननादिषुउद्योतनामतिर्यक्प्रिकस्प-
बवाभावेऽनोदत षण्णवतिर्भवति पचउत्तरेदृग्गुणस्थानवर्तित्वात्
द्वासप्ततिष्व शेषपूर्ववत् देवगतिवत्स्वामित्यजेय जाड्चउत्ति जा-
तिचतुष्केपृथिवीअप्वनस्पतिलक्षणस्यावरात्रिके एव सप्तमार्गणा-
याजिननामसुराद्विक २ वैकियद्विक २ आहारकाद्विक २ देवायु
१ नरकात्रिकादि एकादशप्रकृतिवर्जनवाधिक शतओघत भवति

ओघेमिध्यात्वेच सास्वादनेसूक्ष्मत्रिक विकल्पिक एकेन्द्रियनाम,
 म्थावरनाम, आतपनाम, नपुमरपेद मिध्यावदुत्सेवात्तंइति
 नयोदशनामत्रयाभावेपण्णगति सास्वान्नेत्रमायानि मतानरेतु
 सास्वान्नेचतुर्णवतिर्येनआयुर्नवस्तुत्रद्विपर्याप्यनतरभवति सास्वा-
 दनस्तुशरीरपयासिन अर्वाग् एतसास्वादन्त्यापगम तेननरतिर्य-
 गायु नयन्नाति पृतासुमार्गणासु आयुर्नोमिध्यात्वेभवति न सा-
 स्वादने तेनचतुर्णगतिर्भवति अपर्यासेषुतिर्यप्यपिनयाधिकशनमेव-
 चन्नाति अपर्यासेषुमनुष्येष्वपि असज्जिमनुष्येष्वप्येनवाधिकशन
 ओरत्र एतगुणस्यानद्वय अगन्तयइति तेउदुगे वेजसूकायवायु-
 कायलक्षणेमार्गणाद्वयेपृथिवीकाय प्रायोग्येनयाधिकशते मनुष्यत्रि-
 कउच्चैर्गोत्रलक्षणाप्रवृत्तिविनापचाधिकशतओघेमिध्यात्वेभवति सा-
 स्वादनादिभायस्तुनैपासभवति इतिनयोदशमार्गणामुच्यम्यामित्व
 उक्त ॥ १० ॥

ट्यार्थ —नरकगतिनेविषे सुरैरक्रिय २ आहारक २ देव-
 तानोआयुष १ नरकत्रिक ३ सूक्ष्म ३ विगल ३ एकेन्द्रि १
 थावर आतप १९ नारकी न बाघे ले माटे नारकीने एकेन्द्रि
 तथा विगल तथा देव नारकीमे जाउ नयी तिणे १०१ नो
 बध छे तिर्यचगतिमे ११७ नो वय छे जिननाम १ आहा-
 रक २ न बाघे मनुष्यगति एकसोवीसन्नो वय छे देवगतिमे
 एकसोव्यारनो बध छे एकेन्द्रि ३ बावे एकेन्द्रिमे जाइ तेमाटे
 नरकादि च्यार गतिने विषे वय जाणवो जाति ४ थावर ३
 पृथ्वी अपवनस्पत्तिने विषे एरुसोनय प्रकृतिनो बध छे जिन-
 नाम सुर २ वैक्रिय २ आहारक २ देवायु १ नरक ३ ए ११
 विनातेउवायुकायने १०५ नो वय छे ए ११ पूर्वकमनुष्यत्रि-
 कउच्चगोत्र ए १५ विना जाणवो ॥ १० ॥

नाणतिगओहिदसण, सम्मदुगे इगुणसीइवधति ।
उवसमगेसगसयरि, केवलहरकायगे एगा ॥ ११ ॥

टीका—नाणतिगद्व्यादि ज्ञानत्रिकमार्गणाया अवधिदर्शने-
सम्यक्त्वद्विकेक्षयोपशमदर्शनेक्षायिस्सम्यक्त्वेएकोनशीनि ओघेन-
धोभवति तत्रसप्तसप्तति अविरतसम्यग्दर्शनगुणस्थानत्रप्रायोग्या-
आहारकद्विकचअप्रमत्तेगन गत्ताति तेनएकोनशीनिरेवेभवति साण-
कोनाशीनि आहारकद्विकरुहिनासप्तसप्तति अविरतिसम्यग्दर्शनेभवति
देशविरतौसप्तपष्टि प्रमत्तेत्रिपष्टि अप्रमत्तेएकोनपष्टि अपूर्वकरणे-
अष्टपचाशन् अनिरुत्तिकग्णेद्वाविंशति सूक्ष्मसपरायेसप्तदश उप-
शातमोहक्षीणमोहेएकात्रत्ताति उपशमदर्शनेसाएकाशीति मनुष्यायु-
तथादेवायुर्वर्जाभवति ओवन उपशमस्यायुर्नवमेवनभवति तत्र-
अविरतेपचसप्तति देशविरत, पचपष्टि प्रमत्तेद्वापष्टि अप्रमत्तेअष्ट-
पचाशद् अनिवृत्तै, द्वाविंशति सूक्ष्मसपरायेसप्तदश उपशातमोहे
एकात्रवेभवति केवल द्विकेयथाख्यानचारित्रे एकासानावेदनीयरूपा-
त्रवेभवतिपुत्रमार्गणादशकेक्रम उक्त ॥ ११ ॥

टिप्पणी—मतिज्ञान १ श्रुतज्ञान २ अवधिज्ञान ३ अव-
धिदर्शन ४ क्षयोपशमसमकिन ५ क्षायिक समकिन ६ ए उ
मार्गणाए इगुण्यामी प्रकृति बाणे ते ७७ सत्तहत्तरि समकिन
गुणठाणे छे ते अने आहारक २ अप्रमत्तगुणठाणे जईने प्रायस्ये
ते सर्व मिली ओघेएगुण्यासीनो छे उपशमसमकिनने विषे मनु-
ष्यायु तथा देवायुनो त्रव नयी तिणे सत्तहत्तरि प्रकृतिनो ओघे
बत्र छे केवलदुगयथारयातचारित्रने विषे एक प्रकृतिनो बत्र
छे बीजा नयी ॥ ११ ॥

મળનાળચરણતિયગે, પળસઢીદેસસાસળેમીસે ।

મિચ્છેસુહમેનિયઆ, અભવઅન્નાળઅમળેસુ ॥૧૨॥

ટીકા—મળનાળહત્યાદિ મન પર્યવજ્ઞાનેસામાયિકછેદોપસ્થા-
પનીયપરિહારવિશુદ્ધિરૂપે ચારિત્રયેપચપર્શનાઓવ બવેમરતિ
તત્રત્રિપષ્ઠિ પ્રમત્તપ્રાયોગ્યાઆહારકદ્રિકપૂરપચપષ્ઠિ તત્રપ્રમત્તેઆ-
હારકદ્રિકાભાત્રેત્રિપષ્ઠિ અપ્રમત્તેएकोनपष्ठि अपूर्वेअष्टपचाशन् एव-
यावतोगुणस्यानक्ताभवनिनावज्ज्ञेय देशइतिदेशविरतीमार्गणाया सा-
स्वादनमार्गणाया मिश्रमार्गणाया मिथ्यात्वमार्गणाया सूक्ष्मसपराय-
मार्गणाया निययेत्ति निजक्तास्वनामगुणस्यानપ્રાયોગ્યचप्रकृतिष-
धाति तत्रदेशेसप्तपष्ठि सास्वादनेएकोत्तरशत मिश्रेचतु सप्तति मि-
थ्यात्वे सप्तदशाधिकशत सूक्ष्मसपरायेसप्तदशबवेमरति तथा अम-
व्यमार्गणाया अज्ञानत्रिकमार्गणायाअमળેસુઅસજ્ઞિમર્ગનાયા॥૧૨॥

ટ્યાર્થ —મન પર્યવજ્ઞાન ૧ સામાયિક ૧ છેદોપસ્થાપનીય-
ચારિત્ર ૧ પરિહારવિશુદ્ધિ ૯ વ્યારે માર્ગનાયે પાસઠ પ્રકૃતિનો
ઓવ છે તેસઢીઝગુણઠાળેનર છે તે આહારકદુગસાતમે જે ના-
ધસ્યે તેમાટે પાસઠીનો ઓવ છે દેશવિરતિગુણઠાળે તે ગુણઠા-
ળાની સઢસઢીપ્રકૃતિનો ઓવ છે સાસ્વાદનગુણઠાળે ૧૦૧ પ્રકૃ-
તિનો ઓવ છે મિશ્રગુણઠાળે ૭૪ નો ઓવ છે મિથ્યાત્વગુણ-
ઠાળે એકસો સત્તરનો ઓવ છે સૂક્ષ્મસપરાયગુણઠાળે તે ગુણઠાળે
પ્રત્યયી ૧૭ પ્રકૃતિનો બાધે તથા અભય ૧ અજ્ઞાન ૨ અસજ્ઞી
માર્ગનાને વિષે એકસોસત્તર પ્રકૃતિના વધનો ઓવ છે ॥૧૨॥

સત્તરસસયવધે, અજયતિલેસેઅઘારસયગતુ ।

અગારસયતેડ, અઢચડસયપડમસુકમિ ॥ ૧૩ ॥

ટીકા—સત્તરસસયવધે જિનનામાહારકુઢિકરહિન સત્તરશ-

शनओघ प्राप्यते तत्र परगुणस्थानोवग्रज्जेय तथा अजयति
अविरतमार्गगायातिलेसेइनिक्कणनीलकापोतलेइयापा आहारकद्विक-
रहित अष्टादशाधिकशनओघेभवति जिननामरहितसप्तदशाधिक-
शतमिथ्यात्वे सास्वादनेएकोत्तरशत मिश्रेचतु सप्तति एव प्रमत्ते-
निषष्टिपावनवृत्तव्य, तेजोलेइयायानरकत्रिकमूक्षमत्रिकविकलत्रिक-
रहित एकादशोत्तरशतान प्राप्यते तच्चमिथ्यात्वे अष्टोत्तरशन सा
स्वादनेएकाधिकशनपावन अग्रमत्तेएकोनवाडिस्तावज्जेय तथापद्म-
लेइयामार्गगाया नरकत्रिकमूक्षमत्रिक विकलत्रिकैकेन्द्रियानपस्थावर-
इतिद्वादशाऽनवेअष्टात्रिकशतओघ प्राप्यते, मिथ्यात्वेपचोनरशत
सास्वादनेएकात्रिकशन एवपावन अग्रमत्तेएकोनपष्टि शुक्कलेइया-
यानरकत्रिकमूक्षमत्रिकविकलत्रिक एकेन्द्रियस्थावरातपोद्यततिर्यग्-
त्रिकमितिषोडशरहितचतुरधिकशत ओघेप्राप्यतेमिथ्यात्वेजिनाहा-
रकद्विकरहित एकाधिकशनभवतिसास्वादनेनपुसकचनुष्कापगमेसप्त-
नवति मिश्रेअनतानुग्रह्याद्येकविंशति नरामरायुश्चएवग्रयोर्विंशति-
विंगमेचतु सप्तति एवयावत सयोगिगुणस्थानतावज्जेय ॥ १३ ॥

दशार्थ —अत्रिनिमार्गगाये कृष्ण १ नील २ कापोत ३ ए
मार्गगाये ११८ नो ओघ छे एकसोसत्तर मिथ्यात्व गुणठाणे
भावे ते एक जिननाम एव ११८ नो छे तेजोलेइयाये नरक-
त्रिक ३ मूक्षम ३ विगल ३ नव ए बाधे एकसोअगीयारनो
ओघ छे पद्मलेइया ३ मूक्षम २ विगल ३ एकेन्द्रि १ थार
१ आतप १ ए बार पिना एकसोआठ १०८ नो ओघ छे
नरक तथा ए नार उद्योत ४ ए सोल विना शुक्कलेइया ए
१०४ एकसो च्यारनो ओघ छे ॥ १३ ॥

चारसयमणाहारे, सेसासुअगीसअहियसयपयडो ।
वधुत्तरपयडोण, ओहो एसोसमासेण ॥ १४ ॥

टीका—आहारमार्गणाहारे इत्यादि । अनाहारेअनाहारकमार्गणायाआहारकद्विवेदायुर्नैरुक्तितिर्यगायु मनुष्यायु इत्यष्टौ-
विनाद्वादशाधिकशतओव प्राप्यते मिथ्य त्वेजिननामरहित एका-
दशाधिकशतप्राप्यते सास्वादनेजातिचतुष्क स्थावरचतुष्कदुडातप-
सेवार्तनपुसकवेदमिथ्यात्वप्रकृतीनाश्वामात्रेअष्टनवति सम्यक्त्वे-
पचसप्तति सयोगिकेअलिगुणस्थानेएकाइतिचव शेषासुपचेद्विय
१ अस १ योगविवेदत्रिककपायचतुष्क ४ चक्षुरचक्षुदर्शनभय-
सर्जिआहारकलक्षणासुसप्तदशमार्गणासुत्रिशोत्तरशतत्रवेप्राप्यते गुण-
स्थानकमश्चओवत्राधिकारवत्त्वक्त य त्रयोत्तरप्रकृतीनाएपओव
समासेनेतिसक्षेपेणउक्त ॥ १४ ॥

टिप्पण्य —अनाहारकमार्गणाए एकसो बारनो ओव छे शेष
मार्गणा १८ नरगति १ पचेद्रीजाति २ असकाय ३ योग ३ वेद
३ कपाय ४ चक्षुदर्शन अचक्षुदर्शन २ भय १ सर्जिआहारक-
मार्गणाये एकसोवीस १२० प्रकृतिनो बध छे सर्वमार्गणाए
जेटला कट्टा तेउछे गुणठाणे बधप्रकृति कहेवी बधनी उत्तर-
प्रकृतिनो ओव सक्षेपे कह्यो ॥ हवे बधस्वामीपणोकर्मनो
कहे छे ॥ १४ ॥

केवलदुगअहरकायग, रहियाबधतिनाणविग्धाइ ।
तेउससुहमासाय, सेसादुगवेयणीकृणगा ॥ १५ ॥

टीका—अयमार्गणासु ज्ञानावरणादिकर्मप्रकृती विभजनाह ॥
केवलदुगत्यादि केवलद्विकयथारयातचारित्रमार्गणारहिताएकोनपष्टि
मार्गणा नाणविग्धाइइतिज्ञानावरणपचकअतरायपचकरूपा दश-
प्रकृती नियमेनबधतिअधुर्वति वेदनीयेकर्मणिकेवलद्विकयथारया-

तलक्षणापूर्वोक्तास्तिस्रो मार्गणा सूक्ष्मसपरायमार्गणासहिताश्चनस्र
एकसातवेदनीयप्रकुर्त्तनिशेषा अष्टपचाशन्मार्गणा वेदनीयद्वि-
कस्य वृणगा वेदनीयद्विरुभयवर्त्तार ॥ इति ॥ १५ ॥

ट्यार्य — केवलज्ञान केवलदर्शन यथारयातचारित्र ए तीन
मार्गणा विना सर्वमार्गणाइ ज्ञानारणी ५ अतराय ५ दानलाभ
भोगउपभोग वीर्यातराय एव ५ नो बर छे तथाकेवलदुगयथा-
रयातसूक्ष्मसपराय ए च्यार मार्गणाए एकसाता वेदनी बावे शेष
अष्टावन्नमार्गणा साता तथा असातावेदनी बावे छे ॥ १५ ॥

नाणचउओहिदसण, चरणतिगेदेससम्मतिगमीसे ।
दसणछगचवधइ, केवलहक्खायगे नत्थि ॥ १६ ॥

टीका—अयदर्शनावर्णीयमार्गणासुविमज्जाह ॥ ज्ञानचतुष्क
अवधिदर्शने चरणानिके देशविरतिमार्गणाया सम्पक्वन्निकमार्गणाया
मिश्रदृष्टि रूपाया त्रयोन्शमार्गणाया दर्शनावर्णीयषट्कस्त्यानर्द्धि-
निकरहितववेप्राप्यते नेत्त द्विषयाख्यानरूपायामार्गणाया दर्श-
नावर्णीयखनेनास्ति तेषुगुणस्थानेषुतद्व्याभावात् ॥ १६ ॥

ट्यार्य — हवे दर्शनावर्णीकर्मनो मार्गणाये बर कहे छे
ज्ञान ४ अवधिदर्शन, सामायिक, छेदोपस्थापनीय, परिहारविशुद्धि,
देशविरति, समकित तीन उपशम १ क्षयोपशम १ क्षायिक १
तथा मिश्रमार्गणा एतली मार्गणाये दर्शनावर्णीकर्मनी छ प्रकृति
बावे, यीणर्द्धातीन न बावे, केवल दुग तथा यथाख्यातचारित्रे
दर्शनावर्णीकर्मनो बव नयी ॥ १६ ॥

सुहमेदसणचउग, सेसानववधगायगोयम्मि ।

तेउवाउनीय, सम्मत्तपराउउच्चच ॥ १७ ॥

टीका—सुहमेद्वत्यादि ॥ सूक्ष्मसपत्नयगारित्रे दर्शनादर्शनीय
चतुष्कस्येभ्यो शेषा चारित्र्यमार्गणा दर्शनादर्शनीयनाना
व्यक्तानयनका ज्ञानया निगोत्राख्येभ्यो निवेजसापवायुकाय-
रूपेद्वेमागणेण्वनीयैर्गोत्रयवेकुर्वति सम्मतपराउच्चचक्षुः सम्म-
त्तपरा परा सम्पत्तद्विता मार्गणाज्ञानचतुष्कस्यमचतुष्कदेशि-
रुत्तावधिदर्शनगम्यगदर्शनत्रिमिश्रणज्ञातु चतुर्दशमार्गणासु त्रै-
गोत्रपरास्येभ्यो ॥ केवलद्विकपरापरातेअत्र ॥ १७ ॥

टिप्पणी—सूक्ष्मसपत्नयगुण ठाणे दर्शनादर्शनी ४ यथापे औप-
मार्गणा ४५ ते दर्शनादर्शनी नत्र प्रकृति रावे हरे गोत्रनो
वर कटे छे तउकाय तथा वाउकाय एकनीय गोत्रनो यत्र वर
सम्पत्तय उपरली मार्गणाओ ज्ञान ४ अवधिदर्शन ६ सपम-
गमकित तीन मिश्रमार्गणाए एक उच्चगोत्रने रावे छे ॥ १७ ॥

सेसादुविहृत्तद्ध, मोहेतिगनाणओहिदसेसु ।

सम्मतियेगुणनीसति, चरणमणनानाणइकारा ॥१८॥

टीका—सेसादुविहृत्त्यादि ॥ शेषा मार्गणा निचत्वारि-
शतमार्गणा द्विविधउच्चैर्गोत्रनीयगोत्रनयवकुर्वति मोहमोहनी-
यारयेकर्मणिज्ञानस्यानिके अवधिदर्शने सम्पत्तत्रिकमोहनीयस्य-
एकोनविंशतिर्ब्रह्मेभ्यो अनतानुब्रह्मचतुष्टय मिथ्यात्वमोहनीय
नपुंसकवेदस्वीवेदइतिसप्तनवभेदभति तिचरणति सामायिकुटेदोप-
स्यापनीयपरिहारमिश्रद्विरूपे चारित्र्यनिके मन पर्ययज्ञानमार्गणाया
मोहनीयस्यएकादशप्रकृति बभेभवति ताश्चेमा सज्ज्वलनचतुष्टयहा-
स्यादिषट्क पुरुषवेद एवएकादशभेदभवति शेषा द्वादशकपाय-
स्त्रीनपुंसकवेदमिथ्यात्वलक्षणा पचदशभेदभवति ॥ १८ ॥

टिपार्थ — सेसाक० ओषमार्गणाण उचगोत्र १ नीचगोत्र २
ए ये प्रकृति जावे मोहनीकमनो ३१ गुणठाणे कहे छे, जान
३ अवधिदर्शन सम्पत्त्य ३ उपशमक्षयोपशम २ क्षायिक ३ ए
॥ मार्गणाण मोहनीकर्मनी १९ प्रकृति जावे अननानुबन्धी ४
मिथ्यात्वमोहनी, नपुसकप्रेद, स्त्रीप्रेद ॥ साननो ३१ नयी सामा-
यिक छेदोपस्थापनीय, परिहारमिश्रिष्टि, मन पर्यवज्ञान एटली मार्ग
णाण मोहनीनी ११ प्रकृति जावे नार कषाय, २ वेद मिथ्यात्व १
ए पतर न जावे ॥ १८ ॥

केवलदुगेहरवाए, सुहमेनोव उडउमोहस्स ।

सासणमीसेदेसे, नीअठाणठीआओपयडीओ॥१९॥

केवलदुगेहवाए इत्यादि । केवलद्विके केवलज्ञान केवल-
दर्शनलक्षणे तथा यथारयानचारित्रे सूक्ष्मसपराये मोहरयमोहा-
रयस्यकर्मणः प्रकृतिर्गन्धेनभवति, नयमगुणस्थानातेपुत्रमोहवय-
वच्छेदात् यद्गुणसुदृढमद्विनिवार्यात् सास्वादने तथा मिश्रे तथा
देशेदेशविस्तारये मार्गणाम्याने नियठाणठीयाओइति निजस्या-
नतनामगुणस्थानतनस्थिता प्रकृतय ग्वेभवति सास्वादनेमि-
थ्यात्वमोहनपुसकप्रेद्विनाचतुर्विंशति ग्वेप्राप्यते मिश्रेएकोन-
विंशति प्राप्यते अननानुबन्धिनिपुसकप्रेदमिथ्यात्वमोहरहिता
देशविरतीअननानुबन्धिचतुष्टयअपत्यारयानचतुष्टयस्त्रीनपुसकप्रेदमि-
थ्यात्वरहिता पचदशग्वेप्राप्यते ॥ १९ ॥

टिपार्थ — केवलदुगयथारयानचारित्रे सूक्ष्मसपरायचारित्रे मो-
हकम्मनी प्रकृतिनो ३१ नयी सास्वादन गुणठाणे २४ जावे
मिश्रे इगुणीस जावे १९ देशविस्ते १५ प्रकृति जावे ॥ पोताने
थानकनी प्रकृति जाणनी ॥ १९ ॥

सेसासुमगणासु, छवीसपयडीओमोहकम्मस्स ।

गुणठाणसभवाओ, आउभेया य नायवा ॥ २० ॥

टीका—सेसागुडत्यादि । शेषागु चतु चत्वारिंशत् मार्गणासु पट्त्रिंशति प्रकृतय मोहकर्मण उवेप्राप्यने समुदायकसप्तपुं-
कस्यर्जावस्यस्वरजाव्यवसाधविशेषान् न्यूनाधिकतीत्रमदप्रकृतय चवे-
भवति गुणठाणसमजाओ गुणस्थानशनके यथागुणस्थानेउत्ता
तथामार्गणास्थानेपिआयुष भेदा जानया तन्नरकगतौदेवगते
तिर्यग्मनुष्यरूपेद्वेआयुषाचोभयत्न मनुष्यगतातिर्यग्गती पचेन्द्रिये
नसकाये योगनये वेदनये कषायचतुष्टये अजाननये अविरतिमा-
र्गणाया दर्शननये लेख्याया आश्रयिके भयाभयद्विके मिथ्या-
त्येमार्गणाया आहारकमार्गणाया एतत्तासुआयु चतुष्टयमपिचवे-
प्राप्यते तथा एकेन्द्रियविकलेन्द्रियप्रधिष्यपन्नस्पतिलक्षणासु ति-
र्यग्मनुष्यरूपौद्वौआयुर्भेदोभवत् । तेजस्कायवायुकायमार्गणाया
एकतिर्यगायुरेवचवेभवति जाननिकशुक्लेदयाक्षयोपशमक्षायिक-
सम्पत्त्वलक्षणासु मार्गणासु मनुष्यदेवरूपौद्वौआयुर्भेदोप्राप्येते ।
तथा मन पर्यवज्ञानसामायिक छेदोपस्थापनीयपरिहारविशुद्धि देश-
विरतिलक्षणासु एकदेवायुरेवचवेभवते केवलज्ञानकेवलदर्शनसूक्ष्मस-
पराययथाख्यातोपशमसम्यग्दर्शनमिश्रअनाहाररूपासु आयुर्बवे-
नास्ति तेज पद्मलेख्यासास्वादनरूपासुतिर्यग्मनुष्यदेवारूपा ।
प्रयआयुर्भेदा बवेभवति एतत्सर्वत्रज्ञेय ॥ अथनामप्रकृतिमार्गणा-
स्थानकेषुविभज्जाह ॥ २० ॥

ट्कार्थ —शेष जे मार्गणा रही जे चोमालीस तेहने विषे
मोहनीनी २६ प्रकृति मोहकर्मनी बाधे आऊखाना बधनी
प्रकृति नरकगति २ देवगति २ मनुष्यतिर्यचने ४ एकेन्द्रि,

विकलेन्द्रि ने पचेन्द्रि ४ पृथिवी अप्सवनस्पतीने ३ तेजवाग्ने
४ योग २ वेद ३ कषाय ४ ए च्यार आउखा बावे तीन
ज्ञानदेवना मनुष्यना २ आउखा बावे मनपर्यय ज्ञानदेवतानो
आउखो बावे केवलज्ञानको आउखो न बावे तीन अज्ञान
४ आयु बावे सामायिक छेदोपस्थापनीय, परिहार विशुद्धि एरु
देवायु बावे सुक्ष्मसपराय यथारचान ए कोई आउखो न बावे
देशविरति देवायु बावे अविरति तीन दर्शन ४ आयु बावे
केवलदर्शन न बावे तीन छेदया ४ आयु बावे तेजोपद्म ३
आयु बावे शुद्धलेशी २ आयु बावे भय अभय ४ आयु
बावे उपशमी न बावे मिश्र न बावे क्षायिक क्षयोपशमी २
आयु बावे सास्वादन ३ आयु बावे मित्यात्वी सजीअसजी
आहारी ४ आयु बावे अनाहारी न बावे एव प्रकारे आयु
कर्मनो बव मार्गणाये जाणनो मार्गणाये जे गुणटाणे ते प्रमाण
लेवा ॥ २० ॥

पन्नासाचउसट्टी, सगसट्टीतिपन्ननिरयमाईसु,
अडवन्नाचउजाईसु, थानरतिसुछपन्नतेउदुगे ॥२१॥

टीका—पन्नासाचउसट्टी इत्यादि । तननिरयमादसुत्ति न-
कादिषु, चतुर्षु गतिषु यथाक्रमयोज्य नरकगर्नापचाशब्दनामप्रकृ-
तिर्बोध्यते सुरवेत्रियाहारकनरकद्विज्जम्भमविकलत्रिकएकेन्द्रियस्थाव-
रातपलक्षणा सप्तदशनरवेभवति तिर्यग्गर्नाजिननामाहारकद्वि-
रहिताचतु पष्टि बवे लभ्यते मनुष्येसप्तपष्टि देवगर्नापचाशब्दरक-
प्रायोग्याएकेन्द्रियस्थानपसहितानिपचाशब्देवगर्नारवेप्राप्यते ।
तथा जिननामसुरद्विक्वैत्रियद्विकआहारकद्विकनरकद्विकलक्षणानव-
नबध्यते शेषाअष्टपचाशब्दनामप्रकृतिपुकेन्द्रियादिजानिचतुष्कप्रथि-

व्यप्वनस्पतिलक्षणासु सप्तमार्गणासु ब्रवेप्राप्यते तेजरकायनासु-
कायमार्गणाया तासुअष्टपचाशन्सु मनुष्यदिकाभावेपदपचाशद्ब्रवे-
भवति ॥ २१ ॥

टिप्पण्ये—हवे नामकर्मनी प्रकृति मार्गणाये कहे छे नरक-
गते नामकर्मनी ५ प्रकृति बाधे सुर २ ऐकिय २ आहारक
२ नरक २ मूश्म ३ विकल ३ एकेन्द्रिय पायरातप ए सनर
न बाधे निर्यच जिननाम आहारक २ विना चौसठी बाधे
जिननामसुर २ वेक्रीय २ आहारक २ नरक २ ए नत्र न
बाधे ५८ प्रकृति व्याप जातिना जीव एकेन्द्रिय त्रिगुलेन्द्रि ३
ए जीव न बाधे तीन थायर पृथ्वी पाणी वनस्पतिपिण ५८
बाधे ते उकाय १ गडकाय मनुष्यदुग विना छापन प्रकृति
बाधे ॥ २१ ॥

सम्मतमग्गणासु, गुणयालचरणमग्गणाठाणे ।

चउत्तीसचोसठो, मिच्छत्तठिया(उ)सुनामस्स॥२१॥

टीका—सम्मतमग्गणासुत्तिगाथा २२ सम्यक्त्वेनयुक्तामा-
र्गणासम्यक्त्तमग्गणा मतिश्रुतावधिज्ञाननिकेअवधिदर्शनेवेदकउपश-
मक्षायिकदर्शनेएकोनचत्वारिंशन्ब्रवेभवति तत्रमिथ्यात्वातेत्रयोदश
सास्वादनातेपचदश एअष्टाविंशति बनेनभवति चरणमार्गणाया-
चारित्रयुक्तमार्गणायामन पर्ययज्ञानसामायिकादिचारित्रयेचतुस्त्रि-
शन्प्रकृति षष्ठसप्तमगुणस्थानप्रायोग्यावयन्ति मिच्छत्तठियासु मि-
थ्यात्वस्थितामिथ्यात्वगुणस्थानयासु मार्गणासु प्राप्यते ता मार्गणा
मिथ्यात्वाभावासल्लक्षणासुजिननामाहारकद्विकविनाचतु पट्टि ब्र-
वेप्राप्यते । नामकर्मण ॥२२॥

टिप्पण्ये—समकीन बीज जे मार्गणाये ३ ज्ञान अवधि-

दर्शन क्षयोपशम क्षायिक सम्यक्त्व ए मार्गणाये ३९ ओगण-
चालीस प्रकृति जावे तेर प्रकृति सास्त्रादन आवना तथा १५
मिथ्र जावना ते न जावे उपशम समकृती आहारक २ न
जावे अने जे चारित्र प्रत्ययी मार्गणा मन पर्यंत सामायिक
छेदोपस्थाननीय परिहार ए ४ मार्गणाये चाली प्रकृति छठी
ज्ञानमी प्रत्ययी छे ते जावे मिथ्यात्व प्रत्ययी मार्गणा मिथ्या-
त्व १ अज्ञान त्रिक अभय असर्जनी ए मार्गणाये जिननाम
कर्म आहारकर विना ६४ नो बच छे नाम कमयी प्रकृ-
तिनो ॥२२॥

सपमत्तसजुआमग्गण, जावयधईपचसठीयो,
अणहारेतेसही केवलहसायनोजयई ॥ २३ ॥

टीका—सपमत्तसजुआद्यादि ॥२३॥ मिथ्यात्वन प्रम-
त्तपर्यंतगुणस्थानायामुमार्गणासुप्राप्यते कृष्णादिलेदयानयेआहारक-
द्विकरहितापचपष्टि त्रयेप्राप्यने तूयगुणस्थानातजिननामयुक्तापच-
पष्टि त्रयेभवति अनाहारकेआहारकद्विकनरकद्विकात्रयेनिपष्टिनाम-
प्रकृतय त्रयेभवति । केवलद्विकयथारयान नामप्रकृति न
अजयति । नयतिइत्यय ॥२३॥

टिप्पणी—प्रमत्त गुणटाणा पर्यंत जे मार्गणा छे कृष्णनी-
लकापोतादि ते पासठी प्रकृति पर्यंत जावे आहारक २ न
जावे अविरति मार्गणा पण आहारक न जावे ए भावना पद
छे प्रमत्तयी अनाह छे पासठि जावे अनाहारक मार्गणाये
आहारक २ नरक वे विना ६३ प्रकृति नयाय छे केवलज्ञान
मार्गणाये तथा यथारयान चारित्र मार्गणा नामकर्मनी प्रकृति
न उपार्ज न जावे ॥२३॥

મિચ્છતિગદેસસુહસ્મે, ઠાણભવાસેસયાસુસગસઠ્ઠી,
અવિરઙ્ગતિલેસપણસઠ્ઠી, નવચ્છતિગપન્નતેઉતિગે । ૨૪।

ટાંકા—મિચ્છતિગદ્વ્યાદિ ॥૨૪॥ મિધ્યાત્વનિકે મિધ્યાત્વ-
સાસ્વાદનમિશ્રત્ક્ષણે દેશવિરતૌમૂક્ષમસપરાયચારિને સ્થાનમવાપ્રકૃ-
તિ ઋણેભવતિ મિધ્યાત્વેચતુ પાઠિ સાસ્વાદનેએકપચાશત્ મિશ્રેપદ-
ત્રિંશત્ દેશવિરતૌદ્વાત્રિંશત્ સૂક્ષ્મસપરાયેએકાનામપ્રકૃતિ યવેપ્રાપ્યતે
શેષાપચેન્દિપત્રસયોગનિકરેદનિકકપાયચતુષ્ટયદર્શનદ્વયમયસજ્ઞી-
આહારકલક્ષણાસુમાર્ગણાસુસત્પાઠિ નામપ્રકૃતિર્થવેપ્રાપ્યતે અવિરતિ-
કૃષ્ણનીલકાપોતલશુણાસુમાર્ગણાસુઆહારકત્રિકમાર્ગણાશનકવિના-
પચપાઠિ ઋણ્યતે તેજોલેદ્યાયાનવાધિકાપચાશત્ત્વેત્યનેનએકોનપાઠિ
પદ્મલેદ્યાયાપડધિકાપચાશત્ શુક્લેદ્યાયાનિપચાશત્નામપ્રકૃતિ
યવેભવતિ હત્યેવનામકર્મપ્રકૃતિ માર્ગણાસુવિભક્તા તદેવવિભક્તા-
અષ્ટકર્મયથપ્રકૃતય હત્યનેનમાર્ગણાસુઉક્તવધસ્વામિત્વ અથમાર્ગ-
ણાસુઉદયસ્થામિત્વકથયન્પ્રથમદ્વિપાઠિમાર્ગણાસુ મૂલઉદયસ્થાનાનિ-
કથયિતુમાહ । મૂલકર્માણિત્રીણિ ઉદયસ્થાનાનિતાન્યાહ ॥૨૪॥

ટ્યાર્થ—મિધ્યાત્વ ગુણઠાણે ચોસઠિ સાસ્વાદને એકાનન
૫૧ મિશ્રે છત્તીસ ૩૬ દેશવિરતે ૩૨ સૂક્ષ્મ સપરાયે એક ઠાણે
જે ગુણઠાણો તિહા ઔપયા જે તે પ્રકૃતિ બાધે શેષ માર્ગણા
પચેદ્રી તસકાય ૧ યોગ ત્રીનરેદ ૩ કપાય ૪ દર્શન ૨
મય ૧ સજ્ઞી ૧ આહારક ૧ પૃચ્છી માર્ગણાતે સત્તસઠિ ૬૭
પ્રકૃતિ બાધે અવિરતિ માર્ગણા તથા ત્રીન લેદ્યા માર્ગણાને ત્રિપે
આહારક ત્રિક પિના ૬૫ બાધે તે જો લેદ્યા ૫૯ ગુણસઠિ

वाधे पद्मलेदयाए ५६ बाधे शुक्लेशयाये नेपन बाधे ए मार्ग-
णाये नाम प्रकृति वेहचीने कही ॥२४॥

अहसगचउरउदया, नरपणतसयोगसुकभवेसु,
गवगाहारगसन्निमु, अडचउअणहारगेउदया ॥२५॥

टीका—अहसगचउरउदयाइत्यादि । तज्ज्ञानावरणादिसर्व-
कर्मणाउदयनेत्ररूप अष्टानासमकालविपाकत्वात् अष्टोदयरूपप्रथम-
स्थान तत सम्यग्दशनज्ञानचारित्र्यप्राप्त परमाचारोचकस्वभावानु-
भव तदकायतादितत्त्वपरिणयासकलपरभावेष्वानासक्तोपयोग
अरक्तद्विष्टनयासर्वविभावत्यजनस्वभावरमणानुभवैकत्वेनप्राप्तशुद्ध्या-
न उपशमश्रेणि क्षुपकश्रेणिप्रागत उपशातमोहरूपणकादशम-
क्षीणमोहरूपद्वादशमगुणस्थानमधिरूढ आत्मामोहोदयरहितोभवति
तदासप्तकर्मरूपद्वितीयस्थानकभवति सण्दक्षीणमोहीएकत्ववितर्कअ-
प्रविचाररूपशुद्ध्याना यायनज्ञानावरणदर्शनावरणान्तरायरूप कर्म-
नय सर्वव्याप्य इ वा प्राप्तमवभावभावभासरूप केवलज्ञानदर्शनात-
वीर्यशेषमवानिकर्मचतुष्टयेवेदयति तस्यचतु कर्मोदयरूपनितयस्थान-
कभवतिनवमार्गणासु मार्ग्यतेनरइतिपचेन्द्रियजानो नसकायमार्ग-
णायायोगनिकशुक्लेशयाभयश्रायिकाहारकसज्ञालक्षणा मार्गणा
अहसगचउरुदयाइतिसम्यग् इत्यनेनपूतासुमार्गणासुअष्टसप्तचतू-
रूपाणि त्रीणि स्थानानिप्राप्यते अनाहारकमार्गणाउपशातमोहक्षी-
णमोहगुणस्थानाभावात् सप्तोदयरूपस्थानाभावात् अष्टचतु रूपौ-
ष्टौस्थानकंप्राप्येते ॥२५॥

ट्वार्थ—हवे मार्गणाये उदयस्थानक कहे छे आठनो
उदय तथा सातनो उदय मोह विना तथा घनघातीकर्म खपे
च्यारनो उदय ए ३ स्थानक छे मनुष्यगतिपचेन्द्रिय जानि

यसकाययोग ३ शुद्ध लेश्या विषे क्षायिक समकृतिने आहारक
मार्गणाये सजा मार्गणाये एष्ट्री मार्गणाये ८।५।४ नो उदय
छे अनाहारक मार्गणाये जाठ तथा च्यार ॥ ते थानरु छे
॥ २५ ॥

उपससदमणातियगे, नाणचउक्केमुअट्टसगउदयो ।
सगचउरअहग्गाए, केवल्लिचउअट्टसेसासु ॥ २६ ॥

टीका—उपसमदराण इत्यादि । नरोपशमसम्पत्ते चतुरच-
क्षुरविरूपे दर्शनत्रिके मत्थादिमन पर्याये ते ज्ञानचतुष्टये अष्टौ-
सप्तपुतैर्द्वौ उदयस्थानौ चतु र्मपम्यकेवल्लिन सभगात् यथारयानचा-
रिनेसप्तचत्वारणौ त्रौ उदयस्थान उपज्ञान मोहादिव्येय यथारयान
स्यसभगात् केवल्लज्ञानकेवल्लज्ञानमार्गणाया चउत्ति चतुस्सदयरूप-
उदयस्थान अजात्सुदयस्येयसभगान जेपासुमार्गणासुअष्टौएवउदये-
भयति ॥ स्रग्मात्उपरिननगुणस्थानाभावात् ॥ २६ ॥

टयायं —उपशमसमक्तिदर्शन ३ ज्ञान ४ एहने विषे आठ
तथा साननो उदय छे यथारयात्तचारित्रमार्गणाये सातनो उदय
तथा च्यारनो अन्य केवल्लज्ञान केवल्लदर्शन ते च्यारनो उदय
छे शेषमार्गणा जे द्वा द्वी तेहने आठ कर्मनो उदय छे ॥ २६ ॥

निरण्णुणसीउदओ, देवेचुलसीअसीईएगिदि ।
तिरीएनवअहीसेय, मणुएचउअहीअमयउदओ ॥ २७ ॥

टीका—इत्येवउक्त। निमृलोदयस्थानानि मार्गणासु साप्तसुदयो-
त्तरप्रकृतीना उदयस्वामित्वकथयनाह । निरण्णुणसीउदओइत्यादि
॥ २७ ॥ नरकगतिमार्गणाया एकोनाशीति कर्मप्रकृति उदयस्वामि-

त्वओवत भवति ताश्चइमा ज्ञानावरणीयपचक दशनावरणनवकवेद-
नीयद्विक मोहनीयपद्विंशति स्त्रीपुत्रेदस्योदयाभावात्नरकायु नीचै
गोत्रअनरायपचक एवसप्तकर्मणाएकानपचाशन् नामस्तुनरकगति
१ नरकानुपूर्वीद्विक पचेंद्रियजाति १ वैक्रियागोपागद्वय तैजस-
कर्मणशरीरद्वयदृढकसस्थानवर्णादिचतुष्क ४ अशुभविहायोगति १
उच्छ्वास निर्माण अगुरुलबु उपघात असचादगपर्याप्त ३ प्रत्येक १
स्थिर २ शुभरूपा अपर्याप्तस्थिरपरूपार्तिगतइतिसर्वत एकोना-
शीति ओघोदय तच्चसिद्धानापेक्षया कर्मग्रथापेक्षयातुअपर्या-
प्तनामोदयनारकाणानेच्छन्ति पराघातचेच्छन्तिनथापि एकोनाशीति
ओघोदय मिथ्यात्वेचसम्यक्त्वमोहमिश्रमोहविनासप्तसप्ततिरुदयेभवति
सास्वादानेमिथ्यात्वापर्याप्तनरकानुपूर्वीरूपाणाप्रकृतीनाअनुदयेचतु-
सप्तति उदयेभवति मिथ्रेअननानुगधिचतुष्टयापगमेमिश्रमोहनीउद-
येचएकसप्ततिरुदयेप्राप्यते पुत्रचमिश्रमोहनीयापगमेसम्यग्मोहनीय
नरकानुपूर्वीमीलनेद्वासप्तति अविरतसम्यग्गुणस्थानेप्राप्यते इति
नरकगतिउदयस्वामित्व देवेत्तिदेवगनिविषयेषुबुलसीत्तिचतुरधिका-
शीतिचतुरशीति उदयेओव प्राप्यते ज्ञानावरणीयपचकदर्शना-
वरणीयनवक वेदनीयद्वय नपुसकवेदविनासप्तत्रिंशति मोहनीय-
देनायु गोत्रद्वयेउच्चगोत्रयद्यपिकित्विषादीनानीचैर्गोत्रतथापिउच्छि-
प्त्वाद्यभावान्नापेक्षित । अनरायपचकएवसप्तकर्मणापचाशन् नाम्न-
स्तुदेवगनिदेवानुपूर्वीद्वयपचेंद्रियजाति १ वैक्रियद्विक तैजसकर्मण
समचतुस्रसस्थानवर्णादिचतुष्क ४ शुभविहायोगति पराघात-
नाम १ उग्रोतनाम १ अगुरुलबुनाम १ निमाणनाम १ उप-
घातनाम १ असदशक अस्थिर १ अशुभदुर्भग १ अनादेय १
अयश इतिचतुस्त्रिंशत्नाम्न सर्वमीलिनेचतुरशीति प्राप्यते ।
केचित्तु स्वरापर्याप्तरूपोदयइच्छन्ति तदपिकर्मग्रयेनाधिकृत नीचै-

गौत्रस्यविपाक अष्टाप्रज्ञापनोक्तस्यदेवेष्टदर्शनान् तेननाधित्त
 उपजातोदय सुशरीरपुष्टलोपयस्ययूनाधिस्येनगणनान्गृहीतमच-
 तुरशीनिओच लब्धिपर्याप्तपदेनानानास्तितेनापर्याप्तइतिनापेक्षित
 कर्मग्रथीकेसिद्धातेत्यपेक्षित "देवापद्यनामिअपत्रतामिनिपाठात्"
 कर्मग्रथेपिदेवगनौजीवस्थानद्वयमिनित्रास्येनगृहीतमपिअन उत्प-
 त्तिकालपर्याप्तनामोदयेपचाशीति सम्यग्मोहनीय ? मिश्रमोहनी-
 यस्योदयाभावेमिध्यात्वगुणस्थानेऽशीति सास्यादनेमिध्यात्वमोहनी-
 यापर्याप्तमतरेणणकाशीति मिश्रअनतान्त्रविदेयानुपूर्वाउदयाभावे-
 पदसप्ततिर्भवति तत्रमिश्रमोहनीयक्षेपेसप्तसप्तति अविरतसम्यग्दर्श-
 नेमिश्रमोहापगमेसम्यग्मोहनीयदेयानुपूर्वाक्षेपेअष्टसप्ततिरुदयेभवति-
 इनिदेवगनाउदयरजामित्व असीद्गुणिदीर्घकेंद्रियमार्गणायाअशीतिरु-
 दयेओत्र भवति तत्रज्ञानावगणीयपरक दर्शनावगणीयनत्रक वेदनी-
 यद्विक मोहनीयस्यचतुर्विंशति मिश्रमोहनीयसम्यग्मोहनीयस्त्रा-
 वेदपुरूपदेशोदयाभावान् निर्यगायु ? नीचैर्गौत्रअत्रकल्पपक्षादीना-
 उच्चैर्गौत्रोदय कथन ? इत्यनोच्यतेयद्यपिशुभगौत्रोदयेनइष्टत्वेपि-
 प्रज्ञापनोक्तोच्चैर्गौत्रविपाकानामव्येकस्याप्यसम्भवान् नीचैर्गौत्रमेव-
 अन्तरायपचरुएवसप्तकर्मणासप्तचत्वारिंशत्नामकर्मण त्रयस्त्रिंशत्नि-
 र्यग्द्विक एकेंद्रियजानि आहारकृत्तेशरीरचतुष्टय हुडकसस्थान
 वर्णादिचतुष्टय उच्छ्वासनाम ? आनपोद्योतेनिर्माणेअगुरुलघु ?
 उपघात ? परावात ? वातर ? पर्याप्तप्रत्येकस्थिरशुभयशोरूपप-
 दक दुम्बरविनास्थापरानत्रक एवमय निशत् एवसर्वाग्रेअशीति
 अत्रसेवार्त्तसहननकचित्गृह्यते तथापिकर्मग्रथिनेगृहीतत्वान्नोपात्त
 पराजातोदय कर्मग्रथीगृहीतेपिप्रज्ञापनायागृहीतत्वान् एकेंद्रि-
 याणादुर्द्धर-त्तनुदेयामियोगात् तेननोपात्त तयोग्रहणेद्वाशीनिरप्य-
 न्वेदसीद्गुणेदिइत्यपिपाठान्तर उपागोदयस्तुनैकेंद्रियाणामिध्यात्वे-

प्यशीतिरेव सास्वादनेसूक्ष्मत्रिकमिथ्यात्वात्तपानुदयेपचसप्ततिरुदये
भवति गुणस्थानद्वयस्यप्रसभवान् तिर्यग्गतिविषयेनवाधिकशनउदये-
भवनं ज्ञानावरणपचक दर्शनावरणनवक वेदनीयद्विक मोहनीया-
ष्टाविंशति तिर्यगासु नीचैर्गोत्र ? अक्षरापचक एवएकपचाशत्
सप्तकर्मणानाम्न अष्टपचाशत् तिर्यग्द्विक २ जानिपचक शरीर-
माहारकमनरेणचतु आहारिकवक्रियोपागद्वय सहननपदक सस्था-
नपदक स्वगतिद्वय जिननामविनाप्रत्येकसप्तक उणादिचतुष्टय नस-
दशक स्यावरदशकमिति अष्टपचाशत्उभयमीलनेनवाधिकशनओचे
मिथ्यात्वेसम्यग्मोहमिश्रमोहविनासप्ताधिकशन । सास्वादनेसूक्ष्म
त्रिकातापमिथ्यात्वविनाष्टाधिकशन मित्रेजातिचतुष्क अनतानु-
बधिचतुष्कस्थावरनाम ? निर्यगानुपूर्वामनरेणमिश्रमोहोदयेननिन-
वतिरुदयेभवति अविस्तसम्यग्दशनेमिश्रमोहापहारेसम्यग्मोहनीय-
तिर्यगानुपूर्वाउदयेचतुरशीनि देशविस्तारप्रत्यारयानचतुष्टयवै-
क्रियद्विकदुर्भगानादेयायश निर्यगानुपूर्वालक्षणदशप्रकृत्यपगमेच-
तुरशीति उदयेमाप्यते सप्ततिग्रयेअनादेयोदय विवक्षितोपि
“ आइइज्जासञ्चलोगगिऊवउ ” वाग्योगप्रत्ययोदयत्वेनयोगरोध-
कालेगृहीतत्वात् वाग्योगरहितानभवति सप्ततिवाक्याशयोप्यज्यएव
जानति मण्डपुत्तिमनुयगतौचतुराधिकशनउदयेभवति तत्रजानाव-
रणादिसप्तकर्मसुतिर्यगनरकदेवायुस्तरेणद्विपचाशत् नाम्नस्तुनरग-
त्यानुपूर्वालक्षणद्वयपचेंद्रियज्ज्ञानि शरीरपचक उपागत्रयसहननपदक
वर्णादिचतुष्टय स्वगतिद्विक आतपस्पृथिवीकायोदयान् उद्योत-
स्यतिर्यग्प्रत्ययत्वात् तयोरभावेप्रत्येकसप्तक प्रसदशकस्यावरसूक्ष्म-
साधारणवर्जप्रकृतिसप्तक एवद्विपचाशत्उभयमीलनेचतुरधिकशन
उदयेओच सभाप्यते तत्रमिथ्यात्वे आहारकद्विकजिननाममिश्र-
मोहसम्यग्मोहाभावेननवतिरुदयेभवति सास्वादनेमिथ्यात्वापर्याप्त

विनासस्तनयतिरुदयेभवति मित्रेअनतानुचिचतुष्टयमनुप्यानुपूर्वा-
मिश्रोदयेनचनिनयतिरुदयेभवति सम्यक्त्वेमिश्रभावेसम्यग्मोहमनु-
प्यानुपूर्वायुक्तेचतुर्नयतिरुदयेभवति देशविस्तेद्वितीयकपायचतुष्क
मनुप्यानुपूर्वा १ वैक्रियद्विकदुर्भगानादेयायशब्दक्षणदुर्भगनिक एव
१० दशप्रकृत्यपगमेचतुरशीतिरुदयेभवति प्रमत्तेतृतीयकपायच-
तुष्क नीचैर्गोत्रइतिपचकापगमेआहारकद्विकोदयेचएकाशीति उदये-
प्राप्यने अप्रमत्तेपदसप्तति अप्रवेद्वामसति अनिरुचौषइषष्टि एव-
यायनूअयोगिगुणेद्वादशओषोदयवत्भाजनीय ॥ २७ ॥

द्वयार्थ — नारकीर्णामागणाए इगुण्याणसीनो उदय छे देव-
गतिमार्गणाये चोरासीनो उदय छे, एकद्वीयमार्गणाये अंसीप्रकृ-
तिनो उदय छे, निर्येचगनिमार्गणाये एकसोसातनो उदय छे,
मनुष्यगते एकसोवेनो उदय छे ॥ २७ ॥

विगलेदुसीईचउदससय, पचेदिएसुपुढविवणे । ७
गुणसीईतेउदुगे, सगसयरिजलमिअडसयरी ॥ २८ ॥

टीका—विगलेदुसीइ इत्यादि । विगलेद्वित्रिचतुरिन्द्रियल-
क्षणेमार्गणात्रयेद्वाशीतिरुदयेओव भवति ज्ञानावरणपचरुदर्शना-
वरणनयक वेदनीयद्विकमोहनीयस्यचतुर्नयति सम्यग्मोहमिश्र-
मोहपुरुषस्त्रीवेदलक्षणप्रकृतिचतुष्टयवर्जातिर्यगायु नीचैर्गोत्रअन-
रायपचकनाम्नस्तुतिषाद्विकद्वीन्द्रियजातिऔदारिकनैजसकर्मणलक्ष-
णशरीरत्रिकऔदोरिकोपाग सेगर्तहुडकसस्थानअशुभविहायोगति

* पाठातरे

गणसीदगीसयरिगइतसिसयम्रिसगसयरि

वर्णादिचतुष्टयउच्च्वासोद्यतायुरुत्तुनिर्माणोपपन्नपराधानपटक सु-
भगेआदेयमतरेणप्रसपदकस्यावसुक्ष्मसाधारणत्रयविनास्थावरसप्तक
मिनिपचविंशत्मीलनेद्वाशीति ओद्योदय प्राप्यते अत्रमिध्यात्वे-
द्वयशीति सास्वादनेमिध्यात्वापयाप्तद्वयविनाअशीति एवर्नीद्रि-
येतुत्रीद्विपजाति चतुरिन्द्रियेतुचतुरिन्द्रियजातिग्रहणेनशेष द्वी-
न्द्रियवत्वाच्च चउद्दशसयपचेन्द्रियेसुत्तिपचेन्द्रियमार्गणाया चतुर्द-
शाधिकशनउदयेभवति तत्रसप्तकर्मणा पचपचाशत्नाम्नस्तु एकेन्द्रि-
यादिजातिचतुष्टयाभावेस्थाप्रसुक्ष्मसाधारणातपाभावेचशेषकोनपष्टि-
रुदयेप्राप्यते तदुभयमीलनेचतुर्दशाधिकशनभवतिओद्यत मि-
ध्यात्वेआहारकद्विकमिश्रमोहसम्यग्मोह जिननामलक्षणप्रकृतिप-
चकाभविनवाधिकशनसास्वादनेमिध्यात्वापर्याप्तनरकानुपूर्वोलक्षण-
प्रकृतिप्रयमतरेणपटविकशनभवतिमिश्रेतुअननानुप्रविचतुष्कानुप-
ूर्वात्रिकापगमेमिश्रमोहमीलनेचशनमेवोदयेप्राप्यते अविरतिसम्यग्-
दर्शनेचतुराधिकशनदेशविरतेसप्ताशीति एवसर्वगुणस्यानकेषुओद्यो-
दयप्रद्व्याच्च पुढविवर्णेगुणसीई तत्रपृथ्वीकायमार्गणाया एकोना-
शीति जानावरणीयपचकदर्शनावरणीयनवक वेदनीयद्विकमोहनीय-
चतुर्विंशति त्रियगायु नीर्धर्गोअनरायपचकनामकर्मण त्रिय-
गाद्विक एकेन्द्रियजाति १ शरीरनिक्कुडकसस्थानवर्णादिचतुष्टय
प्रत्येकसप्तकप्रसुस्वादेयविशेषपदक साधारणदुस्वरविनास्थाप्रसुक्ष्म-
एवद्वानिंशत् अत्रपरवातोदयागीरस्तु कमग्रयाशयापेक्षयाज्ञेय ।
वर्णेत्तिवनस्पतिकायेपिपूकानाशीतिरेवोदयस्तथाप्ययमेद सप्तक-
र्मणासप्तचत्वारिंशत्नामासुआतपोदयाभावेसाधारणोदयेचद्वानिंशत् ।
आतपोदय पृथियामेवभवति मिध्यात्वेएकोनाशीति सास्वादने-
सुक्ष्मअपर्याप्तमिध्यात्वाभावेपचसप्तति प्राप्यते अत्रापयाप्ताभा-
वम्लुल्लाप्यपर्याप्तापेक्ष्य आतपोदयस्तुपर्याप्तानांतत्पयाप्तत्वं सास्वा-

दनेनभवनि तेननरयागम वनस्पतिकायप्रत्ययेएकोनाशीनामि-
ध्यात्वेएकोनाशीनि सारवादनेगृहमभिरमिध्यान्वाभायेपचसप्तनि
एगुणम्यानद्वयतुमयेननरपन्यासाधारणनस्पत्यातुमिध्यात्वमे-
धभवनि सपरीअपकायेसगसयसतिसप्तसप्तनिस्दयेभवनि तसप्त-
कर्मणासप्तयारिशन्नाम्नस्तुतिर्येगदिक एकेन्द्रियजातिशरीरनिक
हुडकसम्पानवर्णादिचतुष्टयप्रत्येक पचक सप्तगुस्यसुभगादेय-
विनाशेषपदक साधारणदुस्वरात्रिकविनाशेषसप्तक एवएकनिशनुसर्व-
मीलनेसुसप्तनि मिध्यात्वेसप्तसप्तति सारवादनेसुधमापर्याप्तमिध्या-
त्वविनाचतुसप्तति तेजस्कायलक्षणामार्गगायासप्तकर्मणा सप्तचन्द्रा-
रिशन्नाम्नस्तु तिर्येगदिक एकेन्द्रियजातिशरीरनिक हुडकवर्णादि-
चतुष्टयउच्छवासाशुक्लबुनिर्माणोपमानपराजातवादपर्याप्तप्रत्येकस्थि-
रशुभलक्षणपचक साधारणदुस्वरात्रिकविनाशेष रथापरपदकएवउभयमील-
नेपदसप्तति मिध्यात्वेनृषष्टसप्तति अनिलतित्राशुकायलक्षणामार्गगा-
या त्रैक्रियशरीरोदयगर्जनकोनर्जितसप्तसप्तति माप्यते ॥२८॥

टिपार्थ — विकलेन्द्रिनो द्यासीनो उदय छे पचेन्द्रिमार्ग-
णाये एकसोर्धादनो उदय छे पृथ्वीकाय तथा वनस्पतिकायने
इगुण्यासीनो उदय छे तेजकाय वायुकायने सनहत्तरिप्रकृतिनो
उदय छे अपकाये अठहत्तरिप्रकृतिनो उदय छे ॥ २८ ॥

सत्तरससयतसमि, इगलाअभवदुअणाणमि । ७

मणयोगकसाएसु, विभंगचखूसुनवगसयं ॥ २९ ॥

* (पाठान्ते)

अभववअन्नाणसत्तरअहिअसय ।

टीका—सत्तत्ससय इत्यादि । तसकायलक्षणमार्गणायासप्त-
दशाधिकशनप्रकृतिनाओवेउदयोभवति तससप्तकर्मणापचाशान्ना-
म्नस्तु एकेन्द्रियजातिआनपस्थावरमूक्षमसाधारणलक्षणप्रकृतिपचक
नास्तिशेषाद्वापष्टि उभयमीलनेसप्तदशाधिकशनउदयेओवत प्रा-
प्यते तत्रमिथ्यात्वेजिननामाहारकद्विकमिश्रसम्यग्मोहाख्यप्रकृतिप-
चक विनाद्वादशाधिकशनसारयादनेतुमिथ्यात्वापर्याप्तनरकानुपूर्वील-
क्षणत्रयमनरणनवाधिकशनउदयेभवति मिथ्रेजननातुत्रविचतुष्टयानु-
पूर्वीनिरविकल्पिकाभावे मिश्रमोहनीयप्रक्षेपेचमृतीनाशनउदये-
प्राप्यते अविरतसम्यग्दर्शनेचतुरधिकशतदेशविस्तेसप्ताशीति एव
ओयोदयवन्त्यावद्दुयोगगुणस्थानकलापज्ज्ञेय अभयमार्गणायाअज्ञा-
नर्थिकमार्गणायासप्तदशाधिकशनओवेउदयोभवति मिश्रमोहसम्य-
ग्मोहजिननामाहारकद्विकविनासप्तदशाधिकशनउदयेप्राप्यते मण
योगनिमनोयोगमार्गणाया एकेन्द्रियादिजानिचतुष्क स्थावरचतुष्क
आनुपूर्वी चतुष्कानपलक्षणत्रयोदशविनानवाधिकशनओयोदयेभ-
वति मिथ्यात्रेजिननामाहारकद्विकमिश्रसम्यग्मोहविनाचतुराधिक-
शतभवति सास्त्रान्नेमिथ्यात्वा विनाअधिकशनभवति मिथ्रेत्वन-
तानुत्रविचतुष्कविनामिश्रमोहनीयक्षेपेचशनउदयेभवति सम्यग्गुणे-
तुमिश्रमोहानुदये सम्यग्मोहोदये शनमेवदेशविस्तेतुअपत्याख्यानच-
तुष्टयनरकगानि नैरकायुर्देवगानि देवायुर्देवगानेद्योयशोलक्षणप्रकृति
स्त्रयोदशरुमनरेणसप्ताशीतेरुदयोभवति प्रमत्तेत्वेकाशीति अप्रमत्ते-
पदसप्तति एतपावत्सयोगिगुणस्थानकेद्विचत्वारिंशदुदयेप्राप्यते ।
इति । कपायचतुष्टयेतुकोऽकपायेमानचतुष्क लोभचतुष्क जिन-
नामलक्षणप्रकृतित्रयोदशाभावेनवाधिकशन मिथ्यात्वेआहारद्विक-
मिश्रसम्यग्मोहविनापचाधिकशनसारयादनेसूक्ष्मत्रिकातपमिथ्या व-
नस्कानुपूर्वीविनानवनवति प्राप्यते एव गुणस्थानकेषुअनिरुति-

धारयावन्तुक्त यमानकषायेप्येयमायाकषायेप्येयगुणस्थानदशकषा-
 वन्वाच्य रचनामकषायनोअन्येनिगार्यातेचचुदर्शनमार्गणायाचजा-
 निन्तुक्त स्यात्तत्तुष्कानुपूर्वीचतुष्कानप जिननाममतरेणचचु-
 दर्शनेनयाधिकज्ञान मिथ्यात्वेआहारकद्विकसम्पत्स्वमोहनीयमतरेणप-
 चाप्रिकृशानगारयादनेमिथ्यात्वविनाचतुरप्रिकृशान मिश्रेअननानुपवी-
 चतुष्टयचतुरिन्द्रियजातिलक्षणपचकापहारेमिश्रमोहक्षेपेशान सम्यग्-
 दर्शनेमिश्राभावेसम्यग्मोहनीयउदयेशान देशेसप्ताशीति एव क्षीण-
 मोहपायत्तान्य विभगज्ञानेसम्यग्मोहनीयजानिचतुष्क स्यात्तत्त-
 तुष्काहारकद्विकज्ञानपजिननामरूपप्रवृत्तिनयोदशविनानयाधिकज्ञान-
 ओवेभगवत्पामनुपनिर्गमानुपूर्वीउदयकालेविभगप्रतिपेय कर्म-
 मयेतुआदारिकमिश्रयोगोदयज्ञानेनअप्रिकृशान मिथ्यान्नेमिश्रमोह-
 नीयविनाअष्टाप्रिकृशान मिथ्यात्वनरकानुपूर्वीविनापडाविकृशान मि-
 श्रेअननानुपवीचतुष्टयातुष्टीनयाभावे मिश्रमोहनीयक्षेपेशानउदये-
 भवति ॥ २९ ॥

ट्कार्थ — एकसो सत्तरनो उदय वसने विषे एकैन्द्रियआतप
 धारर सूक्ष्म साधारण विना एकसो सत्तरनो उदय छे, नसकाय-
 मिथ्यात्व अभयमागणाय वे अज्ञानमार्गणाय एकसो सत्तरनो
 उदय छे, मिश्रमोहनी ? सम्यक्त्वमोहनी २ जिननाम ? आ-
 हारक ? आहारकमिश्र २ ए पाच नयी मनोयोगने विषे
 कषाय ४ ने विषे विभगने विषे चतुदर्शनने विषे पद्मलेइयले
 विषे एकसो नयनो उदय छे तिहा मनोयोगमे जानि ४ धावर
 ४ आनुपूर्वी ४ आतप ए तेरनो उदय नयी, कषाय ४ मे
 अत्र बार कषाय जिननाम विना विभगने चतुदर्शननो पद्मले-
 इयाने जानि ४ धारर ४ आनुपूर्वी ४ आतप विना ॥ २९ ॥

वयणेपारहीयसय, व्यीतिनाणेसुओहिदसेअसम्म ।
दुगिच्छसयउदओ, उवसमगेतिगसयउदओ ॥३०॥

टीका—वयणेपारहीयसय । वयनयोगेसप्तकर्मणापचपचा
अनुनामकर्मणस्तुगतिचतुष्टय एकेन्द्रिय विनाजातिचतुष्कशरीरो-
पागसह सस्यानवर्णादिचतुष्कस्वगतिद्विकआनपमनरेणप्रयेकसप्तक
असदशक लक्ष्यपर्याप्तापेक्षयाम्यावरचतुष्कमनरेण स्थिरादिपदक
एवसप्तपचाशन् एकेन्द्रियजात्यानपानुपूर्वस्यावरचतुष्कमनरेणगर्व-
मीलनेद्वादशाधिकशत तनोमिध्यात्वेलिनाहारक द्विकमिथ “सम्य-
ग्मोहपचरहित सप्ताधिकजन तन् मिध्यात्परहित षट्धिकसास्या-
दनेतदेवानतानुगन्वित्रिकलनिकरहित मिथमोहयुक्तचमित्रेनदेवमि-
थमोहरहित सम्यग्मोहयुक्त जन सम्यग्दर्शने तदेवाप्रत्यारयान-
चतुष्टयदेवगत्यायु नरकगत्यायु वक्रियशरीरोपागलक्षणपदक हु-
र्भगानादेयायशोरूपनिकमिनिनयोदशापगमेसप्ताशीति साएवनि-
र्भगत्यायुर्नीचैर्गोत्रोत्रोत्रप्रत्यारयानरूपाष्टकानुदये आहारकद्विरो-
दयेष्टकाशीति, एवमयोदशावज्ज्ञेय तथा व्यीतिनाणेसुओहिदसे
असम्मदुगिच्छसयउदओइतिस्त्रीवेदेजाननिकेअवधिदर्शनेक्षयोपशग-
क्षामिकलक्षणेसम्यग्दर्शनद्वयेएवमार्गणासप्तक, उअहीयत्तिषट्अ-
धिकशतउदयेओत्र प्राप्यते तनस्त्रीवेदमार्गणायासप्तकर्मसुपुरुषन-
पुसकवेदनरकावृषिविनाद्विपचाशन्, नामकर्मणस्तुनरकगत्यायुष्व-
द्वय एकेन्द्रियादिजातिचतुष्टयस्यापरमूक्षमसाधारणनिक आनपना-
मजिननामाहारकद्विकनयोदशक विनाचतु पचाशन्उभयमीलनेषट्-
धिकशतउदयेओव तदेवमिथसम्यग्मोहद्वयापगमेमिध्यात्वचतु-
ष्टयधिकशतनदेवमिध्यान्वापर्याप्तद्वयाभावेमास्वादनेद्व अधिकशतनदेवान-
तानुगन्विआनुपूर्वजयानन्दयेमिथोदयेत्रयणमतिरुदयोमिथेप्राप्यते ।

साएवमिश्रमोहापगमेसम्यग्मोहानुपूर्वविषयोदयेचनवनवति सम्प-
 ग्दर्शनेसाएवाप्रत्याख्यानचतुष्टयदेवत्रिकदुर्भगात्रिभैकियद्विकनरति-
 र्यंगानुपूर्वलिक्षणचतुर्दशापगमेपचाशीति देशविरतिगुणस्थान-
 केउदयोभवति । साएवप्रत्यारख्यानचतुष्कलीर्धगांशोद्योततिर्यग्गति-
 तिर्यगायुर्लक्षणाष्टानुत्प्रेससप्तति प्राप्यते, अप्रमत्तेस्थानाद्वित्रि-
 काभायानुचतु सप्तनि अपूर्वकरणेअतिमसहनननिकसम्यग्मोहनीया-
 पगमेसप्तनि, अनिरुतिबाहरेहास्पत्काभावात्चतु पष्टिरुदयेभ-
 यति तत्र परदेशभावेत्वष्टसप्तनि स्तथा ज्ञाननिकावधिदर्शनक्षयो-
 पशमक्षयिकमार्गणागुजानिचतुष्कस्थावरचतुष्कानपजिननामानना-
 नुचधिमिध्यात्वमिश्रलक्षणषोडशाभावेपडधिकशनओघोदय अवि-
 रतसम्यग्दर्शनेआहारकद्विकभावेचतुरधिकशन, देशेसप्तदशाभा-
 वानुसप्ताशीनि, गम्भीणमोहयावन्वाच्य क्षयोपशमेअप्रमत्तया-
 वत्, क्षायिकेतुजिननामक्षेपेसम्यग्मोहनीयवर्जनेषडधिकशनअमो-
 गिगुणयावन्वाच्यम् ॥ उपशमेउपशमसम्यग्मार्गणायाक्षयोपशम-
 प्रायोग्यषडधिकशतेआहारकद्विकसम्यग्मोहनीयाभावेअधिकशतओ-
 घेप्राप्यते, देशेऽशीति प्रमत्तेतत्रस्थानाद्विनिकापगमेपचसप्तति
 एवउपशातमोहयावन्वाच्यम् ॥ ३० ॥

ट्वार्थ —वचनयोगे एकसोवारानो उदय जातिएकेन्द्रि ?
 धार ४ आनुषर्वाआतप एहनो उदय नयी स्तवेदने विपे वेद
 २ जानि ४ आहारक २ आनुषर्वा ४ थावरसूक्ष्म साधारण
 ३ आनप एव १६ प्रकृति विना एकमोहनो उदय छे, तीन
 ज्ञान, अवधिदर्शन, क्षयोपशमसमकिन ? एटली मार्गणाये जाति
 ४ थावरसूक्ष्म अपर्याप्तनाम साधारण ३ आनप ? जिननाम ?
 जननानुचधि ४ मिध्यात्व ? मिश्रए १६ विना १०६ प्रकृ-

निनो उदय छे इहा अपर्याप्तपणो कार्दण ते लब्धिअपर्याप्तो-
गवेण्यो छे उपशम समकिन एकसोछ मव्येयी खविद ? आ-
हास्काद्विक २ ए तीन कार्दये तेवारे एकसोतीननो १०३ नो
उदय छे ॥ ३० ॥

मिच्छतिगिदेससुहमे, सठाणुदओअपुरिसिअट्टसय०
मणनाणेइगसीई, केउलिजुअलेवयालीस ॥ ३१ ॥

टीका—मिच्छतिग इत्यादि ॥ मिथ्यात्वेसम्यग् मिश्रमोह-
जिनाहारकाद्विकोदयाभावेसप्तदशाधिकशतउदयेप्राप्यते, सास्वादने-
एकादशाधिकशनउदयेप्राप्यते, मित्रेशनप्राप्यते देशेसप्ताशीनि उद-
येप्राप्यते, सूक्ष्मसपरायेपष्टिरुदयेप्राप्यते, सगतिस्वकड्ढतिस्वस्वगुण-
स्थानप्रायोग्योदया प्राप्यते, पढेनपुसकवेदलक्षणेसोलइनिपौडशा-
धिकशनउदयेओघ प्राप्यते, देवत्रिक वेदत्रिक जिननामोदयरहित
भवति, मिथ्यात्वेसम्यग्मिश्रमोहोहारकाद्विकरहितद्वात्राशाधिक शन-
प्राप्यते, तदेवसूक्ष्मत्रिकातपमिथ्यात्वनरकानुपूर्वोविनाषडाधिकशन-
सास्वादनेप्राप्यते, अननानुबधिस्यारंकेद्रियादिजातिचतुष्कानु-
पूर्वोतिर्यगानुपूर्वोत्रिकानुदयेमिश्रमोहोदयेपचनवति साएवमिश्र-
मोहानुदये सम्यग्मोहोदये आनुपूर्वोप्रक्षेपेचअष्टनवनवति प्राप्यते
द्वितीयकपायमनुष्यानुपूर्वोतिर्यगानुपूर्वो नरकत्रिकैरक्रियाद्विकदुर्भ-
गत्रिकाभावेचतुरशीति प्राप्यते एउप्रमत्तेएकोनाशीनि अप्रमत्ते-
सप्तति अप्रैण्णवीनसप्तति अनिवृत्तौतुषष्टि एववाच्य पुरिसिति-
पुरुषवेदमार्गणाया जानिचतुष्कस्थावरसूक्ष्मसाधारणातपनरकत्रिक-

* (पाठांतरे)

सगसढेसोलपुरिसेअ ।

જિનનામઅન્યવેદદ્વયાભાષેઅષ્ટાધિકશતઓવોદય પ્રાપ્યતે, ગુણ-
સ્થાનક્રમશ્ચમિધ્યાત્વે આહારાદિકસમ્યગ્મોહમિશ્રમોહાભાવેચતુરત્રિ-
કશતસાસ્વાદનેમિધ્યાત્વાપર્યાપ્ત ત્રિનાશ્ચત્રિકશતમિશ્રઅનતાતુત્રવિ-
આતુપ્રત્યાનિવિનામિશ્રમોહદ્વક્ષેપેચપણ્ણતિ સમ્યગ્દર્શનેમિશ્રમોહા-
ભાષેસમ્યગ્મોહાનુપૂર્ણત્રિકલ્પેનતિ, દેશવિરતીઅપત્યાખ્યાનીય-
વૈક્રિયદ્વિકદેવનિક્રમનુન્યાતિર્યગાનુપૂર્ણદુર્ભગનિક્રૂપધતુર્દશન્યપગ-
મેપચાશીતિ પ્રમત્તેષ્ફોનાશીતિ અપ્રમત્તેચતુ સસતિ અપૂર્વેસ-
સતિ અનિરૂત્તિવાદરેચતુ પાષ્ટિ ઇતિનેય મળનાળેતિ મન પર્યવજ્ઞાને
પુકાશીતિ પ્રમત્તગુણસ્થાનોદયયોગ્યાતન ક્ષીણમોહયાગ્જ્ઞેય
કેવલજ્ઞાનકેવલદર્શનલક્ષણેમાર્ગણાઢ્યેદ્વિચત્વારિંશત્તુ નયોદશગુ-
ણસ્થાનોદયેચતુર્દશેતુદ્વાદશ ॥ ૩૧ ॥

ટપાવ — મિધ્યાત્વ ? સાસ્વાદન ? મિશ્ર ? દેશવિરતિ ?
સૂક્ષ્મસપરાય પુટલી માર્ગણાણા નામગુણઠાળે જે કહી તે પ્રકૃ-
તિનો ઉદય છે, મિધ્યાત્વે ૧૧૫૦ પુરુસો સત્તરનો સાસ્વાદને
૧૧૦૦ અગીયાર ૧૧૧૦ ઉદય છે, મિશ્રે ૧૦૦ નો પ્રકૃતિ ઉદય
છે, દેશવિરતીમે ૮૭ સત્યાસી પ્રકૃતિનો ઉદય છે, સૂક્ષ્મસપરાયે
૬૦ સાઠ પ્રકૃતિનો ઉદય છે, પુરુષવેદ ૧૦૦ આઠનો ૧૦૮
ઉદય છે, જાતિ ૪ થાવર ૪ આતપ ? જિનનામ ? નરક ૨
વેદ ૨ ૫ ૧૫ પ્રકૃતિ નથી મન પર્યવજ્ઞાને ઇચ્છાસી પ્રકૃ-
તિનો ઉદય છે, જે છઠા ગુણઠાળે છે તે લેવી કેવલજ્ઞાન
કેવલદર્શનની વેતારીસ પ્રકૃતિનો ઉદય છે, તેમા સયોગી ગુણ-
ઠાળા મળ્યે ઉદય છે તે લેવી ॥ ૩૧ ॥

પરિહારેઅઢસયરિ, સામર્થ્યેએસુ હુતિઙ્ગસોઙ્ગ ।
સઢ્ઢોઓઅહસ્વાણ, ઙ્ગવીસસયઅચમ્પુમ્મિ ॥૩૨॥

टीका—परिहारेअडसयरित्वादि परिहारविशुद्धिचारित्रेअष्ट-
सप्ततिस्तत्रप्रमत्तयतिप्रायोग्यैकाशीतिन खीवेदाहारकद्विकापगमे-
अष्टसप्तति साएवस्त्यानद्विजिकागानेचसप्ततिरप्रमत्तेभवति, सामा-
इयछेएसुत्ति सामायिकेछेदोपस्यानीयचारित्रद्वयेएकाशीति प्रमत्त-
यतिप्रायोग्याउदयेभवतिओव प्रमत्तेचअप्रमत्तादौओचोदयवत् स-
द्धाओइतियथारूयानचारित्रेषष्टिप्रकृतीनामुदयेओव तत्रएकोनषष्टि-
रुपशातमोहप्रायोग्याजिननामयुक्ताषष्टिर्भनतिओचेतत्रोपशातमोहे-
एकोनषष्टि क्षीणमोहेसप्तपचाशन् सयोगिकेवल्लिगुणेद्वाचत्वारिंशन्
अयोगिगुणेद्वादशउदयेभवन्ति अत्रशुद्धदर्शनेजिननामाभावात् एक-
विंशत्यधिकशान ओव उदयेभवतिमिथ्यात्वादारभ्यक्षीणमोहपर्यन्त-
ओचोदयवद्भावनीयम् ॥ ३२ ॥

ट्वार्य—छठा गुणठाणाप्रत्ययी ८१ इरूपासी प्रकृतिनो
छे ते मये खीवेद ? आहारक काढीए तेवारे परिहारविशुद्धि-
चारित्रमे अठहत्तरि प्रकृतिनो उदय छे, सामायिक ? छेदोप-
स्थापनीयचारित्रे छठा गुणठाणावालाने इरूपासीनो उदय छे,
यथारूपातचारित्रे साठ प्रकृतिनो उदय छे, इगुणसद्धा इग्यारमे
उदय छे, ते मये एक जिननाम भेलिये तेवारे साठ घाइ,
अचशुद्धदर्शनमे जिणनामकर्म विना एकसो एकवीसनो उदय छे
॥ ३२ ॥

अजए इगुणीससय, आइतिलेसेगवोसयुअसयग ।
एगारनवयदसहिय, सयचत्तेउतिगेनेय ॥ ३३ ॥

टीका—अजएइगुणीससयइत्यादि अजयेअविरतिमार्गणाया-
आहारकद्विकजिननामोदयरहिता एकोनविंशत्यधिकशानप्रकृत्य

ओवोदयेभवति, मिथ्यात्वेमिश्रमोहसम्यग्मोहविनासप्तदशाधिक-
 सास्वादने १११ मिश्रे १०० अविरते १०४ भवति आदिलेश्या-
 त्रयेकृष्णनीलकापोतलक्षणेजिननामोदयाभावात् एकाविंशत्यधिक-
 शतप्रकृतीनाओव एवप्रमत्तयावतृवाच्यएगारेत्यादितेजस्त्रिकेतेजो-
 लेश्यामार्गणायानरकायु विनाचतु पचाशत्सप्तकर्मप्रकृतय नाम्न-
 स्तुनरकाद्विकविकलत्रिकापर्यासमृक्षमसारणातपजिननामरहिता सप्त-
 पचाशत्उभयमीलनेएकादशाधिकशतओवोदय मिथ्यात्वेमिश्रमो-
 हसम्यग्मोहाहारकविनासप्ताधिकशतसास्वादनेमिथ्यात्वविनापडधि-
 कशतमिश्रे अनतानुबधिचतुष्कानुपूर्वात्रिकैकेंद्रियजातिस्थावरनामा-
 भावेमिश्रोदयेचअष्टनवति अयतेमिश्रमोहानुदयेसम्यग्मोहानुपूर्वा-
 त्रिकमीलनेएकाधिकशत देशविरतौचतुर्दशापगमेसप्ताशीति प्रमत्ते-
 एकाशीतिरप्रमत्तेपट्सप्ततिरितिज्ञेय पञ्चलेश्यायातेजोलेश्याप्रायोग्यै-
 कादशाधिकशतप्रकृतौएकेंद्रियजातिस्थानरनामाभावेनत्राधिकशतओ-
 घेमिथ्यात्वेपचाधिकसास्वादनेचतुरधिकशतमिश्रेअष्टनवति अवि-
 रतसम्यग्दर्शनेएकाधिकशतदेशविरतेसप्ताशीति, प्रमत्तेएकाशीति
 अप्रमत्तेपट्सप्तति इतिवाच्य शुक्लेश्यायादशाधिकशतओघन उद-
 योभवति जातिचतुष्कस्थानचतुष्कातपनरकनिकाविनादशोत्तरशत-
 ओघेमिथ्यात्वेसम्यग्मिश्रमोहाहारकाद्विकजिननामविनापचोत्तरशत-
 सास्वादनेमिथ्यात्वविनाचतुरधिकशतमिश्रेअनतानुबधिचतुष्कानुपूर्-
 व्वात्रिकाभावेमिश्रमोहक्षेपेचअष्टनवतिर्भवति सम्यग्दर्शनेमिश्रमोहा-
 भावेसम्यग्मोहानुपूर्वात्रिकप्रक्षेपेएकाधिकशतदेशविरतौचतुर्दशाभा-
 वेसप्ताशीति प्रमत्तेएकाशीति एवसयोगिगुणस्थानपावजज्ञेय ३३॥

ट्कार्थ —अविरतिमार्गणायै एकसो ओगणीसनो उदय छे,
 आहारकजिन नाम विना ८ तिन विना आदि तीन लेश्याने
 विषे जिन नाम विना एकसो वीसनो उदय छे, नरक ३ विकल

३ सूक्ष्म ३ आतप १ जिन नाम ए विना तेजोलेदयामे एकसो
इग्यारनो उदय ए इग्यार तथा एकेंद्रीयावर १ ए विना एकसो
नवनो उदय छे, शुक्लेदयाने विषे जाति चार थावर ४ आतप
१ नग्न ३ ए बार विना एकसो दसनो उदय छे ॥३३॥

चउदससयचसन्निभु, अट्टारसअहीयसयतुआहारे ।
तणुभविदुवीससय, अणहारेअसीईनवअहीया ॥ ३४ ॥

टीका--चउदससयचसन्निभुइत्यादि सक्षिभार्गणायाएकेंद्रि-
यादिजातिचतुष्कस्थावरसूक्ष्मसाधारणातपलक्षणाष्टकोदयविनाचतुर्द-
शाधिकशतओघेभवति मिथ्यात्वेपचकमतरेणनवाधिकशतसास्वादने
अपर्याप्तमिथ्यात्वनरकानुपूर्वीविनापट्टिकगतमि त्रेअनगानुबध्यानु-
पूर्वीनिकाभापेमिश्रक्षेपेचशतउदयेभवतिनन अयोगिपर्यंतओघो-
दयवत्भात्रनीयसक्षिभार्गणायाअपर्याप्तोदयग्रहणतु सुक्कासन्नीभुसन्नि-
भुग इत्याशयानुक्त ॥ अट्टारसत्तिआहारक्रमार्गणाया आनुपूर्वीचतुष्टयो-
दयाभावात् नणदशउदयेभवति मिथ्यात्वेपचकाभावात् नयो-
दशाधिकशतसास्वादनेसूक्ष्मनिकातपमिथ्यात्वाभावात् अष्टाधिकश-
तमिश्रेअनगानुबधिजातिचतुष्कस्थावराभावेमिश्रक्षेपेचशतसम्यक्त्वे-
मिश्रेवानुदयेसम्यग्मोहोदयेचशतमेवेतिनन नयोदशाभावेसप्ताशीति
एवप्रमत्तादिपुसयोगिपर्यंतपुत्राच्य तणुत्ति तनुयोग काययोग भव-
ति भवसिद्धिकलक्षणेभार्गणाद्वयेद्वाविंशत्यधिकशत ओघेभवतिमि-
थ्यात्वादिपुओघोदयवत् अनाहारक्रमार्गणायाऔदारिकवैकियाहार-
कशरीरोपागसहननसस्थानविहायोगनिपरादानोच्चामातपोद्योतो-

* (पाठांतरे)

नवहिअदुग

पचातसुस्वरदु स्वरप्रत्येकसाधारणमिभमोहलक्षण प्रकृतिप्रिंशदनुदये-
 द्विनवति ओघेउदय सभायतेआदेयानादेयोदयस्तुस्वरोदयेप्रोक्त-
 वार्यस्यपरेश्रुतस्यादेयताभप्रतिवक्त यकालेतुआहारकत्वपश्चात्सम-
 यातरे अनाहारकत्वप्रपारस्यादेयनानादेयताचोदयेभवति अयोगि-
 गुणस्थानके च स्वरनाभोदयाभावेप्यादेयनाभोदयउक्तइतिनिदर्शनात्
 मिथ्यात्वेसम्यग्मोहजिननामातुदयेनप्रतिर्भवति, सास्वादनेसुक्ष्माप-
 र्याप्तमिथ्यात्वनरकानुपूर्वोसम्यग्मोहोदयेएकोनाशीनि सयोगिगुणे-
 भनुच्यगतिअयोगिगुणेद्वादशपंचेन्द्रियजाति १ भसत्रिकसुभगात्रिक-
 द्रुवोदयीद्वादशजिननामपेदनीयद्वयउच्चैर्गोत्रमनुष्यायु एउपचर्षिंशति
 ॥ ३४ ॥

टिप्पण्य —सजीमार्गणाष्ट जाति ४ थावर ३ आतप ए आठ
 विना एकसो चौदनो उदय छे, च्यार जानुपूर्वो विना एकमो
 अठारनो उदय छे, आहारकमार्गणामे काययोगभयमार्गणामे
 एकसो बावीसनो उदय छे, आहारकमार्गणामे काययोग भय-
 मार्गणामे एकसोबावीसनो उदय छे अनाहारकमार्गणाष्ट गुणनि-
 वेनो (बाणुनो) उदय छे शरीर ३ उपाग ३ सवयण ६ सस्थान
 ६ वर्णादि ४ वययोगनि १ परावात १ उच्छ्वास १ आतप
 १ उद्योत १ उपवात १ सुस्वर १ दुस्वर १ ए विना ॥३४॥

चउनवईअसन्निमु, उदयसामित्तमग्गणाठाणे ।
 केवलदुग्गवज्झासु, सवासुनाणविग्गुदयो ॥३५॥

टीका—चउनवईअसन्निमु इत्यादि । असन्निमार्गणायाज्ञा-
 नावरणीयपचकदर्शनावरणीयनवक वेदनीयद्विकसम्यग्मोहमिश्रमोह
 पुरुषवेदस्त्रीवेदोदयप्रिनाचतुर्षिंशति नरकायुर्देवायुर्द्वयविनाआयुर्द्वय

नीचैर्गोन अतरायपचक्र एव अष्टचत्वारिंशत्नाम्नस्तु निर्यग्मनुष्यग-
त्यानुपूर्वीचतुष्टय जानिपचक्रवैक्रियाहारकविनाशरीरओदारिकोपाग-
यमेवार्त्त १ हृडकवर्णादिचतुष्कअनुभविहायोगति सप्तवर्तीर्थ-
करपिनाप्रत्येकनसस्थावदशकण्वपचचत्वारिंशत् वैक्रियशरीरेचगृ-
हीतेचतुर्नवति असक्षिमार्गणायामिध्यात्वेपिचतुर्नवति सूक्ष्मत्रि-
कानपमिध्यात्वविनाएकोननवति सास्त्रादनेप्राप्यतेइति प्रोक्त-
उदयस्वामित्वमार्गणास्थाने, मार्गणासुकर्मोदयविषयग्रहकेवलदुगति-
केवलज्ञानकेवलमार्गणावर्जयित्वाशेषासुषष्टिमार्गणासु ज्ञानावरणी-
यातरायदशकस्योदय प्राप्यते ॥ ३५ ॥

टिप्पण्य — चउनवई चोराणनो उदय छे, असक्षीमार्गणामे
उदय छे, समकितमोहनी १ मिश्रमोहनी १ पुरुषवेद १ स्त्रीवेद
१ नरकायु १ देवायु १ नरकगति १ देवगति १ आहारक २
सघयण ५ सस्थान ५ देवानुपूर्वि १ नरकानुपूर्वि १ शुभवि-
हायोगति १ पराचात १ तिर्यकरनाम १० तथा ए मार्गणाप-
स्वामी कह्यो, केवलज्ञान १ केवलदर्शन २ मार्गणामे ज्ञाना-
रणी ५ अतराय ५ नो उदय नयी शेष सर्व मार्गणाप ज्ञाना-
वरणी ५ अतराय ५ ए दश प्रकृतिनो उदय छे ॥ ३५ ॥

दसणरोहकम्म, सुहमाहस्कायगेसुल्लुदओ ।

केवलदुगेअभावो, सेसासुनवेवउदयमि ॥ ३६ ॥

टीका—दसणरोह इत्यादि दर्शनेसामा योपयोगरूपगुणरोध-
यतीत्येवशीलदर्शनरोधदर्शनावरणीयकर्म सुहमाहस्कायगे सूक्ष्म-
सपराययधारयातलक्षणमार्गणाद्वये दर्शनावरणीयचतुष्कनिद्राप्रच-
लाद्वयप्रकृतिपदक उदयेप्राप्यते केवलदुगेकेवलज्ञानकेवलदर्शनल-

ક્ષણાયામાર્ગણાયાદર્શનાવરણીયસ્યોદયાભાવ સેવાસુઅષ્ટપચાશત્-
માર્ગણાસુદર્શનાવરણીયકર્મણોનવપ્રકૃતય ઉદયેપ્રાપ્યતે ॥ ૩૬ ॥

ટિપ્પણ — દર્શનાવરણીયકર્મ સૂક્ષ્મસપરાયગુણઠાણે યથારયાત
માર્ગણાયે દર્શનાવરણી ૪ ચતુ ? અચક્ષુ ૨ અપધિકેગ્લ ૪ ઇ
ચ્યાર આરણ નિદ્રા ? પ્રચલા ? ઇ ૬ નો ઉદય છે, કેવલ-
હુગને વિષે દર્શનાવરણીકર્મનો અભાવ છે, જેણે અઠાવનમાર્ગ-
ણાન નવનો ઉદય છે, દર્શનાવરણીયે નવે પ્રકૃતિનો ઉદય લાભે
॥ ૩૬ ॥

સવાસુવેઅણીએ, ઉદયદુગનીઅગોઅઉદયં ચ ।
નિરપ્થાવરતિરિએ, ચઝજાઈઅસન્નિઠાણેસુ ॥ ૩૭ ॥

ટીકા — સવાસુત્તિ સર્વાસુદ્વિપાદિમાર્ગણાસુ વેદનીયકર્મપ્રત્ય-
યાઈતિવેદનીયકર્મણ પ્રકૃતિદ્વિકઉદયેપ્રાપ્યતે, નીચૈર્ગોનઉદયચેનિ-
ચપુન નરકગતિમાર્ગણાયાપૃથિન્યાદિપચસ્થાવરકાયમાર્ગણાયાતિર્ય-
ગ્ગતિમાર્ગણાયાએકેન્દ્રિયવિકલેન્દ્રિયજાતિચતુષ્કમાર્ગણાયા અસન્નિ-
માર્ગણાયાએવદ્વાદશમાર્ગણાસ્થાનેષુનીચૈર્ગોનસ્યઉદય પ્રાપ્યતે, નઉચૈ-
ર્ગોત્રોદય ઉચૈર્ગોનત્રિપાકસ્તુઅષ્ટપ્રકાર પ્રજ્ઞાપનોક્તસ્તસ્યતથામાત્રા-
ત્તનીચૈર્ગોનત્રિ પાકસ્યતતપ્રાપ્યમાણત્વાત્ ॥ ૩૭ ॥

ટિપ્પણ — સર્વમાર્ગણાએ વેદનીયકર્મની બે પ્રકૃતિનો ઉદય
છે, શાતા ? અશાતા ૨ એ બે જાણવી, નીચગોત્રનો ઉદય છે
એ માર્ગણાએ તે કહે છે, નરકગતિયાવર પાચમે તિર્યચગતિ એકેન્દ્રી
વેદી તેન્દ્રી ચૌરેન્દ્રી એ વહીયે, ચ્યાર જાતિ અસન્નિમાર્ગણા વિષે
એક નીચગોત્રનો ઉદય છે એવ ॥ ૩૭ ॥

मणनाणकेवलदुगि, सजमपणगेसुउच्चउदयोत्ति ।
सेसासुगोयजुअल, देसअसन्नोसुआउदुग ॥ ३८ ॥

टीका—मणनाण इत्यादि मन पर्यवज्ञानकेलद्विकसयमपचैक-
लक्षणासुमार्गणासुउच्चगोत्रोदय नीचगोत्रोदयस्यपचमेगुणस्थाने
प्राप्यतेसर्वथैवनिवृत्तत्वात् शेषासुद्विचत्वारिंशत्मार्गणासुगोन्यगल-
उच्चगोत्रनीचगोत्रलक्षणप्रकृतिद्वयउदयेप्राप्यतेइति आयु कर्मविषयेतु
देशविरतिमार्गणाअसंज्ञिमार्गणामुआउदुगानिर्गमनुष्णायूरुपआयु-
द्विकउदयेप्राप्यते ॥ ३८ ॥

टिप्पणी—मन पर्यवज्ञान ? केवलज्ञान ? केवलदर्शन पाच
सयम एटली मार्गणाए एक उच्चगोत्रनो उदय छे एव ? शेष
मार्गणाइ उच्चगोत्र नीचगोत्र बे कर्मनो उदय छे, देशविरति
मार्गणाइ तथा असंज्ञिमार्गणाइ आऊखा २ नो उदय छे, एक
निर्गमनो एक मनुष्यनो ए वे आऊपानो उदय छे ॥ ३८ ॥

गईजाईचउसुथावरि, सयममणनाणकेवलदुगमि ।
एगतेउतिगेसु, वेयतिगेतिन्निउदयाई ॥ ३९ ॥

टीका—गईजाईचउसु इत्यादि गतिर्नरकादिस्तरएकेकआयु
उदयेप्राप्यते, तनरकगनोनस्कायु तियगनोतिर्गमायु मनुष्यगनो-
मनुष्यायु देवगनोदेवायु उदयेप्राप्यते जातिषुएकेन्द्रिय द्वीन्द्रियत्री-
न्द्रिय चतुरिन्द्रियलक्षणासुचनसुपुथावरित्तिपृथ्यादिपचस्यावरकायमा-
र्गणामुएकतिर्गमायु उदयेप्राप्यते, सयमपचकेसामायिकादिकेमन प-
र्यवज्ञानेकेवलज्ञानदर्शनद्विकाष्टमार्गणासुएकमनुष्यायुर्लक्षणउदयेप्रा-
प्यते तेउनिगेतेजोपद्मलेदयापुष्पलेदयालक्षणेलेदयात्रिकेनस्कासुर्वि-

નારીગિનરતિર્યગ્દેવલક્ષણાન્યાયુપિઉદયેપ્રાપ્યન્તેયેયતિમેતિયેદનિયે-
નોગિરીગિઆયુ પિઉદયેમવન્તિનપુસકરેદેદેવાયુર્વિનારીગિસ્ત્રીયેદેપુરુ-
પયેદેનરકાયુ વિનારીગિઆયુપિઉદયેપ્રાપ્યતે ॥ ૩૯ ॥

ટિપ્પણ — ગતિ ચાર ને પોના ૨ નો એક આઝ્વાનો
ઉદય છે જાતિ ચારે એકેન્દ્રિ, ત્રિકલેન્દ્રિ, પૃથ્વીને વિષે એક
તિર્યચ આઝ્વાનો ઉદય છે થાવર પાંચમે એક તિર્યચાયુનો
ઉદય છે સપ્તમ ૫ મનપર્યયજ્ઞાન, કેવલજ્ઞાન, કેવલદર્શન પૃથ્વી
માર્ગણાયે એક મનુષ્યાયુ ઉદય છે તેજોલેદયા, પદ્મલેદયા, શુક્લ-
લેદયામે નારકાયુ વિના ત્રીન આઝ્વાનો ઉદય છે. વેદર્તીને
ત્રીન આઝ્વાનો ઉદય નપુસકરેદે દેવાયુ વિના ૨ નો ઉદય
સ્ત્રીયેદે પુરુષયેદે નરકાયુ વિના ત્રીન આઝ્વાનો ઉદય છે ॥ ૩૯ ॥

ચત્તારિયસેસાસુ, તિરિનરિપચેન્દ્રિયોગત્તસઅજયે ।
ચરકુદુહારગલેસે, ભવસન્નીસુઅડવીસ ॥ ૪૦ ॥

ટીકા — ચત્તારિઅ ઇત્યાદિશેપાસુત્રયચ્ચિંશત્માર્ગણાસુચન્વારિ-
આયુપિઉદયેભવતિ જીવભેદેનએકજીવસ્યએકસ્મિન્ભવેએકસ્યેવાયુપ
ઉદયોભવતિઆયુ કર્મણ પ્રદેશોદય વિપાકોદયવિનાનાસ્તિ-
સત્રક્રમોપિનાસ્તિએવજેય અથમોહોદયવિભજનાહ તિરિઙ્ત્યાદિ તિ-
ર્યગ્નરગતિપચેન્દ્રિયજાતિયોગાનિક્રમસકાયાવિરતિચક્ષુરચક્ષુર્દેશનાહા-
રલેદયાપદ્મકમ યસાંજિલક્ષણાસુએકોનર્વિશતિમાર્ગણાસુમોહનીયક-
ર્મણ અષ્ટાવિંશતિપ્રકૃતય ઉદયેપ્રાપ્યતે માર્ગણોદયશ્ચમાર્ગણાગના-
'નેકજીવાપેશ એકજીવોદયસ્તુ ઉદયભગકાત્જ્ઞેય ॥ ૪૦ ॥

ટિપ્પણ — શેપમાર્ગણાયે ચાર આઝ્વાનો ઉદય છે. હવે

મોહમાર્ગણા કહે છે તિરિગાનિ મનુષ્યગતિ પચેન્દ્રિ માર્ગણાયે
તીન યોગ ઘસકાયમાર્ગણાને વિષે અવિરતિમાર્ગણાઈ ચતુ ૧
અચક્ષુર્દર્શનમાર્ગણાઈ આહારકમાર્ગણાયે લેશ્યા ૬ ને વિષે મય-
માર્ગણાયે પુરુષવેદદ્વ સજ્જીમાર્ગણાઈ મોહનીકર્મની અઠાવીસ પ્ર-
કૃતીનો ઉદય છે ॥ ૪૦ ॥

નપુવિણુદેવગઈણ, નિરણુપુરસિત્થિહીણાઈગવિગલે ।
ધાવરઅસન્નિણસુ, અસમ્મમીસાયચઠવીસ ॥૪૧॥

ટીકા—નપુવિણુ इत्यादि ॥ દેવગતૈનપુસકવેદ વિનાસ-
ત્રિંશતિમોહપ્રકૃતય ઉદયેપ્રાપ્યતે નિરણુત્તિનરકગતૌપુરુષવેદસ્ત્રીવેદ-
વિનાષદ્વિંશતિ ઉદયેદ્વગાનિએકેદ્રિય વિકલેન્દ્રિય સ્થાવરપચકા-
સશિલશ્વણાસુદશસુમાર્ગણામુપુરુષસ્ત્રીવેદવિનાષદ્વિંશતિ અસમ્મત્તિ-
સમ્પન્નમોહમિશ્રમોહવિનાચતુર્વિંશતિ ઉદયેપ્રાપ્યતે ॥ ૪૧ ॥

ટીકા—દેવગતિમાર્ગણાયે નપુસકવેદનો ઉદય નથી નરક-
મલ્લે પુરુષવેદ ૧ સ્ત્રીવેદવિના ૨૬ પ્રકૃતિનો ઉદય છે, મોહ-
નિનો એકેદ્રિય ૧ વિકલ ૩ ધાવર ૫ અસજ્જીમાર્ગણાયે નપુ-
સકવેદનો ઉદય છે, સ્ત્રીવેદ પુરુષવેદ ૫ જે વેદનો ઉદય છે
નહી, અને સમક્રીતમોહની ૧ મિશ્રમોહની ૧ ૫ ૪ વિના ધોવીસ
પ્રકૃતિમોહનીનો ઉદય છે ॥ ૪૧ ॥

વેણુદુવેઅહીણા, અધારકમાયાકસાયચઠગેસુ ।

મળનાણદુસામઈણ, ચઠદસથીહીણપરિહારે ॥૪૨॥

ટીકા—વેણુદુવેઅહીણા इत्यादि ॥ વેદત્રિકેવેદદ્વયહીનાતત્ર-
પુરુષવેદેસ્ત્રીનપુસકવેદવિનાષદ્વિંશતિ સ્ત્રીવેદેપુરુષસ્ત્રીવેદવિનાષદ્વ-
૫૧

विंशति नपुसकवेदेषुरूपमपेदविनापर्विंशति उदयेभवति क-
सायचउगेतिरूपायचनुप्रेषु क्रोधमानमायालोभलक्षणेपुननतातु-
चधिकपायद्वादशविनापोडशउदयेप्राप्यन्ते मन पर्यवज्ञानसामायिक-
छेदोपस्थापनीयचारिनेसज्वलनचतुष्कहास्यपट्टकवेदनिकसम्यग्मोह-
लक्षणचतुर्दशप्रकृतय उदयेप्राप्यते परिहारविशुद्धिरपेदविनाता-
प्यनयोदशभवन्ति ॥ ४२ ॥

ट्यार्थ — पुरुषवेदमन्वे स्त्रीवेद नपुसकवेदनी २६ नो उदय
छे स्त्रीवेदमन्वे पुरुष नपुसक विना २६ नो उदय छे नपुसक-
वेदमन्वे स्त्रीवेद पुरुषवेद विना २६ नो उदय छे क्रोधकपाय-
मन्वे मान ४ माया ४ लोभ ४ ए वार विना १६ नो उदय
छे मानमन्वे क्रोध ४ माया ४ लोभ ४ ए वार विना १६
नो उदय छे इम मायामन्वे १६ उदय इम लोभमन्वे १६
उदय छे मन पर्यव ज्ञानमन्वे सामायिकना भेद जाणवा १५
उदय छे परिहार विशुद्धिमन्वे स्त्रीवेद विना १४ उदय छे ॥ ४२

नाणतिगओहिदसे, वेअगसम्मअमिच्छअणमीसा ।
सम्मविणुदुसम्मत्ते, मीसजुआतेउमीस्सम्मि ॥ ४३ ॥

टीका—तथाज्ञानत्रिकेवधिदर्शनेवेदगतिपेदके क्षायोपशमसम्य-
ग्दर्शने अमिच्छाचिनविग्रन्ते मिथ्यात्वानतानुवधिसिध्वा इत्यनेनमि-
थ्यात्वमोहनीयअनतानुवधिचतुष्टयमिश्रमोहविनाद्वाविंशति उदयेप्रा-
प्यन्ते, दुसम्मत्तेइतिद्विसम्यक्त्वेक्षायिकोपशमलक्षणेसम्यक्त्वद्विकेसम्म
विणुइतिसम्यग्मोहनीयविनाइत्यनेनवेदकसम्यग्प्रायोग्याद्वाविंशति ।
सम्यग्मोहनीयरहिताण्काविंशति उदयेप्राप्यते उभयोरपिनिरतिचा-
रित्वात् जतिचारिताचक्षयोपशमगुणवतएवभवति मिसजुआइति-

ते उचिता एकविंशतिमिश्रमोहोदयेन युक्ता द्वाविंशतिर्मोहस्य उदय मिश्रे-
प्राप्यते ॥ ४३ ॥

टिप्पणी—मनिज्ञान १ श्रुतता १ अविज्ञान अवधिदर्शन
वेदक समकिन ए मार्गणाए मि ॥ ३ १ अनानुबधि ४ मिश्र-
मोहनी विना बावीस प्रक्रानिनो उदय छे, वे समकिनमये उप-
शान तथा क्षायिकमव्ये समकिनमोहनी विना २१ प्रकृति मोह-
कर्मनी उदय छे, मिश्रदृष्टिमार्गणाए मिश्रमोहनी भेलीइ तैवारे
बावीसनी उदय छे ॥ ४३ ॥

केवलदुग्गहरकाए, उदयाभावोअनाणतिगेसु । ७
उगसगवीसदेसे, अद्वारसगवीसमणहारे ॥ ४४ ॥

टीका—णोकेवलहम्खाए इत्यादि केवलतिकेवलज्ञान-
केवलदर्शनयथारयाचचारिणिणोनमोहोदय उपशानमोहगुणस्थाने
यथारयातचारिण्यनो। नमोहोदय सर्वथोपशातवात्प्रनिपातश्च-
स्थित्यद्वाक्षयकारणेन सत्ताम्यिनस्तेन पुन प्रादुर्भाव क्षीणमोहादियु-
मोहस्पत्रयोदयोदीरणसत्ताया सर्वथाअभारानप्रनिपात इति सुह-
मिगलोभोत्ति, सुश्रमसपरायचारिबेदगनिएकएवसज्जलनलक्षणस्थ-
लोभस्य उदय, अज्ञाननिके उगसगवीसत्तिषड्विंशति सप्तविंशति-
र्वा उदयेभवन्ति, तत्रयेषामतेमिश्रेजानमिच्छतितन्मतेसम्पगमोहमि-
श्रमोहोदयनिपाषड्विंशति, येचमिश्रेअज्ञानमिच्छतितन्मतेमिश्रेस-
म्पगमोहविनासप्तविंशति उदयेभवन्ति, देसेत्तिदेशविरतोअनानु-

વન્યપ્રત્યાખ્યાનદ્વયઋષાયાષ્ટકમિશ્રમિધ્યાત્વોદયવિનાશોષા અષ્ટાદ-
શઉદયેભવતિ, સગવીસત્તિ, અનાહારકમાર્ગણાયા મિશ્રમોહોદય
વિનાસપચ્ચવિંશતિ ઉદયેભવતિ ॥ ૪૪ ॥

ટિપ્પણ — કેવલજ્ઞાન ? કેવલદર્શન ? યથારથાત્તચારિને
મોહનીકર્મના ઉદયનો અભાવ છે, અજ્ઞાનતીનને ત્રિપે કેટલાણક
આચાર્યમતે સમક્તિમોહની ? મિશ્રમોહની ? ૫ બે વિના છવી-
સનો ઉદય છે, કેટલાણક ૮ ચાર્ય મિશ્રગુણઠાણે અજ્ઞાન ત્રીન
માને તેહને સમક્તિમોહની વિના સત્તાવીસનો ઉદય છે, અઘાર-
સગદેસવિરતિમત્તે અઘારનો ઉદય છે, અનતાનુચ્ચિ ૪ અપ્રત્યા-
ખ્યાની ૪ સમક્તિમોહની ? મિશ્રમોહની ૫ ૧૦ ઉદય નથી
તિણે ૧૮ નો ઉદય છે, અનાહારકમાર્ગણાયા મિશ્રમોહની વિના
સત્તાવીસનો ઉદય છે ॥ ૪૪ ॥

સાસાણેપણવીસ અભવમિચ્છેસમિચ્છછવીસ ।

નામસ્તપયડીઓ, ગુણઠાણવિહીઉનાયલા ॥ ૬૫ ॥

ટીકા — સાસાણે इत्यादि સાસ્વાદને દર્શનમોહનીપત્રયોદય-
વિનાપચ્ચવિંશતિ ઉદયેભવન્તિ, સાસ્વાદનસ્યોપશાતાદ્વાશત્વાત્,
અનતાનુચ્ચુદયેદર્શનમોહત્રિકાનુદયેચસાસ્વાદનપ્ચાપત્તિ । અમલ્ય-
માર્ગણાયામિધ્યાત્વોદયસહિતા પદ્ધતિશતિ મિધ્યાદર્શનમાર્ગણાયા-
મિધ્યાત્વોદયસહિતા પદ્ધવિંશતિ इत्युक्तમાર્ગણાસુઉદયસ્વામિત્વ-
મોહસ્ય, સાપ્રતનામપ્રકૃતી માર્ગણાસુઉદયત્વેનવિભજન્નાહ ॥ ૪૫ ॥

ટિપ્પણ — દર્શનમોહની ત્રીન વિના સાસ્વાદનગુણઠાણે ૨૫
પચવીસનો ઉદય છે, દર્શનમોહની અમલ્યમાર્ગણાયા તથા મિધ્યા-

ત્વમાર્ગણાયે મિથ્યાત્વમોહની મેલીયે તેવારે ૨૬ નો ઉદય છે, હરે નામકર્મની વાસઠી માર્ગણાયે ઉદયની પ્રકૃતિ કહે છે, ગડ્ડદિય ઇ ગાયાને અનુક્રમે ત્રીસ ઇપ્પત્રપત્રાસ ઇગાયા જોઢીને અર્થ કરવો ॥ ૪૫ ॥

ત્રીસઅડ્ડપત્રાસા, દુસુતીત્રીસ(ચડતિગત્રીસ)તિગે-
સુપણત્રીસ ।

ગુણસઢ્ઠીદુગત્રીસ, ઇગત્રીસદોસુત્રીસચ ॥૪૬॥

ટીકા—ત્રીસઅડ્ડતિ ॥૪૭॥

ટ્યાર્થ —નરકગતિઇ ત્રીસ પ્રકૃતિનો ઉદય છે તિર્યચગણિઇ અઢ્ઢાવન નામકર્મનો ઉદય છે મનુષ્યને પચાશ નામપ્રકૃતિનો ઉદય છે, દેવગણિઇ તેત્રીસ પ્રકૃતિનો ઉદય છે ચેન્દ્રી, તેન્દ્રી, ચોરેન્દ્રીય ઇ ત્રીન માર્ગણાઇ ૩૫ પ્રકૃતિનો ઉદય છે પચેન્દ્રિને ગુણસઠિનો ઉદય છે પૃથ્વીકાયને ઘત્રીસનો ઉદય છે, અપકાયને ઇગત્રીસનો ઉદય છે તેડકાયને વાડકાયને ત્રીસ પ્રકૃતિનો ઉદય છે ॥ ૪૬ ॥

ઘત્રીસા(દુગત્રીસા)વાસઢ્ઠી, ચડસગસઢ્ઠી(પત્રા)ત-
હેવસગસઢ્ઠી ।

છપત્રાચડપત્રા, ચડસઢ્ઠીચડસુછાસઢ્ઠી ॥૪૭॥

ટીકા—દુગત્રીસા ॥ ૪૭ ॥

ટ્યાર્થ —વનસ્પતીકાયમઘ્યે ત્રીસ પ્રકૃતિનો ઉદય છે, ત્રસ-કાયને વાસઠી પ્રકૃતિનો ઉદય છે, મનોયોગમઘ્યે ચડપત્રનો

उदय છે વચનયોગે સત્તાવનનો ઉદય છે તિમજ કાયયોગે
સડસઠીનો ઉદય છે, પુરુષપેદને છપ્પનનો ઉદય છે સ્ત્રીવેદને
ચોપત્રનો ઉદય છે, નપુસકપેદને ચોસઠીનો ઉદય છે કષાય
૪ ને છાસઠીનો ઉદય છે ॥ ૪૭ ॥

તિસુસગવન્નાચોયાલ, અડતીસદોસુદ્ધતિચોસઠી ।
પણપન્નદુચ્ચઉચ્ચતા, ચાયાલીદોસુગુણચ્ચતા ॥૪૮॥

ટીકા--તિસુસગવન્ના ॥ ૪૮ ॥

ટ્યાર્થ —મતિજ્ઞાન ૧ શ્રુતજ્ઞાન ૨ અગ્નિ ૩ એ ત્રીન
માર્ગગાને વિષે સત્તાવનનો ઉદય છે મન પર્યવજ્ઞાને ૪૪ નો
ઉદય છે કેવલજ્ઞાને ૩૮ નો ઉદય છે મતિજ્ઞાન ૧ શ્રુત-
જ્ઞાન ૧ બે માર્ગગાયે ચોસઠીનો ઉદય છે વિભગે પચાવનનો
ઉદય છે ચારિત્ર વેમન્ય સામાઙ્ક છેદોપસ્થાપનીયમલ્યે ચૌમા-
લીસ પ્રકૃતિનો ઉદય છે પરિહાર વિશુદ્ધિમલ્યે ૪૨ પ્રકૃતિનો
ઉદય છે સૂક્ષ્મસપરાય ૧ યથાર્થાત એ વેમલ્યે ૩૮ નો ઉ-
દય છે ॥ ૪૮ ॥

ચોયાલાચોસઠી, ચઉપન્નછસઠ્ઠિસત્તપન્નાય ।
અડતીસતિલેસાસુ, ચઉસઠ્ઠિછસઠ્ઠિભયળાણ ॥૪૯॥

ટીકા--ચોયાલાચો इत्यादि ॥ ૪૯ ॥

ટ્યાર્થ —દેશવિસ્તે ચૌમાલીસનો ઉદય છે અવિરતિમધ્યે
ચોસઠીનો ઉદય છે ચશુદર્શને ચોપત્રનો ઉદય છે અચશુદર્શને
ગ્રાસઠીનો ઉદય છે અવધિદર્શનમલ્યે સત્તાવનનો ઉદય છે.

કેવલદર્શનમત્તે અટતીસનો ઉદય છે કૃણનીલ્કાપોત એ ત્રીન
લેશ્યામત્તે ચાર ગુણઠાણા માનિયે તો આહારક ૨ જિન વિના
ચોસઠીનો ઉદય છે અથવા ૪ ગુણઠાણા માનિયે તો જિનનામ
વિના છાસઠીનો ઉદય છે યમજના જાણવી ॥ ૪૯ ॥

સગપણછપન્નાસા, સગચડસઠીતહેવપણપન્ના ।

દુસુસગ(સગઅડવન્ના)પન્નાઈગપન્ન, ગુણપન્ના(સઠી)
તહયચડસઠી ॥ ૫૦ ॥

ટીકા—સગપણઉપપન્નાસા ઇત્યાદિ ॥ ૫૦ ॥

ટ્યાર્થ—તેજોલેશ્યાપ્ સત્તાવનનો ઉદય છે, પદ્મલેશ્યાપ્
૫૫ નો શુક્લેશ્યાપ્ ૫૬ પ્રકૃતિ નામકર્મનો ઉદય છે મયને
સડસઠીનો ઉદય છે અમયને ચોસઠીનો ઉદય છે ઉપશમને
પચાવનનો ઉદય છે ક્ષાયિકને ક્ષયોપશમને સત્તાવનનો ઉદય
છે સાસ્વાદન ગુણે દ્વિગુણ પચાસનો ઉદય છે ત્રિમ વહી મિ-
ધ્યાત્વ ગુણઠાણે ચોસઠીનો ઉદય છે ॥ ૫૦ ॥

અડવન્નાઝાયાલા, તિસઠીપણ(અડ)તિસનામકમ્મસ્સા।
ઉદઓમગ્ગણઠાણે, ગઈઆઈકમેણણેયધ્વો ॥ ૫૧ ॥

ટીકા—અટવન્ના ઇત્યાદિ । એવ ગાયાપન્નકસ્યસમુદિતાણ્વ-
ધ્યારપા તત્તનસ્કગ્ગનોનામ્મસ્થિશત્, તિર્યગ્ગનોઅષ્ટપચાશત્, મહુ-
ધ્યગ્ગનોદ્વિપચાશત્, દેવગ્ગનોચતુસ્થિશત્, ઇન્દ્રિયેત્રયસ્થિશત્,
વિકલત્રિકેપચત્થિશત્, પચેન્દ્રિયેએકોનપાદિ પૃથ્વાદ્વાવિશત્,
અપ્પકાયેએકત્રિશત્, અગ્નિકાયેએકોનપિશત્, વાયુકાયેત્રિશત્,

वनस्पतिकायेद्वात्रिंशत्, त्रसेद्विषष्टि मनोयोगेचतु पचाशत्, वच-
नयोगेसप्तपचाशत्, काययोगेसप्तषष्टि पुरुषदेवद्विपचाशत्, स्त्री-
वेदेचतु पचाशत्, नपुसकवेदेचतु षष्टि कषायचतुष्केषद्विषष्टि,
त्रिषुमत्यादिज्ञानेषुसप्तपचाशत्, मन पर्यवज्ञानेचतुश्चत्वारिंशत्,
केवलज्ञानेअष्टत्रिंशत्, दोसुत्ति, द्वयोर्मतिज्ञानश्रुतज्ञानयोश्चतु षष्टि
विभगेष्वपचाशत्, दुर्इतिसामायिकच्छेदोपस्थापनीयेप्रत्येक चतु-
श्चत्वारिंशत्परिहारेद्विचत्वारिंशत्, सूक्ष्मसपराययथारयातयो एको-
नचत्वारिंशत्, चत्वारिंशद्विशेदविस्तारचतुश्चत्वारिंशत्, अविरतोचतु-
षष्टि चतुर्दर्शनेचतु षष्टि, अचतुर्दर्शनेषद्विषष्टि अवधिदर्शनेसप्त-
पचाशत्, केवलदर्शनेअष्टत्रिंशत्, तिलेसामुत्तिकृष्णनीलकापोत-
लक्षणासुतिसृष्टुल्लेख्यासुयदिगुणस्थानचतुष्टयमगीक्रियते तदाजिन-
नामाहारकद्विकोदयविनाचतु षष्टि अथवाप्रमत्तयावत् पद्मगुणस्था-
नकानिमन्यन्तेतदा जिननामविनाषद्विषष्टि एवभजनाभवति, अत्र-
येचतुष्टयइच्छति तेप्रतिपद्यमानकायलेख्या त्रयतुगुणस्थानचतुष्टये-
भवति, पूर्वप्रतिपन्नाद्यलेख्यात्रयतुप्रमत्तयावत्प्राप्पते, यद्यपिवि-
द्युद्विवशताहीयमानाप्रतन्वीतथापिसत्त्वेनगृहीतस्याइतिपूर्वप्रतिपन्ना-
पेक्षया " छिज्जमाणेछिन्ने " एतद्वचनपेक्षयागत्वरत्वात्तुनागी-
कार, यथासास्वादनस्याज्ञानकर्मग्रथिकानामिति भावनयापेक्षया
तुसुक्ष्माशस्यापिसत् अग्रहणेदोष तेनग्रहणयथासिद्धावेसास्वादाने
ज्ञानइति तेजोलेख्यायासप्तपचाशत् पद्मलेख्यायापचपचाशत्, शुक्ल-
लेख्यायाषद्विषष्टि, भयेसप्तषष्टि, अभयेचतु षष्टि उपशमे-
सम्यग्दर्शनेष्वपचाशत्, वेदकेसप्तपचाशत्, क्षायिकेअष्टपचाशत्,
मिश्रेणरूपचाशत् सास्वादानेएकोनषष्टि मिथ्यात्वेचतु षष्टि, सज्जि-
मार्गणायाअष्टपचाशत्, असज्जिमार्गणायाषद्विचत्वारिंशत्, आहारा-
रकेष्विषष्टि अनाहारकेअष्टत्रिंशत्, एवनामकर्मण उदय मार्गणा-

स्थानकेगत्यादिक्रमेणज्ञानाय इत्युक्तमुदयस्वामित्वमार्गणासु, सा-
प्रतमुदीरणास्वरूपनिदर्शयन्नाह ॥ ५१ ॥

ट्कार्थ —सर्जनेजानि ४ आनुपूर्वी ४ आतपविना अठा-
वननो उदय छे, असर्जने छेतालीसनो उदय छे, आहारकने
त्रेसठीनो उदय छे, अनाहारकने पार्त्रासनामकर्मनी प्रकृतिनो
उदय छे, उदयनि प्रकृतिमार्गणाने विषे गति आदिकने अनुक्रमे
जाणवी ते समजी छेज्यो ॥ ५१ ॥

मूलोदीरणठाणा, सडअडछपचदुम्निनेयवा ।

उत्तरउदीरणाए, उदयसमापयडिसराय ॥ ५२ ॥

टीका—मूलोदीरण इत्यादि तत्रमूलोदीरणास्थानानिपद्य, प्र
थमसप्तकर्मोदीरणारूप तत्रयेर्जीवाभवान्तेष्कावळिकाशेषेप्रातमा-
सस्यप्रथममुदीरितस्योदयात् शेषस्याभावात् नउदीरणातेनआयुर्व-
र्जसप्तकर्मोदीरणारूप प्रथमस्थानसर्वससारिणासर्वमपिभययावत् अ-
ष्टाना उदीरणान्नअमिनवायुरुदयेतुउदीरणोदयश्चैकमेवसमयनसम-
यातरयदाचअप्रमत्तामिवानेगुणस्थानेप्राप्तस्तदाविशुद्धिमाश्रित्येनवेद-
नीयायुष नोदीरणा, तेनयण्णामेवोदीरणा, सूक्ष्मसपरायेतुसज्ज्वल-
नलोभस्यचरमप्राप्तोदयात् तेनवेदनीयायुर्मोहनीयोदीरणाभावात्,
पचानामेवोदीरक क्षीणमोहस्यप्रथमासरयेयसमययावत् पचाना-
मुदीरणाक्षीणमोहस्यावळिकाशेषे सतिज्ञानावरणीयदर्शनावरणीया-
तरायस्योदीरणा युच्छिन्ना, तेननामगोत्रयोर्द्वयोरुदीरणाभधति, मा-
र्गणामुउदीरणास्थानानिगुणस्थानकस्तत्भावनीयानि, तत्रमनुष्यग-
तौपर्वेद्वियेत्रसकायेयोगत्रयेमत्यादिज्ञानचतुष्टये दर्शनत्रिकेशुक्लछे-
दयायाभव्यक्षायिकाहारकसशिलक्षणासुअष्टदशसुसर्वाण्यप्युदीरणा-

स्थानानि, नरकादिगतित्रिकड्द्रियचतुष्ककायपचकअज्ञानत्रिकदे-
शविरताविरतिलेख्यात्रिकमाद्यमभ्यसास्वादनमिध्यात्वासशिलक्षणा-
सुसप्तअष्टौद्वेउदीरणास्थानेवेदनिककपायनिकसामायिकछेदोपस्थाप-
नीयतेज पद्मवेदकमार्गणासुसप्तअष्टोषट् इति त्रीणिउदीरणास्थानानि,
सज्जलनलोमेसप्तअष्टौषट्पच, परिहारेअष्टौषट्, सूक्ष्मसपरायेषट्पच,
यथारूपातेपचद्वेउपशमेअष्टौषट्पच, मिश्रेअष्टौ, अनाहारेद्वेकेवल-
द्विकेद्वयोरेवउदीरणास्थानानिउत्तरोदीरणाया सक्षिपन्नाह ॥ ५२ ॥

ट्कार्थ — उदीरणाना मूलयानक ५ छे सातनो आऊखा
विना आऊखा सहीत आठनी उदीरणा आऊखावेदनी विना
सातमे गुणठाणे आठमे नवमे गुणठाणे ६ नी उदीरणा छे,
मोहनी विना दशमे इग्यास्मे नारमाने प्रथमभाग पर्यंत पाचनी
उदीरणा, ज्ञानावरणीय १ दर्शनावरणीय २ अतराय विना बेनी
उदीरणा तेरमे गुणठाणे छे, प्रकृति उत्तर तेहनी सख्या १२२
नी उदयनी रीते जाणवी ॥ ५२ ॥

मणुआउवेयणीय, अपमत्ताओपरतुनोदीरइ ।
वारसअयोगिपयडिनो, दीरइअकरणोविरीओ ॥ ५३ ॥

टीका—मणुआऊ इत्यादि मनुष्यायुर्वेदनीयद्वयअप्रमत्तात्
परउपरिनउदीरयति, अप्रमत्तादिषुविशुद्धवीर्यत्वात्त्वानाद्यालवक-
त्वाच्चपूर्वस्वतएवोदयात्रलिकाक्षिप्तवेदनीय तथा मनुष्यायु उदये-
छभ्यतेनोदीरणाकरणेन तथा द्वादशअयोगिगुणस्थानस्था प्रकृतय-
उदयेसतिनोदीरणाया येनकरणवीर्येणनामचलवीर्येणोदीरणाभवति,
अयोगिगुणस्थानकेकरणवीर्यस्यानावत् अकरणवीर्यत्वेनोदीरणा-
इति तथाचचरमग्रासत्वात्तुनोदीरणाभवति ॥ ५३ ॥

ट्यार्थ — मनुष्यआयुदेनी २ प्रमत्तगुणठाणा सुधी उदीरे, अप्रमत्तयी पटी उदीरे नही, अयोगिगुणठाणे बार प्रकृतिनो उदय छे तेमाटे उदीरणा नयी ॥ ५३ ॥

सेसासवापयडी, आवलियसेसगाओउदयम्मि ।
नोदीरइअपडीगाही, पडिग्गहीउदयतुछाओ ॥ ५४ ॥

टीका—सेसासवा इत्यादि । शेषा सर्वा सप्ताधिकशनरूपा प्रकृतय पावत् क्षयकालात् आवलीभोगयोग्यादलिका अवशेषा-उदयरूपेभवन्ति तदानीदीरणाचरमग्रासत्वाद्भूतिना वा अपतद्ग्राहिण्य अपतद्ग्राहित्वतुयासामकृतीनाचरमोश अयप्रकृतिपुनस-क्रामतिनाअपतद्ग्राहिण्य सज्वलनलोभप्रमुखा पुन यासामकृ-तीनाचरमोश अन्यासुप्रकृतिपुसक्रम्यक्षपयति, पुरिसोकोहेकोहं-माणेचमाणमायाएमायलोभेणतद्रूपेणता मज्जतय पतद्ग्राहिण्य-इत्युच्यते, ता गचमोग्रास अयसक्रमणेनअन्यप्रकृतित्वमाप्यउदय-स्वेनावलिकाप्रेपेउदीरणाऽभाव किंतुउदयोदीरणाया समकालमे-वाभाव अत अपतद्ग्राहीचरमावलिकायाउदय भवतिपरतउदी-रणाभवतिपा पतद्ग्राहिण्य तासाउदयोदीरणा समकालएवव्युच्छि-द्यते, एवउत्तरोदीरणास्वामित्वस्वन उदयस्वामित्ववत्भाय अप-मार्गणासुचतुरशीनिलक्ष्योनिसख्याविभन्नाह ॥ ५४ ॥

ट्यार्थ — शेष जे प्रकृति रही ते लेवारे उदयमत्ये एक आवली शेष रहे तेवारे उदयपणे छे, परउदीरणा नयी, जे ते काळे सप्तामत्ये अनुदिनदल रहा नयी जे उदीरे तेमाटे आव-लीका शेषकाळे उदीरणा पण नयी, जपडीगाहि (अप्रतिग्राही) प्रकृतिने ए रीते छे ३, अपडिगाहीनो छेहओ अश कोई मे न-

સક્રમે તેમાટે હમ છે, અને પડિગાદિપ્રકૃતિને તો ઉદય તથા
 ઉદીરણા મેલીજ છે ઉદયનો અનતમો ભાગ સઘલી પ્રકૃતિમે
 મેલી રખાવે છે તેમાટે હવે ચોરાસીલાખ જીવાજોનીનું સ્વરૂપ
 કહે છે ॥ ૫૪ ॥

પુઢવાઈસુપત્તેય, સગવળપત્તેયણતદસચઉદ ।

વિગલેસુદુદુસુરનારય, તિરિચઉચઉદસનરેસુ ॥૫૫॥

ટીકા—પુઢવાઈસુપત્તેય ઇત્યાદિર્ષ્વગ્યાખ્યાતાપુર ॥૫૫॥

ટ્યાર્થ —પૃથિવીકાયની સાતલાખ યોનિ છે, અપ્કાયની
 સાતલાખ યોનિ છે, તેડકાયની સાતલાખ યોનિ છે, વાડકા-
 યની સાતલાખ યોનિ છે, વનસ્પતિકાયમત્તે પ્રત્યેક વનસ્પતિની
 ૧૦ લાખ યોનિ છે, સાધારણ વનસ્પતિની ૧૪ લાખ જીવા-
 યોનિ છે, વેન્દ્રી, તેન્દ્રી, ચૌરેન્દ્રી એહની પ્રત્યેકે બે ને લાખ
 યોનિ છે, દેવતાને ચ્યાર લાખ, નારકીને ચ્યાર લાખ, તિરિયચને
 ૪ લાખ તથા મનુષ્યને ૧૪ લાખ યોનિ છે તે મિત્યાપકા
 ચોરાસી લાખ જીવાયોનિ છે ગતિચ્યારમાહે ૨૬ લાખ જીવા-
 યોનિ હુદ્રીમાર્ગણાયે સઘલી લામે કાય ૬ માહે સઘલી લામે
 મનોયોગે ૨૬ લાખ, વધનયોગે ૩૨ લાખ, કાયયોગે સઘ
 લામે, પુરુષવેદે ૨૨ લાખ લામે, સ્ત્રીવેદે ૨૨ લાખ લામે,
 નપુસકવેદે ૮ લાખ લામે, કથાય ૪ માહે સઘ લામે ॥૫૫॥

एगिदिएसुपचसु, वारसगतिसत्तअठवीसाय ।

विगलेसुसत्तअडनच, जलखहचउपयउरगभुयगे ५६॥

ટીકા—एगिदिएसुइत्यादि अथकुलकोटिमानमाह, एकेंद्रियेषु

पचसुपृथिव्यादिपुपृथिवीकायेद्वादशलक्षा कुलकोटीना, आपकयेसप्त-
लक्षा कुलकोटीना, अग्निकायेनयोलक्षावापुःकायेसप्तलक्षा वनस्पति-
कायेअष्टाविंशतिलक्षा विगलेत्ति, द्वीद्रियादौद्वीद्रियेसप्तलक्षा त्रीद्रि-
येअष्टौलक्षा चतुरिद्रियेनवलक्षा कुलकोटीना जलचरेसार्द्धद्वादशलक्षा ,
खचरस्यद्वादशलक्षाश्चतुःपदस्यदशलक्षा कुलकोटीनाभवति, उर-
परिसर्पस्यदशलक्षा मुजपरिसर्पस्यनवलक्षा अमरस्यषड्विंशतिलक्षा
नारकस्यपचविंशतिलक्षा कुलकोटीनाभवति सर्वत एकाकोटि
सप्तनवतिलक्षा पचाशत्सहस्राणिकुलानाभवति, एवगाथाद्वय-
वाच्यम् ॥ ५६ ॥

उच्चार्य —हवे कुल कोडी कहे छे, एकेन्द्रिमे पृथिविनी
बारलाख कुल कोडी, अपकायने सानलाख कुल कोडी, तेज-
कायनी तीनलाख कुल कोडी, वायुकायने सानलाख कुल कोडी,
वनस्पतिने अष्टावीसलाख कुल कोडी, वेद्रीने सानलाख कुल
कोडी, तेद्रीने आठलाख कुल कोडी, चैरेन्द्रीने नवलाख कुल
कोडी, जलचरमे साठीबारलाख कुल कोडी, खेचरने बारलाख
कुल कोडी जाणवी ॥ ५६ ॥

अद्धतेरसधारस, दसदसनवगनरामरेनिरण् ।

वारसछवीसपणवीस, हुतिकुलकोडिलरकाइं ॥५७॥

टीका—अथमार्गणासुयोनिसख्यामाह । नरकगनौचत्वारो-
लक्षामनुष्यगनौचतुर्दशलक्षा, देवगनौचतस्रस्तिपर्गनीद्वाषष्टि यो-
नय , एकेन्द्रियाणाद्विपचाशत्, द्वीद्रियेद्वे, त्रीद्रियेद्वे, चतुरिन्द्रियेद्वे,
पचेन्द्रिये षड्विंशति , पृथिव्यादिपुचतुर्षु सप्तसप्त, वनस्पत्याद्यतु-
र्विंशति , त्रसेद्वाविंशत्, मनोयोगेषड्विंशति , वचनयोगेद्वाविंशत्,

काययोगेचतुरशीति, पुरुषस्त्रीवेदेद्वाविंशति, नपुसकेअशीनि
 कषायेपुचतुरशीति, रूपनयेपद्मविंशति, मन पर्यवकेरलेचतुर्दश,
 अज्ञानद्वयेचतुरशीति, विभगेपद्मविंशति, समयपचकेचतुर्दश,
 देशविरतौअष्टादश, अविरतोचतुरशीति, चक्षुर्दर्शनेअष्टाविंशति,
 अचक्षुर्दर्शनेचतुरशीति, अग्रधिदर्शनेपद्मविंशति, केवलदर्शनेच-
 तुर्दश, आग्रेलेइयाययेचतुरशीति, तेजोलेइयायापद्मचत्वारिंशत्,
 पद्मशुक्लपोद्वाविंशति, भयेअभयेचचतुरशीति, दर्शनत्रयेमिश्रेच-
 पद्मविंशति, सारनादनेपद्मपचाशत्, मित्यात्वेचतुरशीति, सञ्ज्ञि-
 मार्गणायापद्मविंशति, असञ्ज्ञिमार्गणायापद्मसप्तति, आहारका-
 नाहारकपोश्चतुरशीति, एतकुलकोटीसख्या अपियथासभववक्तव्या
 तथाविजेयाइति । सामान्येनयथागमन अत्रयथासरयमिति अत्र-
 योनिनृत्तपत्तिरालेख्यमाहारपुद्गलानां गुरुपेणभाविता तेनअपर्याप्त
 पर्याप्तापेक्षयामेदोनापेक्षित, मनुष्येपुष्कर्ममूढ्यकर्ममृनिभेदोऽपिनापे-
 क्षित । प्रथमाहारयोग्यपुद्गलानां प्रणादितुत्पत्त्येनयोनिस्तेननमेद-
 ताऽभनतिकुलकोटीर्यथचिन्मेदतासभयेपिआगमेमिदत्वेनोक्तत्वात्
 अनापिनोक्त इतिउक्तेयोनिकुलकोटिद्वारे ॥ ५७ ॥

टिप्पणी — चौपदेने दस लाख कुल कोडि, उपरिसर्पने दस
 लाख कुलकोडि, भुजपरिसर्पगोहनोलीयाप्रमुखती ननलाख कुल
 कोडी जाणवी, मनुष्यने वार लाख कुल कोडी, देवताने छवीस
 लाख कुल कोडी, नारकीने पचवीस लाख कुल कोडी, मित्या
 सवें एक कोडी साठसत्ताष्टलाख कुल कोडी छे ॥ ५७ ॥

जोणीकुलकोडीओ, मग्गणठाणेसु जत्थसभवइ ।

विज्ञे सामन्नेणजहासख ॥ ५८ ॥

टीका—अथमार्गणासुसत्ताद्वारमूलोत्तरभेदेनक्रथयन्नाह, अत्र-
सत्ताद्वारस्यप्रथमवक्तृयेऽपियोनि कुलकोटिद्वारेष्ववर्णिते सूचीकटा-
हन्यायेनचपृच्छकस्याशयत्रमेणैवेति ॥ ५८ ॥

ट्वार्थ — योनि तथा कुल कोटी मार्गणास्थानके जे जिहा
जिम सभने ते तिहा तिम कहेवा सामान्ये विशेष एहना यनकयी
जोइ छेवा ॥ ५८ ॥

तसनरपणिद्वियोगे, हरकाएसुकभवसन्नीसु ।
आहारेतिगसत्ता, दुगसत्तानाणदसेसु ॥ ५९ ॥

टीका—“तसनर” इत्यादि तसकायमनुप्यगतिपचेन्द्रियजा-
तियोगनय यथाख्यानशुद्धलेदयाभयक्षायिरुसज्जिआहारकलक्षणामु-
तिगसत्ता त्रीणिसत्तास्थानानि, अष्टोपपञ्चातमोहयावत् क्षपकत्रे-
णौशुद्धमसपरायपर्यतेमोहस्यसर्वाश्रयात्, क्षीणमोहेसप्तकर्मणासत्ता
सयोगि अयोगिगुणस्थाने अत्रातिचतुष्टयसत्ता, दुगसन्ताइतिज्ञान-
चतुष्टकेमत्पदिदेदर्शननिकेदेसत्तास्थाने, अष्टेनयासप्त नचतूरूपासा-
चकेवल्लिनाआसाचसप्तानामागणानाछेद्य(उद्य)स्थत्वात् ॥ ५९ ॥

ट्वार्थ — तसकायमनुप्यगति पचेन्द्रियजातियोग ३ यथा-
ख्यात चारित्रशुद्धलेदयाभय १ सज्जीमार्गणाये आहारकमार्ग-
णाये तीन सत्तास्थानक छे ८ तथा मोह विना ७ तथा घाति
विना ४ नी सत्ता छे ज्ञान ४ दर्शन ३ ने त्रिये ८ तथा ७
वे सत्तास्थानक छे ॥ ५९ ॥

अष्टचउअणहारे, केउलदुगिचउरसेसअडसत्ता ।
निरएदेवाउभिणा, तिरिएजिणहीणसत्ताओ ॥ ६० ॥

टीका—अट्टचउ इत्यादि । अनाहारकमार्गणायाद्वेसत्तास्थाने तत्रअष्टानासत्ता अतरात्तगनिकानाचनसृणासत्ता, केवलिसमुदधा-
तायोगिगुणौप्रतीत्य केवलदुग्धि, केवलज्ञान केवलदर्शनलक्षणागु-
मार्गणासुअघातिउनसृणासत्ता, शेषासुमार्गणासुअष्टासत्ता, इत्युक्ता-
मूलसत्ता, अयोत्तरसत्तास्थानान्याह, निरए नरकगतौनैरयिकाणादे-
चाप्रदित्ता सप्तचत्वारिंशत्शनसत्तायाप्रवृत्तय भवनिइतिसम्भ,
निर्पंगमो जिनहीनत्ति, जिननामरहिना सप्तचत्वारिंशत्तसत्ताया-
प्राप्यते, भवस्यभावादेउनहिजिननामसत्ताक निर्पंगमानुत्पद्यते
॥ ६० ॥

ट्यार्य —अनाहारकिमार्गणाए आठ तथा ४ ए २ सत्ता-
थानक छे केवलज्ञान १ केवलदर्शनमार्गणाये ४ सत्ता छे
शेषमार्गणाये सर्वेने आठनी सत्ता छे नरकगतिमव्ये देवनाना
आउखानी सत्ता नयी शेष १४७ नी सत्ता निरिपचगानिमव्ये
जिननाम सत्ता नयी शेष १४७ नी सत्ता छे ॥ ६० ॥

निरयाउविणादेवे, थावरतिगिजाईचउसुअजिणाय।
देवनिरयाउहीणा, तेउजुपलेनराउविणा ॥ ६१ ॥

टीका—निरयाउविणादेवेइत्यादि ॥ निरयाउविणादेवे नरकायु-
र्विनासप्तचत्वारिंशत्शनदेवगनोसत्ताप्राप्यते, स्थावरत्रिकेपृथ्वीअपव-
नस्पतिरूपेजानिचतुष्के एकेन्द्रियादिलक्षणेअजिणाय इतिजिननाम-
रहिनाचपुन देवनरकायुर्हानापचत्वारिंशत्शनसत्तायाभवति, तेउ-
अजले तेजोवायुकायलक्षणेनरायुविणाइति मनुष्यायुर्विनाचतुश्चत्वा-
रिंशत्शनसत्तायाप्राप्यते, अयदेवद्विकनरकद्विकमनुष्यद्विकवैक्रियच-
तुक्काद्विकचतुक्कजिननामइतिपचत्शनमप्रकृतीनाआयु त्रिकमि-

असम्पग्मोहसत्ता तेजोवायुकायेनास्ति तथापि कर्मप्रकृतौ सक्रमप्रदे-
शसत्ताकस्यचित् अक्षपितकर्मांशस्यसम्भवति तेनोक्तापिप्रवाहव्या-
रयायातुअष्टाविंशत्युत्तरशनसत्तायाप्राप्यते गदतसिवेउविहारनर-
हीणातनवैक्रियोपलक्षितदेवत्रिकनरकत्रिकेवेक्रियचतुष्कआहारकच-
तुष्कमनुष्यत्रिकउपलक्षणेनउच्चैर्गोत्रमित्यादिग्रहणम् ॥ ६१ ॥

ट्यार्य — देवगतिमव्ये नरकायु विना १४७ नी सत्ता छे,
थान २३ पृथिवी १ अप २ वनस्पतिमव्ये जिननाम विना
देवायु १ नरकायु विना एकसोपिस्तालीसनी सत्ता छे । तेउ-
कायवाउकायमव्ये देवतानो आऊखो १ नरकायु १ मनुष्यायु १
जिननाम पुटलानी सत्ता नयी १४४ नी सत्ता छे ॥ ६२ ॥

सासणमीसअसन्निसु, जिणविणुआहारसम्मीसविण॥
अभवेस्कायगसम्मे, सत्तविणु हुति इगचत्ता ॥६२॥

टीका—सास्वादने तथा मिश्रेअसशिषु जिननामविनासस-
चत्वारिशतशनअभयेजिननामाहारकचतुष्कसम्पग्मोहविनाएकध-
त्वारिशतशनसत्तायाप्राप्यते स्वर्गेति क्षायिकसम्पग्मदर्शनेसत्तविणु-
अननानुबधिचतुष्कदर्शनमोहनिकलक्षणसप्तकविनाएकचत्वारिशतश-
तसत्तायाप्राप्यतेइति ॥ ६२ ॥

ट्यार्य — सास्वादन १ मिश्र १ तथाअसङ्गीनेविपेजिननाम-
विना १४७ नी सत्ता छे । आहारक ४ समकितमोहनी विना
अभयमार्गणाये एकसो एकतालीसनी सत्ता छे । क्षायिकसम-
कितमव्येअननानुबधि ४ मिथ्यात्वमोहनी १ मिश्रमोहनी १ सम-
कितमोहनी १ ए सान विना एकसो एकतालीसनी सत्ता छे॥६२॥

केवलदुर्गिपणनीड, खवगसुहुमेदुसयहक्खाए ।
एगसयसेसासुअ, अट्याउसयचसतंसा ॥ ६३ ॥

टीका—केवलदुर्गिइत्यादि केवलज्ञानकेवलदर्शनेपचाशीति सत्तायामाप्यते प्रमोदगुणस्थानप्रायोग्या सूक्ष्मसपरायचारिनेक्षप-
कश्रेणिगतसूक्ष्मसपरायस्यध्यधिकशत सत्तायामाप्यतेऔपशमिकसू-
क्ष्मसपरायस्यअष्टचत्वारिंशत्शतसत्तायामाप्यते तथाहन्खाएत्तियथा-
ख्यातचारिने क्षपकश्रेणिगनस्यएकाधिकशत औपशमिकयथाख्यात-
स्यअष्टचत्वारिंशत्शत सेसासुअ शेषासुमार्गणासुअष्टचत्वारिंशत्शत-
सत्तायामपति ॥ ६३ ॥

ट्यार्थ —केवलज्ञान ? केवलदर्शन ? मध्ये पचाशीनी
सत्ता छे, क्षपकश्रेणि सूक्ष्मसपरायने एकसोदोय १०२ नी सत्ता
छे, उपशमश्रेणि सूक्ष्मसपरायने एकसो अटतालीसनी सत्ता छे,
यथाख्यातचारिनेक्षपकश्रेणीने एकसो एकनी सत्ता छे, उपशम-
श्रेणीने एकसो अटतालीसनी सत्ता छे, शेषमार्गणाये एकसो अ-
डनालीसनी सत्ता छे ॥ ६३-॥

सवासुगोयवेयणीय, केवलदुर्गिहीणनाणविग्घाण ।
धीएकम्मे एअ, नव छ सताअहक्खाए ॥ ६४ ॥

टीका—इत्युक्तासर्वमार्गणासुसत्ता साम्रतजानावरणादिकर्मणा-
सन्नामार्गणासुविभज्यदर्शयन्नाह । सवासुगोयइत्यादि सर्वासुद्विष-
टिलक्षणासुमार्गणासुगोनपेदनीयस्यद्वयद्वयमत्तायामाप्यते तेजोवासु-
कायेनीचैर्गोनएकाएदसत्त, प्राप्यनेगायाया १ बुक्तमपि सप्रतिक्रिातोवाच्य
केवलहिणत्ति केवलज्ञानदर्शनद्वयरहितासुशपासुपट्टिमार्गणासुज्ञानान-

रणीय अनरायसत्तायाप्राप्यते केवलद्विके प्राप्यते ॥ वीणकम्मे-
एवमीति द्वितीयेकर्मणि दर्शनावर्णीयेष्वजातापणीयवत्नवरयथा-
रपाते औपशमिकेयथाख्याते दर्शनावर्णीयनवक्त्यसत्ताशुपकय-
थाख्याते दर्शनावर्णीयस्यम्यानर्दिभिरहिनापदप्रवृत्तिसत्ताएवसु-
क्ष्मसपरायेऽपि ॥ ६४ ॥

ट्यार्य — कर्मनी सिमि नत्ता इह ते । गोत्रकर्म १,
वेदनीकर्मनी सत्ता सर्व मागणा विषे ३ । केवलज्ञान केवलदर्शन-
मन्वे ज्ञानावरणीय २ अनगयनी मन्वा नी, नीजी सर्व मार्ग-
णाये ए वे कर्मनी सत्ता छे बीजो नन्ददर्शनावर्णीयनी सत्ता,
पिण केवलदुग्गमन्वे तथा यथारयानचारिमन्वे उपशमश्रेणिने-
नयनी सत्ता छे ॥ ६४ ॥

केवलदुग्गिहक्काण, खीणेनोसतमोहकम्मस्स ।
सुहमेअउगीसया, इगंचअभयेअउवीस ॥ ६५ ॥

टीका—अथ ता या ॥ ६५ ॥ केवलदुग्गिहक्काण केवल-
ज्ञानकेवलदर्शने तथा यथारयातेस्पीणेति श्रुपेहोदस्यसत्ताभवति,
औपशमिकेयथाख्याते अष्टाविंशति, सत्कर्मा "सुहमे" सुक्ष्मसपरायेवा-
इति पश्चातरे अष्टाविंशतिसत्कर्मा उपशमश्रेणिमपेक्ष्य शुपकमूक्ष्मसपरा-
येषु सज्ज्वलनलोम सत्तायाप्राप्यते अभवेय अभयेसम्यग्मोहमि-
श्रमोहविनापदविंशतिसत्तायन विपुजरूपेकृते अष्टाविंशति सत्कर्मा-
भवति तच्च भयानामेव भवति अभयस्यानायननमिथ्यात्वं भवनि-
यथाप्रवृत्तिवर्णयावन् न अपूर्वकरणादिनाग्रविभेद अमित्रयधिक-
एव अभया अत एव विंशतिरवसत्ता भवति ॥ ६५ ॥

ट्यार्य — केवलदुग्गने विषे केवलज्ञान ? केवलदर्शनऽपि

કેવલદ્વિક તથા ક્ષપકશ્રેણિ યથાસ્થાતમે મોહનીકર્મની સત્તા નથી, સુક્ષ્મસપરાય ઉપશમશ્રેણિને મોહનીકર્મની અટાવીસની સત્તા છે, ક્ષપકસુક્ષ્મસપરાયને એક લોભસજ્વલનની સત્તા છે, અમ-
ય્યને છવીસની સત્તા છે, જે કારણે ગ્રધિમેદી થઈ ત્રિપુઝીકરણ કર્યો પછી મિશ્રમોહની ? સમકિનમોહની ? એ વેની સત્તા થાયે તેતો ગ્રધીમેદ તો મવ્યનેજ થાયે, અમયને અનાદિઅનત મિ-
ષ્ટાત્વ છે તિણે છવીસની સત્તા છે સમકિતમોહની મિશ્રમો-
હનીની સત્તા નથી ॥ ૬૫ ॥

સેસાસુઅઢવીસ, ઇગવીસતિસતનિરયદેવેસુ ।

ર્ષર્ગિવિયવિગલેસુ, ધાવરતિગિતિરિયનરસત્તા ॥૬૬॥

ટીકા—સેસાસુઆદિ શેષાસુમાર્ગણાસુઅષ્ટાવિંશતિ મોહ-
સ્પસત્તાભવતિ, ક્ષાયિકેસમ્યક્ત્વેએકવિંશતિર્મોહસત્તાભવતિ, આસુ
ત્રિકનરકગતીનરકતિર્યગ્મનુષ્યાયુર્લક્ષણસત્તાયાભવતિ, દેવગતૈદે-
વાપુસ્તિર્યંગાસુર્મનુષ્યાયુસ્ત્રયસત્તાયાલમ્પતે, એકેન્દ્રિયમાર્ગણાયાવિકલ-
ત્રિકમાર્ગણાયાપૃથિવીઅપૂવનસ્પતિરૂપેસ્થાવરનિકેતિર્યંગાસુ નરાયુર્લ-
ક્ષણઆસુર્દ્વયસત્તાયાપ્રાપ્યતે ॥ ૬૬ ॥

ટબાર્થ —શેષમાર્ગણા જે રહી તેહને વિષે અટાવીસની સત્તા
છે આસુરકાર્મની નરકગતિ તથા દેવગતિમધ્યે ત્રીન આઝરખાની
સત્તા છે નરકને દેવાસુ સત્તા નથી દેવતાને નરકાસુ સત્તા
નથી કિમ જો નરકથી નીસર્યો દેવતા ન થાયે અને દેવતાથી
નીસર્યો નારકી ન થાય તિણે નરકગતિમધ્યે ને દેવગતિમધ્યે ત્રીન
આઝરખાની સત્તાછે, એક જે દેવગતિમા દેવાસુ, નરાસુ, તિર્યંચાસુ
એ ૩ લામે નરકગતિમધ્યે નરકાસુ, નરાસુ, તિર્યંચાસુ એ ૩ લામે

इत्ययं एकेन्द्रियमार्गणाये विकल तीनमध्ये पृथिवी, अप वनस्पति
ए तीनमध्ये निर्यय ? मनुष्यासु सत्ता छे २ नी देवताना
आऊखानी नरकना आऊखानी सत्ता नयी जे ए मार्गणावाला
मरी देवता नारकी न थाये ते माटे ॥ ६६ ॥

गडतसितिरियकेवल, दुगिमणुआउसुहुमअहकखाए ।
खोणेमणुअसते, चउसेसासुचउगति ॥ ६७ ॥

टीका—गडतसितिरिय इत्यादि । गतिरसेतेजोवायुकापलक्ष-
णेएकनिर्ययासु प्राप्यते, केवलदुगि केवलज्ञानदर्शनलक्षणेमनुष्यासु
प्राप्यते, सूक्ष्मसपरायेपयाख्याते क्षपकेएकमनुष्यासु, उपशमेसूक्ष्म-
सपरायेपयाख्यातेदेवायुमनुष्यासु सत्तायाभवति, अत्र कर्मयथासि-
म्भायेतुदेवासु सत्ताक एवमनुष्य उपशमश्रेणिअधिरोहनिनिर्यय-
नरकासु सत्ताक उपशमश्रेणिअधिरोहति, शेषासुमार्गणासुचउग-
तिआयुष चतुष्कप्राप्यते इत्युक्तमायुष स्वरूपम् ॥ ६७ ॥

ट्वार्थ—गतिरस तेउकाय वायुकायने एकनिर्ययासुसत्ता
छे केवलज्ञान, केवलदर्शनमध्ये एक मनुष्यासु सत्ता छे सूक्ष्म-
सपराय ? ययाख्यान ? क्षपकने ? एक मनुष्यासु सत्ता छे
उपशमश्रेणी सूक्ष्मसपराय ? तथा यचारयातने चार आऊखानी
सत्ता छे शेषमार्गणा जे रही तेहमये चार आऊखानी सत्ता
छे ॥ ६७ ॥

नामेतिरिचउजार्डसु, धावरि(सासाण)मीसे(मीस)
तहेवसासाण(अमणेसु) ।
असन्निसुदुगनवई(दुनवडयसेसासु), जिणविणुसे-
सासुतिगनवई ॥ ६८ ॥

ટીકા—અયનામકર્મણ સત્તામાર્ગણાસુવિભજયાદ ॥ નામે-
તિરિ રૂપાદિ નામેદ્વિનામકર્મણ તિર્યંગનૌજાનિપુ ધનસુપુમ્યાવ-
રેપુ પૃથ્વીઅપ્તેજોપાયુપનરપતિન્-ચણાસુ । અસાજિમાર્ગણાયાદ્વિ-
નયતિ જિનનામરહિતાસત્તાયાપ્રાપ્તને, આહારગત્તમઞ્ચ સદ્ગુણે-
રૂપિયચનાન્ જિનનામમત્તાચતિર્યંગનૌનમપત્યેચ સામ્યાદનમિશ્ર-
ચોરપિજિનનામસત્તાભયતિ મેસાસુશેપાસુમાર્ગણાસુવિનયતિ નામ-
કર્મણ સત્તાભયતિ ॥ ૬૮ ॥

ટ્યાર્થ —નામકર્મની સત્તા વિચારના તિર્યંગનિજાનિ ૪
તેમયે ધ્યાર ૫ મિબદ્દષિમવ્યે તથા સાસ્વાદનમવ્યે તિમ અ-
સર્જી માર્ગણામયે ણણી સત્તા છે જિનનામવિના શેપમાર્ગણાયે
ચાણી સત્તા છે ॥ ૬૮ ॥

અડસીઈ અમ્હેસુ, હારગજિણહીણકેત્તલદુગમિ ।
સુહુમદુગેસવગાણ, અમ્મીઠતિરિનિરયયોગચિણા॥૬૯॥

ટીકા—અડસીઈઅમ્હેસુ—રૂપાદિ અમયમાર્ગણાસુઅણ-
શીનિ સત્તાયાપ્રાપ્યતે, આહારકચતુષ્કજિનનામરહિતાઅપ્પાર્શીતિ
પ્રાપ્યતે, કેત્તલદુગમિ રૂપાદિ કેત્તલજ્ઞાનકેત્તલદર્શનમાર્ગણાયા-
સુહુમદુગે મૂક્ષમસપરાયયધારૂયાતચારિત્તલ્લક્ષણમાર્ગણાસુક્ષપકથ્રેણિ-
ગતાસુ અર્શીનિ સત્તાયાપ્રાપ્યતે, તિર્યંગતિનરગ્ગાનિપ્રાયોગ્યાન-
યોદ્ધશનપ્રમગુણસ્થાનેદ્વિતીયભાગેશીળત્વાત્ અર્શીતિ સત્તાયાપ્રા-
પ્યતે, ઉપશાનસૂક્ષ્મસપરાયે તથા યધારૂયાતેવિનયતિરેચસત્તાયા-
પ્રાપ્યતે ॥ ૬૯ ॥

ટ્યાર્થ —અમયને આહારક ૪ જિનનામ વિના અધ્યાસી
પદ્ધતીની સત્તા છે આહારક ? આહારકાગોપાગ ૨ આહારક-

यधन ३ आहारसवान ४ केवलज्ञान १ केवलदर्शनमव्ये तथा
क्षपकश्रेणि सूक्ष्मसपराय यथारयानचारिणमव्ये ऐसीनी सत्ता छे
तेरनी नयी तिर्यव तथा नास्कीयोगे प्रकृति नीकली थावर १
सूक्ष्म १ साधारणजाति ४ तिरि २ नरक २ आतप १ उद्योत ए
तेर नयी, ए सत्ताऽधिभार सपूर्ण ॥ ६९ ॥

चउदसजिआण भेया, सुरनरविभगमईसुओहिदुगे ।
सम्मत्ततिगेपम्हा, मुकासन्निमुसन्निदुग ॥७०॥

टीका—इत्युक्त सत्तास्वरूप, अयमागणासुजांनभेदान्दर्शय-
न्नाह ॥ चउदसजिआणमेआइत्यादि ॥ तत्रजीनभेदा चतुर्द-
शएकेंद्रियमूक्ष्मएकेंद्रियचादरुडीन्द्रियनीन्द्रियचतुरिन्द्रिय असजिपचै-
न्द्रियसजिपचैन्द्रियपर्याप्तापर्याप्तभेदात् चतुर्दश तत्रसुरनरत्ति ॥
सुरगनैनस्कनातांचसजिद्विक पर्याप्तापर्याप्तलक्षणभवति अपर्याप्त-
श्चेहकरणापर्याप्तोगृह्यतेन उध्यपयाप्तस्तरयदेवनरकगनोत्पादाभावात्
विभगेविभगज्ञानेनोमनिज्ञाने श्रुतज्ञानेओहिदुगत्ति अत्राधिद्विके
अत्राधिज्ञानदर्शनलक्षणे सम्यक्त्वात्रिकेशयोपशमिक क्षायिकउपशम
लक्षणेपद्मलेदयाया शुक्लेदयाया सजिनिचसजिद्विकमपर्याप्त पर्या-
प्तलक्षणभवति नञोपाणिर्जायस्थानानितेषुमिथ्यात्वादिकारणनोमति-
ज्ञानार्दीनामसभवान्, अतएवचहेनोरिहापर्याप्तक करणापर्याप्तको-
गृह्यतेनल व्यपर्याप्तस्तस्य मिथ्याद्वेषेरशुभलेश्याकत्वादसजित्वाच्चेति
आह क्षायिकक्षायोपशमोपशमिकेषु कथसजिअपर्याप्तकोल-
म्यते उच्यतेद्रहय कश्चित्पूर्वमद्वायुक् क्षपकश्रेणिमारभ्याननातु-
यधिदर्शननिकरूप सप्तकक्षयकृत्वाक्षायिकमम्यकृत्यमुत्पाद्ययदिगति-
चतुष्टयस्यान्यतरस्यागनाउत्पत्तये तदसौऽपयाप्तक क्षायिकमम्य-

यत्वेप्राप्यते, क्षायोपशमिकयुक्तश्चदेवादिभवेभ्योऽनन्तरमिहोत्पद्य-
मानस्तीर्थकरादिस्पर्शात्तत्र सुप्रतीत एवैषोपशमिकसम्पत्त्वपुन-
रर्थात्तावस्थायामनुत्तरसुरस्यदृष्टय, इहोपशमिकस्य सम्पत्त्वमज-
पर्याप्तस्यकेचिन्नेच्छति तथाचतेप्राहु नतावदस्थामेवापर्याप्तावस्था-
यामिदसम्पत्त्वमुपजायते तदानस्यतथाविधविशुद्धभावात् अथैत-
त्प्रदानोमोहोदयतुपारभविक तद्वस्तुकेननतन्निवार्यते इतिमन्येथा
तदपिनयुक्तियुक्तमुत्पश्याम यनोयोमिथ्यादृष्टि स्तत्प्रथमतयासम्प-
त्त्वमोपशमिकमनामोतिसत्तावत्तद्वापमापन्न सन्कालनकरोत्येवयदु-
क्तमागमे अणवोदयमाउगाचउकालचसासणकुण्डउपसम्मसम्मदि-
ष्टिचउद्वमि ? कालनोकुण्ड ? उपशमश्रेणोर्मुत्वाऽनुत्तरसुरेष्टपत्रस्या-
पर्याप्तकस्येतत्त्वभ्यतेइति चेन्नत्वेनदपिनयदुम यामहेतस्यप्रथमसमये-
पुनसम्पत्त्वमोहपुद्गलोदयात् क्षायिकोपशमिकसम्पत्त्वभवति नत्वो-
पशमिकम् ॥ उक्तम् ॥ शनकगृहचूर्णो जोउवसमसम्मदिष्टी उप-
समसेटीपुकाळकरेइ सोपठमसमपुचेरमम्मत्तपुजउदयावलिकापु पड-
णमम्मत्तपुगळे वेअइ तेणनउवसम्मदिष्टी अपज्जत्तगोलम्भई इत्यादि
तरमात्पयाससशिलक्षणमेकमेवजीवस्थानमत्रप्राप्यते इतिस्थिनअ-
परपुनगहुर्भवत्येवापर्याप्तावस्थायामर्प्योपशमिकसम्पत्त्वसप्ततिचूर्ण्य-
दिषु तथाभिधानात् सप्ततिचूर्णाहि गुणस्थानकेषुनामकर्मणोवजो-
दयादिमार्गणासरऽत्रिरनिसम्पदृष्टेरुदयस्थानचिंताया पचपिंशत्पुद-
यश्च देवनारकानधिदृष्टोक्ततन्नारका क्षायिकत्वेदकसम्पदृष्टय ।
देवेषुत्रिविजसम्पदृष्टयोपितथाच तद्व्यथ पणवीससत्तवीसोदयो-
देवनेरइपु पडुच्चनेरइगोखवगसम्मदिष्टीवेयगसम्मदिष्टो देवोतिविह-
मम्मदिष्टी तथापचसग्रहेऽपिमार्गणास्थानेषु जीवस्थानचिंतायाओ-
पशमिकरयजीवभेदद्विक उवसम्मसिसम्मिसत्री इत्यनेनग्रयेनसशि-
द्विकमुक्तनन सप्ततिचूर्णिअमिप्रायेणपचसग्रहकर्यग्रथामिप्रायेणचा-

स्माभिरपि उपशमसम्पत्त्वे सजिद्विरुद्धोक्तनस्वतु केवलिनो विशिष्टबहु-
श्रुतायामिदं ॥ ७० ॥

टिप्पण — हवे चौद भेदे जीव मार्गणा कहे छे सुक्ष्म एकद्री
१ बादरएकेंद्री २ भेद्री ३ तेंद्री ४ चौरद्री ५ सज्जीपचेंद्री ६
असज्जीपचेंद्री ७ अपर्याप्ता ए सात पर्याप्ता ७ हवे ६२ मार्ग-
णाइ भेद बहे छे देवगति १ नरकगति २ विभगअज्ञान ३
मतिज्ञान ४ भुतज्ञान ५ अवधिज्ञान ६ अवधिदर्शन ७ उप-
शम ८ क्षायिक ९ क्षयोपशम १० ए तीन समकित पद्मलेइया
शुक्ललेइया १२ सज्जी १३ ए तेर मार्गणाने त्रिपे सज्जीपचेंद्री
पर्याप्तो अने सज्जीपचेंद्री अपर्याप्ता ए बे जीव स्थानक लामे
बीजा नहीं ॥ ७० ॥

तमसस्त्रिअपज्जअ, नरेसबायरअपज्जतेऊए ।

थावरइगिदिपढमा, चउवारअसस्त्रिदुदुविगले ॥ ७१ ॥

टीका — तमसस्त्रिइत्यादि ॥ तत्पूजांक्तसजिद्विरुद्धअपर्याप्तासजि-
द्विरुत्तमस्त्रिभूतगति मार्गणाया लभ्यते, इहयेयत्तु पागर्भजांतेषु सजिद्विरुद्ध-
लभ्यते ये तु वानपितादिषु समुत्तितेऽन्तर्मुद्गर्ताषु अपर्याप्तसजिनो लब्धप-
र्याप्तकाश्च द्रष्टव्या यदाहुः श्रीमदार्यपादा प्रजापनाया कहिणभते-
समुच्छिन्नमण्डसासमुच्छति गोयमा, अतो मण्डसासखित्तस्सपणयालीसा-
एजोयणसयसहरसे अट्टाइजेसुदीनसमुद्देशु पत्तरससुक्कम्ममूमिसु ती-
साए अक्कम्ममूमिसु लप्पनाए अतरदीविसु गम्भवक्कंति यमणस्साणचे-
वउच्चारेसु पासवणेसु वा खेलेसु या सिंघाणेसु वायवेसु वापित्तेसु वासुद्धेसु-
वासोणीएसु वासुद्धपुग्गलेसु वासुद्धपुग्गलेपरिसाहेसु वाविगयकलेवरेसु-
वायीपुरुससयोगेसु या नगरनिद्धमणेसु वासस्त्रेसु चेव असुद्धरणेसु इत्थ

णरामुनि उवाच ॥ मातुः ॥ अगुलस्य अनस्य भागमितापु ओगाह-
 णापु अतस्मि उदिष्टा ॥ अगीतवाहिपज्जताहि अपज्जता अन-
 मुद्वत्ता उया चेत्तत्तत्तरति तान् समुत्तिमममुद्वत्तानाथित्यतृतीयमप्य-
 रात्र्यपरापरापरा ॥ इति सनायासते तदेव पर्येत्तमसि-
 द्विकमद्वत्तादरापरा मेनवत्तं इति सनादरापरासते जोलेदयायात्तम्यते ॥
 तदुक्तमवनिते जोलेदयायाप्राणिजीवस्थानानि भवति, तत्र्यपरापराप-
 रास वादरेकेन्द्रियापरापरापरादगेऽपरास कथमप्राप्यते इति चेत्तु उ-
 च्यते इह भवनपति यनरज्योनि कसौधर्मशानदेया पृथिवीजलवन-
 स्पतिपुमन्येत्तपद्यते, यत्तु इत्तमावकारनिमग्नजिनप्रवचनप्र-
 दीपो भगवान्जिनभद्रगणितमाश्रमण पुद्रीआउपणस्सइज्जेपज्जत
 सखजीवेसुसग्गुआण ॥ गोमेगायटिसंहीयात्ताणा १ तेचते जोलेदया-
 वन्त यदभाणि किण्हुनात्ता ॥ ताउतेउलेसाभरणयनरीयाजोइगसोह-
 म्मीसाणाणितेउलेस्साग्गे, यत्ता यत्तेइत्ते ॥ यितेतदेवपणअमेऽपिस-
 सुपद्यते जत्तेसेमरईते ॥ यत्तज्जइतिवचनान्, अनन्तेजोलेदयाया-
 वादरपरापरावस्थायाकियत्कालमप्राप्यते, यथावरपचरुमार्गणासुप्रथ-
 मानिचत्वारि जीवस्थानानि सन्ते ॥ केन्द्रियापरापरापरापरापरापरापरा-
 रेकेन्द्रियापरापरापरापरापरापरापरापरापरापरापरापरापरापरापरा-
 लिक्कनलिक्कन्यापेगद्य ॥ ताउत्तमग्गन ॥ ५ ॥ ५ मानिआदिमानिद्वादश-
 जीवस्थानानि सन्ते ॥ पामपिविशिष्टमनाविक्कतयासक्षिप्रतिपक्षत्वादस-
 शिइति यपदिश्यते, पुदुगिलत्तिविकुलेषु द्वीन्द्रियरीन्द्रियचतुरिन्द्रि-
 येषु द्वेद्वेजीवस्थाने भवत तत्र द्वीन्द्रियोऽपरापरापरापरापरापरापरापरा-
 पुद्रीन्द्रियेषु त्रीन्द्रियोऽपरापरापरापरापरापरापरापरापरापरापरा-
 यास पयात्ता ॥ ७१ ॥

द्वयार्थ — अने मुख्यगाने मार्ग नामे होय तेहज असजी-

પર્વેદ્રી મેલીને તેવારે સર્જી પર્વેદ્રીપર્યાસો ૧ અપયાસો ૨ અસર્જી-
પર્વેદ્રીઅપર્યાસો ૩ જીવના મેદ લામે છે, મનુષ્ય અસર્જીપ-
યાસો નથાઈ ૧૪ થાનકે ઉપજે પણ અપયાસોઈજ મરે તિણે ૩
જીવમેદ ઘટ્ટા । તેજાલે વાને આર્જી ર્દ નાંખે ૧ અપર્યાસો ૨
૫ દોય અને ચાદરપૂઠ્ઠ ખાતે ૭ ૬ માટે તિણે
અપેશાયે તેજોહેડયામે ૮ ૯ માળ ૦, ૭ ૬ મા પ્રધ્વી-
અપ, તેજ, ઘાડ, વનસ્પતિમં જન પર્વેદ્રીમા સ મગનીઓ ૧ પર્યાસો
૨ બાદરપૂર્વેદ્રીપર્યાસોઅપર્યાસો ૫ ૬ ચાર જીવસ્થાનકલામે અ-
સર્જીમાર્ગણામે પહેલા બાર જીવસ્થાનક લામે વૈદ્રીમાર્ગણા ૨
વૈદ્રીમા જીવસ્થાન છે, તેંદ્રીમે તદ્રીંગ જીવસ્થાન છે, ચોંદ્રીમે
ચોરેંદ્રીના જીવસ્થાન છે ॥ ૭૧ ॥

दसचरमतसेअजया, हारगतिरितणुक्रसायदुअनाणे
पढमतिलेसामप्रिअर, अचरगुनपुमिच्छसव्येवि ७२।

टीका—इमं च मनः । इत्यादि ॥ नसे प्रगल्भाये चरमाण्यतिमानि-
पर्याप्ता पर्याप्तद्वित्रिचतुरासशिसशिपर्वेन्द्रियलक्षणानि दृग्जीवस्थानानि
भवन्ति, द्वीन्द्रियादीनामेव सत्वात् । तथा अप्युक्ते, अविरते सर्वाण्यपि
जीवस्थानानि भवन्ति, तत्रैव नास्तीति चेन्न, तत्रैव तद्युक्तिः प्राययोगे-
कपापचतुष्टये द्वयोर्जात्योऽर्थः । अथ न । प्रथमनिर्लेद्यासु
अन्ये इतरस्मिन् अन्ये ज्ञेयत्वे न तु देहेन्द्रियात् सर्वेषां अपि
जीवस्थानानि भवन्ति सत्त्वाच्च यान्स्यापक्षमादयनादीनामिति ७२

त्थार्थ — वेंद्री नेंद्री २ चोरेद्री ३ अमर्जी ४ सजी ५ ए
 पाच अपर्याप्ताने ५ पर्याप्त ए दस जीवस्थानक व्रसकायमे
 लाभे, अवतमार्गणामे १४ जीवस्थानक छे आहारकमार्गणामे २

निर्ययगति ३ काययोग ४ कषाय ४ मार्गणामे ८ मतिअज्ञान
 ९ श्रुतअज्ञानमे १० कृष्णलेदया ११ नीललेदया ११ कापोत
 लेदया १३ भव्यमार्गणामे १४ अभव्यमार्गणा १५ अचक्षुदर्शन-
 मार्गणा १६ नपुसकवेदमार्गणा १७ मिथ्यात्वमार्गणा १८ प
 अद्वारमार्गणामे सर्व १४ जीवस्थानक छे ॥ ७२ ॥

पञ्जसन्निकेवलदुग, सजसमणनाणदेसमणमीसे ।
 पणचरसपज्जवयणे, निअछचपज्जीयरचक्खुम्मि ॥ ७३ ॥

टीका—पञ्जसत्री इत्यादि । पर्याप्तसशिलक्षणमेकमेवजीव-
 स्थानभवति ॥ कइत्याह ॥ केवलद्विके केवलज्ञान केवलदर्शने
 समयमपचके मन पर्यवज्ञानेदेशविरते च एकजीवस्थानसशिपर्याप्त-
 लक्षणजीवस्थानभवतिनान्यत्, तथापचजीवस्थानानि चरमाणि-
 अतिमानिपर्याप्तपर्याप्तानि द्वीन्द्रियपर्याप्तत्रीन्द्रियपर्याप्तचतुरिन्द्रिय-
 पर्याप्तसशिपचेंद्रियपर्याप्तसशिपचेंद्रियपर्याप्तलक्षणानि पचस्थाना-
 निप्राप्यते, वयणति वचनयोगेकुत्रचिन् एषुअपर्याप्तेष्वपिवचन-
 योगसभव भाविनिमतोपचारात् इति यायात् तेषामतेदशजीवभेदा
 प्राप्यते ॥ तीयठचपज्जायरत्तिचक्खुम्मि चक्षुदर्शनेऋतुसूनादिनय-
 क्रमेणत्रीणि चतुरिन्द्रियपर्याप्तअसशिपर्याप्तसशिपर्याप्तलक्षणानिप्रयो
 जीवभेदामनातरेनैगमनयापेक्षयाठचपटजीवस्थानानितान्येवचतुरि-
 द्रियादीनि त्रीणिपर्याप्तापर्याप्तलक्षणानिचक्षुदर्शनेभवति ॥ ७३ ॥

स्वार्थ — केवलज्ञान १ केवलदर्शन २ मार्गणामे सामायिक
 १ छेदोपस्यापनीय २ परिहारविशुद्धि ३ सूक्ष्मसपराय यथाख्यात-
 चारित्र्य एव ५ समयमे मन पर्यवज्ञानमे देशविरतिमे १ मनो-
 योगमे १ मिश्रदृष्टिमे ७ ११ मार्गणामे १ पर्याप्तासजी जीव-

स्थानलाभे, वचनयोग छेहला पाच पर्याप्ता जीवस्थानलाभे, वेन्द्री १ तेन्द्री २ चारेन्द्री ३ असर्जीपचेन्द्री ४ सर्जीपचेन्द्री ५ पर्याप्तो ए पाचमे भाषा छे भाषापर्याप्ति कीवा पट्टी चक्षु-दर्शनमे तीन अथवा उ जीवस्थान छे चोरेन्द्री १ असर्जीपचेन्द्री २ सर्जीपचेन्द्री ३ ए तीन पर्याप्ता छे अथवा एहिज तीन अपर्याप्ता अने पर्याप्ता ए ६ पण जीवस्थानलाभे चक्षु-दर्शनमे ॥ ७३ ॥

थीनरपणिदिचरमा, चउअणहारेदुसन्निठअपज्जा ।
तेसुहुमअपज्जविणा, सासणगुणठाणपुवित्र ॥७४॥

टीका—थीनरपणि इत्यादि। स्त्रीपदे तथा पुरुषपदे पचेन्द्रिय-प्रायोग्यानिचरमाणिचत्पारिजीवस्थानानि भवति, यत्रपिचसिद्धातेअसर्जिपर्याप्तोऽपर्याप्तश्चणकातेनपुस्तकएवउक्त तयोचोक्तभगवत्याते-णभतेअसर्जिपचेन्द्रियतिग्रहयोगीयाकिं इन्द्रियेयगापुरिसवेयगानपु-सगवेयगा? नोइत्थिवेयगानोपुरिसवेयगानपुसगवेयगाइति तथापिइह-स्त्रीपुसर्लिङ्गाकारमात्रमगीकृत्यस्त्रीपदेपुरुषपदेनिर्दिष्ट लिंगाकारग्रह-णद्रव्यनिक्षेपन अमिलापरूपतुभात्रनिक्षेपापेक्षयाभात्रीयम्, अना-हारके दुसन्निठअपज्जत्ति अनाहारपदेद्विविध सर्जिपर्याप्तापर्याप्तलक्षण षट्अपर्याप्ता अपर्याप्तसूक्ष्मकेन्द्रिय अपर्याप्तगदरेकेन्द्रिय अपर्याप्त द्वीन्द्रिय अपर्याप्तनीन्द्रिय अपर्याप्तचतुर्दिन्द्रिय अपर्याप्तासर्जिपचेन्द्रिय एता यष्टौप्राप्यते तत्रसप्तपथाप्तकानिअन्तरालगतावेवसर्जिपर्याप्तलक्षण केवलिसमुद्गानकालेतृतीयचतुर्थपचमसमयेएवकर्मणयोगिन एव-लभ्यन्तेसुहुमअपज्जविणासासण, ना येवपूर्वोक्तानिषट्अपर्याप्तपर्याप्तम-झिद्विकलक्षणान्यष्टौजीवस्थानानिसूक्ष्मापर्याप्त विनासप्तभवति ।

અનુદત્તભવનિપત્તૃમુક્તૈર્કેન્દ્રિયાપર્યાપ્તલ-ગ્નર્જીવસ્થાનસામ્વાદનેમમ્ય
સ્ત્વેનભવતિ, સામ્વાદનમ્યશુભપરિણામત્વાન્ સમમ્યમહાસહિષ્ટસ્ય
પરિણામસ્યમુક્તૈર્કેન્દ્રિયમન્યેઉપાદન્ ॥ અન ગ્નર્ગપર્યાપ્તદ્વીત્રિયા-
પર્યાપ્તત્રીદ્રિયાપર્યાપ્તચતુરિદ્રિયાપર્યાપ્તઅસજિપચેન્દ્રિયાપર્યાપ્ત મજિપચે-
ન્દ્રિયાપર્યાપ્તમેદાન્ સપ્તજીવમ્થાનાનિપ્રાપ્યને શ્લુક્તાનિમાર્ગણાસ્થા-
નેષુર્જીવસ્થાનાનિગુણમ્થાનાનિતુર્વમેવોક્તૃત્વાત્ તત્ત્વજ્ઞાનયાનિ
ગુણમ્થાનાનિમાર્ગણાસુર્વમેવ જ્ઞાનયાનિ ॥ ૭૪ ॥

ટિપ્પણ — સ્ત્રીવેદમે ૧ પુરુષવેદમે ૧ પચેન્દ્રિમે ૧ છેદ્વત્પા ૪
જીવસ્થાન છે, અસર્જીપચેન્દ્રી અપર્યાપ્તોપર્યાપ્તો ૨ સર્જીઅપર્યાપ્તો-
પર્યાપ્તો ૭ ૪ છે સ્ત્રીવેદમે, પુરુષવેદમે, અસર્જીમે નજાઈ, અસર્જીમે
નપુસકવેદ છે, પરંતુ માન્યો છે, તે અમિપ્રાય આચાર્ય જાણે
અનાહારકુમાર્ગણાયે સર્જીઅપર્યાપ્તો ૧ પર્યાપ્તો ૨ સમઅપર્યાપ્તો ૩
ચેન્દ્રીઅપર્યાપ્તો ૪ તૈન્દ્રીઅપ૦ ૫ ચૌરન્દ્રીઅપ૦ ૬ અસર્જીઅપ૦ ૭
ચાદરઅપ૦ ૮ ૯ આઠ જીવસ્થાનક છે । ૯ આઠમે સમ-
અપર્યાપ્તો કાર્ત્તીક જેવારે સામ્વાદને સાત જીવસ્થાનક છે ।
ચાદરઅપર્યાપ્તો ૧ તૈન્દ્રીઅપ૦ ૨ તૈન્દ્રીઅપ૦ ૩ ચૌરન્દ્રીઅપ૦ ૪
અસર્જીઅપ૦ ૫ સર્જીપર્યાપ્તો ૬ સર્જીઅપ૦ ૭ ૮ સાત પ્રકારે
જીવસ્થાનક પામીયે ગુણગ્રાણામાર્ગણા પૂર્વે કહ્યા તે રિતે ગુણ-
ગ્રાણા કહિવા ॥ ૭૪ ॥

સચ્ચેયરમીસઅસચ્ચમોસ, મળવયવિઉદ્ધિઆહારા ।
ઉરલમીસાકુમ્મણ, ડયયોગાકુમ્મઅણહારે ॥૭૫॥

ટીકા — સચ્ચેયગતિ પચદશયોગામિત્રાયિકાગાયા ॥ ઇહયોગ
અન્દસ્યસર્વમત્રય ગુજ્યતેકર્મણાઅનેનેતિયોગ અલ્પસ્યલભન-

योग घटवीर्यस्य औदयिकानुयायिप्रवर्तनयोग अमिनप्रक्रमग्रहण-
हेतु इति नमनोयोगश्चतुर्धा तत्रासत्यमनोयोग असत्यमनोयोग
सत्यासत्यमनोयोग असत्यामृषामनोयोग तत्रसतोमुनय पदार्था-
धातेषु यथासर यमुक्तिपदप्रापकत्वेन यथावस्थित तत्प्रचिन्नेन च हित
सत्य यथा अस्ति जीव अस्ति नास्ति परिणाम कायप्रमाण लोकप्रमा-
णासरयेयप्रदेशात्मक यथावस्थितवस्तुविरूपनपर सत्यमनोयोग
तथा असत्य विपरीत अथवा नास्ति जीव इत्यादितुल्यचिन्-
नरूप असत्यमनोयोग तथामिश्र सत्यासत्यमनोयोग यथा इह-
धवरवदिरपलाशादिमिश्रेषु गृह्यगोकरक्षेपु अशोकवने वेद इति यदा-
विक्रययति तत्रागोकरक्षाणां सद्भाव सत्य अयेषामपि त्रखदिरप-
लाशादीनां तत्र सद्भावादसत्य इति सत्यासत्यविकृतपदरूप, मिश्रम-
नोयोग इति यद्वाहनयमनापेक्षया परमार्थतस्तु पुनरयमसत्य-
एव यथाविकृतिपदार्थायोगात् न विद्यते सत्ययत्र असत्य न विद्यते-
मृषायत्र समृष असत्यश्चासौ अमृष अनादिमिमेति नित्यमसत्य
असत्यामृषश्चासौ मनोयोगश्च असत्यामृषामनोयोग अत्रस्याद्वादा-
नेकातनयनिश्चये विनायकलोकयापारूपवदपटादिचिन्नेन तन् यत्र-
हस्तोमृषापि न परमार्थत आगमोपयोगरहितत्वात् सत्यमपि न इह-
विकृतपदरूप असत्यमृषामनोयोग मुनीनां च आहारादियाचने आहारा-
याचनरूप यत्र हस्तो न मृषापरमार्थत आहारमकाप(१)मिति विकृतप-
रहितवान्नसत्य अत्र समिश्रमनोयोग असत्यामृषामनोयोगयो क
प्रतिविशेष तत्रोच्यते मिश्रमनोयोगवतो अगोकरक्षेपु अशोकस्य एका-
नग्रह धवरवदिराणां ग्रहणे च अपि न तेन मिश्रत्वज्ज्यतु अपि नानापि न-
तया सापेक्षनयापिकाणां भावात् अगृहीतत्वात् तेन सर्वथान असत्य
इति न सत्य न मृषा इति यद्विद्यते एवमागमोपयोगोपि चतुर्विध अत्र-
तृतीयचतुर्थातुपरिस्फुर यत्र हस्तो न मतेन दृष्टो निश्चयने न स्याद्वादा-

सापेक्षमेव सत्यं अयन्तु सर्वमसत्यं निरुक्तं यद्यपि साकारं विवलेन्द्रि-
याणामयत्तत्वेन असत्यं अमृषा यच्चनयोगं तदुपमिष्टपात्रादेष्टुम-
न्तर्भवति ॥ काययोगं सप्तमा वैक्रियकाययोगं औदारिककाय-
योगं आहारककाययोगं मिसत्तिप्लुतेषु मिश्रं वैक्रियमिश्रं औ-
दारिकमिश्रं आहारकमिश्रं कर्माणस्तिकर्मण एव सप्तकाययोगा
भारार्थं लुपि विज्ञानिया विज्ञियानस्याभयं वैक्रियं तथा हि एकमन्त्रा-
जनेकभवति अणुमन्त्रमहद्भवति महद्मन्त्राजणभवति हृदय-
मन्त्राजहृदयभवति इत्यादिविज्ञियारूपं वैक्रियं रूपं वैक्रियं वैक्रिय-
मिश्रं यत्र कामणेन औदारिकेण सह वैक्रियमिश्रं तत्र कर्मणेनामिश्रं
देवतेरेयिकाणां अपर्णासायस्थाया मयमसमपादनं नर पचेन्द्रियतिपग्-
मनुष्याणां वैक्रियलक्ष्मिनां वैक्रियारकाले वैक्रियपरित्यागकाले वा औ-
दारिकेणामिश्रं भवति तत्र वैक्रियमिश्रकाययोगं २ चतुर्दशपूर्वविदं
तथा विप्रकार्योत्पत्तौ विशिष्टलक्ष्मिनां शाद्विषये निर्गच्छते इत्याह-
रकं जपया आश्रित्य ते गच्छते तीर्थं कुरादिसमीपे मूशमाजीपादिपदार्था
अनेनेत्याहारकयदवादिषु ज्यं कज्जम्मिसमुपज्जते सुअनेनेल्लिणा-
विसिद्धलक्ष्मिपुज्जइच्छाहरिज्जइभवति आहारगतं च ॥ १ ॥
पाणिदयरिद्विदसणत्थमत्थोपगहणहेउवाससयजुल्लेयत्थगमणजिणपा-
यमूलम्मि तदेव काययोगं आहारककाययोगं आहारकमिश्रं आ-
हारकप्रारम्भकाले त्यागकाले औदारिकेण सह भवति आहारकमिश्रकाय-
योगं तथा औदारिककाययोगं इह प्रसिद्धसिद्धातसदोहविपरण-
प्रकरणकरणप्रमाणग्रथनात्तसुपाशु वामधरलयश मसरधरलितस-
कलत्रमुवरावलयप्रभु श्रीहरिभद्रसूरिदर्शनात्पुत्तिर्लिख्यते तत्पत्ता-
ट्टारउरालउरालचतित्थकरणं प्रसरीराइपडुच्चउदारवुच्चइनतओउदी-
रनरममछित्तिकाउउदारनामप्रानउरालनामिस्तरालविशालराजभ-
णीयहोद कदसात्तिरेग जोयणसहस्स वनस्पत्यादीनामिनिउरालना-

मरुतपप्रदेशोपचितत्वाच्चर्द्धिभवनसृष्टवर्गणानिष्पन्नत्वान् श्रीपूज्या-
अप्याहु न योदारमुरालउरालमह्वामहद्वगत्तेणउगलायत्तिपदमपटुच-
नित्वेसरसीर ॥ १ ॥

भणद्वयनहोराळ, वित्तरवतणससइ पण्ण ।
पर्यदेईनत्थिअत्त, इहमिच्चत्तिंसात्ति ॥ २ ॥
उत्तपेवपण्णसो, वच्चियपिमहत्तलगाजहामिट्ठ ।
मसट्ठिण्णहास्सइ, उरात्तसमयपरिभासा ॥ ३ ॥

उदारेणभयऔदारिक औदारिककाययोग तथा औदारिकमिश्रयन-
कर्मणोनेति गम्यतेसऔदारिकमिश्र उत्पत्तिदेशेहिपर्यभावननर-
माणोजीव प्रथमसमयेकर्मणेनवकेवलेनाहारयनितत परऔदा-
रिकस्याप्यास्थवत्त्वादौदारिकेणकर्मणमिश्रेणयावच्छरीरस्यनिष्पत्ति
यदाहसकलश्रुताभोनिधिपारद्ववाग्निश्चानुग्रहकाम्ययानिर्मितानेक-
शास्त्रसदर्थ श्रीभद्रबाहुम्बामी जोण्णरुम्मण्ण आहारेईअणतर
जीवोतेणपग्गीसेणजात्तसीरस्सनिष्पत्ती ॥ १ ॥ तथा केवलसि-
मुद्धातावस्थायाद्वितीयपष्ठसप्तमसमयेषु कर्मणेनमिश्रमोदारिक
प्रतीतमेवऔदारिकमिश्रकाययोग तथा कर्मणोविकार कर्मण-
कर्मैवकर्मण कर्मपरमाण्ण एवात्मप्रदेशे सहक्षीरतीरवदन्योन्या-
नुगता सत कर्मणशरीर उक्तच कम्मविगारोकम्म कम्मणमह-
विहविचित्तकम्मनिष्पन्नसत्त्वेसिसरीराणकारणमूयमुणेयत्त अत्तसत्त्वे-
सिमितिसर्पेण औदारिकादीनाशरीराणा कारणमृतजीजमृतकर्मण-
शरीरनखल आमूलमुच्छिन्नेभवप्रपचप्ररोहवीजमृतकर्मणेत्तुपिशे-
षशरीरप्रादुर्भात्तसमद्दचकर्मणशरीरजतोर्गत्यनरसक्रातौसात्तकनम
करण तथाहिकर्मणेनववपुषापारिकरितोजतुर्मरणदेशमपहायोत्पत्ति-
देशमुपसर्पन्तिननुपदिकर्मणवपु परिकरितोगत्यतरसक्रामानि तर्हि-

नरगड्पणदित्तसतणू, अचक्रुनरनपुकसायसम्मदुगे।
सन्निच्छलेसाहारग, भवमइसुओहिदुगिसवे ॥ ७६ ॥

टीका—नरगड्पणदि इत्यादि ॥ नरगनापचेद्रियेऽसकाये-
तनुयोगेअचक्षुर्दर्शनेनरेपुरुषवेदेनपुसकवेदेकपायेषु क्रोडमानमाया-
लोभेषुसम्पत्त्वद्विकेश्यापोपशमेश्चायिकेसज्जिनिधस्यपिलेश्यासुआ-
हारकेमतिज्ञानेश्चतज्ञानेअवधिद्विकेअवधिजानावधिदर्शनेसर्वपचद-
शापियोगाभवन्ति एतेपुसर्वेष्वपिमार्गणास्थानेषुयथासभवसर्वयोगा
पचदशभवन्ति ॥ ७६ ॥

ट्वार्थ —मनुष्यगति १ पचेंद्री २ असकाय ३ अचतुर्दर्शन
पुरुषवेद नपुसकवेद कपाय ४ क्रोड मान माया लोभ। क्षायिकस-
मकिन १ क्षयोपशमसमकिन १ सजीमार्गणामे १ लेइया ६ कृ-
ष्णनीलकापोत तेजोपद्मशुक्र ६ लेइया आहारक १ भय १ मति-
ज्ञान १ तुनज २ अविज्ञान ३ अवविदर्शन एटली मार्ग-
णामे सर्वे पत्तर योग नामाये छे ॥ ७६ ॥

तिरिइत्थिअजयसासणि, अनाणउवसमअभवमिच्छेसु
तेराहारदुगुणा, तेउरलादुगुणसुरनिरए ॥ ७७ ॥

टीका—तिरिइत्थि इत्यादि ॥ तिरितितिर्यग्गनोस्त्रीयास्त्रीपेदे-
अपतेविरतिहीनेसास्वादनसम्पत्त्वेअज्ञानरिफेउपशमसम्पत्त्वेअभ-
व्येमिथ्यादृष्टौऽयोदशयोगा भवतिआहारकद्विकहीनादत्यर्थ आ-
हारकद्विकसर्वविरतौचतुर्दशप्रधरम्यापिरूप्यचित्तुल्यिमनोभवति ।
यत्रपिस्त्रीपेदेसर्वविरतिसद्धानेऽपिस्त्रीपूर्वप्रत्वाभावात् । यदाह। भाग्य-
सुप्रानिधि तुच्छागास्वगुलाचलेंदीयादु गलाधिइपुपइयअदसेसज्ज-

यणामुत्पादो न दृश्यते ॥ १ ॥ तेन नाहारः प्रभावनीयः तथा-
 तेऽनयो दशपूर्वोक्ता योगा औदारिकद्विकोना औदारिकाय योगा-
 दारिकमिश्रकाय योगादिता एकादशयोगाः सुरतिदेवगनैर्निरतिना-
 कगनैर्प्राप्यते मनसः प्रसारो वचनस्य च चारो वक्रियद्वयशर्मण्य एव-
 एकादशमनशर्मणमपानरागगनैः तथा प्रथमतमयोः पद्यमानस्य वैक्रि-
 यमिश्रअपर्याप्ताख्याया वैक्रियमनोरागयोगोपर्याप्ताख्याया सवांसु
 यावन् ॥ ७७ ॥

द्वयार्थः—निर्योगनि १ त्वीयेद १ अत्रिनि १ सास्वादन
 १ अज्ञान ३ कुमनिद्व्युतिभगरूप एहनी मार्गणामे उपशम-
 सम्पत्त्यमार्गणामे १ अभयमार्गणामे १ मित्यात्ममार्गणामे १
 एहली मार्गणामे १३ योग पामीये । आहारकशरीर १ आहा-
 रकमिश्र २ ए काटीद्वे तेषां इण तेरमादे औदारिकद्विक, औदा-
 रिकशरीर, औदारिकमिश्र २ दोष काटीद्वे तेषां देवगानि १ नर-
 कगति १ ए मार्गणामे ११ योग छे ॥ ७७ ॥

कम्भुरलदुग्धावरि, तेसनिउद्वदुगपचङ्गपवणे ।
 नृअसन्निचरमवयजुअ, तेविउद्विदुगुणचउविगले ७८॥

टीका—कम्भुरलदुग्धादित्यादि ॥ स्थावरचतुष्टये पृथिव्यपतेजो-
 नरस्पित्तलक्ष्णेषु कर्मण्य औदारिकद्विक औदारिकाय योग औदारिक-
 मिश्रकाय योगलक्षणयोगनयप्राप्यते, तत्र भावना । थावरेति स्थावर-
 पृथ्वीकाया प्रकायतेजो नरस्पित्तकायरूपपूर्वोक्तयोगनयभवतिकर्मण-
 मनरालगता औदारिकमिश्रअपर्याप्तकालेपर्याप्तकाले औदारिकते पूर्वा-
 त्ताम्रय योगा सर्वक्रियद्विका सहैवक्रियद्विकेनैवक्रियैवक्रियमिश्र-
 लक्षणेन वर्तन्ते इति मयैक्रियद्विका सतः पचभवति के इत्याह इगति-

सामान्यनएकैन्द्रियेपवनेवायुकायेचननकर्मणौदारिकद्विकलक्षणयोग-
त्रयभावनाप्राग्वन्त्रयैकिकभावनात्वेव इहकिलचतुर्विधावायवो-
वातितद्यप्यामृक्षमादरा पर्याप्ता अपयाप्तकाश्चनत्रयदरवायुकाय-
पर्याप्तानाकेषाचिद्वैक्रियलब्धिसमवोऽस्तिनानधिष्ठित्यत्रैक्रियमिश्रल-
लभ्यते ननुवयमुच्यतेकेषाचिद्वैक्रियलब्धिसमवोऽस्तिमावनासर्वेऽपि-
बादरपर्याप्तावायव सर्वक्रियाएवअत्रैक्रियाणाचेशाएवाप्रग्त उक्तच-
कङ्कणभतेसत्येवेऽत्रियावायावायनि ? अत्रिउत्रियाणचिद्वैक्रियेनपवत्त-
इतिनदयुक्तमभ्यग्सिद्धानापरिज्ञानान्अत्रैक्रियाणामपितेषास्वभाव-
तएवचेष्टोपपत्ते यदाहभगवान्श्रीहरिभद्रसरिपूज्योऽनुयोगद्वारदी-
काया ग्राउकाइयाचउत्रिहामृहमापज्जता अपज्जताबादगपज्जताअप-
ज्जतानत्यतिनिगामीपत्तेय असखिज्जलोगपमाणपगसरासिपमाण-
मिसाजेपुणगादरापज्जता तेपयराससेज्जद्भागमिसा नत्यनावतिण्हरा-
सीणवेऽत्रियलब्धिचेवनस्थिनायरपज्जताणपिअसखेज्जद्भागमिसाण-
अतिथिनेसिपिलाद्विअत्यिनउविपलिओग्मासखिज्जभागसमयमिसास-
पयपुच्छासमएवेऽत्रियवत्तिणो तथाजेणसत्येमुचेवउहलोगाइमुच-
लावायवोविज्जनि तम्हाअत्रिउत्रिआविवायावायतित्ति । मिसरस-
भावेणतेसिवाय वनिवानाद्वायुरितिकृत्वातिण्हरासीणनयाणाराशीना-
पर्याप्तापर्याप्तामृमागादरापर्याप्तवायुकायिकानातथातेएवपूर्वोक्ता प-
चकर्मणोदारिकद्विकवैक्रियद्विकलक्षणयोगाश्चरमाचतुर्थी असत्या-
मृपारूपावान्वचनयोगाश्चरमवाकतयायुक्ता षड्योगा भवतिद्व-
इत्याह । असञ्जिनिसञ्जि यतिरित्तेर्जावेतनकर्मणमपानरालगनानु-
त्पत्तिप्रथमसमयेचऔदारिकमिश्रमपर्याप्तावस्थायापर्याप्तावस्थायाऔ-
दारिकयादरपर्याप्तावायुकायिकानावैक्रियद्विकचरमभवोचरम वाग्योग
असत्यामपालक्षुण तेनयुक्तावैक्रियद्विकेनऊनाहीना इत्यारोभवति-

द्विकभाषनाप्रमाणम् असत्यामृषाभाषाशरत्तादीनामवति । शेषाणा-
विगळे असत्रमोसयइति ॥ ७८ ॥

टिप्पणी — पृथ्वीकाय, अपकाय, तेजकाय ३ घनरपतिकाय ४
ए ४ धाररमार्गणामे कार्मण १ औदारिक २ औदारिकमिश्र ३
वैक्रिय ४ वैक्रियमिश्र ५ ए पाच योग छे । असर्जीमार्गणामे
चरमवचन योग १ असत्याअमृषा भेलीजे तेवारे पाच योग तेहीज
एव ६ योग छे । ए ६ योगमाहे वैक्रिय १ वैक्रियमिश्र २ ए
द्विक काडीए तेवारे कार्मण १ औदारिक २ औदारिकमिश्र ३
असत्याअमृषाभाषा ए ४ योग छे, विकल्पद्वी १ तेंद्री २ चौ-
रेंद्री ३ ॥ ७८ ॥

कम्मुरलमीसविणुमण, चयसमईछेयचस्सुमणनाणे
उरलदुगकम्मपढम, तिममणयकेउलदुगमि ॥ ७९ ॥

टीका — कम्मुरलमीसइत्यादि ॥ कार्मणमौदारिकमिश्रविना-
शेषाखणोदशयोगाभवति छइत्याहमनोयोगेसामायिकच्छेदोपस्थाप-
नीयसयमेधशुर्दर्शनेमन पर्यवज्ञानेत्रयोदशयोगा भावनामुर्तरयौतु-
कार्मणौदारिकमिश्रौततेपुसर्वधानसभवनएवनयोरपर्यासापस्थापाभा-
वात् मनोयोगादिमार्गणायातु तस्यामपस्थापामसभवात् तथा उरल-
दुगति औदारिकद्विककार्मण प्रथम तथा अतिम मनोयोगद्वय एव
वचनयोगद्वय एवयोगसप्तक केवलज्ञानकेवलदर्शनलक्षणमार्गणाया-
प्राप्यते तत्रभावनाऔदारिकमिश्रकार्मणयोगासयोगिकेउलिसमुद्घात
गतस्यभवति मनोयोगौतुअविकल्पकलविमलकेवलज्ञानकेवलदर्शन-
विलोकितनिखिललोकालोकस्यभगवत मन पर्यवज्ञानिनोऽनुत्तरसु-
रादिमिर्वागमनसापृष्टस्यसतोमनमैवदेशनातूतेहिभगवत्प्रयुक्तानिमना-
द्रव्याणिमन पर्यवज्ञानेनपठ्यतिवाग्योगस्तुदेशनावसरेभवति ॥ ७९ ॥

टिप्पण्य —कर्मण १ औदारिकमिश्र २ ए दोय विना वाकी
१३ योग छे, मनयोगमाहे १३ वचनयोगमाहे १३ सामायिकमे
१३ छेदोपरथापनीयमा १३ चक्षुदशनीयमे १३ मन पर्याप्तज्ञा-
नमे १३ ए छ मार्गणामे १३ योग लामे छे, उरलहुग औदा-
रिक २ कर्मण १ पहिले अतिममनोयोग १ असत्यमनो-
योग २ पेहलो अतिमवचन १ सत्यवचनयोग १ असत्यवच-
नयोग १ ए ७ योग छे, केवलज्ञान केवलदर्शनमे सात योग
छे ॥ ७९ ॥

मणयउरलापरिहार, सुहुमेनवतेउमीसिसविउधा ।
देसेसविउबिदुगा, सकम्भुरलमीसअहखाए ॥८०॥

टीका—मणयइत्यादि ॥ परिहारविशुद्धिकेसूक्ष्मसपरायेच
नवयोगा केतेइत्याहमनोयोगश्चतुर्द्वाशायोगश्चतुर्द्वाऔदारिकचेनि
आहारकद्विकचतुर्दशपूर्वविद लङ्घिप्रारभकालेभवतिनद्यावनभवति
वैक्रियद्विकमपिलङ्घिमत् तदप्यवनभवतिऔदारिकमिश्रकर्मणच-
गृहगतिमतरेणासभवात् तेनतावपिनभवत असत्यवाग्योगमनोयो-
गत्वतुउन्मागपिश्रयापरालवनचेतनापरिणामेनैवज्ञेय तेषुन पूर्वो-
क्तानवयोगा सवैक्रिया सहप्रक्रियेणवर्त्तनइतिसवैक्रियावैक्रियसहिता
सनोदशयोगामिश्रेसम्यग्मिथ्यादृष्टौभवति,तत्रवैक्रिय देवनारकापेक्ष-
यायनुत्तमवागप्यतेतस्यापर्याप्तावस्थायाभावित्वात् मिश्रभावस्यच-
नसम्ममिच्छोक्तुण्डकालमितिचचनप्रामाण्यादपर्याप्तावस्थायामसभवात्
स्यादेवैक्रियलङ्घिमतामनुष्यतिरश्वासम्यग्मिथ्यादृशासतावक्रियारभ-
सभवेनकपवैक्रियमिश्रनावाप्यते इतिउच्यते तेषावैक्रियारभासभ-
वात्अप्यनोन्नाकुनधित्कारणात्पूर्वाचायेस्त ताम्युपगम्यतेइतिनिसम्य-
ग्वद्वगच्छामस्तथाविवसप्रदायाभावादतोऽस्यामिरपितनेष्टमितिदेशे-

देशविरतेसंवैक्रियद्विका वैक्रियैवक्रियमिश्रसहिता सत एकादशयोगा
भवतिदेशविरतानाम्रडादीनारैक्रियलङ्घिमनापौक्रियद्विकसभवात् ।
तथातेष्वनवपूर्वोक्ता सकर्मणोदारिकमिश्रा सहकर्मणोदारिक-
मिश्राभ्यावर्तते इति सकर्मणोदारिकमिश्रा सत एकादशयोगायथा-
रयातसयमेभवति अयमर्थ मनोयोगचतुष्टयवाग्ययोगचतुष्टयका-
र्मणोदारिकद्विकलक्षणाएकादशयोगायथारयातसयमेभवति तत्रमनो-
वाग्यचतुष्टकोदारिकयोगास्तुजानेष्टकर्मणोदारिकमिश्रतुष्टयथारया-
तसयमआकुलस्यगृहस्यभगवत केवळिन समवति तस्यहिसमु-
द्धानस्यतृतीयचतुर्थपञ्चमसमयेषु कर्मणकर्मणशरीरयोगीचतुर्थप-
ञ्चमेतृतीयेचेतिवचनात् द्वितीयपष्ठसप्तमसमयेषु औदारिकमिश्रमि-
श्रौदारिकयोक्तासप्तमपष्ठद्वितीयेष्वितिउचनादवाप्यते इति यथाख्या-
तसयमेद्वयोरपिसभवात् इतिप्रोक्तामार्गणास्थानेयोगा साप्ततमा-
र्गणासुउपयोगस्वरूपनिरूपणपूर्वकमुपयोगानभिधित्सुराह ॥८०॥

टिप्पणी — मनोयोगना मेद ४ वचनयोगना ४ मेद औदा-
रिकाययोग ॥ नव योग परिहारविशुद्धिसयममे ९ सूक्ष्मस-
परायसयममे नव योग छे, तेहिजमनना ४ वचनना ४ औदारिक
१ अने एक वैक्रियकाययोग मेलीइएने ए १० योग छे मिश्र-
द्रष्टिमे देशविरतिमे नव योग छे तेहीजवैक्रिय २ मेली जे ए
११ योग छे यथारयातचारित्रमे ९ योग छे नव ते तेहीज-
कर्मण ३ औदारिकमिश्र २ ए २ मेलीजे तेजारे ११ योग छे
यथारयातमे ए नासठीमार्गणामे योग कहे ॥ ८० ॥

तियनाणनाणपणचउ, दसणवारजिअलखणुवओगा।
त्रिणुमणनाणदुकेवल, नवसुरतिरिनिरयअजणसु८१॥

टीका—तिअनाजनाण इत्यादि ॥ त्रीण्यज्ञानानिर्मृत्युज्ञान-
भुनाजानविभरूपाणिज्ञानानिमति तृतावधिमन पर्यवकेवललक्षणानि
पचएतन्स्वरूपविशेषादयकभाष्यविवरणतो जेय चत्वारिदर्शनानि-
चतुरचतुरवधिकेवलदर्शनलक्षणानित्येव द्वादशोपयोगा जियल-
कणत्ति जीउस्यात्मनो लक्षणलक्ष्यते ज्ञायते तदन्यनावच्छेदेनेति लक्षण-
मसाधारणस्वरूप अनएउत्तम यनापि उपयोगलक्षणो जीउ इतितेच-
द्विधा साकारा अनाकाराश्च न पचज्ञानानि त्रीण्यज्ञानानीत्यष्टा उपयोगा
साकारा चत्वारिदर्शनानां यनाकारा उपयोगा यदाह मयचनार्थसार्थसर-
ससरोरुद्धसमृद्धप्रकाशनसहस्रभातुर्धामदार्पयाम प्रजापनाया उपयो-
गपदेकनिविहेण भवेत्तज्जोगे पत्रत्ते ॥ न च हा ॥ आभिणिग्रोहियनाणे-
सागरोवओगे सुअनाणे सागरोवओगे ओहिनाणे सागरोवओगे मण-
पज्झपनाणे सागरोवओगे केवलनाणे सागरोवओगे मइअन्नाणे सागरो-
वओगे सुअअन्नाणे सागरोवओगे विभगनाणे सागरोवओगे अणागारो-
वओगेण भवेत्ति विहपत्रत्ते गोयमाचउविहे पत्रत्ते न जहा चरकुदसण-
अणागारोवओगे अचरकुदसण अणागारोवओगे ओहिदसण अणा-
गारोवओगे केवलदसण अणागारोवओगे ॥ इत्यादि अजानस्य-
मिथ्यात्वोपहतचेतनाविपर्यासेन अजानत्वमवति न दर्शनस्यपन
दर्शनस्य सामान्यग्राहकत्वेन पदार्थमामा यावोद्यस्त्वान्विपर्यासतावे
न कुदर्शनत्वमेव न भवति । मणनाणेति विनामन पर्यवजान केवल-
द्विकच केवलज्ञान केवलदर्शन लक्षणशेषानवोपयोगामवति, सुरे-
सुरगता निरिति, तिर्यग्गतौ नित्यात्ति नरकगता अचयत्ति अचिरनि-
मार्गणाया भवति । एतेषु हि सत्रित्यसंभवेन मन पर्यवजान केवल-
द्विकचेति ॥ ८१ ॥

टिप्पणी—हवे, वार उपयोग कहे छे ३ अजानमतिअ-
ज्ञान १ भुनजान २ विभगजान ३ पाचजानमतिजान

१ श्रुतज्ञान २ अवाग्निज्ञान ३ मन पर्यवज्ञान ४ केवलज्ञान ५
 चार दर्शन ४ चक्षुर्दर्शन १ अचक्षुर्दर्शन २ अवाग्निदर्शन ३
 केवलदर्शन ४ ए चार जीव लक्षणउपयोग छे मन पर्यवज्ञान
 १ केवलज्ञान २ केवलदर्शन ३ ए तीन पिना बाकी तीन ज्ञान
 तीन अज्ञान तीन दर्शन ए ९ उपयोग छे देवगति १ तिरि-
 गति २ नरकगति ३ निक कहीजे अविरति ४ ए चार मार्ग-
 णामे नव उपयोग छे ९ ॥ ८१ ॥

तस्योअवेअसुका, हारनरपणिदिसन्निभविसवे ।

नयणेयरपणलेसा, कसायदसकेवलदुग्गुणा ॥८२॥

टीका—तस्योअ इत्यादि ॥ त्रसेपुयोगेपुमनोवाक्कायरूपेपु-
 वेदेपुद्रुपाकारलक्षणस्त्रीपुनपुसकलक्षणेषु शुक्लेश्यायाआहारकेपु-
 नरगनापचेन्द्रियेपुसक्षिपुभयेपुसर्गद्वादशाप्पुपयोगा सभवति ।
 वेदेष्वमिलापरूपेषुकेवलद्विकहीनादशोपयोगा लिंगाकारमानेषुद्र-
 व्यवेदेपुद्वादशोपयोगा कथ्यते नयणेति नयनेचक्षुर्दर्शनेइयरति इतरे
 अचक्षुर्दर्शनेपचसुलेदयायुचतुर्षुकपायेषु क्रोधमानमायालोभेषु केवल-
 द्विकेनऊनादशउपयोगा भवति नतुकेवलद्विकचक्षुर्दर्शनादिसद्भावे-
 अनुत्पादात्तस्य ॥ ८२ ॥

ट्यार्थ — त्रसकाय १ तीनयोग ३ मनोयोग १ वचनयोग
 २ काययोग ३ वेद ३ पुरुषवेद १ स्त्रीवेद २ नपुसकवेद ३
 शुक्लेश्या आहारक १ मनुष्यगति २ पचेन्द्रि १ सज्ञी १ भय
 १ ए १३ मार्गणामे सर्व १२ उपयोग छे चक्षुर्दर्शनमे १
 अचक्षुर्दर्शनमे १ पाच लेखामे कृष्ण १ नील २ काप्रोत ३
 तेजो ४ पद्म ५ कषायमे १० उपयोग छे केवलज्ञान १
 केवलदर्शन २ ए दोनु ओठाकीजे इत्यर्थ ॥ ८२ ॥

चतुरिदिससन्निदुअन्नाण, दसइगवित्तिथावरिअचक्क
तिअनाणदसणदुग, अन्नाणतिगभवमिच्छदुगे ॥८३॥

टीका—चतुरिदिससन्निदुइत्यादि चतुरिदियेअसज्जिनिचत्वार-
उपयोगाभवति केनइत्याह अज्ञानदर्शनद्वेअज्ञाने मत्तज्ज्ञानश्रुताज्ञान-
रूपेद्वेदर्शनेचचतुर्दर्शनाचचतुर्दर्शनलक्षणइत्यर्थं तथानपुत्रपूर्वाक्ताश्च-
त्वारउपयोगाअचक्कसुत्तिचतुर्दर्शनरहिता सत नयोभवानिके-
चित्पाह ॥ इगत्तिसामायत एकेन्द्रियेपुट्टीन्द्रियेषु त्रीन्द्रियेषुस्थाव-
रेषुमत्तज्ज्ञानश्रुताज्ञानेअचतुर्दर्शनेचेतिनयउपयोगा भवतिनिशेषा
विभगतुनभयप्रत्ययन शेषास्तुसम्पक्त्वादिअभावात् नप्राप्यतेअज्ञा-
नत्रिकचतुश्चतुरूपदर्शनद्वय एवपथोपयोगाभवतिअज्ञानत्रिकेअ-
भयमार्गणायामिध्यात्वद्विकेमिध्यात्वसाम्बादनेपथोपयोगा अज्ञान-
त्रिकदर्शनद्विकरूपानशेषा जयदातमस्यस्त्व विगत्यभावादिनिपद्या-
ज्ञानत्रिकेअपिदर्शनेपर्याचार्ये कनश्चित्कारणान्नेष्यतेतन्नसम्पगवग-
च्छाम इतिदेवद्वमरिगाम्भ ॥ ८३ ॥

टिप्पणी—चौरंद्रीमे ? असज्जिमे ? मत्तिअज्ञान ? श्रुतअ-
ज्ञान ? ए २ अज्ञान चतुर्दर्शन ? अचतुर्दर्शन २ ए दोय
दर्शनमे ४ उपयोग छे । एकेन्द्रिये बेंद्रिये तेंद्रिये पाच यावरमे
ए ८ मार्गणामे २ अज्ञान ? अचतुर्दर्शन ए ३ उपयोग छे
चतुर्दर्शन विना तीन अज्ञान मत्तिअज्ञान ? श्रुतअज्ञान
विभगअज्ञान ३ दोय दर्शन चतुर्दर्शन ? अचतुर्दर्शन २ ए ४
उपयोग छे । ए मार्गणामे तीन अज्ञानमे ३ अभव्यमेमिच्छ
द्विके मिध्यात्व ? साम्बादने --- २ ---
छे ॥ ८३ ॥

केवलदुगेनियदुग, नवतिअज्ञाणविणुखइअअहखाण ।
दसणनाणतिगदेसि, मिसिअज्ञाणमोसत ॥ ८४ ॥

टीका—केवलदुगेनियदुग इत्यादि ॥ केवलद्विके केवल-
ज्ञानदर्शनलभणेनिजद्विकेकेवलज्ञानकेवलदर्शनरूपभरतिनशेषादश-
अवलम्ब्युपयोग यच्छेदपत्र केवलज्ञानदर्शनोत्पाद नष्टमिठाउम-
हियपूनाणे केवलनाणोउवज्जडइनिउचनान् इति पवहारनयमतनि-
श्चयनयेनआवरणक्षयेआचार्यप्राकट्यनियमान् तथापिकेवलज्ञानप्र-
काशेमत्यादीनामुपयोगानातत्रानर्भावात् यथासवित्तु प्रकाशेतारा-
दीनासद्भावेऽपितत्प्रवृत्त्यदर्शनान् एतदेनशेषाद्विनवतिअज्ञाण-
विणुअज्ञाननिकमिनाशेषानरोपयोगा क्षायिकसम्यक्त्वेयथाख्यातचा-
रित्रेप्राप्यते अज्ञाननिकस्यमिथ्याप्रसद्भावेभावात् नअनयोरिति ॥
तथादेसिइतिदेगमित्ते ज्ञाननिरुमतिशून्यअवधिलक्षणदर्शननिकच-
क्षुरचक्षुर्वधिदर्शनरूपप्राप्यते । नशेषास्तनाज्ञाननिकस्यमिथ्यात्वप्र-
त्ययात्तत्रमन पर्यवकेवलद्विक सर्वविस्त्यभावान्नतत्रमिश्रेतदेवषट्क
अज्ञानमिश्रितभरति तत्रसम्यक्त्वात् पतितस्यमिश्रभावात्तस्यज्ञान-
निकदर्शननिकरूपउपयोगपदकप्राप्यते मिथ्यात्वात् मिश्रमार्गगत-
स्यअज्ञाननिकदर्शननिकरूपउपयोगपदकप्राप्यते अनावधिदर्शनमा-
र्गणाऽमिप्रायेणोच्यते इति ॥ ८४ ॥

टिप्पणी—केवलदुगे केवलज्ञान ? केवलदर्शनमे आप-
णाएहीज केवलज्ञान केवलदर्शन ए द्वे उपयोग छे
तीन अज्ञान मिना पाकी नव उपयोग पाच ज्ञान च्यार दर्शन
ए समीलने नव उपयोग छे क्षायिकसम्यक्तमे यथाख्यातचा-
रित्रमे दर्शन ३ चक्षु ? अचक्षु २ अवधिदर्शन ३ तीन ज्ञान

मतिज्ञान श्रुतज्ञान अविज्ञान ए ६ उपयोग छे, देशविरतिमे
अने एहीज ६ उपयोगज्ञानसुमिश्र न कीजे ज्ञान काहीजे एउले
२ अने दर्शन ३ अज्ञान ए ६ उपयोग मिश्रमे छे ॥८४॥

मणनाणचरबुवज्जा, अणहारेतिन्निदसचउनाणा ।
चउनाणसजमोवसम, वेअगेओहिदसेअ ॥८५॥

टीका—मणनाणचरबुवज्जा इत्यादि ॥ मन पर्यवज्ञानच-
दर्शनवर्जा-शेषा-शोपयोगाअनाहारकेभवति, यत्तुमन पर्यवज्ञानेच-
शुदर्शननधानाहारकेनसभवति अनाहारकोविग्रहगतिक्वचित्समुद्-
धानायोगिसिद्धाप्रस्थायानचननानयो सभव तथा नीणिदर्शनानि
चक्षुरचक्षुर्वधिविदर्शनरूपाणिचचचारिज्ञानानि मतिश्रुतावधिमन पय-
वत्क्षणानीत्येवसप्रोपयोगाभवति, चतुर्पुञ्जानेषु मतिश्रुतावधिमन-
पर्यायलक्षणेसु तथा चतुर्पुञ्जमेसु सामायिकच्छेदोपस्थापनीयपरि-
हारविशुद्धिकमूक्षमसपरायेसु औपशमिकेसम्यक्त्वे तथा वेदकेक्षा-
योपशमिके अवधिदर्शनेचसमुच्चयेनगोपाइहाप्पवधिविदर्शनेमत्यज्ञा-
नानुपयोगप्रतिषेधोब्रुवधुताचार्यामिप्रायापेक्षयाद्रष्टव्य इतिमार्गणा-
सुप्रोक्ताउपयोगा मनातरेआपेक्षिकप्रतिपादिकागाथामाह॥

दोतेरेतेरवारसमणेकमा, अट्टसुचउचउवयणे ।

चउदुपणतिन्निकाण, जीअगुणयोगोउओगरे ॥१॥

अत्रमुख्यस्वस्थमनापेक्षयामिन्नयोगमुरयत्त्वाख्यारूपागाथास्वनो-
व्यारयेयाइतिसाप्रतमार्गणासुलेख्या निरूपयन्नाह ॥ ८५ ॥

ट्वार्थ —मन पर्यायज्ञान, चक्षुदर्शन ए दोय काहीजे अना-
हारकमे १० उपयोग छे तीन दर्शन २ चक्षु १ अचक्षु २ अवि-
न्यार ज्ञान ४ मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अवधिज्ञान मन पर्यायज्ञान,

ए ४ उपयोग छे च्यार ज्ञानमे सजममे उपशमसमक्तिमे क्षयो-
पशम समकितमे अवधिदर्शनमे ए इग्यार मार्गणामे सात उप-
योग छे ॥ ८५ ॥

छसुलेसासुसद्वाण, एगिंदिअसन्निभूदगवणेसु ।
पढमाचउरोतिस्त्रिउ, नारयविगलग्गिपवणेसु ॥ ८६ ॥

टीका—छसुलेसासुसद्वाण इत्यादि ॥ पदसुलेइयासुस्वस्थान
स्वा स्वा लेइयाभवति यथाकृष्णलेइयाया कृष्णलेइयानीललेइयाया-
नीललेइया इत्यादि सामान्यत एकेन्द्रियेषुअसन्निभूदकवनेषुपृथि-
व्यबुवनस्पतिषुप्रथमा कृष्णनीलकापोततेजोलेइयाश्चनस्त्र भवति
भवनपति यतरज्योतिष्कसौधैर्मशानदेराहिस्वस्वमवच्युताएतेषुमध्ये-
समुत्पद्यते तेचतेजोलेइयावन समुत्पद्यते नारकेषु विक्त्रेन्द्रियेषु
(द्वीन्द्रियेषु त्रीन्द्रियेषु चतुरिन्द्रियेषु) अग्निषु वायुकायिकेषु
प्रथमास्तिस्त्र कृष्णनीलकापोतलेइयाभवति नान्याप्रायोऽभीषाम-
प्रशस्ताव्यवसायस्थानोपेतत्वात् ॥ ८६ ॥

द्वयार्थ —हिवेबासठ मार्गणामे लेइया कहे छे, तिहा छ
लेइयामे आपआपणी लेइया छे कृष्णलेइयामे कृष्ण छे नील-
लेइयामे नील छे, तेजोमे तेजो कापोतमे कापोत एकेन्द्रीमे
असन्निमे २ पृथिवीकाय अपकाय वनस्पतिकाय ए पाच मा-
र्गणामे पहिली कृष्ण नील कापोत तेजो ए च्यार लेइया छे
नारकीगतिमे वेन्द्रीमे तेन्द्रीमे चौरैन्द्रीमे अग्निकायमे वायुकायमे
ए ४ मार्गणामे पहिली तीन लेइया छे ॥ ८६ ॥

अहरकायसुहुम्मिकेवल, दुगिसुकाछाविसेसठाणेसु।
वधाचउसवत्थवि, अकसाएपगइदलवधो ॥ ८७ ॥

टीका—अहकारणसुद्धि इत्यादि ॥ यथारयानसयमेसु-
क्ष्मसपरायसयमे केवलद्विके केवलज्ञान केवलदर्शनरूपेशुक्लेश्या-
एवमशेषा एतासुअत्यनविशुद्धपरिणामत्वात्, शेषासुमार्गणासु ए
कचत्वारिंशत् सरयासुषडपिलेश्या प्राप्यते ॥ उक्तमार्गणासुलेश्या
सप्रतिबधनचविभजनाह ॥ ब्रजाचउसवत्थवि इत्यादि मिथ्यात्वादि-
हेतुमि आत्मप्रदेशेकर्मपुद्गलानालोलीकरणव सचतुर्द्वामकृतिवध
स्थितिबध रसवध प्रदेशवध तनयोगापयडिपणसठिइअणुभाग-
कसायाओइतिवचनात् प्रकृतिप्रदेशनधौयोगानूभवन स्थितिबध-
रसवधौकषायात्भवन, तच्चनच्चार्यतोज्ञेय ज्ञानेषु त्रिषुअज्ञानेषु षट्-
सुसयमेषु त्रिषुदर्शनेषु षट्सुलेश्यासुभव्याभव्येषु षट्सुसम्यक्त्वेषु
सज्जि असज्जि मार्गणासु आहारकानाहारकमार्गणासु चतुर्विधोपिऽवध
तेनसर्वनापिसर्वास्वपिमार्गणासु बधभेदाश्चत्वारोपिप्राप्यते अकसाए
कषायरहितासुकेवलद्विकयथाख्यातलक्षणासुत्रिषुमार्गणासु पगइ
इतिप्रकृतिबध तथा दलति प्रदेशसमुदयोदल प्रदेशवध इति-
बधद्वयप्राप्यते योगरूपस्महेतो सद्भावात् द्वारायानवन्धनमसक्षे-
पार्थ ॥ ८७ ॥

द्वयार्थ—यथाख्यातचारिणमे सुक्ष्मसपरायचारिणमे केवल-
ज्ञानमे केवलदर्शनमे एक शुक्लेश्या छे । बीजी मार्गणा १ इ
गतिर्तेद्री १ नस १ योग २ वेद २ कषाय ४ ज्ञान ७ सजम
५ दर्शन २ भयसमक्ति ६ सज्जी १ आहारक २ इकनालीस
मार्गणामे ६ लेश्या छे । बधना ४ भेद छे, सर्वमार्गणाये चार
प्रकारनो बध छे, जिहा कषायोदय नही तिहा प्रकृतिवध तथा
प्रदेशवध छे ॥ ८७ ॥

पणतसनरयोएसु, कसायलेसाअचक्खुभवेंसु ।

चउमूलउत्तरापुण, सगवन्नाहेयवोभणिया ॥ ८८ ॥

ટીકા—અવગતેત્રયોમૂલોત્તરમાર્ગનામુનિષ્પયગ્રાહ ॥ તત્ર
મૂલદેત્રયોમિધ્યાનાવિરતિનિષ્પાયયોગદશનાશ્ચત્વારઉત્તરદેત્રય મિ-
ધ્યાનપચક્રઅવિરતિદ્વાદશક્રકયાપચત્રિશતય યોગા પચદશમર્થ-
મીલનેસાતપચાશત્, તત્રપણતિપરોદ્રિયમાર્ગનાયા ત્રસકાયમાર્ગનાયા
નરતિ મનુષ્યગતિમાર્ગનાયા કાયયોગમાર્ગનાયા ટુળાદિલેશ્યામુ-
પરુઅચ્છુર્દર્શનેભ્યમાર્ગનાયા સંશ્લિમાર્ગનાયા આહારકયાર્ગનાયા
પુત્રચતુર્દશમાર્ગનાયા મૂલદેત્રયગત્વાર ઉત્તરદેત્રય સગવત્રાસપચા-
શત્ભગિના પ્રરૂપિતાસ્તીર્થસ્ત્વ ઇનિમનોયોગેનાયોગેઘચુર્દર્શનમાર્ગ-
નાયા જાદારિકમિશ્રકાર્મણયોગત્રિનાપચપચાશત્દેત્રય પ્રાપ્યતે ।
॥ ૮૮ ॥

ટીકા—પચેદ્રીમાર્ગનાયે ત્રસકાયમાર્ગનાયે મનુષ્યગતિમાર્ગ-
નાયે યોગ ત્રીનને વિષે કયાય ૪ લેશ્યા ૬ અચ્છુર્દર્શન ૧ ભ્ય
પુટલી માર્ગનાયે ૧૮ મૂલ ચાર ચરહેતુ છે, મિધ્યાત્વ ૧ અવિ-
રતિ ૧ કયાય ૧ યોગ ૧ ૯ ચાર છે, ઉત્તર સત્તાવન છે,
મિધ્યાત્વ ૫ અવિરતિ ૧૨ કયાય ૨૫ યોગ ૧૫ ૯ સત્તાવન
છે ॥ ૮૮ ॥

તિરિગઈઅન્નાણતિગે, અજયઅભઘેમિચ્છિઝઅળહારા ।
થીંદુવેયહીળા, સાહારાપુરિસસઢંમિ ॥ ૮૯ ॥

ટીકા—તિરિગઈઅન્નાણદિત્યાદિ ॥ તિરિગઈતિ તિર્યંગતૌઅ-
જ્ઞાનત્રિકમાર્ગનામુ અજયતિ અવિરતિમાર્ગનાયા અભયમાર્ગનાયા
મિધ્યાત્વમાર્ગનાયા અળહારતિ આહારકશરીરઆહારકમિશ્રરહિતા
પચપચાશત્દેત્રય પ્રાપ્યતે થીંદુસ્ત્રિવેદેતેપૂર્વોક્ત્ત્ર પચપચાશત્પુરુષવે-
દનપુસકપેદહીનાસ્ત્રિપચાશત્દેત્રય સમયતિ ॥ તેએવિપચાશત્-

साहाराआहारकद्विकसहिता पचपचाशत्हेतव पुरुषवेदेनपुसक-
वेदेचप्राप्यते अन्यतखेदद्वयहीनाभवतिपुरुषवेदेस्त्रीनपुसकेनस्त्रीपु-
रुपेनइतिहेतवोहि उदयरूपाज्ञेया उदयरूपा परिणामविशोषिसक्लेशहे-
तवोज्ञेया ॥ ८९ ॥

ट्यार्थ —तिरिगति ? अज्ञानतीन अविरति ? अमव्य ?
मिथ्यात्व ए सान मार्गणाने विषे आहारक २ विना ५५ बघ
हेतु छे मूल ४ छे, स्त्रीवेदमार्गणाने पुरुषवेद तथा नपुसकवेद
ए विना ५३ हेतु छे, ते तेपनमव्ये पुरुषवेद तथा नपुसकवेद-
मव्ये आहारक वे मेलीये तेवारे ५५ हेतु छे ॥ ८८ ॥

देवेउरलाहारग, सढविणानारगेअथीपुरिसा ।

सढयुआणगिंदिसु, चउछत्तीसचमूलियरा ॥ ९० ॥

टीका—देवेउरलाइत्यादि ॥ देवगतिविषये औदारिकद्विका-
हारकसदइतिनपुसकवेदविनाद्विपचाशत्त्वघहेतवोभवति । भवप्रत्य-
यादेवनसभव नारकेनारकगतौस्त्रीनेदपुरुषवेदविनातेएवदेवप्रत्यया
एकपचाशत्त्वघहेतवोभवति षड्युआइतिषढनपुसकवेदयुक्ताइत्यनेन
नरकगतौनपुसकवेदएवउदयेप्राप्यते एकेंद्रियेपुमूलहेतव चउत्तीच-
त्वाइतरेउत्तरभेदा छत्तीस इतिषट्त्रिंशत्भेदा तेचअग्रेतनगाथोक्ता
ज्ञेया ॥ ९० ॥

ट्यार्थ —देवगतिमव्ये औदारिक २ आहारक २ नपुसकवेद
१ ए पाच विना ५२ बवहेतु छे । नरकगतिमव्ये आहारक २
औदारिक २ स्त्रीनेद १ पुरुषवेद ए ६ विना ५१ हेतु छे ।
एक नपुसकवेद मेलीये एकेंद्रियमव्ये मूल च्यार उत्तर छत्तीस
बवहेतु छे, ते सर्व आगली गाथाये कझा छे ॥ ९० ॥

इगमिच्छसत्तअविरय, कसायतेवीसपचयोगाय ।
पवणेवचउथावरि, अविउवाहेउचउत्तीस ॥ ९१ ॥

टीका—तेचउच्यते ॥ इगमिच्छइत्यादि ॥ तत्रएकेंद्रियेषुमि-
थ्यात्वअनाभोगएकअविरतय सप्त तत्रषट्कायवधस्पर्शनेंद्रियविषय-
रूपा सप्तअविरतय कषाया त्रयोविंशति स्त्रीपुरुषवेदहीनायोगा
औदारिकद्विकवैक्रियद्विककर्मणयोगलक्षणा पचपत्रनेवायुकायेप्येव-
पदर्शितमेदा प्राप्यतेचउथावरिस्थावरचतुष्केपृथिव्यपवनस्पति
तेजोलक्षणासुचतसृषु अविउष्वितिवैक्रियद्विकहीनाश्चतु त्रिंशत्हेनव
प्राप्यते पृथिव्यादिषुवैक्रियद्विकनसभवति ॥ ९१ ॥

ट्यार्थ—एक अनाभोगमिथ्यात्व १ छकाय ६ फरसनेंद्रि-
यनी अविरति ए सात अविरतिकषाय वे वेद विना तेवीस
योगा पाच योग औदारिक २ वैक्रिय २ कर्मण १ ए पाच
बधहेतु छे । वायुकायमन्ये ३६ बधहेतु छे । पृथिवी १ अप २
तेज ३ वनस्पति ४ थापरमन्ये वैक्रिय २ विना ३४ बधहेतु
छे ॥ ९१ ॥

विगलेइन्दिअवुद्धी, वयणयुआछसत्तअट्टतीसाय ।
नाणातिगओहिदसे, वेअगखवगेसुअडचत्ता ॥ ९२ ॥

टीका—विगलेइन्दिअवुद्धी इत्यादि ॥ विगले द्वाद्विय नाद्रिय
चतुरिन्द्रियलक्षणमार्गणानिकेइन्द्रियाणा द्वीन्द्रिये रसनेन्द्रियवृद्धि
त्रीन्द्रिये घ्राणेन्द्रियवृद्धि चतुरिन्द्रिये चक्षुरिन्द्रियवृद्धि वयणतिवचन
असत्यामृषारूप तेनयुताइत्यनेन येषूर्वात्ता पृथयादिषुचतुस्त्रिं-
शत्हेनवस्तेअसत्यामृषावाग्योगारसनेन्द्रियाविरतियुक्ता छइतिषट्-

યુક્તાર્હિશત્ પદ્વિંશત્ ત્રીન્દ્રિયેષુ તેષુ ધ્રાણેન્દ્રિયયુક્તા સત્-
ત્રિશત્ હેતવ ભવતિ તે એ ત્રીન્દ્રિયપ્રત્યયા ચતુરિન્દ્રિયાઽવિરતિ-
યુક્તાઅષ્ટત્રિંશત્ ચતુરેન્દ્રિયેષુપ્રાપ્યતે તથા જ્ઞાનત્રિકેમતિશ્ચતાવ-
ધિલક્ષણેઅવધિદર્શનેવેદકેશ્યોપશમસમ્યક્ત્વેસવગેશાયિકસમ્યક્ત્વે
અષ્ટચત્વારિંશત્હેતવસ્ત્રમિધ્યાત્વપચકાનતાનુબધિચતુષ્પરહિતા પદ્-
ચત્વારિંશત્, અવિરતિસમ્યગ્ગુણસ્થાનપ્રાયોગ્યા, આહારકાદિકચપ્રમ-
ત્તાનુદયપ્રાયોગ્યમેવ અષ્ટચત્વારિંશત્ હેતવોજ્ઞાનત્રિકાદિમાર્ગણાસુ-
પ્રાપ્યતે ॥ ૯૦ ॥

ટિપ્પણ — વિકલને ત્રિપે ઇન્દ્રિયદ્વિ કરવી અને વચનયોગ
અસત્યાઅમૃષાઃ મેલીયે તેવારે ચેન્દ્રિયને મિધ્યાત્વ ? અવિરતિ
૮ કયાય ૨૨ યોગ ૪ ૫ ઊત્તીસ હેતુ છે તેન્દ્રિ ને ધ્રાણેન્દ્રિની
અવિરતિ મેલીયે તેવારે સડતીસ ચગ્રહેતુ છે ચતુરેન્દ્રિ ને ચક્ષુ-
દ્વિની અવિરતિ મેલીયે તેવારે અડતીસ ચગ્રહેતુ છે જ્ઞાન ૩
ત્રીન અવધિદર્ગન ક્ષયોપશમસમક્તિ ક્ષાયિકસમક્તિ પૃઢી માર્ગ-
ણાયે અડનાલીસ ચગ્રહેતુ છે ॥ ૯૨ ॥

મિચ્છઅણહોણુવસમિ, હારગહીણાછચત્તસાસાણે।
મિચ્છાહારગહીણા, મીસેદેસેગુણપ્પભવા ॥ ૯૩ ॥

ટીકા—મિચ્છઅણહીણ ઇત્યાદિ ॥ ઉવસમિઉપશમસમ્યક્ત્વે
મિધ્યાત્વપચકાનતાનુબધિચતુષ્પરહિતા આહારકાદિકહીના ડચત્ત-
ઇતિ પદ્અધિકાશ્ચત્વારિંશત્ પદ્ચત્વારિંશત્હેતવ પ્રાપ્યતે તથા સા-
સ્વાદનેમિધ્યાત્વપચકાહારકાદિકહીના પચાશત્હેતવ પ્રાપ્યતે મિ-
ધ્યાત્વિના મિધ્યાત્વપ્વોદયાત્ આહારકસ્યપ્રમત્તાદૌડયાત્ તથા
મીસેદેસેતિમિથ્રે તથા દેશેદેશવિરતૌ ગુણપ્રભવામિથ્રોમિથ્રગુણસ્થા-

नप्रायोग्या निचत्वारिंशत् देशविरतेदेशविरतिगुणस्थानप्रायोग्या
एकोनचत्वारिंशत्हेनव प्राप्यते ॥ ९३ ॥

ट्वार्थ—मिथ्यात्व ५ अनन्तावधि ४ ए नव विना उप-
शमसमकितमव्ये आहारक २ ते अङ्गतालीसयी काढीये तेवारे
छेतालीस बघहेतु छे सास्वादनगुणठाणे मिथ्यात्व ५ आहारक
२ ए ७ विना पचास नगहेतु छे मिथ्ये तेतालीस तथा देश-
विरते इगुणच्यालीस बघहेतु छे जे गुणठाणे कही ते ॥ ९३ ॥

केवलदुगिसगयोगा, जोगाइकारशुद्धचरणमि ।
नवयोगिककसाओ, सुहुमेदसहेयवोभणिघा ॥ ९४ ॥

टीका—केवलदुगिसगयोगाइत्यादि ॥ केवलद्विकेकेवलज्ञान-
दर्शनलक्षणेसप्तयोगा प्रथमानिममनोवाग्ययोगरूपा औदारिकद्वि-
ककर्मणकाययोगरूपा प्राप्यतेमोहोदयाभावात् मिथ्यात्वाविरति-
कषायमेदानामनुदय शुद्धचारित्रत्वात्असत्यमिश्रमनोवाग्योगाभावात्
निर्मोहत्वात्तसशयवाग्यादिकरणाभावात् नैयक्रियाहारकोइति मनो-
योगवाग्योगाष्टकौदारिककाययोगएतेनवयोगाउपशातययाख्यातस्य
तथाक्षीणमोहस्यभवतिऔदारिकमिश्रकाययोगकर्मणयोगौतुकेनलि-
ससुद्धातावस्थायायभारयातचारित्रान्तोभवत एवएकादशयोगा
भवति सुहुमेसुक्ष्मसपरायचारित्रेनवयोगा चत्वारोमनोयोगा चत्वा-
रोवाग्योगा औदारिककाययोगलक्षणा एवसुक्ष्मसज्वलनलोभरूप
कषाय । एवदशहेतव भवतिशेषकषायाणाउदयाभावात्तद्वावेवा-
विरतेरप्यभाव मिथ्यात्वोदयस्तुप्रथम एवगुणस्थानकषावत्नपरतेन-
नप्राप्यते ॥ ९६ ॥

ट्वार्थ—केवलज्ञान १ केवलदर्शन एने विषे सात योग

छे । मनना ४ वचनना ४ औदारिक २ कर्मण ए ११ योग-
व्यवहेतु, यथाख्यातचारित्र्ये विषे मनना ४ वचनना ४ औदा-
रिक १ नव योग तथा एक सज्वलन लोभ ७ दश व्यवहेतु
छे ॥ ९४ ॥

सजलणनोकसाया, कम्मणओरालमीसविणुयोगा।
सामाइयछेएअण, हारथीविडविपरिहारे ॥९५॥

टीका—सजलणनोकसाया इत्यादि ॥ तत्रसामायिकचारित्र्ये-
छेदोपस्थापनीयचारित्र्येषद्विविंशति हेतव प्राप्यते तत्रद्वादशकषाया-
नुदयेसर्वविरतिप्रादुर्भावं सर्वविरतिप्राकट्येचमिध्यात्वाविरतिव्यस-
एवअन सज्वलनचतुष्टयनवनोक्षाया एवत्रयोदशकषायमेदा
कर्मणौदारिकमिश्रयोगाभावेशेषाम्बयोदशयोगा एवपद्विंशतिव्यव-
हेतव प्राप्यते, सामायिकछेदोपस्थापनीयेप्राप्यन्ते तथापरिहारविशु-
द्धिचारित्र्येस्त्रीविदरहिताद्वादशकषाया मनोयोगत्राययोगाश्चऔदारिक-
चेनिनवयोगा एतेनवयोगाएवएकविंशतिहेतव प्राप्यते वैक्रिया-
हारकलङ्घीच वनवासित्वात् अमिश्रहीततपोविशेषयुक्तत्वान्नभवन
॥ ९५ ॥

ट्यार्य —सज्वलनना ४ नोक्षाय नव कर्मण २ औदा-
रिकमिश्र ए वे विना १३ योग छवीस उपहेतु छे सामायिक
छेदोपस्थापनीय चारित्र्ये विषे आहास्क २ खोपेद २३ वध
हेतु छे ॥ ९५ ॥

तेरसकसायजोगा, मणनाणेविंतिकेइमणवयणे ।
योगातेरसतेहिं, उज्जुसुअनयविहीगहिआ ॥९६॥

टीका—तेरसकसायजोगा इत्यादि ॥ मणनाणेमन पर्पव-
जाने तेरसत्तिनयोदशकपाया सज्जलनचतुष्टयनवनोकपायलक्षणा
नयोदशयोगाऔदारिकमिश्रकर्मणयोगद्वयरहिता पद्मिनिहेनव ।
प्राप्यते, अत्रमनातरेकेचित्तुत्तानि मनोयोगे वचनयोगे पूर्व-
पचदशयोगा उक्तागतेचनेगमनयेअतीतनेगमापेक्षयाएषाजीवाना-
मनोयोग वचनयोगस्तस्यपचदशयोगा प्राप्यते, केचित्तमनोयोगे-
पर्याप्तावस्थापेक्षयाओटागिकमिश्रकर्मणयोगरहितास्त्रयोदशयोगा
भवति, तेच ऋजुसूत्रनयापेक्षयाऔदारिकमिश्रकर्मणयोगद्वयअपर्या-
प्तावस्थायापयाप्तावस्थायातुण्णाननेननयोदशयोगागृहीता कयाप
चतुष्टयेद्वादशकपायहीना पचचत्वारिंशद्गृहेनव प्राप्यते ॥९६॥

ट्यार्थ —तेर योग औदारिकमिश्र १ कर्मण ए २ विना
सज्जलनना ४ नवनोकपाय ए छवीस वग्रहेतु छे तथा पूर्व
मनोयोगने तथा पचनयोगने सत्तावन बवहेतु ग्रही तेमच्ये योग
पनरगवेरूपा तेसज्ञी अपर्याप्तो १ पयाप्तो २ जीवमेदनी अपे-
क्षायै नैगमनयगरेरु छे तथा केइक आचार्य पर्याप्ति कर्पा
पठी मनवचन थाय तेमाटे ते ३ योग गवेये छे औदारिक-
मिश्र १ कर्मण २ ए ये नयी गनेपना ते ऋजुसूत्रनय गवेये
छे ऋजुसूत्रनय वर्तमानकालयाही छे तेमाटे ते ग्रह छे एव
वग्रहेतु अधिकार कछो छे ॥ ९६ ॥

चउदसयोगाविहीणा, अणहारेअसक्षिणसुइगचत्ता।
वयतिवणमिच्छेचउ, पुरिमथीहारदुगहीणा॥९७॥

टीका—चउदसयोगविहीणा इत्यादि ॥ तथा अनाहारक-
मार्गणायाचतुर्दशयोगान भवति कम्मअणहारेइतिवचनात् शेषामि-

ध्यात्वादपोद्विधत्वारिशनुकार्मण्युक्तास्त्रिचत्वारिंशत् हेतव प्राप्यते
असन्नीपसुप्ति असंज्ञिमार्गणाया एगचत्ति एकचत्वारिंशत्हेतवोभ-
वति, तत्रसप्तपचाशत्लक्षणेषु वचनयोगयमनोयोगचतुष्टयसि-
ध्यात्तचतुष्टय अमिग्रहादिक मनोयुक्तस्वैवामनस्कम्यानाभोगमि-
ध्यात्वमेवतेनामिग्रहादयश्चत्वारिमिध्यावानि, पुरुषस्वैवेदाआहा-
रकद्विकमनस अविरति एवपोदशहेतवोनभवति शेषाएकचत्वा-
रिंशत्भवति यीनरपाणिदि चरमाचउड्तित्राम्यलिंगाकारमानवस्तुग-
त्याइति ॥ इत्युक्ता मूलोत्तरत्रयहेतव मार्गणासु यन्अपेक्षा-
भेदेनोक्त तन्सर्वमपिसापेक्षमेवतोत्पन्नबुद्धिकार्यादक्षैरिति ॥ सा-
प्रतमाश्रवमेदान्मार्गणासुनिरूपयन्नाह ॥ ९७ ॥

- ट्कार्य -

नरपंचिदियतसभव, योएआहारसुकसन्निभु ।

घायालीसआसन, केवलहकरायगेचउग ॥९८॥

टीका—नरपंचिदियतसभव इत्यादि ॥ तत्राश्रवमेदाद्विच-
त्वारिंशत् इतिअक्रमाय अवयवयोगापचउपचतित्रिकम्माकिरीया-
ओपणवीस काइअमाइयाभेया ॥ तत्रनरमनुष्यगतौपचेन्द्रियेनसक्ताये
भयेयोगत्रिकेआहारकेशुकुलेश्याया सञ्ज्ञिमार्गणाया द्वाचत्वारिंशत्
आश्रवमेदा प्राप्यते एतासुमार्गणासु जीवभेदेन कालभेदेन सर्वे
आश्रवमेदा प्राप्यते तथा केवलज्ञानकेवलदर्शने उपयोगद्वये
यथारयातचारित्रेचउगतिचतुष्क योगत्रिकेयापथिकाक्रियारूपआ-
श्रवचतुष्कप्राप्यते निर्मोहस्यइन्द्रियकपायअततादीनाअभावात् ।
कायिकयादिसपरायिकिक्रियायाअभावात् आश्रवचतुष्कमेवभवति
एव त्रयोदशमार्गणा उक्ता ॥ ९७ ॥

ટ્યાર્ય — હવે માર્ગળાએ આશ્રયના મેદ કહે છે મનુષ્ય પચેદ્રિય ઘસકાપમય ૧ યોગ ૩ આહારક શુદ્ધલેદયા સર્જી એટલી માર્ગળાએ ઇન્દ્રિય ૫ કષાય ૪ અવત ૫ યોગ ૩ ક્રિયા ૨૫ પુ ૪૨ નેતાલીસ આશ્રય છે કેવલજ્ઞાન ૧ કેવલદર્શન ૨ ચચારયાનચારિત્ર એ ત્રીને માર્ગળાએ હરિયાત્રહી ક્રિયારૂપ એક આશ્રવનો મેદ પામીયે ત્રીન યોગ એવ ૪ પામીયે ॥ ૧૭ ॥

એગિદિધાવરેસુ, તોસરસળાઈઈદિયાનધ્ધી ।
મળવચળયોગવચયોગ, પચ્છઈયાનત્થિકિરિયાઓ૧૮॥

ટીકા—એગિદિધાવરેસુ ઇત્યાદિ ॥ એકેદ્રિયમાર્ગળાયાસ્થા-
વરપચકમાર્ગળાયાત્રિશતઆશ્રવમેદા પ્રાપ્ત્યે રસનાદીન્દ્રિયાગિન-
સતિ આસુસ્પર્શનેન્દ્રિયરયસદ્ભાગાત કષાયચતુષ્ક અવતપચક એક
કાયયોગ ચતુર્દિધિયાભાવાત્રદષ્ટિકી ક્રિયામરતિ પાડોધ્ધી ૧
સામતોગળી ૧ જ્ઞાનયની ક્રિયા ૧ આજ્ઞાપ્રત્યયિકી ક્રિયા પુના
ચતસ્ર ક્રિયા વચનયોગવત્રેવભવતિ સ્થાવરેષુ વચનયોગાભાગાત્
ન પુતા ક્રિયાઈરિયાત્રહીવિદિહા ઇતિપદઅવયોગ્યતેનઈર્ણપથિકી
ક્રિયાક્ષીળકષાયાગામરતિ એકેન્દ્રિયાદિપદમાર્ગળાસુ કષાયોદય
અસ્ત્યેવતેનનેર્ણપથિકી ક્રિયા ॥ શેષા કાયસ્થાદય એકોનત્રિ-
શતિમેદા પ્રાપ્ત્યે ઇત્યેવત્રિશત્ ॥ ૧૮ ॥

ટ્યાર્ય — એકેન્દ્રિમાર્ગળાએ યાવર ૫ માર્ગળાએ ત્રીસ આશ્રવ
છે રસનાદિક ઇન્દ્રિય નથી એટલે એક ફરસન ઇન્દ્રિય છે
કષાય ૪ અવત ૫ મનોયોગ વચનયોગ નથી એક કાયયોગ
છે વચનયોગથી ઉપની જે ક્રિયા તે નથી દષ્ટિકી ૧ પાડોધ્ધી

१ सामनोवणी १ आणवणी १ आज्ञाप्रत्ययकी १ ए वचन-
योगनी क्रिया नयी ॥ ९८ ॥

इरियावहीअभावो, वेइदिसुरसणवयणसजुत्तं ।
तेइदिएसुनासा, चउरिदिसुचक्खुदिट्ठीअ ॥९९॥

टीका—इरियावहीअभावो इत्यादि ॥ इन्द्रियेषुतेष्वनिशत्-
भेदा रसनेन्द्रियवचनयोगसंयुक्ता द्वानिशत्योगा भवति, ननु वच-
नयोगोदयेपाडोच्ची इत्यादिकाक्रियाकथनतनोच्यते पाडोच्चाप्रमुखा-
क्रियापूर्वापरकालपावत्वाक्यस्मरणवत् भवतिस्मरणचदीर्घकालिक-
संज्ञाधारकस्यदीर्घकालिकीसंज्ञा तु समनस्कस्यवतेनहीन्द्रियादीनान-
भवति ॥ इन्द्रियेषुरसनेन्द्रियव्राणेंद्रिययोगात्नयस्त्रिंशत्आस्रवभेदा
संभवति । चतुरिन्द्रियेषुचतुरिन्द्रियेतयादिद्वि इतिद्वितीयाएवद्वयो-
र्मीलनेपचनिशत्आस्रवभवति । अत्रणकेन्द्रियविकर्तेन्द्रियेषुमृपावादादि-
अत्रता वचनयोगादिअभावेकथप्राप्य ते तनोच्यते द्रयास्रवत्वतुका-
रणरूपभावास्रवोद्भास्रवत्वतच्चात्मज्ञानाभावान् सर्वेषांभावास्रवास्तत्वे-
व अशुद्धविभावपरिणतिपरिणमनेनात्मन परकर्तृत्वपरिणत्याभावप्रा-
णातिपान १ जीवाजीवादिपदार्थानास्याद्वादयथार्थाऽनवनोवप-
रिणामोमृपावाद सारमुद्धयापुद्गलग्राहकतापरिणतिरदत्तादान, पौ-
द्गलिकवर्णादीनाअनुमृति भावमैथुन, पुद्गलमुत्प्रेषसंक्षणापरिणाम
परिग्रह इत्यनेनपरभावकर्तृताहिंसाविषयस्तज्ञान मृपापरभावग्रा-
हकतादत्तादान परभावास्वादनमैथुन परभावरक्षणापरिग्रह एतेभा-
वास्रवा सर्वजनेष्वविस्तेषुसदाप्राप्यते एवमसर्वनयोज्यम् ॥९९॥

ट्वार्थ—इरियावहीक्रिया षट्छानो अभाव शेष इणुणीस
क्रिया छे मीलया तीस आश्रव छे, नेंद्रिय ने रसनइन्द्रिय तथा

वचनयोग ए वे भेलीये तेवारे ३२ आथय छे, तद्वियने एक नासिका इर्दा भेलीये तेवारे तेतीस आथय छे, चौद्विंशिय ते चम्पुदर्शन एकमे दृष्टिकी भेलीये तेवारे ३५ आथय भेद छे ९९॥

पाणाइवायपरिगहमि, छछअपचरकतहरिआवहिया,
इंदियअवयहीणा, मणनाणेचरणतिअगेअ ॥१००॥

टीका—पाणाइवायपरिगहमि इत्यादि ॥ तत्र मन पयैव-
ज्ञानेचारिप्रतिकेसामायिकच्छेदोस्थापनायपरिहारविशुद्धिलक्षणेप्राणा-
तिपातिकीक्रिया ? परिग्रहिकीक्रिया, मिथ्यात्विकीक्रिया, अप्रत्या-
रयानिकी, तथाईर्यापथिकीक्रियाहीना, शेषार्थिशक्ति क्रिया का-
यिकयादिका प्रशस्ता, अहंतुभक्त्यादोशासन-पावातवारणेनिष्णु-
कुमारादीनामिवर्तिशक्ति क्रिया सामायिकचारिनेप्राप्यते, प्रश-
स्तप्रवृत्तिरिवप्रशस्तापिप्रवर्ततेएवननुयदिप्रशस्तामाद्वेपिभयादिनि-
यामुनीनागृह्यत्वेनयाप्रशस्ताप्राणातिपातिरूपिकथनसंगृह्यते, त-
त्राह ॥ प्राणातिपातास्त्रयसर्वथाप्रत्यारूपानत्वान्तद्वेतुमृतद्वा-
दशकपायोदयाभावात्नभवति, योगचापत्यादिद्वेपरागादिपरिणाम-
स्यसत्त्वात्, अप्रशस्तनावारणेनप्रशस्तताप्रवृत्तिरूपालम्ब्यते, ननुनि-
याया आस्रवमेदत्वात् प्रशस्तादिक्रिया प्रशस्तपुण्याद्यास्रव-
कारणत्वेनकथनिर्यय नत्यजति, नि कर्मतःसाच्यरुचिपरिणतस्य-
कर्महेतुक्रियाप्रवृत्तौकिंप्रयोजन तत्राह ॥ निकाचितनद्वसज्वलन-
कपापयोगानामवश्योदितत्वात् यथोदयमोग्येचाशुभवधप्राप्तगुणवि-
नाशकत्वेनपरावृत्तादोषक्षय ज्ञानादीनाचवृद्धि शुभकर्मध वचन-
शुभतिवत् अययोदयत्वेनाभाषणेचनिर्जरानभवतितेनयथार्थोपदे-
शादिस्वाध्यायकरणेनिर्जराउक्ता एवप्रशस्तक्रियापिजेया । इद्विप-

पञ्चकाऽनपचक्हीना सप्तविंशतिरास्त्रवभेदा प्राप्यते, इन्द्रियोप-
योगे सत्यपिमथुनास्त्रवस्याभावात् तद्विषयविषयतातेनेन्द्रियास्त्रवभाव ॥
॥ १०० ॥

ट्यार्य — प्राणातिपातिकी क्रिया ? परिग्रहिकी क्रिया ?
मिथ्यात्विकी क्रिया ? अपचस्काणी क्रिया ? तथा इरियावही
क्रिया ? ए पाच क्रिया विना २० क्रिया इन्द्रिय ५ विना
अत्रत ५ विना एटले कषाय ४ योग ३ क्रिया २० ए
सत्तावीस आश्रय भेद छे, मन पर्याय ज्ञान ? तथा सामायिक
? छेदोपम्यापनीय ? परिहार विशुद्धि ? ए तीन चारित्रने
विषे सत्तावीस आश्रय भेद छे ॥ १०० ॥

नाणतिगओहिदसे, अमिच्छदेसिमिच्छइरिअहीणाय,
मणइरिअविणाअमणे, अणहारेहुतितिचीस ॥ १०० ॥

टीका—ना. गओहिदसे इत्यादि ज्ञानविकेमतियुतावधि-
लक्षणेअवधिदर्शनेमाणाचतुष्ये अमिच्छति मिथ्यात्विकीक्रियारहिता-
एकचत्वारिंशत् आस्त्रवभेदा प्राप्यतेअविरतिसद्भावान्, देसिति दे-
शविरतिमार्गणायाअमिच्छइरिपत्ति मिथ्यात्विकीतथाईर्यापधिकीक्रिया-
रहिताश्चत्वारिंशत् आस्त्रवभेदा प्राप्यते, मिथ्यात्वोदयस्यचतुर्यगुण-
स्थानेएवगन्तवान्ईर्यापधिकीतुअकषायस्यभवति देशविरतस्यकषाया-
हकोदयेवर्तमानत्वान्, तथाननुदेशविरतस्यसर्हिसानिष्टत्वावपिस्था-
वरहिंसासद्भावेप्राणातिपातिकीसद्भाव इच्छापरिमाणादितृतेलोक-
प्रमाणाविरतिनिवृत्तिरितिसिद्धाताशयेऽपि एकादेशविरतिर्नालपडितवी-
र्यसद्भावात्, , अप्रत्यारूपानिकीक्रियासद्भावस्तेनचत्वारिंशदास्त्रवा
मणइरिअविणा अमणेत्ति असंशुभमनोयोगीर्यापधिकीक्रियाविना-

अमणेअसडिमार्गणायाचत्वारिंशद्देहा प्राप्यतेतत्तमत्यपस्यतत्रसद्भा-
 वात् , अणहारेचिअनाहारकमार्गणायात्रयस्त्रिंशत्आस्रवा तत्रेन्द्रिय-
 पचकतुभापेन्द्रियसद्भावेद्यान्त्रयाचभगवत्पार्जापेणभतेगम्भवक्त्वेकिं-
 सइदीयेआर्णिदीयेउक्रमनि १ गो० सइदीयेवक्त्तमनिसेणकनिइदीयेवक्त्तम-
 निपचेदियेवक्त्तमतिइनिउचनात् इन्द्रियपचकअत्रतपचककपायचतुष्टयम-
 नोयोगवाग्योगरहितएक काययोगस्तथापचविंशति क्रियायाद्यष्टि
 कीक्रियानभवति, यद्यपिपचेन्द्रियस्यविग्रहगतिकस्यचशुरिन्द्रियास्तवस-
 द्भावेऽपित्रर्णादियहणरूपलब्धिमनरेणनट्टिकीक्रिया, पाडोच्चीया सा-
 मतोवणीपातु दीर्घकालिकसज्ञायुक्तस्त्वचनयोगवत् भवतितेनना-
 नाहारकस्य नेसर्त्यासाहर्त्यातु औदारिकादिस्पृष्टशरीरयापारवत् भ-
 वति, आणवणीआज्ञाप्रायोगिक्यपिवचनयोगयुक्तस्यकायादिव्यापार-
 तोभवति, त्रिद्वारणिक्यपि औदारिकत्रैक्रियशरीरपर्याप्तस्य भवति, इत्य-
 ष्टक्रियारहिना सप्तदशक्रिया कायिक्यादिका प्राप्यन्तेकाययोग-
 स्यसद्भावात् अधिकरणादिकचारमगुणघातादिपरिणत्या विज्ञेयएवते-
 नानाहारकमार्गणायात्रयस्त्रिंशत्आस्रवा प्राप्यते ॥१०१॥

ट्यार्य — मतिज्ञान १ श्रुतज्ञान १ अवधिज्ञान अवधिदर्शन
 १ ते एकतालीस मिथ्यात्विकी क्रिया विना देशविरति मार्गणाये
 मिथ्यात्विकी क्रिया १ तथा इरियावहीकि क्रिया ए वे विना
 चालीस आश्रवना भेद छे, मनोयोग १ इरियावही २ ए वे
 पिना ४० आश्रव भेद असङ्गीने विषे छे, अनाहारक मार्ग-
 णाये तेतीस आश्रव छे, दृष्टिकी १ पाडोच्ची २ सामतोवणी
 १ सच्छीसाहच्छी १ आणवणी १ विदीरणा १ आज्ञाप्रायो-
 गिकी १ ए क्रिया मनोयोग १ वचनयोग १ ए वे योग
 नयी याकी तेतीस छे ॥१०१॥

वेयगियमिच्छइरिया, उवसमसमगेतेइरीअजुत्ता,
सुहमेयोगतिलोहो, काइयअणभोगपिज्जाय ॥१०२॥

टीका—वेयगियमिच्छा । वेदकेक्षयोपशमसम्यक्त्वे मिथ्या-
त्विकीक्रियाईर्पापयिकीक्रियारहिताश्चत्वारिंशदास्रवभेदा प्राप्यते, अ-
विरनादिदोषसद्भावात् मिथ्यात्वास्रवविगमेसम्यक्त्वदर्शनप्रादुर्भाव
तथाउपशमसम्यक्त्वेश्चायिकेसम्यक्त्वेतेचत्वारिंशतईर्पापयिकीक्रिया-
युक्ता एकचत्वारिंशदास्रवभवति, मिथ्यात्विकीक्रियायाअभाव ।
सूक्ष्मसपरायचारित्रे योगतित्ति, योगामनोवाक्कायरूपास्रव लोहोत्ति
लोभ सज्ज्वलनलोभ कायिकीक्रिया, अनाभोगिकीक्रिया साचजान
रणकर्मोदयसत्त्वात् यावन् ज्ञानावरणनावत् किंचित्अज्ञानपदार्थ-
जानमस्त्येवेतितेनअनाभोगिकीक्रियासभव इति पिज्जत्ति रागप्रत्य-
यिकीक्रियालोभस्यरागागतवान् क्रोधोदयाभावान् नद्वेषिकीक्रिया-
अवइत्येव सप्त आस्रवा प्राप्यते, केचित् ॥१०२॥

ट्कार्प —वेदग वहेता क्षयोपशम समकिनने विपे मिथ्या-
त्विकी तथा इरियावहीक्रिया विना न्यालीस भेद आश्रव ना
पामीये, उपशम समकिन तथा क्षायिक समकिन मार्गणाये इरि-
यावही क्रिया मेलीये पृट्ठे ४१ आश्रव छे, सूक्ष्मसपराय चा-
रित्रे योग तीन, लोभ कषाय तथा कायिकी क्रिया अनाभो-
गिकी क्रिया तथा रागकी क्रिया पृट्ठला सान आश्रव पामीये
सूक्ष्मसपराय मव्ये ॥१०२॥

अहिगरणदुगयुआ नन, केइभन्नतिसेसेइगुयाला,
इरियावहीविहीणा, चरकूअचरकूम्मिचायाला॥१०३॥

टीका—अहिगण इत्यादि ॥ अधिकरणीपाठसीइतिक्रिया-
द्वयवदतितत्रापिप्राद्वेष्यातुनसभवति, तथापिप्रज्ञापनाटीकायाचतु-
र्णामपिक्रियायानारागद्वेषोभयरूपत्वात् प्राद्वेषिकीक्रियाभवति ? इ-
त्याशयभेदात्नवआश्रवभेदालम्ब्यते (इति) केइनवभवति, सेस-
तिशेषमार्गणायामनुष्यविनागतिनिकवेदनिककषायचतुष्टयअज्ञान-
निकलेइयापचक अभयत्वमिध्यात्वसास्वादनमिश्र अविरानिधेति-
त्रयोविंशतिमार्गणासु “इरियावहीविहिणत्ति” ईर्यापयिकीक्रियारहित
एकचत्वारिंशत्आश्रवा प्राप्यते, एताश्चमार्गणानियमात्सकषायाएव
भवति, तेनसापरायिकीक्रिया प्राप्यतेनेर्यापयिकी, चक्षुर्दर्शनेअचक्षु-
र्दर्शनेत्रिचत्वारिंशदाश्रवा लम्ब्यतेइत्युक्ता आश्रवामार्गणास्थाने-
पुसाप्रतमार्गणासुसवरभेदान्दर्शयताह ॥ तेच

समिइयुत्तिपरीसह, जइग्ग्मोभावणाचरित्ताणि,
पणतिगहुवीसदसवार, पचमेण्हि नायवा ॥१॥

तेचगुणस्थानशनकटीकायाव्याख्याताएवज्ञानया ॥१०३॥

टिप्पणी—केइक आचार्यों नय भेदे अधिकरणी क्रिया तथा
पाठसी क्रिया वे सयुक्त करी नव आश्रव भेद माने छे स-
क्षमसपराय मव्ये शेष थाकती रही जे २५ मार्गणा मनुष्य
विना तीनगति वेद ३ कषाय ४ अज्ञान ३ लेइया ५ अ-
भव्य ? मिध्यात्व ? सास्वादन ? मिश्र ? ए सर्व मार्गणाये
इरियावही विना ४ ? आश्रव भेद पामीये, एटले बासटी मा-
र्गणाये आश्रवना भेद कहा ॥१०४॥

नरतसपणिदिजोए, नाणचउगेतिदंससुकासु,
भवेउवसमिखायग, सन्निआहारेसुसवेवि ॥१०४॥

टीका—नरतस इत्यादि नरत्तिमनुष्यगतौ नसकाये पञ्चेन्द्रि-
ये मनोवाक्कायरूपे योगप्रये मतिश्रुतावधि मन पर्यवत्क्षणे ज्ञानचतुष्के
तिदसति चक्षुरचक्षुर्वधिलक्षणे दर्शननिके सुक्ता इति गुह्यलेख्यायामवनि-
भये भवे उवसमेति उपशमशायिकलक्षणे सम्यग्ज्ञानद्वये सशिमार्गणा-
या आहारकमार्गणाया एव एकोनविंशतिमार्गणासु सर्वे सप्तपचाशत्सवर
भेदा प्राप्यते चारित्र्यभेदानां सर्वेषां सत्त्वान् तत्सर्वेष्वसत्त्वरभेदा
सर्वेऽपि प्राप्यते इति ॥१०४॥

टिप्पण—हवे वासति मार्गणाने विषे सत्त्वतत्त्वना भेद कहे
छे, मनुष्य गति ? असकाय ? पंचेन्द्रिय ? योग ३ ज्ञान ४
ए चक्षु दर्शन तीन चक्षु ? अचक्षु २ अवधिदर्शन ३ शु-
क्ललेख्याने विषे भय मार्गणाने विषे उपशम समकित सज्ञा
मार्गणाये आहारक मार्गणाये १९ मार्गणा तेने विषे सर्व भेद
सवरना सत्तावन पामीये ॥१०४॥

वेयतिकसायलेसा, वेअगिहरकायसुहमजईहीणा,
लोभेतेउससुहमा, चउचरणविणायचरणमि ॥१०५॥

टीका—वेयतिकसायलेसा इत्यादि ॥ तिइति डमस्कमणि-
न्यायेनोभयथासंभव वेदत्रिके, तिकसायत्ति कपायनिके क्रोयमान-
मायालक्षणे लेसा इति कृष्णादिलेख्यापचके वेयमि, वेदत्रेक्षयोपशमे
सम्यग्ज्ञाने यथाख्यातचारित्र्य सुक्ष्मसंपरायचारित्र्यलक्षणभेदद्वयाभावात्
पचपचाशत्सवरभेदा प्राप्यते, सम्यग्दर्शनतः सर्वचारित्र्यपर्यंत एतेषु

पर्यापनीयादिचारित्र्यचतुष्टयाभावान् निषचाशत्सवरभेदा प्राप्पते,
छेदोपर्यापनीयेऽपिनिषचाशन् सामायिकदिपरिहाराविशुद्धिमूक्षमस-
पराययथारयातचारित्र्यरहिता परिहारेक्षेपचारित्र्यरहितास्त्रिपचाशन्
सूक्ष्मेऽपिनिषचाशन्, यथारूपातेऽपिअन्यचारित्र्यरहितास्त्रिपचाशन्स-
वरभेदा प्राप्पते, अत्रसूक्ष्मसपराययथारयातयोर्भाजनाद्वादश नप्रा-
प्यते, ध्यानारुद्धान् तेनएकचचारिंशन्भेदाभवति, सूक्ष्मसपराये-
यथारयातेऽपिएकचत्वारिंशत्भेदाअत्रमोहोदयप्रायोग्या परीपहान-
भवति, तनस्तत्सहनरूपा परिपहा कुनोभवति तत्रोच्यतेपरी-
पहजय सत्रस्तेनपरिपहजयरूपस्यात्मपरिणामस्यसद्भावाद् एते-
भेदा प्राप्पते, उक्त "चतुर्वार्यभाष्ये" परीपहजय सत्र परिपहास्तु-
वेदनीयादिकर्मप्रभवारतेधभगवत्यादर्शिताएव । गापायातुभाजना-
अपहारोक्त सत्तुचकारान्ग्रात्र केचित्तुप्रशमत्यादीतुभावना-
सत्त्वमपिउदति भाजनापूर्वकज्ञानमेवयानेपरिणमति तेनभावना-
सत्त्वमपिशेषम् ॥ १०५ ॥

ट्वार्थ — वेद ३ तीनमध्ये स्त्रीनपुंसकमे कषाय ३ तीन-
मध्ये क्रोधमानमायामाहे लेष्ट्या पाच शुक्ल विना क्षयोपशमसम-
कितने विषे यथारयानचारित्र तथा सूक्ष्मसपरायधारित्र ए भेद
विना ५५ सवरभेद पामीये, लोभकषाय मार्गणाय सूक्ष्मसप-
रायधारित्र सयुक्त ५६ सवरभेद छे धारित्र पाच मार्गणाने
विषे जे चारित्र गवेपीये तेहयी बीजा चारित्र ४ विना ५३
भेद सवरना पामीये ॥ १०५ ॥

केवलदुगेअणहारे, चउसयमभावणाविणात्तिगई ।
अविरईदेसेभावण, सेसासुअसवरोनत्थि ॥१०६॥

टीका—केवलदुगेअणहारे इत्यादि ॥ केवलज्ञानकेवल-
दर्शनलक्षणे मार्गणाद्वयेसामायिकच्छेदोपस्थापनीयपरिहारविशुद्धिसू-
क्ष्मसपरायचारिणरहिताद्वादशभावनारहिताएकचत्वारिंशतसवरभेदा-
प्राप्यते, समितिगुप्तिस्थिनवर्मपरीपट्टजयादिपरिणामानाश्रयिकत्वा-
वस्याप्राप्ताइतिगम्यसर्वेषामपिसाधनवर्माणासपूर्णत्वेनभवनात् ॥
तथा अनाहारकमार्गणाया सामायिकादिचारित्र्यचतुष्काभाव द्वा-
दशभाषनाअपिनभवतिपन अन्तरालगतोश्रयोपशमचारिणाभा-
वनानाचनसभव केवलिसमुद्घातावस्थायातुएतेपायोऽशभेदानाम-
सभवपृष्ठ समित्यादीनातुकेवलिसमुद्घातकालेश्रायिकत्वेनसगृही-
तत्वात् ॥ तथा नस्कतिर्यगृदेवगतौअविरतिमार्गणाया देशविरती-
द्वादशभाषनाएवसमवतिनशेषा सर्वविस्त्यभावात्, ननुदेशविरतस्य-
पौषादिकाळेसमितिगुप्त्यादयोभवति ता कपनगृहीता तत्रोच्यते
देशविरतस्यसमित्यादयोऽभ्यासरूपा नश्रयोपशमरूपा अनवस्था-
पित्वेनमवृत्तिरूपत्वात्नानुमोदना दोषस्यसर्तोनवृत्तेन समित्या-
दयोगुणा श्रावकस्य इति ॥ सेसासु शेषासुजातिचतुष्कस्थावरपच-
काज्ञानत्रिकाऽभयमिध्यात्वसास्वादनमिश्रासशिलक्षणासुसप्तदशमा-
र्गणासुसवरस्याभावएवसम्यक्दर्शनगुणप्राग्भावमतरेणनसवरभाव
तैनसवरोनास्ति इतिदर्शिनसवरतत्त्वस्वरूप मार्गणासु साप्रतनिर्ज-
रानच्चविमज्जाह ॥ १०६ ॥

टिप्पणी—केवलज्ञान केवलदर्शन अनाहारक मार्गणानेविषे
'च्यार चारित्र्यभावना बार ए सोल विना ४१ सवरना भेद पा-
मीये छे तीन गनिनरक १ तिर्यच २ देवगति ३ अविरति
१ देशविरति मार्गणाये १२ भावनाना बार भेद छे शेषमा-
र्गणाये सवरानो भेद नयी वासठि मार्गणाये सवरना भेद कइया.
॥ १०६ ॥

सम्मदिष्टीमग्गणासु, सकामइयरायमिच्छमग्गणाए।
नरतिरयदेवतिरिया, थोवादुसंखणत्तगुणा ॥१०७॥

टीका—सम्मदिष्टीमग्गणासु इत्यादि ॥ मूलभेदत निजंरा-
पूरोपचितकर्मपरिपहृत्क्षणा अपया देशन कर्मसुखलक्षणाद्विधाए-
कासकामाऽपराअकामा, तत्राकामाप्रदेशविपाक्तोभुज्यमानकर्मद-
लिकक्षरणरूपाअस्यनिजंरानोअग्गणाहृत्य उक्तचावश्यकनियु-
क्तोपलेमहेमहल्ले कुभपस्त्रिखइ सोहइनालिइयमिच्छतीजीवोवधइ-
वहुअ खवइअप्प ॥ १ ॥ इयसम्यग्दर्शनादिगुणरहितस्यमिच्छादि
गुणस्थानत्रिके एवभवन्ति ॥ सकामात्तुप्रदेशविपाक्तोभुज्यमान-
कर्मात्तुभवे अरक्तद्विष्टतयामाव्यरध्यत्त्याभुज्यमानस्यतद्विपाकश्च-
स्वरूपतोमित्र इति मन्यमानस्य नाह क्रोवादिमान् नाह शरीरी, नाह
आहारी, नाह ससारी अहतु शुद्धचित्रपानन्तस्वरभासानदभोगी इति
स्वरूपाल्पनदृष्टिपरस्य भुज्यमानकर्मैत रसशोषणेनअसरयेयगुणा-
निजंरामवतितेनसकामाअस्यवशात्पनानिजंरामहत्ता उक्तचावश्यक-
नियुक्तो परलेमहेमहल्ले कुभसोहेइपस्त्रिखइनालि, इयसम्मत्तिजीवोव-
धइ । अप्पखवइवहुअ ॥ १ ॥ सासकामा सम्यग्दर्शनिगुणयुक्तासु मार्ग-
णासु मतिज्ञानादि ज्ञानपञ्चकेवेदकसम्यग्दर्शनादि मार्गणासु सामा-
यिकादि चारित्रमार्गणासु सकामानिजंरामप्रति, इतराअज्ञानादि
सम्यक्त्वगुणवियुक्तासु मग्गणाएमिच्छात्वमार्गणासु एकातेनामि-
च्छात्वपुवतासु अकामनिजंरा चशब्दात्प्राप्त्युत्पादिमार्गणासुयेषा-
जीवानासम्यक्त्वतेषा सकामायेषा मिच्छात्वतेषा अकामासकाम-
निजंरामेदाद्वादशतपोलक्षणास्तेचविनयव्यावृत्तिस्वात्प्रायरूपा अवि-
स्तसम्यग्गुणेदृश्यते परतेचकेचित् आचार्या सवररूपा मयत्तेय-
तिवर्मभेदेपुतपस सवरातर्गतत्वात्भगवतीटीकायादेवानाग्निनयादि

तपोयुणेनिर्जरालक्षणेऽपिगृहीतमिति याख्यातानिर्जरा, साप्रतमार्ग-
णासुअल्पबहुत्वदर्शयताह ॥ नरनिरयेत्यादि । इहययासरयेनयोजना-
कर्त्तयासाचैवनिरयदेवतिर्यग्ग्योनिकेम्य सकाशातनरामनुष्या स्तो-
का यत द्विविधानरा समृद्धजा गर्भजाश्चनरसन्मूर्च्छजा क-
दाचिन्नभवति यन एषाविरहोजवन्त्यत समपमुत्कृष्टत चतुर्विंश-
निमुहर्त्ता तेनोत्पन्नानाजवन्त्यत उत्कृष्टतश्चातमुहर्त्तस्थितिकत्वे-
न परत सर्वेषानिर्लपात्यदातुभयनितदाजवन्त्यत एकोद्वौनयो-
जकृष्टनस्तुसरयाता असरयातागइतरेतुसर्वदेवसख्येयामभवति ।
तनसरयेयकस्यसरयानभेदज्ञानजायतेकिपदपिसरयेयक तदुच्यते-
इहपष्ठ वर्ग पचमवर्गेणयदागुणितोभयति तदागर्भजमनुष्यस-
रयामभवतिनरद्वयोस्तुवर्गश्चत्वारोभयतिणषप्रथम वर्ग (४) च-
तुर्णा वर्ग षोडशइतिद्वितीयोवर्ग (१६) षोडशानावर्गोद्विंशते-
षदपचाशदधिके (२५६) अम्पराशेर्वर्ग पचषष्टिसहस्राणिपच-
शानानिपचत्रिंशदधिकानिचतुर्थोवर्ग (६५५३६) अस्पराशेर्वर्ग
सार्धगायपाप्रोच्यते । - चारियकोडिसयाउणनिसचहुतिकोडीओअ-
उणावतलरकासततट्टिचेवयसहस्सा ॥ १ ॥ दोसयउन्नुयापचमवर्गोडमो-
विणिदिट्टो ॥ अकस्थापना ॥ ४२९४९६७२९६ अस्यापिराशे-
र्वर्गोगाथानयेणप्रतिपाद्यते । लरककोडाकोडीचउरासीइहभवेसह-
स्साइ, चचारियसततट्टाहुनिसयाकोडीकोडीण ॥ १ ॥ चोयाणलरकाइ-
कोडीणसततचेवयसहस्सीनिर्त्तायसयायसयरी कोडीणहुनिमायवा
॥ २ ॥ पचाणइलरकाणगावतभवेसहस्साइउसोलमुत्तरसयाएसोळट्टो-
हवडवगो ॥ ३ ॥ १८४४६७४४८७३७८९५५१६१६ तदय-
षष्ठोवर्ग पूर्वोक्तेनपचमवर्गेणगुण्यतेतथाचसतियासख्याभवतिनस्या-
जवन्त्यपदिनोगर्भजमनुष्यावर्त्ततेसाचेय ७९२२१६२५१४२६-
४३३७५९३५४३४५३३६ अयचराशिनिययार्थगायाद्वय छग-

તિન્નિતિન્નિમુત્તપચેવનવયતિન્નિચત્તારિપચેવયતિન્નિનવપપચસગ્નિ-
ન્નેવતિતેવ ॥૧॥ ચચ્ચડ્ડોચચ્ચડ્ડોપણ્ણદોલક્કિલ્લગોયઅદ્દેવદોદોન-
વસત્તેવય અકઠાણાપરાહુતિ । તદેવમેતેષુઅકસ્થાનેપુગર્ભજમનુષ્પા
ભવતિ । ઉત્કઠ્ઠપદેમનુષ્પાઅસચ્ચેયોત્સપ્પિણ્યવસપ્પિણીમિ ભવતિ
इत्यादिअनुयोगद्वारतोज्ञेयनरेभ्य नैरयिकाअसच्येयगुणाउक्तचातु-
योगद्वारेनेरइयाणभतेकेचइयावेउवियशरीरापनत्तागोयमा, दुविहावद्वल-
यामुक्केल्लयात्तत्थणजेतेअद्विरिलयातेणअसखिज्जा । असखिज्जाहिओ-
सप्पिणीहिअसप्पिणीहिअगहीराति खेत्तओअसखेज्जाओसेढीओ-
पयरस्सअसखेज्जोभागोतासेणसेढीणविरकभमूर्द्धअगुलपट्ठमवग्गमूल-
धीजवग्गमूलपडिपुत्तइत्यादिप्रमाणा नारका नरेभ्य असख्यातगु-
णानारका तेभ्य देवा असख्यातगुणाअनसकलभुवनपत्यादिसमुदा-
यापेक्षयाचिंत्यमानादेवानारकेभ्योऽसख्यातगुणाएव । तेभ्योऽपिचदे-
वेभ्यस्तिर्य्यचोऽनतगुणा तत्रानतसख्योपेतस्यवनस्पतिकायस्यसद्भा-
वात्तुक्तचपुपुसिणभतेनेरइयाणतिरिरकजोणियाणमणुस्साणदेवाणसि-
द्धाणयकपरेरुपरે हिंतो अप्पावाअहुआवातुरलावाविसेसाहिયાआगो०
सबधोवामणुस्सनिरइयाअसखेज्जगुणादेवाअसखिज्जगुणगुणासिद्धा-
अणतगुणातिरिरकजोणियाअणतगुणा । साप्रतमिन्द्रियद्वारेकायद्वा-
रेतदसिधित्सुराह ॥१०७॥

ટ્યાર્ય —નિર્જરા તે કર્મનુ પરિશટન અથવા કર્મક્ષરણ
તે નિર્જરાના મૂલ ૨ મેદ છે, એક સકામ નિર્જરા તથા ધીજી
અકામ નિર્જરા છે, તિહા જેટલી સમક્તિ સહિત માર્ગના મતિ
જ્ઞાનાદિક તિણમાદે સકામ નિર્જરા અને અભવ્યાદિક તેહને
इतररू० અકામ નિર્જરા છે, જે માર્ગના મત્તે સમક્તિ તથા
મિથ્યાત્વ વે મેદ છે તે માર્ગના મત્તે અકામ સકામ વે નિર્જરા-

છે નિર્જરાના ૧૨ મેદ તપના છે તે બાર મેદ તો જે ઝીવ
દેશવિરતિ તથા સર્વવિગ્નિ પરિણમ્યા હવે તેહને ચારિત્ર વિના
તપની આગમમધ્યે ના કહી છે તિણે દેશવિરતિ તથા સર્વવિર-
તિને છે તથા ભગવનીમૂને માયશ્ચિત્ત ૧ વિનય ૨ વૈયાગ્ય ૩
તથા સજ્ઞાય ૪ ધ્યાર તપ, સમકિનીને કહ્યા છે દેવતા સમ-
ક્તિનીને અધિકારે દ્વમ આગમયી જાણયો હવે અત્પબહુત્વ કહે
છે, મનુષ્ય થોડા છે, સરયાતા છે, ઉત્કૃષ્ટે ૨૯ આકતાઈ છે
મનુષ્યયી નારકી અસરયાન ગુણા છે નારકીયી દેવતા અસરયાન
ગુણા છે દેવતાયી તિર્યચ અનત ગુણા છે, જે સુક્ષ્મવાદર પુ-
રુષ્ય સર્વમાહિ ગણવા તેવારે થાય ॥ ૧૦૭ ॥

પણચડતિદુર્ગાદિ, યોવાતિન્નિહીઅઅણંતગુણા ।
તસથોવઅસલ્લગ્નો, ભૂજલનિલઅહીઅવણણતા ॥૧૦૮

ટીકા—પણચડતિદુર્ગાદિ ॥ इत्यादि ॥ इन्द्रियमार्गणाया
सर्वस्तोक्ता पंचेन्द्रियास्तेभ्यश्चतुरिन्द्रियाविशेषाधिका तेभ्यस्त्री-
न्द्रियाविशेषाधिका तेभ्योद्वीन्द्रियाविशेषाधिका यद्यपिचनीकृतस्य-
लोकस्यउर्द्धाऽऽजायनाएकप्रादेशिरूप भ्रैगयोऽसख्याता असख्या-
तयोजनकोटाकोटीप्रमाणाकाशप्रदेशमृचिग्नप्रदेशराशिप्रमाणास्ता-
सायावान्प्रदेशराशि तावत्प्रमाणार्द्धाद्वीन्द्रियत्रीन्द्रियचतुरिन्द्रिया पंचे-
न्द्रिया अविशेषेगमूत्रेनिर्दिष्टा तेभ्य एकेन्द्रिया० अनतगुणावन-
स्पतिकायजीवराशेग्नगुणा एएसिग्नमत्रे एर्गिदिय त्रैदिय तैदिय
चउरिंदिय पंचेदियाण्य कयरेकयरेहिंनो अप्पावा बहुआपागोयमा-
सवत्योनापंचेदिया चउरिंदिया विसेसाहिरा तैदिया विसेसाहिया
त्रैदिया विसेसाहिया एर्गिदिया अणनगुणा इत्यादि कायमार्ग-

णाऽत्पद्मद्वैस्तोकात्रसा द्वीद्रियान्य पूर्वनिर्दिष्टाम्तेभ्यस्त्रसेभ्य
 ऽसरयानगुणा अगिति अग्निकायिका मृश्मदादरभेदमिताना
 असख्येयलोकाकाशप्रदेशराशिप्रमाणान्, तेभ्योमृति प्रथिवीकायि-
 काविशेषात्रिकाम्तेभ्योजलति अपकायिकाविशेषात्रिकारतेभ्योऽनि-
 त्तिवायुकायिकाविशेषात्रिका तेभ्य अकायिका सिद्धाअननगु-
 णास्तेभ्योपितृनस्पतिकायिकाअननगुणा । यत्पित्रण्तेषामपिपृ-
 थिवीकायिकादीनामसरयेयलोकाकाशप्रदेशराशिप्रमाणनयाम्नेऽवि-
 शेषेणनिर्देश कृत् तथापिलोकानामसख्यानश्चस्थानेरुमेदमिनत्नात्
 ब्रह्मविशेषात्रिकत्र अन्यच्चतुर्गास्थाराणा सूक्ष्माणा सर्वलोक-
 म्पाप्पत्वात् अगगाहनाया मृश्मत्येजीवनाविशेषाधिक्यत्र अग्नि-
 कायेतुमादराशेस्त्यनमत्पत्रान् स्नोरूपमितिशेष एतेषा चसर्गया
 असख्येयत्वान्, अकायिकानातुअनीतकालमयेभ्य सख्येयगुण-
 त्वात् तेभ्य घनस्पतिकायिकाअतगुणा यत् एकस्मिन्निगोद-
 शरीरे अतीतानागनकालसिद्धेभ्योऽननगुणत्वात् तादृग्निगोदा-
 नामसख्येयत्वान् उक्त व्रीप्रज्ञापनाया, पपसिणभते तसकाइयाण
 पुढविकाइयाण आउकाइयाण तेउकाइयाण वाउकाइयाण वणस्स-
 इकाइयाण अपकाइयाण कयरेऽर्हितो अप्पाया बहुआवा तुत्तावा-
 विसेसादियारागोयमासत्रत्योवानसकाइया तेउकाइया असखिज्ज-
 गुणा पुउविकाइयाइयाविसेसाहिया अपकाइयाविसेसाहिया वा-
 उकाउकाइयाविसेसाहिया अकाइयाअणनगुणा वणस्सइकाइया-
 अणतगुणा ॥ १०८ ॥

ट्वार्थ —सर्ग्या पचेन्द्री थोडा, पचेन्द्रीया चौरन्द्री अ-
 धिका, तेहयी तेरिन्द्री अधिका, तेहयी बेन्द्री अधिका, बेन्द्रीया
 एकेन्द्री अननगुणा छे एउ पचेन्द्री जाणवा तसकाय थोडा

छे तिणसु अग्निकाय असख्यातगुणा, अग्निकाययी पृथिवी-
कायना जीव अधिका, पृथिवीकायसु अप्कायना जीव अधिका,
अप्कायसु वाउकाय अधिका, वाउकायसु वनस्पतिकाय अधिका
॥ १०८ ॥

मणवयणकाययोगा, थोवाअसरगुणअणतगुणा ।
पुरिसाथोवाइत्थी, सखगुणाणतगुणकीवा ॥ १०९ ॥

टीका—मणवयण इत्यादि ॥ मनोयोगिन स्तोका सशि-
पधेन्द्रियाणामेवमनोयोगित्वात्तेभ्य वागयोगिनोऽसुरयेयगुणा द्वीद्रि-
यादीनामक्षेपान्, तेभ्योऽपिकाययोगिनोऽनतगुणा स्थावरणा तत्र-
क्षेपान् । आहचप्रज्ञापनाया एएसिणभनेजीवाण मणयोगीण वा-
गयोगीण काययोगीण अयोगीणयक्करेहिंतो अप्पावा बहुआवा-
तुट्ठावाविसेसाहियावा गो० सत्त्वोवामणयोगीवययोगीअसखिज्ज-
गुणा, अयोगीअणतगुणा, काययोगीअणतगुणा, सयोगीविसेसा-
हिया इत्यादि वेदमार्गणाया अल्पबहुत्वेसर्वत पुरिसापुरुषवेदा
स्तोका तेभ्य स्त्रिय सरयातगुणा ॥ उक्तच ॥ तिगुणातिरूप
अहियातिरीयाण इत्थियामुणेषदा सत्तावीसगुणा पुणमत्तावीस-
हीजानराणघ ॥ १ ॥ मत्तीमगुणान्तीतस्व हिआउतहपदेवाण-
देवीओपत्ता जिणेहिंजिअगदोसेहिं ॥ २ ॥ स्त्रीभ्य क्वत्रिा
नपुसस्त्राननगुणा आतगुणनाच वनस्पत्यपेत्तया ॥ उक्तच
प्रज्ञापनाया एएसिण भनेजीवाण सवयगाग ५ जीरेयगाग पु-
रुसवेयगाण नपुसस्त्रयगाण अयगागरुयक्करहिंतो अप्पावा-
बहुआवातुट्ठावाविसेसाहिया ॥ गो० ॥ सत्त्वोवाजीवापुरिम-
वेयगा इत्थीनेयगासखिज्जगुणा अवेयगाअणतगुणा नपुसक्वेयगा-
अणतगुणा सवेयगानिसेसाहिया ॥ १०९ ॥

ઠવાયે —મનયોગી થોડા છે, સજી જીવ ગ્રહ્યા છે વચન-યોગી અસરુપાતગુણા છે વૈન્દ્રિમાદિક સર્વ જીવ ગ્રહ્યા છે વચનયોગીયી કાયયોગી અનતગુણા છે એકેન્દ્રિય સર્વેષણા તે-માટે પુરુષવેદી થોડા છે પુરુષવેદીયી સ્ત્રીવેદી સરુપાતગુણા છે તિર્યચમે ત્રિગુણા છે ત્રીને વલિ અધિકા મધુષ્યમે ૨૭ ગુણા છે ૨૭ વલી અધિકા છે દેવતામે ૩૨ ગુણા ૩૨ અધિકા છે, સ્ત્રીવેદીયી નપુસકવેદી અનતગુણા છે એકેન્દ્રિયાદિક સર્વ લીધા ॥ ૧૦૧ ॥

માળીકોહીમાઈ, લોભીઅહિયમળનાણિણોથોવા ।
ઓહિઅસલામહસુઅ, અહોઅસમઅસલાધિભગા૧૧૦॥

ટીકા—માળીકોહી इत्यादि कपायमार्गणायार्जस्तोकामानिनः, मानपरिणामकालस्यक्रोधादिपरिणामकालापेक्षया सर्वस्तोकस्वात्, तेभ्य क्रोधिनोविशेषाधिका क्रोधपरिणामस्यमानपरिणामकालापेक्षयाविशेषाधिकत्वात्, तेभ्योऽपिमायिनोविशेषाधिका तद्भूयस्त्वेन-जतूनाप्रभूनकालचमायाबहुलत्वात्, ततोऽपिलोमिन विशेषाधिका सर्वजीवानालोभग्राह्यत्वेनवत्तनान् अथवा मोधानाचतादृशकारणे-नभवनान् लोभस्यअकारणेकारणेऽपिवर्तमानत्वात् ॥उक्तञ्च॥ ए-सिणभतेजीवाण सकसाईण कोहकसाईण माणकसाईण मायाकसा-ईण लोभकसाईण अकसाइगयकयरेकयरे अपात्रा बहुआवा तुल्ला-वाविसेसाहीआ ॥गो० सत्त्वोवाजीवाअकसाइमाणकसाइ अणत-गुणकोहकसाईविसेसाहीया मायाकसाईविसेसाहीया लोभकसाइवि-सेसाहीया सकसाइनिसेसाहीया इत्यादि ज्ञानमार्गणायामणनाणिणो-मन पर्षवज्ञानिन सर्वस्तोका तद्विगर्भजमधुष्याणातनाऽपिसय-

તાનાવિવિધામપૌષ્ણ્યાદિહ ધિયુક્તાનાઉપજાયતે ॥ઉત્તચ॥ તસ્સ-
જયસ્સસન્નપ્પમાસહીયસ્સ વિવિહરિદ્ધિમદ્અજસ્સ હત્થાદિ તેચસ્તો-
ક્રાણ્ણસહ્યાતત્ત્વાત્, તેમ્મોઽસહ્યેયગુણાઅવધિજ્ઞાનિન સમ્યગ્દષ્ટિ-
દેવાદીનામ્પ્યવધિજ્ઞાનમાનાતેમ્મોઽસહ્યેયગુણત્વાત્, તતોઽવધિજ્ઞા-
નિમ્પોમતિજ્ઞાનશ્રુતજ્ઞાનિનોવિશેષઽધિકાઅવધિજ્ઞાનરહિતસમ્યગ્-
દૃષ્ટિનરતિર્યક્કમ્પ્રપ્તોપાત્, ઇત્થાચમતિજ્ઞાનિશ્રુતજ્ઞાનિનોસ્વસ્થાનેધિત્ય-
માતોદ્વાપિસમૌતુલ્યોમતિજ્ઞાનશ્રુતજ્ઞાનયોરનતરાપક્કવાન્ પદાહર્ન-
યાદેવદ્વિવાચકાઃ, જત્થમર્હનાણતત્થસુઅનાણજત્થસુઅનાણતત્થમર્હ-
નાણદોવિણ્ણાદ અન્નુત્તમણ્ણગયાદિતિ । તેમ્મોમતિશ્રુતજ્ઞાનિમ્પોવિ-
ભગજ્ઞાનિનોઅસહ્યાતગુણા મિથ્યાદષ્ટિસુરાદીનાવિભગજ્ઞાનવતાદે-
મ્મોઽસહ્યેયગુણત્વાત્ ॥૮॥ ૧૧૦

ટિપ્પણ—કથાયમે જ્ઞાન કયાઈ થોડા છે, જ્ઞાન કયાયવી-
ક્રોધી અધિકા છે, ક્રોધી થીમાયાકપટી અધિકા છે, માયા
ક્રપ્ધી થી લોમી અધિકા છે, મન પર્યવજ્ઞાની થોડા છે, જે
મન પર્યવજ્ઞાન માનુષ્ય સાધુમેજ દ્વોષે, મન પર્યવજ્ઞાનીથી અ-
વધિજ્ઞાની અસહ્યાત ગુણા જે ચાર ગતિમે સમક્તિ જીવ
કર્તા છે અવધિજ્ઞાની થી અતિજ્ઞાની શ્રુતજ્ઞાની અધિકા છે, જે
ચારે ગતિના સમક્તિનો સર્વ ક્રેગા એતે મતિશ્રુતિ થેડે બરાબર
છે, તિણથી વિભગ જ્ઞાની અસહ્યાત ગુણા છે, મિથ્યાત્વ દ્વે-
વના ધીજ્ઞા પિણ તિણે થકી ॥૧૧૦॥

કેવલિણોણતગુણા, સહસુઅઅજ્ઞાણણતગુણતુહા ।

સુહમાથોવાપરિહાર, સસ્વજ્જરકાયસસ્વગુણા ॥૧૧૧॥

ટીકા—કેવલિણોણતગુણા હત્થાદિ તેમ્મોવિભગેમ્પ કેવ-
લિન. અત્તતગુણત્વાત્ સિદ્ધાનાતેમ્મોઽનનગુણત્વાત્ તેપાત્તકેવ-

લજ્ઞાનયુક્તત્વાત્ તેમ્યોઽપિ ચક્રેત્જ્ઞાનિમ્યોમત્યજ્ઞાનશ્રુતાજ્ઞાનિન-
 અનતગુણા સિદ્ધેમ્યોઽપિ નમ્પતિકાચિકાનાઅનતગુણત્વાત્ તેષા-
 ચમિથ્યાદૃષ્ટિયામત્યજ્ઞાનશ્રુતાજ્ઞાનયુક્તત્વાન્, एतेचोभयेऽपिमत्य-
 જ્ઞાનિન શ્રુતાજ્ઞાનિન સ્વસ્થાનેર્થિત્યમાનાસ્તુત્યા મત્યજ્ઞાનશ્રુતા-
 જ્ઞાનયો પરસ્પરમવિનાભાવિત્વાત્ ॥ ઉક્તચ ॥ एएसिणभतेजी-
 ઘાણ આમિળી ઘોહીઅનાળીણ સુઅનાળીણ ઓહિનાળીણ મળપ-
 જ્ઞપનાળીણ કેવલનાળીણ મઙ્ગઅનાળીણ સુઅઅનાળીણ ત્રિભગના-
 ળીણયકુચરકચરે હિતોઅપ્પારા વહુઆપાતુલ્લાવાવિસેસાહીયા ગોય-
 મા સમ્પત્થોપામળપજ્જવનાળી જોહિનાળી અસલ્લિજ્જગુણાઆમિળિ-
 ઘોહીઅનાળીમુઅનાળીદોવિતુલ્લાવિસેસાહીઆત્રિભગનાળી અસલ્લિ-
 જ્જગુણાકેવલનાળી અગતગુણાઙ્ગઅનાળી સુઅનાળીયદોવિતુલ્લા-
 ળ્ણતગુણા દ્વિત્યાદિ । સયમમાર્ગાયાગુહમાયોપા સૂક્ષ્મસપરાયસય-
 મિત સર્વસ્તોકા જ્ઞાનપૃથક્ત્વમાનસભવાત્, તેમ્ય પરિહારાવિશુ-
 દ્ધિકા સરયાતગુણા ઉત્કૃષ્ટન સહસ્રપૃથક્ત્વસભવાત્, તેમ્યોઽપિ
 યથારૂપાતચારિત્રિણ સરયાતગુણા કોટિપૃથક્ત્વેનપ્રાપ્યમાણત્વાત્
 હિતિ ॥૧૧૧॥

ટિપ્પણ —કેવલિ અનત ગુણ છે, જે સિદ્ધ ભગવત માહિ
 ગળ્યા તેવારે તિળયી મતિ અજ્ઞાની શ્રુત અજ્ઞાની અનત ગુણ
 છે, એકેન્દ્રીય આદિક સમ છેડા માહોમાહિ ચરાચરી છે, સૂક્ષ્મ-
 સપરાય ચારિત્રીયા ઘોટાળા ઉત્કૃષ્ટા એકસો બાસડી છે, પરિ-
 હાર વિશુદ્ધિ સરય ગુણ છે, ઉત્કૃષ્ટા નવસો છે, યથા રૂપાત
 ચારિત્રીયા સરયાત ગુણા ઉત્કૃષ્ટા નવકોડિ છે તે માટે ૧૧૧૧

છેઅસમર્થયસમ્ભા, દેસઅસલ્લિગુણઅગતગુણઅજયા ।

થોવાઅસલ્લિઅગતા, ઓહિનયળકેવલિઅચરકૂ૧૧૨॥

તીકા—છેઅસમર્થસરખાં ઇત્યાદિ તેમ્યોયથારયાતચારિત્રિમ્ય
છેદોપસ્થાપનીયચારિત્રિણ સરખેયગુણા કોટિશતપ્રથમ્ત્વેનલમ્ય-
માનત્વાત, તેમ્યોપિસામાયિકસયમિન સરખેયગુણા મોટિસહસ્રપ્ર-
થમ્ત્વેનપ્રાપ્યમાણત્વાત ઇતિતેમ્યોપિદેશવિરતાઅસરયાતગુણાઅસ-
રયાતાનાનિરશ્ચાદેશવિરતસમવાત્, તેમ્યોઅયનાજવિરતાઅનતગુણા-
સયમહીનાદ્યગુણસ્થાનકચતુષ્ટયગત્તિન ઇત્યર્થ મિથ્યાદૃશામનતાન-
તત્વાત્ દર્શનમાર્ગનાયાયયાગ્રમપદયોજના સ્તોકાઅવધિદર્શનિન-
ચક્ષુર્દર્શનિન અસરયાનગુણા ચતુરિન્દ્રિયપચેન્દ્રિયાણાતત્સમવાત્,
તેમ્ય કેવલદર્શનિન અનતગુણા સિદ્ધાનામનત્વાત્, તેમ્ય
અચક્ષુર્દર્શનિન અનનગુણા સર્વસસારિર્જાવાનાસિદ્ધેમ્યોઅનતગુ-
ણત્વાત્ તેવાચનિયમાદચક્ષુર્દર્શનોપેતવાન્ યદાહુ પરમમુનય, એ-
સિણ ભતેજીવાણ ચરકુદસળીણ અચરકુદસળીણ ઓહિદસળીણ
કેવલદસળી ાકયરેકયરેહિનો અપ્પના ચડુઆવા । ગોયમાસ વત્યો-
વાઓહિતેતગાચ ૩૨૨ સળી અસચ્ચિજગુણાકેવલદસળી અણનગુણા
અચરકુદસ િ અનતગુણા નિ ॥૧૧૨॥

ટિપ્પણ —તિગસ છેદોપસ્થાપનીય સરખાતગુણા ઉત્કૃષ્ટા નવ,
કોઢીસો છે, સામાયિક સરખાતગુણા છે, નવસહસ્ર કોઢી છે
દેશવિરતિ અસરખ્યગુણા તિર્યચગતિના મેલિયે અવિરતિ અનન-
ગુણા છે, દર્શન વ્યાસનો અત્પ્રબહુત્વ કહે છે અવધિદર્શની
થોડા છે, તિણસુ ચક્ષુર્દર્શની અસરયાતગુણા છે, કેવલદર્શની
અનતગુણા છે અચક્ષુર્દર્શની અનતગુણા છે એકેન્દ્રિય સર્વ છેવા
તેવારે અનતગુણા થાડ ॥ ૧૧૨ ॥

પચ્છાણપુવિલેસા, યોવાદોસસળતદોઅહીયા ।

અભવિઅરથોવૃણતા, સાસણિથોવોવસમસરખા ॥૧૧૩॥

टीका—पच्छाणुपुत्रिणमा इत्यादि ॥ छेद्याद्वारेपश्चानुपूर्वा-
 छेद्यावाच्या तद्यथाशुद्धछेद्यावत सर्वस्तोका निर्मलपरिणामत्वात्
 मुरयत्वेनैवमानिकलातकादिष्वनुत्तरसुरपर्यप्रसानेषुकेषुचिदेवकर्मभू-
 मिजेषु मनुष्यस्त्रीपुसेषु तिर्यग्स्त्रीपुसेषु । केषुचित्सख्यात-
 वर्षाशुक्लेषु शुद्धछेद्यासभवात् । तत सख्यातगुणा पद्मछेद्यावत-
 सनत्कुमारमार्हेन्द्रबद्धलोकेषु देवेषु पूर्वोक्तेषु मनुष्यतिर्यक्षुपद्म-
 छेद्यासभवात् सनत्कुमारादिदेवानाचलानकादिदेवेभ्य सख्येयगुण-
 त्वात्, तेभ्योऽपितेजोछेद्यावत सरयेयगुणत्वान् सौधमेशानादिदे-
 वेषुकेषुचित्तिर्यग्मनुष्येषु तेजोछेद्यासद्भावात् तेषाचसकलपद्म-
 छेद्यासहितप्राणिगणापेक्षयासरयेयत्वात्, तत कापोतछेद्यावत
 अननगुणाअनतकायिकेष्वपि कापोनछेद्यासद्भावात्ततोऽपिविशेषा-
 धिकानीलछेद्यावतो नारकादीनातल्लेद्यावतोऽन्नमक्षेपात्, तत कु-
 ष्णछेद्यावतोविशेषाधिका मूयसातल्लेद्यासद्भावात्, यदभ्यचार्य
 परमगुरुणा, पृप्सिण भतेजीवाण रत्नेसाण किङ्कलेसाण नीललेसाण-
 काउलेसाण पउमलेसाण सुद्यलेसाण अलेसाणयक्यरेक्यरेहितो अ-
 प्पावा बाहूआवातुल्लावाविसेसाहीयावा गोयमा सख्यथोवाजीवासुख-
 लेसा पउमलेसा सखिज्जगुणातेजोलेसासखिज्जगुणा अलेसाअणतगुणा
 काउलेसाअणतगुणा नीललेसाविसेसाहीया किङ्कलेसाविसेसाहीया सं-
 लेसाविसेसाहीया भव्यद्वारेअभयारतोका स्तेपावक्ष्यमाणस्वरूपज-
 ष्वन्ययुक्ताऽनततुल्यत्वात् तेभ्योभन्या सिद्धिगमनार्हाननतगुणी-
 आहव पृप्सिण भतेजीवाण भवसिद्धीआण अमवसिद्धीयाणे
 नोभवनोअभवसिद्धीयाण कयरेकयरेहितो अप्पाया बहुआवागो-
 यमासख्यथोवाअभवसिद्धिआनोभवानोअमवाअणतगुणाभवसिद्धि-
 आअणतगुणा सम्यक्त्वमार्गणायासास्वादनसम्यग्दृष्ट्य स्तोकाऔ-
 पशमिकसम्यक्त्वात्केषाचिदेवग्रचन्यमानानासास्वादनत्वात्तेभ्य-
 औपशमिकसम्यग्दृष्ट्य सख्यातगुणा ॥११३॥

ટયાય —હેડયાનો અન્ન પદુત્ત પશ્ચાન્નપ્રવીં પહીયે, ગુહ-
લેશી થોડા છે તેથી પદ્મલેડયામે અસરુય ગુણા છે, તેજોલેશી
અસરુય ગુણા છે, તેથી કાપોન હેડયા અસરુયગુણા, નીલેશી
અધિકા, તેથી કૃષ્ણલેશી અધિકા, અમય થોડા, મય અનન-
ગુણા છે, સાસ્ત્રાદન સમ્યક્ત્વી ઘોટા તિણયક્તી ઉપગમ સમ-
કિતી સરયાનગુણા છે, તિણસુ મિશ્રઅમગ્ધ્યાનગુણા છે ॥૧૧૩॥

મીસાસલાવેઅગ, અસરુયગુણરૂઢઅમિચ્છદુણતા ।
સહિયરથોવળતા, અળહારેથોનિઅરઅસરુયા ॥૧૧૪॥

ટીકા—મીસાસલાવેઅગ इत्यादि ॥ ઝોપશમિકસમ્યગદૃષ્ટિ-
મ્ય મિશ્રા સરુયાનગુણાસ્તેમ્ય ક્ષાયોપશમિકસમ્યગદૃષ્ટ્ય
અસરુયાતગુણાસ્તેમ્ય ક્ષાયિકસમ્યગદૃષ્ટ્ય અનનગુણા, ક્ષાયિકસ-
મ્યક્ત્વવતાસિદ્ધાનામાનત્યાત્તેમ્યોઽપિમિધ્યાદૃષ્ટ્યોઽનતગુણા, સિદ્ધે-
મ્યોઽપિવનસ્પતિજીવાનામનનગુણત્વાન્, સજિમાર્ગણાયાસશિનોજીવા
સ્તોકા, દેવનારકસમનસ્કપર્થેન્દ્રિયતિયગૂમનુયાણામેતસશિત્વાત્,
તેમ્યદત્તેરેઅસશિનોઽનતગુણા પર્કેન્દ્રિયાયસશિપર્થેન્દ્રિયાતજીવાના-
માનત્યાન્ । યદાગમેન્યગાદિ । ઇન્દ્રિયમથે જીવાણ સત્રીણ
અસત્રીણ નોસત્રીણ નોઅસત્રીણ ॥ કયરેકયરે હિંતો અપ્પાવાનદુ-
આવાતુલ્લાવાવિસેસાહીયા ગોયમા સવત્થોવાજીવાસત્રીનો અસત્રીનો
અસત્રી અનતગુણા તથાઆહારકમાર્ગણાયાઅનાહારકા સ્તોકા
વિગ્રહગત્યાપત્રસમુદ્ગતેકેયલિમમુદ્ગાનનાસ્થાયા અયોગિકેવ-
લિનાસિદ્ધાનાઅનાહારકત્વાન્, તેમ્ય દત્તેરેઆહારકાઅમરયાતગુ-
ણા, નવસિદ્ધેમ્યોઅનતગુણા સમારિજીવાસ્તેવમાય આહારકાસ્તત
કથઅસરુયાનગુણા અનાહારકેમ્ય આહારકાદતિર્નવદોષ યત પ્ર-

તિસમયએકકરયનિગોદસ્યઅસર્વ્યેયનમભાગસ્યસર્વદાપિવિગ્રહગત્યા-
સમાપન્નત્વેનપ્રાપ્યમાણત્વાત્, અત અનાહારકેમ્ય આહારકાઅ-
સર્વ્યેયગુણા इतिचित્તિતગત્યાદિધ્વત્પદ્વત્વદ્વદાનીમાર્ગણામુમૂલભા-
વાન્વિભજનાહ ॥૧૧૪॥

ટિપ્પણ —તિણસુ ક્ષયોપશમ સમકિતી અસરયાત ગુણા
છે, તિણસુ ક્ષાયિકસમકિતી અનનગુણા છે, તિણસુ મિષ્ટાત્વી
અનનગુણા છે, સર્જી થોડા, અસર્જી અનનગુણા છે, અના-
હારક થોડા છે આહારક અસરયાતગુણા માર્ગણાયે અત્પદ્વત્વ
કહ્યો નિગોદનો અસરયાતમો ભાગ સદા વિગ્રહગતિમે છે
નિણે ॥ ૧૧૪ ॥

ગદ્ગપચિદિતસમિ, જોએએકસાયચડનાળે ।
સયમતિદસલેસા, ભવસ્વાયગસન્નિહારદુગે ॥૧૧૫॥

ટીકા—ગદ્ગપચિદિદિત્યાદિ ॥ ગતિચતુષ્કેપચેન્દ્રિયજાતૌનસ-
કાયે યોગત્રયે વેદત્રયે કષાયચતુષ્કે મતિશ્રુતાવાધિમન પર્યંબલક્ષણે
જ્ઞાનચતુષ્ટયે સયમસત્ત્વે ચક્ષુરચક્ષુરવધિદર્શનેલેદયાપદ્કે ભવ્યેક્ષા-
યિકસમ્યક્ત્વે સર્જિપચેન્દ્રિયે આહારકે અનાહારકે એવએકચત્વા-
રિંશત્માર્ગણાયા પળભાવાદિતિમૂલભાવાઉપશમક્ષાયિકક્ષયોપશમઔ-
દયિકપારિણામિકલક્ષણા પચમાના પ્રાપ્યન્તે ઓવતદિતિજેય
॥ ૧૧૫ ॥

ટિપ્પણ —ગતિ ૪ પચેન્દ્રિયો ૧ નસકાય ૧ યોગ ૩
વેદ ૩ કષાય ૪ જ્ઞાન ૪ સયમ ૭ દર્શન ૩ લેદયા ૬ મન્ય
૧ ક્ષાયિકસમકિત ૧ સર્જી ૧ આહારક ૧ અનાહારક ૨
એવ માર્ગણા ૬૨ ॥ ૧૧૫ ॥

पणभावाउवसमगे, रयगविणासेसआसुसमहीणा ।
केवलदुगिउदय, रयपरिणामभावाय ॥ ११६ ॥

टीका—पणभावा इति उपशमसम्यक्त्वेक्षायिकभावमतरेण-
स्त्वारोभावा प्राप्यते, उपशातदर्शनस्यक्षायिकभावभेदोनभवति,
शेषकामुजातिचतुष्के स्थावरपचके, अज्ञानत्रिके, अभयमार्गणाया
क्षयोपशमसम्यक्त्वेमिध्यात्वेसास्वादनेमिश्रेअसज्जिलक्षणासुअष्टादश-
मार्गणासुक्षायिकउपशमरूपभावद्वयरहिता क्षयोपशमौदयिकपारि-
णामिकलक्षणास्त्रय भावाभवति, केवलज्ञानकेवलदर्शनलक्षणासु-
मार्गणासु औदयिकपारिणामिकक्षायिकलक्षणास्त्रयोभावाभवति ।
इत्येवद्विपट्टिमार्गणासु मूलभावाउक्ता ॥ ११६ ॥ साप्रतमार्गणा-
सुउत्तरभावादर्शयन्नाह ।

ट्ठार्थ—पीसनालीस मार्गणाये पाच भाव छे, उपशम-
समकिते क्षायिकभाव विना ४ भाव छे, शेषमार्गणाइद्रि ४
थावर ५ तीन अज्ञान ३ अभय १ क्षयोपशमसमकित १
मिध्यात्व १ सास्वादन १ मिश्र १ असज्जी ए १८ मार्गणाये
क्षायिक १ उपशम १ ए बे विना ण भाव छे, केवलज्ञान
१ केवलदर्शन १ ए बे मार्गणाये औदयिक १ क्षादिक ३
पारिणामिक १ ए तीन भाव छे इट्ठे बासठि मार्गणाये इट्ठ
भाव कइया ॥ ११६ ॥

उत्तरभावापणतस, जोएसज्जीतहेअहारं ।
सवेअभवहीणा, भवेमणुएतिगईहीणा ॥ ११७ ॥

टीका—उत्तरभावापणतस इत्यादि ॥ ११७ ॥

उपसर्गमार्गणाया, योगनिकमार्गणाया, सञ्ज्ञिमार्गणाया, आहारक-
मार्गणाया, संप्रतिपचाशन्भेदाभावानाभवति । चतुर्गतिषु सर्वभा-
वानाप्राप्यमाणत्वात् पञ्चेन्द्रियादिभावाना सर्वगनिषुसद्भावात्, तथा
अभ्यमार्गणाया अभ्यन्तर्हीनाद्रिपचाशन्भेदा प्राप्यते, तथाम-
ण्यगति, मनुष्यगतौ, निगदहीणाति, निम्न गतय नारकामरनि-
र्घग्लक्षणानप्राप्यते, शेषा पचाशन्भेदाभावानाप्राप्यते, आद-
यिकस्य अष्टादश शेषा संप्रतिपचप्रदेशोदयसक्रान्तोदयत्वनापेक्षि-
तमुरयत्वेन मनुष्यगतमेवार्पितमिति ॥ ११७ ॥

टिप्पणी—इदं त्रैलोक्यमार्गणाये उत्तरभाव कहे छे । पंच-
द्विने उपसर्गपने योग ३ ने सञ्ज्ञिमार्गणाये तिमहीज आहारक
मार्गणाए सर्वभाव ५३ छे, अभ्य विना ७२ भाव छे, अभ्य-
मार्गणा त्रिपे मनुष्यगतिमार्गणाये तीन अन्यगति विना ५८
भाव छे ॥ ११७ ॥

उपसममीसचरण, मणपञ्जवदेसचक्रबुद्धिश्च ।
अहहारेण हि विना, स्वायत्तसगहीणचक्रबुद्धिश्च ॥ ११८ ॥

टीका—उपसममीसइत्यादि ॥ अनाहारकमार्गणाया सप्तच-
त्वारिंशन्भेदा प्राप्यते, उपशमसम्यग्भवे आशुर्वाभावात् न मरणमपि,
मरणाभावे विग्रहगतिरपि न भवति इति हरिभद्राशयस्तन्मते सप्तचत्वारिंशन्,
कार्मण्यधिकास्तु उपशमसम्यग्भवे सञ्ज्ञिद्वयलक्षणजीवभेदागीकारे-
काश्चित्पूर्ववद्वायु प्रान्ते उपशमदर्शनकृत्वा तत्र स्थ एवायु क्षये-
मृत देवादिप्लुतमानस्तस्य उत्पद्यमानस्य सञ्ज्ञिअपर्याप्तलक्षणो जीव-
भेदोलभ्यते, तदपेक्षया विग्रहगतौ उपशमसम्यग्दर्शनं भवति, तेना-
ष्टचत्वारिंशन्भेदाभवानि, उपशमचारितुपर्याप्तकस्य, मीस नामश्च-

योपशमचारिणमपि पर्याप्तकस्य मनः पर्यवज्ञानम्यापि पर्याप्तोऽवस्थायाचक्षुर्दर्शनमपि मुक्त्यर्थं सत्यं सत्यं
मेव देशविरतिरस्यापि पर्याप्तोऽवस्थायाचक्षुर्दर्शनमपि मुक्त्यर्थं सत्यं सत्यं
स्यैव तेन एवमिभावे विना अष्टचत्वारिंशत् भेदा भवति । क्षायादिभेदो
केवलसमुद्वातावस्थाया अनाहारक वे प्राप्यते । क्षयोपशमभेदो
ज्ञानत्रिकदर्शनद्विकजज्ञानत्रिकलब्धिपचकस्य योपशमसम्पत्तिरूपः
ग्रहगनोप्राप्यमाणत्वात् । आदयिकपारिणामिकानामनिर्दिष्टत्वात्
प्राप्यमाणत्वात् प्राप्यते अनाहारकेपुते भावा भवन्ति । तद्वत्
अचचरणच उपशममिश्रचरण इति समास अथवा उपशमचरण
उपशममिश्रतदेवचरण इत्यनेन उपशमचरणमिश्रक्षयोपशमचरण
ध्यायामेदेनोभयमनदर्शनकृतमिति शेषः । चक्षुर्दर्शनं चक्षुर्दर्शनं
स्वायसगहीणति, क्षायिकभावस्य लब्धिपचकनेत्रद्वयभेदो
लक्षणभेदसप्तकमनरेण पद्मचत्वारिंशत् भेदाभावानां प्राप्यते
गुणस्थानयावत् चक्षुरचक्षुर्दर्शनद्वयमवति, क्षीणभेदो
क्त्वचारित्र्ये भवन्, शेषा क्षायिकस्य सप्तभेदा
मिगुणस्थानादिष्वेव भवति । अतश्चक्षुरचक्षुर्दर्शनं
सति ॥ ११८ ॥

उपार्थ — उपशमसमकितमिश्र चारित्र्यं
मनः पर्यवज्ञानं विना देशविरतिरिति चक्षुर्दर्शनं विना
रकभार्गणा ४८ भाव छे, क्षायिकता इत्यर्थः
ज्ञानं ? केवलदर्शनं ? ए सात विना
? ए वेने ४६ भाव छे ॥ ११८ ॥

वेअकसायेति उदय, अङ्गायगह्णागुहदसं
विणुस्वायसगअन्नाण, मिच्छाद्वयप्रज्ञाणा

टीका—वेयकसायद्वयादि वेदत्रिके औदयिकभावस्यतिइतित्रि-
कमेदा क्षायिकस्यलक्ष्मिपञ्चकेनलज्ज्ञानकेनलदर्शनक्षायिकयथा-
रयातचारिररहिनाद्विचत्वारिंशन्भावमेदा प्राप्पते । तत्रपुरुषवेदे-
स्त्रीवेदेनपुसकवेदेनरकगतिलक्षणऔदयिकत्रिकरहिता पूर्वोक्तक्षा-
यिकाष्टकरहिताद्विचत्वारिंशन्मेदा, स्त्रीवेदेपुरुषवेदेनपुसकवेदेनरक-
गतिरहिता द्विचत्वारिंशन्, नपुसकवेदेपुरुषवेदेस्त्रीवेदेदेवगतिरहिता-
द्विचत्वारिंशन्, क्रोधेक्रोधरूपायलक्षणायाभार्गणायामानमायालोभ-
रहिता अष्टादशऔदयिका शेषा पूर्वोक्ताद्विचत्वारिंशत्, एवमाने-
क्रोधमायालोभरहिता मायायाक्रोधमानलोभरहिता लोभेक्रोधमान-
मायरहिता द्विचत्वारिंशन्मेदाभाशानामप्रत्येक वाच्या क्रोधानाचतु-
र्णामध्ये अन्यतमस्यएकस्यैवोदयात् नान्येषामिति, नाणतिज्ञानत्रिन-
यमार्गणायाअधिदर्शनमार्गणाया क्षायिकस्यसप्तमेदा सयोगिकेवलि
प्रत्ययानभवन्ति । एतासाक्षीणमोहयारदेषसत्त्वात्, अज्ञानत्रिक-
मिथ्यात्वमभ्यस्यअज्ञानऔदयिकभावस्यप्रथममेदरूवएवप्रयोदश-
भावरहिता शेषाउपशमस्यद्वेक्षायिकदर्शनक्षायिकचारिणचेतिद्वौ-
क्षयोपशमिका पचदश, औदयिका एकोनविंशति, पारिणामिकौद्वौ-
भेदौ एवचत्वारिंशत्मेदाभवति । अनखायगसगत्तिसमासेषिण्डति-
पदसयोज्ययुतेनयोदशमिर्विनाइत्यर्थ ॥ ११९ ॥

ट्यार्थ—वेद तीनने विषे कषाय ४ मे ४२ भाव छे,
तीन औदयिकना ८ क्षायिकना तेहना भावना जे पुरुषवेद-
मध्ये स्त्रीवेद नपुसकवेद नरकगति ए तीन नयी । स्त्रीवेदमध्ये,
पुरुषवेद नपुसकवेद नरकगति नयी । नपुसकवेदमध्ये, पुरुषवेद
स्त्रीवेदेदेवगति नयी । कषाय ४ मध्ये क्रोधमध्ये मानादि ३ नयी,
मानमध्ये, क्रोधादि ३ नयी । मायामध्ये, बीजा तीन कषाय

नयी । लोममध्ये, अन्य तीन कषाय नयी । तथा क्षायिक-
सम्यक्त्व छे, शेष अन्य नयी ए अगीयार विना ४२ भाव
छे । क्षायिकना सात भेद, पाचलक्षि केवल २ अज्ञान १
मिथ्यात्व १ अभव्यपणो अज्ञान ३ एत्थले १३ भाव विना ४०
भाव छे ॥ ११९ ॥

सामवातेअजएतेमिच्छ, तिगिदेसिसुहमेगुणप्पभवा ।
अडखायगणलेसा, समचरणणिणातिलेसासु १२०॥

टीका—सामवातेअजए इत्यादि॥ अजएअविरतिमार्गणाया
उपशमस्यएक क्षायिकस्यएक देशसर्वविरतिमन पर्ययविना पच-
दशक्षायोपशमिका औदयिका सर्वेपारिणामिकस्पर्शइति, सामवा-
अभव्यत्वलक्षणेनपारिणामिकभेदेनयुक्ताएकचत्वारिंशन्भेदा भा-
वानामविरतिमार्गणायाप्राप्यते इति, मिच्छतिगि मिथ्यात्वत्रिकेमि-
थ्यात्वसास्वादनेमिश्रलक्षणेगुणस्थानत्रयेदेशविरतिमार्गणाया सह-
स्मि सूक्ष्मसपगयलक्षणेपचमार्गणास्थानेगुणप्रभवास्तत्रामगुणस्थान-
कन्याभावा भवति । इत्यनेनमिथ्यात्वेचतुस्त्रिंशत्, सास्वादनेद्वाविं-
शत्, मिश्रेद्वाविंशत्, देशविरतीचतुस्त्रिंशन्, सूक्ष्मसपरायेद्वाविंशति,
एवज्ञातय तथातिलेसासु इतिभेदयानये वृष्णत्तीलकापोतलक्षणे-
अष्टौक्षायिकभेदा क्षायिकसम्यग्वर्जिता स्वनामलेदयातोअन्या
पचलेदयास्तथासमशब्देनउपशमचारिण एवचतुर्दशभेदान्मुक्त्वा-
शेषाएकोनचत्वारिंशत्भेदा भावानाकृष्णादिप्रथमलेदयानयेभवन्ति ।
॥ १२० ॥

टिप्पणी —अविरतिमार्गणाये अभय मेलीये तेवारे ४१ भाव
पामीये, मिथ्यात्वे ३४ सास्वादने ३२ मिथ्ये ३२ देशविरते

विशतिभावा भवन्ति, देशानाण्तेष्वनागमनान्, तत्रैवचतुर्दर्शनयुक्त
चतुरिन्द्रियमार्गणाया पञ्चविंशतिभावाभवति । नाणद्वुगजानद्विक
सास्वादनकालेविक्रानामूष्णशुभेभगवत्यादौसमारयात् यदाह सुव-
र्मास्यामी-वेन्दीयाणभते किंनाणी किंअत्ताणीगोयमानाणीविअत्ता-
णीविजेसिणनाणीते आमिणिरोहीअनाणीसुअनाणीजेअत्ताणीतेमई-
अत्ताणीसुअअत्ताणी मूयवाअयप्रामाण्यात् अत्राम्नाय सुश्मन्नु-
सृजस्यसमयमाप्रस्यग्राहकत्वान् वर्तमानकालेसारवादनस्थस्यमिध्या-
त्वस्यअनुदयान् उपशानाद्वागतात्रलिकायावर्तमानत्वात् ज्ञानद्वय-
प्रोक्तकार्मग्रथिकैस्तु रुडेमाणेरुडेह्नि भगवन्वास्यानुगमनेनामिध्या-
त्वोदयसत्सुखीमनपरिणामत्वान् नियममज्ञानत्वेनभवनात् अज्ञान-
मेवेतिअगीकृतम् ॥ १२३ ॥

ट्यार्य -- तेमध्ये तेजोलेख्या गतिरसक्त० तेउत्ताय १ वायु-
काय १ जेन्द्रि १ तेन्द्रि १ एहने रिये २४ भाव छे चो-
रिन्द्रिमार्गणामव्ये चतुर्दर्शन मेर्नीये एत्ले भाव २५ पामीये,
तथा भगवतीसुत्रे विकलेन्द्रिने २ ज्ञान मान्या छे, वेदीयाणभ-
तेनाणीअत्ताणी गो० नाणीविअत्ताणीविइतिवचनात् ए सूत्रवचन
पण प्रमाण छे ॥ १२३ ॥

सम्मदरसवविरई, अवहिदसणनाणचउहीणा ।

अत्ताणेचउतीस, भावातिगभावपच्चईया ॥ १२४ ॥

टीका--सम्मदरइत्यादि ॥ सम्मेत्तिक्षयोपशमसम्यग्दर्शन
दरतिईपत्तवाचकोऽव्यय ईपत्त्विरानि देशविरति सर्वविरति
क्षयोपशमचारित अवधिदर्शन १ ज्ञानचतुष्टयहीना शेषादशक्षयो-
पशमभेदा, औदयिकाएकविंशति, पारिणामिका त्रय, एतेचतु-

स्त्रिंशत्भावाअत्राणेअज्ञाननिकमार्गणायाप्राप्यते । भावामूलापेक्ष-
यायिकभावाप्रत्ययिकाज्ञेया , उपशमक्षायिकभावानामत्रासभवात् ते-
षासम्पत्त्वमूलत्वात् ॥ १२४ ॥

ट्वार्थ —समकिन १ देशविरति १ सर्वविरति १ अवधि-
दर्शन १ ज्ञान ४ विना शेषक्षयोपशमना १० उदयना २१
पारिणामिकना ३ ए चौतीसभाव छे, अज्ञान ३ मध्ये मूल तीन
भाव माहियी जे भेद समने ते कहिवा ॥ १२४ ॥

दोउवसमखयसम्म, मीसेअन्नाणदेसविणुउदय ।
तिगईअन्नाणअजई, मिच्छविणुदोन्नीपरिणामी १२५॥

टीका—दोउवसमइत्यादि ॥

ट्वार्थ —उपशमना भेद २ क्षायिकसमकिननामिधना १४
भेद विना अज्ञान ३ देशविरति विना उदयना १५ तीन गति-
मिध्यात्वविरतिअत्राण १ असयम १ ना शेष १५ पारिणामिक
२ जीवत्व १ भयत्व ॥ १२५ ॥

सामाइदुगेपरिहारगेअ, सम्मचरणइत्थिवेययिणा ।
हक्खाएउवसमखय, मीसेलद्धीसुउवओगा ॥१२६॥

टीका—सामाइदुगेइत्यादि गाथाद्वयस्यसम्य तत्रसामायिक-
द्विकेसामायिकच्छेदोपरथापनीयलक्षणेचारित्र्यद्विकेदोउवसमत्तिद्वौभे-
दावुपगमभावस्य, क्षायिकभावास्यएकक्षायिकसम्यक्त्वनयामिश्रेना-
मक्षयोपशमेभावस्यज्ञाननिकदेशविरतिविणुत्तिरहिता शेषा चतुर्दश-
उदयेओदयिकेभावेनएकामरतिर्यग्गगनिलक्षणेनिके अज्ञानविरतिमि-

ध्यात्यरूपमेदपञ्चविनाशेण पचदश द्वौभयत्रजोत्पलक्षणाद्वौ-
 पारिणामिकोदित्यनेनैव उपशमो एव क्षायिक चतुर्दशक्षयोपशममेव
 पचदश औदयिकाद्वौपारिणामिकौ एव चतुस्त्रिंशत्भावभेदा सामायि-
 केच्छेदोपरथापनीयेचारित्रेप्राप्यते ॥ परिहारप्रिशुद्धिचारित्रे उपशमचा-
 रितन भवति । अनिश्रुतिवादगुणस्थानसभायान् । तथाग्रीवेदरया-
 प्यभाय यनोनवनयासीनिगवाण इत्यादयः कर्तृगिवाक्यान् ज्ञा-
 तायामपि निषिद्धत्वात् । परिहारसमयश्च यनयासिनाभेदोक्तत्वात् ।
 अतः सामायिकोक्तचतुस्त्रिंशत्भावानामभेदोपशमचारित्रग्रन्थेदरहि-
 ताद्वानिश्रुतभेदाभवति हस्तराण्डनियथारयातचारित्रे उपशमस्य द्वौभे-
 दौ खपति क्षायिकस्य नयमीसेति क्षयोपशमे लक्षिते लक्ष्मिप्रचकसु-
 इति सुप्रदशोभना उपयोगा क्षायोपशमिकाजानचतुष्टयदर्शनत्रिकरू-
 पाद्वादश इति ॥ १२६ ॥

टिप्पण — एतले उपशम २ क्षायिक १ क्षयोपशम १४
 औदयिकना १५ पारिणामिकना २ ए ३४ भाव छे । सामा-
 यिक १ छेदोपस्थापनीय ए वेन परिहारप्रिशुद्धिमन्वे उपशम-
 चारित्र श्रीवेद विना ३२ भाव छे, कोइक आदि तीन लेइया
 चार गुणटाणा पर्यंत माने तेहने मते २९ भाव छे, यथा-
 रयातचारित्रमन्वे २८ भाव छे, उपशमना २ क्षायिकना ९
 क्षयोपशमना १२ लक्ष्मि ५ सुउजोगाकहेता सम्यग्ज्ञान एतले
 चार ज्ञान गण दर्शन एव १२ ॥ १२६ ॥

उदपअसिद्धनरगई, सुकाभवत्तजीयचपरिणामा ।
 अडवीसमभवेसु, मीसादसदुत्तिपरिणामा ॥ १२७ ॥

टीका — उदपअसिद्ध इत्यादि ॥ औदयिकस्य असिद्धत्वनरगति

शुक्ललेदयाइतिनयोभेदाभयव जीवत्वचपारिणामिका एवअष्टाविं-
शतिभावभेदायथाख्यानचारित्र्येअष्टाविंशतिभावभेदा प्राप्यते । अभ-
वेसुअभयमार्गणायामासाक्षयोपशमस्यदश दुन्निद्रौपारिणामिकौअ-
भयत्वजीवस्वरूपौ ॥ १२५ ॥

ट्यार्य — औदयिकना ३ असिद्वपणे भवपगति १ शुक्ल-
लेदया १ भयपणो जीवपणो ए २ पारिणामिक सर्व मि २८
भाव छे, यथाख्यानचारित्र्ये अभयमार्गणाए क्षयोपशमना १०
पारिणामिकना २ अभयपणो जावपणो ॥ १२७ ॥

उदयाउत्तमसम्ममे, खयअन्नाणचमीससम्मविणा ।
उदयेअमिच्छावोहा, भवजीयत्तेणसगतीस ॥१२८॥

टीका—उदयाउत्तमसम्ममेइत्यादि उदयाऔदयिका सर्वभेदा
इतिनयन्निशत्भावभेदाअभयमार्गणायामवति । उपशमसम्यक्त्व-
खयविणत्तिशायिकभावभेदानभवति । अन्नाणचमीससम्मविणाइति
अज्ञानविक क्षयोपशमसम्यक्त्वविनाचतुर्दशउदयेऔदयिकेअमि-
च्छावोहा मिथ्याअज्ञानरहिनाणकोनविशतिभेदा भयत्वचजीव-
त्वचएवसप्तविंशतभावभेदा उपशमसम्यक्त्वेप्राप्यते । उपशमश्रे-
णानुपशमचारित्र्येक्षायिकदर्शनमवतिनोपशमदर्शनेक्षायिकदर्शनादि-
कनभवति ॥ १२८ ॥

ट्यार्य — औदयिकना २१ ण्टले तेवीस भाव छे भयने
विपे उपशमसमकित मार्गणाने विपे क्षायिकनो भेद कोई नयी
क्षयोपशमना अज्ञान ३ क्षयोपशमसमकित विना १४।५ ल-
ब्धिज्ञान ४ दर्शन २ देशविरानि सर्वविरति औदयिकना मिथ्यात्व

१ अज्ञान विना १९ पारिणामिकमन्ये मयपणो जीवत्वपणो
ए सर्व मीत्याता यस्त भाव छे ॥ १२८ ॥

स्वगोत्रायगजुत्ता, समदिष्टीत्रिणायमिसगेसम्मे ।
उचसमस्वविणुमीसग, सम्मजुआहुतिच्छत्तीस १२९ ॥

टीका—स्वगोत्रायगजुत्ता ॥ स्वगोत्रेति—क्षायिकेसाम्पत्त्यदर्शन-
मार्गणाया क्षायिकयुत्तरस्तेपूर्वाक्ता तसन्निशान्नवक्षायिकभेदा
सायुक्तास्तेचशम उपशमदृष्टि दर्शननद्विनापचत्वारिंशत्भावा-
स्तनोपशमचारिणक्षायिकभास्यनक्षयोपशमस्यचतुर्दशऔदयिक-
स्यैकोनविंशति पारिणामिकस्यद्वैष्वपचत्वारिंशत्भावानामेदा
भवति, मीसगेसम्मेक्षयोपशमेसम्पत्त्यदर्शनेउपशमभावविना क्षायि-
कभावविना इत्यनेनपूर्वोक्तपचत्वारिंशत उपशमचारिणक्षायिक-
नयापगमेपचत्वारिंशत्, मीसगसम्पजुआहुतिमिश्र क्षयोपशमसम्पत्त्य-
दर्शनतेनयुता समुक्ता पचत्वारिंशत्भराति, इत्यनेनक्षयोपशमस्य-
पचदशऔदयिकस्यैकोनविंशति पारिणामिकस्यद्वैष्वपचत्वारिंशत्भावा
क्षयोपशमदर्शनेप्राप्यते, क्षयोपशमेक्षायिकोपशमदर्शनाऽभाव एव
॥ १२९ ॥

ट्यार्य —क्षायिकसमक्तिन मार्गणात्मन्ये क्षायिकना नव उप-
शमसमक्ति विना एतले उपशमचारिण १ क्षायिकना ९ क्षयो-
पशमना १४ औदयिकना १९ पारिणामिकना २ ए ४५ भाव
छे, क्षयोपशमसमक्तिन तेहना उपशमनो भेद नयी क्षायिकनो
भेद नयी. क्षयोपशमना १४ भेद छे, क्षयोपशमना १४ भेद
छे, तेमन्ये क्षयोपशमसमक्तिन मेलीये एतले १५ क्षयोपशमना
१९ औदयिकना २ पारिणामिकना ए ३६ भेद पामीये ॥ १२९

उवसमखवगेएग, मांसेमणनाणदेससवविणा ।

उदएतिगइतिलेसा, दुमेयणिणुमेसयानिरए ॥१३०॥

टीका—उवसमखवगेएग इत्यादि ॥ निरये नरकगतिमल्ये उपशमदर्शनलक्षण एकमुपशमस्यक्षायिकमम्यन्तरूपएकक्षायिकस्यमीसे क्षयोपशमे मन पर्ययज्ञान देशविरनिसर्वविरतिलक्षणमेदनिकाविनापद्यदश, आदयिकभावेतुमनुयानिर्यगनरगतित्रिक विना तेज पद्मशुक्लेइयालक्षणलेश्यात्रिक विनावेदद्विक स्त्रीनपुसकलक्षण विनात्रयोदशपारिणामिकास्त्वप एउत्तपम्बिशन्भावानामेदा नरकगतीनारकाणाप्राप्यते ॥ १३० ॥

टिप्पण्य —नरकगतिमल्ये उपशमसमकित १ क्षायिकसमकित ए २ मिथ्रभावना १८ भेद छे, तेमल्ये मन पर्ययज्ञान १ देशविरनि १ सर्वविरनि विना शेष १५ आदयिकना २१ मल्ये तीन गति तीन छेइया पुरुषवेद १ नपुमकवेद इटला विना २३ भाव छे नरकगतिमल्ये ॥ १३० ॥

देवेतिलेसथीपुस, सयुआसटसस्त्रिगार्डआ ।

गइगुणठाणप्पभवा, मग्गणठाणेसु नेयवा ॥१३१॥

टीका—देवेतिलेसथी इत्यादि ॥ देवगतौपर्वोक्तासुनयस्त्रिंशत्सुतेज पद्मशुक्लेइयानय स्त्रीवेद पुम्पवेदसयुक्ता असन्नपुसकवेदरहिता सप्तत्रिंशन्भावानामेदा भवन्ति, भावनाचस्वनोगम्यादत्युक्तामार्गणासुउत्तरभावा साप्रतसान्निपातिकरुभगान्दर्शयति, सन्निवाइयागतिप्रभवागुणस्थानप्रभवारतेएवमार्गणरथानेषुज्ञानया उपयोगन विभज्यवाच्या तत्रयासान्निपातिकरुभगा पट्टविंशति नूनपत्तसमविजीवेप्राप्यमाणालभ्यते, तेचगतिभेदेनपचदशभवति ।

नरकगतोदेवगतौनिर्पेगगतौप्रत्येकश्रीणिश्रीणि-क्षयोपशमपारिणामिकौ-
 दयिकलक्षण प्रथम एषपञ्चउपशमयुक्त चतुःक्रमयोग द्वितीय
 सप्तश्रायिकदर्शनयुक्त इति तृतीय मनुष्यगतौसिद्धप्रत्ययश्रायि-
 कपारिणामिकलक्षणभर्गकरहिता परभगा प्राप्पते एकेन्द्रिय
 द्वान्द्रियशान्द्रियचतुरिन्द्रियस्थावरपञ्चरुमार्गणायाक्षयोपशमपारिणा-
 मिकौदयिकलक्षण एकभग पचेन्द्रियनमरुययोगात्रिकेभये-
 सत्रपाहारकलक्षणारुचतुर्दशभगा सिद्धप्रत्ययिकरुभगासत्त्वात् कषाय-
 चतुष्टये मत्पादिजानचतुष्टये दर्शनत्रिके केवलप्रत्यय सिद्धप्रत्य-
 यभगद्वयाभावात् शेषाभगा केवलत्रिकेश्रायिकौदयिकपारिणामिक-
 स्तयाक्षायिकपारिणामिकलक्षण मूर्च्छाभगाअजाननयेधूलन विक-
 सयोगिक एकभग स एतन्निचतुष्टयेनचाराभगा सामायिक-
 छेदोस्थापनीयचरित्रद्वयेक्षयोपशमपाणिामिकोदयरूप एरु क्षयो-
 पशमदर्शनचारित्र्यता क्षयोपशमपारिणामिकौदयिकोपशमलक्षण
 उपशमदर्शनोपशमचारित्र्यताअवरोपशमदर्शनक्षयोपशमचारित्र्यता-
 मपिभवति । इतिद्वितीय क्षयोपशम-श्रायिकपारिणामिकौदयिकलक्षण
 दर्शनश्रायिकक्षयोपशमोपशमचारित्र्यताभरति, पचभावसयोगप्र-
 त्ययै पचम श्रायिकदर्शनोपशमचारित्र्यवरस्य एव चत्वारोभगाभरति,
 परिहारेत्रयोभगा एक क्षयोपशमपारिणामिकौदयिकलक्षण एष-
 षडोपशमयुक्त द्वितीय एषपञ्चश्रायिकयुक्तस्तृतीय मूलनम्रय
 उत्तरतद्वतिसक्षमसपरायेत्रयोभगा चतुःक्रमयोगाद्वैपचसयोगलक्षण
 एक यथारयातेक्षयोपशमपारिणामिकौदयिकलक्षणवर्जिता पच-
 भगास्तनद्वौउपशमश्रेणिसमवौ, एरु क्षपकश्रेणिप्रायोग्य, एक
 केवलभिवस्यप्रायोग्य, एरु सिद्धप्रायोग्य, देशविरतौषदभगा,
 गतिद्वयेएवप्राप्यमाणत्वात् । अविरतौद्वादशभगाश्चतुर्गणिकालम्यते,
 देशापचकेद्वादश, शुद्धेदश, अभयेक्षयोपशमपारिणामिकौदयिकलक्ष-

णचतुर्गतिस्त्वेन चत्वारो भगा क्षयोपशमदर्शनेऽश्रयोपशमपारिणामिकौदयिकलक्षणएकएवउपशमदर्शनेऽश्रयोपशमपारिणामिकौदयिकोपशमलक्षणएक क्षायिकेच चारो भगा क्षयोपशमपारिणामिकौदयिकक्षायिकलक्षण प्रथम पञ्चकसयोग द्वितीय केवलितयोगिप्रत्यय तृतीय, सिद्धप्रत्ययश्चतुर्थ मिथ्यात्वसास्वादनमिश्रमार्गणासुक्षयोपशमपारिणामिकौदयिकलक्षण, चतुर्गतिश्चत्वार, असंज्ञिषुक्षयोपशमपारिणामिकौदयिकलक्षणएक नरतिर्यग्गतिद्वयनोद्धाभगौ अनाहारकेपञ्चकमयोगलक्षणैकभगवर्जनान्मूलन पच उत्तराश्चतुर्दशभगा भवन्ति, तत्रद्वादशत्रिहग्न्यपेक्षयाएक केवलसमुद्घाताऽवस्थ एक सिद्धाऽपेक्षयापञ्चसर्वमार्गणासुभाषनावाच्या ॥१६१॥

ત્રયાર્થ — દેવગનિમયે ઉપગ્લી ત્રીન લેદયા સ્ત્રીવેદ ૫ ચ્યાર મેલીયે તેવારે સડગીસભાવના મેદ છે, સત્રિપાતિકભાવના ભાગા ૨૬ છે, ગતિના ગુણઠાણે પૂર કહ્યા છે તે અનુસારે માર્ગણાયે પળ જાણવા તેમન્યે સત્રિપાતિકભાવના સમર્વી ભાગા ૬ છે તે માહિલા લેજ્યો, નરકગતિદેવગનિમલ્વેનિરિપચગતિમલ્વે ૩ ભાગા ઔદયિક ૧ પારિણામિક ૧ ૫ એક તથા ૫ મલ્વે ઉપશમ મેલીયે ૫ ધીજો અથવા ક્ષાયિક મેલીયે ૫ ત્રીજો મનુષ્યગતિમયે ૬ સમવામાહિયી એક સિદ્ધનો ક્ષાયિક પારિણામિક ૫ ભાગો નયી ધીજા સર્વ ૫ છે, ચ્યાર હ્રદી પાચ ધાવર મલ્વે ૧ ત્રિકસયોગી-ભગ છે, પચેદ્રી ૧ રસકાય ૧ યોગ ૩ ત્રીન શુદ્ધલેદયા ૧ અય ૧ સર્જી ૧ આહારી ૧ અનાહારી ૧ ણટલી માર્ગણાયે ૧૪ ભાગા ૭ સિદ્ધપ્રત્યયી ભાગો નયી ॥ ૧૩૧ ॥

पणसयतेसट्टिया, जीअभेआउत्तरागुणठाणे ।

अहतहमग्गणठाणे, लोगतियणुत्तरीसम्मे ॥१३३॥

टीका—अथमार्गणासु उत्तरजीवभेदान्दर्शयताम् ॥ पणसप्त-
 सट्ठोपा इत्यादि ॥ तत्रजीवभेदा पचशनत्रिपष्टिप्रमितागुणस्या-
 नशनकेदर्शनाएव उत्तराजयिगुणरधानेउक्तास्त्वामार्गणास्थानेज्ञा-
 त्वास्तल्लोकान्तिकभेदाअनुत्तरभेदा सम्मेत्तिसम्पत्तेषाप्यते तत्र-
 लोकातिकाना अधिपनय एवमाद्याअनुत्तरास्तुसर्वेपिसम्पत्तयएव
 तथा नरकगर्भोचतुर्दश निर्यग्गतौअष्टचत्वारिंशन्, मनुष्यगर्भो त्रीणि-
 शतानि अधिकानि देवगर्भोअष्टनव्यधिकशन एकैन्द्रियेद्वाविंशति
 द्वित्रिचतुरिन्द्रियाणाद्वाद्वाजीवभेदास्वनामकौ पचेन्द्रियाणापचशनपच-
 त्रिंशदधिक, पृथिव्यादिषु चतुर्षुचत्वारोभेदा, वनस्पतिकायेपद्भेदा
 त्रसेपचशनएकचत्वारिंशदधिक, मनोयोगेसाक्षिमार्गणाया पर्याप्ताऽपे-
 क्षयाद्वादशाधिकद्विशन, अपर्याप्तगणनेचतुर्विंशत्यधिकानिचत्वारिंश-
 तानिभजति, घचनयोगेपर्याप्ताऽपेक्षयात्रिंशत्यधिक द्विशन, अपर्याप्ताऽ-
 पेक्षयाएकचत्वारिंशदधिक चतु शन काययोगेसर्वेपि, पुरुषभेदेनार-
 कैन्द्रियप्रिकलाऽसंज्ञितिर्यग्मनुष्यजिता शेषा ४१०, स्त्रीभेदेतेषु-
 वसनत्कुमारादिदेवभेदजिता ३४०, नपुंसकेषुगलमनुष्यदेवभेदज-
 जिता १९३, कयापचतुष्टयेसर्वेमत्यादिज्ञानत्रयेसम्यक्त्वगुणस्थान-
 प्रत्यया २३, अवधिद्विकेतिर्यगपर्याप्तानानिषेधएवमन पर्यायके-
 लज्ञानकेवलदर्शनेपचदशकर्ममूमिजा १५१ अज्ञानविकेल्लोकाति-
 काऽनुत्तरसुरभेदरहिता ५३५, छेदोपस्थापनीयपरिहारयोर्भरतैरावत-
 पर्याप्तकादश, सामायिकसृष्ट्यसपराय यथारयातानापचदशकर्ममू-
 मिजाऽपर्याप्तका देशविरतोविंशति, साक्षितिर्यगकर्ममूमिनरपर्या-
 मका अविरतोसर्वे, चक्षुर्दर्शनेएकैन्द्रियद्वाद्रियत्रीन्द्रियत्रया ५३७,
 असक्षिमनुष्याणापचेन्द्रियगत्वान्अचक्षुर्दर्शनेसर्वेअधिदर्शनप्रतिज्ञा-
 नवतकेवलदर्शनकेवलज्ञानवत् कृष्णादिछेदयानयेनारका षट् निर्यग्-
 प्रत्ययाअष्टचत्वारिंशत्मानुष्या सर्वेदेवभेदा तिर्यगजृम्भकपर्यताद्य-

धिकशततेजोलेदयायावादरपृथि यषवनस्पनिवादराह्वय सशितिर्यग-
प्रत्यया १० मानुष्यप्रायोग्याद्यधिकद्विशतदेवमेदाईशानयान्
अष्टाविंशत्यधिकशत, पञ्चलेदयायामज्ञिनिर्गपचेन्द्रियादश, मानुष्या-
मेदा देवमेदसन्त्कुमारमाहेंद्रवक्षलोकानिकषिसागरायु किल्विषि-
का पर्याप्ताऽपर्याप्तकमेदातपइविंशति, शुक्लेदयायानिर्गमनुष्या
पञ्चलेदयायान् देवमेदास्तुलोरातसर्वार्यसिद्धपर्यन्तयोदशसागरायु
किल्विषिका पर्याप्ताऽपयाप्तमेदानचतुश्चत्वारिंशत, भयेसर्वे अभयेलो-
कातिकानुत्तरमेदरहिता पचशनपचनिशान्तरूपाअनपराधार्मिका कर्म-
भूमिनराणाअभयस्त्वप्रनिपेय कुचचिन्तदृष्टोपिभगवत्यादौनत्त्यागद-
र्शनात्नागीकृन्ततिउपशमेसज्ञिमेदेषुनारक्ततिर्यग्मनुष्यमेदा सर्वे-
सम्यक्त्वस्था देवमेदेषुलोकातिकाऽनुत्तरमेदरहिताभवति । एतेषुपूर्व-
ग्रथिमेदात्नानोपशमसम्यग्दर्शनाभाव, क्षायिकेतुनारका पदतिर्य-
ग्प्रत्ययादशपूर्णद्वऽपेक्षयाकेचित्तिर्यग्शुश्रायिकनेच्छतिमनुष्यमेदे-
युभवति । तच्चयुगलिकानातुपूर्वकर्ममौषद्धयुगलायु पश्चात्पुग-
लेषुआगच्छतितन देवेष्वनन मनुष्यस्त्वमापन्न सिद्ध्यनिउक्त-
चकर्मग्रथटीकाया, तसियनईयधउत्वेभवमिसिज्जतिखइयसम्मत्ते, सु-
रनारपयुगलसुगइयतुलिणकालिषनराण इतिवचनात् एनदूगाधा-
प्रमाणतिर्यग्गतौनसमय युगलसुगइयइतिरचनान्यन अतरद्वीप-
का क्षापिकानभवतितेनमानुष्यामेदास्त्रिशतकर्मभूमिजा पष्टिरकर्म-
भूमिजा एवनवतिर्मानुष्यामेदा पदनैरयिका किल्विषवर्जितार्त्तमा-
निका सप्तति एववाच्य ॥ क्षयोपशमेतुचतुर्यगुणस्थानप्रत्यया
केचित्तुमर्गार्यसिद्धीक्षायिकसम्यक्स्वमेवइच्छन्तिनयाप्येतन्प्रायिक-
मिवभासतेइतिज्ञेय॥ मिथे १९८ सास्वादने ४०० मिथ्यात्वे ५३५
गुणस्थानोक्तामेदा वाच्या सज्ञिमार्गणायामनोयोगवन् असज्ञि-
शुअष्टविंशत् निर्गमप्रत्ययाएकाधिकशत (मनुष्याणा) प्राप्यते ।

आहारकस्य सर्वे अनाहारकस्य ते नैरयिका सप्ताऽपर्याप्तकारितर्यग्योनि-
जाश्चतुर्विंशतिरपर्याप्तकादेवभेदा नवनवतिरपर्याप्तका मनुष्यभेदा
असंज्ञिप्रत्ययाएकाधिकशतमपर्याप्तसंज्ञिमनुष्या एकाधिकशतपर्या-
प्तका केवलिसमुद्घातेचपचदशकर्मममिजाअप्यनाहारकालभ्यते-
अतः त्रीणिशतानिसप्तचत्वारिंशन्अधिकानिप्राप्यते ॥ इत्युक्तावि-
स्तारत जीवभेदामार्गणासु ॥ १३२ ॥ साप्रतमार्गणासुसमुद्घात-
भेदान्दर्शयन्नाह ॥

ट्कार्य — पाचसे तेसठ जीवभेद छे । उत्तर गुणठाणे जिम
छे ते मार्गणाये जाणवो, तेमव्ये लोकातिकना भेद अनुत्तर देव-
ताना भेद ए समकितीनेज होय नरकगति १४, तिर्यचगति
४८, मनुष्यने ३०३, देवतागति १९८, पंचेद्रीयने २२, विकलने
पोताना २ ना पंचेद्रीयने ५३५, पृथिवीकायने ४, अपूकायने ४,
तेउकायने ४, वाउकायने ४, वनस्पतिने ६, त्रसने ५४१, मनो-
योगे २१२, अपर्याप्ता गिणता ४२४, वचनयोगे ४४१, काय-
योगे ५६३ इत्यादिक सर्वसमकितीने जाणवो एकलोकातिक तथा
अनुत्तर विमानना भेद सर्वसमकितीने होय, ए रीते जाणवो ॥
॥ १३२ ॥

मणुएसगसमुद्घाया, देवेतिरएअपचचउनिरए ।
सेसासुसगगणासु, गुणठाणविहोओनेयवा ॥१३३॥

टीका—मणुएसगसमुद्घाया इत्यादि ॥ मनुष्यगतौसगति-
सप्तसमुद्धाना प्राप्यतेवेदनादय देवगतौनिर्यग्नौ वेदना ?
कषायमरण ? त्रैत्रियतजस ? लक्षणा पचसमुद्धाना चउनिर-
येनारकगतौवेदनाकषायमरणत्रैत्रियलक्षणाश्चत्वार समुद्धाना शेषा-

सुमार्गणासु गुणस्थानविधिमन्त्रज्ञातया । त्रसकायेयोगत्रयेऽशु-
 छेद्यायाम यत्चेक्षायिकसम्यग्दर्शनेऽत्रयाहारकपचेंद्रियलक्षणासुदश-
 मार्गणासुसप्तसमुद्घाताभवति, पुरुषनपुंसकवेदे कपायचतुष्टये-
 ज्ञानचतुष्टयेदर्शननिकेसामायिकच्छेदोपस्थापनोपचारित्रद्वयेऽत्रयाप-
 चकेशयोपशमसम्यग्त्वलक्षणेएकत्रिंशतिमार्गणासुकेवलिसमुद्घाता-
 ऽभावात्पदसमुद्घाताभवति, स्त्रीप्रेदअज्ञानत्रयअविरनिदेशविरनि-
 अमयोपशमसास्वादनसिध्यात्वलक्षणासुदशमार्गणासु आहारक-
 केवलिवर्जा पथसमुद्घाता भवति । एकेन्द्रियवायुकायअसंज्ञि-
 अनाहारकमार्गणासुवेदनाकपायमरणवैक्रियलक्षणाश्चत्वार समुद्घा-
 ता, विकलत्रिकस्थावरचतुष्कमार्गणासुवेदनाकपायमरणलक्षणास्त्रय
 समुद्घाता, परिहारविशुद्धिमिश्रमार्गणासुवेदनाकपायरूपौद्वौसमु-
 द्घातो, सूक्ष्मसपराये नसमुद्घात, मरणेऽपिसमुद्घातमनरेणैवके-
 वलद्विकेयथाख्यातचारित्रेचैककेवलिसमुद्घातलक्षणभवति इत्यु-
 क्तमार्गणासुसमुद्घाता ॥ १३३ ॥ अथमार्गणासुध्यानायाह ॥

टिप्पणी—हवे समुद्घात कहे छे, मार्गणाये मनुष्यगति
 मार्गणाये सात समुद्घात हवे, देवगति तिर्यचगनै पाच समु-
 द्घात छे । वेदना कपाय मरण वैक्रीय तेजस ए पाच समुद्घात
 छे । नारकीने ४ समुद्घात छे । वेदना कपाय मरण वैक्रिय ए
 ४ शेषमार्गणाये समुद्घात गुणठाणाने अनुक्रमे मार्गणाये पिण
 जाणवो ॥ १३३ ॥

इगविगलथावरेसु, असन्नीएसुनज्ञाणममणत्ता ।
 नरतसपणिदिखवगे, सबेजोएअसुकाए ॥ १३४ ॥

टीका—इगविगलथावरेसु इत्यादि ॥ एकेन्द्रियविकछेन्द्रिय-

स्थावरपचक्रमार्गणासु असंज्ञितक्षणासु नव्यान अमनस्कत्वात् मनो-
रहितत्वात्, अतो मुहुत्तमित्तचित्तावत्याण एगवत्युम्भि छउमत्याण-
झाण इति वचनात् अत मनोरहितत्वात् नव्यानसद्भाव नरत्तिमनु-
ष्यगतौ न सत्तायेपचेन्द्रियमार्गणाया क्षायिके सम्यग्दर्शने सर्वे आर्त्तरीद्र-
धर्मशुक्लक्षणानि चत्वारि व्यानानि तेषा षोडशापि पादालम्ब्यते सर्वगु-
णस्यानकसंभवात्, गुणस्यानकाऽपेक्षया व्यानभेदावक्तव्या योग-
निके शुक्लछेदयाया ॥ १३४ ॥

ट्ठार्थ — एकेन्द्रियमार्गणाये विकलेन्द्रियमार्गणाये ध्यावमार्-
गणाये असंज्ञीमार्गणाये ध्यान नयी स्येमाटे जे एट्ठी मार्ग-
णाये मन नयी मनविना ध्यान थाप नही ध्यान ४ प्रकारना
छे, आर्त्तध्यान १ राद्रध्यान २ धर्मध्यान ३ शुक्लध्यान ४ ए
४ ध्यान छे तेमत्ये आर्त्तध्यानना पाया ४ इष्टवियोग १ अ-
निष्टसयोग १ रोगचिन्ता १ निदान १ ए ४ राद्रध्यानना पाया छे
४ हास्यानद १ मृषानद २ चोर्यानद ३ परिग्रहरक्षणानद ४
धर्मध्यानना पाया ४ आज्ञाविचय १ अपायविचय २ विपाक-
विचय ३ सस्यानविचय ४ शुक्लध्यानना पाया ४ पृथक्त्ववि-
तकंसप्रवीचार १ एकत्वविनर्कअप्रविचार २ सूक्ष्मक्रिया प्रति-
पाति ३ पृष्ठन्नक्रिया निवृत्ति ४ सर्व १६ भेद थया, मनुष्यगति
१ असकाय १ पचेन्द्री १ क्षायिकसमकित ४ ए चार मार्गणाये
ध्यानना १६ भेद छे योग ३ शुक्लछेदया तथा ॥ १३४ ॥

आहारेचरमस्स, सुकस्सविणाकसायवेएसु ।

उवसमिति सुकहीणा, तिनाणदसेसमणभवे ॥ १३५ ॥

टीका — आहारकमार्गणाया चरमशुक्लव्युपरनक्रियलक्षण वि-

नापचदशध्यानभेदा प्राप्यते । अस्यायोगिकालेप्राप्यमाणत्वात्
अयोगित्वतुआसु मार्गणासुनास्ति तथा कषायमार्गणासु घनसृष्टि-
वेदत्रिकमार्गणासु उपशमसम्पग्मार्गणासु, तिसृक्क्षीणा, इतिनप
शुक्लाएकत्वविनर्काऽप्रविचार १ सूक्ष्मक्रियायुपरत २ उच्छिन्न-
क्रियाऽनुवृत्ति ३ क्रियालक्षणाना क्षीणमोहादिषुप्राप्यमाणत्वात्
तेनैनासुनभरति, निनाणदसेसमणभवे मत्पादिजानत्रिके चक्षुरादि-
दर्शनत्रिकेसमणति समनस्काना सशिनाभयेभयमार्गणाया अग्रे-
तनगायागनाध्यानभेदा वान्या ॥ १३५ ॥

व्याख्ये —आहारकमार्गणाये शुद्धध्याननो धरम छेहलो पायो
नयी ते शुक्लनो चोयो पायो अयोगी गुणटाणे छे तेमाटे नयी
कषायमार्गणाये उपशमसमकिनमार्गणाये वेद तीन ३ मार्गणाये
आर्त्तना ४ रुद्रना ४ रमना ४ शुक्लनो १ एव १३ भेद छे
तीन शुक्ल ते क्षीणमोह गुणटाणे पछी थाये तेमाटे नयी
तीन ज्ञान २ तीन दर्शनमज्ञी एव ७ भय मार्गणाने विपे
छे ॥ १३५ ॥

चरमदुसुकविहीणा, अणहारदुकेवलेसुदोचरिमा ।
पणलेसवेयगेसु, असुकपरिणामभेएण ॥ १३६ ॥

टीका—एतासुमार्गणासुक्षीणमोहपर्यन्त गुणस्थानकप्राप्तायतु-
र्दशध्यानभेदा भवन्ति चरमोद्देशशुक्लसूक्ष्मक्रियायुपरतक्रियौताम्पा-
हीनाभवति । अनाहारकमार्गणाया विग्रहगर्तासिद्धानाध्यानाभा-
वात्, अयोगिस्थानाहारकस्यतुचरमोद्देशशुक्लोप्राप्येते, तथाकेवलद्वि-
केऽपिचरमोद्देशशुक्लभेदोप्राप्येते तथा पचसुअन्त्यासुलेदपासु तथा
क्षयोपशमेसम्पग्दर्शनेअसुक, शुद्धध्यानरहिताद्वादशभेदाभवति ।
अप्रमत्तपर्यन्तगुणस्थानकानासदभावान् । शुक्लस्यअपर्वकारणादौ-

प्राप्यमाणत्वात् नात्रसर्वत्रध्यानभेदा येउक्ता तेसर्वपरिणामभेदेन-
भवति । अत्यतविशुद्धौविशुद्धा अत्यतसङ्केशेसङ्किष्टा सर्वजी-
वानांप्रायोध्यानकालश्चात्प स्मृतिचिंताभावनाकालस्तुबहुनरइति ॥
॥ १३६ ॥

टिप्पण्यर्थ—छेहला शुद्धध्यानना २ पायाविना चउदे पाया
छे ए अत्ये २ पाया ते अयोगी गुणठाणे छे तेमाटे ओठा
गण्या छे अनाहारकमार्गणाये केवल २ ने विपे शुद्धध्यानना
छेहला २ पाया छे पाच छेइयाने क्षयोपशमसमकितने विपे
शुद्धध्यान विना ३ ध्यानना १२ पाया छे जे कारणे परि-
णामने भेदे आठमा गुणठाणा पछी शुद्धध्यान होवे ए मार्गणा
७ गुणठाणा सीम छे ॥ १३६ ॥

सुहृमेपढमसुक, हरकाएसुकचउरपरिहारे ।

अद्वितिगधम्मचउग, इगसुकयुअदुसामईए ॥१३७॥

टीका—सुहृमेपढमसुक इत्यादि ॥ सूक्ष्मसपरायेचारित्रेप्र-
थमआद्य शुरुपृथक्त्ववितर्कसंप्रवीचारलक्षणएकशुद्धध्यानलभ्यते
हरकायेयथाख्यातचारित्रेसुकचउरशुद्धध्यानस्पष्टत्वारेभेदा भवति
तत्र उपशातमोहेपृथक्त्व क्षीणमोहेएकत्वसयोगेसूक्ष्मक्रियालक्षण
अयोगिकेवललगुणस्थानेव्युपरतक्रियालक्षण परिहारविशुद्धौआर्त्त-
त्रिक निदानार्त्तरहितमुनीनामवति । आचार्यादिइष्टवियोगादौरोग-
चिंतादिकारणेचआर्त्तत्रयसंभवात्, स्वाध्यायादौतुचर्मध्यानचतुष्टयस्य-
सद्भावात् प्रमत्ताप्रमत्तगुणस्थानप्रायोग्यत्वात् । दुसामईएत्ति, सा-
मायिकछेदोपस्थापनीयलक्षणेचारित्रद्वयेएकप्रथमशुद्धध्यानपृथक्त्व-
वितर्कलक्षणतेनयुक्तइत्यनेनप्रमतेआर्त्तत्रिकधर्मचतुष्टयस्यसद्भावात् ।

प्रमत्तेर्मव्यानचतुष्टयमद्वायात् । अपूर्वाऽनिवृत्ताप्रथमगुणचारित्र्य-
द्वयेप्रमत्तादिअनिवृत्तिपर्यंतगुणस्थानमद्वायात् ॥ १३७ ॥

टिप्पण्य — मूलमसपरायचारित्र्ये पहिले शुद्धयाननो पायो
छे यथारयानचारित्र्यमध्ये शुद्धयानना ४ पापा छे परिहार
विशुद्धिमध्ये आर्तव्यानना तीन भेद उर्मव्यानना ४ भेद छे
सामायिक छेदोपस्थापनीय विषे आर्तयानना तीन भेद धर्मेना
४ भेद शुद्धनो १ भेद पहिलो ए भेद छे ॥ १३७ ॥

सुदुसुक्कमणनाणे, सेसेमुअट्टरुदक्षाणाइ ।

वटगतेरसदेवे, नवत्तिरियेडगेगनरनिरण ॥ १३८ ॥

टीका—सुदुसुक्कमणनाणे इत्यादि ॥ मन पर्ययजानेप्रमत्तन
क्षीणमोहपावतगुणस्थानसत्त्ये आर्तनिकउर्मचतुष्कशुद्धद्वयसद्वा
यात् मन पर्ययजाने नवयानभेदा भवति शेषासुगतिविरुअजान-
निक अविरतिदेशविरति अभयमित्यात् सारवादनमिश्रलक्षणा-
सुद्धादशमार्गणासुआत्तरीइ क्षाणाइ ध्यानभेदानपुमकत्तप्राकृत्तप्राद-
अष्टैभवति । इत्युक्ताव्यानभेदा मार्गणासु, साप्रतचतुर्विंशति-
दडकात्तमार्गणासुदर्शयत्ताह देवेदेउगनीउपोदशदडकाभुवनपतिदश-
व्यनरज्योतिक्क वेमानिकउपणा प्राप्यने, नवत्ति, दडका स्थावर-
पचक्कविक्रयविक्रतिर्यणपवेद्वियलक्षणानवदडकास्तिर्यगतिमार्गणा-
पाएकोनरगतिलक्षण नरगनौपकोनैरयिकगतिउक्षण नरकगनौ-
भवति ॥ १३८ ॥

टिप्पण्य — मन पर्ययजानमध्ये आर्चना ३ भेद धमना ४
गुह्यना २ णटला भेद छे । उषमार्गणाये आर्तव्यानना रुद्रना

૪ મેદ પામીએ, ૫ માર્ગણાએ ધ્યાનના મેદ કહ્યા, હવે ૨૪ દટક વાસઠ માર્ગણાએ કહે છે । તેર દટક દેવતાની ગતિમત્તે છે, તિયેવ ગતિમત્તે નવ દટક છે । નારકીને એક દટક છે, મનુષ્યને દટકે એક દટક છે ॥ ૧૩૮ ॥

પણએગિદિયવિગલે, થાવરપણગેનિયચમણયોગે ।
પચેંદિસુતિગનાળે, વિભગેઓહિદસેય ॥ ૧૩૯ ॥

ટીકા—પણએગિદિયવિગલે ઇત્યાદિ ॥ એકેન્દ્રિયમાર્ગણાયાપણ-
તિ પચ પૃથિવ્યપ્તેજોવાયુવનસ્પતિલક્ષણા પચદટકા ભવતિ, વિક-
લેસ્વકા સ્વનામકાદટકાભવતિ । પૃથિ-યાદિપુપચસુસ્વનામકા
પુવદટકા, તયામનોયોગેપચેંદ્રિયમાર્ગણાયાજ્ઞાનત્રિકેમત્યાદિકેવિ-
ભગેઅવધિદર્શનેચશબ્દ સમુચ્ચયાર્ય ॥ ૧૩૯ ॥

ટ્યાર્ય —એકેન્દ્રિયમાર્ગણાએ પાચ દટક છે । પૃથિવીઅપ્તે-
ઝાઝવનસ્પતિ એવ ૫ ત્રિકલ્નેવિપે પોતાના દટક બેંદ્રીને બેંદ્રી,
તેંદ્રીને તેંદ્રી ચૌરિંદ્રીયને ચૌરિંદ્રીનો દટક છે, થાવર પાચમત્તે
થાવરના દટક પોતાના જાણવા । પૃથિવીકાયમત્તે પૃથિવીનો
દટક, અપ્કાયમત્તે અપ્કાયનો દટક, તેઝકાયમત્તે તેઝનો દટક,
વાઝકાયમે વાઝનો દટક, વનસ્પતિકાયમે વનસ્પતિનો દટક છે ।
મનોયોગ વચનયોગ ૧ પાચેંદ્રિય માર્ગણાએ ૧ મતિજ્ઞાન ૧ શ્રુત-
જ્ઞાન ૨ અવધિજ્ઞાન ૩ તથા વિભગજ્ઞાન તથા અવધિદર્શને
વિપે ॥ ૧૩૯ ॥

સમ્મતિગેમીસમિ, સન્નિસુસાલસયમેપણગે ।

મણનાળકેવલદુગે, ઇગનરદટકહોઈ ॥ ૧૪૦ ॥

टीका—सम्यक्त्वविके उपशमक्षयोपशमश्चापिनेमिश्रेसशि-
मार्गणायासोलचि पोटशदडकानाम्बेकदेवप्रत्यषास्त्रपोदशानिर्गमनु-
ष्या एतेभवन्ति सयमपचक्रमन पर्यवजानेकेवलज्ञानेकेवलदर्शने
एकमनुष्यगनिलक्षणदटकभवन्ति, प्रचनयोगेविकलप्रिकसशिपोटश-
युक्ताएकोनविंशतिदटकाभवति ॥ १४० ॥

ट्यार्य—उपशम १ क्षयोपशम २ क्षायिक १ मिश्रदष्टि
ते सजीमार्गणाए सोल दटक छे, देवनाना १३ नारकीनो १
निर्यचपचंद्रीय १ ए सोल छे, पाच सयममन पर्यवज्ञान १ केव-
लज्ञान १ केवलदशन १ एटली मार्गणाए एक मनुष्यनो दटक
होवे, ए मनुष्य विना न पामीये ॥ १४० ॥

इगुणिसतसेपुरिसे, थीनेएपनरससदिइकारा ।

देसेतिरिमणुअदुग, चरकुसुडगिवितिषिणासत्तर १४१॥

टीका—इगुणिसनमेदृयादि तेएवएकोनविंशतिदडका अस-
कायेपुरिमेपुन्यपेदेतयाह्मिपेदेनारकवजा पचदशसशिदडका स-
ढिनपुसकपेदेनारकस्थायरविकलतिर्गमनुष्यलक्षणाएकादशदटकाम-
वन्ति । देशविरतिमार्गणायातिर्गमतिमनुष्यगतिलक्षणाद्वीदटकीय
क्षुदर्शनेएकेदिया पच त्रिणि द्वीदिया श्रीन्द्रियादडकसप्तकाविनासस-
दशदडका भवति ॥ १४१ ॥

ट्यार्य—असकायमार्गणायेविकल ३ देवता १३ नारकी १
निरियचपचंद्रीय १ मनुष्यपचंद्रीय १९ दटक छे, पुस्त्ववेदे ह्मिपेदे
देवनाना १३ तिर्यगपचंद्रीय १ मनुष्यपचंद्रीय १ ए १५ दटक
छे । नपुमकवेदमये नारकी १ थाव ५ विकल ३ निर्यचप

દેંદ્રીય મનુષ્યપચંદ્રીય એ ૧૧ દટક છે । દેશપિરતિમધ્યે તિર્યચ
 ૧ મણ્ય ૧ એ વે દટક છે । ચતુર્દર્શનમધ્યે એકેંદ્રીના ૫ દટક
 છે, બેંદ્રીનો ૧ તંદ્રીનો ૧ એ સાત ત્રિના શેષ ૧૭ દટક પામીયે
 છીપુ ॥ ૧૪૧ ॥

चावीसक्रिण्हतिगे, अष्टारस तेउएअ पउमदुगे ।

तिगदसगचअसत्ती, सासाणेहुतिवावीस ॥ १४२ ॥

टीका—चार्वाककिण्वहतिगे इत्यादि कृष्णनीलकापोतलक्षणा-
सुलेइयासुज्योतिष्कर्वमानिक्रयजा द्वाविंशतिदटका तेजोलेइयापा-
नारक्ततेजस्कायवायुकायत्रिकलत्रिकयर्जाअष्टदशदडकाभयति ॥ पउ-
मदुगेपद्मशृङ्गलेइयाद्वयेतिर्यग्पचद्वियमसुष्यपचेंद्वियगर्भजैवमानिका
त्रयोदटकाभयति । दसगच असत्ता, असक्षिमार्गणायास्यानरविकल-
तिर्यग्मनुष्यलक्षणा दशदटका भयन्ति, तथासास्वादनमार्गणाया
तेजोवायुकायरहिताद्वाविंशतिदटका लभ्यते ॥ १४२ ॥

ટ્યાર્ય — કૃગ્લેશ્યા ૧ નીલ્લેશ્યા ૨ કાપોત્તલેશ્યા ૩
 પુર્ત્તનને વિપે વ્યોતિષી ૧ પ્રેમાનિકવિના ધાર્વીસ દડક છે
 તેજોલેશ્યાને વિપે નારકી ૧ વિકલ ૩ તેઝકાય વાયુકાય વિના
 ૧૮ દટક પામીયે છે પદ્મ તથા શુક્લેશ્યાને વિપે ૩ દટક
 છે એક પ્રેમાનિકનો ૧ એક તિર્યચનો ૧ એક પચેન્દ્રિ મનુ-
 ધ્યનો ૧ એવ ૩ છે, તથા અસક્ષિમાર્ગણાયે ૧૦ દટક છે
 થાગર ૫ વિકલ ૩ તિર્યચ્છડસક્ષી ૧ મનુષ્યઅસક્ષી ૧ એવ
 ૧૦ દટક લામે સાસ્વાદનમા ૨૨ દડક છે, તેઝકાય વાઝકાય
 નથી ॥ ૧૪૨ ॥

सेसासुमगणासु, चउतिसदृगानिरयविगले ।

थावरिद्विगिनपुसो, देवाथीपुरिसवेआय ॥१४३॥

टीका—सेसासुमगणासु इत्यादि ॥ शेषासुमार्गणासु काय-
योगकपायचनुष्कअज्ञानद्वयाविरति अचउर्दशनमयाऽभयमित्या-
त्याहारकानाऽहारकलक्षणासु चतुर्विंशतिदृक्का भवति । निरयवि-
गलेति, नरकगतिविकलत्रिकस्यावरपचकपुकेन्द्रियलक्षणासुपुक्
नपुसकवेदलक्षणोवेद भवति । देवगनीर्खावेदपुस्तपवेदोप्राप्येते ॥
॥ १४३ ॥

ट्यार्य—शेषमार्गणाये काययोगे कपाय ४ अज्ञान ३ अ-
विरति चउर्दशन १ भय १ अभय १ मिथ्यात्व १ आहारी
१ अनाहारी १ एटली मार्गणाये ३४ दृक्का छे हवे बासठ
मार्गणाये कहे छे वेद तीन वराणे छे, नारकीनी मार्गणाये
विकल ३ थावर ५ पुकेन्द्रिय १ एटलाने नपुसक वेद छे
तथा देवगनिमव्ये र्खावेद पुस्तपेद प वे वेद पामीये छे ॥१४३॥

सुहमअहरकायदुकेउलि, वेअरहीआनपुसगाअमणा।
परिहारगादुवेया, सेस तिनेया मुणेयवा ॥ १४४ ॥

टीका—सुहमअह इत्यादि ॥ सुहमत्तिस्सुहमसपरायचारित्रे-
यपारयातचारित्रे केवलद्विकेपता मार्गणावेदरहिताज्ञातया ॥
अमणाअसजिन नपुमकवेदाभवति । परिहारविशुद्धिका पुस्तपवेद-
नपुसकवेदाभवति । जपनर्पुमगा विमार्गगाद्या भगवत्यापच-
विंशतिनमशनकान्नेय । सेसाशेषा सर्वमार्गणाम्निवेत्का भवति ।

इत्युक्तमार्गणासुमेदहार ॥ १४४ ॥ साप्रतमार्गणासुब्रुवधिवार-
दर्शयन्नाह ॥

टिप्पण्य —सूक्ष्मसपराय ? यथाख्यातचारित्र ? केवलज्ञान
? केवलदर्शन ? एतली मार्गणाये कोई वेद नयी कर्मग्रन्थ-
मध्ये केवलज्ञानोपयोगे वेद ३ ने कह्यो छे, ते आकाररूपवेद
गवेण्या छे, परविकाररूप नयी गवेण्यो, असंज्ञीने एकरूपसकवेद
छे परिहारविशुद्धिने पुरुष तथा नपुंसकवेद छे शेष जे मार्गणा
रही ते सभने तीन वेद लाभे छे ॥ १४४ ॥

वन्नचउतेअकम्मा, गुरुलहुनिमिणोवघायभयकुच्छा ।
मिच्छकसायावरणा, विग्घाधुववधिसगचत्ता ॥१४५॥

टीका—वन्नचउतेअकम्मा इत्यादि ॥ गाथा प्राग्व्याख्या-
ता वर्णादीनामुब्रवधित्वस्वस्वजातिषु एकस्यावश्यवजात् । ननु-
धैवस्वजात्यन्यतमग्रधेद्वुब्रवधित्वतर्हि सातासातयोरन्यतमस्यावश्यव-
धादुब्रवधित्वमाप्नोति, तन्नाह सातासातयोर्हेतुभेदोवर्णादीनातु-
सएवहेतु तेनद्वुब्रवधित्वमितिपुवगत्यादिष्वपिहेतुभेदवचात् अनु-
वनाजेया ॥ १४५ ॥

टिप्पण्य —हवेद्वुववधी कहे छे वर्ण ४ तैजस ? कर्मण
? अगुरुलहु ? निर्माण नामकर्म ? उपवात ? भय ? दुगठा
? मिथ्यात्व ? कषाय ? ६ आवरण ? ४ ज्ञानावरणी ५ दर्श-
नावरणी ९ एव १४ आवरणअतराय ९ ए द्बुववधीनी सड-
तालीस प्रकृति जाणवी ॥ १४५ ॥

अणामिच्छथोणतिग, विणुनाणतिगओहिदससम्मतिगे
मीसेदेसविग्घ, अवीअकसायायधुववधी ॥ १४६ ॥

ટીકા—તત્ત્વમાર્ગણાસુઅનતાનુવચિત્તુષ્ટ્યમિથ્યાત્વમોહનીય-
સ્ત્યાનર્દિનિકલક્ષણાશ્વકપ્રકૃતિવર્જા શેષાપ્કોનચત્વાર્શિત્તુષ્ટ્યવચિ-
ન્ય મત્યાદિજ્ઞાનત્રિકાવધિદર્શનઉપશમશ્વયોપશમશાયિકલક્ષણસ-
મ્યક્ત્વત્રિકેમિશ્રેયન્નતિ ॥ તાપ્તપૂર્વોક્તાદ્વિતીયકપાયરહિતા પચ-
વિંશત્દેશવિરતોવધયાન્તિ ॥ ૧૪૬ ॥

ટ્યાર્થ—અનતાનુવચિ ૪ મિથ્યાત્વ ૧ યીળડી ૩ ૫
આઠ વિના જ્ઞાન ૩ અવચિદર્શન ૧ સમકિત ત્રીનને વિષે પટલી
માર્ગણાયે દ્વગુણચાલીસ ધ્રુવચી મિશ્રદષ્ટિનેવિષે ૩૯ ચાલીસ
ત્રુવચી છે, દેશવિરતિનેવિષે ૫ ૩૯ ચાલીસમ યે કપાય
બીજાની ચોકડી કાઢીયે તેવારે પાત્રીસ ધ્રુવચી છે ॥૧૪૬॥

તીઅકસાયવિનાતે, મળપજ્જનાણચરણતિગસુહુમે ।
ચઉદસસાસાખેતે, મિચ્છવિનાછચત્તધ્રુવચી॥૧૪૭॥

ટીકા—તીઅસાય ક્રિયાદિ ॥ તાપ્તપૂર્વોક્તાસ્તૃતીયકપાય-
ચતુષ્ટપરહિતાપ્કવિંશત્, મન પર્યવજ્ઞાનેસામાયિક્ષેદોપસ્થાપનીય-
પરિહારવિમુદ્ધિલક્ષણેચારિત્રવિકેવન્નતિ । હેતુભાગનાપર્વવત્ ।
તથાસુહુમે સૂક્ષ્મસપરાયચારિત્રેજ્ઞાનાવરણીયપચકદર્શનાવગ્નીય ચતુ-
ષ્ટ્ય અતરાયપચક એવ ચતુર્દશધ્રુવચિય ચલેભવતિ । તથા સા-
સ્વાદને, તેજ્ઞતિ, તાદ્રુવચિય મિથ્યાત્વમિનાપદ્ચત્વાર્શિત્તુષ્ટ્ય-
વલેપ્રાપ્યતે મિથ્યાત્વસ્યમિથ્યાત્વેપ્રવગ્નાત્ ॥ ૧૪૭ ॥

ટ્યાર્થ—તે પાત્રીસ માહિયી ત્રીજી ચોકડી વિના ક્વ-
ત્રીસ ધ્રુવચી બાલે । મન પર્યવજ્ઞાની સામાયિક્ષે, છેદોપસ્થાપનીય
૧ પરિહારવિમુદ્ધિને વિષે ૩૧ ધ્રુવચી પ્રકૃતિ છે । સૂક્ષ્મસપ-

राय गुणराणे जानागणी ७ दर्शनादरणी ४ अनराय ५ पृ १४
ध्रुवध्वी राये । माग्यागये विद्यात्वे विना छेतालीस ध्रु-
वधी बाधे छे ॥ १४७ ॥

केवलदुर्गिहरकाण, अत्रधनेरासुसवधुवधो ।

ध्रुवध्वीणचरोह, सग्याअधुवध्वीण ॥ १४८ ॥

टीका—केवलदुर्गिहरकाण इत्यादि ॥ तयाकेवलज्ञानकेवल-
दर्शनयथारयात्लक्षणासुनिसृष्टप्रवधिप्रतीनासर्वासाअत्र नय-
धोभवननिशेषासुगतिद्विगकाययोगोदकपायाऽज्ञाननयाऽविरनिचतु-
र्यधुर्दर्शनलेदयापटक्तभयाऽभयमिभयान्वमज्यसशि आहारकाऽ
नाहारस्तलक्षणासुचतुश्चचारिंशत्सार्गणासुसमचचारिंशत्तुवध्विन्य
अनेभयनि ध्रुवध्वीना शेषामार्गणाचाराभितोक्ता गहनय अत्र-
ध्विन्य प्रतिमार्गणासुसक्तयाग्याश्रेमानरक्तगनौचतु पचाशत् अ-
ध्रुवध्विन्य, तियग्ननासप्तति, मनुष्येनिसप्तति, देवे ५७ सप्त-
पचाशत्, एकेन्द्रियेनिरलेन्द्रियेद्विपष्टि, पंचेन्द्रियेनिसप्तति, पृथिव्यश्व-
नस्पतिषुद्विपष्टि, तेजोवायकायेअष्टपचाशत् । असेयोगत्रयेनदने-
कपायचतुष्टयेनिसप्तति । भत्यादिज्ञानत्रयेअवधिदर्शनेचचारिंशत्
केवलज्ञाने केवलदर्शनेएता मन पर्ययज्ञानेसामायिकच्छेदोपस्थापनी-
यपरिहारविशुद्धोचतुस्तिशत् । अज्ञानत्रयेमिष्यात्वेसप्तति । सूक्ष्म-
सपरायेतिस्र, यथारयातेएकादशविगतौद्वाविंशत् । अविरतौएकसप्त-
ति । चतुरचतुर्दर्शननिसप्तति कृष्णीलीलकापोतेएकसप्तति तेजो-
लेख्यायाचतु पष्टि, पञ्चलेख्यायापृष्टपष्टि, शुक्लेख्यायासप्तपचाशत्
भयेनिसप्तति । अभयेमप्तति, उपशमेअष्टाविंशत् । क्षायिक-
क्षयोपशमेचचारिंशत्, मित्रोपचविंशत् । सास्वादने पचपचाशत्,

मिथ्यात्वेऽस्मिन्, सञ्ज्ञिमार्गणायाऽस्मिन् । अमञ्ज्ञिमार्गणायाऽस्मिन् । आहारकेऽस्मिन् अनाहारके ६५ पचपष्टि, अनुवचधिय भवति ॥ १४८ ॥

ट्कार्य — केवलज्ञान १ केवलदर्शन २ ने विषे यथाख्यात-
चारित्र्ये विषे प्रवचनी प्रकृतिप्रवीय नदी शेष जे मार्गणा
चौवालीसठे प्रवचनी सर्ग ४७ सुटतालीस गावे प्रवचनी काढीये
शेष रहे ते अनुवचनी प्रकृतिनो वच छे । नारकीने ५४ नि-
र्यचने ७० मनुष्यने ७३ देवगनिने ५७ एकेन्द्राविकलेन्द्रावे ६२
पंचेन्द्रावे ७३ प्रयवीअपूतेउवनस्पतिने ६२ तेउवाऊने ५८ अस-
योग ३ वेद ३ कथाय ४ ने ७३ ज्ञान ३ ने ४० मन पर्य-
वज्ञानने ३४ केवलज्ञानने १ लेश्या ३ ने ७१ तेजो ६४
पद्म ६१ शुक्र ५७ भय ७३ अभय ७० उपशम ३८ क्षायिक
४० क्षयोपशमे ४० मित्रे ३५ सास्वादने ५५ मिथ्यात्वे ७०
सर्ज्ञी ७३ असर्ज्ञी ७० आहारीने ७३ अनाहारीने ६५ अटव-
चनीनो वच छे ॥ १४८ ॥

निमिणधिरअधिरअगुरुज, सुहअसुहतेअकम्मचउवन्ना।
नाणतरायदसण, मिच्छधुवउदयसगवीसा ॥१४९॥

टीका—निमिणधिरअधिर इत्यादि गाथा माग्गारयानाअय-
नुवोदयिनी प्रकृती मार्गणासुनिभजयन्ताह ॥ १४९ ॥

ट्कार्य — नुवोदयी २७ छे, निर्माण १ धिर १ अधिर १
अगुरुलु १ शुभ १ अशुभ १ तेजस १ कामेण १ वर्णा-
टिक ४ ए १२ नामकमनी ज्ञानापरणी ५ अन्तराय ५ दर्शना-

વરણી ૪ મિથ્યાત્વ ? એ સત્તાવીસ ધ્રુવઉદયી જાણતી પ્રવૃત્તિ સ્વરૂપ એ રીતે છે ॥ ૧૪૯ ॥

નામધ્રુવોદયકેવલિ, સમ્મત્તપરાસુમગ્ગણાસુચ ।
મિચ્છવિનાસેસાસુ, સગવીસદ્વૃત્તિધ્રુવઉદયા ॥૧૫૦॥

ટીકા—નામધ્રુવોદયકેવલિ इत्यादि । કેવલિત્તિ મીમોમીમ-
સેનહૃતિન્યાયાત્ કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શનમાર્ગણાદ્વેનામકર્મપ્રત્યયા-
ધ્રુવોદયિન્યોદ્વાદશપ્રકૃતય પ્રાપ્યતે, તથા સમ્મત્તપરાસુ સમ્પ-
સ્ત્યસહિતાસુ માર્ગણાસુમત્યાદિજ્ઞાનચતુષ્ટયેઅવધિદર્શનેમયમપદ્મે
ઉપશમાદિસમ્પત્ત્યનયેચશબ્દાત્સાસ્વાદનેમિથ્રેમિથ્વાત્વોદયવિનાપદ-
વિંશતિધ્રુવોદયા ભવન્તિ, શેષાસુમાર્ગણાસુસપ્તવિંશતિ ધ્રુવોદયા પ્રા-
પ્યતે, આપનાયુગસ્થાનાધિકારવત્જ્ઞેયા ॥ ૧૫૦ ॥ અધ્રુવોદયિ-
પ્રવૃત્તિદર્શનાર્યમાહ ॥

ઠગાર્ય —કેવલજ્ઞાન ? કેવલદર્શનમત્યે નામકર્મની ?૨
ધ્રુવોદયી ઉદય છે સમક્ષિતસહિત જે માર્ગણાજ્ઞાન ૪ અવધિ-
દર્શનસમક્ષિત ત્રીન इत्यादિક માર્ગણાયે મિથ્યાત્વ વિના ૨૬
ધ્રુવઉદયી ઉદય છે, જોપમાર્ગણાયે સત્તાવીસ ધ્રુવોદયી છે ॥૧૫૦

ધ્રુવઉદયહીણઉદઓહ, સેસા(સલા)અધ્રુવોદયાણનેયવા
ધ્રુવસતાકેવલદુગિ, ચડસત્તરિસેસસલાઓ ॥૧૫૧॥

ટીકા—ધ્રુવઉદયહીણઉદઓ इत्यादि । ઉદયેમાર્ગણાસુઉદયસ્યય-
ઓષ સધ્રુવોદયહીન શેષાઉદયોવસલાસાઅધ્રુવોદયસલાજાત યા,
નરકગતૌ ઈકોનાશીતિ ઉદયસલા તત્તસપ્તવિંશતિધ્રુવોદયા શેષા-

द्विपचाशन् अनुबोदयाज्ञानया एव सर्वत्रमाय, विचारसारयन्क-
स्वोपज्ञतन ज्ञानया इति ॥ अथनुवसत्ताविंशदधिकशतमानासा-
चसप्त (अष्ट) १ पचाशदधिकशतप्रवृत्त्यपेक्षयागृहीतानदपेक्षयाकेवल-
ज्ञान केवलदर्शनमार्गणायाचतुस्सप्तति ध्रुवसत्तालभ्यते शेषासुषष्टि-
मार्गणासुसर्वाअपिध्रुवसत्ता लभ्यतेभावनाचस्वन ज्ञेया ॥ १५१ ॥
अधुवसत्तादर्शयन्नाह ॥

टिप्पण्य — ध्रुवउदययी हीन करना उदयनो जे ओय छे ते
मये ध्रुवोदयी कादता रही जे प्रकृति ते अध्रुवोदयी जाणवी,
नरगनौ १९ प्रकृति उदय छे, तेमये २७ ध्रुवोदयी ५२ अ-
ध्रुवोदयी इमच सर्व यत्रकयी जाणज्यो, हवे ध्रुव सत्ता कहे छे
केवलज्ञान केवलदर्शनने विषे चिहुतरि ध्रुव सत्ता छे, शेष साठ
मार्गणाये सर्व एकसोतीसनी ध्रुव सत्ता छे ॥ १५१ ॥

अध्रुवेतिरियाअजिणा, देवनिरयाइगाउविणुविगला ।
थापरइगअजिणाओ, दुगअतिगाउतेउदुगे ॥ १५२ ॥

टीका—अध्रुवेतिरियाअजिणा इत्यादि ॥ अध्रुवेअध्रुवसत्ताया
तिर्यग्योनिकानाअजिनाजिननामरहिता सप्तविंशति अध्रुवसत्ताका
लभ्यते, देवगताप्रपिनरकायूरहिता सप्तविंशतिरध्रुवसत्ता नरक-
गनौदेवायूरहिता अध्रुवसत्ता प्राप्यते, विकलेन्द्रियात्रिके स्थावरत्रिके
पृथिक्पद्मनस्पतिलक्षणे इगतिएकेन्द्रियमार्गणाया जिननामदेवायु
नरकायु इतिप्रकृतिप्रसरहिना पचविंशति अध्रुवसत्ताभवति ।
अतिगाउत्तिनरकदेवमनुष्यायूरहिताश्चतुर्विंशति अध्रुवसत्तालभ्यते,
एताश्चमनुष्यत आगत्यतेजस्कायवायुकायनात्कालिकानाभवति ।

તેજસ્કાયિકોદયેઆવલિકાનતરમનુષ્યગતિમનુષ્યાનુપૂર્વો દેવગતિદે-
વાનુપૂર્વો નરકગતિનરકાનુપૂર્વો વૈક્રિયસપ્તકાહારકસપ્તલક્ષણસત્તાયા
ઉદ્વલતિજિનનામસત્તાતુનાસ્ત્યેવેતિએવમ્દનાહમૂત્રકાર ॥૧૫૨॥

ટિપ્પણ — અનુવસત્તામત્ત્યે તિર્યચગતિમત્ત્યે જિનનામની સત્તા
નથી શેષ ૨૭ ની સત્તા છે દેવગતિમત્ત્યે નરકનો આઝરો
સત્તામત્ત્યે નથી નરકગતિમત્ત્યે દેવાયુ નથી, વિકલ ૩ થાપર ૩
એકેન્દ્રિયમાર્ગણાયે જિનનામ તથા દેવતાનારક્તીનો આઝરો
કાઢીયે તેવારે ૨૫ અનુવસત્તા છે અને તેડકાય ૧ વાડકાય ૧
ને મનુષ્યના આઝરા વિના ૨૪ સત્તા છે ॥ ૧૫૨ ॥

નરઅણુપુત્રિ (વેડવિ) ઘિણાવા, કેવલદુગિમોસસમ્મ-
નિરયદુગ ।

તિગઆહીણસત્તા, સાસણમોસેઅઅજિણાય ॥૧૫૩॥

ટીકા—નરઅણુપુત્રિ (નરેડવિ) ઘિણાવા इत्यादि ॥
અનરોમનુષ્ય વૈક્રિયાહારકદેવનરકપ્રાપોગ્યપ્રકૃતિવિનાતેજસ્કાય-
વાયુકાય લક્ષણમાર્ગણાયભવતિ વાડતિપદેનસર્વકર્મપ્રકૃત્યાદિનોક્તેય
શાસ્ત્રસંક્ષેપાર્થનોક્ત । કેવલદ્વિકમિશ્રસમ્પન્નમોહનરકાદ્વિકઆયુ-
ગ્નિકદેવાયુ નરકાયુ તિર્યગાયુ इतिપ્રકૃતિસપ્તરૂપિનાપૃકવિંશતિ
અનુવસત્તાફાલમ્યતે ॥ સારવાદનેમિશ્રેજિનનામરહિતા સપ્તવિંશતિ
અનુવસત્તાકા લખ્યતે, વિજિણાયાનઇયદત્યાદિપ્રચનાત્ । એનઇમા-
વપ્રાપિ જિનનામસત્તાગહિતાનાઅથરોદ્વલિતજિનસત્તાવનામવતિ
॥ ૧૫૩ ॥

ટિપ્પણ — કેવલજાન ૧ કેવલર્શન ૧ ને ત્રિપે મિશ્રમો-
હનીય ૧ સમર્પિનમોહનીય નરક્તીનઆઝરાદેવાયુ ૧ નરકાયુ-

विना २१ अनुवसत्ता छे । किहा एक नरानुपूर्विविना २० नी सत्ता छे । सास्वादन तथा मित्र ए ते मध्ये जिननाम सत्ता नयी शेष २७ अनुवसत्ता छे, जेपमार्गणाए २८ अनुवसत्ता छे ॥ १५३ ॥

सेसासुसवसता, चरणापणमणुअमग्गणाटाणे । ० पचविदितिनरेसु, देसोअजओअसवत्थ ॥ १५४ ॥

टीका—सेसासुसवसताइत्यादि ॥ शेषामुमार्गणासुअनुवसत्ता सर्वा प्राप्यन्तेइतिभाष्य ॥ इत्युक्त अनुवसत्ताद्वार साप्रतचारित्रद्वार-मार्गणासुदर्शयन्नाह ॥ नरनसइत्यादिगाथा प्रथमदर्शनास्तितथापि-प्रक्षेपत्वेनन्यस्तायारयावतेनरगतो त्रसेयोगविक्रमेत्यादिज्ञानचतु-ष्टये दर्शनविके शुक्ललेइयायाभयेउपशमेश्वायिकेसज्जिपु आहारक-लक्षणासुमार्गणासुसप्तचरणाश्चारिना पचचारित्रदेशविरत्यविरनिल-क्षणा प्राप्यन्ते ॥ १५४ ॥

टिप्पणी—मनुष्यनी मार्गणाय ५ चारित्र छे, सामायिक १ छेदोपस्थापनीय २ परिहारविशुद्धि ३ गुरुमस्तपराय ४ यथाख्यात-चारित्र ए पाच चारित्र मनुष्यमार्गणामध्ये पामीये । पचेंद्रीति-र्यच्च तथा मनुष्यमव्ये देशविरति पामीये । अप्रितनिसयमसर्वमे पामीये । इहा मार्गणाय सयमयत्रकयी जोइलेज्यो एहनो यत्र पिण ग्रथकर्त्तानो कृत छे ॥ १५४ ॥

* (पाठान्तरे)

सेसासुसवसता, नरतसजोगनाणदसेसु ।

सुकभविसत्तखायग, सत्तीहारेसुसगचरणा ॥

लोभेअहम्मायविणा, तेसुहुमविणाकसायवेएसु ।
लेसपणवेयगम्मि, केवलदुगिसुद्धचरणच ॥१५५॥

टीका—लोभेअहइत्यादि ॥ लोभमार्गणायायथारयानचारित्र
विनापद्मेदा तेएउपन्मू मसपणयविनाकपायत्रिके । वेदनिरे-
लेइयापचकेश्वयोपशमसामायिकादिसप्रभेदेषुनिजकचारित्रसामायिके-
सामायिकेदेदेछेदपरिहारेपरिहार इत्यादिजेय देवादिअविरनाविर-
हिता मार्गणासुसम्यक्त्वेपचमेदा भवति । तथाकेवलद्विकेएकशुद्ध-
यथारयातलक्षणचारित्रप्राप्यते ॥ १५५ ॥

चरणेसुनायचरण, देवाडअजयमग्गणेअजय ।
तिरएसदेसविरड, साहक्कसायअणाहारे ॥ १५६ ॥

टीका—एकेंद्रियेविकलद्रियेदेवगनीनरक्कगतौस्थायरपचकेमि-
ध्यात्प्रमात्यादनमिश्रलक्षणेनिके अविरतिमार्गणायाअज्ञानत्रिके-
अभयमार्गणायाएकअविरतिलक्षणप्राप्यते । तिर्यग्गतांसदेसत्ति-
देशविरतिपुक्तीद्वौभेदाप्राप्यते । अविरतिदेशविरतचेतिसाहक्कसा-
यतियथारयानसहित इत्यनेनअविरति र्यथाख्यातचएवचारित्र-
भेदद्वय अनाहारकमार्गणायाभवति । तत्राऽविरनिविग्रहगतौयथा-
रयात केवलसमुद्घाताऽयोगिकेवल्लिगुणाऽवस्थायाभवति ।
इत्युक्तचारित्रद्वारमार्गणासु, साप्रतसर्वेचातिद्वारदर्शयन्नाह ॥ १५६ ॥

सम्मत्तमग्गणासु, मीसेअणथीणमिच्छविणुघाई ।
सजईयमग्गणाए, सवघाईअचउपयडी ॥ १५७ ॥

टीका—सम्मत्तमग्गणासु इत्यादि ॥ सम्यक्त्वशुद्धयथार्थश्रद्धा-
१६४

तयासहिता या मार्गणा मत्पादिज्ञानत्रितयदेशनिरतिअवधिदर्शन
उपशमश्रपोपशमश्रायिकलक्षणासुमार्गणासु तथा मिश्रमार्गणासु ।
अणत्तिअननानुबधितुष्टयस्त्यानद्धिन्निकमिथ्यात्वविनाद्वादशसर्व-
धाति य बनेभवति । सजइयत्ति सयतिसयमसहिता या मार्गणा
मन पर्यवज्ञानसाम्रायिकादिचारित्रिकमार्गणासुसर्ववातिन्य केव-
लज्ञानावर्णीय केवलदर्शनावर्णीयनिद्राद्विकरूपाश्चतस्र प्रकृतयो-
न्वेप्राप्यतेमृशमसपरायेच केवलज्ञानाऽऽवर्णीय केवलदर्शनावर्णीय
न्वेप्राप्येते ॥ १५७ ॥

ट्यार्थ — ह्वे सर्वचात्ती प्रकृतिने ब्रमार्गणाये कहे छे ।
समक्तिन सहित मागणा प्रतिज्ञानादिक तेमन्ये अननानुबधि ४
यीण्ढी तीन ३ मिथ्यात्वमोहर्नाय ए आठ विना १२ सर्वचा-
तिनो नव छे, सयममार्गणा मन पयायादिक तेहने त्रिपे सर्व-
धानि च्यार प्रकृतिनो नव छे । केवलज्ञानावर्णी १ केवलद-
र्शनावर्णी १ निद्रानिद्रा १ ए चार छे ॥ १५७ ॥

सेसामुसबधाईय, बीसकेवलदुगेनदेसेनि ।

सम्मत्तमगणासु, सीसेअदुवेयसासाणे ॥ १५९ ॥

टीका—सेसामुसबधाईय इत्यादि ॥ शेषामुमार्गणासु सर्व-
धाति य विगतिप्रकृतय बनेभवति । चञ्चदान् साम्वादनस्य-
मिथ्यात्वविनाएकोनविगति सर्ववाति पोबनेभवति इत्युक्ता सर्व-
धातिन्य । साप्रतदेशगानिनी दर्शयताह ॥ नदेसेपिट्यादि अन-
डमुरकमणि पायेनकेवलद्विकेदेशगति य पचविगतिप्रकृतय नइ-
तिबवे तथा उदयेसत्तायानभवति । सम्मत्तमगणासुसम्यस्त्यगुद-
तत्वप्रतीतिलक्षणतदुक्त्यासुमार्गणासुप्रोक्तासु तथा मिश्रमार्ग-

ट्यार्य -- मनुष्यगति १ पचेन्द्रि १ प्रसकाय १ योग ३
वेद ३ कषाय ४ चक्षुर्दर्शन १ अचक्षुर्दर्शन १ तेजोलेइया १
अभयमार्गणामे सङ्गीमार्गणाये आहारकमार्गणाये पुण्यना सर्व ४२
छे ॥ १६० ॥

तिरिआउविणापउमे, हारदुगहीणकिण्हतिगअजये ।
अजिणाहारातिरिए, अज्जाणतिगअभवमिच्छेसु ॥ १६१ ॥

टीका—तिरियाउविणा इत्यादि । पद्मलेइयायातिर्यंगापुविना-
एकचवारिंशत्प्रवेभवति । तथा कृष्णनीलकापोतेअविरतिमार्ग-
णाया आहारकद्विकविनाचत्वारिंशत् ४० पुण्यमेदा बवेभवति ।
एतासायस्सामित्तेएवअज्जाभावात्तद्भावनानोक्ताः । तिरीएइति-
निर्यग्गतौअज्ञानत्रिकेअभयमार्गणायाभिच्छेइनिमिध्यात्वेअजिणा-
हारा, जिननामकर्मआहारकद्विकविनाएकोनचत्वारिंशत्पुण्यप्रकृ-
तिर्बवेभवति ॥ १६१ ॥

ट्यार्य -- पद्मलेइयाने विपे निर्यचायु विना ४२ पुण्यप्रकृति
छे आहारक वे विना ४० पुण्यप्रकृतिनो बउ छे, कृष्णनील
कापोतलेइयाये अविरतिमार्गणाने विपे ४० पुण्यना मेद छे,
तिर्यचगते जिननाम १ आहारक २ एउ तीन विना ३० प्र-
कृति पुण्यनो बध छे अज्ञान ३ अभयने मिध्यात्वने विपे ३९
गुणचालीस प्रकृति पुण्यनी बावे ॥ १६१ ॥

असन्निएविएव, नाणातिगेओहिदससुक्काए ।

खायगमीसेसम्मे, तिरिआओयोगदुगहीणा ॥ १६२ ॥

टीका—असजिमार्गणायामपिअमेवणकोनचत्वारिंशत्पुण्यमेदा-

भयनि, तथा ज्ञाननिकेमतिश्रुतावधिलक्षणे तथा अवधिदर्शनेशुक्ल-
लेदयायाक्षापिकसम्यग्दर्शनेमीसेसम्मेइतिमिश्रशब्देनक्षायोपशमस-
म्यग्दर्शनतत्रनिर्यगायु योगदुग्दतिउद्योतद्विकेनहीनाएकोनचत्वारिंशत्पुण्यमेदा बवेल्भयते, एतेषामेगनाआद्यगुणस्थाननयेतद्व-
धान् ॥ १६२ ॥

ट्यार्थ — असर्ज्ञा तेपण ३९ गुण चालीस पुण्यप्रकृति बाणे
छे । ज्ञान तिनने त्रिपे अवधिदर्शनशुक्लेदयाने त्रिपे क्षायिक-
समकित कहेता क्षायोपशम समकित ए तीनने त्रिपे तिर्यचनो
आऊग्वो तथा उद्योत १ आतप १ ए तीन विना ३९ गुण-
च्यालीसनो बय छे ॥ १६२ ॥

जादचउधाररतिगे, सुरतिगवेउविहारदुअजिणा ।
जिणजुअआयावणिणा, निरएदेवेसआयावा ॥ १६३ ॥

टीका—जादचउधाररतिगे इत्यादि ॥ एकेंद्रियद्वीन्द्रियत्रीन्द्रिय-
चतुरिन्द्रियलक्षणेस्यावरनिकेपृथि यपन्नस्पतिलक्षणेमार्गणासप्तकेदेव-
गतिदेवानुपृबादेनायूरूपदेगनिक वेउविदुग वैत्रियशरीर वैत्रियोपाग-
रूपआहारकाद्विकआहारकशरीराऽऽहारकागोपागलक्षणजिननामवि-
नादत्यनेनप्रकृत्यष्टकविनाचतुस्त्रिंशत्पुण्यप्रकृतीनाउद्योभयानि । नरकै-
नरकगतौ अपिदेवत्रिकवैत्रियद्विकाऽऽहारकाद्विकविनाजिननामयुक्ता
आनपचविनाचतुस्त्रिंशत्पुण्यकृतय बवेभवति । देवगतौआनपनामस-
योगात्पचत्रिंशत्पुण्यमेदा बवेभवति । देवानापृथ्वीकायत्वेनभय-
नात् ॥ १६३ ॥

ट्यार्थ — जाति ४ एकेंद्र १ बेंद्र २ तेंद्र ३ चौरेंद्र ४

તથા ધાર ત્રીન પ્રથવી ? અપ ૨ વનરપતિ ૩ પટલી માર્ગ-
 ણાયે દેવનિક દેવગતિ ? દેગાપુત્રી ? દેગાયુ ૩ વૈક્રિય ૨
 આહારક ૨ જિનનામ વિના ૮ ચોરીસ પુણ્યપ્રકૃતિનો વચ છે ।
 તથા નરકગતિ માર્ગણાને વિપે જિનનામ મેલીયે અને આતપ
 નામ કાઢીદ્દ પટલે ૫ પિણ ૩૪ પુણ્યપ્રકૃતિ વાધે, નારકી દેવ-
 ગતે આનપ મેલીયે ૩૫ પ્રકૃતિ પુણ્યની વાધે છે, જે કારણ
 દેવતા મરી પ્રથવિકાયમધ્યે જાય તે માટે આતપનો વચ છે ॥ ૧૬૩ ॥

સુરનરતિગહારદુગ, વિડત્રિદુગઝજિણવિણાતીસ ।
 ગઙ્ગતસેસુહમેદેસે, મિચ્છતિગેનીયગુણપયડી ॥ ૧૬૪ ॥

ટીકા—સુરનરતિગહારદુગદ્વ્યાદિ ॥ ગઙ્ગતસે, ગતિનસેતેજો-
 વાયુલક્ષણેમાર્ગણાદ્વયેદેવનિકનરનિકાહારકદ્વિકોષ્ટેર્ગોત્ર જિનનામ-
 વિનાત્રિંશત્પુણ્યપ્રકૃતીનાત્રયોભવતિ । તથામુક્ષમસપરાયચારિતેતથા-
 દેશવિરતિમાર્ગણાયાસાસ્વાદનેમિશ્રમાર્ગણાયાનિજગુણા સ્વસ્વગુણ-
 સ્થાનેતત્રમુક્ષમસપરાયેતિત્થ પ્રકૃત્યય દેશવિરતૌપકર્ત્રિંશત્સાસ્વાદને-
 અષ્ટત્રિંશતમિશ્રેચતુસ્ત્રિંશત્ત્વિતિમ્બસ્વગુણસ્થાનપ્રત્યયા પ્રકૃતય વધે-
 ભવન્તિ ॥ ૧૬૪ ॥

અર્થ —દેવનિક, મનુષ્યનિક, આહારક ૨ વૈક્રિય ૨ ઉચ-
 ગોત્ર ? જિનનામ ૮ ? ૨ વિના ૩૦ પ્રકૃતિ પુણ્યની વાધે
 ગતિનસ કહેતા તેડકાય ? તથા વાડકાય માર્ગણાયે મુક્ષમસ-
 પરાય ? દેશવિરતિ ? મિધ્યાત્ત્ર ? સાસ્વાદન ? મિશ્ર ?
 પટલી માર્ગણામયે તે ગુણટાણાની પ્રકૃતિ વાધે દેશવિરતિ ૩ ?
 વાધે મિધ્યાત્ત્ર ૩૧ સારનાદને ૩૮ મિશ્રે ૩૪ પુણ્યની પ્રકૃતિ
 વાધે છે ॥ ૧૬૪ ॥

૭ સાસણમીસેસુનિયગુણાદ્વિતિપાઠાન્તરમ્

आउतिगहारहीणा, अणहारगिजोयदुगतिआउविणा
सगतीसवधति, उवसमिमणनाणतिगचरणे ॥१६५॥

टीका—आउतिगहारहीणा इत्यादि॥ तनदेवायु मनुष्यायु
तिर्यगायु आहारकाद्विकहीना सप्तविंशत् पुण्यप्रकृतय अनाहा-
रकारवेकुर्वति, तथा उपसमिद्धतिउपशमेसम्पत्त्ये सगती सवधति ।
सप्तविंशन्मेषा रवेभवति, द्विचत्वारिंशत्पुण्यप्रकृतीनामव्ये उद्यो-
तानपदेवायु नरायु निर्यगायुर्विनासप्तविंशत्प्रवेभवति, ततोमन
पर्ययज्ञानेचारित्रिके सामायिकच्छेदोपस्थापनीयपरिहारविशुद्धीअग्रे
तनगायोक्ता प्रकृतय अपह्रीयतेतत्तुशेषाभवति इत्यनेननयस्त्रिंशत्-
पुण्यमेषा लभ्यते ॥ १६५ ॥

टिप्पणी—आउता ३ देवनानो १ मनुष्यायु २ तिर्यचायु
३ ए ३ विना पुण्यमे तीनज छे तेमाटे आहारक २ ए पाच
प्रकृति विना अनाहारक मार्गणाये शेष पुण्यप्रकृति ३७ बाधे
तथा उद्योत १ आनप १ तीन शुभायु ३ ए पाच विना ३७
बाधे छे पुण्यनी उपशमसमकितीने तथा मन पर्यायज्ञानने विषे
चारित्र तीनने विषे ॥ १६५ ॥

नरउरलयोयदुगवयर, आउदुगहीणसुद्धचरणमि ।
केवलदुगिसायेग, सेसावधोहपावस्स ॥ १६६ ॥

टीका—नरउरलसयोयदुगवयर इत्यादि ॥ तत्र पर्यायो-
क्तासुमार्गणासुमन पर्यायज्ञानमामायिकादिचारित्रिकलक्षणासुनख-
गति नरगतिनरातुपूर्वालक्षणनराद्विक औदारिकशरीरोदारिकागोपा-
गलक्षण औदारिकादिक तथा उद्योतानपलक्षण उद्योताद्विक वज्र-

ન્યમનારાચસહનનઆયુર્દિકમતુષ્યાસુ તિર્યગાયરુપપ્રકૃતિનર-
ત્યજ્યતે તદાત્રયસ્ત્રિશનુશેષામેદા ચવેમનિ । સુદ્રચ્ચળમિદ્વિનિગુદ્ર
અકપાયત્રણચારિત્ર શુદ્રચારિત્ર યથારયાનલક્ષણ તથા કેવલહુતિ
કેવલજ્ઞાનદર્શને પુણ્યપ્રકૃતિસંધિનીએકાસાનાપ્તચવેમનિ । હ-
ત્યુક્તપુણ્યપ્રકૃતિદ્વારસેસાત્રોદ્વિનિશેષાચત્રોવેમાર્ગણાસુદ્રચસ્વામિત્વે ।
પુણ્યપ્રકૃતિન શેષાઉદ્ધરિતસરયાસાપાપસ્યસરયાજ્ઞેયા, નરકગતોપુણ્ય-
સ્ય ચતુર્વિંશતપાપસ્યેકમમનિ ઉભયમીલનેજાતપદોત્તરશન અ-
વનરકસ્યચત્રોત્ર એકોત્તરશન નત્તિમિત્યાહ અત્રણાદિચતુષ્ક
પુણ્યપાપયોર્મયેઉભયગ્રહણાત્ જીરમેદેચનદ્વયસંસ્થાત્પદોત્તરશન-
મતિ । એસર્વત્રજ્ઞેય તિર્યગતો મનુષ્યગતો પચેન્દ્રિયે ત્રસક્રાયે
યોગત્રયે વેદત્રયે કપાયચતુષ્ટયે મત્યાદ્યજ્ઞાનત્રયે અવિરતૌચક્ષુર-
ચતુર્દર્શનેઠ્ઠાણાદિલેશ્યાત્રયે મયે અમયે મિથ્યાત્વેસંજિ અમજિ-
આહારફલક્ષણાસુ માર્ગણાસુદ્રચશીતિ પાપસ્ય, દેવગતૌતેજોલે-
શ્યાયાત્રિસપ્તિ, જાતિચતુષ્ટયે સ્થાત્રપચકેએકોનાશીતિ, મત્યા-
દિજ્ઞાનત્રયે અવધિદર્શનેઉપશમાદિસમ્યસ્ત્રાત્રિકે મિથ્રેચતુશ્ચત્વારિ-
શત, મન પર્યવજાને સામાયિકાદિચારિત્રત્રયે પદ્મિનિશન, સૂક્ષ્મ-
સપાત્રેચતુર્દશ, કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શનયથારયાતેન, દેશત્રિતૌ-
ચત્વારિશત, પદ્મલેશ્યાયાએકોનસપ્તિ, શૂઠ્ઠલેશ્યાયાએકોનસપ્તિ,
સાસ્વાદનેસપ્તપાષ્ટિ, અનાહારકેએકોનાશીતિ, इतिवाच्यदત્યુક્ત-
પાપપ્રકૃતિદ્વારમ્ ॥ ૧૬૬ ॥

ટિપ્પણ — મનુષ્ય ૨ ઔદારિક ૨ ઉદ્યોત ૨ વજ્રરુપમ-
નારાચસવયવ ૧ મનુષ્ય તથા તિર્યચનો આઠઠા પિના
૩૩ નો વગ છે શુદ્રચારિત્રયથારયાત તથા કેવલહુતિ ત્રિપે
એક સાનાનો વગ છે શેષ પુણ્યપ્રકૃતિ જે માર્ગણા કહી તેટલી

शेष रही जे मार्गणाना बचनी प्रकृति ते पापप्रकृति मार्गणाये जाणवी ते सर्व यत्कयी जोज्यो ॥ १६६ ॥

अपरियत्तापपडी, सुहमेचउदसतहाअहरकाए ।

केवलदुगेअभावो, सासणमीसेअजिणमिच्छा ॥ १६७ ॥

अपरियत्तापपडी इत्यादि ॥ ज्ञानावरणीयपचकातरायपच-
कदर्शनावरणीयचतुष्टयरूपा सूक्ष्मसपरायेचतुर्दश, तथा यथाख्याते
केवलद्विके अपरावर्त्तानव्यते । तथा सास्वादनेमिश्रेअजिणमि-
च्छाजिननाममिध्यात्वविनासप्तविंगनि अपरावर्त्तानव्यभवति ॥ १६७

ट्यार्थ—हरे परावर्त्तमानप्रकृति कहे छे परावर्त्तमानप्र-
कृति १४ छे, सूक्ष्मसपराय गुणठाणे ज्ञानावरणी ५ दर्शनावरणी
५ अतराय ५ तथा यथाख्यातचारित्रे केवलज्ञाने केवलदर्शने
परावर्त्तमाननो २३ नयी सास्वादन गुणठाणे मिश्र गुणठाणे
जिननाम तथा मिध्यात्व विना २७ परावर्त्तमाननो बय छे
॥ १६७ ॥

तिरिजाइचउसुधारि अन्नाणअभवेअसन्निमिच्छेसु ।
जिणविणुनाणचउक्के, ओहिउसेतिसम्मम्मि ॥ १६८ ॥

टीका—तिरिजाइचउसुधारि इत्यादि ॥ तिर्यग्गतौजाति-
चतुष्के स्थावरपचके अज्ञानत्रिके अभयेअसज्जिमार्गणाया मिध्या-
त्वेजीणविणु, जिननामविनाअष्टविंशति अव्यभवति । नाणचउक्के
ज्ञानचतुष्के मत्पादिके अवधिदर्शनेउपगमादिसम्यक्त्वत्रिके ॥ १६८

ट्यार्थ—तिर्यग्गतानि १ जाति ४ एकेन्द्रिय १ त्रैदी २ तैदी

३ चौखिंदी ४ यात्र ते मार्गणाये अजान ३ मार्गणाये अभय
मार्गणाये असझीमार्गणाये मिथ्यात्रमार्गणाये जिननाम विना
२८ अपरावर्तमाननो नव छे, जान ४ मार्गणाये अवधिदर्शन
मार्गणाये उपशम १ क्षयोपशम २ क्षायिक ३ ए तीन समकित
मार्गणाये चारित्र ३ सामायिकादि ॥ १६८ ॥

चरणतिगदेसरिरण, मिच्छविणासेसएसुगुणतीस ।
अपरियत्तसेसयाओ, परावत्ताओवधति ॥ १६९ ॥

टीका—चरणतिग इत्यादि ॥ चारित्रिके सामायिकादित-
क्षणेदेशविरतौ मिथ्यात्रविनाजणविशति अपरावर्तमाना नवेभ-
वति । सेसयासुदनिशेषकासु अनुक्तमार्गणामु एकोनविंशत्अप-
रावर्तमाना नवेभवति अपरिपतिसेसाओदतिअपरावर्तमानन शेषा
पद्मवर्तमाना नवेभवति इतिज्ञेय ॥ अथविपारुचनुष्टयेकृणादिलक्षण
पूर्वत्याख्यातस्वरूपनदेमार्गणासुविभजगाह ॥ तत्रप्रथमक्षेत्रवि-
पाकिनीरावुपर्वीधनस्रोत्तशयति ॥ १६९ ॥

ट्वार्थ—देशविरति १ एटली मार्गणाये मिथ्यात्र विना
२८ परावर्तमानप्रकृति बावे छे शेषमार्गणाये २९ परावर्तमान-
प्रकृति बावे ए परावर्तमान रुही छे, तेहयी शेष रही जे
बधनी प्रकृति ते परावर्तमान जाणवी ते यत्रकयी जोई लेज्यो
ते यत्रकमे सों लामे छे ॥ १६९ ॥

मणवयणकेउलदुगे, मणनाणेचरणल्लकिचरकुम्मि ।
मीसाहारिपुवि, उदओनोदुन्निअमणेसु ॥ १७० ॥

टीका—मणवयणकेउलदुगे इत्यादि ॥ मनोयोगमार्गणाया

वचनयोगमार्गणाया केवलज्ञाने केवलदर्शने तथा मन पर्यवज्ञाने सामायिकादिदेशविरतिपर्यन्ते चारित्र्यपदके चक्षुर्दर्शने मिश्रे आहारकमार्गणाया पूर्वोदयो नोद्भिनिनास्ति एतत् मार्गणासु पर्याप्ताऽवस्थायाः प्राप्यमाणत्वात्, अमणेषु असज्जिमार्गणाया दुर्निद्वेतिर्यग्मनुष्यरूपे-
आनुपूर्व्योदये प्राप्येते गन्निद्वयेष्वामनस्कत्वात् ॥ १७० ॥

उच्यते — हवे कर्मणा विपाक ४ क्षेत्रविपाक २ च्यार आनुपूर्व्व तेहना उदय ६२ मार्गणाये कहे छे मनयोग १ तथा वचनयोग २ तथा केवलद्विक १ केवलदर्शन २ मन-
पर्यवज्ञान १ चारित्र्यपदक ६ सामायिक १ छेदोपस्थापनीय २ परिहार ३ सूक्ष्मसपराय ४ यथाख्यात ५ देशविरति ६ चक्षु-
दर्शन १ मिश्रदृष्टि १ आहारक १ मार्गणाये पटली मार्गणाये आनुपूर्व्वानो उदय नथी, जे कारणे आनुपूर्व्वानो उदय अन-
रालगनि बहुता ते होवे, ते अनरालगतिमे ॥ मार्गणा न होवे,
असज्जिमार्गणाये बे आनुपूर्व्वानो तिर्यचाणुपूर्व्वी १ तथा मनु-
ष्याणुपूर्व्वानो उदय छे ॥ १७० ॥

वेणुतेउतिगम्भि, सासणिपुवितिगचचउजाई ।

गईथावरेसुएगा, सेसासुपुविचउउटओ ॥ १७१ ॥

टीका—वेणुतेउ इत्यादि ॥ वेदत्रये आनुपूर्व्वानुदये-
भवति । तत्रपुरुषोदे म्बीदे नरकाणुपया अनुदयेशोपास्तिस्त्र, नपुसकवेदेदेवाणुपर्यनुदयेशोपास्तिस्त्र आनुपर्य उदयेभरति तेउ-
तिगइति तेज पद्मशुक्लशृणामुनिसृष्टुलेइयासु तथा सास्वादनेच-
नरकाणुपर्या अभावे आनुपूर्व्वानुदयेप्राप्यते चशब्द पूर्व-
परामर्शार्थ एकेद्रिपादिजानिचनुष्ये स्थावगपचकेपुकाआनुपूर्व्वी-

उदयेभवति । तत्रजानिचतुष्के स्थावरपचके एकातिर्यगानुपूर्वी-
प्राप्यते । गतिचतुष्टयेतुनरकेनरकानुपूर्वी देवेदेवानुपूर्वी मनुष्ये-
मनुष्यानुपूर्वी तिरश्चितिर्यगानुपूर्वी उदयेभवति, शेषासु मार्गणासु
पुत्रिचउदओर्ष्यं श्रतस्र अपिउदयेप्राप्यते ॥ इत्युक्तक्षेत्रवि-
पाकीद्वार ॥ १७१ ॥ अथभवविपाकिआयुश्चतुष्टयमार्गणासुदर्श-
यताह ॥

ट्यार्थ —तीन वेदमन्त्रे तीन आनुपूर्विनो उदय छे, तिहा
पुरुषपेदे स्त्रीपेदे नरकानुपूर्विनो उदय नयी, नपुसकपेदे देवानु-
पूर्विनो उदय नयी तेजोलेइया ? पद्मलेइयाने विपे शुक्ले-
इयाने त्रिपे नरकानुपूर्वि विना तीन आनुपूर्विनो उदय छे
सास्त्रादनमन्त्रे पण नरकानुत्रि विना तीन आनुपूर्विनो उदय
छे जाति ४ एकेन्द्रियादी ४ तथा गति ४ मन्त्रे धावर पाच
मन्त्रे एक आनुपूर्विनो उदय छे क्यार गतिमन्त्रे पोतानी गति
नेटामनो आनुपूर्विनो उदय जाणयो बीजा सर्वने तिर्यचानु-
पूर्विनो उदय छे शेष मार्गणाने विपे आनुपूर्वि ४ नो उदय
छे ॥ १७१ ॥

मणवयणेचउआउ, मणपज्जवकेवलेयपुणचरणे ।

मणुआउदेसिसतिरि, सेसापुविवआउआ ॥१७२॥

टीका—मणवयणे इत्यादि ॥ मनोयोगे वचनयोगे आयु-
श्चतुष्टयउदयेभवति, चतुर्गतिपुमनोवाग्योगस्थसद्भावात् । तथामन
पर्ययजाने केवलद्विके चारित्रपचके मणुआउइति एकमनुष्यायु
उदयेभवति । देसीनामदेशविरतासतिरितिदेवमनुजायु तिर्यगायु-
युक्त आयुर्द्रयउदयेप्राप्यते, शेषासुमार्गणासुएकपचाशत्लक्षणामु-

पुर्विन्, आनुपूर्वीवन्आयुर्वन्उदयेवक्तव्य इत्युक्तभगविपाकिद्वार ॥
॥ १७२ ॥

टिप्पण — मनोयोग तथा वचनयोगमये च्यार आऊखानो उदय छे मन पयवजानमत्ये केवलजान १ केवलदर्शन २ चारिन पाचने विषे एक मनुष्यायुनो उदय छे देशविरतिमत्ये मनुष्यायु १ तथा तिर्यचायुनो उदय छे शेष मागणाये जिम आनुपूर्विनो उदय छे, निमहीज आऊखानो उदय जाणवो ॥ १७१

जिअपुग्गलाविवागा, पयडीओउदयसभवानेया ।
भगाणचपमाण, नेयवसभवपप्प ॥ १७३ ॥

टीका — जिअपुग्गलाविवागा इत्यादि ॥ जीवविपाका अष्ट-सप्ततिपुद्गलविपाका धर्म्मविशन्प्रकृतय उदयसभवाउदयस्वामित्व-सभवाज्ञेया साचसुखावबोधार्थलिरयते तत्रजीवविपाकेनारकेण्को-नपष्टिस्तिरश्चित्रिसप्तति इत्यादि पुद्गलविपाके अष्टादश तिरश्चित्रि-सप्तति, देवर्गनाअष्टादश मनुष्येण्कर्म्मविशन् इत्यादि योज्य, उदय-स्वामित्वमोचन शेषअयमार्गणासुकर्माष्कभगान्दर्शयताह ॥ भगा-णचभगकानाप्रमाणजानयसभवप्राप्तयनमार्गणापायेभगका सभ वति तेमथायोगवाच्या ॥ १७३ ॥

टिप्पण — जीवविपाकि तथा पुद्गलविपाकी प्रकृति सर्व उद-यीयी सभव घटे तिम जाणवो जीवविपाकी ५८ छे, नारकीने ५२ तिर्यचमत्ये ७३ मनुष्यमत्ये ६९ देवनामत्ये इम सर्वन जोडी लेज्यो, १ पुद्गलविपाकी नारकीने १८ तिर्यचने ३० मनुष्यने ३१ देवनाने १८ इत्यादि यथासमव जोर्ड लेवो हवे

वासडीमार्गणाये भगानो प्रमाण जिह्वा जिम सभरे तिहा ते
कहेरा सवेधादिक ग्रथयी विस्तारे जोई कहेवा ॥ १७३ ॥

नाणतरायदोदोभगा, इकारदसणावरणे ।

गोएसगवेयणीए, अडआउम्मिअअडवीसा ॥ १७४ ॥

टीका—नाणतरायदोदोभगा इत्यादि ॥ ज्ञानावरणीयेद्वा-
भगौपचानात्र पचानाउदय पचानामेवसत्ताइतिप्रथम, सूक्ष्म-
सपराययात्र पचानाउदय पचानासत्ताइतिद्वितीय उपशातमोह-
क्षीणमोहयात्रप्राप्यतेएवमतरायस्यापिद्वाभगा प्रथमभगोअमया-
नाअनाद्यनत भयाना अनादिसातउपशातमोहात् पतिना-
नासादिसान जवन्न्यन अतमुहूर्तउत्कर्षत देशोनपुद्गलपरावर्त-
द्वितीयभग सादिसान्तोजवन्न्यतएकसमये उपशातेगतस्य समयातरे
आयु क्षयात् पचविधत्रयकवेनभवनात्उत्कर्षत अतमुहूर्तइति-
दर्शनावरणीयस्यनवभगा तद्वर्गयन्नाहससतिभाष्यकार त्रयस्सय-
सतस्सयपन्नइठाणाणितित्रितुल्याणि उदयठाणाणिदुवेचउपणगदसनाव-
रणे ॥ १ ॥ व्याख्यापिश्रमिलयगिरिवाक्यात् दर्शनावरणीयारये-
द्वितीयकर्मणित्रयसत्ताया परस्परतुल्यानित्रीणिप्रकृतिस्थानानि-
तथयानउपदयतस्त्र तनसर्वप्रकृतिसमुदायोनवस्थानाद्विनिरुहीना
पद्मताश्चयनिद्राप्रचलाहीनाश्चतस्त्र तननवप्रकृत्यात्मकनवस्थान-
मिथ्यात्वेसास्वादेनेतच्चमिथ्यात्वेअभयानाअनाद्यपर्यवसान कदाचि-
दपि यवच्छेदाभावात्, भयानधिकृत्यानादिसपर्यवसान कालानरे-
व्यवच्छेदसंभवात् सम्यक्त्वात् प्रतिपत्यमिथ्यात्वगतानासादिस-
पर्यवसानतच्चजवन्न्यतोअतमुहूर्तकालयात्रउत्कर्षत अपार्द्धपुद्गल-
परावर्तपदप्रकृत्यात्मक व्यवस्थानसम्यग्मिथ्यादृष्टिगुणस्थानकादार-

म्यापूर्वकरणसप्रथमभागायावत् तच्चजव यतोभनमुद्धर्तकालउत्कर्षतो-
द्वेषदृष्टिसागराणासम्यक्त्वस्यापातरालेसम्यग्मिध्यात्वातरितस्येना-
वन्तकालतथास्थानसमवात्तत ऊर्द्धतुकश्चित्क्षपकश्रेणिप्रतिपद्यते-
कश्चित्पुनर्मिध्यात्वमिध्यात्वेचप्रतिपन्नेसतिअवश्यनवविधोवय चतु
प्रकृत्यात्मकतुत्रस्थानमपूर्वकरणद्वितीयभागादास्म्यस्रमसपरायया-
वत्जघन्येनकसमयउत्कर्षत अनर्मुद्धर्तएकसमययावत्कथमाप्यते-
इतिचेत्तुउच्यते । उपशमश्रेण्यामपूर्वकरणस्याद्वितीयभाग प्रथम-
समयेचतुर्विधवत्प्रमारभतेअनतरसमयेकश्चिन्कालकरोतिकालचकृत्वा-
दिवगत सन्अविरतोभवति, अविरतत्वेचपह्विधोवयइत्येकसाम-
यिकीचतुर्विधस्थाऽवस्थिति अतर्मुद्धर्ततुगुणस्थानक्रमेणज्ञेय ।
तथानवप्रकृत्यात्मक सत्तास्थानदर्शनावरणस्यकालमधिकृत्यद्विधा-
अनाद्यपर्यवसित अभ्याना । अनादिसपर्यवसित भ्याना,
सादिपर्यवसानतुनभवति, नवप्रकृत्यात्मकसत्तास्थानयवच्छेदोहि-
क्षपकश्रेण्यामप्रति, नचक्षपकश्रेणिन प्रतिपानोभवति, एतच्चस-
त्तास्थानमुपशमश्रेणिमधिकृत्योपशातमोहगुणस्थानकयावदप्राप्यते,
क्षपकश्रेणिमधिकृत्यपुनरनिवृत्तित्रादरसपरायगुणस्थानकस्य प्रथम-
भागतथापदप्रकृत्यात्मकसत्तास्थान जघन्येनोत्कर्षेणचातर्मुद्धर्तप्रमा-
णतच्चानिवृत्तित्रादरसपरायगुणस्थानकस्यद्वितीयभागादास्म्यश्रीणमो-
हगुणस्थानकस्यद्विचरमसमययावत् अवसेय, चतु प्रकृत्यात्मकत्वे-
कसामायिकश्रीणकथायचरमसमयभाविच्चादितिउदयस्थानेपुनर्द्वेभव-
त । तत्रथाचतस्र पचचनप्रचतस्रश्चतुर्दर्शनावरणाचक्षुर्दर्शनाव-
रणावधिदर्शनावरणकेवलदर्शनावरणरूपा एतासाचउदयोध्रुवोदय
इतिएकप्रकृतिस्थानएतासुचचनसृष्टुमध्येनिद्रादीना पचानाप्रकृती-
नामव्यादयनमस्याप्रकृतौप्रक्षिप्तायापचविव उदय नहिनिद्राद्वि-
त्रिरूपसमकालउदयेभवति एकसमयएकजीवस्यएकाएवनिद्राउदये-

भवति ॥ तदेवमुक्तानिदर्शनावरणीयस्य नोदयसत्तास्थानानि ।
 भगाद्विकारदसणावरणे, दर्शनावरणीयेकर्मणि एकादशभगाभवतितत्प्र-
 तिपादिकागाथामाह ॥ वीयावरणेनववयवसुचउपचउदयनवसत्ता,
 चउयवेचैयचउयउदयेचलसाय ॥ १ ॥ उपरययवचउपणनवसच-
 उरुदयउच्चउसता ॥ द्वितीयावरणेदर्शनावरणेनयवकेषुमिध्यादृष्टि-
 सास्वादनेषुचउपचउदयत्तिउदयश्चतुर्विध पचविद्योनातयचतुर्विधश्च-
 क्षुदर्शनावरणावधिदर्शनावरणकेवलदर्शनावरणरूप सएवनिद्रापच-
 सत्कान्यतमप्रकृतिप्रक्षेपात्पचविद्य सत्तामधिकृत्यपुन प्रकृति-
 स्थाननयनवप्रकृत्यात्मकनदेवनवविधयवकेषुद्वौविकल्पौदर्शितौतद्य-
 धानवविद्योय चतुर्विध उदय नवविद्यसत्ताएवविकल्पोनिद्रो-
 दयाभाषेनिद्रोदयेतुनवविद्योयय पचविद्य उदय नवविधा-
 सत्ताउच्चउयवेचेति, षड्विधयवेचचतुर्विधयवेचएवपूर्वोक्तप्रकारे-
 णउदयसत्तास्थानानिवेदित यानिइदमुक्तभयतियेषड्विविधयवका स-
 म्यगमिध्यादृष्ट्यविरतिसम्यग्दृष्टिदेशविरतिप्रमत्ताप्रमत्ता कियत्का-
 लमपूर्वकरणाश्चतेषाचतुर्विध पचविद्योनाउदय नवविद्यासत्ताएतेन-
 द्वौविकल्पौदर्शितौतयाषड्विध यवश्चतुर्विध उदयोनवविद्यास-
 ताअथवाषड्विद्योयय पचविद्योदय नवविद्यासत्ता एतौचद्वौवि-
 कल्पौक्षपकमुक्त्वा ऽ न्ययसर्वनापिप्राप्यतेश्वपकेत्वेरुणवविकल्पस्त-
 द्वाषड्विद्योयय चतुर्विध उदय नवविद्यासत्ताक्षपकस्यहिअत्य-
 तविशुद्धत्वेननिद्राप्रचलयोर्नोदय सम्भवति तदुक्तजिनवल्लभमूरिस-
 त्ककर्मग्रथे, निद्रादुगस्सउदउत्तीणमखयगेपरिउज्ज तथाचतुर्वि-
 धयवकेतुकियत्कालमपूर्वकरणमनिरुत्तिबादरसूक्ष्मसपरायेषुचोपशम-
 श्रेणिप्रतीत्यचतुर्विद्यय चतुर्विध पचविद्योनाउदय नवविद्यास-
 ताक्षपकश्रेणिमधिकृत्यपुनरुदयश्चतुर्विद्य एवकारणमयप्रागेवोक्त-
 केचित्पुन क्षपस्क्षीणमोहेष्वपिनिद्राप्रचलयोरुदयमिच्छानितकर्म-

प्रकृत्यादिग्रह सहनिरुद्धयते इत्युपेक्षते, यावच्चक्षुषकश्रेण्यामपि स्त्या-
नद्विनिर्गमनक्षीयते तावत्सत्तानवविधा स्त्यानद्विनिर्गमनक्षीणेपदिग्वा-
तथाचाहचउचउदयेष्ठसायत्ति, चतुर्विधेयवेचतुर्विध उदय अनि-
र्गमनक्षीणेयैर्भागेर्गतिपरत स्त्यानद्विनिर्गमनक्षीणेयैर्विधासत्ताएषच-
विकल्पस्तावत्प्राप्यते यावत्सुक्ष्मसपरायाद्धायाश्चरमसमयपरतस्तुनप्रा-
प्यते नराऽभारात्नदेवचतुर्विधयः प्रकृत्ययोर्विकल्पास्तद्यथाचतुर्विधो-
यः चतुर्विध उदय नवविधासत्ताएषउपशमश्रेण्या क्षपकश्रेण्या
वायावत्स्त्यानद्विनिर्गमनक्षीयतेचतुर्विधोयः पचविः उदय नव-
विधासत्ताएषउपशमश्रेण्या क्षपकश्रेण्यातुपचनिर्गमनक्षीणेयैर्विधासत्ताएषउपशमश्रेण्या
तथाचतुर्विध यः चतुर्विध उदय षड्विधासत्ताएषविकल्प
क्षपकश्रेण्यास्त्यानद्विनिर्गमनक्षीयतेनरजःसेय उपरयवेद्युत्त्यादिउपगते-
ष्वच्छिन्नेष्वेचतुर्विध पचविधोयः उदय नवविधासत्ताएषौचद्वौ-
विकल्पौउपशतमोहगुणस्थानेप्राप्यते उपशमश्रेण्याहिनिद्राप्रच-
ल्योरुदय सभवनिस्त्यानद्विनिर्गमनक्षीयतेमुपगच्छति, तनश्चतुर्विध
पचविः उदयो नवविधासत्ताप्राप्यते तथाचतुर्विध उदय षड्विधा-
सत्ताएषविकल्प क्षीणकषायद्विचरमसमयाद्वर्गोपप्राप्यते । तथा-
चतुर्विध उदय चतुर्विधासत्ताएष विकल्प क्षीणकषायस्यचरम-
समयेभवतिनिद्राद्विकल्पसत्तायाक्षपकत्वान् तदेवदर्शनावरणेसर्वस-
ख्ययाएकादशविकल्पा, यदिपुन क्षपकक्षीणरूपायेष्वपिनिद्राप्र-
चल्योरुदयइष्यते तर्हिचतुर्विधोयः पचविः उदय षड्विधा-
सत्तात्रामात्रेपचविः उदय षड्विधासत्ताइत्येतौद्राविकल्पौअधि-
कौप्राप्येते इतिनयोदशजातया साम्रतवेदनायुर्गोत्रेषु सन्नेधविक-
ल्पोपदर्शनार्थमाहगोणसमयेयणीये । तथागोत्रेसामायेनएकत्रय-
स्थानतथाउच्चैर्गोत्रनीचैर्गोत्रवापरस्परविरुद्धत्वेनयुगपद्गोत्राभ्याम् उ-
दयस्थानमप्येकनदपिद्वयोरनरत्परम्परविरुद्धत्वेनयुगपद्द्वयोरुदयाऽ-

भावात्तद्वेसत्तास्थाने, द्वेष्टकचउच्चैर्नीचैर्गोत्रेसमुदितेद्वेतेजस्कायिक-
वायुकायिकवधायाउच्चैर्गोत्रसत्तायाउद्धलितेष्टकअथवाअयोगिद्विचरम-
समयेनीचैर्गोत्रसत्तायाक्षीणायाएकउच्चैर्गोत्र, सप्रतिसवेवउच्यतेनी-
चैर्गोत्रस्यवध नीचैर्गोत्रस्योदय नीचर्गोत्रेसत्ताएषविकल्प तेज-
स्कायिकवायुकायिकेषुलभ्यते, तद्भवाद्द्वेतेषुवाशेषजीवेष्वेकाद्वि-
त्रिचतुस्तिर्यग्पञ्चेंद्रियेषुक्रियत्कालनीचैर्गोत्रस्यवध नीचैर्गोत्रस्यो-
दय उच्चैर्नीचगोत्रेसत्ताअथवानीचैर्गोत्रस्यवध उच्चैर्गोत्रस्योदय
उच्चनीचैर्गोत्रेसत्ताएतौचद्वौविकल्पो मिथ्यादृष्टिषुसास्यादनेषुवानस-
म्यग्मिथ्यादृष्ट्यादिषुतेषानीचैर्गोत्रवधाभावात् ऽनयाउच्चैर्गोत्रस्यवध
नीचैर्गोत्रस्योदय उभयस्मिन्सत्ताएषविकल्प मिथ्यादृष्टिगुणस्था-
नकादारम्यदेशविरतिगुणस्थानकयावत्प्राप्यतेनपरत । परतोनी-
चैर्गोत्रस्योदयाऽभावात् तथा उच्चैर्गोत्रस्यवध उच्चनीचगोत्रेसत्ताएष
विकल्पोमिथ्यात्वादारम्यसुक्ष्मसपरायगुणस्थानयावत् नपरत परतो-
बधाऽभावात्बधाभावेतुउच्चैर्गोत्रस्योदय उच्चनीचगोत्रेसत्ताएषविक-
ल्प उपशातमोहगुणस्थानकादारम्यायोगिकेवल्लिद्विचरमसमय-
यावदवसेय उच्चैर्गोत्रस्योदय उच्चैर्गोत्रेसत्ताएषविकल्प अयोगि-
केवल्लिचरमसमयेभवतितदेवमेतेगोत्रस्यसर्वसख्ययासप्तभगा ॥ अ-
थवेदनीयस्याष्टौभगा तत्रवेदनीयस्यसामान्येनैकवधस्थानतद्यथासा-
तमसातवाद्द्वयो परस्परविरुद्धत्वेनयुगपत्त्रयाऽभावात् उदयस्थानम-
प्येकतद्यथासातमसातवाद्द्वोर्युगपदुदयाऽभावात् । सत्तास्थानेद्वेतद्य-
थाद्वेष्टकचयावत् अयोगिद्विचरमसमयादर्वाक द्वेष्टवसत्तेतत चरम-
समयेष्टकस्या अन्यतस्स्याक्षीणायाएकइति सप्रतिसवेध उच्यतेअ-
सातस्यवध असातस्यउदय सातेऽसातेसत्ताअथवाअसातस्यवध
सातस्योदय सातासातेसवीपतौद्वौविकल्पोमिथ्यादृष्टिगुणस्थानका-
सममृतिममत्तगुणस्थानकयावत्प्राप्यतेनपरत परत असातस्यव-

घाऽभावात् तथा सानस्यप्रव असातस्योदय सानासातेसती अथवा
सानस्यप्रव सानस्योदय सातासातेसती एतौ द्वौ विकल्पौ मिथ्यात्वादार-
म्यसयोगिकेवल्लिचरमसमययावत्प्राप्येनेनपत् एतेचप्रभगा, अव-
भगा, असानस्योदय सानासातेसती सातस्योदय सानाऽसातेसती ए-
तौ द्वौ विकल्पौ अयोगिद्विचरमसमययावत् । तथा असानस्य उदय असा-
तस्य सत्तागनसुमुमालादीनामिअयोगिचरमसमये भवति । अथवा
सानस्योदय सानस्यसत्ताण्यविकल्प तीर्थकरादीना अयोगिचरमसमये
एतौ द्वौ विकल्पौ अयोगिचरमसमये एकमेव समय भवति, सर्वतरपयावेद-
नीयस्याष्टौ भगास्तथा आयुषिसामायेन एकत्र ग्रन्थान उदयस्थानमायैक
सत्तास्थाने द्वे तद्यथा द्वे एकचतुर्नकचतुर्णामयनमन्यावदन्यतरपरभवा-
युर्नययते परभवायुषिचतुर्द्वेयावदन्यतरपरभवेनोपपत्तेतावद्वैसती-
सप्रतिसरे उच्यते तत्रायुषस्तिन्न अग्रम्यास्तत्रयापरमशुष्य-
कालान् पूर्वावस्थापरभवायुर्नकालावम्यापरभवायुर्नयोत्तरकालाव-
स्थाचतुर्नैरयिकस्यपरभवायुर्नकालात् पूर्वनरकायुष उदयो नरका-
युष सत्ताप्यविकल्प आद्येपुचतुर्पुण्यस्थानकेषु शेषगुणस्थानकस्य
नरकेष्वसमवात् परभवायुर्नकालेतिर्यगायुषोन्नो नरकायुष उदयो-
नारकतिर्यगायुष सत्ताप्यविकल्पो मिथ्यादृष्टिसास्वादनयोर्द्वयोरेवा-
द्ययोर्गुणस्थानकयोर्भवति । अत्रैरनिर्यगायुषोन्नसमवात् । अथवा
मनुष्यायुषोन्नयो नरकायुष उदय नारकमनुष्यायुष सत्ताप्यवि-
कल्प मिथ्यात्वसास्वादानाऽविरतिसम्यग्दृष्टिषुन्नोत्तरकालनरकायुष
उदय नारकतिर्यगायुष सत्ताप्यविकल्प आद्येपुचतुर्नपिगुण-
स्थानकेषु निर्यगायुर्नानतरकम्यापिसम्यक्त्वे सम्यगमिथ्यात्वे जाग-
मनात् । अथवा नारकायुष उदय मनुष्यनरकायुष सत्ताइह-
देवानरकायुर्भवप्रत्ययादेवनव्रति ततोत्पत्त्यभवान् ॥ यदुक्त ॥
देवानेर्द्धयादेरेमुनारकेषु विभज्यवज्जनि । अनस्तप्रत्ययविकल्पाभा-

वात् सर्वसरययापचैवविकल्पाभवति । एवदेवानामपिपचविकल्पा
तद्यथादेवायुपउदय देवायुष सत्ता इत्यादि ॥ तिर्यगायुष उदय
तिर्यगायुष सत्ताएषविकल्प आद्येषुपचसुगुणस्थानकेषुशेषगुणस्था-
नकरय तिर्यगुअसभवात्एषविकल्प परमयायुर्नकालेतुनारकायुष
बध तिर्यगायुष उदय नारकतिर्यगायुष सत्ताएषविकल्प मि-
थ्यादृष्टेरेवतिर्यगायुष बध तिर्यगायुष उदय तिर्यगुतिर्यगुआयुष
सत्ता ॥ एष विरूप मिथ्यात्वसास्वादनस्य अथवा मनुष्यायुष
बध तिर्यगायुषउदय मनुष्यतिर्यगायुष सत्ताएषविकल्प मिथ्या-
दृष्टे सास्वादनस्यनासम्पगृह्येदेशविरतस्यातिरश्च देवायुषएवचवात्,
अथवा देवायुष नवतिर्यगायुष उदय देवतिर्यगायुष सत्ताएष-
विकल्पोमिथ्यादृष्टे सास्वादनस्यअविरतसम्पगृह्ये देशविरतस्यवान-
सम्पगुमिथ्यादृष्टे तस्यायुर्नभावात् ॥ नानतरतिर्यगायुष उदय
नारकतिर्यगुसत्ता इति प्रथम । तिर्यगायुष उदयतिर्यगुतिर्यगुसत्ता
इतिद्वितीय । तिर्यगायुष उदय मनुष्यतिर्यगायुष सत्ता अथवा
तिर्यगायुष उदय देवतिर्यगायुष सत्ताएषविकल्प प्रथममिथ्या-
त्वादिषु आयुर्नवकृत्वानत परगुणस्थानकारोहवता पचमगुणस्था-
नकयावत्भवति, सर्वसरययातिरश्चानविकल्पाश्चनसृष्टुगतिषु तिर-
श्चामुत्पादसभवात् । तथा मनुष्यायुषउदय मनुष्यायुष सत्ताएष-
विकल्प अयोगिकेगलिनयावत् तथा नरकायुषोबध मनुष्यायुष
उदय नारकमनुष्यायु सत्ताएषविकल्प मिथ्यादृष्टेभवति । तथा
तिर्यगायुषोबध मनुष्यायुष उदय स्तिर्यगुमनुष्यायुष सत्ताएष-
विकल्प मिथ्यादृष्टे सास्वादनस्य वा तथा मनुष्यायुष बधोमनु-
ष्यायुष उदय मनुष्यमनुष्यायुष सत्ताएष विकल्प मिथ्यादृष्टे
सास्वादनस्यनादेवायुष नव मनुष्यायुष उदय देवमनुष्यायुष
सत्ताएषविकल्प अप्रमत्तगुणस्थानकयावत् पतेचत्वारोविकल्पा

પરમવાયુર્ચંદ્રમાહે નચેતુ યત્ત્વચ્છિન્નેમનુષ્યાયુષઃઉદયોનાસ્કમનુષ્યસત્તા-
મનુષ્યાયુષ ઉદય નિર્ચગ્મનુષ્યસત્તામનુષ્યાયુષ ઉદય મનુષ્ય-
મનુષ્યાયુષ સત્તાપુત્રયોવિક્રપા અપ્રમત્તગુણસ્યાનયાવન્ । આ-
યુર્ચંદ્રાનનરગુણસ્યાનારોહાત મનુષ્યાયુષ ઉદય દેવમનુષ્યાયુષ
સત્તાપુત્રવિક્રપ ઉપશાતમોહયાવન્પ્રાપ્યતે, દેવાયુષિયદ્દેપ્યુપશમ-
ધ્રેણ્યારોહસમગ્રાત સર્વસરયપાનનુષ્યાણા નવભગાસ્તદેવજાપુષ
સર્વસરયપાઅશ્વિશતિભગા ॥ इत्येवगाथासुभगका सप्तनिकातो-
ऽवसेया ॥ १७४ ॥

ટીકા — જ્ઞાનાવરણીના ૧૧ ભાગા છે અનરાયના ૭ ભાગા
છે દર્શનાવરણીના ૧૧ ભાગા છે ગોવ્રના ૭ ભાગા છે ૬
દનીકર્મના ૮ ભાગા છે આઠવા કર્મના ૨૮ ભાગા છે હવે
સર્વ કર્મના ભાગા માર્ગનાયે કહે છે ॥ ૧૭૪ ॥

નાળતરાયતિગયોગ, ભગોસવાસુમગ્ગણાસુદ્ધ (સેદ્ધિ-
યાસુદુગ) ।

કેવલદુગેઅભાવો, વેયણસતાઅહરકાણ ॥૧૭૫॥

ટીકા — અયજ્ઞાનાવરણીયાતરાપમગાન્માર્ગણાસુદર્શપન્નાહ ॥
નાળતરાયતિગયોગીત્યાદિ । જ્ઞાનાવરણીયસ્યનયાઅનરાયસ્યવિક-
સયોગજ ભગ પચવિવન્ન પચવિવઉદય પચસત્તાલક્ષણ સર્વા-
સુમાર્ગણાસુપ્રાપ્યતે, તથાસેદ્ધિયા શ્રેણિ ઉપશમસુપકડક્ષણાનત્પર્યન્ત
ઉપશાતમોહક્ષીણમોહગુણસ્યાનકપર્યન્તયામાર્ગણામનુષ્યગાનિ ? પ-
ચેન્દ્રિયજાતિ ? પ્રસકાય ? યોગાત્રિક રે મયાદિ જ્ઞાનચતુષ્ટય-
ચધુરાદિદર્શનત્રિકલુહલેદપામ્પઅપશમસમ્યસ્ત્વશાયિકસમ્યસ્ત-
સશિઆહારકન્ટક્ષણાપુકોનર્વિશતિમાર્ગણાસુ દુગ્ગતિજ્ઞાનાવરણાનરાય-

स्यद्वौभगौप्राप्येते । तथाकेवलद्विके केवलज्ञान केवलदर्शने ज्ञानावरणातरायस्यभगानभवति, यथाख्यातेवेदनउदय सत्तासत्ता इत्यनेनपचविधउदय पचविधसत्तालक्षण एकएवभग प्राप्यते, भगभाषनागुणस्थानक्रमतोज्ञेया ॥ १७५ ॥ अथदर्शनावरणीयकर्मण भगान्मार्गणासुदर्शयनाह ॥

ट्यार्य — ज्ञानावरणीय तथा अतरायकर्मनो पाचनो बन्, पाचनो उदयनी सत्ता एत्रिकसयोगी एकभगो सर्वमार्गणाने विपे, केवलज्ञान ? केवलदर्शने विपे ज्ञानावरणीय अतरायनो भग नयी, यथाख्यातचारित्रमव्ये ज्ञानावरणीय तथा अनराय ए ये कर्मनो पाचनो उदय पाचनी सत्तानो एक भागो छे ॥ १७५ ॥

नाणचउओहिदसे, स्थायगसम्मयेदसणावरणा ।

नवभगपठमदुविणा, वेयकसूएसुसगभगा ॥ १७६ ॥

टीका—नाणचउइत्यादि ॥ ज्ञानचतुष्टयेमत्यादिलक्षणेअवधिदर्शनेक्षायिकेसम्यक्त्वेदर्शनावरणीयस्यनवभगा प्राप्यते, प्रथमेद्वेनवविधब्रधप्रत्ययेतेमिथ्यात्वसारपादनगुणस्थानकेसभवात् । एतासुमार्गणासुतदसभवात्नभवति । पदविधब्रधत उपरिसर्वेभवति । तथावेदत्रिकेकषायचतुष्टयेसप्तब्रधभगा बन्धोपरताभगा चत्वारो नभवतितेचउपशातमोहेक्षीणमोहेभवतितयोश्चतत्राभावात् ॥ १७६ ॥

ट्यार्य — ज्ञान च्यार मति, श्रुत, अवधि, मन पर्याय, अवधिदर्शने क्षायिकसमकिते ए मार्गणाये दर्शनावरणीयकर्मना नव भगा पामीये । पहेला नव ब्रध पाच उदय नव सत्ता ? तथा नव बन् च्यार उदय नव सत्ता ए ये भागा विना नव भगा पामीये, वेद ३ कषाय ४ ए सान मार्गणाये सात भागा छे, अत्राना च्यार भगा नयी ॥ १७६ ॥

टीका—वेद्यगेमीसेएवइत्यादि ॥ अण्डमरुकमणिन्यायेनद्वि-
कपदअनुवर्तनीयवेदकसम्यक्त्वेमिधेदृशैएवदेशविरनिवन्पदविग्रय-
समवाद्बौभगौ कायपणत्ति पृथि-यादिकायपचके एकेंद्रियादिजानि-
चतुष्टये असक्षिमार्गणायामिव्यात्वेसास्वादनेअभव्येनवविग्रयवसभ-
वौद्बौभगौशेषगुणस्थानकानातनाऽसमवात् ॥ १७८ ॥

ट्कार्य —वेदकसमक्तिमिश्रने एव छ वचना २ भागा छे ।
अज्ञान ३ लेइया ५ ने विषे अनाहारकमार्गणाये देवनीगति १
नरकगति, निर्यघगति, अविरनिमार्गणाये च्यार भगा छे, नव
वचना २ छे, शेषमार्गणाये सर्व कहेना अगीयार भागा छे,
दर्शनावरणीयना ॥ १७८ ॥

नवछवधाभगा, तिम्रिअन्नाणपचलेसासु ।

अणहारतिगइअजये, चउरोसेसासुसवेवि ॥ १७९ ॥

टीका—नवठवधाभगाइत्यादि ॥ तिम्रिअन्नाणत्तिअज्ञानप्रये-
लेइयापचकेकृष्णादिकेअनाहारकेनरकतिर्यगदेवगनौ अविरतिमार्ग-
णाया नवविधवसभवौद्बौ पइविधवसभवौद्बौ एवचस्वारोभगा,
शेषानततप्रत्ययगुणस्थानाऽभावात् । सेसासुइतिशेषासुमनुष्यगति
पचेंद्रियसकाययोगनिकधक्षुरधक्षुर्दर्शनेशुक्ललेइयायामये सक्षिमार्ग-
णायाआहारकेदर्शनावरणीयस्यसर्वेऽपिभगाएकादशअपिभगा प्राप्यते
॥ इत्युक्तादर्शनावरणीयभगा ॥ १७८ ॥ अथवेदनीयभगान्
मार्गणासुदर्शयन्नाह ॥

वेद्यणीएनरपणतस, खायगअणहारगेसुअडमंगा ।

केवलदुगिहरकाए, छसुहमेदुसेसिचउभगा ॥१७९॥

टीका—वेणीएनरपणनस इत्यादि ॥ वेदनीयस्यभगा मनुष्यगतौपचेन्द्रिये नसकाये क्षायिकसम्यग्दर्शनेअनाहारकेअष्टौ-भगा प्राप्यते । केवलद्विकेयथाग्यानचारिवेष्ट भगास्तत्रद्वौभगौ-सातात्रसभरौचत्वारोभगा अत्रप्रत्यया एवमृक्ष्मेसूक्ष्मसप-रायेसातात्रसभरौद्वौभगौ सेसित्तिशेषासुगतिनिकृद्धिचतुष्टयकाय-पचक्रयोगनिकवेदनिकमत्स्यादिजानचतुष्टय अज्ञाननिकसयमपच-कदर्शननिकलेइयापचक्रभयभयक्षायिकवर्जसम्यक्स्वपचक्रसत्रयस-शिद्विकाहारफलक्षणासुत्रिपचाश्रमार्गणासुचत्वारोभगा, तत्रद्वौ-असातात्रसभरौद्वौसानात्रसभरौणवचत्वारोभगाभवति, सर्वत्रद्विव-चनेबहुवचनप्राकृतत्वात्, शेषमार्गणासुभगसभगाभावनागुणस्थान-शनकनोनेया ॥ १७९ ॥ उक्तावेदनीयभगा साप्रतमायुर्भगान्-दर्शयराह ॥

टिप्पणी—वेदनीकर्मना ८ भागा छे, तेमव्ये मनुष्यगति ? पचेन्द्रियजाति ? नसकाय ? क्षायिकसम्यक्स्व ? अनाहारक मार्गगाये उदन : भागा छे केवलज्ञान ? केवलदर्शन ? यथारयातगतिने त्रिपे ३ भागा छे सातानावचना २ अने च्यार अयना एव ६ सूक्ष्मसपरायमव्ये छे भागा साताना वचना छे, शेष रही जे ५३ मार्गणा तेहने त्रिपे ४ भागा छे असातावचना २ सातायचना २ एव ४ ॥ १७९ ॥

निरतिरिद्वेनेमणुएसु, पणनवपणनवगजाइचउगेसु । तिगथायरेपणभगा, सुरनारयभग(विणतिरिया)व-ज्जाय ॥ १८० ॥

टीका—निरतिरि इत्यादि ॥ नरकादिगतौपचादिभगास्तत्र-नरकगतौपचभगास्तिर्यग्गतौनवभगादेवगतौपचभगामनुष्यगतौनव

भगा पूर्वोक्ताजानया, एकेन्द्रियादिजातिचतुर्के पृथिन्यादिस्था-
वरजयेतिर्यगायुरुदयरूपा पचभगा । सुरनारयत्ति देवायुर्जवसभवो-
द्घोनरकायु सभवेद्घोषुतेचत्वारोर्जनीया शेषा पचनिर्भगप्रत्यया-
भवन्ति ॥ १८० ॥

टिप्पण्य — आऊखाना २८ भागा छे, तेमव्ये नरकगति-
मव्ये नरकायुना ५ भगा छे तिर्यचगतिमव्ये तिर्यचना ९ भगा
छे, देवगतिमव्ये देवायुना ५ भागा छे, मनुष्यगतिमव्ये मनु-
ष्यायुना ९ भगा छे, तथा जानि ४ यावर ३ पृथिवी अप-
वनस्पतिमव्ये पच भगा छे, तिर्यचायु उदय तिरियचायु सत्तानो
१ तिर्यचायुजव तिरियचायु उदयेतिरि २ आयुसत्तानो मनुष्या-
युजवतिरि जायु उदयनिरियमनुष्यसत्ता ३ निरिउदय तिरिनिरि-
सत्तानिरि उदय मनुष्यनिरिसत्ता इहा देवनाना २ नारकीना २
एव ४ भगावर्जित करवा ॥ १८० ॥

अनरातेउवाउ, केवलदुगिएगदेसविरयम्मि ।

चारसमणसामार्डयतिगमि, छगरगईप्पभवा ॥ १८१ ॥

टीका—अनरातेउवाउइत्यादि ॥ तेषुपचसुमव्येनरायु प्रत्य-
यौद्वैतौवज्यो ओपास्त्रयोभगास्तेजस्काययायुकायमार्गणायातिर्यग्प्र-
त्यया ऋभोभगा केवलद्विकेपुद्घोनरायुरुदय नरायु सत्तारूपोभ-
वति देशविरयम्मिदेशनिरिताचारसडनिद्रान्शभगा भवतितेचपटतिर्य-
ग्गतिप्रत्यया, पदमनुष्यायु प्रत्यया, नरकतिर्यग्मनुष्यायुर्जव्य-
मानास्त्रयस्त्रयोनप्राप्यते । देशनिरतौदेवाग्रेगव्यने । मन पर्यवज्ञा-
नेसामायिकच्छेनोपरयापनीयपरिहारनिशुद्धं उगति पदभगामनुष्या-
युरुदयरूपानारकतिर्यग्मनुष्यायुर्जवर्जना नरायुरुदय नरायु सत्ता-

દેવાયુર્ધ્વ નરાયુરુદય દેવનરાયુ સત્તાત્રવાનતરાશ્ચત્ત્વારોઽપિપ્વ-
ષદ્ભવન્તિ ॥ ૧૮૧ ॥

ટિપ્પણ — તેઝવાઝવાયને મનુષ્યને જાત્રો નયી તેમાહે ત્રીન
ભગા છે । તિરિઉદય નિરિસત્તાતિરિત્રવતિરિઉદયતિરિ ૨ સત્તા ૨
તિરિઉદયતિરિતિરિસત્તા ૩ છે, કેવલહુગને નરાયુઉદયનરાયુ
સત્તા ૫ એક ભગો છે દેશવિરતિમત્તે ૧૨ ભગા છે મનુ-
ષ્યના ૮ તિપ્પણના ૬ ભગા છે વચમત્તે દેવાયુષ્ઠે સામાયિક
૧ છેદોપસ્થાપનીય પરિહાર વિશુદ્ધિમત્તે આઝરવાના ૬ ભગા
છે મનુષ્યાયુના દેવાયુષ્ઠ છે તેમાટે મનુષ્યાયુઉદય મનુષ્યાયુ-
સત્તા ૨ દેવાયુષ્ઠ મનુષ્યદેવાયુસત્તા ૨ મનુષ્યાયુઉદયનરક
મનુષ્યાયુસત્તા ૩ મનુષ્યાયુઉદય મનુષ્યમનુષ્યાયુસત્તા ૪ મનુષ્યાયુ-
ઉદય મનુષ્યમનુષ્યાયુસત્તા ૫ મનુષ્યાયુઉદય દેવમનુષ્યાયુસત્તા ૬
છ ભગા છે ॥ ૧૮૧ ॥

સુહમાહકસ્વાપદો, અણહારેચઽઅવધપશ્ચડયા ।

મીસેવસમેસોલસ, ચઽવસઅસત્રીપસુચ ॥૧૮૨॥

ટીકા—સુહમાહકસ્વાપદો इत्यादि ॥ મુક્તસપરાયે તથા
યપાર્યાતધારિત્રે દ્વૈભગૌનરાયુરુદય નરાયુ સત્તાપૌષ્પકસ્પ-
નરાયુરુદય નરાયુ સત્તાતથાપૂર્વવદ્દેવાયુ યતુપશમથ્રેણીઆરોહ-
તિતદાનરાયુરુદય દેવનરાયુ સત્તાપૌષ્પકસ્પનરાયુરુદય નરાયુ
સપરાયયપાર્યાતાનામવત શેષગતિનિક્ષદ્વાયુ નોપશમથ્રેણિમા-
રોહતિ અણહારેત્તિઅનાહારકર્માર્ગણાયા ચતુર્ગતિપ્રત્યયાશ્ચત્ત્વારો-
અવધાયૂરૂપાશ્ચત્ત્વારોભગાલમ્પતેયન વિગ્રહગતીપૃત્તેચત્ત્વારોભગાપૃ-
સ્વસ્વગતિસમવામવન્તિ, કેવલિસમુદ્ધાતેઽપિનરાયુરુદય નરાયુ

सत्तारूप एवमग सचप्रथमएतन्नातर्गतान्नाधिक तथा मिश्रे
 तथा उपशमसम्यग्दर्शनेषोडशभगा भवति, तनचतुर्गतिषुअष्टा-
 विंशतिभगा सेषुचद्वयमानायुस्पाद्वादश द्वीनारकीद्वीदेशेषु प्रत्य-
 यैचत्वारोमनुष्याषु सभवा चत्वारस्तिर्यंगाषु सभवा एवद्वादश-
 नभवति, तेषाश्चत्वारोअवद्याषुष द्वादशवज्राननरसभवाएवषोडश-
 प्राप्यते ॥ असस्मिमार्गणायाचतुर्दशभगास्तननवतिर्यंगाषु सभवा
 यत असस्मितिश्च चतुर्गतिषुगमनात् पचनराषु सभवास्तन-
 नरायुरुदयो नराषु सत्ता तथा तिर्यंगाषुर्वा नरायुरुदय निर्मग्न-
 नरायुष सत्तानरायुर्वा नरायुरुदय नरनराषु सत्ता नरायुरुदय
 तिर्यग्नरायु सत्ता अथवा नरायुरुदय नरनरायुष सत्ताएव पच-
 मनुष्याषु सभवाएवचतुर्दश असस्मिमनुष्याणानरकदेवेष्वगमनात्
 ॥ १८२ ॥

ट्यार्य —सूक्ष्मसपराये तथा यथारूपात्मन्ये २ भगा, नरायु-
 उदय नरायुसत्ता १ नरायुउदय देवनरायुसत्ता २, अनाहारकमा-
 र्गणाए च्यार भगा च्यारे गनिना अवधना पामीये मिश्रमन्ये
 तथा उपशममन्ये १६ भगा, इहा पिण नरा आऊखानो बध
 नयी तेमाटे बधना भगा १२ नयी असस्मिमार्गणामन्ये १४
 भगा छे तिहा तिर्यचना तो नव छे, मनुष्यना ५ छे मनु-
 ष्यअसस्मी मरी देवना नारकी भाय नही तेमाटे बध्यमान
 तथा बधी रद्धा पछीना च्यार नयी ॥ १८२ ॥

सासाणेछवीस, नाण तिगवेयगेअवहिदसे ।

वीसपुणसेसाण, अडवीसआउभगाण७ ॥१८३॥

* पाठांतरम्

(वीसतेउतिवेए, तिगोसअडवीससेसालु)

टीका—सासाणेळवीस इत्यादि ॥ सास्वादनेयद्विंशतिभगा , नरकायुर्वधरूपौभगौद्वौनमाप्येते, सास्वादनेनरकायुषं वधाभावात् । तथा ज्ञानत्रिके मतिश्रुतावधिलक्षणेवेदकेक्षयोपशमेसम्यक्त्वेअवधिदर्शनेक्षायिकसम्यक्त्वेवीसत्रिंशतिभगा , नरकगतौतिर्यगायुर्वधरूपा देवेषुतिर्यगायुर्वधरूप तिर्यक्षुनारक्तिर्यगायुर्वधरूपौमनुष्येषुनारक्तिर्यगायुर्वधरूपोद्वौद्वौएवभगाष्टकरहिनाविंशतिभगाभवति । तेजतिइति तेज पद्मशुक्लक्षणासुनिसुपुलेइयासु तिवेए वेदत्रिके तत्रप्रशस्तलेइयात्रये पुरुषवेद स्त्रीवेदलक्षणेवेदद्वयेपचनरकायु सभवान्भगान् वर्जयित्वाशेषातिर्यग्नरदेवसभवा त्रयोविंशतिभगाभवति । नपुसकरेदेदेवायु सभवभगपचकविनात्रयोविंशतिभगाभवति । शेषासुपचेन्द्रियत्रसकाययोगत्रयकपायचतुष्टय अज्ञानत्रिक अविरतिचक्षुरयशुदर्शनद्विकप्रशस्तलेइयात्रये अयमभन्यमिद्व्यात्वासंज्ञि आहारकलक्षणासुत्रयोविंशतिमार्गणासु आयु कर्मण अष्टाविंशतिभगा भवति । एतासामार्गणानाचतुर्गतिपुत्राप्यमाणत्वात् ॥ इत्युक्ताआयु कर्म भगका मार्गणासु ॥ १८३ ॥

व्यार्थ —सास्वादने छवीस भागा छे तिर्यच तथा मनुष्यना नरकायु वचना २ भग नयी ज्ञान २ क्षयोपशमसमक्तिन अपधिदर्शनमव्ये समक्ति गुणठाणावाला वीस भगा छे शेष मार्गणा जे रही निहा आऊखाना २८ भागा छे ए आयुभग मार्गणामे कहा ॥ १८३ ॥

गोएसगनरपणतस, योगभविसमणहाररहीएसु ।

चरन्वुरचरणसुका, हारगिछगकेवलेदुन्नि ॥१८४॥

टीका—गोएसगनरपणइत्यादि ॥ गोनकर्मण सप्तभगा नर-

गन्तव्येन्द्रियेयसक्तयेमनोवाक्तापलक्षणेयोगत्रयेभ्यमार्गणायासमण-
 सिसक्षिमार्गणायाआहारकरहिता भुक्तिः, अनाहारकमार्गणायासत-
 भगा तथाचक्षुरचक्षुर्दर्शनेशुक्लेश्यायाआहारकमार्गणायागोत्रस्य-
 पद्भगा उच्चैर्गोत्रउदय उच्चैर्गोत्रसत्तालक्षण सवअयोगिचरमस-
 मयेतस्याप्रासभवात् केवलज्ञानेकेवलदर्शनेगोत्रस्यद्वौभगौअथप्र-
 त्ययो ॥ १८४ ॥

नाणतिगओहिदसे, उवसमितिगदेवसासाणे ।

चउदुवेयगिमीसे, देसेसुहमिगसेसासुपणभगा १८५॥

टीका—नाणतिगओहिदसेइत्यादि । मत्पादिज्ञानत्रयेअव-
 धिदर्शनेउपशमसम्पत्त्वेउच्चैर्गोत्रवध उच्चैर्गोत्रोदय उच्चैर्नीचै सत्ता-
 लक्षण एक द्वौअवधजौ एवत्रयोभगाभवति देवगनौ सास्वादाने-
 नीचैर्गोत्रवधनीचैर्गोत्रउदयनीचैर्गोत्रसत्तालक्षणभगवर्जयित्वानीचैर्गो-
 त्रवधसभवौद्वौउच्चैर्गोत्रवधसभवौद्वौ एवचत्वारोभगा भवति, वेदके-
 मिभेदेशेउच्चैर्गोत्रवधसभवौद्वौभगौभवत, सूक्ष्मसपरायेएकएवउच्चै-
 र्वैत्र उच्चैरुदय उच्चनीचसत्तालक्षण प्राप्यते । शेषासुवेदनिककपाय-
 चतुष्टय अज्ञानत्रयकृष्णादिलेश्यापचकअभव्यमिध्यात्वअ(जय?)य-
 तलक्षणासुअष्टादशमार्गणासुवधप्रत्यया पचभगा भवतिइत्युक्ता-
 गोत्रकर्मण भगामार्गणासु, अथमोहनीयकर्मभगान्दर्शयन्नाह ॥
 तत्रप्रथममोहनीयस्यवधभगाद्वारिंशतिवधेषूतनपोडशकपाया भय-
 क्षुण्णुत्सामिध्यात्वएवएकोनविंशतौत्रयाणावेदानामव्येएकवेद हास्य-
 रनियुगलअथवाअरतिशोकयुगलएव प्रकृतिनयेक्षिसेद्वारिंशतिस्तत्र
 त्रयाणावेदानानयोभगा तेचान्यतरयुगलगुणिता षट्एवएकविंशति
 वधेमिध्यात्वरहितेचत्वारोभगा नपुसकवेदस्यावधात् अनतानुवधि-

व्यग्रहिते सप्तदशग्रहिते पुरुषवेदत्रयसमवौ द्वौ भगौ एव अप्रत्यारयान-
व्यग्रहिते न्योदशग्रवे द्वौ प्रत्यारयानग्रग्रहितनवविवचघे द्वौ नन भय-
जुगुप्सा अरतिशोकवर्जिते पचविग्रवे पुरुषवेदग्रहिते चतुर्विग्रवे सज्वल-
नक्रोधग्रहिते त्रिविघेन्ये सज्वलनमानग्रहिते द्विविग्रवे सज्वलनमाया-
ग्रहिते एकविग्रवे एकैकएग्रभग, एग्रएकत्रयभगाएकविंशति तेच-
नरकगतौ देवगर्नाद्वादशमिश्रगुणस्थानभगद्वयस्यमिनगणनात् चतु-
र्दशतिर्यग्गती चतुर्दशपोटशयामनुष्णगर्नासर्वे एकै द्विये विकर्ले द्विये स्था-
वरपचकेदश, मत्यादिज्ञाने सम्पत्त्वादिषु नव, मन पर्यवचारित्रादि-
मार्गणासु सप्त, सूक्ष्मसपराये एक केवलद्विकेययारूपातेन भवति ।
ग्रथामावातमनुष्यपचेंद्रियग्रसयोगादिपुर्वे, वेदग्रयेकथायग्रये विं-
शति, लोमे एकविंशति इत्यादिगुणस्थानक्रमनोक्षेय उदयचतु-
विंशतिकागुणस्थानशनके सविस्तारलिखितास्ता एव मार्गणासु विभज-
यन्नाह ॥ १८५ ॥

उग्रसामग्रखगोपुण, वीसचो वीससत्तरभगाय ।

वेयगिसोलसकेवल, दुगेअहरखायगेनत्थि ॥ १८६ ॥

टीका—उग्रसामग्रखगोपुण इत्यादि ॥ अग्रउपशमेक्षायिके-
सम्पद्दर्शने वीसति विंशतिश्चतुर्विंशतय सम्पक्त्वमोहनीय उदयग्रहि-
ता अविरतिसम्पत्त्वे चतस्रो देशविस्तौ च नस्य प्रमत्ते च तस्य अप्रम-
त्ते च नस्य अपूर्वकरणे च तस्य एव विंशति सप्तदशभगाद्विकैकोदय-
समया प्राप्यते । सप्तका उदये एव उपशमश्चायिक दर्शनलाभ इति
वेदके क्षुपोपशमे सम्पत्त्वे षोडशचतुर्विंशतय सम्पक्त्वमोहनीयो-
दययुक्ता तृपेगुणे च तस्य पचमे च तस्य प्रमत्ते च तस्य अप्रमत्ते च-
तस्य एव षोडशभवति । तन्मात्रेवलद्विकेययारूपाते मोहनीयोदया-

भावात् भगानभवति । यथाख्यातेउपशातापेक्षया अष्टाविंशति
चतुर्विंशतय एकविंशतिरूपासत्ताभवतिनक्षपकस्येतिस्वयमृक्षम् १८६

तथार्थ — हवे मोहनीकर्मना भागा कहे छे । उपशमसम-
कित तथा क्षायिकसमकिते वीस चोवीस सत्तर भागा छे २०।
२४।१७। तिहा समकिनगुणठाणेउदये १ चोवीसीसात उदय
२ चोवीसी आठमे उदये एक चोवीसी इम पाचमे गुणठाणे
पांचने उदये एक चोवीसी ने २ चोवीसी ७ ने उदये एक
चोवीसी ठ गुणठाणे च्यार उदये एक चोवीसी ५ उदये २
चोवीसी ६ उदये एक चोवीसी सातने पण च्यार चोवीसी
आठमे ४ चोवीसी इम चोवीसी थई ॥ क्षयोपशमसमकिते
सोल चोवीसी समकितमोहनीना उदयसहितनी छेवी केवलद्वग
यथाख्यातचारित्रते मोहनीनो भगो नयी ॥ १८६ ॥

सुहमेगसेसेसुअ, मग्गणठाणेसुगुणभवाभंगा ।

चउवीसगायभगा, पयसखाउदयपच्चईया ॥१८७॥

टीका—सुहमेगसेसेसुअइत्यादि॥ सूक्ष्मसपरायेएकलोभोदय-
रूपभगक सेसेसुइतिशेषेपुमार्गणास्थानेषु, गुणभवायस्यामार्गणाया-
यावत्य चतुर्विंशतय तस्यातावत्य चतुर्विंशतयोज्ञेया तथा
यस्यामार्गणायायावन्त्य चतुर्विंशतयस्ताश्चतुर्विंशतिगुणिताभगस-
स्याभगानासख्याभवति, भगसख्याचउदयस्थानसख्यागणितापद-
सख्याभवति । तन्नरकगतौमिध्यात्वेअष्टौअष्टकायत नारकस्य-
नपुसकपेदोदयातूनपुसकपेदग्रत्ययाअष्टौभगाभवति । तेननरकगतौ-
अष्टकापुवतत्रसप्तोदयेएक अष्टोदयेत्रय नवोदयेत्रय दशोदयेएक
एवअष्टौअष्टकास्तस्यभगाश्चतु षष्टि सास्वादनेसप्तोदये एक अष्टो-

नवोदये एकश्चत्वारो अष्टका तस्य भगाद्वात्रिंशत्, मिश्रे सप्तोदये-
 अष्टोदये द्वौ नवोदये एक एव चत्वारो अष्टकास्तस्य भगाद्वात्रिंशत्
 तस्यैव कृत्वे षडुदये एक सप्तोदये नय, अष्टोदये नय नवोदये-
 द्वौ अष्टौ अष्टका तस्य भगाश्चतुषष्टि सर्वसंख्या भगा एकशत-
 इत्यधिक भगाना एते च भगा उदयस्थानगुणिना पददशसंख्या-
 ते तत्र षडुदये अष्टभगा षड्गुणिता अष्टौ चत्वारिंशत् पददश-
 इत्येव अष्टौ चत्वारिंशत् भगा ते च सप्तगुणिता षड्निशदधिकनिश-
 ओदये अशीति भगा ते चाष्टगुणिता चत्वारिंशदधिकपदशत-
 इत्येव अष्टचत्वारिंशत् भगास्ते च नवगुणिताश्चतुशतद्वात्रिंशदधिक
 शना भवति । दशोदये अष्टौ भगा ते च दशगुणिता अशीति
 श भवति, एवञ्च सर्वसंख्यापचदशशतानि पञ्चत्रिंशदधिकानि-
 शन्ते भवति ॥ एव सर्वभोजनाकार्या ॥ १८७ ॥

टिप्पण्य — मूक्षमत्सपरायमन्ये लोभनो उदयनो एक भगो छे ।
 मार्गणा जे रही ते मार्गणाये गुणडाण प्रत्यपी चोवीसी
 वी जे मार्गणाये जेठली चोवीसी होये तेहने चोवीस
 करीये तेवारे भागानी संख्या आपे, अने जे भगा जे
 स्थानकना होये ते भागा ते स्थानक गुणा करीये तेवारे
 संख्या आपे एउठे दसने उदये चोवीसी ? तेहना भागा
 तेहने दस गुणा करीये तेवारे २४० पद संख्या छे इम
 । जोडी छेज्यो ॥ १८७ ॥

तिउदयचउवीस, दुगिसोलसपगिअठ्ठभंगाय ।
 इंसुछगसखा, भगागुणट्टाणसखसमा ॥ १८८ ॥
 इनिमोहोदयभगा,

टीका—वेयनिउदय इत्यादि ॥ यत्रमार्गणायावेदनिकम्पउ-
दयस्तत्रचतुर्विंशतिभगायत्रमार्गणायादुमिइनिनेद्विकोदय तत्रपो-
डशका भवति यत्रमार्गणायाएकमेदोदयस्तत्रअष्टकाभवति । तत्ररू-
पायचतुष्टयेचत्वारोभगास्तेद्वास्ययुगलेनचत्वारोऽरतिशोकेनचत्वार ।
एवअष्टैतेचपुरुषवेदेनएवस्त्रीवेदेनअष्टौ एव नपुंसकवेदेनअष्टौएव
चतुर्विंशतिर्भवति । कोहाइसु इत्यादि नोवादिषु क्रोधमानमाया-
लोमेप्रत्येकपदद्वभगा भवति यत्र क्रोधोदयेवेदत्रयान्यतस्वेदोदये
तत्रयेभगास्तेचयुगलद्वयान्यनरोदयेगुणिता पदएवक्रोधोदयेद्विप-
चाशत्पदका भवति । तस्यभगास्त्रिंशतद्वादशाधिकभवति । त-
स्यपदवृदाएकविंशतिशतद्वादशाधिकरुद्रिकोदये पचत्रयेद्वादशभगा-
स्तस्यपदवृदाश्चतुर्विंशति चतुर्वेएकोभगस्तत्पदमपि एकएवसर्वस-
रयाएकविंशति शतत्रिंशदधिकपदवृदानाभवति । एवमानादित्रयपि-
ज्ञेय । सर्वास्वपिमार्गणासु मोहोदयभगागुणस्थानभगसख्यासमास्तु-
रपामति ॥ भावनाचनरकगतौचतुर्विंशति अष्टकास्तेयाभगाद्विन-
वत्यधिक एकशत पदवृदाश्च पचदशशतपदत्रिंशदधिका भवति, नि-
र्यगुगतौमोहोदयचतुर्विंशतिकागुणस्थानकपचकस्यद्वात्रिंशत्तस्यभ-
गका सप्तशतानिअष्टपष्ट्यधिकानिपदवृदचतुर्विंशतिका २४४ द्विशत-
चतुश्चत्वारिंशदधिकतेचचतुर्विंशतिगुणिता पचसहस्राणिअष्टौशतानि-
पष्टपचाशदधिकानिपदवृदगणितभवति ॥ एवमनुष्यगतीपचंद्रियेनस-
कायेयोगत्रयेचक्षुरचक्षुर्दर्शनेशुक्लेश्यायाभयेसंज्ञिआहारकलक्षणासु-
मोहोदयचतुर्विंशतिकाद्विपचाशत्सप्तदशभगका ॥ सर्वभंगाद्वादशश-
तानिपचपष्टिअधिकानिपदवृदचतुर्विंशतिकात्रीणिशतानिद्विपचाश-
दधिकानिचतुर्विंशतिगुणिनचतुरशीनिशतान्यष्टचत्वारिंशत्तेचएको-
नविंशत्मिलिताश्चतुशीतिशतसप्तसप्तति पदवृदकाभवतिपुरुषादि-
वेदत्रयेद्विपचाशत्अष्टकाश्चत्वारोभगा एकैन्द्रियद्वौद्रियत्रीद्रियचतुर्वि-

द्रियपृथ्वीकायअपकायवनस्पनिकाय असशिमागणासुद्वादशाऽष्टका
पण्णवनिभगाअष्टशनानिपदवृदमाभवति। तेजोवायुकायलक्षणासुमा-
गणासुअष्टौअष्टकाण्णुनपुसकवेदपुवोदयात् कषायचतुष्टयेद्विपचागत्-
पट्का पट्पिंशतिरष्टविंशतिरेकोनविंशन्भगालभ्यते । मत्स्यादि-
जाननयेअवधिदर्शनेपट्पिंशत् चतुर्विगतिका सप्तदशभगाभवति ।
मन पर्यवज्ञानेसामायिकेच्छेदोपस्थापनीयेपिंशतिचतुर्विशनिका स-
प्तदशभगास्तत्रप्रमत्तेअष्टौ अप्रमत्तेअष्टौ अपूर्णचत्वार एवविंशति
चतुर्विशनिका नवमेदशमेसप्तदशभगाभवति ॥ अज्ञाननयेमि-
ध्यात्पसास्वादनमिश्रसभवा षोडशचतुर्विशनय परिहारविशद्वौ-
प्रमत्ताप्रमत्तभवा षोडशचतुर्विशतयोमिध्यात्वेसास्वादनेमिश्रेदेश-
विरतीअष्टौचतस्रश्चनस्र अणैस्त्वगुणस्थानसभवाश्चतुर्विशनय
अविरतिमार्गणायामिध्यात्वादिअविरतसम्पग्दर्शनगुणास्थानसभवा-
श्चतुर्विशनियचतुर्विशनय कृष्णादिछेदयानयेचत्वारिंशत्चतुर्विशतिका
तत्रमिध्यात्वेअष्टौसास्वादनेचत्वारोमिश्रेचत्वार अविरतेअष्टौदेशवि-
रतेअष्टौ प्रमत्तेअष्टौ एवचत्वारिंशन्, तेज पद्मलेइयाद्वयेचत्वारि-
शत्पूर्वोक्ताअप्रमत्तसभवाअष्टौअष्टचत्वारिंशत्चतुर्विशनय अ-
भयेचनस्र चतु० तत्रअनतानुग्रधिउदयरहितामिध्यात्पसभवाअ-
भयस्यनभवतितेनअष्टोदयाएकावनवोदयाद्वेदशोदयाएकाप्राप्यते ।
अनाहारकमार्गणायाविंशतिश्चतुर्विशनय तत्रमिध्यात्वेअष्टौसाम्बा-
दनेचनस्र अविरतेअणैएवभवति सर्वांमुमार्गणासुभगा पदवृद-
सख्या स्वत वरणानुसारेणउज्झा इत्युक्तामोहोदयभगामार्गणासु
॥ १८८ ॥ साप्रतनामकर्मव्यभगकानुदर्शयनाह ॥

ट्यार्य — वेद तीन जिहा उष होवे ते मार्गणाये चोवीस
भगा होवे, जिहा २ वेद उदय होवे तिहा सोल भगा होवे

जिहा एक वेद उदय होवे तिहा ८ भगा होवे, जिहा एक कषाय उदय होवे तिहा ७ भगा होवे, च्यार कषाय होवे तिहा २४ भगा होवे तथा नरकगति पाच थावरे असझी एटली मार्गणाये नपुसकवेद ? उदय छे तेमाटे भगाना अष्टक कहैवा, क्रोशकषाये वेद तीनना ३ भगा ते हास्यरतियी बली ३ भगा अरती शोकयी इम जाणना इम सर्वन सभाली लेवा ॥१८८॥

तेवीसपन्नवीसा, छवीसाअष्टवीसगुणतीसा ।

तीसेगतीसमेग, वधठाणाणिनामस्स ॥ १८९ ॥

टीका—तेवीसपन्नवीसा इत्यादि ॥ नाम्न अष्टौनवस्थानानि ॥ तद्यथा ॥ त्रयोविंशति पचविंशति षड्विंशति अष्टाविंशति एकोनविंशत् त्रिंशत् एकाविंशत् एकचैत्यष्टा, अमृनिघ-
गतिप्रायोग्यतया अनेकप्रकाराणिततस्तनेरोपदइयतेतनतिर्यग्गति-
प्रायोग्यवन्नत सामान्येनपचस्थानानि ॥ तद्यथा ॥ त्रयोविंशति
पचविंशति षड्विंशति एकोनविंशत्त्रिंशत् । तनाऽप्येकेन्द्रियप्रा-
योग्यवन्नत त्रीणिप्रवरयानानित्रयोविंशति पचविंशति षड्विं-
शति तत्रत्रयोविंशति तिरियतिर्यग्द्विकएकेन्द्रियजानि ओदा-
रिक्तैजसकर्मणानिहुडकसस्थानवर्णगधरसस्पर्शचतुष्टय अगुरुलघु-
उपघातनामस्थावरनाममूक्षमत्रादरयोरेकनर अपर्याप्तनामप्रत्येकसा-
धारणयोरेकतरद् अस्थिरअशुभदुर्भगाअनादेयअपश कीर्तिनामनि-
र्माणनामपतासात्रयोविंशतिप्रकृतीनासमुदायणकमवस्थानएतच्चाप-
र्याप्तप्रायोग्यवन्नत मिथ्यादष्टेरनसेयअत्रभगाश्चत्वार तथाहिवादर-
नाम्निघव्यमानेप्रत्येकेनसहएक तथावादरसाधारणेनसहएक सू-
क्ष्मप्रत्येकेनसहएक सूक्ष्मसाधारणेनसहएक सर्वसंख्ययाचतस्र

एषैत्रयोविंशति परावानोऽद्यासमहितापचर्विशति नवरप्रकृति-
नामनिर्यगृद्विकपूर्वेन्द्रियजानि औदारिकर्तृत्तसकर्मणानिदुडकस-
र्यानरणादिचतुष्टय अगुरुलपुनाम उपरातनाम पराजाननाम
उच्छ्वासनाम रथासरनाम पर्याप्तक वादरस्युक्षमपोरेकतरत् प्रत्येकसा-
धारणपोरेकतरत् स्थिरास्थिरपोरेकतरत् गुभागुभपोरेकतरत् यश कीर्ति-
रयश कीर्त्यपोरेकतरत् दुर्भगनामअनादेयनामनिर्माणनामइतिनासा-
पचर्विशतिप्रकृतीनासमुदाय एकरूपग्याननद्यपर्याप्तकेकेन्द्रियमा-
योग्यमनोमिथ्यादृष्टेरगन्त यजभगविंशति तत्रवादरपर्याप्त-
प्रत्येकेषुस्थिरास्थिरगुभागुभयश कीर्त्ययश कीर्तिर्पदैरष्टौभगास्त-
थावादरसाधारणन सूक्ष्मप्रत्येकन सूक्ष्मसाधारणन चत्वारश्चत्वा-
रोभगा यन अययश कीर्तिनाम्न यजभावातचत्वारएवभगा
पुर्वविंशति पराक्तत्रयोविंशति तत्रस्थानेरथासरनामएकेन्द्रिय-
जानिरितिप्रकृतिद्वयविनायमनामसवार्तसहननऔदारिकागोपागद्वी-
द्वियादिषुपुत्राजाति इनिचतुष्टयेक्षितेपचर्विशति साचर्दीन्द्रिया-
दिजानिचतुष्टयतरेणचत्वारोभगा एवतिर्यगानिप्रायोग्याचतु-
र्विशति तत्रवादरप्रत्येकप्रायोग्याष्टकभगरूपापचर्विशति देवनि-
चैगमनुष्या बवेकुर्वतिशेषाभगा षोडशतिर्यगनराएवमनानि देवाना
तत्रागमनान्तिर्यगप्रेन्द्रियप्रायोग्यपचर्विशतौतिर्यगद्विकनिष्कारयते
मनुष्याद्विकक्षिप्यतेइत्येषापचर्विशति मनुष्यापर्याप्तप्रायोग्यानिर्यग-
मनुष्यास्तेजोरायुकायवजायन्ति । इत्येवपचर्विशति त्रयेपचर्विश-
तिभगा वादरप्रत्येकपचर्विशतिमये आतपयुक्तापद्विशति यज्ञानि।
अथवा उद्योनपुक्तापद्विशति एकेन्द्रियप्रायोग्याग्निगनिकासिध्या-
दृष्टय तत्रतिषोडशभगा तथा घुत्रमधिनयक तसवादरपर्याप्तप्रत्ये-
करूपचतुष्टयपचैन्द्रियजानि परावानोऽद्यासनामवक्रियद्विक देव-
द्विकशुभविद्यायोगनि १ समचतुरस्रसस्थानस्थिरास्थिरयोरन्यतरत्

शुभाशुभयोरपत्तरतयश क्रीर्यपश क्रीर्योरन्यतरतुभगमुस्वरादेय-
त्रिक एव अष्टाविंशति देवगानिप्रायोग्यान्प्राष्टभगा म्भिराग्निर-
शुभाशुभयश अयश मन्यपाज्जट्टाभगामिव्यात्रगुणस्थानरुत
अपररक्षणपर्यत दिगानिशास्त्रनिर्देशोदेशविग्नियारा मनुष्याअ-
नंरक्षणपात्ररुति । तथा पुनरर परद्रियजानिस्तारतु ररपग-
घानउ ह्यासरेमिषद्विकनरुदिर अशुभविहायोगतिमेशान अ-
मिषपदरुदित्यष्टाविंशति । नरुगतिप्रायोग्यातिर्यगपरेद्रियसश्यम-
क्षित मनुष्यपरेद्रियाक्षित यत्रनि । विरुतेद्रियप्रायोग्यपर-
विशति।कुगगति पर्याप्तपरातनोत्प्राससुग्यरपदेपेअपर्याप्तनाम-
पहारे एकोनविंशतनिर्यगपरेद्रियामनुष्या यत्रति विरुत्प्रायोग्या-
मिव्यादृष्टयानरुद्वीद्रियादिपुप्रत्येकमष्टाभगा एगदृष्टविग्निलो-
हगगनिगपि । तिर्यगनिपरेद्रियप्रायोग्ययत्रन श्रीणिप्रस्था-
नाति । नद्यथा । पद्यविंशति एकोनविंशतिविंशतनपद्यविंशति
पद्येद्रियजानियुक्तानैरुभग एकोनविंशतपुनरियतिर्यगपद्येद्रिय-
जानि औदारिकद्विकर्तजमकार्मणेपण्णासस्थानानाएकतरतुपण्णा-
सहननानाएकतरतुसहननपर्णादिचतुष्टय अगुरुलक्षपदानपराघान
उत्प्रासनाममशस्ताप्रशस्त्रविहायोगत्योरेकतरतुसनामवादननामप-
र्याप्तनामप्रत्येकस्थिरास्तिपरयोरकतरतुशुभाशुभयोरेकतरतुशुभाशुभ-
योरेकतरतु सुस्वरदुस्वरयोरकतरतु आदेयानादेययोरेकतरतुपश
क्रीर्यपश क्रीर्योरेकतरतुनिमाणमिति एकोनविंश प्रकृतीनामेकच-
स्थानएतद्यमिव्यादृष्टिपयातनिर्यगपद्येद्रियप्रायोग्ययत्रन वेदित य-
यटिपुन सास्यादनेकवकोभयनितर्हिपचानासस्थानानापचानासह-
नाना अन्यतमत्सहानसम्यानमिनियुक्त य । अस्याचैकोनविं-
शत्यासामान्येनपइमि सस्थाने पदतेचसहननैरुणिनापइविंशत-
तेचविहायोगतिद्वयेगुणिनाद्वासतनि तेचस्थिरद्विकगुणिनाश्चत्वारि-

शच्छततेचशुभाशुभद्विकगुणिताद्विशती अष्टाशीत्यधिकाभवति तेच-
सुभगदुर्भगद्विकगुणिता पचशनीपन्सप्तनिर्भवन्ति तेचसुस्वरदु स्वर-
गुणिता पृकादशशतद्विपचाशत्भगा भवति तेचआदेयानादेया-
भ्यागुणिता त्रयोविंशतिगनानिचतुरधिकानि भवन्ति तेचपश
अयशोभ्यागुणिताभगा अष्टाधिकपदचत्वारिंशच्छतसख्यावेदितया
एषैवएकोनविंशदुद्भोतसहितानिंशद्भवति अत्रापिमिथ्यादृष्टान्सा-
स्वादनानधिकृत्यनयैवावगन् यो अत्रापिअष्टाधिकपदचत्वारिंशच्छ-
तसरयाभगानाभवति ॥ उक्तच ॥ गुणनासनोसेविपभगाअष्टा-
हीपाठ्यालसयापचेंदितिरियतिरिजोगापणवीसत्रवेभगिक्तो ॥ १ ॥
सर्वसरययाद्विनत्रतिगनानिसप्तदशाधिकानि सर्वस्यातिर्यग्गतौसर्वस-
रययाभगा त्रिनवनिगनानिअष्टाधिकानि॥ मनुष्यगतिप्रायोग्यपच-
विंशतिसत्कभगपृकपूर्वात्कतिर्यग्गतिप्रायोग्येकोनविंशतितिर्यग्द्विका-
पसारंनरद्विकक्षेपेअष्टाधिकपदचत्वारिंशच्छतसरयाभगा भवन्ति ॥
एतामिथ्यादृष्टि सास्वादनमिश्राविरतसम्पद्दृष्टिर्वाच्यताति । तत्रस-
म्पद्दृष्टिप्रत्ययाएकोनविंशत् जिननामसहितानिंशत् अत्रचस्थि-
रास्थिरशुभाशुभयश अयशोभ्याज्यौभगा अत्रजिननामत्रय स-
हननाद्यशुभानामत्रयक एवसर्वसरययामनुष्यगतिप्रायोग्यत्रवरया-
नेषुभगा पदचत्वारिंशच्छतानिसप्तदशाधिकानि । उक्तचपणवीसय-
मिड्को ॥ उयालसयाष्टोत्तगद्गुणनीसे, मणुतीसेअष्टउसवेद्याल-
सयाउससरस ॥ १ ॥ तथादेवगतिप्रायोग्य अष्टाविंशतिस्थानके-
अष्टाभगाप्रर्वउक्ता तैवाष्टविंशतौजिननामप्रक्षेपेदेवगतिप्रायोग्या
एकोनविंशतसम्पद्दृष्टि मनुष्य अविरतसम्पद्दर्शनत अपर्वकर-
णयान्त्रतातिअष्टौभगा देवगतिप्रायोग्याष्टाविंशतौआहारकद्विक-
क्षेपेविंशत् । अत्रसत्रप्रशम्नप्रकृतिववात् एरुएवभगकस्तथाआहा-
रकयुक्ताविंशत्जिननामयुक्ताएकविंशत्अत्रापिपृकएवभगक एषा-

यवक सम्यग्दृष्टि मनुष्योबधकोभजति ॥ तथाचोक्त ॥ अदृष्टए-
केकभगा अष्टारदेवजोग्गासु । तयानरकगतौअशुभाष्टाविंशतिमत्य-
यएक एवभगकमिथ्यादृष्टिरेवज्ञाति । नरकद्विकवस्तुमिथ्यात्वे-
एवएकतुनवरयानेयश कीर्तिलक्षणतच्चदेवगतिप्रायोग्यवधेयवच्छि-
न्नेअपूर्वरुणादीनाश्रयाणाअगतय ॥ समतिकस्मिन्त्रस्थानके-
कतिभगाकास्त्रिरूपणार्थगायामाह ॥ १८९ ॥

चउपणवीसासोलस, नवचाण्डिसयायवायाला ।

एयालुत्तछायाल, सयाइकिकवधविही ॥ १९० ॥

टीका—चउपणवीसादत्यादि ॥ तयोर्विंशत्यादिषुयथाक्रमव-
धप्रकारावेदितया तत्रतयोर्विंशतिवस्थानेषुचत्वारोभगास्तेचैकै-
न्द्रियप्रायोग्यामेववस्तोविज्ञेया नान्यत्रपचविंशतिस्थानेषचविंशति-
भगाअत्रैकैन्द्रियप्रायोग्यापचविंशतिवस्त विंशति अपर्याप्तकृद्वि-
नियतुरिन्द्रियतिर्यग्पचैन्द्रियमनुष्यप्रायोग्या बध्नतामेकैकइतिसर्वस-
ख्ययापचविंशति षट्विंशतिनवस्थानेषोदश तेचैकैन्द्रियप्रायोग्यामे-
ववध्नत अवसेया नान्यत्रअष्टाविंशतिवस्थानेभगानवनरदेवगति-
प्रायोग्याअष्टौनरकगतौप्रायोग्य एवएकोनविंशत्ववरयानेभगाअ-
ष्टचत्वारिंशदधिकानिद्विनवतिशतानितयाष्टौद्राद्रियाणाअष्टौनाद्रियाणा
अष्टौचतुरिन्द्रियाणापदचत्वारिंशच्छत अष्टाधिकतिर्यग्पचैन्द्रियप्रायोग्य
तथा षट्चत्वारिंशच्छत अष्टाधिकशन मनुष्यप्रायोग्याअष्टौदेवग-
तिप्रायोग्य तथा विंशद्ववरयानेएकचत्वारिंशदधिरू षट्चत्वारिं-
शच्छतभगानातत्रचतुर्विंशति विकलानापदचत्वारिंशच्छत अष्टा-
धिकतिर्यग्पचैन्द्रियप्रायोग्याअष्टौमनुष्यप्रायोग्या एकदेवगतिप्रायोग्या
तथाएकविंशत भवेदेवगतिप्रायोग्यएकएकविधवधेचएक सर्वसरय-

यासर्वत्रस्थानेषुभगा त्रयोदशसहस्राणिनवशतानिपचचत्वारिंशद-
धिकानिभवति, इन्पुक्तानामकर्मण बवभगा, साप्ततनामकर्मण
उदयभगसख्याप्रतिपादनार्थमाह ॥ १९० ॥

धीसिगवीसागचउवीसाय, एगाहीयाअइगतीसा ।
उदयठाणाणिभवे, नवअट्टयहुतिनामस्स ॥ १९१ ॥

टीका—उदयस्थानानिद्वादश, तत्रयात्रिंशतिरेकविंशति चतु-
विंशति पचविंशति षड्विंशति सप्तविंशति अष्टाविंशति ए-
कोनविंशतिविंशति तथा नवअष्टोचणानिचक्रेन्द्रियाग्रपेक्षयानाना-
प्रकाराणि, इतितानाश्रित्यसाप्ततमुपदर्श्यतेइतिनवप्रेन्द्रियाणामुदय-
स्थानानिपचनत्रयाएकविंशति चतुर्विंशति पचविंशति षड्विंश-
ति सप्तविंशति तत्रतजसकर्मणेअगुरुलघुस्थिरास्थिरेशुभाशुभेवर्ण-
रसगप्रस्पर्शनिर्माणमितिद्वादशबुधोदया प्रकृतय । तिर्यग्गतिनिर्यगा-
नुपूर्वास्थावनामएकैन्द्रियजातिनादरमूययोरेकतरत्पर्याप्तापर्याप्तयो-
रेकतरदुर्भग एनादेययश कीर्त्ययश कीर्त्योरेकतरदित्येतन्नवप्रकृ-
तिसहिताएकविंशति अत्रभगा पचनादरसूयमाभ्यापर्याप्ताऽपर्यामाम्या
अयश इतितेनसहचत्वार नादरपर्याप्तम्ययशसासहपचम सूक्ष्म-
पर्याप्ताम्यासहयश कीर्त्ते रुद्योनभवति । तेननदाश्रिताविकृत्पान-
भवति । एषाचैकविंशतिरेकेन्द्रियस्थापातरालगनैवर्त्तमानस्यवेदि-
तयातन शरीरस्थम्य औत्तरिश्शरीरहुडकसस्थानउपगानप्रत्येक-
साधारणयोरेकतरदिनिचरस्य प्रक्षिप्यते । नियगानुपूर्वाचापनीयते
तनश्चतुर्विंशतिर्भवति । अत्रचभगादश ॥ तत्रया ॥ वादरपर्याप्तस्य
प्रत्येकसाधारणयश कीर्त्ययश कीर्त्तिर्पदैश्चत्वार अपर्याप्तनादरस्यप्र-
त्येकसाधारणाम्याअयश कीर्त्यासहद्वौ । सूक्ष्मपर्याप्त अपर्याप्तप्रत्ये-

कसाधारणयोरयश कीर्त्यासहचत्वार इतिदर्शनादर वायुकायि-
कस्यवैक्रियदुर्वत औदारिकस्थानेवैक्रियवक्तव्यतश्चनस्यापिचतु-
विंशतिरुदयेप्राप्यते । केवलमिहबादरपर्याप्तप्रत्येकअयश कीर्तिप-
दैरेकएवमग तेजस्कायिकवायुकायिकयो साधारणयश कीर्त्युद-
योनमवनि तदाश्रितानाविकल्पानप्राप्यते । सर्वसरययाचतुर्विंश-

वयसा	२३	२५	२६	२८	२९	३०	३१	१
४० एकेन्द्रिय	४२०	१६						
१७ द्वीन्द्रिय		१			८	८		
१७ त्रीन्द्रिय		१			८	८		
१७ चतुरिन्द्रिय		१			८	८		
९२१७ निर्यकूपचेन्द्रिय		१			४६०	४६०		
					८	८		
४६१८ मनुष्यपचेन्द्रिय		१			४६०	८		१
					८			
१८ देवता				८	८	१	१	
१ नारक				१				
सर्व	४२५	१६			९९२४८	४८४१	१	१

त्युदये एकादशभगान्न शरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्य पञ्चाशतेक्षितेष्ववि-
 शानि अत्र भगा षट् तत्र यात्रादरप्रत्येकमात्राण्यश कीर्त्तिअयश
 कीर्त्तिपदैश्चत्वारः सूक्ष्मस्य प्रत्येकमात्राणाम्याअयश कीर्त्त्यासहस्रौ
 तथा बादरवायुकायिकस्यैव क्रियकुर्वन् शरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्य परा-
 धातेक्षितेष्वविंशतिर्भवति अत्र च प्राग्बदेवैकएव भग सर्वसख्ययाप-
 चविंशतीसप्तभगा प्राणापानपर्याप्त्यापर्याप्तस्य उच्छ्वासेक्षितेष्वविं-
 शानि अत्रापि भगा षट् तत्र यात्रादरस्योद्योतेन सहितस्य प्रत्येकमात्रा-
 ण्यश कीर्त्तिपदैश्चत्वारः आनपसहितस्य च प्रत्येकयश अयशो म्याद्वा-
 द्वादरवायुकायिकस्यैव क्रियकुर्वन् प्राणापानपर्याप्त्यापर्याप्तस्य उच्छ्वा-
 सेक्षितेष्वष्टौ प्रागुक्तापचविंशति षड्विंशतिर्भवति तत्रापि प्राग्बदेकएव भग
 तेजस्कायिकवायुकायिकयोरानपोद्योतयश कीर्त्तिना उदयाभावात् ।
 तदाश्रिताविकृतपानमाप्यते सर्वसख्यया षड्विंशतीत्युदशभगा ।
 तथा प्राणापानपर्याप्त्यापर्याप्तस्य उच्छ्वासे सहिताया षड्विंशती आन-
 पोद्योता पनरसहिताया षड्विंशती आनपसमवाख्य उद्योतसमवा,
 सप्तविंशत्युदये षट्सर्वसख्यया चेकेन्द्रियाणां भगा द्विचत्वारिंशन् ॥ ७-
 त्तच ॥ एगेन्द्रिय उदयेषु पचद्वारसततेरसपठक । कमसो भगा वा-
 याहाहो निसर्गे वि ॥ १ ॥ द्वीन्द्रियाणामुदयस्थानानि पदतयथाष्ट-
 कविंशति षड्विंशति अष्टाविंशति एकोनविंशत् त्रिंशत् एक-
 त्रिंशत् तत्र बुधोदयाद्वादशानि षड्विंशति द्विद्विद्विज्जाति असनामत्रादर-
 नामदुर्भगानादेयपर्याप्त्यापर्याप्तयोरेकनख्यश कीर्त्त्यश कीर्त्त्योरेक-
 तरदिनिनवप्रकृत्यासहस्रैकविंशति एषाचापातराद्यग्नौ वर्त्तमानस्य-
 द्वीन्द्रियस्यावाप्यते अत्र भगा ख्य, तत्र यात्रापर्याप्तक्रानामोदये वर्त्त-
 मानस्य अयश कीर्त्त्यासहस्रैक पयासनामोदये वर्त्तमानस्य यश
 कीर्त्त्ययश कीर्त्तिम्याद्वा विनिनस्यैव च शरीरस्यस्य औदारिकशरीर औ-
 दारिकागोपागद्वैकमस्थानमेवार्त्तसहनन उपवानप्रत्येक इति षट्

प्रकृतयः प्रक्षिप्यन्ते निर्यगाः पूर्वाचार्यानीयने जानापदविंशतिः अत्रा-
 पिभगास्त्रयः तेचप्राग्विदुष्या तन शरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्य अप्र-
 शस्तविहायोगतिपरागतयोः प्रक्षिप्तयोगविंशतिः अत्रयशः
 कीर्त्ययशः कीर्त्तिम्याद्भोगौ अपर्याप्तकृपशस्तविहायोगत्योरनोदया-
 भावात् । तन प्राणापानपर्याप्त्यापर्याप्तस्य उच्छ्वासोक्षिप्तेषु कोन-
 विंशतिः, अत्रापिनापेवद्भोगौ अयत्र शरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्य उच्छ्-
 वामे अनुदिते उद्योतनाग्निउदिते एकोनविंशतिः अत्रापि प्राग्विदुष्योभौ-
 सौषण्ये कोनविंशतिः त्रीन्द्रियम्यत्र तारोभगाः ततोभाषापर्याप्त्यापर्याप्त-
 स्य उच्छ्वाससहितायाभेकोनविंशतिः, सुम्बस्वरूपयोरेकतरस्मिन् प्र-
 क्षिप्ते विंशति भवति । अत्र सुम्बस्वरूपशः कीर्त्ययशः कीर्त्तिपदैश्व-
 र्यारोभगाः एव सर्वसंख्ययाद्भोगौ त्रिन्द्रियाणां विंशतिभगाः एव त्री-
 न्द्रियाणां विंशतिः त्रीन्द्रियजानि प्रक्षेप्या एव चतुरिन्द्रियाणाम-
 पि द्वाविंशतिभगाश्चतुरिन्द्रियजात्यायाच्या इति सर्वसंख्यया विकले-
 न्द्रियाणां पदपष्टिभगाः तदुक्तं तिगाते गजुचउच्छउविगलणउसष्टि-
 होइनिष्टमि प्राप्नोति र्यगपचेन्द्रियाणां उदयस्थानानि पदद्वयया एक-
 विंशतिः पद्विंशतिः अष्टाविंशतिः एकोनविंशतिः त्रिंशत् एकविं-
 शतिः, तनतिर्यगतिस्तिर्यगाः पूर्वाचार्यानीयने तननामरादनाम-
 पर्याप्तापर्याप्तयोरेकतरत् सुभगादुर्भगायोरेकतरत् अनादेयआदेययोरे-
 कतरद्वयशः कीर्त्ययशः कीर्त्योरेकतरदित्येनानामकनयोद्वाद्दश-
 ख्यामिर्बुवोदयामि सह एकविंशतिः एषाचापातरालगतोवर्त्तमान-
 स्यतिर्यगपचेन्द्रियस्योदितया, अत्रभगानत्र, पर्याप्तकनामोदये-
 वर्त्तमानस्य सुभगादुर्भगाम्या आदेयानादेयाम्यायशः कीर्त्तिः अयशः
 कीर्त्तिम्याचाष्टौभगाः अपर्याप्तकनामोदये वर्त्तमानस्य दुर्भगायप्रश-
 स्तप्रकृत्यासह एकपुत्र, अयेषु पुन सुभगादेययुगपत्तुर्भगानादेय-
 युगपत्तुदेति नदायशः अयशोम्याचत्वारोभगा एक अपर्याप्तस्य-

इत्येवपद्यमगाभवन्ति । तद्भाषनीयतः शरीरस्थस्य आनुपूर्वमप-
नीय औदारिक औदारिकागोपागवण्णा सस्यानानाणकनमतसस्यान-
पण्णासहनननामेकसहनन उपयानप्रत्येकमितिषदकमक्षिप्यते तनो-
जातिषदकप्रक्षिप्यतेतनोजानापद्विंशति अत्रभगानाद्वेशतेपुको-
ननवति अधिकेतत्रपयाप्तम्यपद्वि सस्याने पद्वेचपद्वि सह-
ननैर्गुणिता पद्विंशत्तेच सुभगदुर्भगाम्यादासप्तति आदेयाना-
देयाम्याद्यतुश्चत्वारिंशच्छततदेवयश अयशोग्याद्विशतेअष्टाशीत्य-
धिकेभवन, अपयाप्तकस्यद्वुटकमम्यानसेरार्तदुर्भगानादेयापश-
कीर्तिपदैरेक इतिअस्यामेतत्रद्विंशतोशरीरपयाप्त्यापयाप्तस्यपरा-
धानप्रशस्तप्रशस्तविहायोगतिमव्ये अ यनरगतोचक्षिप्तायाअष्टाविं-
शति तत्रयेप्राकरण्याप्तानाद्विशतं अष्टाशीत्यधिकेउत्तेतेअत्रवि-
हायोगत्योरन्यनरगत्याइतिद्विगुणितेअत्रभगानापचशतानिपदसप्तत्य-
धिकानिभवति । तत प्राणापानपर्याप्त्यापर्याप्तस्यवच्छत्रासेक्षि-
प्तेपुकोनविंशत् अत्रापिभगा प्राग्विपचशतानिपदसप्तत्यधि-
कानि अयत्राशरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्य उच्छत्रासेअनुदितेउद्योतना-
म्निउदितेपुकोनविंशद्भवतिअत्रापिभगा पचशतानिपदसप्तत्यधि-
कानिसर्वसरपयाभगानामेकोनविंशद्विपचाशदधिकानि एकादश-
शतानि । तनोभाषापर्याप्त्यापर्याप्तम्यमृत्स्वरदु स्वरयोर यनरास्मन्
प्रक्षिप्तेविंशद्भवति, अत्रयेप्रागुच्छत्रासेनपचशतानिपदसप्तत्यधि-
कानि उक्तानिता येनस्वरद्विकेनगुण्यतेतनोजातानिद्विपचाशदधिकानिपु-
कादशशतानि, अत्रप्राणापानपर्याप्त्यापर्याप्तस्यस्वरेअनुदिते उद्यो-
तनाम्निउदितेविंशद्भवति । अत्रापिभगानाप्राग्विपचशतानिपद-
सप्तत्यधिकानिसर्वसर यत्राविंशतिभगानांसप्तदशशतानिअष्टाविंशत्य-
धिकानि, तत स्वरसहितायाविंशतिउद्योतनाम्निप्रक्षिप्तेएकविंश-
द्भवति । अत्रयेप्राक्स्वरसहितायाविंशतिभगाद्विपचाशदधिकपुका-

दशशनसरायाउक्तास्तएवात्रापिदृष्ट्या सर्वसरययाप्राकृततिर्यक्-
 चन्द्रियाणाउदयभगाएकोनपचाशच्छनानिषडधिकानि, इदानीं वैक्रिय-
 निरश्वाउदयस्थानानि पचनद्यथापचविंशति सप्तविंशति अष्ट-
 विंशति एकोनविंशत् त्रिंशत्, तत्रवैक्रियागोपागसमचतुरस्रउप-
 घानप्रत्येकमितिपचप्रकृतय प्रागुक्तायातिर्यग्पचेंद्रिययोग्यायामेक-
 विंशनौप्रक्षिप्यते तिर्यगानुपूर्वोचापनीयतेतत्र पचविंशतिर्भवति ।
 अत्रसुभगदुर्भगाम्यामादेयानादेयाम्यायश अयशोभ्याचाष्टौभगा,
 तत्र शरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्यपरावातेप्रशस्तविहायोगनौचप्रक्षिप्ताया
 सप्तविंशति तत्रापिप्रागिवाष्टौभगा तत्र प्राणापानपर्याप्त्यापर्या-
 त्तस्यउच्छ्वासनाम्निप्रक्षिप्तेअष्टाविंशतिर्भवतिअत्रापिप्रागिवाष्टौभगा
 अथवा उच्छ्वासेअनुदितेउद्योतेउदितेप्रागिवाष्टौभगा इतिषोडश-
 तत्र भापापर्याप्त्यापर्याप्तस्वउच्छ्वाससहिताया अष्टाविंशनौसुस्वरे-
 क्षिप्तेएकोनविंशत् अत्रापिप्रागिवाष्टौभगा तस्याउच्छ्वाससहिताया
 अष्टाविंशनौस्वरेअनुदितेउद्योतनाम्निउदितेएकोनविंशत् सर्वसख्य-
 याएकोनविंशतिषोडशतत्र समुच्चयेस्वरसहितायाएकोनविंशतिउद्यो-
 तेक्षिप्तेविंशत् अत्रापिप्रागिवाष्टौभगा सर्वसरययात्रिक्रियतिरश्वापदप-
 चाशत्भगा सर्वेपातिर्यक्पचेंद्रियाणासर्वसख्यया एकोनपचाशच्छ-
 तानिद्विषष्टधिकानिभगानामवसेयानि, सामान्येनमनुष्याणामुदय-
 स्थानानिपचतद्यथाएकविंशति षड्विंशति अष्टाविंशति एकोन-
 त्रिंशत् त्रिंशत्, एतानिसर्वाण्यपियथाप्रार्तिर्यक्पचन्द्रियाणा उक्तानि-
 तथैवात्रापिउक्तानिनिवरतिर्यग्गतितिर्यगानुपूर्वोस्थाने मनुष्यगति-
 मनुष्यानुपूर्वोप्रेदितयेएकोनविंशत्त्रिंशच्चउद्योतगहितायक्तन्याप्रेति-
 याहारकसयतान्मुक्त्वाशेषमनुष्याणाउद्योतोदयाभावात्तत्र एकोन-
 विंशतिभगानापचशनानिषदसप्तत्यधिकानित्रिंशत्येकादशशनानिद्वि-
 पचाशदधिकान्येवावगतानिसर्वसख्ययाप्राकृतमनुष्याणाषड्विंश-

निशतानिद्विकाधिकानिभगानाभवन्ति, वैक्रियमनुष्याणामुदयस्था-
मानिपचनद्यथापचविंशति सप्तविंशति अष्टाविंशति एकोनविं-
शतिविंशत्, तनमनुष्यगनिपरेन्द्रियजानिवैक्रियमक्रियागोपागसमद्यतु-
रस्य उपधानयमनामपर्याप्तनामप्रत्येकनामसुभगदुर्भगयोरेकतरदादे-
यानादेययोरेकतरद्वयश कीर्त्ययश कीर्त्योरेकतर दितिप्रयोदशप्र-
कृतयोद्वादशसरयामिधुवोदयामि सहपचविंशति अत्रसुभगदुर्भ-
गानादेयानादेययश कीर्त्ययश कीर्तिर्पदरष्टोभगा देशविरनाना-
सयनानाद्यवैक्रियकुर्वतासर्वप्रशस्ताएवभगावेदितयास्तन उत्तर-
वैक्रियगरीमपर्याप्तयापर्याप्तस्यपरावातेप्रशस्तविहायोगर्ताचप्रक्षिताया
सप्तविंशति अत्रापितपुत्राष्टभगा तन प्राणापानपर्याप्तयापर्या-
प्तस्यउच्छ्वासेक्षितेअष्टाविंशति अत्रापिमागिवाष्टोभगा अपश्च
सयनानामुत्तरवैक्रियकुर्वताशरीरपर्याप्तयापर्याप्तानाउच्छ्वासेअनुदितै-
उद्योननाम्निउदितेऽष्टाविंशति अत्रएकएवभग सयतानादुर्भगा-
नादेयापश्च कीर्त्युदयाऽभावात्, सर्वसम्बन्धयाअष्टाविंशतौवैक्रियवता-
नैवभगा तनोभापापर्याप्तापर्याप्तस्यउच्छ्वासेसहितायाअष्टाविंश-
तौसुस्वरेक्षितेएकोनविंशद्भवन्ति । अत्रापिमागिवाष्टोभगा अपश्च
सयनानास्वरेअनुदितेउद्योननाम्निउदितेएकोनविंशत्भवति अत्रापि
मागिवैक्रियएवभग सर्वसरययवैक्रियएकोनविंशति भगानवसुस्व-
सहितायाएकोनविंशतिसयनानाउद्योननाम्निउदितेविंशद्भवति, अ-
त्रापिमागिवैक्रियएवभग सर्वसरययवैक्रियमनुष्याणाभगा पचविं-
शत्, आहारकसयनानाउदयस्थानानिचक्षारिभवन्ति । तद्यथा-
पचविंशति सप्तविंशति अष्टाविंशति एकोनविंशत्तत्रआहारक-
आहारकागोपागसमद्यतुरस्यसस्थानउपधानप्रत्येकमितिपचमहृन्मय
माशुक्तायामनुष्यगनिप्रायोग्यायाण्कविंशतौप्रक्षिप्यतेमनुष्यानुपूर्वी-
चापनीयते तनोजानापचविंशति केवलमिहपदानिसर्वाण्यपिप्रश-

स्ता येनमयनि, जाहारस्यनानादुर्भगाऽनादेयाऽयश कीर्त्युदया-
भावात् अत एकपञ्चासभग्नन शरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्यपञ्चाशते-
प्रशस्तविहायोगनौचप्रक्षिप्तापासप्तविंशति अत्राप्येकपञ्चभग तन
प्राणापानपर्याप्त्यापयाप्तस्योऽर्धशमेक्षितेअष्टविंशतिर्भवति अत्रा-
प्येकपञ्चभग अथवाशरीरपर्याप्त्यापर्याप्तस्यउच्छ्वासेअनुदितेउद्यो-
तनाम्निउदितेअष्टाविंशतिर्भवति । अत्राप्येकपञ्चभग सर्वसरयया-
अष्टाविंशतिर्द्वाभगा तनोभाषापयाप्त्यापर्याप्तस्यउच्छ्वाससहिताया
अष्टाविंशतिर्सुखरेक्षितेएकोनविंशत्भवति । अत्राप्येकपञ्चभग अथवा
प्राणापानपर्याप्तस्यसुखरेअनुदितेउद्योतनाम्निउदितेएकोनविंशत्अ-
त्राप्येकपञ्चभग सर्वसरययाएकोनविंशतिर्द्वाभगा तनोभाषापया-
प्त्यापर्याप्तस्यसुखरसहिताया एकोनविंशतिउद्योतेक्षितेविंशत्भवति ।
अत्राप्येकपञ्चभग सर्वसरययाआहारकशरीरिणासप्तभगा केवलि-
नामुदयस्थानानिदश, तद्ययाविंशति एकविंशति षड्विंशति सम-
विंशति अष्टाविंशति एकोनविंशत्त्रिंशत् एकत्रिंशत् नवअष्टौवानत्र-
मनुष्यगतिपथेन्द्रियजानिस्त्रसनामत्रादरनामपर्याप्तनामसुभगमादेययशौ
कीर्तिरित्यष्टौपुत्रोदयामि द्वादशसरयामि सप्तविंशति अत्रैकोभग
एपाचातीर्थकरकेवलिन समुद्वातावस्थायाकार्मणकाययोगेवर्त्तमा-
नस्यप्रेदितपानस्यैवविंशतिस्तीर्थकरनामसहिताएकविंशति अत्रैकभग
एपाचातीर्थकरकेवलिन समुद्वातगतस्यकार्मणकाययोगेवर्त्तमान-
स्यप्रेदितपानधानस्यामेवविंशति औदारिकशरीरपण्णासस्थानाना-
एकतमसस्थानऔदारिकागोपागपञ्चनृपभनाराचसहननउपवात
प्रत्येकमितिषट्प्रकृतय प्रक्षिप्यतेतत षड्विंशतिर्भवति इतिपु-
षाचतीर्थकरकेवलिन औदारिकमिथकाययोगेवर्त्तमानस्यप्रेदिन-
व्याअनृपइमि सस्थाने षड्भगा भवति, परसामान्यमनुष्येषुगृ-
हीतत्वात् अननृहीताइत्येकपञ्चगृहीत एषेवषड्विंशतिस्तीर्थकर-

सहितासप्तविंशतिर्भवति एषातिथ्यैककेवलिन औत्तारिकमिश्रकाय-
योगे वर्तमानस्यावसेया ॥ अत्रसंस्थानसमचतुर्दशमेवावसेय । तत
एकपञ्चाशद्विंशति पराजानोच्छ्रामप्रशस्ताऽप्रशस्तावि-
हायोगस्य तद्विहायोगनिसुस्वरदु स्वगन्धनस्वरसहिताविंशति एषा-
धर्तीयैककेवलिन औत्तारिक काययोगे वर्तमानस्यावसेया अ-
ष्टमगाश्चतुर्विंशति जीवमेतानमभवति । तयापिनपृथगगृहीता-
मनुष्योदयेगृहीतत्वात् एषेर्विंशतुतीर्थकनाममहिताएकविंशत्भ-
वति साचसयोगिकेवलिनस्तीर्थकस्योदाधिकयोगे वर्तमानस्यावसेया,
एषेर्वैकविंशत्वायोगेनिरुद्धेविंशद्भवति उच्छ्रामेऽपिचनिरुद्धेपक्षो-
नविंशन्मतीर्थकस्य केवलिन प्रागुक्तानि विंशत्वायोगेनिरुद्धेसंये-
कोनविंशत्भवति । अत्रापिमर्यानविहायोगयाद्वादशभगाभ-
वति, तथानगण्यते कमप्रकृत्यानेनगृहीतत्वात् । तथाउच्छ्राम-
निरुद्धेअष्टाविंशति अत्रापिभगा पूर्ववत् । तयामनुष्यगतिपचे-
न्द्रियजानिस्त्रसरादरप्राप्तसुभगमादेययश कीर्तिस्तीर्थकरमिति नचो-
दय एषधर्तीयैककेतोऽयोगिकेवलिन अष्टमसमपेव वर्तमानस्यप्राप्यने-
सएवतीर्थकरनामरहित अष्टादश इहकेवलिन उदयस्थानमये-
विंशत्येकविंशतिसप्तविंशत्येकोनविंशत्विंशत् एकविंशत्त्रयस्त्रयपे-
उदयस्थानेषुप्रत्येक एकैकोविशेषभग इत्यष्टौभगा तत्रविंशत्यष्ट-
कयोर्भगातीर्थकरद्वौशेषेषुषट्सदयस्थानेषुतीर्थकृत षड्भगा ।
सर्वसरययामनुष्याणा उदयस्थानेषुषड्विंशतिशतानिद्विपचाशद-
धिकानिदेवाना उदयस्थानानिषट्त्रयाणस्त्रिंशति षड्विंशति
सप्तविंशति अष्टाविंशति एकोनविंशत्त्रिंशत् तत्रदेवगनिदेवानु-
पूर्वोपचेन्द्रियजानिस्त्रसरादरपर्याप्तसुभगदुर्भगयोरेकतर दादेयाऽना-
देययोरेकतद्वयश अयशत्तोरेकतर दितिनवप्रकृत्योद्वादशसंयामि
द्वौदयामि सहस्रकविंशति अत्रसुभगदुर्भगादेयानादेययश अयश-

दयरूप पूर्वार्चिर्गृहीत तत प्राणापानपर्याप्तस्य उच्छ्वासेक्षिमे-
अष्टविंशतिस्तत भाषापयाप्यापर्याप्तस्य ह् स्वरेक्षिते ण्कोनविंशम् ।
अत्रापि एकएव भग सर्वसरययानैरयिकाणापचभगा । सक्ते-
दयस्थानभगा पुन सप्तसप्ततिशतानि ण्कनवत्यधिरानि । सप्त-
तिकस्मिन् उदयस्थाने कतिभगा प्राप्यते इति चिन्तायानिष्कर्षणार्थ-
माह ॥ १९१ ॥

एगवयालिकारस, तित्तीसाऽसयाणितित्तीसा ।
वारससत्तरससयाणि, हिगाणि विपचसीद्वहि ॥ १९० ॥
अउणत्तासिकारस, सयाणि हियसत्तरपचसट्टीहि ।
एकेकगचनीसा, ङ्ठुदयते सुउदयविही ॥ १९३ ॥

टीका—एगवयालिकारस इत्यादि ॥ पिंशयादि अण्यतेषु-
द्वांशसु उदयस्थानेषु यथासरयएकादिसख्या उत्पद्यमानस्य उदयप्रकाश,
उदयभगा इत्यर्थं तत्र विंशतोऽण्को भग सचातीर्थक्येन लित एव-
विंशतौ द्वाचत्वारिंशन् तत्र एकेन्द्रियानधिकृत्य पच, विकलेन्द्रियानधि-
कृत्य नत्र, पचेन्द्रियनिरश्चोऽधिकृत्य नत्र, मनुष्यानाधिकृत्य नत्र, तीर्थ-
कर्मधिकृत्यैक सुरानधिकृत्याष्टौ, नैरयिकानधिकृत्य ण्क इति द्वा-
चत्वारिंशन् पचत्तुविंशनावेकादशते च ण्केन्द्रियानधिकृत्य प्राप्यते, पच-
पिंशतो न पचिंशन् भगा, तत्रैकेन्द्रियानधिकृत्य सप्त वैक्रियनिरश्चाष्टौ,
वैक्रियमनुष्यानाधिकृत्याष्टौ, आहारकसयनानाश्रित्य ण्क, देशान-
धिकृत्याष्टौ, नैरयिकानधिकृत्यैक इति त्रयस्त्रिंशन्, पचविंशतौ पच-
तानि । तत्र एकेन्द्रियानाश्रित्य त्रयोदश विकटानान् त्रयादृन्तिर-
द्देशते एतेन नवत्यधिके, प्राञ्जमनुष्याणां द्वे शते ण्को नवत्यधिके
इति पञ्चाशानि, सप्तविंशतोऽत्रयस्त्रिंशन् तत्रैकेन्द्रियाणां पचैक्रिय-

तिरश्चाअष्टौ वैक्रियमनुष्याणाअष्टौ आहारकमुनीनामेक केवलिना-
मेक देवानाअष्टौ नैरयिकाणाएक इतिरयस्तिशब् । अष्टाविंश-
तौद्वयधिकानिद्वादशशतानि, तत्रविष्ण्वेन्द्रियानधिष्ठाय पटप्राकृतानि-
रश्चापचशतानि षट्सप्तत्यधिकानि, वैक्रियतिरश्चापोडश, प्राकृत-
मनुष्याणापचशतानि षट्सप्तत्यधिकानि, वैक्रियमनुष्याणानत्र,
आहारकसपनानाद्वौदेवानधिष्ठित्य षोडश, नारकानधिष्ठित्यएक इति-
एकोनविंशतिपचाशीत्यधिकानि सप्तदशशतानि । तत्रविकलाना-
द्वादश, प्राकृतनिर्गुणचेन्द्रियाणाद्विपचाशदधिकानिएकादशशतानि,
वैक्रियतिर्गुणचेन्द्रियाणापोडश, प्राकृतमनुष्याणापचशतानि षट्-
सप्तत्यधिकानि, वैक्रियमनुष्याणानत्रआहारकमुनीनाद्वौतीर्थकरणा
एक देवानापोडश नैरयिकाणाएक इतिविंशतिएकोनविंशच्छता-
निसप्तदशाधिकानि, तत्रविकलानाअष्टादश, प्राकृततिरश्चासप्त-
दशशतानि अष्टाविंशत्यधिकानि । वैक्रियतिरश्चाअष्टौ, प्राकृतम-
नुष्याणा एकादशशतानिद्विपचाशदधिकानि, वैक्रियमनुष्याणा,
एक, आहारकाणाएक, केवलिनाएकौदेवानाअष्टौ इतिएक-
विंशतिएकादशशतानि पचषष्ठ्यधिकानि, तत्रविकलानाद्वादश,
प्राकृततिरश्चाद्विपचाशदधिकानिएकादशशतानि, तीर्थकरमधिक-
त्येक, एकोनत्रोदये, एक अष्टोदये, मर्गेदयस्थानेषुभगसरयासप्त-
तिशतानि एकनवत्यधिकानिइत्युक्तानिनामकर्मण उदयस्थानानि॥
॥ अयमार्गणसुखवसख्यानायनायगामाह ॥ १९३ ॥

इगविगलथावरेसु, अजिणनेउवाअन्नाणतिरीएसु ।
मिच्छिअसन्निअभवे, अजिणाहारासजिणअजये ॥ १९४

टीका—इगविगल इत्यादि ॥ एकेन्द्रिय विकलेन्द्रिय पृथि-
व्यादिरुपावरपचकलक्षणासु नवमार्गणासु अजिणतिजिननामयुक्ता-

प्रायोग्योदय	२०	२१	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	९	८	
एकैद्वि		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
बेदो		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
तेदो		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
चलदो		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
प्रा ति		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
वैति		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
प्रा मनु		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
वै मनु		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
अहो		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
केवली		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
देवता		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
नारकी		५	११	७	१३	६	५७६	०	७	३३			३२
सर्व सरूपा	१	४२	११	३३	६००	३३	१२०२	१७८५	२९६५		१	१	१७५९१

येव प्रभगा वैक्रियोपलक्षिता इत्यनेन देवनाटकप्रायोग्याये भगास्तेन-
प्राप्यते अन मनुष्यप्रायोग्याजिननामयुक्ता नव, देवप्रायोग्याअ-
ष्टादश, नैरयिकप्रायोग्यएक एव अष्टाविंशतिर्नभवति शेषा
१३९१७ प्राप्यते, तथा अज्ञानत्रयतिर्यग्गतिमिथ्यात्वअसर्जिमा-
र्गणासु अभयलक्षणमार्गणासु जिननामाहारकरहिता इत्यनेन-
मनुष्यप्रायोग्यानन्देवप्रायोग्याएकोनविंशन् प्रत्ययाअष्टौविंशत्प्र-
त्ययएक एकोविंशन्प्रत्यययोग्यएक एवएकोनविंशतिर्नज्जा शेषा
१३९२६ भगाभवति । अजये इत्यादि अनिरतमार्गणायासजिना-
जिननामयुक्ता १३९३४ भगाभवति शेषादशनभवति ॥१९४॥

ट्यार्थ — हवे नामकर्मना भागा कहे छे । एकेन्द्रिमार्गणाये
विकल ३ मार्गणाये जिननामना तथा वैक्रियना भागा नयी
यीजा सर्व छे ॥ १३९२७ भागा छे ३ अज्ञानमार्गणाये
तिर्यग्गति मिथ्यात्वे १ असर्जा १ अभये जिननाम आहा-
रकना भागा नयी १३९२६ भागा छे ॥ १९४ ॥

अविगल (इगतिरि) विउवित्तिरिया, समुच्छासम्म-
नाणुवहिदसे ।

चरणतिदेसेसुरजा, अहक्खायदुकेवंलेणवा ॥१९५॥

टीका—अविगलविउवित्तिरियाइत्यादि ॥ विकलप्रत्यया-
एकपद्याशतउपलक्षणत एकेन्द्रियप्रायोग्याश्चत्वारिंशत् नैरयिकएक
तिर्यग्प्रायोग्याद्विनवविंशत्सप्तदशाधिकान्भगान् वर्जयित्वाशेषाम-
नुष्यप्रायोग्यादेवप्रायोग्या षट्चत्वारिंशच्छतपचविंशदधिकभगाना-
पदसमुच्छतिसम्यग्दर्शनरूपे गुणस्थानेयेवत्तिष्ठन्तितेसम्यग्स्त्वविके-
ज्ञानविकेअवधिदर्शनेप्राप्यते । चारित्र्येदेशविरतौदेवप्रायोग्या-
स्तन्देशविरतौअष्टाविंशतिप्रत्ययाअष्टौएकोनविंशत्प्रत्ययाअष्टौएव-

षोडशभगाभवति । परिहृतपिण्डोऽष्टविंशतिष्वेवैष्टौपुकोनविं-
शद्वेष्टौ, विंशद्वेष्टौ एक, एकविंशद्वेष्टौ एक, एवं अष्टादशसामा-
यिकठेनोपस्थापनीयेतेष्वपराक्ता अष्टादश, - एकविधवसभव एक
एवैकोनविंशति भगाप्राप्यते । यथारयानचारित्रेकेवलद्विके-
नामकर्मवशाऽभावतत्तन्नामययभगाभवति ॥ १९५ ॥

द्वयार्थः—विकलप्रत्ययीभगा वैत्रियना भगा तिर्यचना भगा
शालीये समकितना उग्र्या भगा ३५ पामीये, समकित ३ ज्ञान
३ अत्रधिदर्शने विषे पामीये, चारित्र तीन देशविरतीने विषे
देवनाप्रायोग्य १९ पामीये । यथारयानचारित्रे केवल २ ने विषे
नयी नामकर्मना ययना अभाषयी ॥ १९५ ॥

देवेपरित्तवायर, तिरिअनरासेसयासुठाणभवा ।
भगामगगणठाणे, नामवधस्सणेयवा ॥ १९६ ॥

टीका—देवेपरित्तवायरइत्यादि ॥ देवगनौगादरप्रत्येक एकै-
न्द्रियप्रायोग्याश्चतुर्विंशतिद्विनःतिशतषोडशतियग्रप्रत्यया पञ्चत्वा-
रिंशत्सप्तदशाधिकभगा प्राप्यतेययोदशसहस्राष्टशतपदपथाशत्
प्राप्यते । शेषासुमार्गणासुठाणभगा गुणस्थानभगाइत्यनेनगुणरथा-
नानियस्यामार्गणायायावतिनस्यामार्गणाया तान्तपूरभगाप्राप्याः॥
नरकगनाएकैन्द्रियप्रायोग्याश्चत्वारिंशत्पिकलप्रायोग्या एकपथाशत्
नियमनुयापर्याप्तप्रायोग्यौपचविंशतिनसमर्गोद्रीदेवप्रायोग्याअष्टा-
दश, नैरयिकएक एकविधवसभव एक इति एकशतप्रयोदश-
भगान्पुर्जयित्वाशेषा १३८३२ भगानभवति, अनुप्यगतिपथंद्विय-
जानिप्रसकाययोगत्रयेद्वयकपायचतुष्टयचक्षुर्दशनशृङ्गलेइयाभग्य-
सजि, आहारकलक्षणासुसर्पेनामययभगा प्राप्यतेकृष्णादिछेइयात्रये-

एकवि ऽवधसभवौ द्वौ भगौ न भवत तेज पद्मलेइयाया एकवि ऽवधस-
भवो भग एक न प्राप्यते शेषा प्राप्यते ॥ १९६ ॥

• ટ્વાર્ય —દેવગતિને વિષે પ્રત્યેક બાદરણકેદ્રિય પ્રાયોગ્ય-
ભગા તથા તિર્યચ પ્રાયોગ્ય મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૧૩૮૫૪ માગા
પામીયે । શેષ માર્ગનાયે ગુણઠાણે જિણે ભગા હોવે જિણે માર્ગ-
નાયે જેટલા ગુણઠાણા હોવે તેટલા માગા જાણવા ॥૧૯૬॥

अणहारेनिरयभवा, आहारगतणुभवाय नो भगा ।

मणनाणे सामईया, भगा अहनाम उदयस्स ॥ १९७ ॥

टीका—अणाहारेनिरयभवा इत्यादि ॥ अनाहारकमार्गणाया-
नरकभय एक आहारकअवधसभवौ द्वौ एकविधअवधसभव एकइति-
भगद्यतुष्टयवर्जयित्वा शेषा १३९४१ भगा प्राप्यते ॥ नारक-
प्रायोग्या आहारकद्विकप्रायोग्या भगान भवति, मन पर्यवज्ञाने सामा-
यिकचारित्रसभना एको न निशिति भगा इत्युक्ता मार्गणासु नामअवधभगा
अथनामकर्मण उदयभगामार्गणासु ॥ १९७ ॥

ટ્વાર્ય —અનાહારકમાર્ગણાં નારકી પ્રાયોગ્ય અહારકશ-
રીર પ્રાયોગ્ય ભગા નથી, ધીજા ૧૩૯૪૧ ભગા છે । મન પર્યા-
વજ્ઞાનમત્તે સામાયિકચારિત્રમત્તે જે માગા છે । હવે નામક-
ર્મના ઉદયના ભગા કહે છે ॥ ૧૯૭ ॥

गुणठाणगउदयाओ, उदयसामित्तओयनेयवा ।

गोएविसग्गणाए, भगा गुणठाणपच्चईया ७ ॥ १९८ ॥

* पाठान्तरम्

कम्मसवेहगथाओ, भगा गुणठाणमग्गणेनेया ।

टीका—गुणद्वान्गुणउदयाजोदयादि ॥ गुणस्थानकेषु उदया-
इति उदयस्थानानि तथा उदयस्वामित्वेयाप्रकृति यस्यामार्गगाया-
उदये प्राप्यते तन्प्रकृतिसंभवाभगा तस्यामार्गगायाजान यास्ते-
घअस्मत्कृतकर्ममोघग्रथत गुणस्थानकेषु मार्गगास्थानकेषु ज्ञेया
तत्रोक्तत्वात् इह नोक्ता तथापि विचारसारयत्रकनोनेया अस्य-
यत्र स्वोपज्ञमेवास्ति । विचारसारग्रन्थाया तथा मदावप्रोवशि-य-
जनोपकारायट्टार्य तथा यत्र सर्वद्वारसूचक तच्चावृत्तिरितिसवा-
भ्यास स्वोपज्ञपुवजानयइति ॥ १९८ ॥

ट्टार्य — गुणद्वान्गुण उदययी तथा स्वामित्वयी उदयना
५ भागा मार्गगाये जाणवा । गोत्रकर्मना ७ भागा छे, तेपण
मार्गगाण गुणद्वान्गुणी रीते जाणवा ए भगमव ए वणीकृत स-
वेव प्रकृतयी जाणज्यो ॥ १९८ ॥

वारसपणसद्विनाग, भगामोहस्सतहयपयनद्धा ।
चुलसीसयसनुत्तरि, भेयापरिणासभेएण ॥ १९९ ॥

टीका—वारसपणगद्वियाइत्यादि ॥

ट्टार्य — वारसे पासठ मोहनीना भागा छे ५२ घोवीसी
तेने घोवीसगुणा करता थया १२४८ तेमत्ये सत्तर भागा
मेळीये तेनारे वारसेने पासठ थाय । तिमज पदवर्ण घोरासीसो
सत्पोत्तहरि थाये, दसने उदये घोवीसी १ भागा २४ तेहने
दसगुणा करता २४० पदवर्ण थाये । नरने उदये घोवीसी ६
तेहना भागा १४४ तेहने नगुणा करता १२९६ पदवर्ण
थाये ए रीते सर्वत्र छेज्यो ए भागा एट्टला जे ऊट्टा ते स्पामाट्टे

જે પરિણામને મેદે જે પરિણામનો નત્તમયોગવત્ તોપિણ તર
તમવચ તોપણ તરતમતા થાયે ॥ ૧૯૯ ॥

તેરસહસ્સાનવસય, પળયાત્તાનામવધભગાય ।

સત્તસહસ્સાસગસય, ઇગનવર્ડઉદયભગાય ॥૨૦૦॥

ટીકા—તેરસહસ્માનવસયદ્વ્યાદિ ગાયાદ્વયસુગમપ્રતિભગાધિ-
કારચારપાયાચારપાતત્ત્વાન્ રૂઢનચારપાનમ્ ॥ અયગ્રથોપ-
સહારાયં અન્યજીજ્ઞાનાયચાર્યાગમપ્રતીનિબદ્ધુગાનાર્યંચાહ ॥૨૦૦॥

ટિપ્પણ —નામકર્મની તેરહજાર નવમે પીરાતાલીસ નામક-
ર્મનાવધના ભગા યાય છે ૨૩ ને વધે ૪ ભગા ૨૫ વધે ૨૫
ભગા ૨૬ ને વધે સોલ ભગા ૨૮ ને વધે નવ ભગા ૨૯ ને
વધે ગાળસો અઢતીસ ભગા છે ૩૦ વધે ૪૬ સો ટકનાલીસ
ભાગા છે ૩૧ વગે એક ભગો છે, એકને વધે એક ભગો છે,
તે મિલ્યા તેરહજાર નવસોપેતાલીસ ભગા છે, રૂઢના નામકર્મના
ઉદયના ભગા ૨૦॥૨૦ ને ઉદયે એક ભગો છે, ૨૧ ને ઉદયે
૪૨ ભગા છે, ૨૪ ને ઉદયે ઇગ્યાર ભાગા છે, ૨૫ ને ઉદયે
તેત્રીસ ભગા છે, છવીસને ઉદયે ૬૦૦ ભાગા છે, ૨૭ ને ઉદયે
૩૩ ભાગા છે, ૨૮ ને ઉદયે ૧૨૦૨ ભાગા છે ૨૯ ને ઉદયે
૧૮૮૫ ભાગા છે, ૩૦ ને ઉદયે ૨૯૧૭ ભાગા છે, ૩૧ ને
ઉદયે ૧૧૬૫ ભાગા છે, નવમે ઉદયે ૧ ભાગો છે આઠને
ઉદયે ૧ ભાગો છે, સર્વ મિલ્યા સાતહજાર સાતસોનેઠ ભાગા
ઉદયના છે ॥ ૨૦૦ ॥ ,

एवमुअउदहीओ, नेयवसवत्युविज्ञाण ।

जनाऊणसुविहिआ, सच्चधम्मपयासति ॥२०१॥

टीका—एवमुअउदहीओइत्यादि ॥ एवमुनाप्रकारेणयथा-
गमरीत्याकेवलजिज्ञानावगोचवेदितसर्वतत्त्वानावचनप्रमाणेन श्रुत आ-
चारागादिगणिपिट्फलोक्तालोकनातसर्वभावयथार्थोपदेशकपरमतत्त्व-
भार्गदर्शनप्रदीपसूत्रत्रिभुक्तिमाध्यचूर्णिटीकापरपराऽनुभवागमोद्योग्य
नपनिक्षेपभगगमागाउदधिरिवउदधि श्रुतमेवोदधि तस्मात्श्रुतो-
दधित अनोपमाअवाचनेकानययायजानजलसचयसपूर्णद्रव्यास्ति-
कपयास्तिकोभयतः अनेनोत्तमार्गप्रादमार्गप्रवृत्तक्रियाज्ञानव्याप्त-
सद्वीप स्याद्वादानतगुणपर्यायद्रव्याउयोगचरणकरणाद्युयोगगणितानु-
योगप्रमकथानुयोगमहाकलश अनेकमत्पादिज्ञानश्रुतज्ञाननयगम-
परिपाटीसापेक्षनदीसमूहविशुद्धमानसालिलं च अनेकालापकगायो-
क्तिभुक्तिहेतुर्ज्जिमसहस्ररम्य अमिनवानवविशुद्धा यवसायोत्क-
र्षवृहत्कठोर् जीवार्जीवादिनवपदार्थगुणस्थानवस्तुनोमस्वरूपा-
भासनाऽसरयेयजानाध्यवसायरूपविविधरत्नराशिस्थानमृत श्रुतस-
मुद्रस्तस्मान्ज्ञात यसर्ववस्तुधर्मवर्माकाशपुद्गलजीवात्मिकायादिकन-
म्यविज्ञानविशिष्टनिर्मलकुनयनयाभासादिदोषरहितज्ञानज्ञात यद्वति-
सत्र, यत्स्वरूपनित्यानित्येकानेकान्तिनाम्निभेदाऽभेदयत्तत्परूप-
कारणकार्यकर्त्रादिकारकसाधनसाध्यसाधकवाचकादिक ज्ञात्वासुवि-
हिता शुद्धकार्यसाधनोद्यतासन्धर्मगुद्वात्मस्वभावसर्वजीवसत्तास्थि-
तसम्पद्दृष्टिदेशविरतप्राणिगणजद्वागृहीतसाधुसाधुसाध्यआचार्योपा-
ध्यायैर्गीयमानअहंमिरास्वादिनसिद्धे सपूर्ण प्राप्तमतधर्मप्रकाशयति
॥ २०१ ॥

ट्वार्थ—एवमुक्तादिता ए रीते श्रुतसमुद्रयी जाणवो, सर्व
वस्तुनो विज्ञान विशिष्टज्ञान ते विज्ञान, जे जाणीने सुविहित
उत्तम बहुश्रुतसत्ययथाय धर्म जे वस्तुनो समाव ते प्रकाशे
उपदेश करे ॥ २०१ ॥

कथविवहारनओ, कथविनिच्छिनओपहाणयरो ।
कथविसतीसता, कथवियोगतणमुरक ॥ २०२ ॥

टीका—कथविवहारनओइत्यादि ॥ श्रीमदहंनप्रचनम्ये-
पापरपगइप्रचिन्त्यरहासनय प्रवान कथविन्निश्चयनय प्रवान-
ता कथविसतीसतीइनिक्प्रचिन्सतीविश्रमानामत्ताजीरूपरूपा,
द्वैकप्रचित्तयोग्यतमत्तामुरयापुट्टलट्टयस्परगादीना योग्यरूपा-
सत्तातथाजीरस्थाऽननससारित्तरूपायोग्यवसताइत्यादिपरिपाट्या-
वस्तुरूपप्रकाशनीयइति ॥ २०२ ॥

उपार्थ—जिनमार्गनी एह रीति छे जे किहाक ध्यरहार-
नय मुर्य कहे छे । किहाक निश्चयनय मुख्य कहे छे, जिहा
काण नया प्रगति तिहा यवहार्गी मुर्यता छे । किहा
उत्तीसता तेहज गवेपे, किहाइक योग्यता सत्ता गवेपे जिम
आऊखा ४ नी सत्ता एक जीवने होयेनही परयोग्यता गवेपी
छे ॥ २०२ ॥

तत्तवपिपमाण, सुअविबुहेहिचजसुएभणीय ।
जेहिपरपरनाण, तेसिनाणप्पहाणयर ॥ २०३ ॥

टीका—तत्तवपिपमाण इत्यादि ॥ तत्सर्वमपिवीतगगवा-
क्यानुसारिपट्टचनतत्प्रमाणरात्राऽनाइत्यात् । सर्वभावानापृक्सम-
येनज्ञानात्, यस्य समयात्तज्ज्ञान तस्यनत्समयोर्किंचित्ज्ञानभ्रमति ।
तस्यवाक्ययथार्थनभवति । श्रीमद्वैतरागेकेवलज्ञानवनासर्वमपि-
प्रमाणपृक्समयेनैवप्रत्यक्षाश्रयोवात्तस्यवाक्ययथार्थ तद्वाक्यानुया-
यिसर्वमपिप्रमाणश्रुतविबुधैर्बहुश्रुतैर्यत्श्रुतेपचागलक्षणेभणित कथित
तत्रापिपस्पपरपराश्रुतज्ञान श्रीमत्सुवर्म्मगणवरपरपरावच्छिन्नज्ञान

તત્ત્વજ્ઞાન પ્રધાનતરયત આગમસ્યનેવિવ્યપચમામે અત્તાગમે અણ-
તરાગમે પરપરાગમે અત્યઓઅરિહતાણ અનાગમે નાણહરાણ
અણનરાગમે ગણહરાસાસાણ પરપરાગમે સુત્તઓગણહરાણ અત્તાગમે
ગણહરસાસાણ અણતરાગમે તસ્સસીસાણ પરપરાગમે 'તઓસઁ
સિંપરપરાગમે એવ પરપરા આચાર્યપરપરયાઆગત જ્ઞાનપ્રમાણ
હતિજ્ઞેયમ્ ॥ ૨૦૩ ॥

ટિપ્પણ —હત્યાદિક કયુ જે સવ પ્રમાણ છે આમ્નાયવ-
તને આ ભાસનમલ્લે છે, શ્રુતને વિરુદ્ધ જે દક્ષ તિણે જે શ્રુત
પચાગીમલ્લે કયુ તે જે પચાગી વિના આગમના અર્થ કહે તે
અજ્ઞાણ છે, ભગવતી તથા નદીસુત્રે કયુ છે અને આગમના રે
મેદ છે આત્માગમ, અનનગમ, પરપરાગમતેમલ્લે જન્મસ્વામી તે
પછે સુત્રે પરપરાગમ કહ્યો છે તે માટે જે પરપરાયે જ્ઞાનવન
થયા તેહનો જ્ઞાન પ્રધાનતર જાણવો, ધીજા સર્વના જ્ઞાન તે
અજ્ઞાન છે ॥ ૨૦૩ ॥

નાણકિરિયાહિમુક્કમો, તત્ત્વવિનાણપ્પહાણતરગચ ।
તમ્હાનાણમ્ભાસો, કાયવોમુક્કઅધ્ધીહિ ॥૨૦૪॥

ટીકા—નાણકિરિયાહિમુક્કમો હત્યાદિ ॥ જ્ઞાનક્રિયામ્યા-
મોક્ષ હત્યાગમઅન પ્રામાણ્યાત્તજ્ઞાન એકાતેનનમોક્ષસાધક યદ્-
જ્ઞાન તદેવસય યદાશ્રપ્ત્યાગોપ્ત તથા ચાપદયરુનિર્યુક્તૌજ-
હાસ્વરોચ્છદણભાર ધાહી,ભારસ્સમાર્ગીનહુસુગર્હણ, એવ સુનાળીચરણે-
ણહીળો,નાણસ્સમાર્ગીનહુસુગર્હણ(૧)હત્યાદિ ક્રિયામુરયમાન્યતયાપિ
શ્રીદશવિકાલિરુમ્ને પદ્મનાળતઓદયાએવ વિદ્વદ્સવસજયે અજ્ઞા-
નિકિકાહી કિર્વા મહીઠ્ઠેમમીવગા ॥ ૧ ॥ જીવોવિવિયાણદ્

અજીવોવિવિયાણં, જીવાજીવેવિયાણં સોયનાહીઉસયમ ॥ ૨ ॥
 અત્રાપિજ્ઞાન મુખ્ય, શ્રીમગત્યાસીલસયમુઅસેય ઇતિચતુર્ભંગી-
 વ્યારયાનેશ્રુતસપત્ર વિશેષતોમોક્ષસાધક શ્રીસૂયગડાગેઅહગડા-
 ઇમુજ્જતિ, અણમણસકમ્મુણા, ઉવલિત્તેવિયાણિજ્ઞા, અણવલિત્તેવિ-
 વાણુ ॥ ૧ ॥ એતેહિંદોહિંઠાણેહિં વવહારોનવિજ્જતિ એતેહિં દોહિં-
 ઠાણેહિં અણાયાસ્તુજાણં ॥ ૨ ॥ इत्यादि आगमवचनात्ज्ञान
 क्रियारुचियुक्त सत्यतत्रापिज्ञानप्रधानतर यत नाणादिओ वरतर-
 टीणोविद्वपवयणपमावतो, णयदुकरकर्तो, सुवद्विअप्यागमोपुरिसो
 इत्युपदेशमालाप्रक्रियान् तथा उपदेशपदप्रकरणेक्रियाकृत कर्मक्षय
 मद्धकचूर्णकरप पुनरपिकारणात्प्रादुर्भवति ज्ञानभावनयाप्राप्तध्या-
 नातुभवत्वात् कृतकर्मक्षय मद्धकचूर्णमस्मतुत्य सर्वथाअभावरूप
 भवति । तेनज्ञानप्रधानतर अत्यनमुख्यतन आत्मन स्वरूपे-
 ज्ञानप्रधान तेनसाध्येपिज्ञानप्रधान तम्हानाणम्भासोतस्मात्-
 ज्ञानाभ्यास कर्तव्योमोक्षार्थिमि यथासूत्रोपयोगीसप्ताष्टभयेमुच्यत-
 एव ॥ अस्यविचारसारप्रकरणस्यकरणेकारणमाह ॥ २०४ ॥

ટ્યાર્ય --તથા મોક્ષમાર્ગ જ્ઞાનક્રિયાયે છે, તેમલ્લે જ્ઞાન
 પ્રધાન છે દશ વિકાલિને કષુ છે જે પદમનાણતઓદયાદ્વ-
 ચિઠ્ઠસજ્વ સજણ, અત્રાણીકિકાહી કિંવાહિઓછેયપાવગ ? તથા
 ઉત્તરાધ્યયને નાદસણસસનાણનાણેણવિજ્ઞાનહુતિ ચરણગુણા, અગુણ-
 સ્સનતિયમુક્ત્વો નતિયઅમુક્ત્વસનિવાણ ॥ ૧ ॥ તેમાટે આત્માર્થી
 જીવે જ્ઞાનાભ્યાસ કરવો, સર્વ પ્રકારે લે કારણે જ્ઞાન વિના
 મોક્ષ ન નિપજે, તથા આત્માનો મુરય ગુણ જ્ઞાન છે ॥૨૦૪॥

રાધણપુરવત્થવો, સદ્દોનામેણસત્તિદાસોત્તિ ।

તેણગુણમગ્ગણાસુ, સદ્દેભાગાયસગહિયા ॥ ૨૦૫ ॥

टीका—रात्रणपुरवत्त्रयो इत्यादि ॥ राघनपुर वास्तय
श्राद्ध श्रद्धायुक्त नाम्नाशातिदासइतिनद्विजप्या गुणस्थानेषु
तथा मार्गणास्थानेषु सर्वभावा भूत्येत्तरववादिरूपादारशतसख्या-
का प्रथमसगृहीता सम्यक्प्रकारेणगृहीतागृहीयद्वाइति ॥२०५॥

ट्यार्थ —ए विचारसारप्रकरण तेहना अधिकार वे छे, तिहों
पहिलो अधिकार गुणठाणानो छे बीजो अधिकार मार्गणानो
छे ए ग्रथ राघनपुरमासी श्रद्धावत शातिदास नामे गृहस्थ
तिणे ए द्वार सर्व गुणठाणे तथा मार्गणाइ ए भाव सगृह्या
॥ २०५ ॥

तस्साणुग्गहकज्जे, गाहारडंआवियारसारस्स ।

आगमगमेणमुद्धा, सापमाणासुगुरुवाणी ॥२०६॥

टीका—तस्साणुग्गहकज्जे इत्यादि ॥ तस्यानुग्रहकार्ये तद-
नुग्रहार्थमित्यर्थ गावारचिता विचारसारस्यआगमगमेणइति आ-
गमगणधरपूर्वधरविरचितस्यगमजान तेनशुद्धानिर्दोषायावाणीवाक्य-
पद्धति सासद्गुरुवाणीइतिज्ञेय आधुनिकजीरोपकारार्थं बधादि-
द्वाराशतप्रमाणं तथाशतकमितिसजागुणस्थानशतकुमार्गणास्थानश-
तक इत्यधिकारद्वयरूपं विचारसारस्यप्रकरणनिर्मापितं पंडित-
देवचंद्रगणिनाइति/अथयथार स्वकीयपरपरादर्शयज्ञाह ॥ पर-
शुद्धपरंपरागतस्यवचनप्रमाणं तदर्थपरपरोदश तच्चश्रीमन्बुद्धमान-
शासनावार श्रीगणधर सुचर्मास्वामीतत्पट्टानुक्रमेण अविच्छिन्न-
परंपरायातण्कोनचत्वारिंशत्तमोमहापुरुष श्रीमद्भूतोत्तमसूरि तत्प-
ट्टप्रभावकर्त्रीवर्द्धमानसूरि येनअयत्कीमूनसूरिमनसशोधनासजिन-
पदावदात तत्प्रदत्तसूरिमंत्रप्रत्यक्षीकृते द्वादिदेवगण सवेबरगशा-

लादिशतशास्त्ररचनाप्रण धीजिनेश्वरसूरि प्राप्तस्वरतरविरुद्ध
 तत्पट्टानुक्रमायात श्रीजिनचन्द्रसूरि, तत्पट्टेनार्गीशक्तिउपपाति-
 कोपाग पचाशकादिर्वात्तजगण्माताभास्वगपदत्त तन् तत्पट्टा-
 धनेकरुम्ययभाष्यादिरचनारचिनयथार्थक्रियामार्ग श्रीमज्जिन-
 वल्लभसूरिस्तत्पट्टपुत्राचलमानुकरप गणपुरसाद्वेशनकादि धर्म-
 रहस्यादिप्रपविस्वनारचितयथार्थमार्ग श्रीमदज्जिनसूरि तत्पट्टे
 मणिधर श्रीजिनचन्द्रसूरि तत्पट्टसाठिसोप्रकरणकारक श्रीने-
 मिचन्द्रभट्टाङ्कपुत्र श्रीवीतरागमार्गधर्मापरीक्षाकणोपलोपमान पट-
 त्रिंशत् वादरथलकारकश्रीजिनपतिसूरि तत्पट्टे श्रीजिनेश्वरसूरिस्त-
 त्पट्टे श्रीजिनप्रबोधसूरि तत्पट्टे श्रीजिनचन्द्रसूरि तत्पट्टे श्रीसिद्धाचल-
 स्वरतरसहिनेमिप्राप्तादप्रतिष्ठापकश्रीजिनकुशलसूरि तत्पट्टे जिनपु-
 ष्यसूरि तत्पट्टे जिनलङ्घिसूरि तत्पट्टे श्रीजिनचन्द्रसूरि तत्पट्टे जि-
 नोदयसूरि तत्पट्टे जिनराजसूरि तत्पट्टे जिनभद्रसूरि तत्पट्टे जिन-
 चन्द्रसूरि तत्पट्टे जिनसमुद्रसूरि तत्पट्टे जिनहंससूरि तत्पट्टे जि-
 नमाणिक्यसूरि तत्पट्टे इत्यादिदर्शयति ॥ २०६ ॥

व्यार्थ — विचारि चोरजा कर्मा तेना अनुग्रहने अरबे गाथा
 रवी विचारमानी आगमनी रीते जे शुद्ध ते शुरुनी वाणी
 प्रमाण छे ॥ २०६ ॥

सुविहितस्वरसरगच्छे, युगवरजिणचन्द्रसूरिसाहाय ।
 जिणप्रयणसारपवणा, उवजायाराजसाररका ॥ १०७ ॥

टीका—सुविहीयस्वरसरगच्छे इत्यादि ॥ श्रीमत्पद्मसुखामि-
 परपरावुगतत्त्वानुसुविहित श्रीमच्चन्द्रसूरि उवजस्वामिसाखायाकोटि-
 गणान्वयेयथार्थमार्गप्रकाशनचेत्यत्रासंग्रहणात् समाप्तस्वरतरविरुद्ध-

દનેકર્તૃયૈત્યપ્રતિષ્ઠાપ્રાપ્તયુગપ્રધાનાસિધાન તસ્યશાસ્ત્રાયાશ્રીમદ્-
 પુણ્યોપાધ્યાયશિષ્યશ્રીસુમતિસાગરોપાધ્યાયશિ ચત્રાચકોત્તમસાતુરગ-
 વાચકશિષ્ય જિનપ્રચનમારેપ્રવણાદ્યપ્રવણાઉપાધ્યાયાજાનુદયકો-
 દ્ધાગદિસદ્ ગ્રંથકૃત્તણાનેકચેત્યપ્રતિષ્ઠાસ્થાપિતાનેજિનર્થિવાલયા
 શ્રીરાજસારારયા ॥ ૨૦૭ ॥

ટિપ્પણ — સુવિહિતયથાથ જિનબ્રાણાઅનુમારી સામાચારી
 જેહની પદ્ધતો સ્વત્તરગઠ છે, તિહા યુગપ્રધાન શ્રીસદ્ગુરુ શ્રી
 જિનચંદ્રસરિ થયા, તેહના શિષ્ય પરપરામલ્યે શ્રીજિનચંદ્રમૂરિના
 શિષ્ય મહોપાધ્યાય પુણ્યપ્રધાનજી, તેહના શિષ્ય શ્રીસુમનિસારજી
 તેહના શિષ્ય ગ્રાચકમુરય શ્રીસાતુરગજી તેહના શિષ્ય મુરય
 શ્રીજિનપ્રચનનો જે સારનશ્વ તેહમે પ્રવીણ ઉપાધ્યાય શ્રીગજ-
 સારજી પૂરવ નામે થયા ॥ ૧૦૭ ॥

તત્સતીસતઃ । આરાસિરિનાણ રમ્મનામેણ ।
 તેસિસીસાધીગ, તીપચઢાઉવજ્ઞાયા ॥ ૨૦૮ ॥

ટીકા — તત્સતીસ ક્ષ્યાદિ ॥ તત્તદિષ્યાજાનનત્ત્યાગ્યોદ
 ધર્મચારિત્રાર્યેનથોરાધારમના શ્રીમત્જાન ધર્મોપાધ્યાયા તેપા-
 શિષ્યા શ્રીગુરુજયેસમપ્રસરણમેરુપ્રમુખાનેકથેશ્રીરાજનગરેસહસ્ર
 કળાદિઅનેકસત્તાયપ્રતિષ્ઠાકૃત્તમસાફલ્યા શ્રીદીપચદ્રોપાધ્યાયા
 તેપાશિષ્યેણદ્વિરચિત્તમિતિસત્ત ॥ ૧૦૮ ॥

ટિપ્પણ — તેહના શિષ્યજાનધર્મ જે ચાલિય તેહના ઘરણ-
 હાર શ્રીઉપાધ્યાયજાનધર્મ પૂરવે નામે થયા, તેહના શિષ્ય ધીર
 ઉપાધ્યાય શ્રીદેવચંદ્રના પૂરવે નામે શીષ્ય થયા ॥ ૧૦૮ ॥

तेसिसीसोअज्जत्थ, तत्तरम्मवायगोजिणाणरुई ।
गणिदेवचदनामा, तेणप्रिहीयइमसुत्त ॥ १०९ ॥

टीका—तेसिसीसोअज्जत्थ इत्यादि ॥ तेषांशिष्य अध्या-
त्मतत्त्वरासास्वादरसिकजिनागमाम्याससप्रामाजिनाजारुचि- गणि-
देवचद्रइतिनाम्नातेनविहितइदमसुत्तम् ॥ २०९ ॥

टिप्पण्य—अध्यात्मतत्त्वनो रसिक जिनागम प्रमाणतत्त्व स्व-
रूपनो कथक आगमसार ? ज्ञानसारतत्त्वप्रबोध प्रमुखनो ग्र-
थनो रचनो आत्माने हित करतो जिनाज्ञारुचि देवचद्रगणि
एहवे नामे तिणे ण मूत्र रच्यो गाया प्रवभयनी बने उपकार
काजे ॥ २०९ ॥

रसनिहिसजमवरिसे, सिरिगोयमफेउलस्सवररदिवसे ।
आयत्थउद्धरीयो, समयसमुदाओरुदाओ ॥ २१० ॥

टीका—रसनिहिसजमवरिसे इत्यादि गायासुगमा ॥ अथात्र-
ग्रथे मतिपामोहात्तुल्यस्थशेषेणाकिंचित् नावगत तन्गुणजा
स्वयसशोध्यकथयतु इतिप्रार्थना ॥ नदर्शनार्यगाधारधयति ॥ २१० ॥

टिप्पण्य—रस ६ निधि ९ सपम १७ इच्छे १७९६ सत्तरसेछत्रुये
वरसे श्रीगौतमकेवलज्ञान पाम्या ते दिवसे पृच्छे कार्तिकमुद्रि
एकम शुद्धारसटारीपर्व दिवसे आत्मानो बोध करवाने उच्यो,
समय कहेता सिद्धात जे समुद्र तेहथी सिद्धात समुद्रनो पार
पामवा दुर्लभपर ए अम्यामेज मयाण छे ॥ २१० ॥

जिणसासणसमयन्नु, भवतिगुणगाहिणोयसवेसिं ।
तेअपढतिसुणतिअ, लम्भतिनाणलद्धीओ ॥ २११ ॥

टीका—जिणसासनसमयसू इत्यादि ॥ जिनशासनसमय-
आगमतस्यज्ञा वेदितजैनागमरहस्यान्तेगुणग्राहिण एव नदोषग्रह-
णरसिका इत्यनेनयत्किंचित्मद्बालचापत्यनत्ते न प्रेक्षते इतिवेच-
जैनागमतत्तरसिका पठतिइतिस्वयपठतिपरपाठयति शृण्वतिचते
लभन्तेजानलब्धी इति तेनज्ञानार्थिन विचारसाराख्यप्रकरणअत्या-
दरेणअभ्यस्यतुइतिप्रार्थनाएव ॥ अथनमयेदस्वमनीषयावित्सित-
किंतुपूर्वाधार्यपरपराग्रथाऽऽज्ञापाननउद्धृत्यआधुनिकजीवानाहिताय-
सगृहीत इति दर्शयामाह ॥ २११ ॥

ट्वार्य —जे जिनशासनना समय आगम तेहना जे जाण
छे तेह जीवसमुहो जीवना गुण गणेपे, परछिद्रग्राही न होये,
गुणग्राहीपणो ते आमाने हित, ते जीव जे मउरी न हुवे जान
रसिया होस्ये, ए ग्रथ भणस्ये तथा सृणस्ये ते ज्ञानलब्धि
निरमल पामशे ॥ २११ ॥

कम्मपयडीअसगह, सिवसस्मयसुजिणवल्लहोसूरी ।
देविंदसूरिपमुहाण, वयणदट्टणइयभणिय ॥२१२॥

टीका—कम्मपयडीअसगह इत्यादि ॥ तत्राग्राहणीयपूर्वात्-
उद्धृत श्रीमत्भद्रबाहुस्वामिनाकम्मपयडीसूत्र तच्चृणिश्चकृताश्रीदेव-
द्विगणिक्षमाश्रमणस्तटीकाचकृताश्रीम मलयगिरिसूरिणा इतिमुक्ष्म-
भावप्रकाशनपटुश्री कम्मपयडीसूत्र तथाचपुन सगहत्तिपचस-
ग्रहारूपप्रकरण श्रीचदमहत्तराचार्यकृत तथा श्रीशिवशर्मसूरिकृ-
ताश्चवृहत्कर्मस्तवादयोजीर्णकर्मग्रथा तथा श्रीजिनवड्ढेभस्वरिकुन-
कर्मग्रथा तथा श्रीदेवेन्द्रसूरिकुनकर्मविपाकप्रमुखा कर्मग्रथा
इत्यादि सन्मुनीनावाक्यवचनट्टाड्यइतिइद विचारसाराख्यभ-

નિતકથિતનસ્વમત્યાશ્રીમત્ભગવતીપ્રજ્ઞાપનાદિસદાગમપરિપાટ્યા-
નિવેદિતસર્વેનાપ્યાગમત્રાન્યપ્રમાણ, આગમાનુમારિમતય આરાવકા
શેષાણાસ્વમતિકર્ત્તિપત્રકત્પનાગ્રતિમતાનાસ્ત્યાગવકૃત્વમ્ ॥ અત
વીતરાગાગમરહસ્યજ્ઞાનતત્ત્વભાષનામ્પાસતત્પરામગતુ ॥ સાપ્રત-
જિનાગમસ્યચિરકાલાઽવસ્થાયિત્વ ભવતુઙ્ત્યાશીર્નાન્યપૂર્વકઽપદિ-
ગ્નાહ ॥ ૨૧૨ ॥

ટિપ્પણ — કમ્મપયડી, અગ્રાહણીય પૂર્વનો ઉદ્ધાર છે તથા
પચસગ્રહ શ્રીચંદ્રમહત્તરમુરિનો કીર્તી મહાગ્રંથ છે તથા શિવ
મૂરિકૃતભાષ્ય છે તથા શ્રીજિનવદ્રમૂરિકૃત કર્મગ્રંથ છે, તેહની
ટીકા મહામુરિમૂરિકૃત છે તથા દેવેન્દ્રમૂરિકૃતકર્મગ્રંથ છે,
તેહની ટીકા પણ શ્રીદેવેન્દ્રમૂરિકૃત છે इत्यादि પૂર્વમુરિના જે
વચન તે સર્વે જોડેને તેહને અનુસારે ૮ વિચારસાગ્રંથ રચ્યો
છે ॥ ૨૧૨ ॥

જાજિણવાળીવિજયદ્ર, તાવધિરચિદ્દ્રઽઈમવચન ।
નૂતનપુરમ્મિરઙ્ગય, દેવચદેણનાણદ્ર ॥ ૨૧૩ ॥

इति श्रीविचारसारप्रकरणसमाप्तम्

ટીકા — જાજિણવાળીવિજયદ્ર इत्यादि ॥ યાવત્જિનસ્ય
વીતરાગસ્યવાળીવચનપદ્ધતિ વિજયતિતાપનૂદ્ધવચનસ્થિત્વેનાતિ-
ષ્ઠતુ શ્રીહૃત્પ્રાદેશેનૂતનપુરેન યનગરેરચિત જ્ઞાનપ્રકાશકરણાયવા-
ચનાપૃચ્છનાપરિવર્તનાધર્મકયાનુમેષાદિસ્વાધ્યાયરૂપેચસપ્રાનિર્જ-
રામદ્વિત્ત્વસ્વાધ્યાયાનુપરિણામનૈર્મલ્યપરીણામનેર્મલ્યાત્પ્રધાર્યાઽનુભવ
યથાર્યાનુમયાત્સ્વરૂપવિશ્રાન્તિ સ્વરૂપવિશ્રાન્ત્યાધ્યાનૈર્મલ્ય, તેનચ-

अमिनवकर्माऽग्रहणनापूर्वककर्मस्य ताभ्याचपरमसिद्धि अयावा-
घसुखप्राप्ति इति ॥ सत्रणेनाणेविनाणेपञ्चक्रवाणेसयमे ॥ अण-
ण्वेतपेचेय । जोहागेअकिरीयासिद्धा ॥ १ ॥ इतिभगवतीसुत्र-
प्रमाणनयाधुताभ्यास करणीय सर्वभयै, देवचद्रेणज्ञानार्थ-
स्वपरावभासनार्थपचमकालावकारमुग्रजनप्रबोधनभानुश्रीदीपचद-
सद्वगुरुचरणचचरीकेणरचिनगाथाप्रवेनयनकन्यासादिनाअक्षरवि या-
सीकृत, इतिश्रीदेवचद्रेणिविरचितास्वोपज्ञविचारसरटीकासमाप्ता
॥ २१३ ॥

टिप्पण्य — जासीमजिनवाणीजयवतीवरन, ता सीम थीररहो,
ए ययना वचननी रचना, ए ययनी पूरणता नृननपुर नवानगर-
मत्ये पडीत देवचद्रेणिविरचिताने तथा परने पण ज्ञान विशेष-
बुद्धिने अरये करी ॥ २१३ ॥

जयनात्सच्चिदानन्द-महोदयसमाश्रित ।
वर्द्धमानजिनाधीशो, भयेप्सिनमहामणि ॥ १ ॥
कुदोज्ज्वलयश कीर्त्ति-प्रोज्ज्वलीकृतविष्टप ।
लब्धिसिधुर्जगद्वयु पातुगौनमसद्वगुरु ॥ २ ॥
श्रीमत्सुधर्मस्वामी, जगत्प्रभवादयोमुनिवरिष्ठा ।
धाचक्रवशप्रभवा, भयानाश्रेयसेसत्तु ॥ ३ ॥
क्रमात्स्वरतरेगच्छे, कुलेचाद्रेणुणाकरा ।
श्रीजिनचन्द्रसूरीशा अमूर्तमुनिनायका ॥ ४ ॥
तदन्वयान्विसद्वत्ना, राजसाराहवाचका ।

जगज्जनिनयोपासा, तेषामौगजद्विधाम् ।
 विरोषा ममनापन, देवद्विधा शुनाउपा ॥ ६ ॥
 रसापयोः पाताय, देवद्विगर्जपना ।
 विधाराणां द्विदैव, गुणोपजाविनिर्भमे ॥ ७ ॥
 मतिरानराजलाभाया, शुनाभ्यातापना ।
 शाना ॥ इन्द्रसदाज, भमोऽक्षिषाप्रपोषाय ॥ ८ ॥
 यद्रदिनमन्यमतिना, सिद्धानविरुद्धमिहकिमपिशास्त्रम् ।
 विद्वद्विस्तृत्यज, मसादमादायानुशोध्यम् ॥ ९ ॥
 यन्मूर्धन्यतिरसा, कृत्वेमामपाजितमुरुनम् ।
 तेनर्थाविनर्भे, दृढचित्ता सपुत्रपणना ॥ १० ॥
 अर्हानोमगतसिद्धा, साधवोऽर्ममार्हनम् ।
 रपाद्वादासात्मान, कथाणमुत्पन्नगतम् ॥ ११ ॥

॥ इति श्रीविचारसारप्रकरणटीकासमाप्ता ॥

अर्थ — इति श्रीविचारसार मूल टीका दया साये सपूर्ण
 पयो, ॥ मुकाम मेयापुरमन्ये आचार्य माहाराज ॥ श्री ५ ॥
 बुद्धिसागरजी माहाराजना हस्तक हस्तरमा रहीने छरयो छे
 की० लहीया जेठाहाल शुनिलात् सन् १९७३ मध्यम भाद्रप
 मास कृष्णपक्ष ९ दिने चद्रवासरे सपूर्ण छिरयो छे ॥ श्लोक
 सख्या ॥ ४५०० ॥

श्रीमद् देवचन्द्र द्वितीय भाग अशुद्धि शुद्धि पत्रक.

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
१	३	अशुद्ध	अशुद्ध
॥	४	जीय	जीय
॥	१९	१६	८
२	११	तिष्ठत्य	तिष्ठत्य
॥	१४	शुद्धपत्र	शुद्धपत्र
३	६	निबे	निबे
॥	८	सहस्वा	सहस्वा
॥	११	वर्तत	सहवर्तत
॥	१५	स्थानन	स्थान
॥	॥	सम्यग्	सम्यग्
४	११	गठि	गठि
॥	१९	द्वानल	द्वानल
॥	२२	देश	देश
॥	॥	मिच्छस्य	मिच्छस्य
५	२	मुहूर्तक्या	मुहूर्तिर्या
॥	३	विमिषे	विमीष
॥	१८	समस्ती	समस्ति
६	२	इच्छतो	इच्छतो
॥	४	दिठी	दिष्टी
॥	११	सच्छति	सच्छति
॥	१५	इत्यञ	इय

पृ	प	अग्रि	शुद्धि
१६	१८	भेदा	भेद
"	१९	"	"
"	२२	अभि	आभि
१७	२	निरोधते	निरोधन्ते
"	"	कर्मण	कर्मणाम्
"	३	जीव	जीव
"	८	प्रमनाना	प्रमत्ता ता
"	१२	मति	मत्ति
१८	१३	सम्यग्म	सम्यग्म
"	१६	नन्नाति	वन्पते
१९	७	सरूपा	सरूपा
२०	२	हस्ता	हस्ता
"	३	दिठी	दिष्टी
"	३	इति	इति
"	४	नरायुदे	नरायुर्दे
"	१९	तिर्यच	तिर्यच
"	२३	सगसिठ	सगसष्टि
"	"	वेवदि	वेसष्टि
"	२४	वना	वन्ना
२१	७	नरायुलक्षण	नरायुर्लक्षण
"	१६	पुनास्तेव	पुतावनेव
२२	१	तेवठि	तेसष्टि
"	८	देवायुचनन्	देवायुर्चनन्
"	२३	तेजस	तेजस
२३	१४	प्रचला	निद्रानिद्रा

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि.
२३	१७	तेजस	तैजस
२४	१	भवति	भवति
२५	१५	उच्चैर्गोत्र	उच्चैर्गोत्र
२६	९	संपराय	संपराय
२७	१	नीचै	नीचै
२८	१८	तिग	तिगे
"	२३	आयुर्कर्म	आयु कर्म
३१	१९	जज्ञा	जा
"	२०	१६	१४
३२	१२	बन्धते	बन्धन्ते
३३	१	अटण्ह	अट्टण
"	६	सम्भाष्यते	सम्भाष्यन्ते
३४	१३	द्विक	द्विकम्
"	१५	उदयोभवति	भवति
"	२३	पद्यते	पद्यते
३५	२१	पद्यते	पद्यन्ते
३६	७	बया	बद्धा
"	"	चतुर्षु	चतसृषु
"	१०	मनुजापूर्वा	मनुजाऽनुपूर्वा
"	१२	दृष्टयातात्	दृष्टयन्तात्
३७	१	तस्तु	तास्तु
"	२	इग	सग
"	१९	सठि	सट्टि
"	"	सठी	सट्ठी

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
३८	३	नीयते	नीयन्ते
"	७	तिर्यग्गति	तिर्यग्गति
"	२१	प्रमादायत्वात्	प्रमादायत्तत्त्वान्
३९	६	भयति	वति
"	१५	सज्जल	सज्जलन
४०	१९	■	"
४१	२२	पत्रशीति	पत्राशीति
४२	१५	नत्रय	नत्र
४३	५	स्त्यानद्वयुदये	स्त्यानद्वयुदये
"	२१	अटार	अट्टार
४४	२२	साहाय्यात्	साहाय्यात्
"	२३	साहाय्यात्	"
४५	३	नत्र च न	न वचन
"	२१	वेयणीस्तय	वेयणीपस्ता
४६	१	चतुर्थ्यपि	चनसुष्वपि
"	१७	सटी	सट्टी
"	"	"	"
"	१९	"	"
४८	८	देसि	देस
"	१६	नामोदयो	नामुदयो
"	२१	नीचे	नीचे
"	२२	"	"
"	२३	एत्र	एत्र
"	२४	टीकाइय	टीकाया

पृ.	प	अशुद्धि	शुद्धि.
४९	१९	दीयते	दीर्यते
५०	१०	वेदनी	वेदनीय
५१	१९	ओघत	ओघतो
"	२१	यीणद्वी	यीणद्वी
५२	१०	उपशात	उपशान्त
"	"	अतुरया	अनुरया
"	११	कयावत्	यावत्
"	१५	चरिमद्विके	चरमद्विके
"	१६	यु नाम	युर्नाम
५३	१	शमनात	शमनात्
"	१४	पुण	गुण
"	१५	सत्ता आठ कर्मनी छे	८
५५	१	इगच्चत्तससय	इगच्चत्तसय
"	७	चत्वारिंशशत	चत्वारिंशच्छत
"	१३	"	"
"	१५	बन्नायु	ब्रह्मायु
"	१६	चत्वारिंशशत	चत्वारिंशच्छत
"	१७	कुल	कुल
"	"	माउ	मान
"	२१	क्षयोपसमकित	क्षयोपशमसमकित्ती
५६	३	वज्या	वर्ज्या
५७	८	षट्क	षट्क
"	१२	क्षयणा	क्षयणा
"	१५	पचासीति	पचाशीति

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
५७	१६	पचासीति	पञ्चाशीति
"	१७	सप्तति	सप्तति
५९	६	नवापि	नवानामपि
"	१७	मेव	मेव
६०	८	उपसम	उपशम
६१	१	ठा णाणि	ठाणाणि
"	२	सुदुमज्ज	सुदुमजा
"	१२	सज्ज्वलनोमा	सज्ज्वलनोमानखपोवेवेवारे
६२	६	युनव	युरेव
"	७	नाम्मिति	नामम्मिति
"	११	सत्ता	सत्ता
६३	७	केद्रिय	केन्द्रिय
"	१६	सार	सारस
"	१७	द्विधा	द्विधा
६४	२	पर्याति	पर्याप्ति
"	३	येच	याच
"	"	पुद्गला	पुद्गलान्
"	७	परिणामय्य	परिणमय्य
"	१०	षट्	षट्
"	१५	सर्वानि	सर्वानि
"	१६	भवन्ति	भवन्ति
"	"	बादरे	बादरे
"	२५	लक्ष्यय	लक्ष्यय
६६	३	विशेतर	विशेषतर

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
६६	५	अप्प	अत्प
"	१०	निजरा	निर्जरा
६७	३	हुगि	हुग
"	५	मिच्छ	मिच्छि
"	१८	समुग्वात	समुद्घात
"	२१	वीर्यो	ॐ
"	२२	त्रिविध	स्त्रिविध
६८	१	द्वीर्य	द्वीर्य
"	२	स्तथा	तथा
"	५	व्यवहारोत्तथा	व्यवहारस्तथा
"	६	चर्पते	चर्पते
"	१७	कर्मणोर्नपेक्ष	कर्मणाऽनपेक्ष
"	२२	तिष्ठति	तिष्ठति
६९	३	पुसामपि	पुसामपि
"	१०	निवृ	निवृत्त
"	१२	चतुर्विधो	श्चतुर्विधो
७०	१२	योगा	योगा
७१	८	वचनान्	वचनरा
"	१६	विभग	विभगाऽ
७२	३	चक्षुअचक्षुअवधि	चक्षुरचक्षुरवधि
"	५	दृष्ट्या	द्रष्ट्या
"	८	सम्य	सम्यग्
"	१०	प्रम	प्रमत्ताऽ
"	१३	केवली	केवलि

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
७२	"	केवली	केवल्लि
"	१६	मत्स्यादीना	मत्स्यादीना
७३	२१	मारभते	मारभ्यते
"	"	वोचत्वार	वश्चत्वार
"	२३	गृहेण	ग्रहेण
७४	३	माव्यस्या	माव्यस्थ्य
"	४	गोष्टा	गोष्टा
"	११	पान	पादान
"	१४	कथ	कथस्य
७४	२०	हेतुन्	हेतून्
"	२२	चतुमि	चतुर्भि
७६	७	हेतु	हेतू
"	८	लक्षण	लक्षण
"	९	द्वादश	द्वादशकम्
७७	११	मिशनिरे	मिशनिरे
"	"	असत्या	असत्य
"	"	"	"
"	१९	दशमे	दशे
७९	१	मिच्छता	मिच्छता
"	८	स्ताव	स्तावन्
"	९	यावद्याग	यावद्योग
"	१५	अरिति	अविरति
"	२१	कपाया	कपायान्
८०	१४	लोभाख्य	लोभाख्य

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
८१	७	दृष्टय	द्रष्टव्य
"	१९	नियदि	नियद्वि
"	२०	किलठा	किलट्टा
८२	१२	व्रजति	व्रजन्ति
८४	१०	समुल्लिछा	समुल्लिछा
८५	१६	कषाय	कसाय
"	१८	सगृहीत	सगृहीत
"	२०	युषि	यूषि
"	"	त्वास्यादि	द्वास्यादि
"	२३	पर्याप्तिनाम	पर्याप्तिनाम
८६	१	सगृहीत	सगृहीत
"	२	लेख्या	लेसा
"	४	ग्रहणेन	ग्रहणेन
८८	१०	सगठ	सगट्ट
"	१५	चक्षुदर्शन	चक्षुदर्शन
८९	२२	भा	भान
९४	२३	सम्यग	सम्यग्
९७	१५	द्वादशम	द्वादश
९८	१०	ऊजय	अजय
"	१२	उपशातमोह	उपशाशान्तमोहक्षीणमोह
९९	१६	अयते	अयते
"	"	सम्यग्	सम्यग्
१००	१०	तिग	तिगतिग
"	११	इग	इगइग

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
१००	१३	प	पद
१०१	१५	सभवि	सभविसमवि
"	१६	तीसही	तीसहीया
"	१९	नर	नर,
१०२	१	रणरय	रणरुख
"	२०	निशन	निशन्
१०३	४	मुहत्त	मुहर्ष
"	४	किरसिया	किन्विसिया
"	७	अपज्जत्ता	अपज्जता
"	२२	तदेन	तदेव
१०४	२	पर्याप्ताअ	पर्याप्ताऽ
"	"	निष्पात्वे	मिष्पात्वे
"	"	पन्नि	पन्वि
१०५	१	वशान्	वशान्
"	४	वस्थनो	वस्थातो
"	७	अजयत्त	अपज्जत्त
"	"	भवन्ति	भरति
१०६	११	हुविहा	हुविहो
"	२२	तिरिस्का	निरिक्खा
१०७	३	ना	नो
१०८	१३	गामि	गमि
"	२०	दशमे	दशे
१०९	१३	अद	अद
"	१७	द्वार	द्वार

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
११०	३	अतमुह	अन्तर्मुह
"	७	शुक्ल	सुक
"	८	मह	मह
"	२२	अदम्भि	अदम्भि
१११	१	"	"
"	११	शासो	सासो
"	१८	वेरग	वैरग
११२	३	दोष	दोस
११३	२०	देश	देस
"	२२	चउज्झेओ	चउमेओ
११४	२१	व्युछिन	व्युच्छिन्न
११५	१२	चतुर्विंशरपि	चतुर्विंशतिरपि
११६	१२	सामायेन	समायेन
"	१६	श्रद्धधत	श्रद्धधत
"	"	छेदा	छेदो
११७	१२	मोक्कृष्ट	मोक्कृष्ट
११८	२		
११९	६	ख्यातो	ख्यात
"	१५	दडक	दटक
१२१	८	दीना	दीना
"	१४	चतुशीति	चतुरशीति
"	१५	तेजो	तेज
१२२	१	पचेदि	पचेदि
"	२	नराणा	नराण

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
१२३	५	कुठा	कुच्छ
"	१२	शन	शत्
"	१३	"	"
१२४	४	सुहुम्म	सुहुम
"	२१	पशाशन्	पञ्चाशत्
१२६	५	ठ्वीस	ठ्वीस
"	१८	गृहि	गृही
१२७	१७	भावत्	भावात्
१२८	७	हीयसय	हियसय
"	१८	धुवनाधिसेपेति	धुवनधिसेसेति
"	२१	हुजुअल	हुजुअल
१२९	४	नीधे	नीधे
"	"	शन	शन
"	१५	रूपो	रूप
१३०	११	नामकर्मनी	नामकर्मनी ८२
"	१२	४	१
"	"	१	७
१३१	७	ज्ञान	ज्ञाना
१३२	४	इति	इत्ति
१३४	७	दश	दस
१३५	६	धुव धुवो	धुवो
"	१९	ग्रह	ग्रह
"	"	क्रम	क्रम
१३६	१	देवायु	देवायू

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
१३६	२४	तिग	तिग
१३७	१	विषये	विषये
"	२१	अनि त्ति,	अनिष्टत्ति
१४३	१४	रुक्कृष्टा	रुक्कृष्टा
१४४	१५	ग्रहणेन	ग्रहणेन
"	२०	योर्धुवो	योर्धुवो
१४७	१५	स्वगति	स्वगति
"	१९	ग्रह	ग्रह
१४९	२	मोऽहेपि	मोहेऽपि
"	१८	विरुण	विरुण
१५१	२०	अत्रैका	अत्रैका
१५२	१५	युगपत्प्र	युगपत्प्र
१५३	२२	द्वयेक	द्वयेक
१५४	२	भगकाम्	भगकानाम्
"		भवति, { भवति, तेषुसप्तदशमीलनेपञ्चप-	
"		ष्टयधिका द्वादशशतीभवति, मि-	
"		थ्यात्वेद्विनवत्यधिक शतम्	
"	१८	षड्विंशति	षण्णवति
"	"	"	"
"	२०	२४८	१२४८
१५७	२०	१	छनोत्र
"	"	नवनवनी	नयती
१५९	२१	उचै	उच्चै
१६०	७	उच्चैनीचै	उच्चनीचै

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
१६०	१०	गोन	गोन
"	"	अय	अय
"	१२	सना	सता
१६२	२४	प्राप्यते	प्राप्यन्ते
१६३	२५	नवार्य	नवार्य
१६७	३	द्वादश	द्वादश
१६९	११	द्विकृत्यधि	चिकृत्यधि
१७०	१३	मनात्	मनात्
१७१	१६	तद्विषयो	तद्विषय
"	२०	अपर्याप्तेषु	अपर्याप्तेषु
१७२	११	मुहूर्त्त	मुहूर्त्त
"	२१	द्वादशानि	द्वादशाधिकानि
"	१२	प्राप्यन्	प्राप्येते
१७३	२१	तिम	तिग
१७४	२५	तनो	तत
१७५	८	सम्य	सम्यग्
१७६	६	पष्ठतु	पष्ठतु
१७७	१४	बन्ध ने	बन्धस्थाने
"	१६	विंशन्	विंशन्
"	१७	वन्निय	वैन्निय
१७९	११	मष्टा	मष्टा
१८३	१४	मृषा	मृषावा
"	१७	बलायु	बलायू
१८४	१	गुणपर्यायण्य	गुणपर्याय

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
"	५	धन्य	धन
"	१२	गृह	ग्रह
"	१४	परायत्त	परायत्त
"	१६	चतुरविंशति	चतुर्विंशति
"	१८	इर्या	ईर्या
"	१९	निरृत्ता	निर्णृत्ता
"	२०	द्रव्यनो	द्रव्यत
"	"	कारग	करण
१८६	२०	सकलदयो	सकलपो
१८७	६	इर्या	ईर्या
"	"	उम	उप
"	२९	इर्या	ईर्या
१८८	७	सकलायी	सकपायी
"	१३	अपच	अपच्च
"	१६	प्रयोगिकी	प्रायोगिकी
१९०	६	श्रव	स्त्रव
"	१९	"	"
"	२०	समाससादित	समासादित
"	२३	आभूयते	आभूयते
१९१	४	मेदे	मेदै
"	१४	विहारा	विहार
१९२	१६	विकल्प	विकल्प
१९३	१७	भाववा	भावाऽव
१९४	५	भ्यान्तर	भ्यन्तर

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
"	१४	चर्च	चर्च
"	२५	अत्र	अत्र
१९५	१	जनादयो	जनादय
"	४	एव	एव
"	५	मशरण	मशरण
"	८	ध्वरणा	वरणा
१९६	३	रूप	रूप
"	४	ग्रन्थादयोऽन	ग्रन्थादयस्त
"	९	वसवर	सवर
"	२०	स्थानेषु	स्थानेषुनान्
१९७	१८	शेषा	शेषा
१९८	१०	गुण	गुण
"	२०	पशान्	पशान्
१९९	१	मणाना	पणाना
"	१५	उक्तथ	उक्तथ
"	१७	हाति	हुत्ति
२००	१	बव छे,	नर छे, प्रकृति नर
"	८	१००	१०७
"	११	श्रीमत्स	श्रीमत्सु
"	१६	प्रधाना	प्रधानास्त
"	१९	प्रतिष्ठा	प्रतिष्ठा
"	२१	सहस्र	सहस्र
"	"	प्रतिष्ठा	प्रतिष्ठा
"	२२	द्वीप	दीप

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
२००	२३	शिष्येन	शिष्येण
"	२४	विरचित	विरचिन
२०१	६	श्रीमति ^१ वीर	श्रीमतीचिर
"	७	वाचकोत्तम	वाचकोत्तम
"	९	साराहक	साराह
"	१०	ज्ज्वाला	ज्ज्वला
"	१३	तद	तद्
"	१४	विचार	विचारसार
२०३	५	गुरुन्	गुरुन्
"	७	इहा	ईहा
"	१०	जिनेद्र	जिनेन्द्र
"	१३	सहस्र	सहस्र
"	१४	त्यापि	त्यादि
"	"	सहस्रा	सहस्रा
"	१५	वार वेरि	वेरि
"	१६	परमा	परमा
"	१७	कदम्बक	कदम्बक
२०४	१	कथयामित्यर्थ	कथयामीत्यर्थ
"	२	पराय	परा
"	"	रसिका	रसिका
"	१४	सचिवै	सचिवै
"	१६	इन्द्रनादीन्द्र	इन्द्रनादिन्द्र
"	१६	मार्गणा	मार्गणा
"	"	द्वीन्दिय	द्वीन्दिय

पृ	- प	अशुद्धि	शुद्धि
"	२२	कायतेहिंस्यते	कायन्तेहिंस्यन्ते
२०५	२	विशेष	विशेष
"	१०	शुशोभना	सुशोभना
"	१३	विरति	विरति
"	१५	सामान्यमक्रो	सामान्यात्मक्रो
"	१६	इत्यर्थ	मि-यर्थ
"	२२	छेदयानु	छेदपातु
"	२३	वारिणोनत्तद्	वारिणस्नत्तद्
"	"	णामिति	ण मिति
"	२५	योगे	योग्यो
"	२५	सिद्ध	सिद्धि
२०६	१	अविरुद्धार्थो	अविरुद्धार्य
"	९	विपाकनो	विपाकन
"	१०	सम्यक्त्वास्पृशीनय	सम्यक्त्वस्योदीयमानस्य
"	१६	युक्ता	युक्ता
"	१८	अयोगी	अयोगि
२०७	१०	स्थानका	स्थानका
"	१६	मिथ्यात्व	मिथ्यात्व
"	१९	नस	नसा
२०८	११	वदश	दशक
"	१२	अमय	अजय
"	१८	चतुर्दर्शन	चतुर्दर्शने
"	"	"	"
"	१९	पद	पद

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
"	२१	अचक्षुचक्षुदर्शने	अचक्षुश्चक्षुर्दर्शने
२०९	२	अघोमी	अघोगि
"	१७	सगति	सगति
२१०	१	दशम	दश
२११	३	समि	समि
"	१३	स्थानि	स्थानानि
२१२	११	आराट्या	आराट्य
"	१४	तेजो	तेज
"	१६	"	"
"	१७	कमित्याह	कथमित्याह
२१३	६	५ ।	५ । ६ ।
"	७	अविगतिक०	अविरति
"	१२	दस	दस
"	१३	दारे	आहारे
"	१६	दर्श	दर्शन
"	१७	सज्ञा	सज्ञी
२१४	९	त्रिणि	त्रीणि
२१५	९	एक	एकाऽ
"	२४	नीच	नीचे
"	"	दुभग	दुर्भग
२१६	१	तासप्तति	तासप्तति
"	२५	रूपम	रूपम
२१७	५	एत	एतद्
"	७	चतुरा	चतुर

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
"	१२	त्ताप	ऽऽनप
"	१३	विंशती	विंशति
२१९	४	ए कोन	एकोना
"	११	तथा	स्तथा
२२०	४	पणी	पष्टी
२२१	१	नोघ	नोघ
"	"	अजयति	अजयति
"	४	प्रमते	प्रमत्ते
"	११	धन	द्योत
"	१३	द्विक	द्विक
"	१५	विगमे	विगमे
"	२०	लेश्या	लेश्याये नरक
"	"	२	३
२२२	७	चतुर्दर्शन	चतुर्दर्शन
"	९	वक्त य	वक्त य
"	२१	त्यादि	इत्यादि
२२३	१	लक्षणा	लक्षणा
"	३	गा	गा
"	"	कर्त्तरि	कर्त्र्य
२२४	४	नीचै	नीचे
"	५	सम्यग्	सम्यग्
"	१६	गोत्रनीच	गोत्रनीचे
"	"	मोह	मोहे
"	२३	नपुसक	नपुसक

पृ	प	अशुद्धि.	शुद्धि
२२५	९	हखाण	हक्खाण
"	११	"	"
२२६	६	समवाओ	समवाओ
"	७	देगते	देवगतौ
"	१९	देगरूपा	देवरूपा
"	२०	प्रकृति	प्रकृति
२२७	१७	सठी	सट्ठी
"	१८	चतुर्षु	चतसृषु
२२७	२४	ब-यते	बध्यन्ते
"	"	एके	रेके
२२८	१४	२१	२२
२२८	१५	मगाणा	मग्गणा
"	२०	बधन्ति	बद्धयते
"	"	मिच्छतगियासु	मिच्छत्तठियासु
२२९	५	स्थाननीय	स्थापनीय
"	८	आहारकर	आहारक २
"	११	हखाय	हक्खाय
"	१३	प्राप्यते	प्राप्यन्ते
"	१६	केवलद्विक	केवलद्विक
"	"	प्रकृति	प्रकृति
"	१७	अजयति	अर्जयति
"	"	तयति	बन्नाति
२३०	७	सज्ञी	सज्जि
२३१	१६	पचेन्द्रिय	पच्चेन्द्रिय

पृ	प	अणुद्धि	शुद्धि
"	१८	चउ	चउ
"	२०	चतु	चतू
२३३	३	नाम्र	नाम्र
"	८	प्रेक्षया	ऽपेक्षया
"	१२	मोहनीउ	मोहनीपो
"	१४	सप्तति	सप्तनि
"	२१	चतुरस्र	चतुरस्र
"	२७	इच्छन्ति	मिच्छन्ति
२३४	४	ग्रथीके	ग्रथिके
"	"	पञ्चना	पञ्चना
"	"	"	"
"	"	रति	इति
"	२१	षट्कदुम्बर	षट्कदु स्वर
"	२३	ग्रथीकैर्गृ	ग्रथिकैर्गृ
"	२४	दुर्द्धर	दुर्द्धर
"	"	द्व्यशीति	द्व्यशीति
"	२५	प्यन्ये	प्यन्ये
२३५	९	मोह	मोह
"	१०	द्व्यधिक	द्व्यधिक
"	१७	शयो	शय
"	१८	राधिक	राधिक
२३६	४	यश	यशो
"	६	नीच्चे	नीच्चे
"	१३	दुसई	दुसई

पृ	प	जगृद्धि	शुद्धि
२३६	१५	इत्यादि	इत्यादि
"	१६	द्वाशीति	द्वयशीति
"	२२	सयमि	सयमि
२३७	६	दश	दस
"	१९	पदक	पदक
"	"	हुस्वर	हु स्वर
"	२०	गीरस्तु	गीकारस्तु
"	२१	एमाना	एकोना
२३८	४	मेच	मेच
"	"	अप	अप्
"	७	हुस्वरनिरु	हु स्वरनिक
"	९	चतु	चतु
"	"	लक्षणा	लक्षण
"	"	सप्तति	सप्तति
"	१३	षष्ट	षट्
"	"	लक्षणा	लक्षण
"	२०	चखू	चम्खू
२३९	११	नयि	नार्थि
"	१३	योगति	योगत्ति
"	१९	नेद्यो	नादेयाऽ
"	२२	सप्तति	सप्तति
२४०	१	प्येय	ऽप्येव
"	२	तेचक्षुद	स्तेचक्षुर्द
"	४	चक्षुद	चक्षुर्द

पृ	- प	अशुद्धि	शुद्धि
२४०	५	बवी	जन्वि
"	१३	"	"
२४३	९	पच	पञ्चक
"	"	पडधिक	पटधिक
"	१४	नीश्चे	नीच
"	१९	पूया	पूर्वा
२४३	२०	एव	एव
२४८	९३	आहार	आहार
"	१४	मार्गणामे	मार्गणामे चार आहु-
		पूर्वोना	११८ नो उदय छे
२५०	१	सेपासु	शेषासु
"	१२	नीश्चे	नीचे
"	१७	"	"
२५१	४	दय	दय प्राप्पते
"	५	प्राप्यते	प्राप्यते
"	२२	तेजो	तजो छेद्या
२५४	२२	सम्प	सम्प
२५५	१६	रगति	इगति
२५६	८	अटार	अटार
"	९	देस	देश
"	१४	६५	४५
२५८	१४	३८	३९
२६१		सड	सग
२७४	३	लक्षणासु	लक्षणेयु

प	प	अशुद्धि	शुद्धि
२७५	२९	लभ्यते	लभ्यते
२७६	१२	सम्बत्त्व	सम्यक्त्व
"	२५	कर्म	कर्म
२७७	१२	अपज्जअ	अपज्जजुअ
२७८	६	पर्याप्ता	पर्याप्त
"	९	यदाहु	यदाह
२७९	१३	भवि	भवि
२८०	१६	चक्षुद	चक्षुर्द
२८२	२०	मोस	मौस
२८४	६	मृत्वा	मृत्वा
२८६	३	आहरो	आहारो
२८८	१	एव	एव
२८९	१८	पर्याप्ता क्षस्मा	पर्याप्त सूक्ष्म
"	२३	भनोचरम	भवश्चरम
२९०	२३	मना	मनो
२९२	११	ध्विति	ध्विति
२९२	२२	जिअलख	जिअलख
२९३	४	लरक	लख
२९४	१५	लेइयायु	लेइयासु
२९६	१	अदखोण	अहकराण
२९७	४	चणु	चणु
"	६	नाण	नाण
२९९	१	अहकार	अहस्खा
"	६	करण	करण

पृ	प.	अनुदि	शुद्धि
२९९	१८	१	गति,
"	१९	गतिनेंद्री	पञ्चेंद्रि जानि
"	२०	२	१ अनाहारक १
"	२०	भय	भय १ अभय १
३००	१	हेनमूलोत्तरा	हेनमूलोत्तर
"	३	कषया	कषाय
३०५	११	मिश्र	मिश्र
"	१३	ओदारिक	मोदारिक
"	१७	२	१
"	१८	उवीस	ए उवीस
"	१९	विपे	विपे, ए उवीस माहेयी
"	"	स्त्रीवेद	स्त्रीवेद, १ वैक्रिय, २ विना
"	"	२३	२१
"	२०	छे	छे परिहारविशुद्धि चारित्रमें
३०६	१२	छे	छे मन पर्यवज्ञानमत्वे छठा
			गुणगुणावाला इहा वचन
			विरोध टाले छे.
"	१६	३	१३
"	२०	योगा	योग
३०७	२२	सपरा	सापरा
३०८	१९	मार्पणा	मार्गणा
३१०	९	हीना	हीना
३१२	११	व्यापारतो	व्यापारवतो
"	"	सच्छी	नेसत्थी १

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
३१२	११	साहच्यी	साहच्यी
"	"	विदीरणा	विदारणा
३१३	९	जान	जाना
३१४	१६	पाउमी	पाउमी
३१५	३	भयति	भयति
३१६	१०	उक्त"च	उक्तच"
३१७	४	परीपह	परिसह
"	१८	तत्र	तत्त्व
"	१९	मित्र	मित्र
"	२३	तेच	तौश्च
"	,	रूपा	रूपान्
३२०	१८	दमि	दमि
३२१	५	कथा	कथा
३२२	२०	वाउका	वा
३२५	१	मषा	मषा
"	६	तिर्यक	तिर्यक
"	२४	केवलिन	केवलिनोऽनन्तगुणास्तेषां
३२७	१	समई	समईय
३२८	१२	वन्तोऽन	वतामन
"	४	पुसेसु	पुसेपु
३३०	२३	दर	४१
३३२	८	मेवा	मेवा
३३३	३	एमिभापै	एमिभावै
३३४	१४	रूप	रूप

પૃ	પ	અણદિ	શુદ્ધિ
૩૩૭	૧૨	૨ અચ્યુ	૧ અચ્યુ
"	૧૩	પુરુષવેદ ૨	પુરુષવેદ
"	૧૭	જૂઆ	જુઆ
૩૩૮	૧૨	તે મયે	તે ૨૫ મયે
"	"	હેશ્યા	હેશ્યા વિના
"	૧૫	તથા	તથા જ્ઞાન યે વિકલને સૂત્રે કહ્યાછે સાસ્વાદનને સમ્યક્ત્વ માને છે તે માટે
"	૧૭	છે,	છે, રૂઠા આમ્ના ઇ જે મિ- થ્યાત્વનો ઉદય નહિ તે માટે જ્ઞાન માને છે અને કર્મગ્રંથ કર્યા માહ્યો તે થયો ઇ નયે અજ્ઞાન માને છે
૩૪૧	૪	જીવ	જીવત્વ
"	૧૯	ભવ્યને	અભવ્યને
૩૪૨	૭	ઉપશમ	ઉપશમ
૩૪૩	૧	માસે	મીસે
"	૧૮	શત્સુ	શતિ
"	૨૩	ત્વ	તત્વ
૩૪૪	૧૯	અપોપશમ	ઉપશમ
૩૪૬	૩	જયિ	જહ, યથા
૩૫૦	૨૩	ક્રિય	ક્રિયા
૩૫૧	૨૪	કારણા	કર્ણા
૩૫૨	૨૩	પ્રમતે	પ્રમત્તે

पृ	प	अष्टादि	शुद्धि
३५३	८	अष्ट	अद
३५५	२	कैक	कैको
"	८	पंचेन्द्रिय ?	पंचेन्द्रिय २
३५८	५	रूप	रूप
"	६	"	"
३६१	९	अस	नस
३६३	९	नरगनौ ? ९	नरकगतो ७९
"	१६	विशति	विंशति
"	२२	भवति	भवन्ति
३६४	१५	भवन्ति	भवति
"	२३	नरक	नरक, ?
"	"	नरकायु	नरकायु, तिर्यगायु
३६५	१	नरानु	नरकानु
३६७	२३	तत्त्व	तत्त्व
३७१	४	तद्व	तद्व
३७३	५	उप	उव
"	१९	उरलस	उरल
३७४	१३	स्थलीति	द्वयशीति
३७८	१७	पुण	पण
३८०	१०	अतमु	अन्तर्मु
३८१	१	"	"
३८४	९	इतथा	तथा
३८६	१७	सर्व	सर्व
३९०	१७	पंचेन्द्रि	पञ्चेन्द्रिय

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
३९०	२१	भगा	भगा
३९४	१	मिश्रे	मिश्रे
३९७	८	सम्पत्त्या	सम्पत्त्वा
"	१६	उम	उव
३९८	१०	चोवीवी	चोवीसी
४००	१०	देये	दये
४०१	१२	गुणास्थान	गुणस्थान
४०३	८	वन्नतो	वन्नतो
"	२१	विंशति	विंशति
४०५	६	भवन्ति	भवति
"	७	गतयो	गन्तव्यो
"	१७	एव	एव
"	२१	भगा	भङ्गा
४०६	९	क्रम	क्रम
४०९	१३	पर्याप्तस्य	पर्याप्तस्य
"	१६	सन	स
"	१९	तिर्यग्	तिर्यग्
४११	३	सहननना	सहननाना
"	४	पद्क	पद्क
"	१७	निश	निशद्
४१२	१२	पयाप्तस्व	पर्याप्तस्य
४१३	७	हुर्मगाना	हुर्मगाऽऽ
४१४	४	छद्गामे	छद्गामे
"	७	भगा	भङ्गी

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
३५३	८	अट्ट	अद्
३५५	२	कैक	कैको
"	८	पचेंद्रोय ?	पचेंद्रिय ०
३५८	५	रूप	रूप
"	६	"	"
३६१	९	अस	अस
३६३	९	नरगनौ ? ९	नरकगनौ ७९
"	१६	विशति	विंशति
"	२२	भयति	भयन्ति
३६४	१५	भवन्ति	भयति
"	२३	नरक	नरक, ?
"	"	नरकायु	नरकायु, तिर्यगायु
३६५	१	नरायु	नरकायु
३६७	२३	तत्त्व	तत्त्व
३७१	४	तद्	तद्
३७३	५	उप	उव
"	१९	उरलस	उरल
३७४	१३	द्व्यशीति	द्वयशीति
३७८	१७	पुण	पण
३८०	१०	अतयु	अन्तर्मु
३८१	१	"	"
३८४	९	ऽतथा	तथा
३८६	१७	सर्व	सर्व
३९०	१७	पचेंद्रि	पञ्चेन्द्रिय

पृ	प	अनुद्धि	शुद्धि
३९०	५१	भगा	भंगा
३९४	१	मिश्रे	मिश्रे
३९७	८	सम्पत्त्वा	सम्पत्त्वा
"	१६	उम	उम
३९८	१०	चोवीवी	चोवीसी
४००	१०	दये	दये
४०१	१२	गुणास्थान	गुणास्थान
४०३	८	बन्ततो	बन्ततो
"	२१	विंशति	विंशति
४०५	६	भवन्ति	भवति
"	७	गन् यो	गतव्यो
"	१७	एव	एव
"	२१	भगा	भगा
४०६	९	नम	नम
४०९	१३	पर्याप्तस्य	पर्याप्तस्य
"	१६	सन्	स
"	१९	तिर्यग्	तिर्यग्
४११	३	सहननना	सहननाना
"	४	पद्क	पद्क
"	१७	निश	निशद्
४१२	१२	पर्याप्तस्व	पर्याप्तस्य
४१३	७	दुर्भगाना	दुर्भगाऽऽ
४१४	४	छन्दामे	छन्दसे
"	७	भगा	भगा

पृ	प	अशुद्धि	शुद्धि
४१५	१६	अष्टौ	अष्टो
४१६	८	पर्याप्त	पर्याप्त्य
४१८	२०	सरख्यानायनायागा	सरयानायगाया
४२०	४	१७	२७
"	२०	प्रायोग्या	प्रायोग्यान्
४२१	४	भगा	भङ्गा
"	९	१९	२९
४२२	१५	अहारक	आहारक
४२३	१५	सट्टि	सट्टिसया
४२४	११	अडतीस	अटतालीस
"	१८	१८८५	१७८५
"	२०	नेउ	एकाणु
४२५	११	अमि	अमि
"	१३	मू	मूत
"	१४	धर्म	धर्माऽ
"	२२	सु	सुअ
"	१६	व्यस्त	वक्त
४२७	९	पचागी	पचागी
"	२१	मागी	भागी
४२८	१८	चिटइ	चिट्टइ
"	२०	आत्मार्थी	आत्मार्थी
४३०	७	ने	ने
"	२१	हीय	हिय
४३१	२३	देव	दीप

